Magyar Építőművészet 1977/4

Sedlmayr János

Középkori zsinagóga helyreállítása, Sopron, Új utca 22—24

Tervező építész: Sedlmayr János (OMF)

Művészettörténész:	Dávid Ferenc
Statikus:	Vándor András
Kerttervező:	J. Szikra Éva
Kiállítás:	Dávid Ferenc
Gépészeti terv:	ÉM Szombathelyi Tervező Iroda
Kivitelezés:	OMF Soproni Építésvezetőség, OMF Központi Műhelye
Építésvezetők:	†Szalay József Orosz József
Művezető:	Tauber Vincéné
Műhelyvezető:	Muka István
Tervezés ideje:	1973—1974
Kivitelezés ideje:	1974—1976
Fényképek:	Dobos Lajos Mihalik Tamás

3

1

2

1. Az Új utca 11. szám alatti 1960-ban helyreállított középkori zsinagóga belső tere
2. Új utca 22—30. számú házak utcaképe. Előtérben a 22. szám alatti helyreállított lakóház, a kapualj kibontása után
3. A zsinagóga kibontott és helyreállított tömege
4. Földszinti alaprajz, M=1 : 350
5. Emeleti alaprajz, M=1 : 350
6. Keresztmetszet, M=1 : 350
7. Hosszmetszet, M=1 : 350

5

6

1. Lakóházi részlet
2. Feljárat a lakóházba
3. Utca felöli nézet
4. Lakásbelső
5. A posta melleti feljáró
6. Lakóház előtti teresedés

Középkori zsinagógát Magyarországon legelőször az ötvenes évek közepén Sopronban, az Új utca 11. számú lakóházban találtunk. Ezt akkori legjobb tudásunk szerint igyekeztünk feltárni, majd 1960-ban helyreállítva a nagyközönségnek is bemutattuk. A budai Táncsis Mihály utcában a hatvanas években feltárt kéthajós, gótikus, és egy másik középkori imaház megtalálása után a kutatók (Tóth Sándor régész és Dávid Ferenc művészettörténész) Sopronban a második középkori zsinagógát fedezték fel, amely szintén az egykori Zsidó utcában, a mai Új utca 22—24. számú épületben maradt meg. Noha a múlt században e házakban egy nagyobb, boltozott imatermet írtak le, e második zsinagóga mégis meglepetést jelentett. Addig ugyanis úgy véltük, hogy csupán egy utcában — mintegy 16 házban — lakó soproni zsidóság számára egyetlen zsinagóga is elegendő lehetett.

Az Új utca 22—24. számú, magánkézben levő lakóházakban felfedezett *zsinagógáról* hamarosan kiderült, hogy az a másiknál nemcsak korábban — 1300 körül — épült, hanem elrendezésében és részleteit tekintve is az első építési periódusból sokkal többet őrzött meg. A két soproni együttes között több hasonlóság mutatkozott, amely az épület felismerését és a kutatást egyaránt elősegítette. A két soproni és néhány ismert külföldi példa azt a feltevést is igazolja, hogy a középkorban létezett egy vagy több épülettípus, épületelrendezés, amely kisebb zsidó közösségek számára szinte típusként szolgált. És noha ezen építkezések művészi, technikai színvonala elmarad a kor magas szintű egyházi épületei mögött, a megépült zsinagógák határozott építési program következtében, szigorú rituális előírások miatt mégis egységes módon valósultak meg.

Az utóbb felfedezett zsinagóga *kutatása* sokkal alaposabb volt, mint ahogy a másiknál tizenöt évvel korábban eljártunk. A helyszíni és a művészettörténeti kutatást Dávid Ferenc végezte, a régészeti feltárást pedig Gömöri János vezette. A már ismert másik soproni zsinagóga, a fellelhető külföldi emlékek, valamint a rituális szokások és előírások mélyebb ismerete egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy a helyreállítási tervet megelőzően szinte minden lényeges kérdésre feleletet kaptunk, és ezáltal tervünket is biztosabb alapokra építhettük.

Emlékünk esetében a legfontosabb kutatási eredmény az volt, hogy *az egész épületegyüttes elrendezése* kirajzolódott: az egykori tömegeket és belső tereit is megismertük. Eszerint a zsinagóga két teleknyi területre terjedt ki: a mai Új utca 22. és 24. számú házhelyekre, amely terület külső határvonalán magasabb kőfalazatú kerítés épült. A főtömeg az előírásoknak megfelelően az utcától távolabb, a telek mélyében áll, és magasságával a környezetében levő lakóházak fölé emelkedett. A 6,15×9,3 méter belméretű (2 : 3 arányú) alaprajz, sőt a tér magassága szinte centiméterben azonos az 1350 utáni másik soproni zsinagógával. Az épület felmenő fala a tetőig maradt meg. Feltárhatók voltak az ablakok, előkerült a gazdagon díszített Áronfülke és a főbejárati ajtó, valamint a női imaház felé nyíló áthalló nyílások. A falon levő maradványokból a boltozati rendszert is rekonstruálni tudtuk, ezenkívül előkerült a tér közepén álló hatszögletű felolvasó hely, a bima alapja is.

Az építészeti részletek felderítésénél még fontosabbnak tartjuk *a zsinagógához csatlakozó terek* megismerését. Egyértelműen tisztázódott ugyanis, hogy a zsinagóga északi oldalához végigmenő folyosó épült, amelyből a hátsó oldalon álló női-zsinagógát is megközelítették. Ugyancsak feltárták az egyszerű formájú rituális fürdőt is, a telek északi határfala közelében. A középkori épületegyüttest ezáltal teljességében ismerhettük meg, bemutatását tehát tömegében és belső tereivel együtt irányozhattuk elő. A funkcionális egységben készült fő- és alárendelt *tömegek és terek* bemutatása pedig a korábban helyreállított másik zsinagógához képest lényeges minőségi különbséget jelent.

A középkori soproni lakóháztípusok ismerete, és annak egyikét példázó Új utca 22-es épület utcai szárnyának vizsgálata segített abban, hogy a helyreállított zsinagóga a járókelőknek már kívülről is szemébe ötlik. Az utcára merőleges, középkori lakóházakhoz tartozó barokk kapualjat és a felette levő emeletet ugyanis elbontottuk, a kapukeretet azonban főbejáratként megtartottuk. E szobányi szélességű beépítés bontásával az Új utca zártsága nem szenvedett, a keskeny utcában a kibontott résen át igen jelentős építészeti értéket mutathatunk be.

A zsinagóga megjelenítéséhez *az új tetőzetek* is erőteljesen hozzájárulnak. A főtér fölé 60 foknál kissé meredekebb, kontyolt nyeregtetőt helyeztünk, miáltal az a környező épületek gerincmagasságát meghaladja. A tető formáját és emelkedését tekintve szabad kezet kaptam, mert annak egykori formájára semmiféle támpontunk nem volt. Meggyőződésem, hogy a ráhelyezett markáns tetőforma a zsinagóga épületének megkívánt kiemeléséhez előnyö-

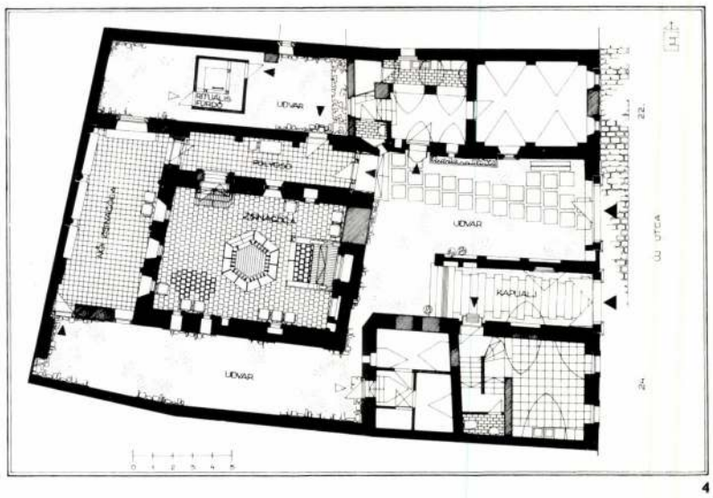

4

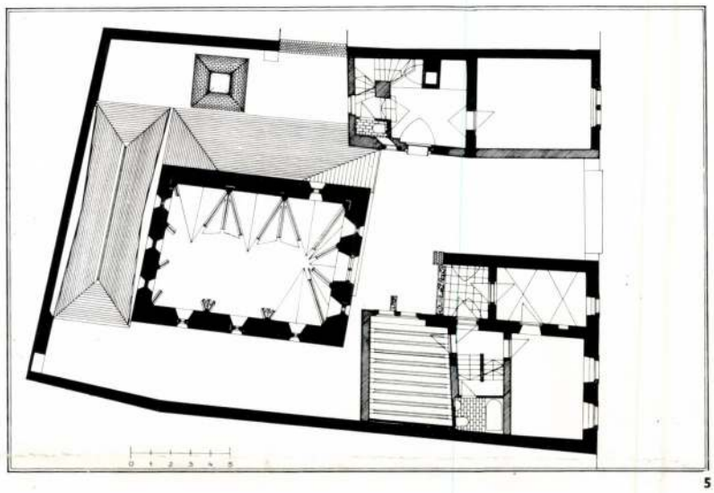
5

6

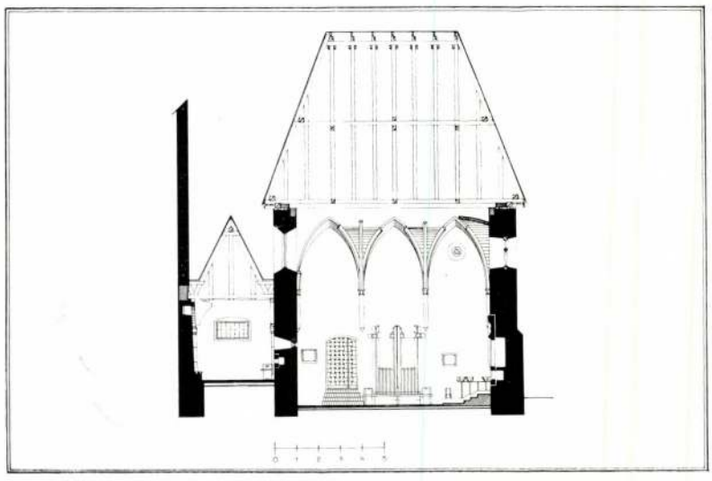
7

sen hozzájárul. A járulékos tömegeket is hozzávetőlegesen olyan tetőformával fedtük, amellyel a középkorban is ellátták őket: a női zsinagóga fölé kontyolt nyeregtető, az oldalfolyosó fölé félnyeregtető épült. Az összes tetősíkokra sötét színű bontott hódfarkú cserép került, mely színével belesimul a környezetében levő tetők képébe.

A bizonyosan ismert, *hitelesen rekonstruálható térelemeket* következetesen visszaállítottuk, kialakítva az egykori ablakokat és bejáratokat, kiegészítve a folyosó és női zsinagóga dekoratív falíveit. Helyenként egy-egy régi falfelületet is bemutattunk, ahol feliratokat, vagy színezést találtunk. A bizonytalan méretű, illetve bizonytalan kiképzésű nyílásokba nem kőszerkezetek kerültek: a bejárati ajtókhoz és a női zsinagóga ablakaihoz tölgyfa gerendatokokat készítettünk. Az egyértelműen nem rekonstruálható keleti körablakba körtefából mérművet utánzó, de az ismert formáktól eltérő nyíláskitöltő szerkezet került. A keretezések kiegészítésénél faragott kő helyett világos színű műkövet alkalmaztunk, míg az Áron-fülke szőlőmotívumos keretelésének hiányait habarcs-stukkóval pótoltuk.

A belső tereket lefedő *födémeket és a zsinagóga boltozatát* egyértelműen meghatározni nem tudtuk. Ezért a térlefedés teljes visszaállításától eltekintettünk, és helyette csupán néhány boltmezőt építettünk fel. A falívekből és a bordaindításokból kiszerkesztve a bejárat feletti északi falról — konzolos vasbetonhéjként előrenyúlóan — három keresztboltozati negyedet és közöttük töredékmezőket, a keleti oldalon pedig négy boltozatmezőt állítottunk fel. Ezek együttesen — hozzávéve a bordaindításokat és néhány bordadarabot is — a tér egykori lefedésének módjára elegendően utalnak.

Nyitott fedélszék jelentkezik a helyreállított folyosó és női zsinagóga felett. Feltételezhető, hogy e helyiségeket egyszerű, alsó deszkázatú födémek fedték. Új deszkázatot azonban nem terveztünk, mert mintázatára nyomunk nem volt.

A *rituális fürdőnek* csupán föld alatti szerkezetét, négyzet alaprajzú „kút"-szerű falazatát, és benne a bejárati létrát ismertük meg. Felépítményét többféleképp-

1

2

pen lehet elképzelni, ezért föléje csak egyszerű, kürtőre emlékeztető vasbeton falú védőépítményt terveztünk. Belsejét egy négyzetméter nagyságú műanyag-kupolán keresztül, felülről világítottuk meg.

A két helyreállított soproni zsinagógában szembetűnő a *berendezésekben* mutatkozó eltérés is. Az Új utca 11. szám alatti emlékünknél a teret lényegében üresen hagytuk. A puritán egyszerűségében helyreállított tér ellentétben áll a zsinagógáknak szinte zsúfoltnak tekinthető térhatásával. Különösképpen hiányzik ott a legfőbb funkcionális belső elem: a középen álló felolvasó hely (bima). Ezért a most elkészült helyreállításunknál a megtalált hatszög alaprajzú alapfalakra egy faszerkezetű felépítményt terveztünk. Az új építmény anyagával, valamint egyszerű formájával nem formai rekonstrukció, csupán a tér centrumának kitöltése miatt a bima pótlására készült. Ugyancsak utalásként állítottunk fel néhány ülőhelyet is, amelyek a szokásos módon a falak mellett állnak és a központban levő bima felé „néznek".

A helyreállított épületegyüttesben kisebb *kiállítást* készítettünk. A zsinagóga főterében a nyugati falon metszetek mutatják a nagyobb ünnepek közös szertartásait. Az egyik falifülkében az imakellékek láthatók, az Áron-fülkébe és a bimára egy-egy thora került. A keleti oldalon új hétágú gyertyatartó egészíti ki a berendezést. A női zsinagóga északi fala előtt a fontosabb ünnepek „házi" ritusának kellékei és ábrázolásai láthatók. A helyiség átellenes déli részében kisebb dokumentációs bemutatót készítettünk, ahol egy tablón a helyreállítást megelőző rajzi és fényképes állapotot, a ter-

3

1. Az előudvar és bejárat az északi oldalfolyosóba
2. A helyreállított folyosó a zsinagóga kapuzatával
3. A zsinagóga déli belső fala, helyreállított falivekkel, imafülkével és áthalló nyílásokkal

veket, valamint az oldalfalon néhány vissza nem helyezhető kőfaragványt állítottunk ki. A rituális fürdő két fala előtti üvegtárlóban az itt megtalált középkori cserépedények láthatók.

A zsinagóga épületegyüttesének helyreállításával együtt *a két utcára néző lakóházat* is felújítottuk. Az Új utca 22. számú középkori épületbe egy háromszintes lakás készült. Az új belső lépcső az épület hátsó oldalára került, a lakás bővítéseként pedig a padlásteret is kihasználtuk. Az utcai és udvari homlokzaton néhány középkori ablakot mutattunk be. A homlokzati sgraffito-díszítést és a kanáléllel vakolt falfelületeket visszaállítottuk.

Az Új utca 24. számú épület tömegét lényegében változatlanul megtartottuk. Új belső lépcsővel e házban egyetlen, kétszintes lakás készült, alul konyhával és pincével, felül pedig lakóterekkel. Az udvar felé néző lakószobában a Sopronban jellegzetes pórfödémet itt is rekonstruáltuk.

A zsinagóga kettős telkén belül a bontások után kialakult *három udvart* egységesen betonba ágyazott kavicsburkolattal rakattuk le. A zsinagóga főbejáratához nagyobb járólapok vezetnek, ezzel is kiemelve a közönség számára ki-

3 1

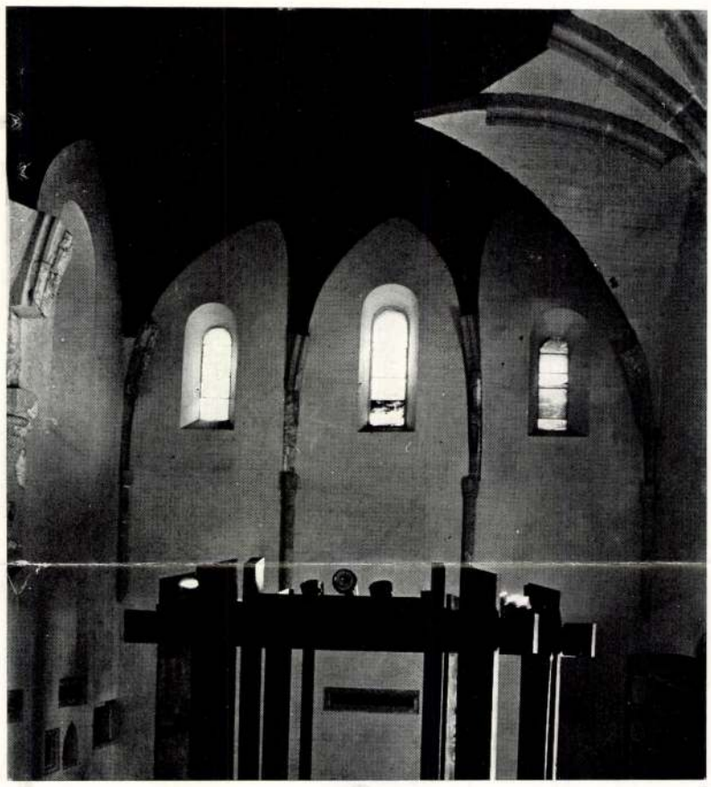

4 2

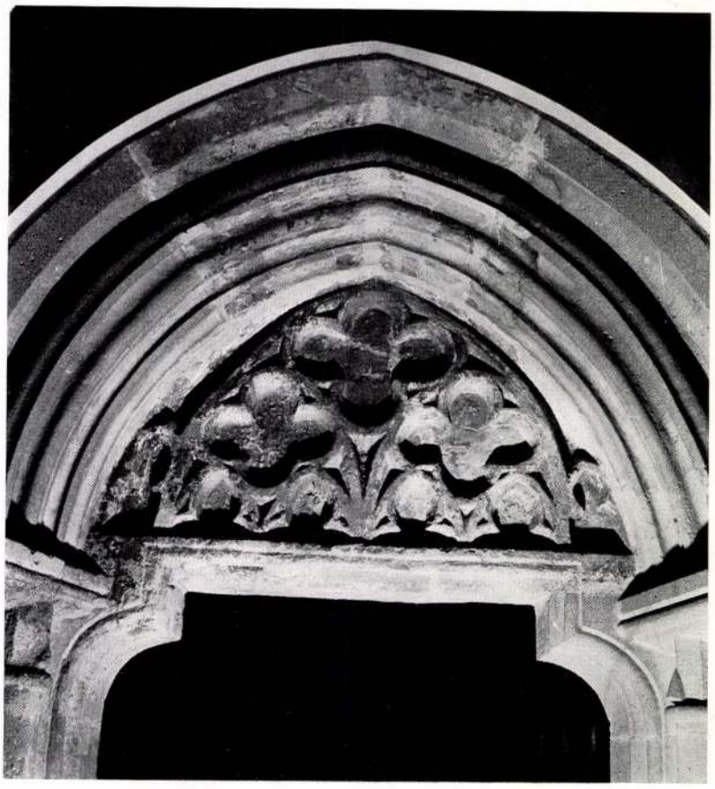

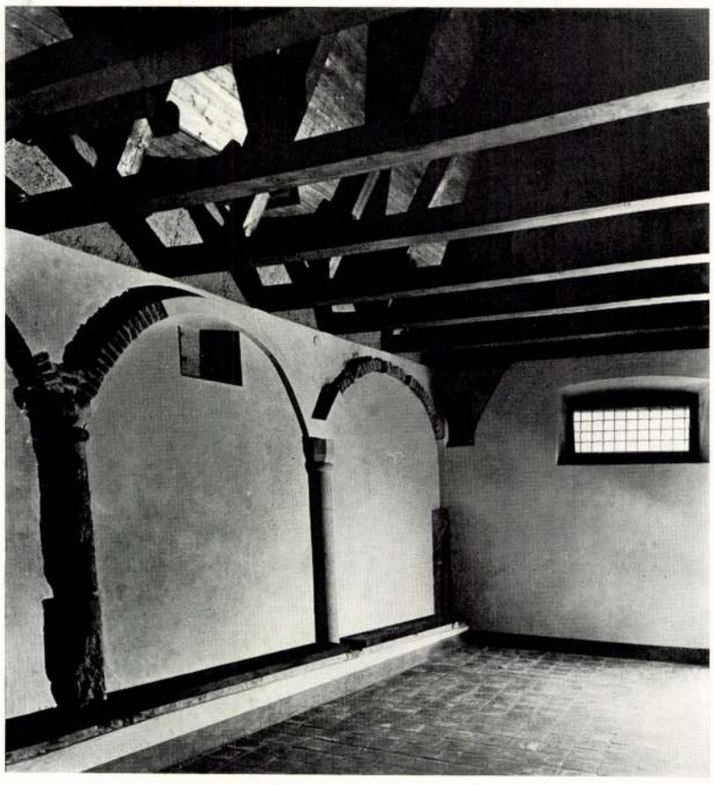

1984. IX. 2. 5.00 Kossuth/JÁ

1021

Előttünk a vasárnap!

- Bár az időjárás egyenlőre kegyes hozzánk, hiszen nap közben, ahogy az imént is hallották még jóval 20 fok fölött jár a hőmérő higanyszála, azért a vizet lassanként már csak a partról érdemes nézni. Ujra itt az ideje az erdei barangolásoknak, kirándulásoknak. Kőszegen nem panaszkodnak a turistaforgalomra, sokan talán a Várba is felkapaszkodnak. Jurisics Miklós hősiességét szinte mindenki ismeri, ám az öreg torony a Zwinger története már kevésbé közismert. Kiner Gábor és Bariska István levéltáros beszélgetéséből kiderül a név eredete, sőt az is, milyen kötelességek hárultak a város polgáraira a XVII., XVIII. században.

- Először is kínálkozik a kérdés, hogy honnét ered ez a név, hogy Zwinger?

- A Zwinger tulajdonképpen németül szorost, falszorost jelent. Ennek a magyarázatára majdnem minden kézikönyv hozzáteszi még a dobbelevant kifejezést, ami kettős falat jelent. Jelen esetben Kőszegen a nyugati falszakaszt meg kellett erősiteni mintegy 10 méterrel a külső faltól beljebb, egy jó 100-150 méter hosszu falszakasszal és igy jött létre a Zwinger, egykori öregtorony és a kis zwinger között, az ugynevezett kettősfal a zwinger, a falszoros.

Valamikor a XV. században, a XIV. század végén huzhatták fel. Régészeti kutatása még nem történt meg. Volt már müvészettörténeti kutatása. Annyit tudunk róla, hogy a Zwinger a legrégibb várostorony, innen származik tehát az öregtorony kifejezés is.

- A régészeti kutatás még nem is fejeződött be teljes egészében, de gondolom, hogy a levéltári kutatás az javában folyik. A Kőszegi Legéltár vezetője Dr Hariska István nyilván, hogy számos dokumentumról tud, és számos dokumentumot őrznek is itt a Levéltárban.

- Hát ezek közül az egyik legértékesebb és legérdekesebb az ugynevezett Muster Register 1575-ből. Amely lényegében szemlejegyzék annak az 1575-ben felállitott polgári őrségnek és polgári szervezetnek a jegyzéke, amelyben pontosan megadták, hogy a polgároknak melyik bástyán, melyik falszakaszhn kellett őrt állni és háboru, ostrom esetén helytállni. A polgárőrség létszámát illetően is a jegyzék árulkodik arról, hogy ez lehetett a legerősebb Legfontosabb a déli és a nyugati városfal szakasz találkozásánál épült várostorony, tekintettel arra, hogy külső pozíciós. Külső pozicióját nyilván az is indokolta, hogy a déli városfal kb. a közepe táján elhelyezkedő déli kaput is védenie kellett. Ez viszont arra utal, hogy a tüzfegyverek elterjedése után épithették. No, helyreállitását 1963-ban, 1964-ben Szedlmayer János épitészmérnök, müvészettörténész készitette és vezette.

- Régi dokumentumok alapján, vagy pedig hozzáigazitva a meglévő, megmaradt kőszegi vár emlékeihez?

- Hogyne. Tulajdonképpen a kérdés nagyon jogos, 1963-ban fejeződött be többek között az ő vezetésével a vár rekonstrukciója is.

- Milyen funkciók jöttek akkor számitásba?

- Hát nagyon érdekes, hogy a reformkorban, példának okáért 1827-ben, 1837-ben szinházat szerettek volna csinálni belőle Kőszegen. Szinházi társaság alakult akkor Kőszegen. 1827-ben is járt erre egy német vendégtársulat. Meg kell jegyeznem, hogy talán jobb, hogy ez a dolog nem sikerült akkor, mert nagyon sok kárt tehetett volna egy ilyen funkcióról az átalakitás, tekintettel, hogy akkor 1827-37-ben az ilyen szempontokat egy régi

épület eredeti funkcióját zért nem vették figyelembe.

- És valamikor a 70-es évek közepén, ha jól tudom, alakult ki a mostani, igaz és tám végleges funkciója a kiállitó és bmmutató teri funkció.

- Amióta Vas megyében, pontosabban Szombathelyen rendezik meg a textil, a nemzetközi textil biennálékat, azóta egyre több alkalmat kapnak az ott nyertes, vagy pályadijas művészek a Zwingerbeli kiállitásra.

- Most is látható ilyen kiállitás Kőszegen?

- Igen, most is van egy ilyen kiállitás. Nevezetesen a VII. Fal és tértextil biennálé dijnyertesének kiállitása, két, igen ismert nemzetközi rangu textilmüvész kapott most alkalmat a kőszegi kamarakiállitásra itt az öreg toronyban, Gulyás Katalin és Lovas Ilona.

- És ez a kiállitás a hétvégén is megtekinthető?

- Igen. Gyakorlatilag hétfő kivételével 10 és 18 óra között október 1-ig látható.

Азбука Октября

Sedlmayr János 4bl-díjas építész (OMF) 2.) Folytatás

Lakóház helyreállítás. Sopron Kolostor u. 13. Építész: Sedlmayr János (OMF).

2

2. Sopron, Kolostor utca 13. A felújítás előtti állapot.

Magyar Építőművészet, 1986. 5, 28 old.

3

3. Sopron, Kolostor utca 13. A felújítás utáni állapot.

8. Sopron, Fő tér 7. A foltart közép-kori részlet előtt elfut a visszaállított barokk lizéna.

6. Simontornya, Castle. In the medium columned hall, the vaultings are indicated by suspended stone ribs together with the channels in the ceiling
7. Feldebrő, Roman Catholic church. In the Baroque nave, fragments on show and remains that have been reerected are referring to the church of the early Middle Ages
8. Sopron, Fő tér 7. The Baroque lesene has been set back in its place in front of the uncovered mediaeval portion of the building

Lakóház h

Építész: Sedlm

1

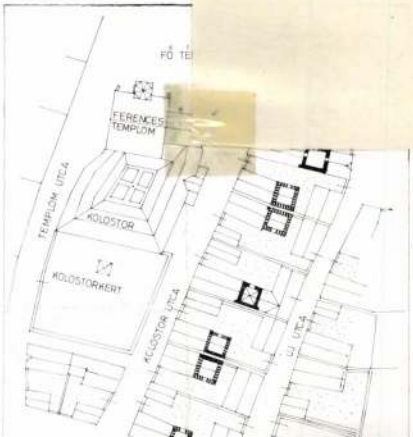

segvezető, Ny
Tibor műveze
A munka idős
sége: 6,2 mill
lik Tamás.

A soproni
zak — amel
bencés kolos
vétel nélkül
újabb kutat
épületekben
elő. Három

MTI BELFÖLDI HIREK

B 47. kiadás 1958 május 22 2 óra 47 perc

Csütörtökön megnyilt a Szépmüvészeti Muzeum Régi szoborgyüjteménye

610

1958 május 22

Csütörtökön a Szépmüvészeti Muzeumban másféléves szünet után ujra megnyilt a Régi szoborgyüjtemény kiállitása.

A tárlat, amely teljességével és kiemelkedő darabjaival a jelentős szoborgyüjtemények közé tartozik, a muzeum 11 termét foglalja el. A kiállitott mükincsek az európai szobrászat fejlődését mutatják be a IV. századtól a XVIII. századig; az alkotások csaknem másfél évezred szobrászmüvészetéről adnak képet. Az ókeresztyén, a preromán és a román stiluskorszakokat csak néhány ritkaság képviseli, a gótikus, a reneszánsz és a barokk korból való gazdag sorozatok azonban már szemléltetően tükrözik a különféle müvészi irányzatokat, s a korok legjelesebb mestereinek tehetségét.

A Szépmüvészeti Muzeumban legközelebb, előreláthatólag junius első hetében, a Régi magyar müvészet cimmel nyilik kiállitás./ MTI/

Sedlmayer János

M T I B E L F Ö L D I H I R E K

B 48. kiadás 1958 május 22 10 óra 1 perc

/A Vasi Napok....folyt

Este magyar-szovjet asszonytalálkozót rendeztek a városi tanács nagytermében. A megjelenteket Perjés Jánosné, a megyei nőtanács titkára üdvözölte.

A Vasi Napok alkalmából csütörtökön Kőszegen műemlék- és természetvédelmi ankétot rendeztek. Az ankétot Koronczai Géza, a megyei tanács elnökhelyettese nyitotta meg, majd dr. Dercsényi Dezső, az Építésügyi Minisztérium osztályvezetője, "Műemlékeink főbb kérdései", Sedlmayer János, az Országos Műemléki Felügyelőség mérnöke "Műemléki kérdések Vas megyében", dr. Tóth János, az Építésügyi Minisztérium főmérnöke, "Vas megyei népi műemlékeinek kérdései" címmel, majd dr. Gerő László, az Országos Műemléki Felügyelőség osztályvezetője, a szovjet, lengyel és csehszlovák műemlékvédelmi munkáról, Kenyeres János, az Országos Természetvédelmi Tanács titkára pedig a természetvédelem kérdéseiről tartott előadást.

Délután a tanítóképző nagytermében divatbemutatót, este pedig a Jurisich-vár szabadtéri színpadán zenekari hangversenyt rendeztek.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Sedlmayr János építész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1971 OKT 30.

1021

Eger belső vára

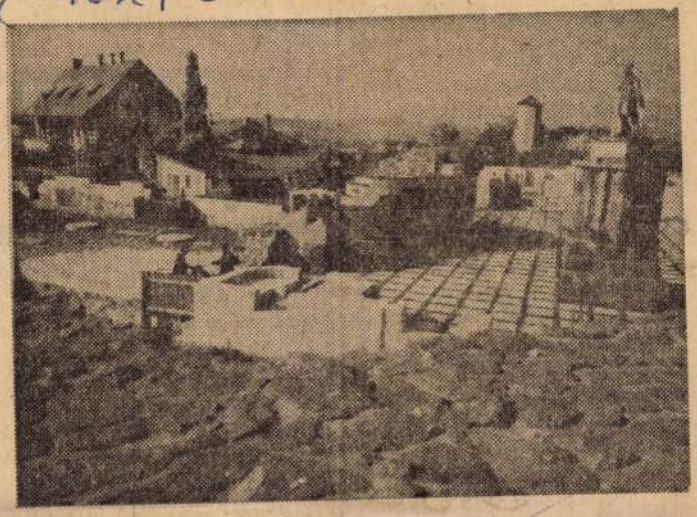

Hat éven át dolgoztak az Országos Műemlék Felügyelőség emberei az egri belső várban található templommaradványokon. A legrégibb gótikus falak a XII. századból valók, a további századok átépítései rajta hagyták jellegzetességüket. Később a templom elpusztult. Alapjait Sedlmayr János, az O. M. F. építésztervezője elgondolásai alapján állították helyre. A munkával nemrégiben készültek el, és ezzel új látványossággal gazdagodott Eger.

kérdéssel v
nem tekinti
adatnak, han
mindennapos,
kotóelemének.
ajánljuk min
társadalmi m
vezetnek, i
párthatározat
kommunistá
goznak —, ho
a határozatbó
feladatokat. Erre késztet bennünket a nők helyzetének megjavításáért vállalt kötelezettségünk, amelynek csak a pártonkívüliek millióinak támogatásával, velük együtt munkálkodva tehetünk eleget.

Befejezésül Pullai elvtárs arról szólt, hogy *a párt továbbra is kezdeményezője és cselekvő részese lesz a nőkér-*

pozott, magasszintű határozatok. Az iránymutatás nélkülözhetetlen ugyan, de *a végső eredmény a végrehajtáson, a határozatokat tettre váltó embereken, s így a nőkön is múlik.* A népolitikai célok elérése időt, folyamatos, kitartó munkát igényel. Hatásuk első, figyelemre méltó eredményei azonban már napjainkban is érezhetők.

— Örömmel üdvözöljük, hogy az öt évre szóló vállalati kollektív szerződések *nagy gondot fordítanak a dolgozó nők élet- és munkakörülményeinek javítására, az egyenjogúság további kibontakoztatására.* Megítélésünk szerint azonban az egészségügyi, a művelődésügyi és a munkaügyi minisztérium részéről ha-

SEDLMAYR JÁNOS

A kőszegi Jurisich tér nyugati beépítésének elméleti rekonstrukciója

Történeti városok korábbi beépítésének elméleti rekonstrukciója városrendezési tervek készítéséhez, építészettörténeti vizsgálatokhoz, egyes épületek kutatásához és helyreállításához egyaránt nagy segítséget ad. Az utóbbi években erre már több gondot fordítottunk és ezáltal némi tapasztalatot is szereztünk. Ismerjük középkori lakóházaink általános típusát és átalakításuk szokásos formáját. A történeti városokban a lakóépületek dominálnak, épp ezért volt fontos e házak egykori kialakításáról, változásukról, belső átrendezésükről néhány alapvető kérdést megválaszolni. (E témáról írt Dávid Ferenc „Gótikus lakóházak Sopronban" Magyar Műemlékvédelem 1967—1968, továbbá Sedlmayr János: „Soproni lakóházak újabb kutatási és helyreállítási eredményei", Műemlékvédelem 1975/1.).

Az eddig közölt tanulmányok elsősorban a soproni lakóházak középkori kialakítását, illetve azok fejlődését taglalták. Ma már bizonyosan állíthatjuk azonban, hogy a megállapítások a történeti Magyarország városi beépítésére általánosan érvényesek, sőt — véleményem szerint — így épültek Ausztria, Csehszlovákia, valamint távolabbi közép-európai országok lakóházai is.

Mielőtt a címben szereplő kőszegi épületsor vizsgálatára áttérnénk, tekintsük mégegyszer át a középkori városi lakóházak fejlődésére tett megállapításokat. Eszerint:

1.) Középkori (XIV. századi) lakóépületeink merőlegesen állnak az utcavonalra. A beépítés jellege tehát „fésűs", illetve „fűrészfogas", a XV. század második feléig tehát nem zártsorú. (E beépítés karaktere azonban nem németes, ill. észak-európai, mint ahogy a jellegzetesen magyar falukép sem az!)
2.) Középkori — szőlőműveléshez igazodó — lakóházaink két alapvető típusát ismerjük: a) keskenyebb telkeken az utcára merőleges főépület mellett csupán udvar van, a kerítésfalban levő kapu a telek, illetve a homlokzat egyik szélén nyílik; b) szélesebb telkeken a beépítés és homlokzat hármas tagolású, az utcára merőleges főépület mellett fedetlen udvar, valamint melléképület áll. A kapu a homlokzaton a kisebb szélességű melléképület felé eltolódik.
3.) Mindkét lakóháztípus „főépülete" általában egyemeletes. Alul van a présház, míg a lakás az emeleten helyezkedik el. A lépcsővel megközelíthető lakás általában háromsejtes: utca felől találjuk a lakóteret („tiszta-szoba"), mögötte konyha, majd lakókamra épült. Ez a beosztás lényegében megfelel a későbbi háromosztatú magyar paraszthéz sémájának, amely nyilvánvalóan a városi épülettípusokból nyerhette alakját. A kapu mögött kezdetben még nincs fedett kapualj. A melléképület tengelye ugyancsak merőleges az utcavonalra, amelyben kamra vagy üzlet létesült.
4.) A középkori épület tömege és nyílásainak rendszere híven követi a funkciót: a présháznak ajtaja és kis résablakai vannak, a „tiszta-szobának" nagyobb és erősen díszített nyílásokat készítettek.
5.) A fésűs, illetve helyenként fűrészfogasan fésűs XIV. századi beépítést a XV. század második felében fokozatosan zárt beépítés váltja fel. Az átépítés során fedett kapualj készül, amely felett szintén lakókamra létesül. A melléképület felett szintén lakókamrát építenek. Az így kialakuló beépítés sok helyen csak a XVIII. században válik egyöntetűen zártsorúvá.

A barokk zártsorú utcaképben még mindíg felfedezhető a fésűs jelleg: a kapualjak és kapuk ugyanis a barokk építészet szimmetriatörekvése ellenére az eredeti helyükön maradnak. Az aszimmetrikus homlokzati nyílások korábbi rendszerét egyes és kettős pilaszterek ügyes váltakozásával kendőzik el. A nagyobb szélességű főépület azonban a homlokzaton mégis kirajzolódik, mert a középkori lakóházat még részleges pusztulása esetén sem bontják le. A ház első beosztása alig változik, és a nyílások régi helyükön maradnak. A lakóházat ugyanis udvari beépítésekkel bővítik, a keskenyebb telkeket U alakúvá, a középkapualjakat általában zártudvarossá alakítják.

A kőszegi Jurisich tér páros számozású nyugati oldalának beépítését ugyancsak a fenti elvi séma szerint vizsgáltam. Sokáig úgy tűnt nekem hogy itt elhelyezkedő épületekre nem vonatkoztatható ez az elmélet. Néhány egyedi kutatás és helyreállítás után azonban a középkori beépítés rekonstruálásához ma már elegendő adatunk van, és kiderült, hogy az elvi séma itt is igaz.

A *Jurisich tér páros számozású oldala* — a Hősök tornyától a Chernel utca betorkolásáig *ma öt épületből áll*. A torony mellett a most helyreállított *6. számú* épülettel kezdődik a sor (tervező: Sándyné Wolf Katalin) amelyben földszinten klub, emeletén kiállítási helyiségek vannak. A következő, *8. számú épület a Tanácsháza*, amelynek homlokzatát az utolsó húsz évben kétszer tatarozták, de az egész épület részletes kutatására mindezideig nem került sor, oldalhomlokzatán azonban néhány középkori résablak már régóta ismeretes. A Jurisich tér *10. számú lakóházat* ezideig még nem kutatták, kapukeretezése gótikus, de többször átfaragták. A *12. számú plébánialak* homlokzatát Dercsényi Balázs 1977. évben tárta fel: az előreugró részén a földszinten gótikus kőkeretes ajtó, emeletén gótikus ablak és Mátyás címereinek festett részletei kerültek elő. Visszaugró homlokzati szakaszán, a kapu mellett egy második nagy bejárati nyílás keretezése jött napvilágra. A *Jurisich tér 14. számú lakóház* helyreállítását 1965-ben terveztük (tervezők: Sedlmayr János és Kriszt György). A munka során homlokzatán az ismert gótikus keretezésű bevilágító ablak alatt a járdavonalnál mélyebben fekvő pincebejárat, valamint a ház kapuja körül sgrafitto-díszes keretezés került elő. Udvari oldalán ugyanakkor reneszánsz árkád és gazdag mintázatú növénydíszes homlokzatképzést lehetett bemutatni.

Magyar Építőművészet 1978/4

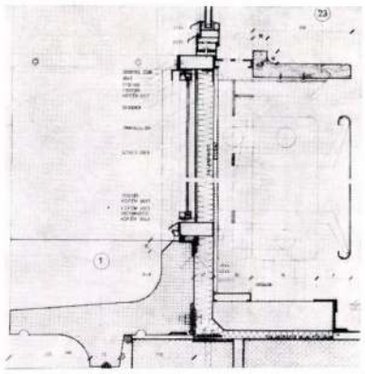

7

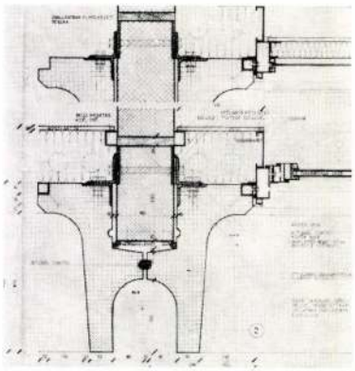

5 6

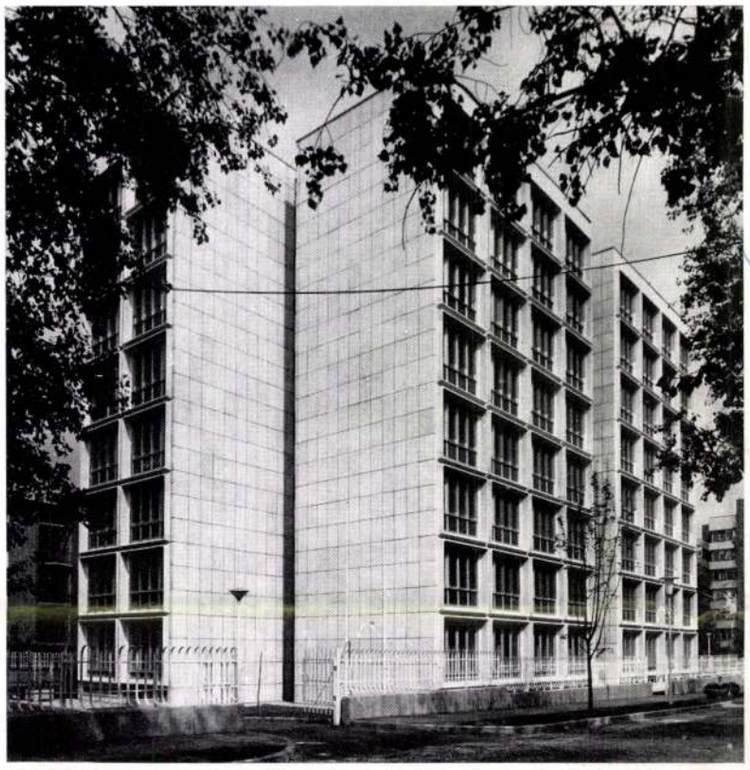

8

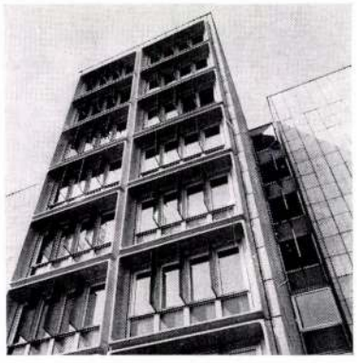

9

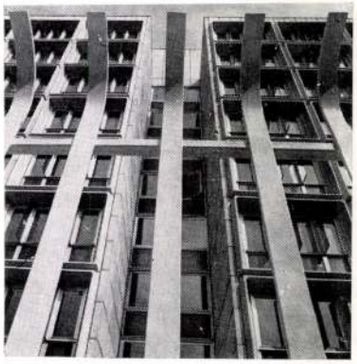

10

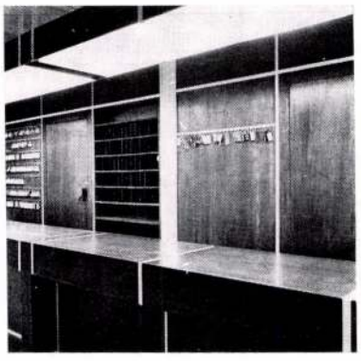

11

A Csepel Vas- és Fémművek munkásszállója 504 férőhellyel 1977-ben készült el.

Az épület, bár haránt rendszerű Outinord szerkezetű, alaprajzi rendszerét tekintve „öttraktusú" épület. A kialakított alaprajzi rendszer annak a lehetőségét biztosította, hogy a szállószobák elfogadható tájolás irányába nézzenek, valamint azt is, hogy a homlokzatok a mögöttük elhelyezkedő helyiségek hasonlósága következtében azonos megjelenésűek lehessenek. A középső traktusba olyan helyiségek kerültek, amelyek természetes világítást és szellőzést nem feltétlenül igényelnek, ugyanakkor függőleges vezetékeikkel jól kapcsolódnak a pincében elhelyezett gépészeti helyiségekhez.

Az épület külső megjelenését a 3,45×2,8 m méretű, a szobák elé, az alapszerkezetekre szerelt műkő keretek határozzák meg. Ezeknek a kereteknek, valamint a beléjük helyezett függőleges, drótüveg napvédő lamelláknak a plasztikussága biztosítja az épület karakteres megjelenését. Jól illeszkedik a keretek alkotta homlokzati rendszerhez a végfalak előregyártott műkő burkolata.

Az épület körüli terület játszóterületeivel, sétányaival, ülőpadjaival, valamint a gondosan formált laposacél kerítés az ilyen jellegű igények esztétikus kielégítését biztosítják.

Az épület belső megjelenése még kedvezőbb lehetne, ha az építtető a tervek szerinti mobil bútorokat és függönyöket helyezte volna el az épületben.

Az épület főbb szerkezeti anyagai a következők:

— falak és födémek: 3,3 m-es falközű Outinord zsaluzattal készített vasbeton,
— válaszfalak: KÖZÉV típusú falak, tapétázva, ill. csempézve,
— homlokzati keretek: csiszolt fehér műkő,
— homlokzati burkolólapok: rovátkolt fehér műkő,
— napvédő lamellák és erkélymellvédek: drótháló betétes színes üveg,
— homlokzati nyílászárók: alumínium,
— belső nyílászárók: fémtok, fa ajtólapok,
— vízszigetelés: NEOACID,
— hőszigetelés: parafa.

Az épület jó minőségű kivitelét a megvalósításban részt vevők jó együttműködésén túlmenően az is elősegítette, hogy a tervdokumentáció megfelelő részletességű volt, és az épület tervezője a kivitelezés során az építést tanácsaival folyamatosan segítette.

Balázs György

1. Földszinti alaprajz, M=1 : 600
2. Kiss János utcai nézet
3. Emeleti alaprajz, M=1 : 600
4. Homlokzati részlet
5. Részlet, M=1 : 20 (függőleges metszet)
6. Részlet, M=1 : 20 (vízszintes metszet)
7. Kiss János utcai nézet

8—11. Külső és belső részletek

1. Schéma du rez-de-chaussée
2. Vue du côté de la rue Kiss János
3. Schéma d'étage
4. Détail extérieur
5. Détail (section verticale)
6. Détail (section horizontale)
7. Vue du côté de la rue Kiss János

8—11. Détails extérieurs et intérieurs

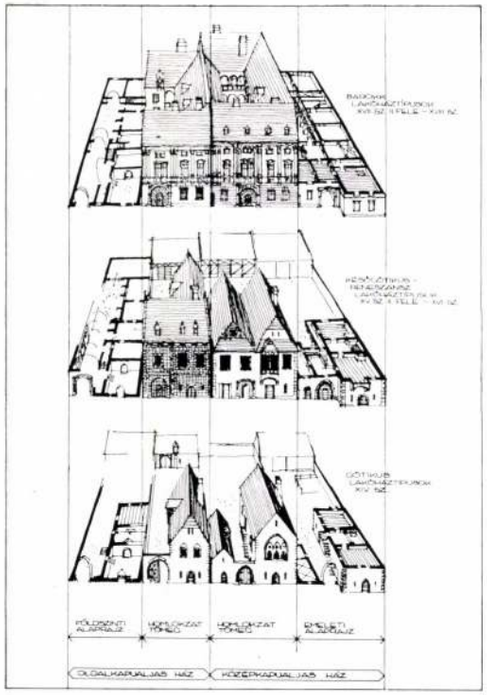

3

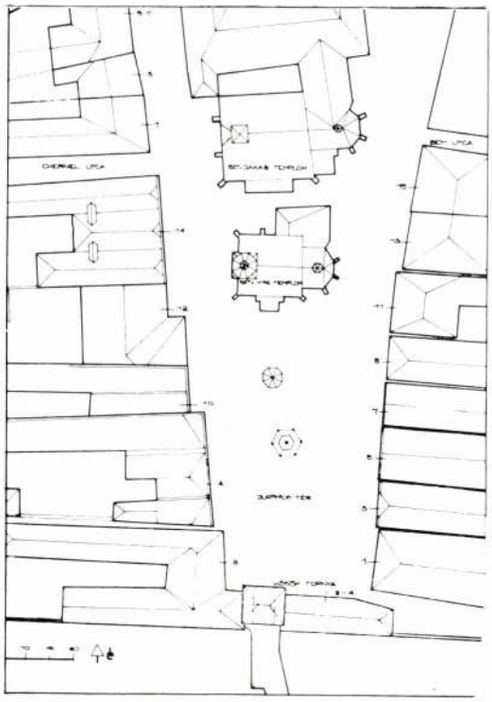

1

2

1. Városi lakóházaink fejlődésének sémája; gótikus, késő gótikus, ill. reneszánsz, barokk időben
2. A kőszegi Jurisich tér helyszínrajza
3. Kőszeg madártávlatból (1900 körüli felvétel). Az előtér baloldalán a Jurisich tér páros számú házsorának tetői

1. Schéma de développement de nos maisons d'habitation urbaines; dans les temps du gothique, gothique tardif resp. renaissance, baroque
2. Plan des lieux de la place Jurisich à Kőszeg
3. Kőszeg à vol d'oiseau (années 1900). Au côté gauche de premier plan les toits de la rangée des maisons numéros pairs de la place Jurisich

A fűrészfogasan előreugró épületek több kor stílusjegyét viselik és kétségtelenül a középkori beépítési vonalon állanak. Több épületen (Jurisich 8, 10, 14) jellegzetesek az eredeti beépítést követő utcavonalra merőleges nyeregtetők, ill. félnyeregtetők, ún. „ároktetők", amelyek előtt áll a „kulissza"-homlokzat. Sokan e tetőzetből németes jellegű utcaképre gondoltak, holott e formák „csak" híven jelzik az első, fésűsen fűrészfogas beépítési jelleget.

A mai, öt épületegységből álló sor *a középkorban hat telekre, ill hat lakóházegységre oszlott.* Érdekes, hogy a megmaradt, a mai épületekben rejtőzködő középkori lakóházak sehol sem egyeznek a régi telekosztással, azok jobbra-balra eltolódtak: egyes épületek a szomszédos épülettel bővültek (Jurisich 14. illetve Városháza), mások pedig szélességben csökkentek (Jurisich tér 6—10.). A telekosztásnak ilyen mérvű átalakulása igen ritka eset, de ez esetben mégis logikus. Indokolható a városfal melletti üres védősáv beépítésével, a lakóházaknál nagyobb épületet igénylő városházával és a plébánialakkal, valamint azzal, hogy a Jurisich tér 14-et előkelő tulajdonos számára bővítették. (Udvari sgrafitto-dísze szerint ez 1570-ben történt.)

A középkori beépítés rekonstruálásának három kulcsépülete:

— a Jurisich tér 12. számú plébánialak
— a Városháza
— a Jurisich tér 14. számú lakóház.

A *Jurisich tér 12. számú* plébániaház kiugró része középkori főépület, alul présházzal, felül címerekkel díszített homlokzattal. A Mátyás király háznak feltételezett épület kapuja mai napig helyén maradt, de a ház északi, utolsó axisában feltárt másik kapunyílás a szomszédos Jurisich tér 14. számú ház déli részéhez tartozott. Ezt az állítást még a plébániaház gazdag, 1700-as évek elejéről származó barokk architektúra is igazolja: az épületen szabályosan végigfutó építészeti tagolás az említett tengelyben megváltozik, az architektúra itt már nem golyvázódik. Nyilvánvaló, hogy e szakaszra később húzták rá a tagozatokat, akkor, amikor a szomszédos épületből ezt az egy axist a plébániához csatolták.

A *Jurisich tér 8. számú Városháza* északi oldalhomlokzatán és a 10. számú kapualjon látható keskeny kőkeretes ablakok világosan mutatják a telekosztás változását: ilyen kis nyílások ugyanis kizárólag présházhoz, ill. pincéhez tartozhatnak és a középkorban szomszédra nem nyílhattak. Nyilvánvaló tehát, hogy a városháza utolsó két északi axisa egy középkori emeletes lakóház lehetett, amelynek kapuja a mai Jurisich tér 10-ével azonos. A kaputól a Mátyás házig tartó épületrész bizonyosan melléképület lehetett (itt egy keskeny épületköz „közle", ún. „reichni" is elképzelhető). A mai Városháza többi része már jellegzetes szélestelkű lakóházként jelentkezik, főépülettel, udvarral és melléképülettel.

A *Jurisich tér 14.* hármas, ároktetős épülete — akárcsak a Városháza — középkori lakóháznak túl hosszú: későbbi átalakítással, bővítéssel alakult ki. „Gyanús" jellegzetessége továbbá, hogy a kapualjtól északra az emeleti ablakok a többinél alacsonyabban helyezkednek el. A homlokzati részletekből, a hármas nyeregtetőből és az alaprajzból már egyértelmű, hogy az északi tető alatt — a Chernel utca mentén — emeletes középkori lakószárny található, míg a középső tető alatt a kapualj és a melléképület helyezkedik el. A déli nyeregtető egy másik — Jurisich tér 12-nél említett — középkori lakóépületet fed, amelyhez a „káró-ablak" és a présház előépítménye tartozik. A tetőzetek mai napig pontosan őrzik a középkori, utcára merőleges beépítési formát és a házak beosztását.

A három kulcsépület vizsgálatából és a középkori épülettípusok ismeretéből *kirajzolódik a gótikus, fűrészfogas épületsor.* A mellékelt vázlat szerint a beépítésben kétféle épülettípus váltakozott: az oldalkapus és a főépület—udvar—melléképületes lakóházi egység. Ilyen jellegű, változatos ritmust kiadó beépítéssel találkozunk a többi középkori városunkban is. A lakószárnyak egyöntetű, déli tájolásához máshol inkább ragaszkodtak: a tisztaszobák oldalablakai a fűrészfogas előreugrások helyén itt északiak (Városházában levő lakószárny és a Jurisich tér 12. számúban levő főépület.). Az oldalra, illetve udvarra nyíló ablakok pedig általában ugyan délre néznek, jelen esetben azonban a tér szétnyíló formája nemcsak a fűrészfogas beépítési vonalat, hanem néhány épületnél a kedvezőtlenebb tájolást is szükségszerűen megszabta.

A középkori állapot elméleti rekonstrukciójából *néhány fontos következtetést* vonhatunk le:

1. A XIV—XV. századi beépítésben több épület állt, mint ma (öt helyett hat ház);

2. a tengely mellett a várfalhoz védelmi okok miatt lakóház nem csatlakozhatott, e területet a középkorban szabadon hagyták;

3. a vizsgált szakaszban csupa lakóház áll, így városháza Kőszegen a középkorban vagy máshol, vagy egyáltalán nem épült. (Dávid Ferenc szerint a hűbéri városokban, tehát Kőszegen sem volt erre szükség);

4. a házsoron belül a legszélesebb „főépület" vagy lakószárny a mai plébániaház telkén található. Nem véletlen tehát, hogy ez a lakóház lehetett Mátyás királyé, noha „uralkodói" épületként ez is elég kicsi.

A reneszánsz állapot elméleti rekonstrukciója ma még — egy adott időpontra — nem rajzolható meg. Kétségtelen, hogy a középkori beépítési forma a XVII. században már részben módosul: talán ekkor létesítik egyrészt a Városházát másfél lakótelek szélességben, miáltal a 10. számú épület telke is lecsökken, és ekkor bővül a mai 14. számú Szovják-ház is. A korábbi nyitott udvarok fedett kapualjakká, az egész épületsor pedig ugyancsak a XVII. században zártsorúvá alakul.

A középkori városkép a törökök 1532-es ostroma és a lakóházak részleges elpusztulása, illetve az ezt követő újjáépítések után nagyban változott. Mindez azonban a beépítésben csak részleges átalakulást jelentett: a beépítési vonal az utcára merőleges tetőformák, és az épületek elhelyezkedése továbbra is nagyrészt a középkori állapotot követhette. Az épületek részleges pusztulása — akár tűzvész, akár háború okozta — általában máshol nem hoz gyökeres változást, a lepusztult falakat mindenütt újjáépítik, a telekosztások fennmaradását pedig magántulajdont védő törvények és városi rendelkezések egyaránt szigorúan megkötik.

A barokk állapot rekonstrukciójából kitűnik, hogy a XVIII. század folyamán a teljesen zártsorú beépítés, a mai utcakép és a telekfelosztás véglegesen kialakul. Ettől kezdve a vizsgált épületsor lényegében nem változott Kőszeg legtöbb belvárosi utcájához hasonlóan. Érdekes azonban, hogy a Jurisich téren a középkori fésűs beépítés (árok-tetők stb. révén) sokkal inkább leolvasható, mint a többi magyar városban. Sopronban, Budán és néhány gazdagabb városban a barokk építőtevékenység volt erősebb, máshol pedig a korábbi építészeti karakter a gyengébb épületállomány miatt még többet változott.

A Jurisich tér nyugati, páros számozású oldalának elméleti rekonstrukciója természetesen tovább fejleszthető. Levéltári, építészettörténeti kutatásokkal az átépítések időpontja bizonyára pontosan megtalálható, sőt talán a legelső középkori beépítés ideje is meghatározható. A kutatók az egyes épületek vizsgálatánál számos részletkérdést tisztázhatnak. Tanulmányommal azonban mindenek előtt azt kívántam bizonyítani, hogy a középkori lakóháztípusok ismerete hozzásegít a történeti beépítések elméleti rekonstrukciójához, ami alapja az egyedi és városméretű műemlékhelyreállítási munkának.

Sedlmayr János

E tanulmányt *SEPER FERENC* építészre, kedves és képzett munkatársunkra emlékezve írtam. A kőszegi vár helyreállításának megindulásakor, 1958 elején került az OMF-hez, és ettől kezdve folyamatosan együtt dolgoztunk. Sokat köszönhetek Neki, mert rengeteget tudott a nehezen megtanulható építészeti praxisból, és tudását szívesen továbbadta. Terveim közül Ő irányította — sokszor megoldotta — a kőszegi Vár (1958—1968), a Jurisich téri Lábasház (1959), a bozsoki Sibrik-kastély (1959—1962), a pannonhalmi kerengő (1961—1962), a kőszegi Chernel utca 14. homlokzatának (1964), valamint a Nagybástya (1963—1965) helyreállítását. Eközben sok-sok időt töltöttünk együtt munkahelyen, és azon túl is. Szorosabb együttműködés, felhőtlenebb jóviszony alig képzelhető el kivitelező és tervező között. Nagyon sajnáltam, hogy 1965-ben megvált az OMF-től és így találkozásaink megritkultak.

Mint Kőszeg szülötte, építész és lokálpatrióta, szívesen látta, figyelte a belváros megújulását, minden egyes régi maradvány előkerülését és bemutatását. Még a hatvanas évek elején „ígértem" Neki, hogy a kőszegi épületeken is sok minden előkerül, még sok kérdésre előbb-utóbb választ adunk. E mostani, későn született cikkemmel — 1977 év végén hirtelenül bekövetkezett halála után — már csak emlékének tisztelegnek. Irásommal is jelezni szeretném azonban, hogy a jó barátot és a jó szakembert nem feledem.

S. J.

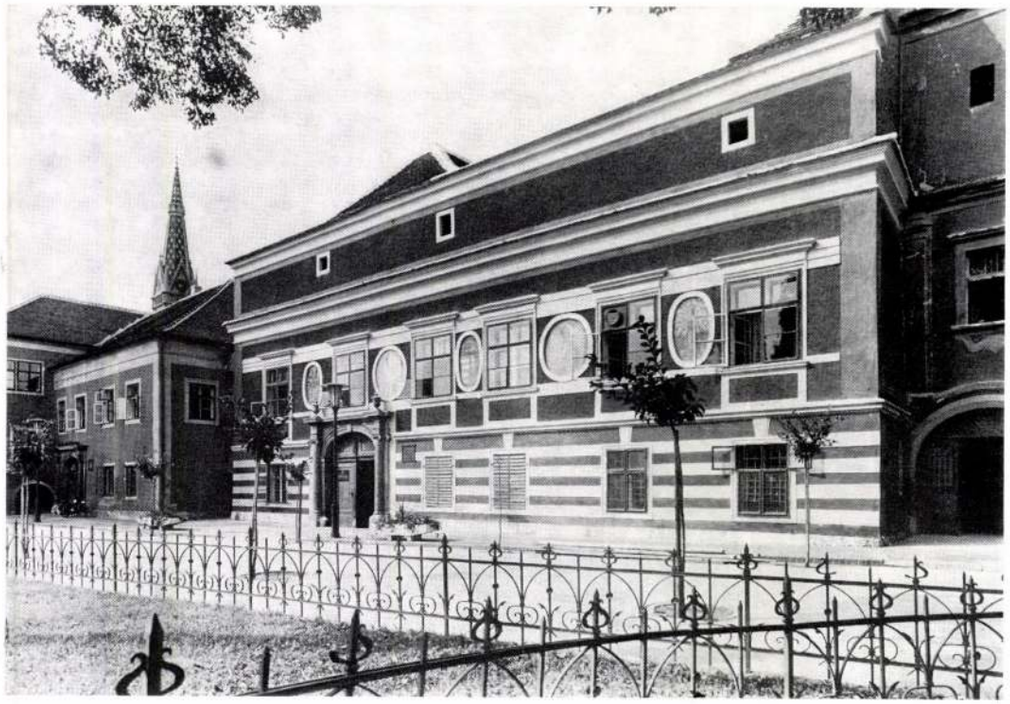

3

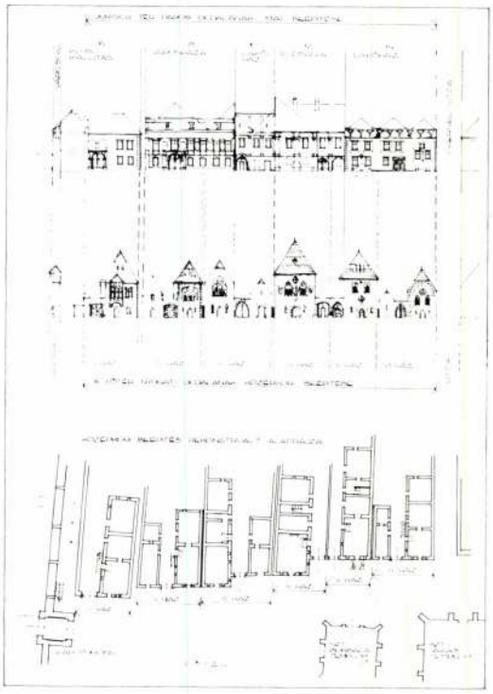

1

2

1. A városháza homlokzata az 1960-as években. Az ablakok szabálytalan ritmusa és a tetőforma két középkori ház összevonásából következik
2. A Jurisich tér páros számú beépítésének mai utcaképe és középkori állapotának elméleti rekonstrukciója
3. A Jurisich tér 10. és 12. számú lakóházak. A plébánialak előreugró homlokzatán a legújabb kutatás Mátyás királyi címereit tárták fel. A kapualjtól jobbra eső rész eredetileg másik házhoz tartozott
4. A Jurisich tér 14. számú ház helyreállított homlokzata (1966). A baloldali két axis önálló középkori épület volt, ezt a feltárt gótikus nyílások és a tetőformák egyaránt igazolják

1. Façade de la mairie dans les années 1960. Le rythme irrégulier des fenêtres et la forme du toit résultent de la réunion de deux maisons du moyen âge
2. Physionomie d'aujourd'hui de l'intégration de la place Jurisich côté pair et la reconstruction théorique de son état de moyen âge
3. Maisons d'habitation de la place Jurisich numéros 10 et 12. Sur la façade en saillie de la maison presbytérale selon les récentes recherches les armoiries du roi Mathias étaient découvertes. La partie se trouvant à droite de la porte cochère appartenait originairement à une autre maison
4. Façade restaurée (en 1966) de la maison numéro 14 de la place Jurisich. Les deux «axis» du côté gauche appartenaient à un bâtiment indépendant du moyen âge; les baies gothiques mises au jour et les formes de toit prouvent également ce fait

4

tanulmány

Környezetünk „folyási határa”

Aki a művészeti főiskolák tavalyi fesztiválja alkalmából a szentendrei Kálváriadombra vetődött, ugyancsak szokatlan képpel találta magát szemközt: a Kálvária fehér falának tőszomszédságában egy lécekből hevenyészett kupola formájú sátor alatt egy szemmel láthatóan alkalmi dalnok szórakoztatta közönségét. Az énekesnek és hangosító műszereinek ugyan egy szabályos pódiumon jutott hely, de a tarka-barka nézősereg megelégedett a fűben ülőhely gyanánt heverő teherautó-gumikkal. A léckupolára egy ejtőernyő kerek vásznát borították, hogy védjen esőtől vagy naptól, középre pedig egy póznára valaki piros poroltókat akasztott. Mesterkéltségnek, csináltságnak nyoma sem volt.

A friss élmény hatására a visszaúton lehetetlen volt megállás nélkül elmenni az országútról korábban már sokszor megcsodált békásmegyeri üvegházak mellett, melyek csillogóan és pókháló finomsággal rajzolódnak ki a városba érkezéskor az új lakótelep monumentálisan végleges sziluettje elé. A szentendrei kupola és az üvegházak közötti feltűnő hasonlatosságok mindennapi tervezési gondjainkat juttatták eszünkbe.

Ha elfogadjuk, hogy a köztudatban a ház általában egy olyan nagyméretű tárgyat jelent, melyet azért csináltak, hogy ezzel a világ egy darabját elválasszák környezetétől, és ezáltal lehetővé tegyék ennek a darabnak valamilyen szabályozását, akkor az itt bemutatott építmények kimerítik a ház fogalmát, bár egycélúságuk miatt már-már súrolják a műtárgy kategóriát. Talán éppen ennek köszönhetik, hogy mentesek maradtak azoktól a terhektől, melyeket bonyolultabb épületeink általában magukon hordanak.

Összetettebb épületek létrehozási folyamatában felmerülő rengeteg egymásnak ellentmondó hatótényező közötti kompromisszumos rendezés manapság — a funkcionalizmus holta vagy meg

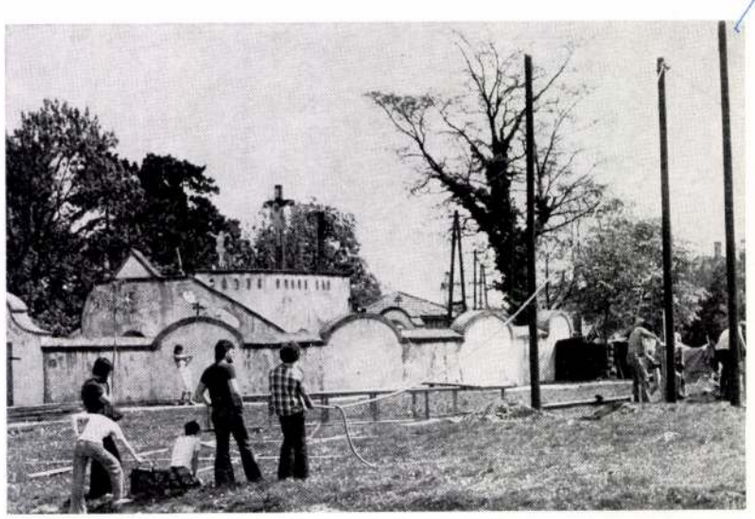

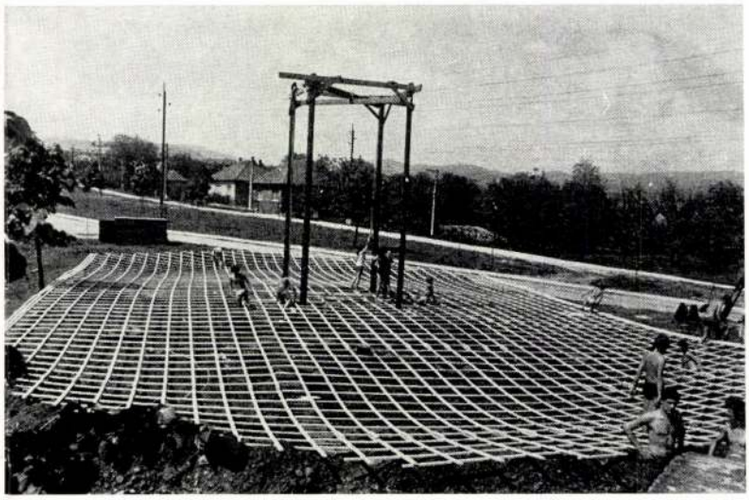

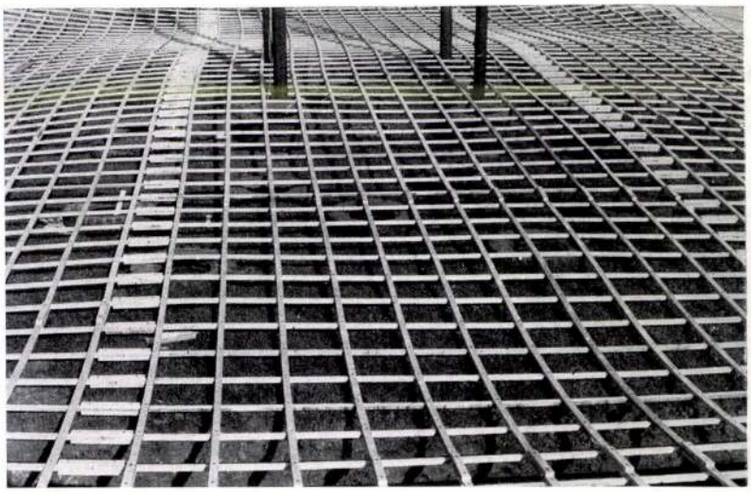

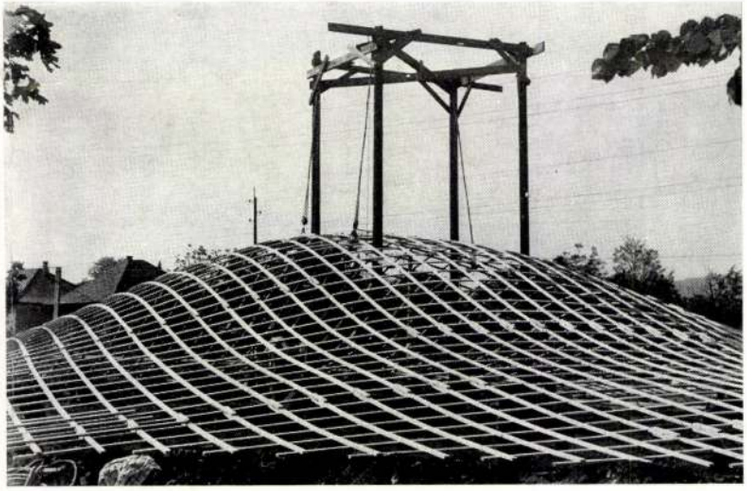

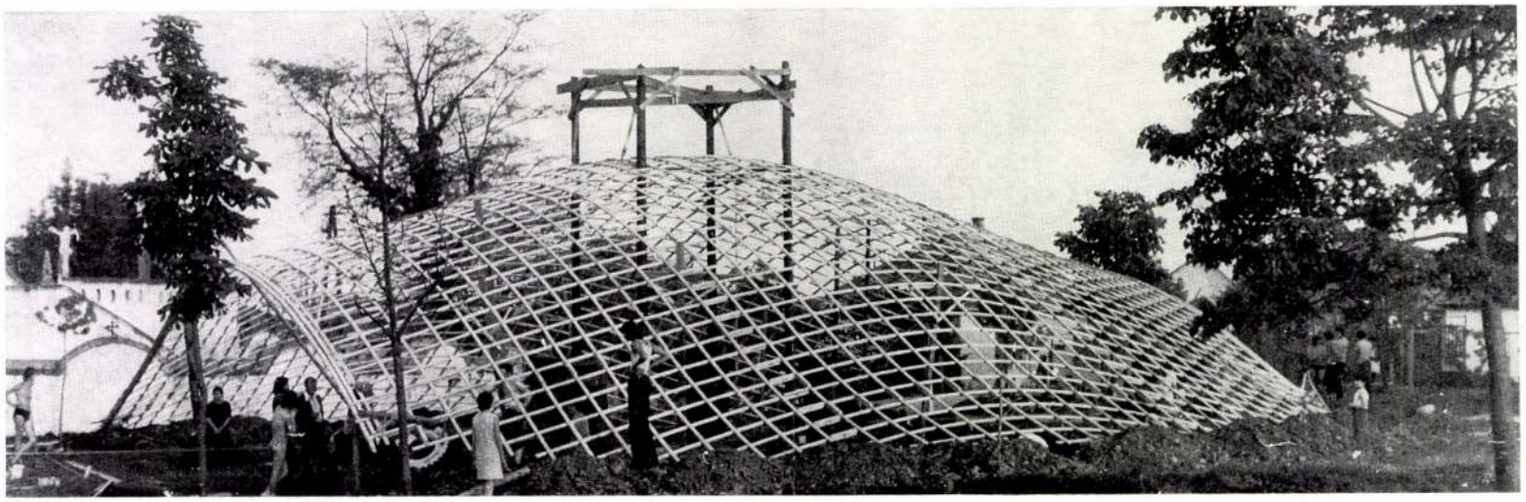

Sedlmayr János

Rk. templom helyreállítása, Egyházasdengeleg

Építész: Seldmayr János (OMF)

Magyar Építőművészet
1977/5

Régész: Kozák Károly
Tudományos munkatárs: Gulyás Gyula
Statikus: Vándor András
Kivitelező: OMF Visegrádi Építésvezetőség
Fieszl Béla
Szép Géza
OMF Központi Műhely
Fényképek: Dobos Lajos
Mihalik Tamás

1. Nézet keleti irányból (szép tömeg, finom tagolás érzékeltetésére)
2. Alaprajz, M=1 : 400
3. Perspektíva. Sedlmayr János rajza
4. Metszet, M=1 : 400
5. Déli homlokzat

Azt hiszem, hogy az építészszakmának közvéleménye előtt ma már nem kell bizonyítani a műemléki munka jelentőségét, eredményességét. Bizonyos mértékben „alapot-kereső" építészeinkre tett hatása sem lebecsülendő.

Mindnyájan tudjuk, hogy a téma összetett, ennélfogva — más kiindulásból — elég szerteágazó problémákat vet fel. Az ismert műfaji változatosságán (rom, vár, egyházi stb.) túl minden ránkmaradt emlék az elmúlt évszázadok (évezredek) alatt — a „beavatkozások", a változások sokféleségének következtében — szinte egyéni arculatot öltött.

Az építésznek az a szerepe, mellyel az emléket védi, fennmaradását biztosítja, továbbélteti, éppen ezért körülményekhez alkalmazkodó: egyedi beavatkozás (állásfoglalás). Hiba volna — nézetem szerint — valami általánosítható magatartásból kiindulva tervezni, csakúgy, mint a történteket értelmezni. Véleményem szerint a múlt emlékeinek, értékeinek „kiemelése" a szemlélő érdeklődő számára különböző hatást eredményez, a tervezői munkára recept nincs.

Amig az egyik esetben a történeti múlt hiteles ábrázolása vagy műemléki eredménye, kvalitása, a másik esetben a tájak (városképek) formáló erejének előtérbe helyezése, de előfordul, hogy csupán „eredeztetésünk", „gyökereink", múltunk hétköznapibb valósága, érzékeltetése a célunk.

Az elmúlt hat év alatt az OMF megközelítőleg másfélszáz emléket adott át, melynek kb. az ötöd része egyházi emlék. Ismerjük azt a tényt, hogy minden beavatkozás (ha tudományosan is megalapozott) valamiféle eredményt hoz, ez jó dolog. De e

1

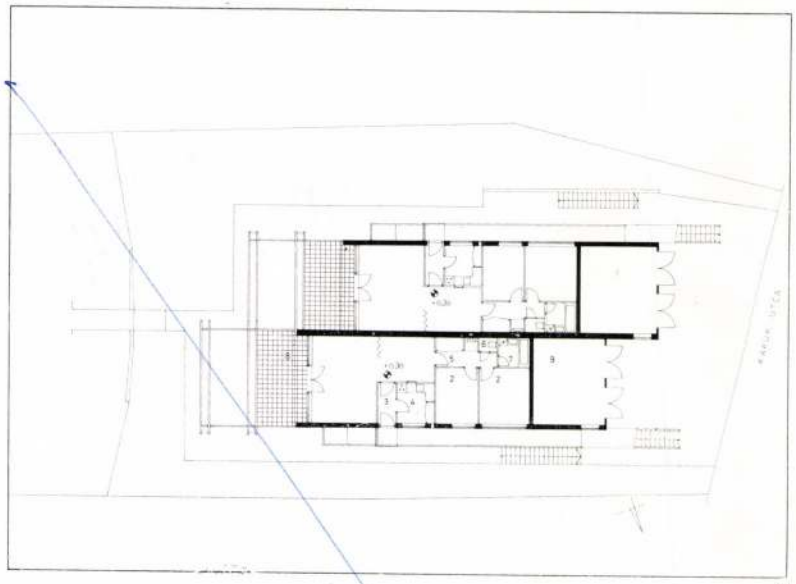

3

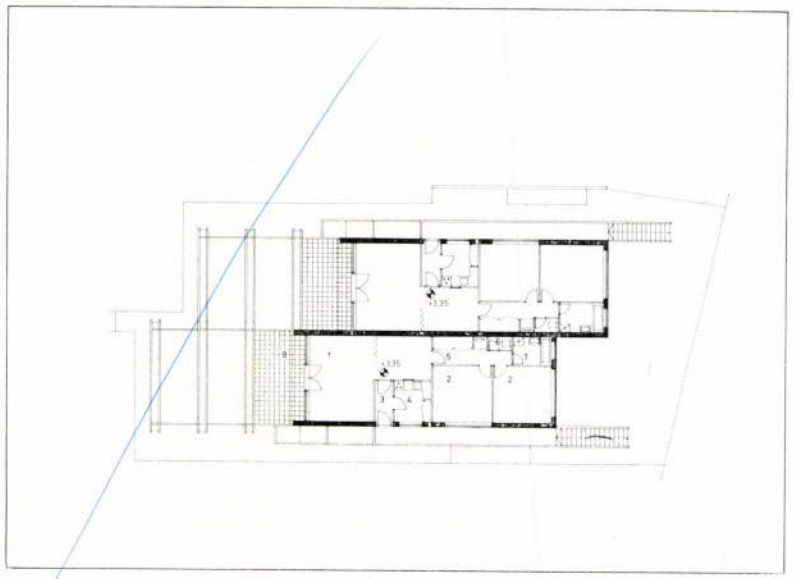

4

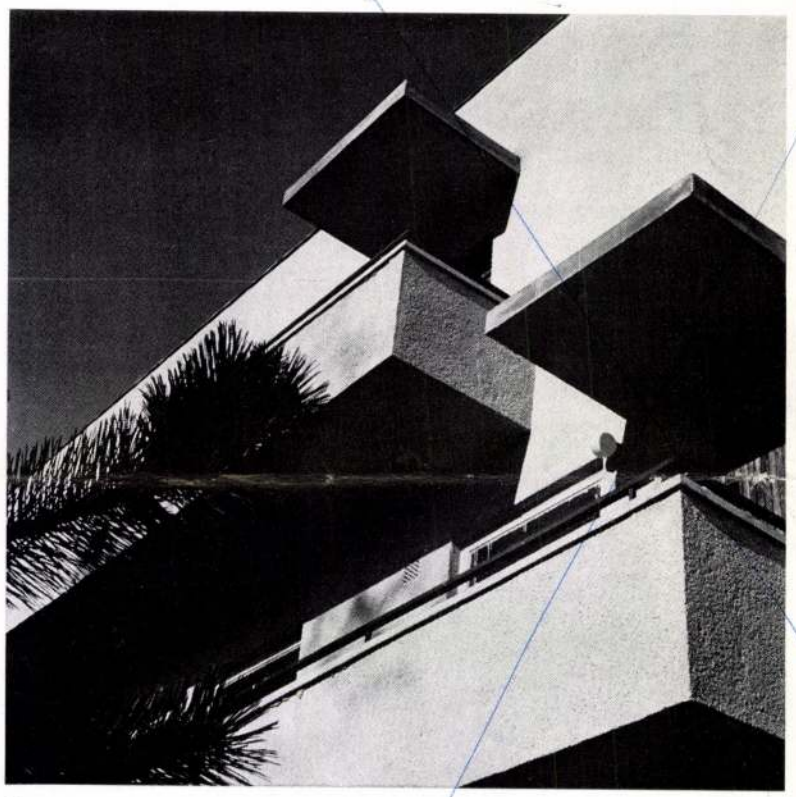

7

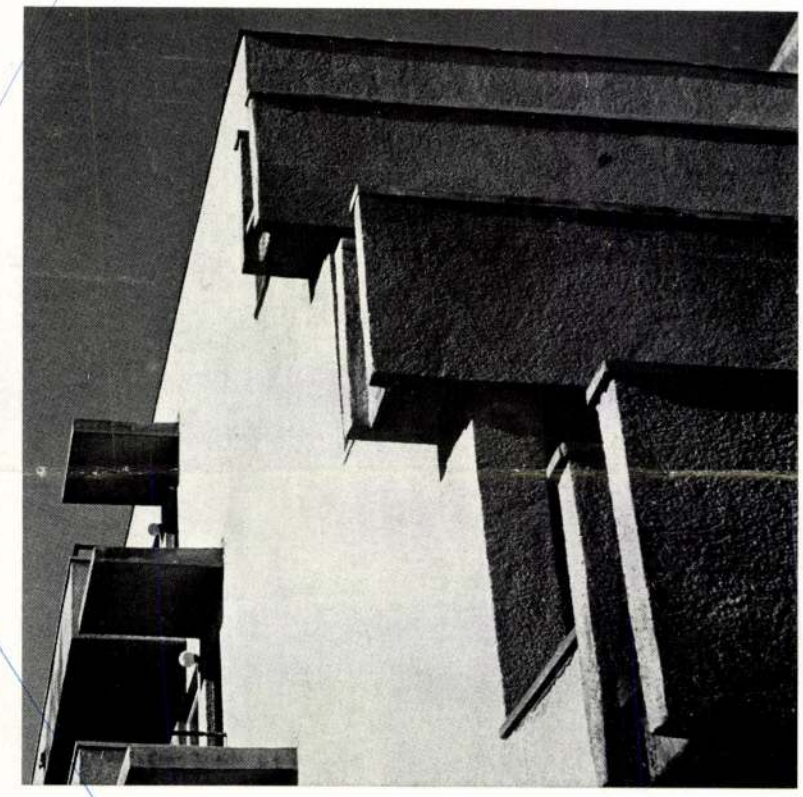

8

5

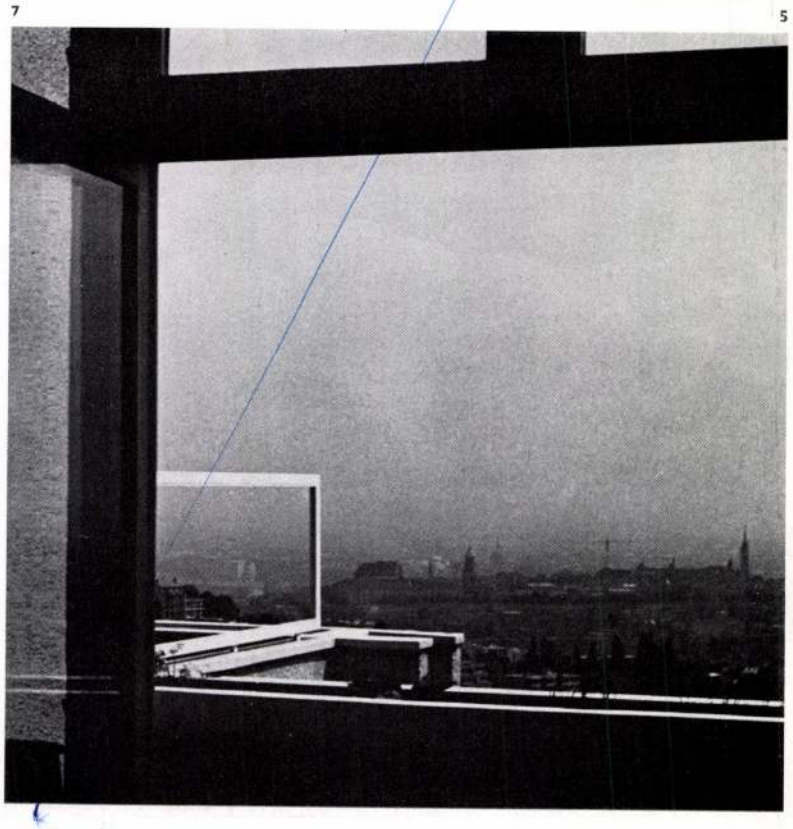

6

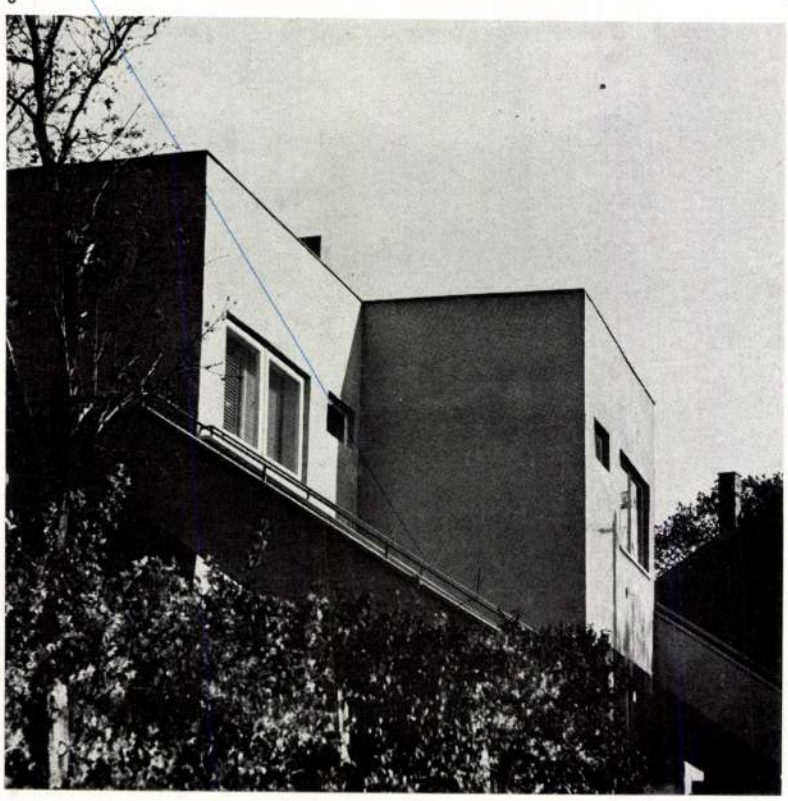

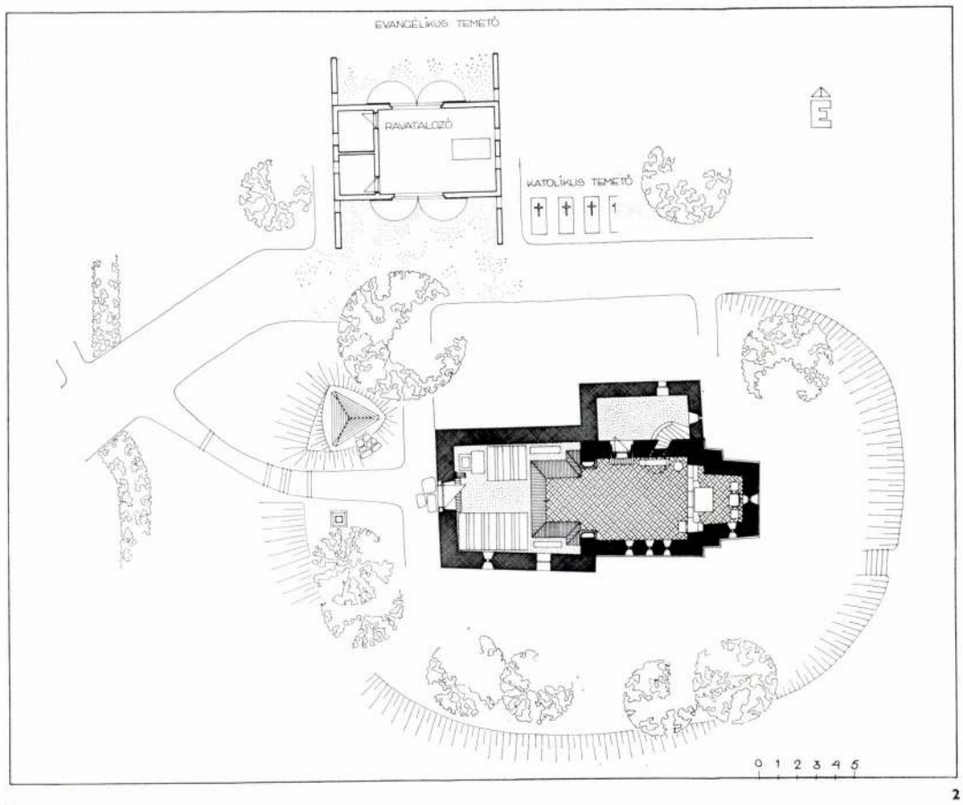
EVANGÉLIKUS TEMETŐ
RAVATALOZÓ
KATOLIKUS TEMETŐ
0 1 2 3 4 5

2

3

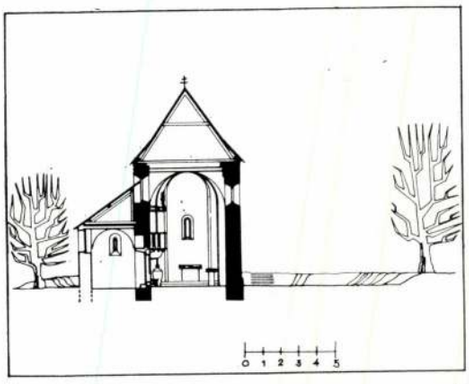
0 1 2 3 4 5

4

5

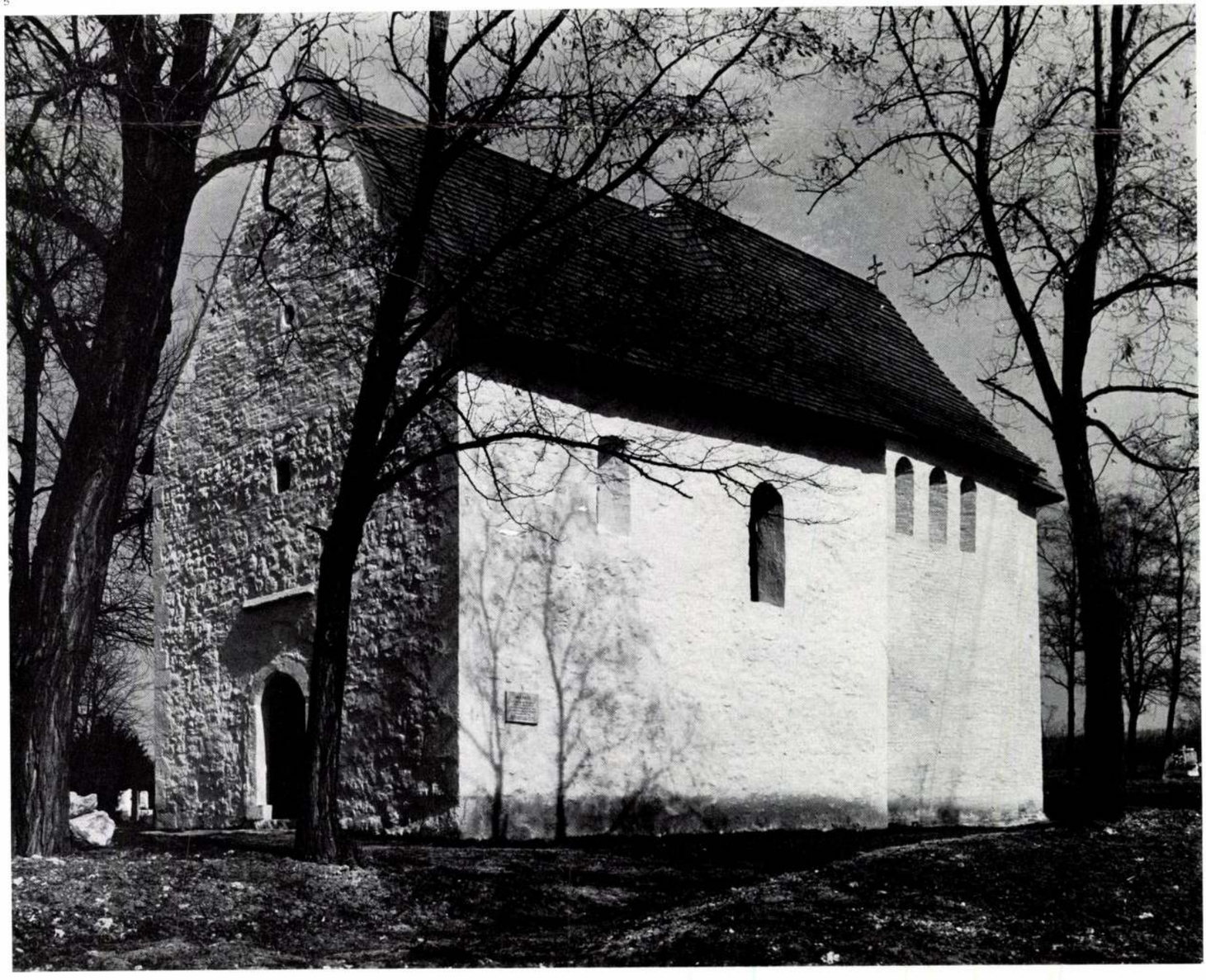

számszerűségen és e tényen túl, alig-alig figyelünk bizonyos korszakok alkotásainak — ugyan szükségességből eredő — „alkotás-szintű" beavatkozásaira, hozzáállásaira. (Az általában közölt adatokból az új építészi munka mélysége, nívója stb. sem derül ki.) Kétségtelenül nem könnyű felismerni az egyre növekvő helyreállított emlékanyag építészeti egységű, szépségű objektumait, hiszen az ismertetésekben, publikációkban felsorolt indokok, „tárgyilagos" közlések, az adott látvány hatásáról, élményszerűségéről, ezáltal eredményességéről alig tájékoztatnak. A megértést szolgáló illusztrációk táj-, ill. képkimetszések „kompozícióira" épülnek, tértávlatot nem, ill. csak a műfaja adta lehetőségein belül nyújtanak.

A leírtakra alapozódik az egyházasdengelegi kis késő román templom látványértékelése. Eredetileg egyhajós, négyzetes apszisú kis téglatemplom volt. Apszisa és a hajó között egy lépcsősen tagozott rövid falszakasz került kialakításra, két tömegkapcsolat átmeneteként, egyben jelképesen utalva a jelentős objektumok tereinek összetettségeire (talán redukálva a szentély négyzetét). Így összetett tereit „toronyszerű" tömegben komponálja építője. Legszükségesebb ablaknyílásokat találjuk rajta. E célszerűséget, „felemelkedést" ihlető építménye sem a tető különleges mozgatását, sem a díszítést nem igényelte. Nagyságbővítés indítékával még a középkorban megtoldják nyugati irányban, a tereket átfedik (boltozzák) a barokkban.

Mi időnkig egységgé érett a különböző időszakok hozzátett részei. Ezt és a beavatkozások jellegét, szükségszerűségét ismerte fel a tervező Sedlmayr János építész. „Ráérzett" az első alkotómester kifejezésformáló törekvéseire, a szinte díszítésmentes tömegarányaira, rejtett perspektivikus ha-

1

2

3

4

tásra utaló szép tagozásaira, azonos párkánymagasságból adódó kismértékű tetőmozgásra, gótikus időkből származó bővítés az eredetivel teljesen azonosuló magatartására.

A tudományos szempontokból igényelt építési periódusokat vakolattól megtisztított, habarcsmeszeléssel bevont felületekkel érzékeltette. A két jelentős korszakot okkerfesték színezéssel még kihangsúlyozta. Gyönyörű az ezüstszürke zsindelyfedés, mely „egy kalapként" fedi a tömegeket, de a tetősíkok finom mozgatásával, hajlataival utal az építmény összetettségére. A belsőben az egyszerű anyagok, formák és technikák az eredetileg is kicsit primitívbe hajló kivitelezéshez alkalmazkodnak. Az új hozzátételekben tudatos értékelés, kulturált ízlést formáló tendencia és nem utolsósorban eredetiséget hangsúlyozó hitelesség-igény jelentkezik. Ez a még formálódó belső lezárulásával válik teljessé.

Környezete, külső térkapcsolata az építménnyel összhangban van. Tájból való kiszakadás nélkül rendeződött a környezete, melyet közelben temetők és egy új ravatalozó egészít ki. Ez utóbbi és a templom kiegészítését szolgáló új harangláb, térzárást jelentő akácfák már együttest alkotnak. Kompozíciós elrendezésük nagy távlaton elkerülhetővé teszi a későbbi alakítási, bővítési igényt, ez is egy fontos része a műemlékvédelemnek.

Erdei Ferenc

1. A nyugati homlokzat az új haranglábbal
2. Az eredeti tömegben egyetlen megmaradt fűrészfogas díszítő motívum
3. Belső nézet a szentély felé
4. A szentély boltozata (első templom jelenlegi lefedése)
5. Déli homlokzati részlet (az eredeti első templom)

5

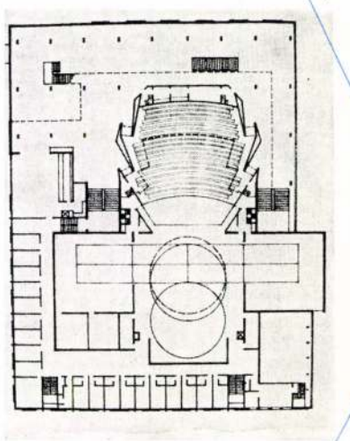

1

2

3

nagyvilág

1. Sztara Zagora-i opera nézőtéri szintje
2. A főhomlokzat
3. A foyer

Dimitrov-díjas bolgár építészek

A Bolgár Népköztársaság Államtanácsa *Michail Szokolowszki*, *Borisz Kamilarov* és *Zanko Hadsisztojcsev* építészt az 1976. évi Dimitrov-díjjal tüntette ki figyelemre méltó építészeti alkotásaikért: a Sztara Zagora-i operáért, az Aranyhomokpart tervezett nemzetközi üdülőegyüttesükért, valamint egész munkásságukért.

A Sztara Zagora-i népopera a városközpontban kapott helyet és egyike az utóbbi évek legérdekesebb monumentális épületeinek Bulgáriában. Egyik kiemelkedő jellegzetessége modern építészeti megjelenése, amely teljesen eltér azoktól az elképzelésektől, melyeket erről az épületfajtáról eddig alkottak. Ugyanakkor sikerült biztosítani a funkció, a szerkezet, az építészet és a gazdaságosság teljes egységét. Az alaprajz egyszerűségével és világos rajzával tűnik ki, építészetileg viszont sajátosan egyéni, változatos, és tökéletesen tükrözi az épület funkcióját. Különös figyelmet fordítottak a foyer, a lépcsőház és valamennyi nézővel kapcsolatban álló helyiség belső kialakítására, melyek szolid vonalúak és ugyanakkor célszerűek. Érdekes szerkezeti kialakítású a nézőtér is, melyet a foyer-val ellentétben sokkal egyszerűbb, nagy mennyezet és falfelületekkel oldottak meg.

A nézőtér kellemes színhatását egyszerű megoldással, az emeletsor fehér színű szalagja, a mennyezet halványszürke, durva gipszvakolata, mahagoni burkolatú falai és ehhez illő színárnyalatú ülések biztosítják. Ez az épület egyike a legjobb mai középületeknek és előrelépést jelent a modern bolgár építészet fejlődésében.

A Zlatnite pjaszaci nemzetközi üdülőhely közvetlenül tengerparti, pompás parkjában elhelyezett üdülőegyüttes magas építészeti színvonalú. Az épület környezetbe való szerves beilleszkedésével — ami a bolgár építészetben hagyományos — kitűnő funkcionális kapcsolatokat, változatos térkompozíciójú, plasztikus építészeti megjelenést biztosít, ami az épületet teljesen modernné teszi.

Mindkét építészeti alkotás méltó a szocialista országok figyelmére, mivel a bolgár építészet eredményeit és helyzetét bizonyítja.

Metodi Klaszanov
építész professzor

Sedlmayr János, Ybl-díjas építész 4.) Folytatás

Építészeti utalások helyreállított műemlékeinkben

3. Budapest, volt Domonkos kolostor udvara a Hilton szállóban. A homlokzat üvegkorongból készült fémkeretes nyílásokkal.

3

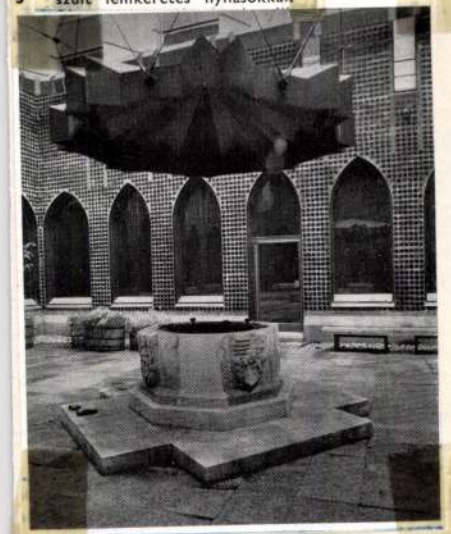

5. Sopron, Templom utca 9. A homlokzaton két gótikus periódus feltárt részletei és barokk ablakok együtt láthatók.

5

1. Eger, Vár gótikus kaputornya. A torony feletti új tető vasbeton hídon áll.

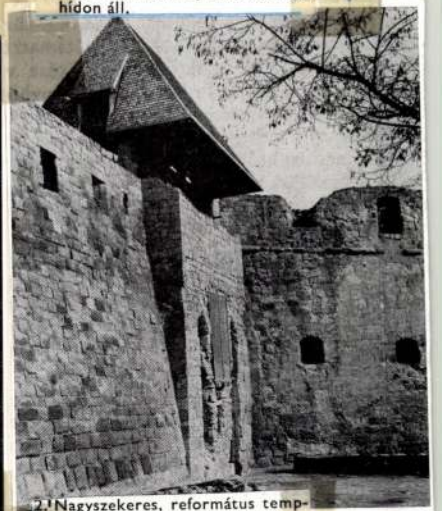

1

2. Nagyszekeres, református templom. A szentély hálóboltozatára a deszkamennyezet alatt fölállított bordaívek utalnak.

2

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 25-26. old.

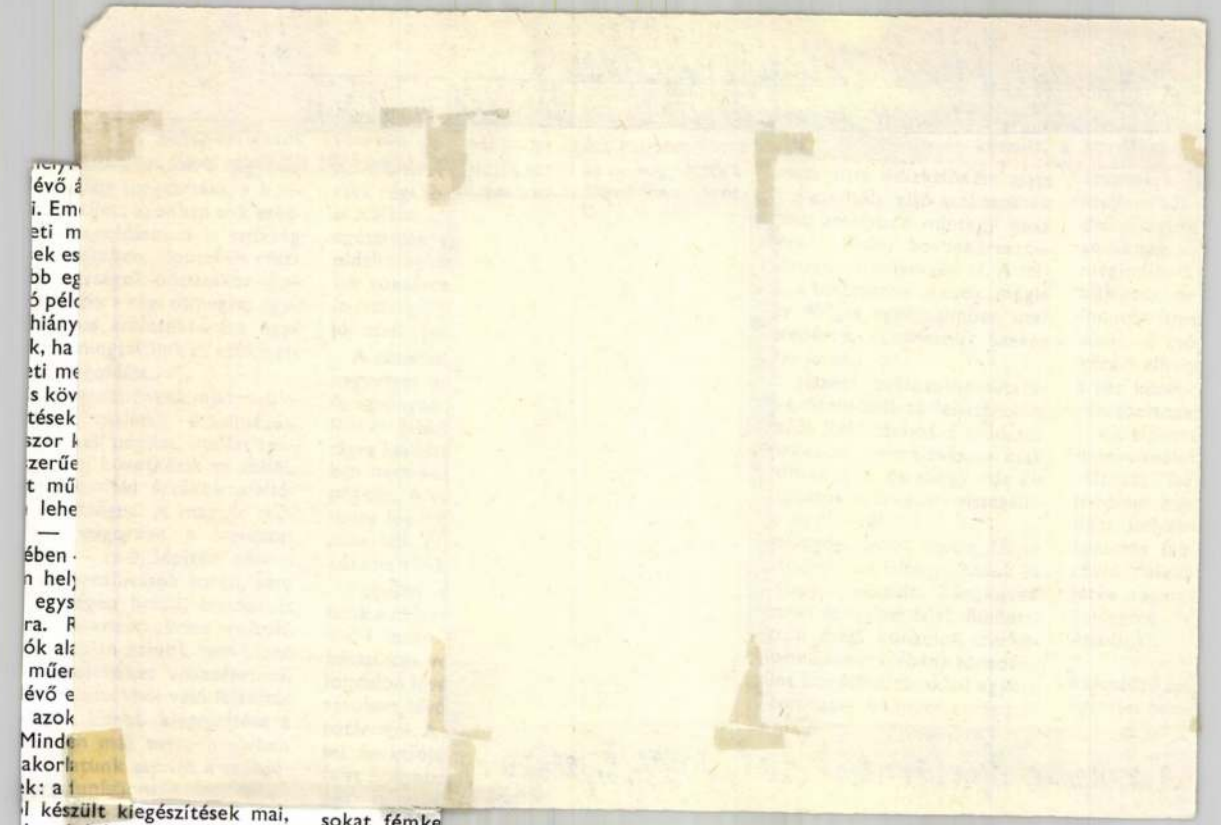

l készült kiegészítések mai,
kor építészetével történhet-

sokat fémke
vező: *Sedlm*
Az egri vá

Sedlmayr János, Ybl-díjas építész 3.) Folytatás.

Építészeti utalások helyreállított műemlékeinkben.

8. Sopron Fő tér 7. A föltárt középkori részlet előtt elfut a visszaállított barokk lizéna. (repr.) (Tervező Sedlmayr János, elkészült 1978.)

3

3. Budapest, volt Domonkos kolostor kerengője. A boltmezők rézlemezből készültek.

4

4. Visegrád, a Lakótorony IV. emeleti szintje. A gótikus boltozatrendszerre a függesztett fémháló utal.

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 27-old.

Sedlmayr János

Magyar Építőművészet 1975/5

Árpád-kori körtemplom helyreállítása, Hidegség

Építészek: Sedlmayr János és Schönerné Pusztai Ilona (OMF)

Az elmúlt évtizedekben sűrű egymásutánban követték egymást műemlékvédelmünk munkájának azok az eredményei, amelyek a magyar építészet múltjának legkülönbözőbb, töredékesen, eltorzítottan, félreismerten vagy teljesen ismeretlenül fennmaradt emlékeit tárták elénk, visszaadva azoknak hiteles építészeti-művészeti rangjukat és újra bekapcsolva őket a magyar kultúra vérkeringésébe. Méltán sorakozik ezek közé az a méreteiben kicsiny, de jelentőségében nem csekély munka, amely a Győr-Sopron megyei Hidegség plébániatemplomának magját alkotó árpádkori körtemplom helyreállítása érdekében megvalósult.

Már a múlt század folyamán Rómer Flóris figyelmét felkeltette a három boltszakaszos barokk templom félköríves záródású, kis apszidiollal bővülő szentélye, melyben románkori falfestmények töredékeit jegyezte fel. Az egyhajós kis templomot 1940 táján nyugat felé megtoldották és háromhajós teret építettek hozzá,

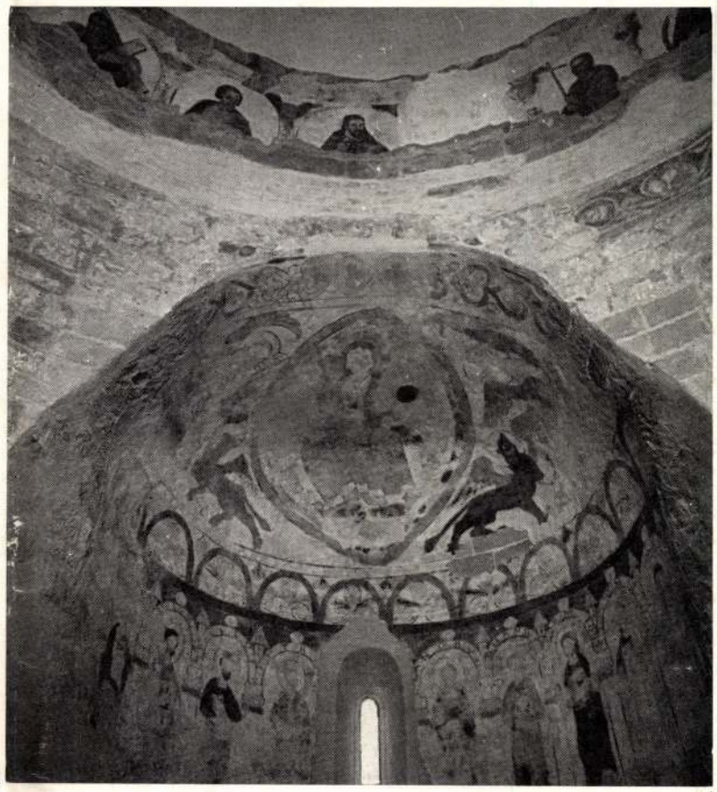

1

2

3

Statikus:	Vándor András
Környezet-rendezés:	Őrsi Károly
Régészek:	Tóth Sándor Bodor Imre
Világítás:	Egegi Kálmán
Falképrestaurátor:	Lente István
Kivitelező:	OMF Soproni Építésvezetősége
Építésvezető:	†Szalay József
Fényképek:	Dobos Lajos

felé. Az utcai homlokzaton — továbbá — részben helyreállították az épület késő-gótikus festését is: a sarok-armirozás jellegzetesen váltakozó piros és okker színű kiemelését.

Az épületben elhelyezett lakások rendkívül igényesek. Az alaprajzok még a számos kötöttség ellenére is igen jól szerkesztettek, a helyiségek kapcsolata és a terek belső kialakítása is gondos tervezési és kivitelezési munkát igazol. A gyakorlat bizonyítja, hogy a nappalihoz csatolt, boltozat alatti konyhák megfelelően használhatók anélkül, hogy e terek megjelenését zavarnák.

A helyreállítással együtt a ház udvarát is rendezték. A járófelületeket terméskővel és kiskockával burkolták, egyéb helyeken füvesítettek és néhány fát ültettek. Az udvar süllyesztett részén kiülőhelyet alakítottak ki.

A kész helyreállítás egyetlen emlék megóvásának jelentőségét messze meghaladja. A számos, ezután helyreállítandó épület számára ez a munka valóban példamutató lehet, részint a műemléki értékek gondos megtartása, részint pedig az új építészeti megoldás miatt. A tudományos eredmények figyelembevétele, a kiegészítések korszerű módja, az igényes új munka végeredményben egy összehangolt építészi alkotást eredményezett.

Sedlmayr János

4

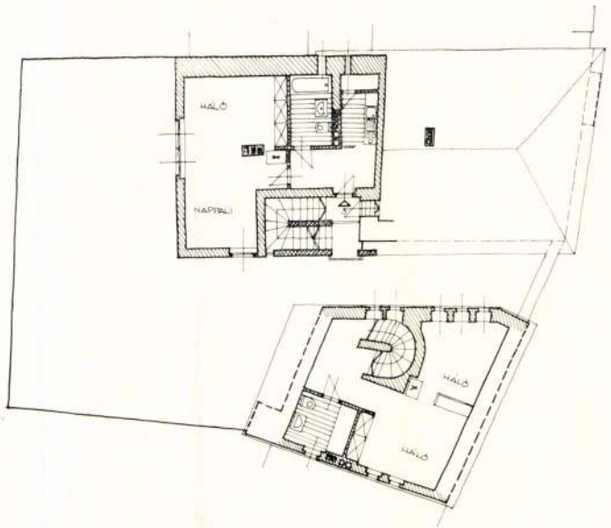

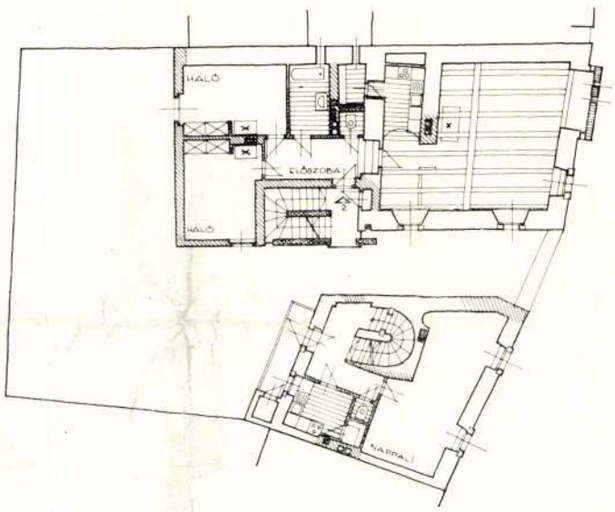

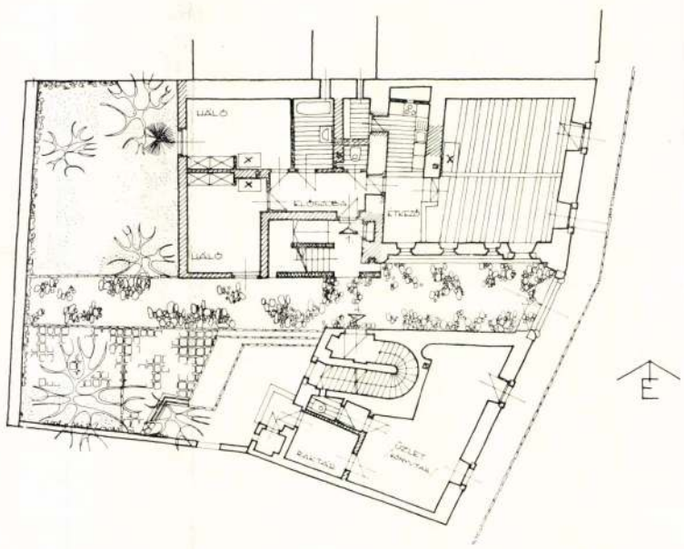

5

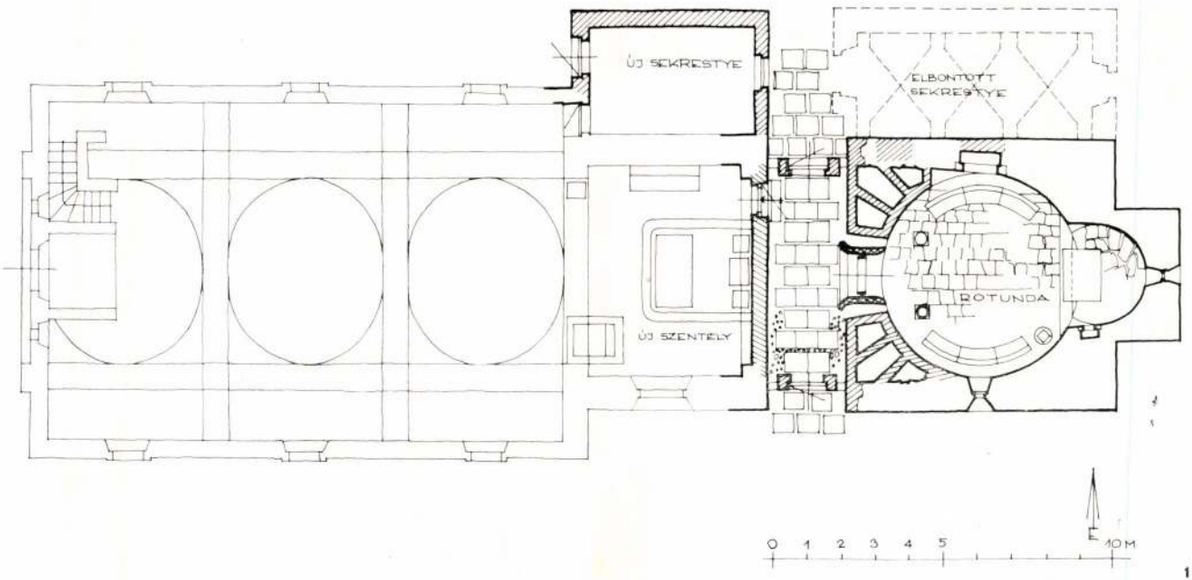

1

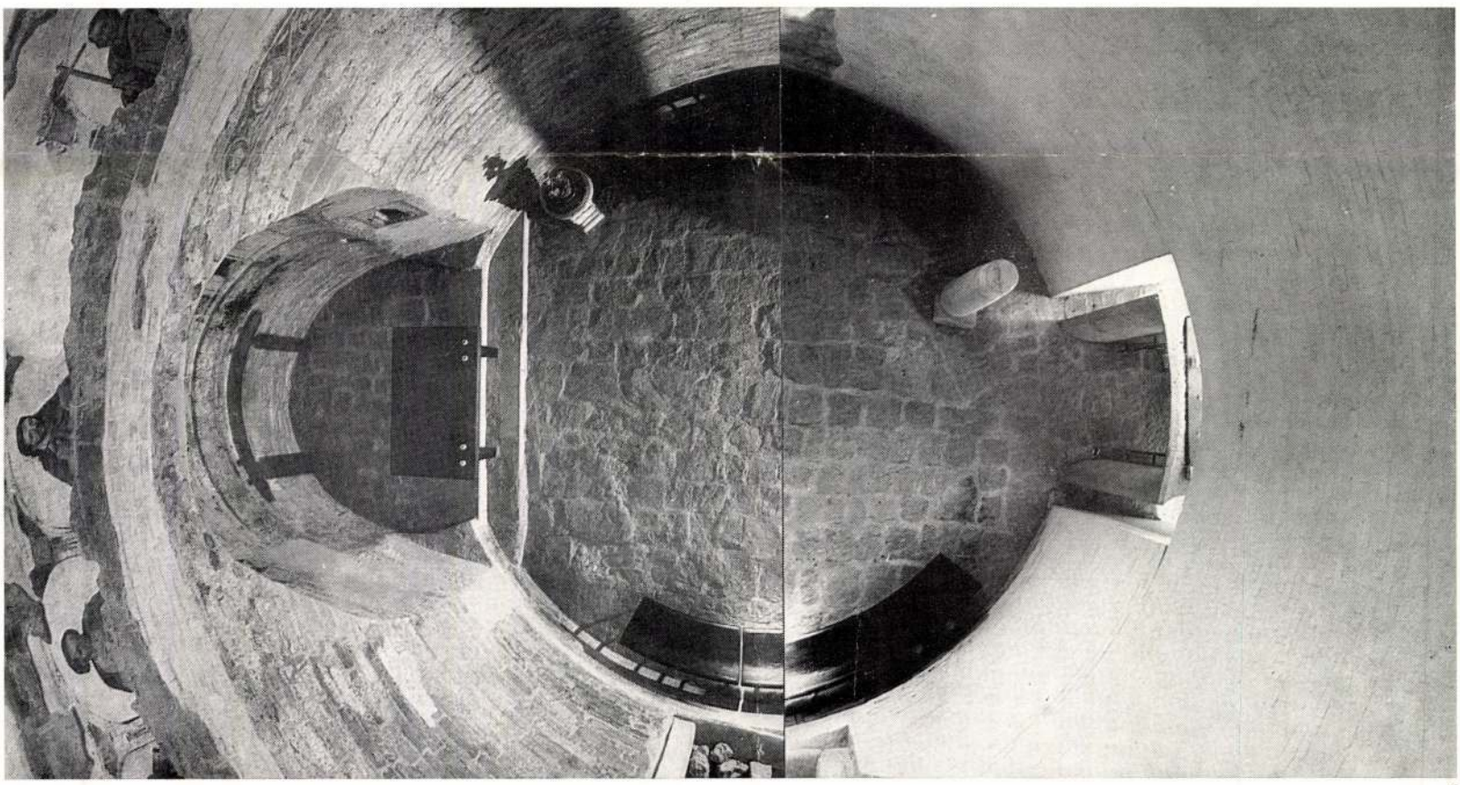

2

ter hosszú templomhajó legvégén eltörpülő kis szentély újra visszanyerte a maga intim és mégis nagyszabásúan ható belső világát. A kiegészített falak meszelt nyerstégla textúrája harmonikusan illeszkedik a megmaradt apró-kváderes falszerkezethez, zavartalanul folytatja és zárja a régi falak felületeit. A töredékesen maradt tér az eredeti művészi összhatás minden lényeges tényezőjét visszakapta; a tér formáját, arányait, zártságát, fényhatását, a festmények szemlélésének látószögét — mégsem egyszerűen ugyanaz, ami volt. Ennek a mai kápolnának az esztétikuma mégis minőségileg más, mint az eredetié volt. Nem csupán az Árpád-

amely méreteivel elnyomta a régi épületet. 1949-ben feltárások indultak a szentélyben, amelyek során az apszis falán falfestmények összefüggő kompozíciója került elő, az apszisboltozaton egy trónoló Krisztus, kétoldalt evangélista-szimbólumokkal, alatta a függőleges falsíkon körbefutó apostol-galériával. Már ekkor megállapítható volt, hogy a templom szentélye egy árpádkori körtemplom megmaradt feléből áll, melynek nyugati felét a barokk hajó hozzátoldásakor — valószínűleg a XVII. században — elbontották. Az első megállapítások a rotundát a XII. századra datálták és kívülbelül egyformán kör alakúnak tételezték fel. Az 1949-ben nem teljes alapossággal feltárt falképeket ezt követően — helyenként túlzott kiegészítésekkel — restaurálták, változatlanul hagyva az adott építészeti helyzetet.

Az 1951-ben helyreállított freskók állapota azonban egy idő után a falak erős nedvesedése következtében fokozatosan romlani kezdett. A 60-as évek végén az OMF napirendre tűzte a kérdés alapos megvizsgálását és az épület megnyugtató módon való konzerválását. Az OMF Tervezési Osztályán Sedlmayr János és Schönerné Pusztai Ilona dolgozták ki a megoldás programját, felhasználva Sedlmayr János egy korábbi — még 1959-ben készült — javaslatát.

Koncepciójuk lényege az volt, hogy a szentély nedvesedésének megakadályozását csak az egész épület építészeti összefüggéseinek figyelembevételével lehet megoldani. A falnedvesedés okait egyrészt a románkori templom nagymértékű feltöltődésében és a környező terepről ide gyűlő talajnedvességben, másrészt pedig az eredeti, kisméretű rotunda-tér légköri viszonyainak a templombővítéssel történt alapvető megváltozásában állapították meg. A több száz embert befogadó hatalmas templomtérben ugyanis a páratartalom időnként igen magasra növekedett és a nedvesség jelentős része éppen a szentély festményein csapódott le. E felismerésekkel együtt járt annak az építészeti lehetőségnek a felismerése is, hogy az igen ritka és értékes árpádkori körtemplommaradvány műemléki értékét nagymértékben emelni lehetne, ha annek eredeti téraránya it valamiképpen vissza lehetne adni.

Ezekből a megfontolásokból kiindulva dolgozták ki végül megvalósult tervüket, amellyel átfogó és végérvényes megoldást adtak a falak nedvesedésének megszüntetésére, a statikai hibákra, a rotunda és falfestményei érvényesülésének térművészeti problémáira, az építészettörténeti értelmezésre, és a hasznosítás funkcionális kérdéseire egyaránt.

A régészeti feltárások megállapították, hogy a románkori körtemplom szokatlan szögletes alaprajzú külső befoglaló tömege eredeti XII. századi építkezés, és feltárták annak elpusztult nyugati felét is. Ebből kiindulva a terv leválasztotta az eredetileg szabadon álló centrális románkori templom alaprajzát a később hozzátoldott hosszhajós templomtértől, anélkül, hogy a kettőt tömegében és tetőformájában is elszakította volna egymástól. A feltárt alapokon nyersen maradó, kisméretű téglából falazott szerkezettel rekonstruálták a körtemplom hiányzó felét, és az alacsonyabb barokk boltozat lebontásával visszaállították az eredeti körkupolát is. Ennek vállindításai a barokk boltozat mögött megmaradtak, sőt a váll felett egy újabb — késő-reneszánsz — festett apostolgaléria maradványai kerültek napvilágra.

A visszaállított rotunda nyugati határfala és a megmaradó templom következő boltmezője között egy kb. 2,5 m széles folyosószerű előtér alakult ki. Ez alaprajzilag ideálisan elválasztja a két épületrészt egymástól, ugyanakkor hasznos előteret alkot a románkori körtemplom számára, amely így külön életet élhet, akár idegenforgalmi bemutatás, akár szűkebb körű egyházi szertartások esetén. A leválasztással a megmaradó nagy templom arányai is megjavultak és a hajóhoz közelebb kerülő szentélyben az új liturgikus teret is kedvezőbben lehetett kialakítani.

A két templomot elválasztó előtér mindkét végén egy-egy bejáratot kapott, melyek szellemes formai megoldása árnyékhatásával és üvegcsíkokkal közrefogott, paravánszerű homlokfalával világosan elválasztja a két tömeget egymástól. Ebből a szélfogó-gyülekező előtérből nyílik a körtemplom bejárata, a feltételezett nyugati kapu helyén, csupán jelzésszerűen: egy nagy nyílásba szabadon állóan beállított műkő béllet közé fémszalaggal belerajzolt félköríves nyílásformával.

A rotundába belépve érezhetjük: mit jelent a szó legjobb értelmében „helyreállítani" egy műemlék építészeti rendjét, térbeli logikáját, látószögek, arányok viszonylatait, az ember és épület egyszer megalkotott kapcsolatát, anélkül, hogy bármit elvesztenénk az Idő átélésének hiteles élményéből, az alkotás, pusztulás és helyreállítás folyamatából. A korábban 40 mé-

4

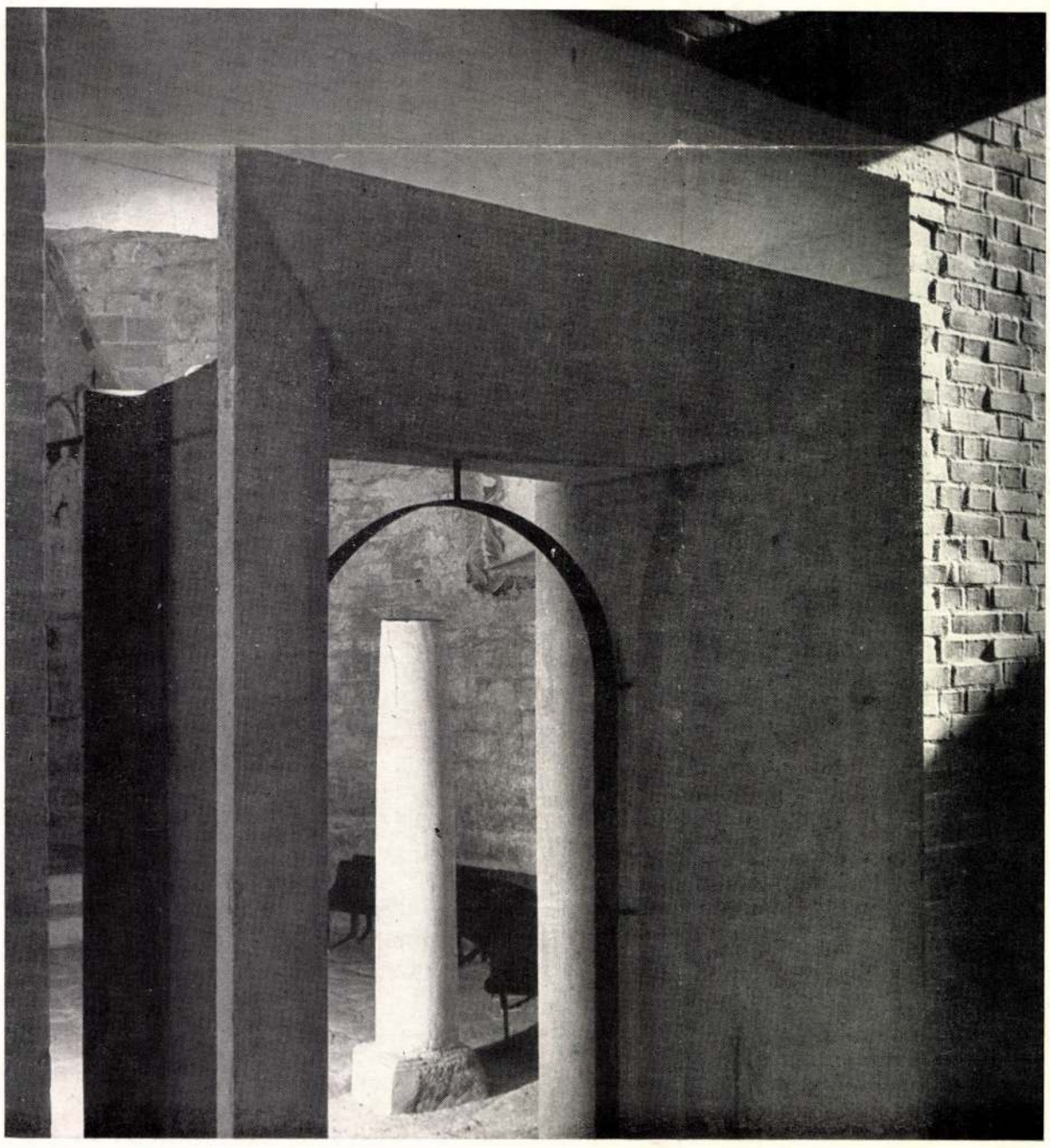

1. A rotunda szentélyének és kupolájának freskói a helyreállítás után
2. A templom déli homlokzata a rotunda leválasztása után
3. A rotunda nézete az előtérből a helyreállítás után
4. A rotunda új bejárati nyílása műkőből

Sedlmayr János, Ybl-díjas építész

Tar, római katolikus templom
Építész: Sedlmayr János
Statikus: Vándor András
Kivitelező: OMF egri építésvezetőség
Régész: Juan Cabello Collini

Magyar Építőművészet, 1984. 2. sz. 40-old.

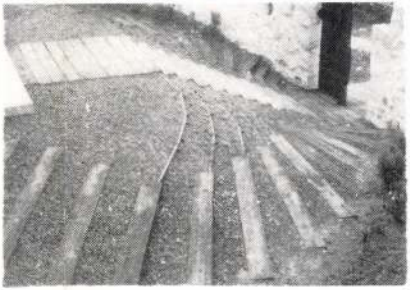

6

4

5

4—5. A tari templom előtti lépcsős tér
6. A tari templomhoz vezető lépcső

építészetünkben (Budapest 1929); Gerevich Tibor: *A magyar művészet szelleme (A „Mi a magyar?" c. kötetben, Budapest 1939);* Medgyaszay István: *Népünk építőművészetéről (Magyar Építőművészet 1909/5);* Lechner Ödön: *A magyar építőstilusról (Bakonyi Tibor —Kubinszky Mihály: Lechner Ödön. Budapest 1981);* Nagy Sándor: *A göcseji házakhoz (Művészet, 1915);* Lükő Gábor: *A magyar lélek formái (Budapest 1942);* Kós Károly: *Erdély népének építőművészetéről (A Ház, 1909). Az idézeteket kurzívval szedettük.*

Minden okunk megvan föltételezni, hogy a fentebb közölt beszélgetés a valóságban nem játszódott le. Csak remélhetem, hogy olvasóim elnézik közreadását. Kár lenne a rekonstrukcióra szánt munkáért, s a vita fiktív jellege ellenére számíthat némi érdeklődésre — talán éppen lezáratlansága miatt is.

Moravánszky Ákos

5

6

KISALFÖLD

1993. április 16., péntek

A CSALÁD NAPILAPJA

XLVIII./88. szám • Ára: 13,80 Ft

A győri iparosok oldala
(5. oldal)
(x)

Sopron-vármegye
(6–7. oldal)

MOZI-MIX
(11. oldal)

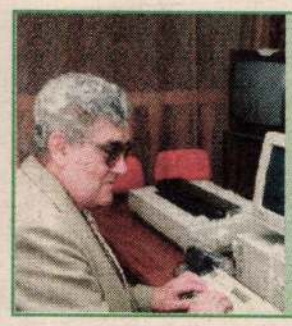

Engem a szó igazít el
(8. oldal)

Elesett az esélyes
(22. oldal)

Utoljára a paraszt fog éhen halni

Társadalmi közmegegyezést sürgetett az államtitkár

– Kicsit messze vagyunk egymástól... – kezdte előadását tegnap délelőtt *dr. Medgyasszay László* földművelésügyi államtitkár Győrött, a Rába mozi magas pódiumáról széttekintve. – Bizony... – válaszolt rá az agrárfórum résztvevőinek halk kórusa.

Ezzel már-már meg is teremtődött az oldottabb hangnem, amelyet a rendező földművelésügyi tárcának a jelek szerint szándékában áll megteremteni. A politikai államtitkár, majd közgazdasági helyettese, dr. Szerdahelyi Péter és a jogi helyettes dr. Lovászy Csaba előadását követő hozzászólásokból azonban úgy tűnt: a görcsöket, ha vannak, már nem a politikai ellentétek, hanem a törvények végrehajtásának mindennapi, gyakorlati kérdései feszítik. A „hogyan"-ok mellett ugyanakkor egyre sürgetőbben megválaszolásra vár a „miből" is.

Miből, mitől várhatja a kormányzat, hogy az agrárolló által már a múlt rendszerben is megnyirbált ágazatban tevékenykedők – sokan közülük azóta a létminimum szintjére, vagy az alá süllyedtek – fedezni tudják az átalakítás költségeit?

(Folytatás a 3. oldalon.)

Holnap este premier

A televízió képernyőjéről jól ismert Nemcsák Károly a főszereplője a Győri Nemzeti Színház holnapi előadásának. A Móricz-mű színpadi változatát vendégként Tordy Géza rendezte. A Nem élhetek muzsikaszó nélkül premierje este 7 órakor kezdődik. Felvételünkön Nemcsák Károly és Horváth Ibolya az előadás egyik jelenetében.

Fotó: Bertleff A.

Ünnepeltek a vasasok

(Tudósítónktól)

1903. április 12–13-án, mintegy másfél évtizedes nehéz küzdelem után *Teszársz Károly* vasöntő vezetésével megalakult a Magyarországi Vas- és Fémmunkások Központi Szövetsége, az egységes, országos vasasszakszervezet. Az évforduló alkalmából csütörtökön a józsefvárosi Vasas Székházban ünnepi, szövetségi tanácsülést tartott a szervezet, amire meghívták a jubiláló szaktársakat, akik 75, 60, 50, illetve 40 éve folyamatosan tagjai az érdekvédelmi szervezetnek. *Paszternák László* elnök köszöntőjében méltatta az 1903-as esemény előzményeit, történelmi jelentőségét, s az elődök küzdelmének mindmáig érvényes tanulságait.

„Újabban is vannak sokan, akik sokféle indíttatásból mindent elkövetnek a normális működésünk ellehetetlenítésére – tért ki a mai nehézségekre az elnök –, külső bírálóink, támadóink közül ki figyel oda, hogy nem egészen három év alatt megújítottuk és korszerűsítettük saját működésünket, szervezeti felépítésünket, számos lépést téve az európai értelemben is vett korszerű szakszervezetért."

A megemlékezések elhangzása után a vasasok elnöke emlékplaketteket, kitüntetéseket adott át 205 idős embernek, akik közül a legnagyobb tapsot a 93 éves *Székely Gyuláné* kapta, hiszen ő 75 éve kötelezte el magát a szakszervezeti mozgalomnak. *Győr-Moson-Sopron megyéből hét jubiláló vehette át a díszes emlékplakettet.*

T. B.

Jegykiadó gép bemutatója

Újdonságok a Kisalföld Volánnál

Az ország távoli részeiről is érkeztek szakemberek tegnap a Kisalföld Volán Közlekedési Rt. győri rendezvényére: a cég ugyanis még ebben az évben összes helyközi (távolsági) járatát felszereli az Autozak TD 3000 típusú jegykiadó géppel. A fejlesztést az elmúlt években tapasztalt jelentős forgalomnövekedés indokolta – több lett a járművük, sűrűbbek a járatok, új vonalakat is indítottak. Ezért is vásárolták meg a győriek ezt a korszerű típust, amelyet számítástechnikai szakembereik a német SimTest és FLT Sonnenburg Elektronik cégekkel közösen alakítottak át a magyar viszonyoknak megfelelően.

Az Autozak TD 3000 – melynek forgalmazását is végzi a Kisalföld Volán – könnyen kezelhető, gyors jegykiadást tesz lehetővé, és általa az utas az egyszerűsített nyugtának megfelelő menet-, illetve bérletjegyet kap.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Időjárás

Előrejelzés ma estig: túlnyomóan borult lesz az ég, sokfelé várható eső, helyenként jelentős mennyiséggel. Az eleinte élénk északkeleti, északi szél megerősödik. A legmagasabb nappali hőmérséglet 8, 13 fok között várható.

Tegnap a DUNA vízállása Dunaremeténél 60 centiméter volt, áradó, a RÁBA Győrnél 125 centiméter, apadó jellegű.

A KISALFÖLD *megkérdezte*

Miért menjünk el szavazni?

Tudott, hogy az ország május 21.-én a társadalombiztosítási önkormányzatok megválasztására készül. Az erről elfogadott törvény lehetőséget nyújt arra, hogy a választás előtt 35 nappal a jelölteket állító szakszervezetek kampányt indítsanak, s ebben nyomatékosan felhívják minden választópolgár figyelmét, hogy mekkora jelentősége van a szavazás érvényességének. (A választójoggal rendelkező magyar állampolgárok legalább 25 százalékának kell szavaznia!)

Németh Kálmánt, az MSZOSZ megyei képviseletének vezetőjét – mint szakszervezeti „szakembert" kérdeztük:

– Minden szakszervezet – amely jelölteket állít – alapvető érdeke, hogy felkérje és mozgósítsa az állampolgárokat a minél nagyobb arányú részvételre. Így jöhetnek létre a nyugdíj és az egészségbiztosítás pénzeinek – ez 600 milliárd forint – „felügyeletét" ellátó szervezetek. Ha érvénytelen lesz a választás, akkor továbbra sem lesz társadalmi ellenőrzése ennek az összegnek.

– *Mire kéri ön a választópolgárokat?*

– Én személy szerint kérek mindenkit, ha eddig még nem is tudatosult bennük a cél, hogy majd éljenek szavazati lehetőségükkel.

– *Mikor kezdődik, és meddig tart a kampány?*

– Ma kezdődik, és május 19-én éjfélig tart.

– *Mivel és mikor nyit az MSZOSZ?*

– A mi országos kampánynyitó értekezletünk ma délután három órakor kezdődik Budapesten, az Építők Székházában, ahol bemutatnak már néhány, a tb-önkormányzatba szánt jelöltet is.

ZS. D.

Falakban élő századok

Pannónia műemlékei című sorozatunkban ma *Sedlmayr János* építészt mutatjuk be. Családi kötelékei Sopronhoz és ahhoz a földrajzi térséghez kötik, amelyben élünk és ahol elevenséget mutatott fel a történelem. Mindig vonzották ódon várak, ősi templomok, régi kastélyok, elegáns polgárházak. Felújításukért fáradozott. Ezt teszi ma is. Felvételünkön a fertődi kastélyparkban álló Új kínai ház, egyik jeles munkája a sok között. (Írásunk a 13. oldalon.)

Bosznia, Szerbia

Nem biztos, hogy lesz döntés

Az orosz küldöttség még nem javasolta hivatalosan, hogy májusban külügyminiszteri szinten tárgyaljon a Biztonsági Tanács a boszniai válságról – tájékoztatta *Budai Iván*, a magyar ENSZ-képviselet helyettes vezetője az MTI-t.

A jelek szerint nem lesz sikeres a BT öt el nem kötelezett tagállamának törekvése, hogy a testület már e héten szavazzon a Szerbia elleni újabb rendszabályokról. A BT hétfőn, orosz kezdeményezésre és amerikai támogatással, két héttel elhalasztotta a szavazást a már egyeztetett határozatról, hogy ne nehezítsék Borisz Jelcin helyzetét az április 25-i népszavazáson. Az eddigiek szerint többsége van a testületben a nézetnek, hogy e helyzetben ne kényszerítsék Moszkvát vétóra, hanem várjanak a szavazással.

Reginald Bartholomew amerikai megbízott Zágrábban megbeszélést folytatott *Alija Izetbegovic* boszniai elnökkel. Az egyórás megbeszélést Bartholomew „jó véleménycserének" nevezte. Az amerikai megbízott előzőleg – belgrádi tárgyalásain – kilátásba helyezte, hogy feloldják a Bosznia elleni fegyverembargót, ha a boszniai szerbek továbbra sem lesznek hajlandók aláírni a Vance–Owen-tervet. Izetbegovic több ízben hangoztatta, hogy a boszniai muzulmánoknak nem katonai segítségre, hanem fegyverekre és légi támogatásra van szükségük, mivel emberük van, csak nem tudnak fegyvert adni a kezükbe, hogy védekezhessenek.

Szlovák–román parlamenti egyetértés

Csak a magyar elégedetlen...

A nemzeti kisebbségek kérdése volt az egyik központi téma azokon a megbeszéléseken, amelyeket a szlovák parlament *Jozef Prokes* alelnök vezette küldöttsége folytatott Bukarestben.

A *Rompres* beszámolója szerint mindkét fél aláhúzta, hogy a 14 romániai és a hat szlovákiai kisebbségből „csak egy hangoztatja állandóan elégedetlenségét – a magyar".

A szlovák vendég, a román parlament tagjaival egybehangzóan, aláhúzta, hogy a panaszok nem a magyar etnikumúaktól erednek, hanem egyes politikai vezetőktől, akik állandóan reklamálnak az európai szervezeteknél, politikai játékaikkal kihatva az európai struktúrákba való integrálódásra, arra törekedve, hogy nemzetközivé tegyék a szóbanforgó problémát. Másfelől Prokes rámutatott, hogy miközben állandóan emlékeztetnek bennünket a nyugat-európaiak a kisebbségek problémáira (valójában csak egyetlen kisebbség, a magyar kisebbség panaszaira), ezek egyes helyeken náluk sincsenek megoldva, lásd a franciaországi baszkokat, az északírországi helyzetet stb.

A szlovák vendég hozzáfűzte, hogy Magyarország már hosszú ideje asszimilációs politikát folytat, amit a statisztika bizonyít: 1950-ben 250 ezer szlovák volt Magyarországon, ma pedig Budapestről csak 10 ezret jeleznek. Úgy gondolom ma is, hogy Magyarország visszaél a szomszéd országoknak a magyar kisebbség iránt tanúsított türelmével – hangzott a Rompres beszámolója Jozef Prokes kijelentéseiről.

Fenyeget a perzsa oroszlán

(Tuniszi tudósítónktól.)

Az iráni címerállat felemelt jobb mancsában kardot szorongat. Ezt a történelmi gesztust arab–palesztin és izraeli részről méltán mindkettőjük ellen irányuló fő veszélynek tekintik. Ennek folytán közelebb kerülnek egymáshoz a közel-keleti tárgyalófelek és valószínűbbé válik az április végi 6. washingtoni forduló beindulása.

A Perzsa(Arab)-öbölbeli fejlemények katonai vonatkozásai növekvő mértékben igazolják a fenti aggodalmat, hiszen a világ kőolajtermelésének egynegyede a Hormuzi-szoroson hajózik keresztül Irán és az Omán szultanátus partjai között. Ez a tény már a két Öböl-háború idején (1980 és 1990) érzékenyen érintette az amerikai érdekeket. Meg nem erősített hírek szerint Irán f. év elején 1800 tengeri aknát vásárolt volna Oroszországtól és 1982-ben három tengeralattjárót. Ezekhez csatlakoznék négy másik tengeralattjáró, melyeknek építése folyamatban van. Mindebben semmi sem meglepő. Teheránt és Moszkvát a mostani rendszer kezdete óta (1979) eléggé széles körű katonai szerződés köti.

Az iszlámszélsőség teheráni fellegvárát az Öblön túlmenő katonai hatalomgyakorlás is érdekli. Minden bizonnyal, és a hivatalos nyilatkozatok értelmében is, a zsidó állam rovására, illetve annak elpusztítása céljából is. Ennek a politikának jegyében a „Turbánosok" rendszere megvásárolta volna a líbiai Al Fatah rakétaterveit. Tripoli ezekkel a lövedékekkel a nyolcvanas években kísérletezett, de minden próbastart robbanásos, teljes pusztulással végződött, állítólag. Az adott esetben „csak" kb. 700 kilométeres hatósugárról lett volna szó. Ezért Allah harcos fiai messzebbre kívánnának lőni, és további kilenc rakétarendszer kifejlesztését terveznék.

A Perzsa Császárság idején, amerikai szállítású MGM–52 rendszertől egészen a kínai fémjelzésű DF–25-ig terjed ez a program, közel 1800 kilométeres horderővel. Szó van a „Nodong 1" iráni–észak-koreai kooperációból származó 1000 kilométer horderejű és 1000 kg súlyú rakétáról is. Ezt Teherán hamarosan „hazai gyártásból" kívánná előállítani észak-koreai szakmai, helyszíni támogatással. „Cruise missile" és 2000 kilométer horderejű rakéták is foglalkoztatnák az iránti stratégiákat. Ők azonnali hatállyal olyan német és japán cégek iránt érdeklődnek, akiknek jó nevük van ebben a szakmában. Ilyenek már „szállítottak" is volna megfelelő anyagokat.

Az Iránban dolgozó volt szovjet rakétaszakértők száma pontosan ismeretlen, de mindenesetre figyelemre méltó. Teljes ellátáson felül több mint 2000 dollárt kapnának havonta egy sereg juttatással, melyről az utca embere álmodni sem merne. Belépődíj fejében állítólag 5000 dollár ütné a markukat. Pénz van elég a vallásos államkasszában. Mint konkurens, Irak kiesik az ENSZ-embargó alapján és Irán a sah-időbeli 6 millió napi hordónak ma már jóval több mint a felét dobhatja a regionális olajpiacra.

J. F. Balvany

HÍREK A VILÁGBÓL

Fanatikus öngyilkosok

Bulgáriában már 19 fiatal vetett véget életének a különféle szekták vallási fanatizmusa következtében – állítja az a szervezet, amelyet Plovdivban alakítottak meg a család és a személyiség védelmének jelszavával. A szekták kérdése különösen azután éleződött ki, hogy a hatóságok megtiltották egy külföldi „csodatévő igehirdető" központi szófiai rendezvényének megtartását. Az igehirdetőt nem engedték bolgár földre lépni, pedig azt ígérte, hogy fellépése eredményeként a vakok visszanyerik látásukat, a siketek ismét hallanak, a mozgássérültek meggyógyulnak.

Az amerikai férfiak és a szex

A 20 és 39 év közötti amerikai férfiak hetente egyszer élnek szexuális életet partnerükkel – jelentette az amerikai családtervező intézet annak a felmérésnek az alapján, amely az AIDS és egyéb szexuális úton terjedő megbetegedések megelőzésének céljával készült. A New York-i központú Guttmacher Intézet 1991-ben végzett 3321 alanyt megkérdező vizsgálata szerint a fehérekkel szemben a fekete és a spanyol férfiak inkább élnek a gumi óvszer használatával: az előbbi csoport 40, míg a fehéreknek csupán 25 százaléka használ kondomot. A megkérdezettek egy százaléka vallotta magát homoszexuálisnak. Ez az arány kisebb a korrábban becsültnél.

Újra hidroplánok?

Óriáshidroplán építését javasolják francia tervezők a kontinensek közötti teherszállítás meggyorsítására. Az óceánok felett néhány évtizede még hidroplánok közlekedtek, de a nagy teljesítményű távolsági gépek megjelenésével eltűntek az utas- és teherforgalomból. Az új terv viszont reálisnak tartja azt, hogy visszaállítsák a vízirepülők alkamazását, mert a nagy légikikötők már ma is túlzsúfoltak, s a teherhidroplánokkal a tengeri kikötőkbe lehetne eljuttatni az árut, amelyet onnan azután vasúton vagy közúton, esetleg repülőgépekkel lehetne továbbszállítani.

Az AIDS Japánban

Japánban tízből három cég lépéseket tenne a HIV-vírussal fertőzött alkalmazottainak elkülönítésére – mutatta ki az a felmérés, amelyet csütörtökön tettek közzé a távol-keleti országban. A Jokohamai Kereskedelmi Kamara által kezdeményezett közvélemény-kutatás 4200 vállalatot kérdezett meg. Ez volt az első olyan felmérés Japánban, amely a vállalatok hozzáállását vizsgálta a szerzett immunhiányos betegségben (AIDS) szenvedőkkel kapcsolatban – közölte a kamara szóvivője. Az adatok szerint tízből egy cég lemondásra késztetné AIDS-es beosztottját, míg további kettő elkülönítő kórházi kezelésre utaltatná be őket.

Hősként ünneplik

Mubarak-érem Bushnak

A legmagasabb szintű kuvaiti állami rendjellel, a Mubarak-éremmel tüntették ki szerdán Kuvaitvárosban *George Busht*, mert elnöksége idején verték ki az amerikaiak vezette nyugati szövetségesek a megszálló iraki erőket az olajsejkségből.

A kitüntetést *Dzsábir el-Ahmed el-Dzsábir asz-Szabah* emir adta át a volt amerikai elnöknek. A kuvaiti államfő elismerő szavakkal méltatta Bush szerepét az Öbölháborúban.

A volt elnököt – aki egyébként először látogatott el Kuvaitba – hősként ünnepelték az arab országban. Csütörtökön a parlamentben mond beszédet, majd a kuvaiti egyetem díszdoktorává avatják.

Bush kíséretében van felesége, Barbara és volt külügyminisztere, *James Baker*.

A Hetek Tokióban

Csomagterv a jelcini reformok segítésére

Tokióban befejeződött a „hét plusz egy", vagyis a hét vezető ipari országok vezetőinek Oroszország képviselőivel kibővített tanácskozása. A Hetek megállapodtak abban, hogy egységesen felzárkóznak a jelcini politikai és gazdasági reformok mögé, ám az első hírek szerint nem sikerült véglegesen tető alá hozniuk az amerikaik által javasolt nagy összegű, orosz privatizációt támogató pénzügyi csomagtervet.

Douglas Hurd brit külügyminiszter azt közölte, hogy egyetértés jött létre a 30 milliárd dollárt is meghaladó összegű segítségcsomagról, *Warren Christopher* amerikai külügyminiszter is „nagyon sikeres" értekezletről beszélt. *Andrej Kozirev* viszont mindössze a „helyes irányban tett első lépésről", a Közös Piac illetékesei pedig arról nyilatkoztak, hogy „a 4 milliárd dolláros amerikai javaslatot még elemezni kell".

A Tokióban tartózkodó Andrej Kozirev orosz külügyminiszter és *Valentyin Fjodorov* miniszterelnök-helyettes (pénzügyminiszter) bevonásával vitatta meg csütörtökön a Hetek csoportja annak a nemzetközi támogatási csomagnak a részleteit, amellyel a Nyugat segíteni szándékozik a jelcini reformokat. A külügy- és pénzügyminiszterek az óriási összegű nemzetközi segítségről, főként az újabb, 4 milliárd dollárt mozgósító amerikai javaslatról folytattak tárgyalásokat.

A spanyol választások előtt

A szocialisták esélyei a legjobbak

A spanyolok több mint fele egyetért a törvényhozási választások időpontjának előrehozatalával. Ezt mutatja az a közvélemény-kutatás, amelyet azután végeztek el, hogy *Felipe Gonzalez* miniszterelnök javaslatára *János Károly* király feloszlatta a törvényhozást és a parlamenti választásokat októberről június 6-ra hozták előre. A helyeslő vélemények száma azonban elsősorban az ellenzéki pártok híveinél magas. A választóknak kevesebb mint fele vélekedett úgy, hogy a szavazás időpontjának megváltoztatása csupán a kormány és a szocialista párt érdekében áll.

A választók változatlanul a Spanyol Szocialista Párt esélyeit látják a legjobbnak, azonban a megkérdezettek szerint nem lesz abszolút többsége, a párt győzelmét csak negyven százalék tekinti biztosnak – néhány hónappal ezelőtt még hatvan százalék látta valószínűnek a PSOE győzelmét. A végkimenetelt illetően csak nyolc százalék ad esélyt annak, hogy a PSOE negyedszer is megszerzi az abszolút többséget.

A Phare megalapozza

Privatizációs programok

Az Európai Közösségek Phare-programja első ízben jelenik meg Hannoverben, az április 21. és 28. között megrendezésre kerülő vásáron. Az Európai Közösségek segítséget nyújtanak a volt KGST-országok adminisztratív, törvényhozói, gazdasági és szociális-társadalmi struktúrájának reformjához, a gazdaság felvirágzásához. A Phare-program fontos elemként olyan gazdasági környezet kialakítását segíti elő, amely ösztönzi a nyugati és keleti vállalkozók egymásra találását. Nem csupán azonnal mérhető előnyöket ígér, hanem hozzájárul egész Európa gazdasági stabilitásának növekedéséhez. Az Európai Közösségek Phare-programja keretében 1989 óta 3340 milliárd ECU-t költöttek Közép- és Kelet-Európában. Ennek az összegnek nagy részét a magánszektor fejlesztésére fordították. A privatizációs programok, amelyekben kezdetben az Európai Közösségek szakértői minisztériumi tanácsadóként vettek részt segédkezve a törvények megtervezésében és bevezetésében. Gyakran jutottak el olyan előrehaladott szakaszba, amelyben a nagy külföldi vállalatok már befektetőként is bekapcsolódnak.

KISALFÖLD
A CSALÁD NAPILAPJA

A KISALFÖLD KIADÓ BETÉTI TÁRSASÁG NAPILAPJA. Felelős vezető: DR. STEPHEN CHATT igazgató. Főszerkesztő: DR. KLOSS ANDOR. Kiadó és szerkesztőség: 9022 Győr, Szt. István út 51. Telefon: 96/15-544. Titkárság: 96/11-953; 96/12-142. Fax: 96/12-142. Telex: 24-364. Szerkesztőség: 96/13-042; 96/12-475. Fax: 96/13-042. Hirdetésfelvétel telefon/fax: 96/16-313. Telefonos hirdetésfelvétel: 96/15-943. Levélcím: 9022 Győr, Pf. 28. Sopron, Előkapu 11. Szerkesztőség telefon/fax: 99/40-320. Hirdetésfelvétel: telefon/fax: 99/12-266. Mosonmagyaróvár, Engels u. 14. Szerkesztőség és hirdetésfelvétel: telefon/fax: 98/15-866. Elektronikus szerkesztés: KISALFÖLD Kiadó Bt. Színes technika: KISALFÖLD Kiadó Grafikai Stúdiója. Terjeszti: a Magyar Posta Vállalat, Budapesten az EXTRA HÍR Lapterjesztő Kft. Előfizethető a postahivatalokban, a hírlapkézbesítőknél. Előfizetési díj: egy hónapra 319, negyedévre 957 forint. Nyomás: Széchenyi Nyomda 9024 Győr, Kálvária út 1/3. Központi telefon: 96/27-366. Felelős nyomdavezető: NAGY IVÁN. Index: 26-060-HU ISSN 0133-1507

Jövőnek menti a múltat

Falakban élő századok

A tervezőépítész kötelékei

A te házad a te nagyobtested. Megnövekszik ap fényében, és álomzenderül az éj csöndesgében, és álma nem omtalan" – mondta a Mesr.

Így van ez már évezredek ta, s vannak emberek, kik őrzik az épületek álmát; néhai mesterek keze nyomát, az ornamentikák szépségeit, a szobákban megbújó békességet, a falak emlékezetét.

Sedlmayr János műemlék-helyreállítások tervezőépítésze.

Ősei az 1740-es években Augsburg mellől érkeztek Sopron városába. Az itt letelepedett valahai festő-aranyozó mester keze munkáját a győri székesegyház s a fertődi Esterházy-kastély őrzi.

Bécsben született, bár csak e tény köti a császárvároshoz. A soproni iskolásévek alatt „festői" álmokat dédelgetett, rendszeresen vett különórákat a város legjobb mestereitől. *Édesapja* kétszeres *Kossuth-díjas növénynemesítő* volt, ötvenévesen akadémikus. Nagybátyja – *Hans Sedlmayr* – európai hírű művészettörténész, a bécsi, müncheni és salzburgi egyetemek professzora, nagyapja Bécsben több mint harminc évig az üzemgazdaságtan tanára és több nagyarországi nagybirtok főtanácsadója volt. E családi háttér ellenére rajzkészségét más területen kamatoztatta.

Szerencsés, hogy nagyon nagy lakhelyén, *a Sopron-horpácson* csodálattal figyelte a házépítő mesterek munkáját. Később a Műszaki Egyetem építőmérnöki karán beiratkozott az építészettörténeti tanszék munkatársaként együtt dolgozott *professzorával Beck Zsuzsával. Doktori disszertációját Hédervárról írta, a műemlékvédelem* területén voltak már *tanítványai* ma is, immár *tizenöt éve.*

A hagyatékot, a múlt értékeinek őrzését, az ősök munkájának tiszteletét családi örökségként kapta, ám sokáig tisztelettel emlékezik vissza professzoraira: *Gerő Lászlóra, Wichinger Károlyra, dr. Bardon Alfrédra, dr. Csonka Pálra, dr. Rados Jenőre.* A sor korántsem teljes.

Legkedvesebb városa ma is Sopron, annak ellenére, hogy munkája több mint harminc éve a fővároshoz köti. Szemére is vetették: „elhanyagolja" Magyarország keleti vidékeit. Nyugat-Magyarország és e város gyermekkorát, családi kötődéseit őrzi utcáival. Elfogultnak is tartja magát iránta. Úgy érzi: *Sopron kiemelkedik* az ország más városai közül hangulatával, műemléki értékeivel egyaránt.

A történelem és a történelmi helyszínek mindig vonzották. E kötődés az építészeti munkásságát jelző közel száz épületen nyomon követhető. Legkedvesebb munkái a soproni Új utcai Ó-Zsinagóga, a visegrádi lakótorony, a budapesti Domonkos-kolostor, a Hilton Szállón belüli műemlék-helyreállítás, a soproni Tábornok-ház és a fertődi kastélyparkban álló Új kínai ház. De nevéhez fűződik a nagyvázsonyi és a kőszegi Jurisits-vár, a mosonmagyaróvári Cselley-ház, a győri Püspökvár Dóczy-ebédlőjének homlokzata, a rajkai római katolikus templom, a pannonhalmi bencés kolostor kerengője. A teljes életmű felsorolhatatlan e lap hasábjain, de az érdeklődő olvasó a közeljövőben könyvalakban átfogó képet kaphat – az Ybl-díjjal is elismert – sokszínű pálya alkotásairól.

Sedlmayr János. Műemlék-helyreállítások tervezőépítésze.

– A méltóságteljes műemléki épületek nem követelnek maguknak az építésztől olyan alázatot, mely megriaszthatja az alkotót vagy akár megingathatja a tervébe vetett hitét?

– Minden helyreállítás alkotás is egyben, észrevétlenül is őrizniük kell az épületeknek új köntösük megálmodójának keze nyomát. Mégis azt tanultam: annyira nem szabad félni egy épülettől sem – bármekkora is legyen a feladat –, hogy az bénítólag hasson rám. A műemléki helyreállításokban a Velencei Charta elvi ajánlásait igyekszem követni, noha ez egyszerű receptként soha sem használható. A magyar műemlékek jellege és pusztulásuk mértéke bizonyos különbségeket is jelentenek számunkra. Gyakorta óvatosabb beavatkozást –, hogy a megmaradt kevés eredetit a kiegészítések ne nyomják el – máskor invencózus hozzátételeket igényelnek, hogy a pusztulás helyébe jelzéssel utaljunk az egykor álló tömegre, térre vagy részletre. Magyarországon ez utóbbira több példa is akad, mert az építészek erre tudatosan törekedtek a helyreállítások során. Ezért is érdekes számomra magyar gyakorlatunk, ezért készítettem több különböző megoldást elpusztult boltozatok, terek és hiányzó részletek pótlására. Ha mindez sikerül, az nem csupán az építész érdeme, hiszen elengedhetetlen a megelőző kutatások alapossága és a hibátlan kiviteli munka is.

Igaz, elkerülte már a nyugdíjkorhatárt, de nem kíván elszakadni rajzasztalától, s bizonyára nem csak ő akarja így. Öt–hat terv fekszik most is az asztalán.

– Az újjászerveződő Országos Műemlékvédelmi Hivatal Restaurátori Központjának keretein belül elsősorban a jelenlegi helyreállításokat szeretném tervezni, illetve megvalósítani, melyek még elég feladatot jelentenek és jó néhány évig eltartanak.

Most a soproni Szent Mihály-templom homlokzatának – mely Magyarország egyik legszebb gótikus temploma –, a visegrádi palota déli területének, a zsámbéki premontrei templomrom, az ozorai vár és a vértesszentkereszti erdőben lévő bencés apátság templomrom helyreállításának tervein dolgozik.

A tervezőépítész személye a nagyközönség előtt ismeretlen marad. De kár pótolja érte, hogy az épületek letűnt értékeit vissza tudja csempészni a majdani látogatók csodálatára önmaga örömére.

Az épületek életet élnek s mint ahogyan az ember is haláláig alakul – jó esetben – a saját javára – mondja. Bár ez az alakulás évszázadokon át tarthat tucatnyi mester keze által. De kell, hogy így legyen. Ha végképp meghal egy épület, az soha többé nem állítható helyre. Akkor nem marad más róla, csak valamiféle panoptikumszerű élettelen kép, amiben nem érezhetőek a történelem századai, s nem marad semmi, csak némi utalás valamikori életére. A fotó sem pótolhatja azt az embert, aki valaha a lencse elé állt, esetleg megidézheti, de elvész a kézzelfoghatóság, a jelenlét varázsa. Hogy minél kevesebb épület jusson e sorsra: ez adja meg munkája értelmét.

„Szeretve kell építeni a házat, mintha az lakna majd benne, akit szeretsz. Ha dolgoztok, beteljesítitek egy darabkát a föld legszebb álmaiból, azt a darabkát, melyet rátok szabtak, mikor az álom megszületett." A Mesternek igaza volt.

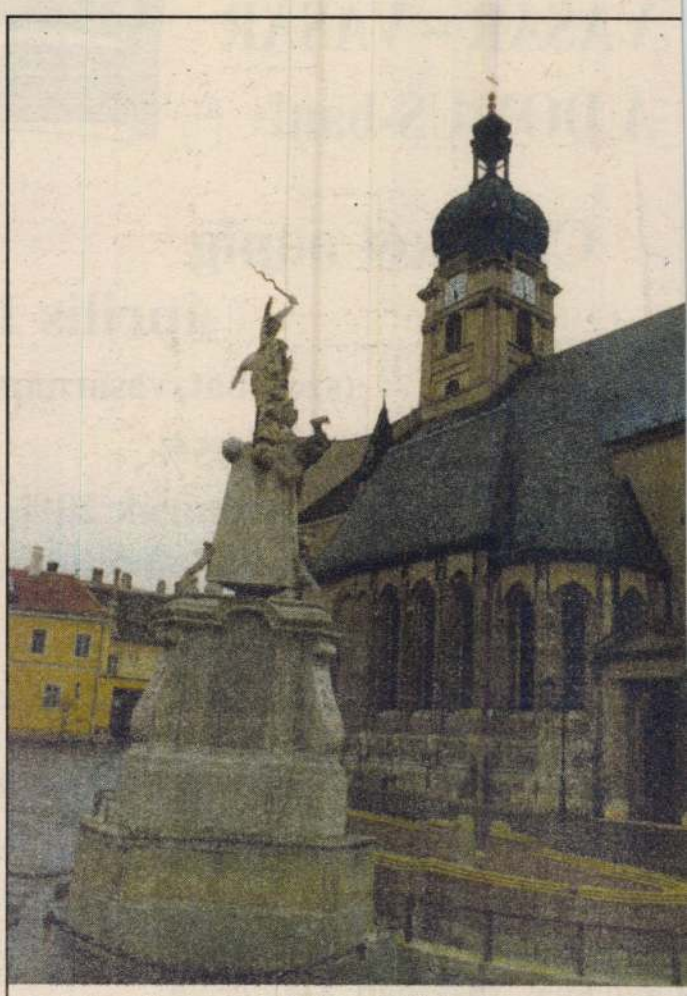

Győri székesegyház, hédervári kápolna.

A hédervári kastély.

Rajka. Római katolikus templom.

Keszei L. András
Fotó: *Szük Ödön*

VÁSÁR – VÁSÁR
A DOMUS-ban!

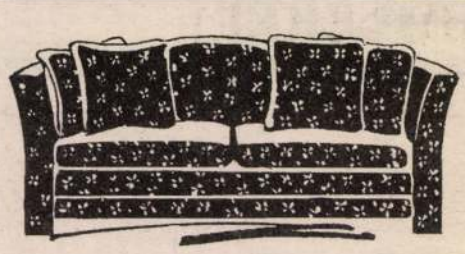

Csak két napig
április 17–18-án
(szombat, vasárnap)

– minden termékünk 15%,
– műanyag kerti garnitúrák 20%,
– egyes szekrénysorok, kárpitos garnitúrák 20%

ENGEDMÉNNYEL KAPHATÓK.

AZ AKCIÓ IDEJE ALATT
GYŐR VONZÁSKÖRZETÉBEN INGYENES
HÁZTÓL HÁZIG SZÁLLÍTÁS!

KÁRPÓTLÁSI JEGYET ELFOGADUNK.

Nyitva tartás:
hétfőtől péntekig: 9–17 óráig,
szombat, vasárnap: 8–12 óráig.

VASÁRNAP IS NYITVA!

VÁRJUK KEDVES VÁSÁRLÓINKAT.
DOMUS GYŐR KERESKEDELMI Kft.
Győr, Régi Veszprémi út 14–16.
Telefon: 96/28-288, 10-559, 28-156.
(41823/1H)

DOMUS

IGAZI OTTHONT TEREMT.

AKCIÓ!
AKCIÓ!
AKCIÓ

ÁPRILIS 17-TŐL MÁJUS 17-IG
A Kontúr Rt. **MARCAL RAKTÁRÁRUHÁZÁBAN!**
(Győr, Pápai út 44.)

Minden Kedves Vevőnk, aki az akció ideje alatt
BRIGGS motoros **kapálógépet** (3,5–4–5–8 LE)
VÁSÁROL: **ajándékcsomagot** kap
1000,– Ft értékben + 1 nyereményszelvényt, mellyel

ÉRTÉKES CIKKEKET NYERHET:
– ALKÓ elektromos fűnyírót,
– HÁTIPERMETEZŐT,
– TALICSKÁT,
– FÁTYOLFÓLIÁT (20 m²)
– CSILLAGKULCS KÉSZLETET
– FÉM MARMONKANNÁT.

SORSOLÁS:
MÁJUS 22-én, 10 órakor a MARCAL Raktáráruházban.

Szerencsés Vásárlást!

Új nyitva tartás: hétfő–péntek 7.30–16 óráig,
szombat 7.30–12 óráig

Telefon: 96/16-397, 27-434.

Kárpótlási jeggyel is fizethet!

KONTÚR KERESKEDELMI RT. GYŐR *Az ön igényeiért...*
(41829/1H)

Nyári
tüzelőanyag-vásár
a TÜZÉPKER RT.
telepein!

Kínálatunkból:
CSEH IMPORT BARNASZÉN
4150 kcal/kg,
MÁR 452,– Ft/q-tól.

Érdeklődés telepeinken.
Előrendelést is felveszünk,
és az Ön igénye szerinti időpontokban kiszolgáljuk!
TÜZÉP
(41738/1H)

A GLOBAL TH Rt.
munkatársat keres elnök-igazgató mellé
TITKÁRNŐI
munkakör ellátására.

FELADAT:
– titkárság teljes körű ellátása,
– színvonalas gépelés-gyorsírás,
– szövegszerkesztő használata,
– irattározás.

Az rt. elvárása a jelentkezővel szemben:
– kötetlen munkaidő vállalása,
– sok szabadidővel való rendelkezés,
– angol vagy német nyelv társalgási szintű tudása,
– diplomatikus tárgyalóképesség,
– kiegyensúlyozottság.

FIZETÉS: a kiemelt követelményekkel arányosan.
JELENTKEZÉST levélben,
szakmai önéletrajz csatolásával
a GLOBAL TH Rt. központjába kérjük megküldeni.
Cím: 9023 Győr, Herman O. u. 22/a.
(41857/1H)

GARDENIA

A Gardénia
Csipkefüggönygyár Rt.
Baross Gábor úti
DÉNIA ÁRUHÁZÁBA
azonnali belépéssel,
katonaviselt férfi
munkatársat keres
lakástextil-eladói
munkakörbe.

JELENTKEZÉS:
Gardénia
Csipkefüggönygyár Rt.
Személyzeti-
munkaügyi osztály
9025 Győr,
Csipkegyári u. 11.
TELEFON: 96/12-233.
(41795/1H)

A Kontúr Kereskedelmi Rt.
PÁLYÁZATOT HIRDET
a Mosonmagyaróvár, Szent István út
100. sz. alatti 74. sz. PAPÍR–AJÁNDÉK BOLT
BOLTVEZETŐI ÁLLÁSÁNAK
BETÖLTÉSÉRE.

Pályázati feltételek:
– szakirányú középfokú végzettség,
– kereskedelemben eltöltött vezetői gyakorlat.

A bolt vezetőjének feladata:
– a bolt eredményes működtetése, forgalmának növelése.

Bérezés: megegyezés szerint.
Az írásos pályázatokat szakmai önéletrajzzal kiegészítve a Kontúr Rt. munkaügyi osztályára (Győr, Czuczor G. u. 21.) kérjük beküldeni április 26-ig.
(41810/1H)

KONTÚR KERESKEDELMI RT. GYŐR

VÁLOGASSON, LAKÁSTEXTIL- és MÉTERÁRUOSZTÁLYUNK KÍNÁLATÁBÓL!

Szőnyegpadló 300, 400 és 500 cm széles már 1680,– Ft-tól.
Modern és hagyományos mintás darabszőnyegek,
sötétítő függönyök nagy választékban.

REKLÁMÁRON:
4 db-os fürdőszoba-garnitúra 930,– Ft.

ÁRENGEDMÉNY

Dunyhagarnitúra	~~1290,– Ft~~	830,– Ft
Fehér lepedő	~~330,– Ft~~	230,– Ft.
Egyszínű és mintás blúzselymek	270,– Ft-tól	800,– Ft-ig.
Gabardinok blézerre, szoknyára, divatszínekben		már 550,– Ft-tól

VÁLASSZON, VÁRJUK! ARRÁBONA
(41842/1H)

Az ágfalvi Földrendező Bizottság tájékoztatja az érdekelteket, hogy a jogosultak részére április 19-én 18 órakor egyeztető fórumot tart az ágfalvi Művelődési Házban (Fő u. 71.), az április 22-i kárpótlási földárveréssel kapcsolatban.
(41835/1H)

Értesítjük Kedves Vásárlóinkat,
hogy a MODUL Kft. Megrendelőirodája elköltözött.

ÚJ CÍMÜNK:
GYŐR, NAGY IMRE ÚT 41.

Továbbra is kedvező áron kínálunk különböző építőanyagokat:
– BRAMAC cserép: 42 Ft/db,
– SOFA nyílászárók, Habisol termékek, vb-gerendák, béléstestek gyári áron.
Ideiglenes telefonszám: 96/28-987. (41869/1H)

Mosonmagyaróváron,
a Barátság utcában
IPARI TERÜLET
sürgősen eladó,
1700 m² közművesítési
lehetőségekkel!
Érdeklődés:
Molnár Kálmán,
Mosonmagyaróvár,
Egres u. 15.
(41989/1H)

Most érdemes szőnyeget cserélnie!
Rendkívüli tavaszi vásár
a Soproni Szőnyeggyár Rt. áruházaiban.
Szőtt és tűzött szőnyegek nagy választéka,
akciós árak, 20–50%-os kedvezménnyel.
Raktáráruház Sopron, Baross u. 24.
Tel.: 99/13-000/200 mellék.
Szőnyegáruház, Erzsébet Üzletház Sopron, Ady E. u. 10.
Tel.: 99/13-000/190 mellék.
(41859/1H)

1

Műemlékhelyreállítás, Sopron, Fő tér 7.

Építésztervező: Sedlmayr János (OMF)

Statikus: Vándor András (OMF); művészettörténész, kutató: Gergelyffy András (OMF); régész: Tomka Péterné, Czeglédy Ilona (győri Xantus János Múzeum); falképrestaurátor: Pintér Attila, Bécsi János (OMF); ételbár belső építésze: Németh István (Hungarhotels); gépészet: Szabó Levente (Soproni Tervező Iroda); kőtári kiállítás: Dávid Ferenc, Kovács György (OMF); hatósági munka: Kriszt György (OMF;; kivitelezés: OMF Soproni Építésvezetősége, Orosz József építésvezető, Tauber Vincéné művezető; beruházó: Soproni Ingatlankezelő V.; tervezés éve: 1973—76; kivitelezés éve: 1974—78; helyreállítási költség: 11 500 000 forint, 1800 Ft/lm³; fotók: Mihalik Tamás; rajzok: Walsa Márta.

A soproni Fő tér 7. számú épület, más néven „Tábornok-ház", Sopron védett belvárosának egyik legjelentősebb műemléke. A középkori eredetű, később sokszor átalakított és kibővített lakóház a Fő tér északi oldalának közepén, a 6. számú „Fabricius-ház" és a 8. számú „Storno-ház" között áll, azokkal egységes térfalat alkotva. Hátsó szárnya az első középkori városfal északi szakaszához, és egyik csonkán megmaradt tornyához csatlakozik. Az épület helyreállítását exponált helyzete, életveszélyesnek mondható műszaki állapota és a városrekonstrukciós terv szerinti új funkciók kialakításának időszerűsége tette indokolttá.

Építéstörténete. Az épület Fő téri magja Sopron eddig ismert kőépületei közül a legkorábbi, feltehetően a XIV. század elején készült. Az első lakóház már egyemeletes, és beépített kapualjával eltér a kor soproni típusaként ismert egy utcai szobás, fésűs beépítési módtól. Az emeletre az udvarról induló csigalépcső vezetett. A második lakóház a XV. század folyamán alakult ki, amikor megépítették az udvari, keleti épületszárnyat, nyugati oldalán végigmenő folyosóval, majd a vörössánc elbontása után a várostoronyhoz csatlakozó hátsó szárnyat.

Újabb nagyobb átalakításra az 1600-as évek elején került sor, Lackner Kristóf jeles soproni polgármester idejében. Az utcai szárny ekkor kéttraktusossá vált, és a főhomlokzat architektúrája is e korból származik. A földszinti tereket fiókos dongaboltozatokkal fedték. Feltehetően megmaradt a keleti szárny emeletén levő középkori nagyterem, eléje az udvar irányában fedett erkély került. A városfal mentén a földszintet istállóépület foglalta el.

Az 1676-os nagy soproni tűzvész után újabb gyökeres átépítés következett. Megújult a kétemeletes, toszkánoszlopos udvari árkádsor, ehhez csatlakozva — a korábbi csigalépcső helyett — udvarról induló új lépcsőfeljáró készült. Az I. emeleten boltozott fogadóteret alakítottak ki, amely a hasonló korú legtöbb soproni lakóháznak jellegzetes helyisége. Ugyanakkor azonban már nem építették újjá a városfal menti szárnyat, valamint a várostornyot, amely védelmi szerepét ez időre elvesztette.

A XVIII. század második felében alakult ki a mai épülettömeg. A jelentősebb munkák e korban a belső terek átalakításával és kifesté-

1. Váraszó r. k. templom
2. Karcsa ref. templom
3. Sopron, Lenin körút 7. Reipál ház, kapualj
4. Hollókő, Petőfi u. 30. Turistaház
5. Diósgyőr — Vár
6. Gyöngyöspata, r. k. templombelső
7. Nógrádsáp r. k. templom
8. Turistvándi vízimalom
9. Mihályi, Dőry kastély, udvari homlokzat
10. Nagyvázsony, Schumacher ház

1. Église catholique, Váraszó
2. Église protestante, Karcsa
3. Sopron, Boulevard Lénine no° 7, Maison Reipál, porte cochère
4. Hôtel de tourisme, Hollókő
5. Chateâu — fort de Diósgyőr
6. Église catholique, enterieur, Gyöngyöspata
7. Église catholique, Nógrádsáp
8. Moulin à eaux, Turistvánd
9. Château Dőry; Mihályi; facade de la cour
10. Maison Schumacher, Nagyvázsony

6

7

8

9

10

tartalom kifejezésének és bemutatásának szempontjaival. Az utolsó húsz év a szintézis keresésével és kialakításával telt el. Ma már tudjuk és valljuk, hogy az építészeti környezet térbeli és időbeli struktúrájának minél hitelesebb megismerése és megőrzése, a sokszor töredékes hétköznapi valóságból a folyamatok mélyére néző és lényeges összefüggéseket megmutató tudományos módszer és az erre épülő művészi törekvés, a korszerű műemlék-helyreállítás egyetemes célkitűzése. Az elmélet és módszer azonban csak eszköz és a húsz év tényleges eredményei voltaképpen azok az értékek, amelyeket ezekkel a módszerekkel felszínre hoztunk, érvényre juttattunk és továbbörökítettünk, az a több száz műemlék, amely kezünk nyomán újjáéledve mai környezetünk szerves részévé vált és mai életünket, kultúránkat gazdagítja. Bár az egésznek ez csak egy töredéke, mégis jóleső érzés, hogy kulturális örökségünknek ezzel a részével el tudunk számolni a magyar társadalomnak, amely azt ránk bízta.

Az út, amelyen járni akartunk, hamar kibontakozott, s az alapító gárda első munkái nyomán az egyéniségek is kirajzolódtak. Ferenczy Károly diósgyőri rondellája, Erdei Ferenc váraszói temploma, Koppány Tibor mátraverebélyi szentélye, Erdei és Koppány közös munkája a veszprémi Szt. György kápolna romvédelmére, majd Sedlmayr János visegrádi Salamon-tornya és Nagypál Judit karcsai temploma csupa friss új gondolatot hoztak és kezdetben néha nem kevesebb vitát kavartak, mint a várnegyed új házai. Az elpusztult tér, tömeg, forma visszaidézése modern építészeti eszközökkel volt a legizgalmasabb feladat, de a meglevő értékek művészi alázattal való kihámozása és érvényrejuttatása nem kevésbé volt ihletője a tehetségnek és egyéni invenciónak.

Erdei felsőörsi és nagybörzsönyi, Mendele Ferenc egregyi és csempeszkopácsi, Pusztai Ilona nógrádsápi templomai revelációként hatottak és széles körben felkeltették az érdeklődést és lelkesedést a magyar középkor csodái és a műemlékrestaurálás hivatásának szépségei iránt. Mendele bekapcsolódása nemcsak egy új egyéniséggel, hanem új témakörrel is gazdagította az osztály profilját a népi építészet emlékein keresztül. A turistvándi vízimalom, a kiskunhalasi szélmalom, a nagyvázsonyi Schumacher ház és sok más egyedi emlék problémái sajátos magyar restaurálási műfajt alakítottak ki, amit aztán később ugyanő a hollókői faluközpont település-méretű helyreállításává fejlesztettt ki.

Nándori Klára és Vladár Ágnes a hatvanas évek első felében csatlakozott az együtteshez. Nándori hollókői turistaháza és dunaföldvári vendéglője egyszerű, igénytelen falusi házak korszerű életfunkciójának szellemes megoldásaira adott példát, míg Vladár zalaszentmihályfai kis temploma méltó folytatása volt a műfaj legjobb előzményeinek. Az ő munkája volt a pécsi Geisler Eta utcai ókeresztény sírkápolna védőépülete is, egy a belváros házai közé beékelődött régészeti emlék invenciózus bemutatása.

Az alapító tagok közül a tragikus hirtelenséggel elhunyt Nagypál Judit életműve elsősorban Sopronhoz kapcsolódott, ahol hosszú időn át a belváros rekonstrukciójának lelke volt. A városfalak és az Előkapu nagyvonalú koncepciója mellett a Caesar-ház, Rejpál-ház és több más épület őrzi gazdag fantáziáját, választékos ízlését, anyag-szerkezet-forma harmonikus egységében.

Sedlmayrt továbbra is foglalkoztatta a töredékesen maradt középkori térélmény modern eszközökkel való visszaidézése a hidegségi rotunda és a soproni zsinagóga helyreállításainál, de sokoldalú munkássága emellett a lakóházak újjáélesztésén át a visegrádi, egri és vértesszentkereszti romok konzerválásáig úgyszólván a szakma minden területére kiterjedt.

Ferenczy ugyanakkor elméleti és gyakorlati tudásának teljes fegyvertárát egy-egy nagyméretű feladatra összpontosította, amelyet tágabb települési összefüggéseitől belső funkcionális és berendezési részletekig következetes logikával organikusan épített fel és oldott meg. Így jött létre a diósgyőri vár és a sárospataki plébániatemplom. Ezt az utat próbáltam magam is járni a simontornyai vár helyreállításával, melyet afféle kísérleti modellnek szántam, Mendele és Nándori munkatársi segítségével, egyben a team-munkát is megpróbálva propagálni.

Koppány, az építészettörténet tudományos rangú művelője eleinte iskolát teremtett a Balaton környéki középkori romok konzerválásával, de nem engedte magát ebbe a műfajba megmerevedni. Később a gyöngyöspatai templomot restaurálta, majd a mihályi kastély épületkomplexumából alakított megyei továbbképző központot.

A legtöbben egyedül dolgoztak szívesebben, igazi csoportmunka csak Sedlmayr körül alakult ki. Mellette nőtt fel Pusztai Ilona és indult el Kremnicsán Ilona. Pusztai a Pozsonyi út 3. és Templom u. 12. bonyolult feladatainak sikeres megoldásával írta be nevét a soproni rekonstrukció történetébe, Kremnicsán pedig a hollókői templommal indult el önállóan. Komjáthy Attila már az első évtized végén beállt a gárdába, de sokoldalú érdeklődése hosszabb-rövidebb időre többször is másfelé szólította. Céhbeli restaurátorrá aztán a rudabányai és csarodai templomok szépen megoldott helyreállításával vált. Tizenhét év után végül ő vette át tőlem a vezetés stafétabotját.

A húsz év vége felé ért csak hozzánk Anda Judit, akinek első nagy tervezési munkája: a tarnaszentmáriai templom méltón illeszkedik a sorba, de még nem valósult meg. Nem futná tovább a hely, hogy felsoroljam a legifjabbakat, akiknek még oroszlán-körmeik nem nőttek ki, sem a szakági tervezőket és a szerkesztőketrajzolókat, akiknek igényes munkájával, közös együttműködésével jött létre mindez. Nem hagyhatom ki azonban Őrsi Károlyt, aki az első évektől kezdve sajátos tehetséggel formálta a helyreállított műemlékek kertészeti környezetét, mindig finom érzékkel igazodva a táj és a műfaj adottságaihoz. Az ő érdeme ezen felül a magyar történelmi kertépítészet emlékeinek első számbavétele és helyreállításuk szívós munkával elért első eredményei, Nagytétény, Nagycenk, Fertőd, Alcsut, Csákvár parkjában, és másutt.

Ha a húsz év alatt megvalósult eredményeket, a műemlék-helyreállításnak, mint építészeti hivatásnak megszilárdult rangját és becsületét, a hat Ybl díjat, a nemzetközi megbecsülés jeleit tekintjük, minden okunk megvan arra, hogy reméljük: a húsz év alatt kikristályosodott elvek és módszerek további eredményeket fognak hozni. Az újabb feladatok között Erdei feldebrői, Vladár boldvai, Sedlmayr soproni Szt. Mihály temploma, Nándori soproni Szt. György utcai házai, Pusztai visegrádi fellegvára még munkában van és újabb sikereket ígér.

Velem együtt, összesen tizennégy önálló tervező munkájáról adtam itt röviden számot, akiknek nagyjából a fele az alapok lerakása óta részese és meghatározója volt e közösség egyéniségének. Az elmúlt három év alatt e tizennégyből így vagy úgy — belejátszott halál és előléptetés is — nyolcan váltak ki az osztályból, s ebből hatan a legrégibb gárdából.

A kiváltak közül ma egyetlenegy dolgozik tervezői munkakörben, négy Ybl díjas közül egy sem, és egyik sincs abban a helyzetben, hogy utódokat nevelhessen tovább.

Bízzunk benne, hogy ez a helyzet átmeneti és előbb-utóbb mindenki megtalálja azt a helyet, ahol két évtized tapasztalatát és megérlelt tudását a magyar műemlékvédelem és a magyar építészet további fejlődése érdekében a leghatékonyabban tudja gyümölcsöztetni.

Horler Miklós

2

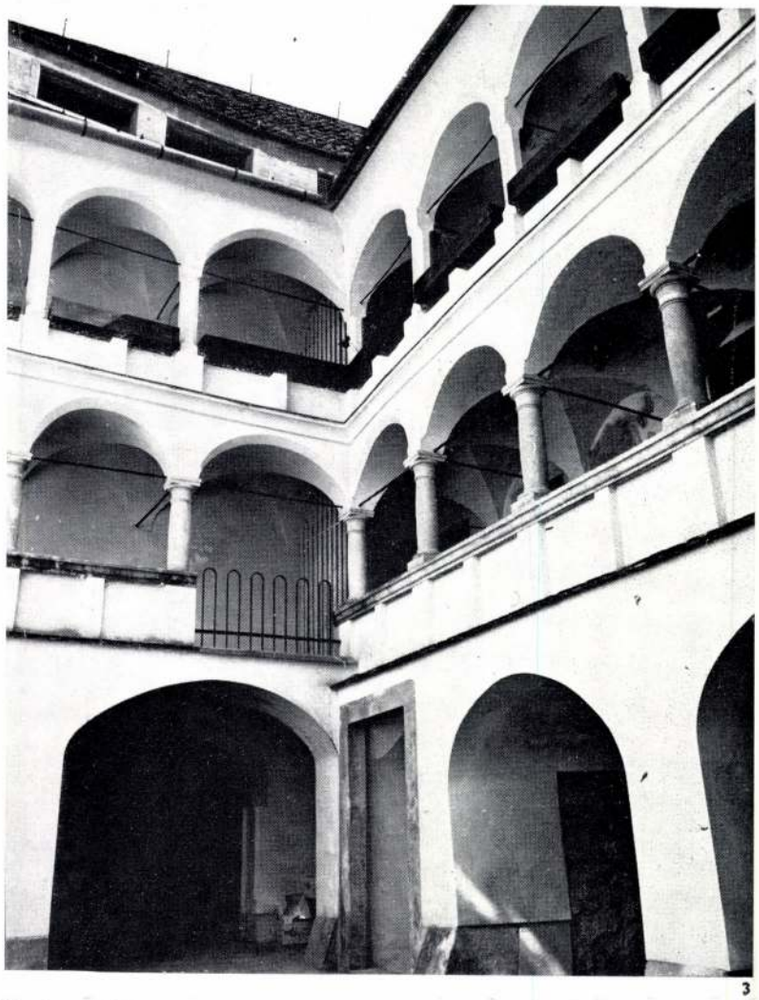

3

1. Sopron, Fő tér 7. A Fő tér É-i nézete a Tábornok ház helyreállítása után
2. Sopron, Fő tér 7., a középkori várostorony homlokzata
3. Udvarrészlet a kibontott loggiával

1. Sopron, Fő tér 7. Vue de la Place Fő tér après la renovation de la maison Tábornok
2. Sopron, Fő tér 7., façade du beffroi médiéval
3. Détail de la cour avec la loggia démurée

sével kapcsolatosak, hasonlóan a legtöbb soproni gazdag polgárházhoz.

A XIX. század első felében épült a főhomlokzat előtti klasszicista kőerkély. Ebben az időben a bástyaterasz egykori funkciója teljesen megszűnt, helyét gyümölcsös és konyhakert foglalta el.

A XX. század folyamán jelentős átépítés nem készült, de tovább folytatódott a belső terek múlt században megindult felaprózódása, míg végül a mostani helyreállítást megelőzően az épület 14 bérleményt tartalmazott, többségében komfort nélkül.

Helyreállítás. Az épület felújításának tervezését és kivitelezését műemléki jelentőségére való tekintettel az OMF készítette. Az épületbe kerülő új funkciók elhelyezése és összeegyeztetése a történeti adottságokkal sokrétű és nagy gondosságot igénylő tervezési feladat volt. A helyreállított épület háromféle új funkciót tartalmaz:

1. A földszint utcai traktusában, közvetlenül a Fő térről nyitva ételbár készült a Hungarhotels kezelésében. Az ételbár két nagyobb helyiségből áll, a külső cukrászda-eszpresszó, teakonyhával és hűtőpultsorral. A belső helyiség étterem, nyitott főzőhellyel. Mögötte előkészítő konyhát, mosogatót, szociális helyiségeket és raktárakat találunk. A gazdasági bejárat az udvar felől nyílik.

Az itt megnyílt „ételbár" a Fő tér élete szempontjából igen nagy jelentőségű. A vendéglátóipari egységnek fontos része a Fő tér területén létesített kiülő terasz, ahol a járművek kitiltása után zavartalanul élvezhető az ország egyik legszebb terének hangulata. Kívánatos az itt kezdeményezett megoldás tervszerű továbbfolytatása. A szomszédos Stornóházban szintén terveznek a térre nyíló vendégfogadó egységet, végül felújításra vár a tér másik oldalán a Belváros egyetlen étterme: a Gambrinus vendéglő.

2. Az épület első és második emeletén elhelyezett lakások teljes komforttal, az átlagosnál magasabb igénnyel készültek. A két emeleten két-két utcai és egy-egy udvari lakást helyezett el a tervező. Fontos szempontja volt a lakáskialakításoknak, hogy a boltozott barokk tereket ne kelljen apró mellékhelyiségekre osztania, ezért a kapualj felett két lakásnál egy-egy nagyobb tér több funkciót is ellát: előtér+garderobe, étkező, konyha, beépített kamraszekrény. Hasonló szempontok miatt az I. emelet másik utcai lakása szintén eltér a hagyományos lakásalaprajztól és nagyobbik, reprezentatív szobája közvetlenül a lépcsőházi előtérből is megközelíthető. Az udvari lakások mellékhelyiségeit a tervező a szomszéd ház felőli tűzfal mellé tervezi, légcseréjét szellőzővel biztosítja.

3. Az épület hátsó szárnya és a várostorony múzeumi funkciót kapott. A soproni Liszt Ferenc Múzeum kezelésében levő egység közvetlenül kapcsolódik a Fabricius-ház hátsó szárnyához, ezenkívül a földszinten levő kapun át az udvar felől is megközelíthető. A rendezési terv szerint a továbbiakban — a Stornóház helyreállítása után — a városfalak felől is lesz bejárata, és így szerves részévé válik a

1

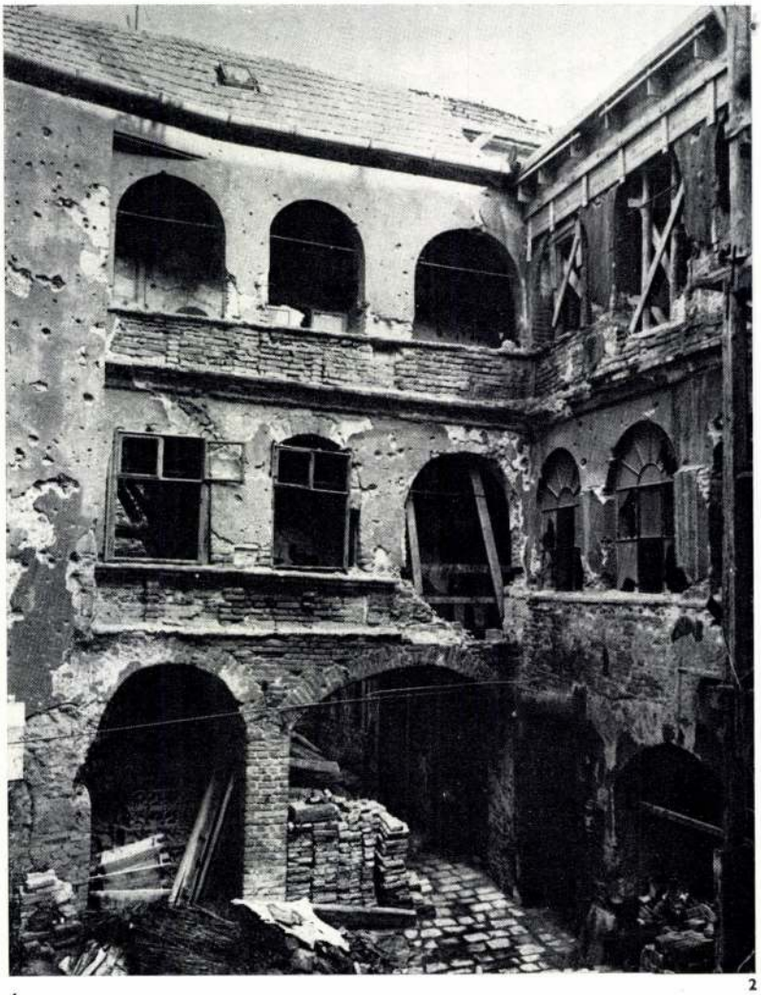

2

3

VÁROSHÁZA
FŐ TÉR

4

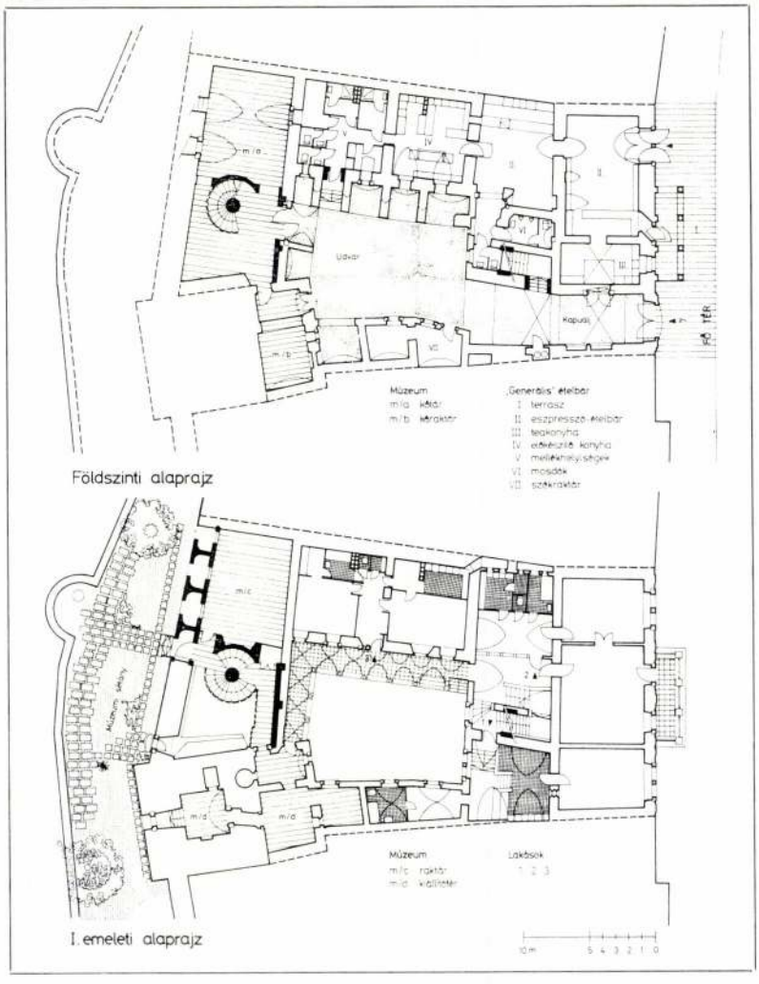
Udvar
Kapuaj
FŐ TÉR
Múzeum
m/a kőtár
m/b kőraktár
„Generális" ételbár
I terrasz
II eszpresszó-ételbár
III teakonyha
IV előkészítő konyha
V melléknelyiségek
VI mosdók
VII szőkraktár
Földszinti alaprajz
Múzeum
m/c raktár
m/d kiállítóter
Lakások
1 2 3
I. emeleti alaprajz

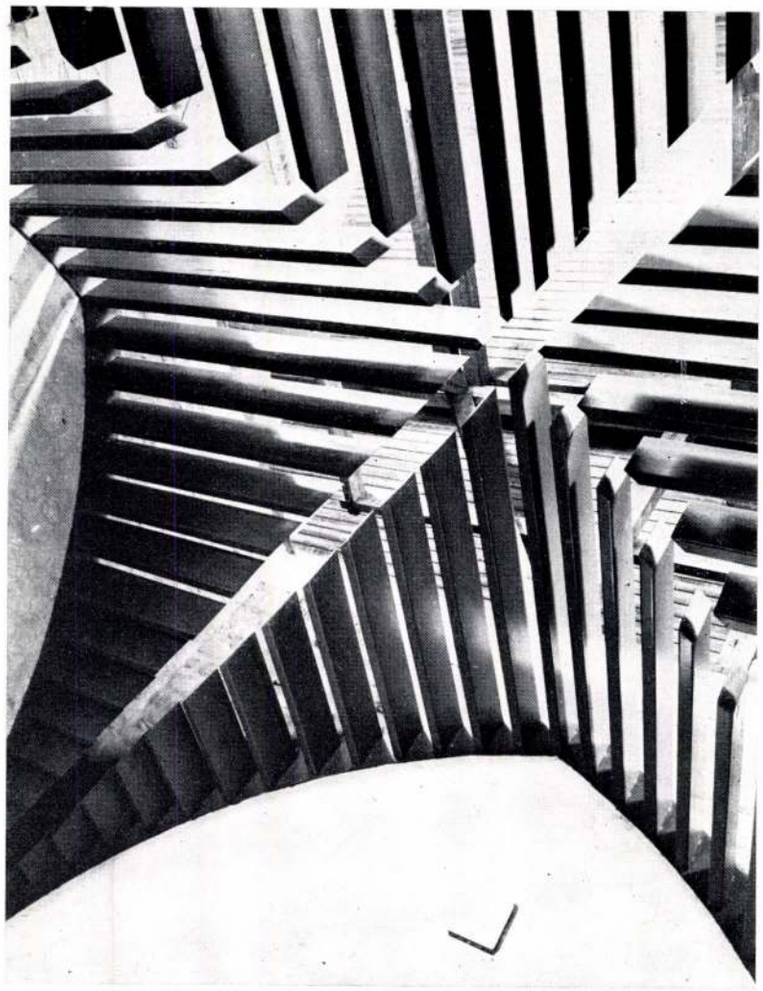

7

8

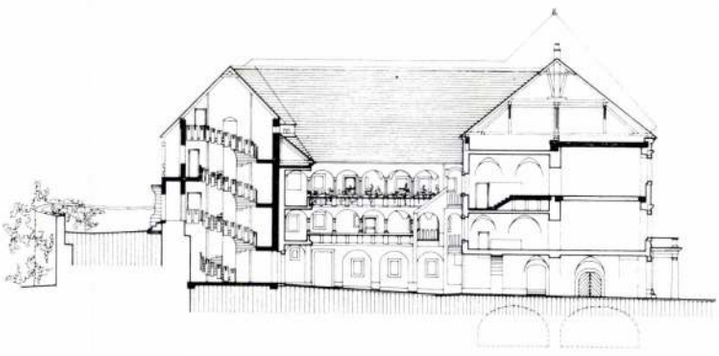

É-D-i metszet és a keleti szárny udvari homlokzata

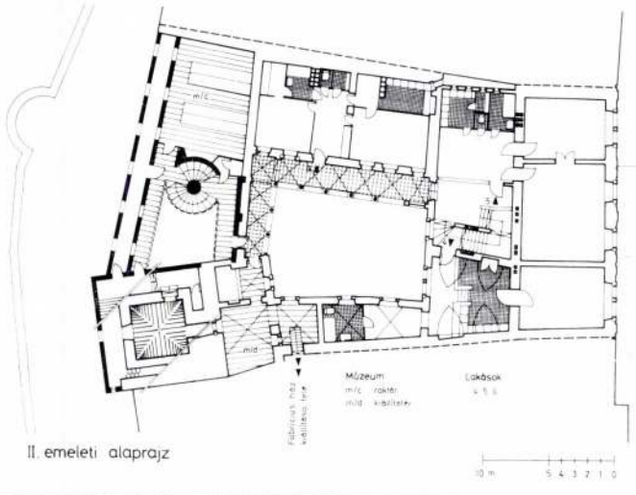

II. emeleti alaprajz

6

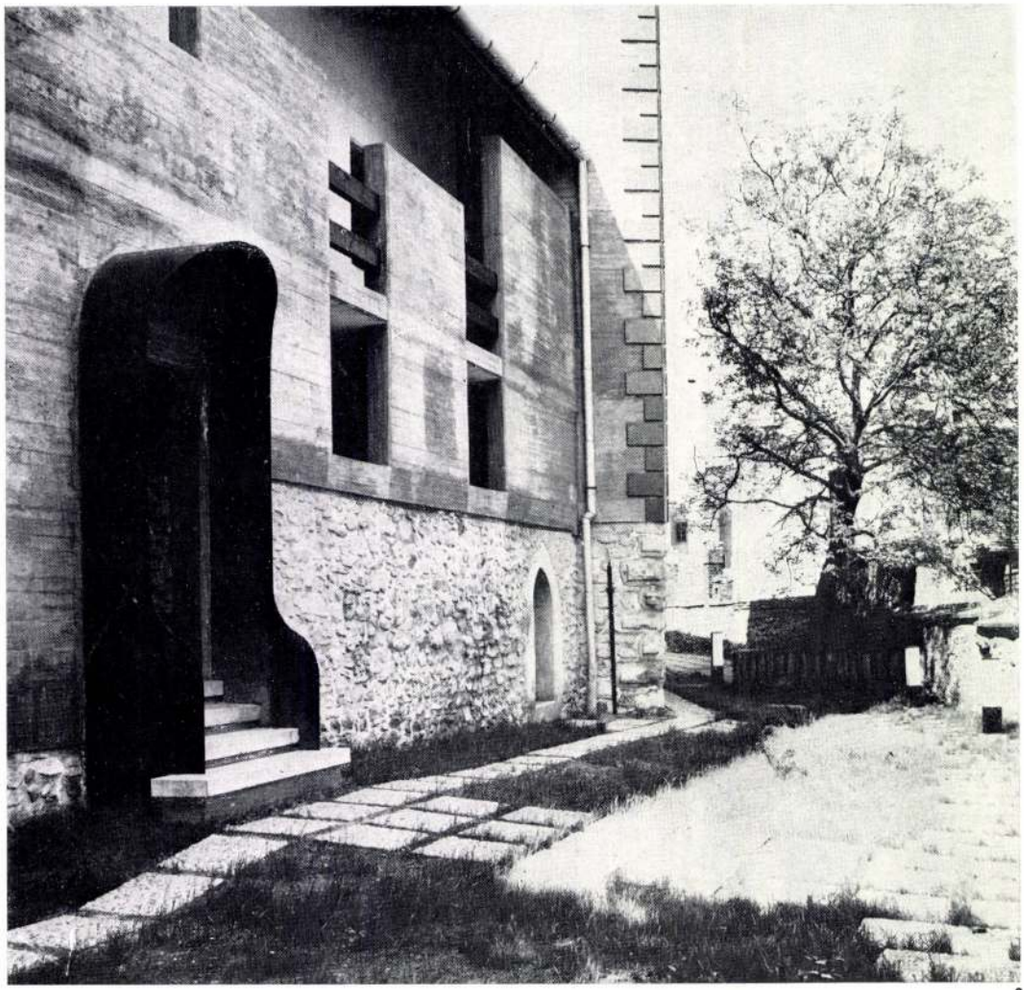

9

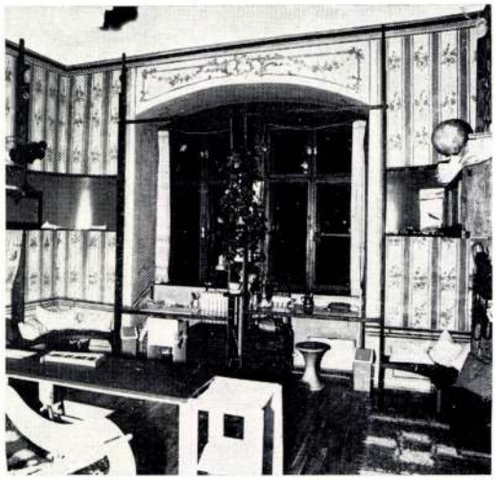

10

1. Fő téri homlokzat, helyreállítás előtt
2. Az udvar részlete, a helyreállítás megkezdésekor
3. Helyszínrajz
4. Földszinti és I. emeleti alaprajz
5. A torony boltozatának rekonstrukciója
6. I. emeleti loggia, festett címerekkel
7. Észak-déli metszet és II. emeleti alaprajz
8. Múzeumba vezető csigalépcső részlete
9. A Bástyasétány felőli homlokzat
10. II. emeleti lakásbelső
11. Kőtári részlet
12. A barokk kőtár előtere
13., 14. Az „Ételbár" részlete

Tűztoronytól induló és a Fabricius-házig tartó múzemi együttesnek. A tervezőnek az épületszárnyon belül meg kellett oldania a várostorony megmaradt tömegének összefüggő bemutatását, továbbá a múzeum által igényelt raktárhelyiségek leválasztását a múzeumi forgalomtól. E szempontok határozták meg a részleteiben is igen szép csigalépcső helyét, illetve a többszintű, galériás fogadótér kialakítását. A lépcső mögötti helyiségekbe a földszinten kőtár, az emeleteken a kívánt elkülöníthető raktárhelyiségek kerültek. A szárny alsó terében a soproni barokk kőfaragványokból 1980-ban állandó kiállítás készült, amely emlékek ez ideig a múzeum raktárában feküdtek. A II. emeleten a két szomszédos múzeumi épülettel való belső összeköttetést is megoldották.

A helyreállítás során az új funkciók korszerű elhelyezése mellett a legfontosabb tervezési feladat az épület megmaradt értékeinek bemutatása és a szakszerű műemléki felújítás volt. Ennek érdekében először — az épületkutatással egyidőben — szerkezeti megerősítés készült. A műemléki gyakorlat szerint az épület kutatása a tervezés előfeltétele, amely sok esetben mégiscsak az első műszaki beavatkozással párhuzamosan készülhet. Még azon az áron is, hogy ez kétütemű tervezést igényel. Tudományos és helyreállítási szempontból egyaránt jelentős részletek bontását is csak a megfelelő állagbiztosítás elvégzése után lehetett elvégezni. Ugyanakkor a több periódusban, provizórikusan kialakult épület egységes statikai összefogása kapcsán sok, a kutatást elősegítő részlet került napvilágra. A feltárás legnagyobb eredménye az egyes építési periódusok szétválasztása és a különböző korú épülettömegek elméleti rekonstrukciója volt.

A kutatáson alakuló fontosabb helyreállítási feladatok körébe az alábbiak sorolhatók:

— az utcai homlokzat helyreállítása a XVII. században kialakult architektúra szerint, egy középkori részlet bemutatásával. Itt ki kell emelnünk az új homlokzatszínezés szépségét, amely a világos Fabricius-házi homlokzat mellett, téglavörös, tört fehér és nyersvakolat színével igen látványosan hat;

— a kapualj és középkori ülőfülkék bemutatása, ahol az egyszerű, fehérre meszelt felületekből hangsúlyosan emelkednek ki a megmaradt eredeti faragottkő felületek;

— az udvari, későreneszánsz árkádsor kibontása és visszaállítása, amelynek eredményeként a belváros egyik legszebb udvara lett, a nyereség. Újszerű szerkezeti megoldás a II. emeleti loggia feletti boltozatok felfüggesztése, amelyre a téglából épített gyenge oszlopok miatt került sor;

— a középkori várostorony és csatlakozó gótikus helyiségek bemutatása. A megmaradt középkori épületrészt a tervező tömegében kiemelte a későbbi beépítésből, ezenkívül rusztikus homlokzatfelületekkel leválasztotta a csatlakozó épületszárnyaktól;

— a hátsó védőfalak egybenyitása és a városfal konzerválása. Ez a munkarész a teljes soproni városfal kiszabadítás programterve szerint készült és annak egyik megvalósult szakaszaként kezelendő;

— a feltárt középkori és barokk falfestékek restaurálása az OMF festőrestaurátori csoportjának közreműködésével.

A helyreállításnak fontos része a bástyaterasz mentén hiányzó épületrész pótlása, amelyre részben a múzeumi követelmények miatt, részben a városfal menti beépítés folyamatosságának visszaállítása miatt volt szükség. Mai voltát egyértelműen jelezni kívánta a tervező: a kiegészítés vasbetonból készült, lefestett felülettel, de erre utal a sétány felőli homlokzatarchitektúra is. Az új épületrészhez hasonlóan modern anyagokkal készült a bástyatorony tömegének kiemelése is. A magas hajlásszögű tető formailag az épületrész hátsó szárnyainak tetőidomaihoz alkalmazkodik. A városfalhoz tartozó védőteraszt eredeti szintjén a külső összeköttetést biztosítja a Tűztorony felé.

A kész helyreállítás egyetlen emlék megóvásának jelentőségét messze meghaladja. Helye a soproni Fő tér északi oldalán, az épületben talált történeti értékek reprezentatív bemutatása, a rangos új funkciók jó érzékű kialakítása az épület átlagos műemléki helyreállításaink fölé emeli. Egyes részeiben, mint például a Fő téri külön-terasz megvalósításával, igényességében, mint a főhomlokzat helyreállításával, de összességében is példamutató lehet a soproni Belvárosban készülő további munkákhoz.

Schönerné Pusztai Ilona

1976-ban meghívtak a Zeneakadémiára tanárnak. Tizenhat évig tanítottam vezénylési gyakorlatot és karvezetést. Ma is szívesen gondolok vissza hallgatóim szép fellépéseire.

1981-ben kineveztek a profi Honvéd férfikar vezető karnagyának. Sajnos ekkor meg kellett válnom Veszprémtől, együtteseimtől. A Honvéd Együttessel bejártuk a világot, Pekingtől Havannáig, Damaszkusztól Párizsig. Mint vendégkarmester, rendszeresen dolgoztam a Magyar Rádió énekkarával is. A Magyar Rádió számos koncertet szervezett és készített felvételeket kórusaimmal.

Közéleti tevékenységem során a Magyar Zeneművészek Szövetségének tagja, majd elnökségének tagja lettem. Ott bábáskodtam a Kórusok és Zenekarok Szövetségének születésénél (1970), ma is a művészeti tanács tagja vagyok.

Több évtizedes zenei munkásságomat díjakkal és elismerésekkel jutalmazták: Liszt-díj (1967), az Artisjus nívódíja új magyar kompozíciók külföldi propagálásáért (1970), az MR nívódíja rádióskoncertjeimért és a felvételekért (1971), a Népművelési Intézet nívódíja a nemzetközi versenyeredményekért (1974), Munka Érdemrend arany (1975), érdemes művész (1981), Veszprém város Pro Urbe (1992).

Lemezeim közül világpremier: Charpentier: *Te Deum* (Veszprém Város Vegyeskara, Filharm. Társaság Zenekara), *Liszt-kantáták* (Honvéd férfikar, Állami Hangversenyzenekar).

1990-ben Veszprém visszahívott a közben megalapított Zeneművészeti Szakiskola élére, amelyet öt évig igazgattam. Dohnányi Ernő nevét vettük fel, Mádl Ferenc avató jókívánságaival.

A közösségi kórusmunka élő gyakorlatát folytatom öt éve a szolnoki Kodály Kórussal. Számos oratórikus művet vittünk sikerre bel- és külföldön egyaránt. A zenei tevékenység szálai ma is Veszprémhez kötnek. Öt éve vezetem a Padányi Bíró Márton Katolikus Gimnázium énekkarát és Veszprém zenekultúráját mindenben igyekszem segíteni.

A XXI. század kezdetén feltétlen optimizmusom alapja a bizakodás, hit népünk erejében, tehetségében. A globalizáció szükségszerű tendenciái mellett népi-nemzeti ellenhatásra van szükség: a magyar történelmi múltra alapozott nemzeti sajátságok ereje, védelme. Kodály szavaival élve: „Hétköznap európaiak vagyunk, hogy életünk vasárnapjain önmagunk lehessünk."

Zámbó István

Napút 3,2001,10.

Sedlmayr János

építész (Bécs, 1932. április 10.)

A Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karának elvégzése után Gerő László hívására az Országos Műemléki Felügyelőséghez (OMF) kerültem. Hamarosan sok és érdekes feladatot kaptam Győr, Sopron, Vas és Veszprém megyében. Kezdetben néhány soproni lakóház, a kőszegi, valamint a nagyvázsonyi vár helyreállítását terveztem. Többféle hatósági munka is akadt, máshol felméréseket és vizsgálatokat végeztünk, terveinket művezettük. Az OMF-ben építészek, művészettörténészek, kőszobrászok és adminisztratív beosztottak kis létszámú, de kitűnő szakemberegyüttese dolgozott.

A hatvanas években terveim szerint készült el több soproni helyreállítás (Új u. 11. középkori zsinagóga, Fabricius-ház hátsó szárnya, több lakóház), a bozsoki Sibrik-kastély, a nagyvázsonyi Vár és a Szent István-templom, Pannonhalmán a kerengő, majd a kőszegi Vár, a visegrádi Lakótorony. Várak helyreállításáért 1964-ben Ybl-díjat kaptam, ami nagy elismerést jelentett.

Az OMF-en belüli munkatársaktól, vezető szakemberektől sokat tanultam. Gerő Lászlótól a helyreállítások artisztikus megoldását igyekeztem ellesni, Szakál Ernőtől a középkori szerkesztések szinte titokszámba menő gyakorlatát, Horler Miklóstól az elvi-módszertani kérdéseket, Entz Gézától és Dávid Ferenctől a kutatások fontosságát.

A hatvanas években egyre több tervpályázaton vettem részt OMF-beli munkatársakkal vagy feleségemmel. Ezek közül jó néhány sikeres volt, több első díjat is szereztünk. Új épületet is terveztem: ezek közül különösen fontos volt számomra a Tárnok utcai lakóház, amelyben ma is lakunk.

A hetvenes évek elején több új, számomra fontos helyreállítási tervet készítettem. Szép feladat volt ekkor a győri székesegyház Hédervári kápolnájának helyreállítása, a hidegségi rotunda bemutatása, a budapesti volt domonkos kolostor maradványainak bemutatása a Hilton Szállón belül. A soproni Ó-zsinagóga és Tábornok-ház pedig a legjobban sikerült soproni helyreállításaim.

A műemléki helyreállításokban a Velencei Charta elvi ajánlásait igyekeztem követni, noha az egyszerű receptként sohasem használható. A magyar műemlékek jellege és pusztulásuk mértéke bizonyos különbségeket is megkövetel tőlünk, gyakorta óvatosabb beavatkozást igényel (hogy a megmaradt kevés eredetit a kiegészítések ne nyomják el), máskor invenciózus hozzátételeket, hogy az elpusztult tömegre, térre vagy részletre jelzéssel utaljunk. Magyarországon ez utóbbira több jó példa is akad, az építészek a helyreállítások során erre tudatosan törekedtek. Ezért is érdekes számomra a magyar gyakorlatunk, ezért készítettem többféle bemutatást elpusztult boltozatok, elpusztult terek és hiányzó részletek pótlására. A történeti örökséget tehát mai építészeti

Visegrád, várrendszer a völgyzáró fallal
(elméleti rekonstrukció)

eszközökkel igyekeztem ötvözni, ezt követeli meg tőlünk a hitelesség elve, illetve a hamisítások elutasítása.

A nyolcvanas évek második feléig jól működő műtermek az OMF-ben szétoszlottak, ezután a vezető tervezők inkább külön-külön dolgoztak. Ennek előtte készítettem még a soproni Szent Mihály-templom homlokzat-helyreállítási tervét, az ozorai vár és a hédervári kastély felhasználási tervét. A vértesszentkereszti rom bemutatása csak később fejeződhet be.

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal Restaurátori Központjának keretében most elsősorban a folyó helyreállításokat művezetem. Emellett elpusztult műemlékek elméleti (rajzi) rekonstrukcióival foglalkozom, ami érdekes hobbi jellegű feladat. Ezeknél felhasználhatom a közel százhúsz műemléknél szerzett ismereteket.

Sedlmayr János

Farkas L. Gyula

antropológus (Szabadszállás, 1932. április 11.)

Szüleim Kolozsváriak, az első világháború után menekültek Magyarországra. Az egész rokonság Erdélyben élt. Mi, gyerekek már itt születtünk. Jogász apám Szabadszálláson telepedett le, én is ott születtem. Szülőfalumról kevés emlékem van, mert iskolai tanulmányaimat Kecskeméten kezdtem el nagynéném felügyelete mellett. A kecskeméti Tanítóképző gyakorló elemi iskolájában a később Kossuth-díjjal kitüntetett Magyar Ilonka tanító néni ismertetett meg a betűvetéssel, akire még ma is sok szeretettel emlékezem. Ezt követően a kecskeméti gróf Tisza István Református Gimnáziumban folytattam tanulmányaimat, amelyet a második világháború vége szakított félbe. Apám, idősebb bátyám a frontra került, nővérem hadikórházban dolgozott, a család többi tagja menekült. Kikerültem Ausztriába, ahol gyerekfejjel ismertem meg a honvágyat s ahonnan a legelső alkalommal hazatértünk. Eltelt egy félév, amire a család minden tagja ismét találkozott. Vesztettem egy évet, ezért a hatodik gimnáziumot magántanulóként fejeztem be, de ennek a rohammunkának a hiányait nem tudtam bepótolni. Apámat nyugdíjazták, a család nehéz körülmények közé került.

Az érettségi utáni pályaválasztásomban három tényező játszott szerepet. Kiváló matematikatanárom, Szemerei Andor, fiatalabb bátyám akkor fejezte be a Műszaki Egyetem kultúrmérnöki szakán tanulmányait, és legjobb barátom is mérnöknek készült. Így azután a Műszaki Egyetemen mai szemmel nevetségesnek mondható szintet követelő felvételi vizsgát tettem. Akkor a fiatalok pályaválasztásának eldöntését nem az érdeklődésük, képességük, hanem a tervezett szakemberlétszám határozta meg. Ennek megfelelően nekem is a Szegedi Tudományegyetem vegyész szakát ajánlották fel. Választhattam: három év katonai szolgálat vagy a vegyész szak. Utóbbi mellett döntöttem. Csak az egyetemen derült ki, hogy engem nem is a vegyész szakra, hanem a biológia–kémia tanárszakra irányítottak.

Soha nem akartam tanár lenni. Az 1950/51-es tanévben a Szegedi Tudományegyetemen akkor a legnagyobb létszámú – 124 fős – évfolyam a mienk volt. Az előző évfolyamokon nyolcan-tízen tanultak. Olyan kiváló professzorok oktattak, mint Ábrahám Ambrus, Bartucz Lajos, Greguss Pál, Koch Sándor. Az első félévben hatvanhatan maradtunk, s ez a létszám megmaradt a negyedik év végéig.

Mikor kiderült, hogy tanárok leszünk, mindenki igyekezett valamelyik tanszéknél bebiztosítani a helyét, hogy a diploma megszerzése után ne kelljen iskolában tanítania. Ekkor derült ki, hogy a 124 hallgatóból mindössze három akart tanár lenni és a legtöbbet az általa választott szakról átirányították.

Én az Embertani tanszéken próbálkoztam s akkor nem is gondoltam, hogy ez lesz fő munkahelyem. Másodéves koromtól kezdve demonstrátorként dolgoztam a tanszéken, de a diplomám megszerzése után osztatlan tanyai iskolába irányítottak.

Végül fél évig Kecskeméten általános iskolában tanítottam nappali, levelező és esti tagozaton. 1955. február 1-jén visszahívtak az Embertani tanszékre, ahol tanársegédi állást kaptam. Ma is itt dolgozom. Végigjártam az összes fokozatot, 1961-ben adjunktusi, 1977-ben docensi, 1980-ban tanszékvezető docensi, 1988-ban egyetemi tanári kinevezést kaptam. A tanszéket 1997-ig vezettem. 1960-ban egyetemi doktori, 1976-ban kandidátusi, 1985-ben akadémiai doktori fokozatot szereztem.

Bartucz Lajos tanítványa voltam, aki megszerettette velem a biológiai antropológiát. Mint egyetemi oktató szükségesnek tartottam, hogy a tananyaghoz kapcsolódó tudományos témákkal foglalkozzam. Közel százezer gyermek testi fejlettségét vizsgáltam, különösen érdekelt és kutattam a serdülést befolyásoló tényezőket, a tanszék profiljából adódóan az ásatásokból származó mintegy ötezer csontvázat tanulmányoztam, összeállítottam a magyar antropológia 1952 és 1984 közötti bibliográfiáját, megírtam a magyar antropológia történetét, jegyzeteket írtam a hallgatóknak. Végül is megszerettem a tanári pályát, s örömömre szolgált, hogy mintegy 80 hallgató szakdolgozati, doktorandusok munkáját irányíthattam.

Részt vettem és veszek a tudományos közéletben. Az MTA Antropológiai Bizottságának tagja és elnöke, a TMB-nek sokáig tagja, az Acta Biologica Szege-

Sedlmayr Jânes épitre

27 m, néhány centi híján. Persze tudta a csoda nyitját is: a kutatóárkot pont egy belső, elég széles (1,5-2 m) hosszfal felett „húzták", így az árokban végig csak fal mutatkozott. Így sajnos mégsem ez lett a legszélesebb magyar várfal.

XXIII.

Máig sem tudta senki annyira leegyszerűsíteni az unalmas költségvetéseket, mint Ágostházi László. A soproni Halász utca 1. költségvetése még a hétpróbás Soproni Építésvezetőségünket is megdöbbentette, mert csak négy, forint-fillérre meghatározott tételből állt a ház összes munkája:

– egy kapualj helyreállítása;
– egy udvar helyreállítása az összes homlokzattal;
– külső homlokzat helyreállítása, tetővel;
– egy darab lakóház helyreállítása (belső munka).

A ház helyreállítása természetesen elkészült, ma is mutogatjuk.

XXIV.

Borsos Béla, az OMF gyűjteményeinek néhai vezetője maga mesélte: A patikában egy beteg receptjét a gyógyszerész sehogy sem tudta kiolvasni. Ő elkérte és rögvest bemondta a gyógyszer nevét. Mire a patikus: „Uram, talán csak nem orvoshoz vagy gyógyszerészhez van szerencsém?" — „Nem, én hipochonder vagyok!" — vágta rá Borsos.

XXV.

Vándor András statikus meghagyta az egyik szerkesztőnőnek, hogy az alátétlapról mindent pontosan húzzon ki tussal. A kész tervlap egy kissé meglepte, különösen az egyik részlete, amelyen egy hatjegyű szám, egy átlós ferde vonal, egy ismeretlen név, valamint még egy ábra volt kihúzva. „Ezt honnan vette?" — faggatta a hölgyet Andris. „Itt van az alátéten!" Jobban megnézve világos lett minden: a pausz alátéten keresztül áttetszett az asztalborítón lévő mindenféle firka — a szerkesztőnő ismerősének neve a telefonszámmal, egy hajszál és egy telefonbeszélgetés alatt készült, értelmetlen firka.

XXVI.

Schöner Lonca (Schönerné Pusztai Ilona építész) egyik, még a rajzasztalon fekvő, pécsi részletrajzát, a Káptalan utca egyik házának kapuszerkezetével kifogásoltam. Azt állítottam, hogy becsukott állapotban még 10 cm-nyire is be tudom majd nyomni; ha nem, fizetek 5 l bort. Máté Géza kihúzta a részletrajzot, és a kivitelezőnek szánt utasítást is írt rá: „Elhelyezés után meg kell ejteni a Sedlmayr-féle próbát ...", még a bor mennyiségét is feltüntette a rajzon. A kivitelező pécsiek természetesen fontosnak tartották az utasítást. Éjjel 11 óra tájban tartottuk meg a próbát, de nem volt igazam, fizettem. Részletrajzon lévő utasítást talán még sohasem tartottak be ennyire pontosan!

XXVII.

Máté Géza szívesen „fűszerezte" a részletrajzokat, néha kisebb jeleneteket is elrejtett rajtuk. Konzolok oldalnézetébe például megnyerő női portré került, így a soproni Templom utca 12. erkélyének gyámkövére is. De néha a rajz keretelése sem volt mindennapi: egy hatalmas ábra szélét bolhányi betűkkel körülírta, amit inkább csak nagyítóval lehetett kibogarászni: „Csilla — Csilla — Csilla ...". Lényegében egy egyenes vonalnak hatott. Osztályvezető, úgy tudom, sohasem vette észre.

1992. december

LŐVEI PÁL

KIÁLLÍTÁSOK, PAVILONOK A SEVILLAI EXPÓN

A sevillai világkiállításról, vagy a tervezett budapesti expóról szóló, hazai újságcikkekben, ismertetésekben alig esik szó arról, hogy túl az egész kiállítási terület és az egyes pavilonok építészetén, a gazdasági, koncessziós, közlekedési problémákon, csatornázáson, biztonsági kérdéseken és utóhasznosításon, ezek az események legelső sorban kiállítások, ahogy maga az *expo* szó is a francia *exposition* — kiállítás — kifejezés népszerű rövidítése. Azt a látogatót, aki esetleg messze földről, költséget és fáradságot nem kímélve hajlandó elutazni Sevillába, vagy nemsokára Budapestre, az expo körüli problémák jórésze egyáltalán nem izgatja; egyedül az fontos számára, hogy mit talál építészetileg, technikailag és esetleg gasztronómiailag a helyszínen, de főképp magukban a pavilonokban: mi az, amit a világ és a világ országai, szervezetei, nagy cégei számára mutatni, kiállítani tudnak és akarnak.

Az alábbi benyomások nagyon esetlegesek, hiszen csak néhány Sevillában töltött nap személyes tapasztalatain alapulnak, pedig a világkiállítás és a kapcsolódó események átfogóbb, mégoly felületes áttekintése is heteket igényelt volna; és bár szó lesz a természettudományok, a technika bemutatóiról is, mégis egy művészettörténész érdeklődése (no meg a pavilonok előtt kanyargó sorok hossza) magyarázza a válogatás nyilvánvaló egyenetlenségeit.

Közismert, hogy a sevillai világkiállítás apropója Amerika felfedezésének 500. évfordulója volt, és ezért lett a téma *A*

csi ellenőrizte és javította. Détshy javaslatát — úgy látszik — nem találta furcsának, ezért a lapon csak egyet javított: pirossal saját neve elé beszúrta az „ifj." rövidítést. Ezt a hiányt egyébként az összes többi lapon is kiigazította.

XIV.

A távlati tervhez az összes műemléket le kellett (volna) járnunk. Rám — többek között — a Sopron mellettiek jutottak, így a közvetlenül a határnál lévő, római Mithras-szentély is. Lejelentkeztem a határőrség helyi parancsnokánál, aki meglepetésemre rövid úton hozzájárult az emlék megtekintéséhez. Kértem, hogy adjon mellénk egy katonát, aki megmutatja a kis szentély helyét. Ezt viszont megtagadta: „Hogyisne, hogy még levegőbe repüljön, a terület alá van aknázva!" Én gyermekkoromban jártam ott, de nem emlékeztem másra, csak arra, hogy nagyon büdös volt (árnyékszék helyett használták a határőrök). A „szag alapján" azért ki tudtam tölteni a lapot, nem ragaszkodtunk a szemléhez ...

XV.

Szigorló építészt kaptam gyakorlati munkára, kb. 1961-ben. „Mennybeballagó" fiú volt, Révné szerkesztőnőnk egyszerűen „alvacsinált" gyereknek nevezte. Diplomatervként a fertőrákosi kőfejtő felhasználási javaslatát kapta. A helyszínre velem együtt kellett volna mennie, de én valamilyen sürgős munka miatt itthon maradtam. Hiába mondattam be a győri állomáson, hogy forduljon vissza, ő elindult egyedül.

Sopronban azonnal a fertőrákosi autóbuszra szállt, csomagostól. Érdeklődött a többi utastól, hogy a Fertő-tó milyen vastagon fagyott be, és hány kilométerre van az osztrák határ, majd leszállt a kőfejtőnél. A gyanús alakot persze azonnal bejelentették a határőrsön. A kivonult határőrök csőre töltött fegyverrel szóltak be a kőfejtőbe, hogy azonnal jöjjön ki, adja meg magát. Ő azonban csak egyik oszloptól a másikig ugrált, ahogy azt hitelesen rekonstruálni tudtuk. Végül a túlerőben lévő határőrök elkapták, és fegyveresen bekísérték. Ebben ő nem érzett semmi rendkívülit, mert érdeklődni kezdett kísérőitől, „vajon megmaradtak-e azok a térképek, amelyeket még a németek csináltattak, mielőtt a győri vagongyárat 1944-ben hadiüzemként ide költöztették, mert azok neki nagyon kellenének".

Marosi László soproni építésvezetőnk ismeretlenül kimosta és igazolta a fiút: ilyen gügye — szerinte — csak műemlékes lehet!

XVI.

A visegrádi királyi palota romterületének helyreállításához az első költségvetést talán a hatvanas évek második felében készítettem. Az unalmas költségvetés-kiírást valahányan szívesen „fűszereztük". Én például a romterületre, a kőművesvagy egyéb munkák sorába „öt kémény legolyózását" írtam ki, elvégzendő munkaként. A költségvetést természetesen a kivitelező nem olvasta el. Áttanulmányozta azt viszont gondosan a feltárásokat irányító Héjj Miklós régész. Legközelebbi kiszállásom alkalmával már az autóbusznál rám támadt: „Most pedig megmutatod, hogy hol az az öt kémény a romnál, amelyet le kell golyózni!"

XVII.

A pannonhalmi apátság középkori kerengőjében, a folyosóra nyíló porta speciosa vizsgálata során, 1961-ben több kutatási probléma merült fel. A falkutatást végző Gergelyffy András művészettörténész a problémák közül a legtöbbet azzal magyarázta, hogy a zűrös részeken a munkát feltehetően „a mester abbahagyta". Kőfalvi Imre kőrestaurátor jó darabig hallgatta az indoklásokat, majd ízesen felcsattant: „A rosseb enné meg azt a mestert, aki minden munkát felvállalt, de egyet sem fejezett be!"

XVIII.

Az osztrák határ menti Bozsok Sibrik-kastélyának kutatását Gergelyffy András vezette. Munkaidő után megnézte a falu szép házait is, kereste-kutatta a régi füstös konyhákat. Betért az egyik faluvégi házba, nem szólt semmit, csak vizsgálta a mennyezetet meg a konyhakürtőt, majd magyarázat nélkül hazament és lefeküdt. Közben a ház lakói jelentették a határőröknek, hogy gyanús ember járt náluk, feltehetően disszidens lehetett. Azonnal riadóztatták az őrsöt, még erősítést is kértek Szombathelyről. A lábnyomok alapján, kutyákkal még az éjjel eljutottak Gergelyffy ágyához. A kastély gondnoka azonban ivócimborája volt az őrsparancsoknak, így a gyanús kutató mentesült az előállítástól.

A nagyobb baj azonban csak ezután kezdődött. Jelentették, hogy a kivonultatott szombathelyi századból vagy tíz kiskatona elveszett a sötét éjszakában. Két napig keresték őket további erősítéssel, mire valamennyit megtalálták.

XIX.

A soproni Tábornok-házban a műemléki kutatás még a helyreállítás befejezése előtti időszakban is folyt. Kissé megdöbbentő volt látni, hogy az első emeleti utcai szoba egyik felében a kőművesek még készítették az új vakolatot, amikor a másik felében a friss vakolatban Gergelyffy Bandi már kutatósávot húzatott. Módszere kétségkívül frappáns volt és újításnak is beillett, hiszen így pormentesen dolgozhatott (nem így Dávid Feri — Dávid Ferenc művészettörténész —, aki általában feje búbjáig poros volt); Gergelyffyt a békés soproni kőművesek meg sem verték.

XX.

A kőszegi várnál villámhárítóra volt szükség. Seper Feri, a kitűnő művezető vállalta tervezését is, én végképp nem értettem hozzá. Legközelebbi lemenetelemkor már készen mutatta meg a műszaki megoldást. Sehogy sem értettem, hogy mi lehet annak az értelme, hogy a villámhárítót a pöcegödörbe kötötte be. Tapasztalatlan voltam, ezért gyorsan megmagyarázta: „Ha becsap, hadd aprítsa!" Két legyet egy csapásra ...

XXI.

Kőszegen az estéket a Strucc szálló eszpresszójában szoktuk volt nívósan eltölteni. Egyik alkalommal Dobos Lali (Dobos Lajos fotóművész) éjfél előtt hirtelen eltávozott, elkötött egy fal mentén álló biciklit, és fel-alá kerekezett a Béke téren. Hamarosan rendőrök állították le, mivel nem volt lámpa a kerékpáron. „Semmi közöm a lámpához, most loptam a biciklit, büntessék meg azt, akié!" — mosta ki magát Lali.

XXII.

Erdei Ferenc építész jobbnál jobb sztorikat tudott, ő maga is úgy élvezte őket, hogy még évek múltán is folytak a könnyei mesélés közben. Egyik munkájánál a régész szenzációval szolgált. Megtalálta a legvastagabb várfalat: 27 m széles! Azonnal megtekintették a kutatóárkot, Feri le is mérette. Igaz:

III.

A soproni szőnyegbombázás alkalmával elpusztultak a Várkerületen a Nagybástya előtt álló házak. A bencés gimnázium — ahová éppen jártam — udvarához tartozott a bástya belterülete és észak felé mintegy 10 méternyi városfalszakasz. A kiszabadult, félig romos városfal nem tűnt nekünk eléggé „didaktikusnak", ezért az egyik szünetben hatalmas vasrudakkal ledöntöttük az ide eső, lőréses részét. Úgy dolgoztunk a rudakkal, mintha faltörő kosok lettek volna.

A leomlasztott részt a hatvanas években kellett helyreállítanunk. A bombák sem tettek sokkal nagyobb kárt, mint mi tizennégy évesen. „A bűnösök — gyakran — visszatérnek a tett színhelyére!" (A római városfalszakasz előkerülése már nem a mi eredményünk, a helyreállítások során bukkant elő.)

IV.

Gerő László építész 1956 elején meglátogatott bennünket Nagyvázsonyban. Ebédre a háziasszonyunkhoz hívtuk, akitől valami különleges főztöt lehetett várni, hiszen a Balaton-felvidék idegenforgalmát szervező és műemlékvédelmét támogató Zákonyi Ferenc is mindig hozzá ment, ha igazán jót akart enni. Meglepetésünkre pocsék volt az ebéd, kutyatál jellegű tányérban betonszerű kotyvalékot kaptunk, innivaló nem volt. Este kérdőre vontuk a nénit, mire ő megmagyarázta az egészet: „Hadd tudja meg az a népnyúzó, hogy él a nép falun!" Alig tudtuk meggyőzni, hogy ez nem az a Gerő volt.

V.

A Városépítési Tudományos Tervező Intézet (VÁTI) műemléki csoportjában dolgoztam 1956 őszén, amikor Dénesi Ödönnel együtt kiküldtek Bükre, hogy mérjük fel a Szapáriak kastélyát. Mostohanagyapám felsőbüki volt, anyámék is ott éltek az első világháború alatt. Nagynéném gyűjtötte a helyi mondásokat. Ezek közül egyre feltétlenül emlékszem: „Ha seggel jön be a vonat, háború lesz." Értve alatta azt, hogy ha a mozdonyt fordítva kötik a szerelvény elé.

Éppen október 23-án reggel indultunk Pestről. Szombathelyen átszálltunk. A büki állomáson eszembe jutott a mondás, el is meséltem Dénesinek, mivel aznap valóban menetiránnyal ellentétesen állt a mozdony. Este már Bükön hallgattuk Gerő Ernő förtelmes beszédét, és reggelig ültünk a rádió mellett.

Ma, amikor sokan bizonyítékot keresnek, hogy valóban háború dúlt-e 1956-ban, nagyon csodálkozom: miért nem veszik figyelembe ezt a fontos körülményt. Végre egy 100%-os bizonyíték! Hiszen „seggel jött be a vonat a büki állomásra!"

VI.

Pamer Nóra régész egyike volt azoknak, akik Éri Istvánt, az ásatás vezetőjét időnként helyettesítették a nagyvázsonyi vár feltárásánál. Kutyáját is magával vitte a romterületre. Egyszer váratlanul megérkezett Gólya József, az Országos Műemléki Felügyelőség (OMF) igazgatója — akit Nóra nem ismert —, és megállt az egyik kutatógödör mellett. Nóra odament a jövevényhez, és így szólt hozzá: „Tudja mit, Magának úgy sincs semmi dolga, fogja legalább a pórázt."

VII.

Nagyvázsonyban, az északi oldalon, a külső várfalban volt egy hatalmas nyílás. Ezt hiába próbáltuk befalazni, nem sikerült, mert egy vízér kimosta a friss kőfalat. Végül jó ötletünk támadt: összeszedtük és elhoztuk (elloptuk...) a hajmáskéri katonai terepen fekvő beton bombákat, amelyeket gyakorlásra használhattak. E bombákat, hegyükkel lefelé a vízmosásba bevertük, majd ezekre építettük a befalazást. A „cölöpalapozásként" beépített bombák ma is jól állják a sarat: végül is megvalósítottuk a katonai eszközök felhasználását békés célra.

VIII.

Nagyvázsonyból hazajövet Éri Istvánnal nem mindig értük el az esti vonatot. Egy alkalommal — saját felelőségünkre — a Nemzeti Színház díszletszállító teherautója hátsó részén kaptunk helyet. Székesfehérvár előtt rendőrök állították meg a teherautót, hátul fellibbentették a ponyvát, és körbevilágítottak. A díszletek és egyéb kellékek között mi féloldalt, mozdulatlanul álltunk. Érdekes, hogy nem tűnt fel a rendőröknek, hogy az egyik „ajtónálló" figura szemüveges. Színházban minden lehet ... Így statisztáltam én 1959-ben.

IX.

A soproni Cézár-ház helyreállítási tervének megbeszélésén (kb. 1960-ban) felmerült a sarokerkély mögötti tér elsötétítésének kérdése, mivel a helyiségben, az egykori országgyűlési teremben Soproni Horváth József festményeit kívánták kiállítani. A megoldás keresésébe Gólya József igazgató is bekapcsolódott, és Nagypál Judit tervezőnek a következő ötlettel állt elő: „Javaslom, hogy az erkély ablakait *kívülről nyissák meg, belülről meg falazzák el.*"

X.

Egy kelet-magyarországi templom boltozatán és oldalfalán jelentkező repedések kivizsgálását 1960 táján X.Y. „templom- és toronyszakiparos" végezte, kinek nevét már elfelejtettem (pedig kár érte). Szakvéleménye szerint a repedéseknek egészen különleges oka van, azokat „minden bizonnyal *erotikus mozgások*" okozhatták.

XI.

A hatvanas évek elején kapott fizetéseinkre már régen nem emlékszem. Következtetni lehet azonban rá Kriszti lányunk másfél éves „gyerek-szájából", amelyre jól emlékezünk. Kriszti első két kimondott szava ugyanis nem *Mama* vagy *Papa* volt, hanem ez: „*Nincs pénz*".

XII.

Az OMF régebbi, Dísz téri székházában nagy értekezleten vettünk részt, úgy 1960-61 tájékán. Törkenczi József főkönyvelő is kitartott sokáig, de végül fel kellett kelnie, és a mellékhelyiségbe sietett. Pár pillanat után már vissza is tért, és félhangosan érdeklődött az ajtó mellett állótól: „Kartársam, míg kint voltam, nem fúrtak meg?"

XIII.

Az 1960-as évek elején készített műemléki „távlati terv" lapjain meg kellett határozni az egyes műemlékek funkcióit, illetve szükség esetén javaslatot kellett tenni megfelelő hasznosításra. Ez a Zemplénben fekvő, szinte megközelíthetetlen füzéri vár esetében kissé nehéznek látszott, de Détshy Mihály ragyogó humorával megoldotta a kérdést: „Javasolt funkció: viperakeltető és gombolyító". A lapokat Dümmerling Ödön bá-

1874-től hivatalosan is Papnövelde utca. 1927-től az Egyetemi templomban prédikáló, közben elhunyt Prohászka Ottokár püspökről Prohászka utca, 1953-tól Eötvös Loránd utca, 1991-től ismét Papnövelde utca.

33. E szöveg valószínű olvasata: trónörökösökről ma már nem nevezünk el utcát. A tér neve 1903-tól Rudolf *trónörökös*, 1918-ban Leiningen, majd ismét a korábbi elnevezést kapta vissza. 1947-ben Rudolf tér („trónörökös" nélkül), 1950 óta Jászai Mari tér.
34. Szalay László (1813-1864) történetíró, reformpolitikus, az MTA tagja és főtitkára. Az utca elnevezését az F.K.T. 1872-ben adta. (Valószínű, hogy ez az elnevezés, a törvényhozási épületek környékén található többi bíróról elnevezett utca mellett, ma már, mint utcanévbokor része, Szalay Ágoston utcának értendő. század Ágoston (1857-1884) jogász, történetíró, belügyminisztériumi tisztviselő, pesti táblai tanácselnök, az MTA tagja.
35. 1954 után Balassi Bálint utca.
36. A terület neve már az 1730-as években Szervita utca (Serwiten Gasse; a szervita rend tulajdonában lévő telek melletti utca), a 19. század elején már Szervita tér, 1953-tól Martinelli tér, az Invalidus-palotát építő A. E. Martinelli után. 1992-től ismét Szervita tér.
37. Az utca neve a 19. században Bálvány, 1941-től Teleki Pál. 1953 óta Október 6.
38. Vajkay Károly (1825-1893) jogász, műkedvelő irodalmár, az MTA tagja, ítélőtáblai tanácselnök, részt vett az 1848-49-es harcokban. Az utca 1900 óta viseli ezt a nevet, közben 1959-1991 között László Jenő utca.
39. A 19. század közepén Béla utca. Ezt az elnevezést az F.K.T. 1874-ben rögzítette, majd a főváros 1929-ben — az egész vagyonát a Magyar Tudományos Akadémiára hagyó — Vigyázó Ferenc gróf, politikus, jogi íróról (1874-1928) nevezte el.
40. Zsitvay Leó (1841-1915) jogász szakíró, kúriai tanácselnök. Az igazságügyminiszter Zsitvay *Tibor* volt. Az utat az F.K.T. 1872-ben Sólyomnak nevezte el, 1935-től Zsitvay Leó, 1952 óta Bihari János utca.
41. Wekerle Sándor (1848-1921) politikus, pénzügyi szakember, többszörös miniszterelnök és pénzügyminiszter, az MTA tagja, a Monarchia pénzügyi rendszerének reformálója, a magyar egyházpolitikai törvények alkotója. Az utca a 19. század elejétől kezdve Háromkorona utca (Drei Kronen Gasse), 1874-től Nagykorona utca, 1925-től Wekerle Sándor, 1952-től Alpári Gyula, 1991-től Korona, 1992-től Hercegprímás utca. (Ez utóbbi elnevezés törvényességét a főváros, a kerület ellenében jelenleg vitatja.)
42. Eltűnt a belváros rendezése során 1896-ban.
43. A 19. század elején Két Sas utca (Zwei Adler Gasse), 1874-től Sas, 1951-től Guszev, 1991-től ismét Sas utca.
44. 1804-ben Kéményseprő utca (Rauchfangkehrer Gasse), a 19. század közepén Két Szerecsen utca (Zwei Mohren Gasse), 1874-től az F.K.T. Szerencsen néven rögzíti az utca nevét, 1925 óta Paulay Ede utca.
45. Az V. kerületi Királyi Pál utca 17. század végi neve (Pálosbástya utca).
46. Például a mai Cukor és a mai Pesti Barnabás utca is viselte a Kötő nevet, Cukor névvel ellenben a mai Ferenczy István utcát is illették a 19. század elején, ráadásul ez utóbbit 1877-től Károlyi néven is ismerték...
47. Azelőtt nem utca/házszám, hanem a telekkönyvi szám alapján azonosították az épületeket.
48. A 19. század közepén Két Nyúl, 1874 óta Nyúl, 1885-től Lónyai, 1951 óta Szamuely utca. 1990-ben visszakapta a Lónyai nevet.
49. Múzeum körút. Régi neve Országút (Ladstrasse), 1874-ben az F.K.T. a Múzeum körút nevet adta neki, 1915-18 között Mohamed Resid szultánról nevezték el.
50. Az utca a 19. század elején Mészáros utca (Fleischer Gasse), 1874-ben az épülő Fővámház után Vámház körút, 1915-1919 között Ferdinánd bolgár cár (király) nevét kapta, 1919-től ismét Vámház, 1942-1945 között Horthy István, 1946-1991 között Tolbuhin, azóta ismét Vámház körút.
51. Az elnevezés pontos dátuma nem állapítható meg.
52. Florian Geyer (?-1525) német lovag, zsoldosvezér. Az 1520-as évek dél-németországi parasztfelkeléseiben a felkelők oldalára állt.
53. Ennek korábbi nevét — Werbőczy utca — e névadó történelmi szerepének ellentmondásos értékelése miatt ítélte mellőzendőnek a bizottság.
54. Az utca neve 1951 óta Tolnai Lajos. A visszakeresztelésre nem került sor.
55. 19. század végi neve Párisi, 1914-től Berlini tér, 1945 óta Marx tér.
56. Prodam Guidó, a magyar repülés hőskorának jelentős alakja. 1911. december 10-én átrepülte a fiumei Quarnerói-öblöt.

1993

SEDLMAYR JÁNOS

ANEKDOTÁK A MAGYAR MŰEMLÉKVÉDELEM TÖRTÉNETÉBŐL

Közös összejöveteleken, főként egy kis alkohol elfogyasztása után, gyakorta elhangzanak régi történetek, jeles személyek viselt dolgairól. Ezek közül jegyeztem le néhány — szándékom szerint főként humoros — anekdotát.

I.

Úgy emlékszem, Steindl Imréről, a Műegyetem professzoráról mesélték, miként művezette az általa tervezett helyreállítást Vajdahunyadon. Estére érkezett meg a budapesti gyors a hunyadi állomásra. A helyi munkatársak és a város illusztris személyiségei várták Steindlt. Betértek a restibe, ahol vacsora után előkerült a kártya. Feltehetően alsóztak. Nagyon belemelegedhettek, mert másnap délig játszottak, amikor indult a vonat vissza Budapestre. A vagon ablakából kinézve Steindl még rákérdezett az építésvezetőre: „Aztán hogy megy a munka?" „Láthatta Professzor úr, jól! Jöjjön el hamarosan újabb művezetésre. Istennek ajánlom!"

II.

Én még ismertem Lux Kálmán bácsit, a kitűnő műemlékest, a Műemlékek Országos Bizottsága első építészét. Ő kiváló statikai érzékkel is rendelkezett. Szakál Ernő kőszobrász-restaurátor mesélte, hogy a bombázás során életveszélyesen megsérült, soproni Káptalan-ház statikai felülvizsgálatára őt hívták meg a háború után. A belső középfőfal többrétegű volt, repedezett, és senki sem bízott a megtarthatóságában. Kálmán bácsi felment a fal tetejére, csak Szakál Ernő követte őt oda. Időnként vészes moraj hallatszott alulról, de az „öreg" csak szidta a lentmaradottakat: „Mi az, szarosok, nem mertek ide feljönni?" Aztán lemenvén kiadta az utasítást: „Menjetek távolabb, az udvar sarkába!" Alig telt bele öt-tíz perc, iszonyú robajjal leomlott a középfőfal, amelyen korábban álltak. Óriási porfelhő közepette csak sokára látták ismét egymást, de Lux Kálmán még akkor is szidta a többieket, hogy milyen gyávák.

Sedlmayr János

Mv. 1998/3

AZ EPSOMI DERBYRE CILINDERBEN KELL KIMENNI, MÁSKOR VISZONT TORNACIPŐT KELL HÚZNI...

Interjú Sedlmayr Jánossal

A Műemlékvédelem, 41 éves fennállása alatt gyakran szentelte egy-egy számát egy-egy szakmai vagy földrajzi területnek. Arra azonban még nem volt példa, hogy egy lapszám egy, egyetlen személy munkásságával foglalkozzék. Hogy most mégis ezt tesszük, arra az alkalmat tavalyi játékunk, a Restaurototo adta, amelynek kiírása szerint a Műemlékvédelem egyik idei száma azt az építészt mutatja be, akinek a helyreállításai a legtöbb szavazatot kapták az olvasóktól. Mint ismeretes, ez az építész Sedlmayr János, Ybl-díjas tervező.

Tisztelt Pályázók, tisztelt Olvasók, fogadják szívesen a Műemlékvédelem Sedlmayr-kismonográfiáját.

Román András

– Gratulálok Hansi, hogy megnyerted a Műemlékvédelem Restaurototo pályázatát. Hadd kérdezzelek meg: minek tulajdonítod ezt a sikert ?

– Közvetlenül talán annak, hogy az összes unokám is részt vett a pályázaton, ez már öt találat mindegyik emléknél, ámbár igaz, hogy úgy tippeltek, hogy mások is bekerüljenek. Másodsorban annak tulajdonítanám, hogy most már 80-100 között van azoknak a műemlékeknek a száma, amelyek az én terveim szerint készültek el az ország több részén, főként Nyugat-Magyarországon.

– Elárulom, ha már őszintén elmondtad ezt, hogy más építész munkáira is érkeztek családi szavazatok, de nyugodtan állíthatom, hogy nem ezek döntötték el a játék végeredményét. Ami pedig a sok-sok tucatnyi munkádat illeti, van-e kedvenc alkotásod?

– Van biztosan 8-10, egyetlent azonban nem tudnék kiemelni. Azokra gondolok vissza legszívesebben, amelyek a legkomplexebbek: műemlék-helyreállítás, statikai megoldás – persze statikussal együtt –, lényeges kiegészítés, utalás az elpusztultra egyaránt előfordul. Pl. olyanra gondolok, mint a soproni Ó-zsinagóga, ez biztosan benne van a tíz kedvenc munkában. Valószínűleg benne lenne a Hilton Szállón belüli műemléki részek bemutatása, a Salamon-toronynál elsősorban a belső és még több hasonló. Végig kellene gondolni a teljes sorozatot, mint ahogy azt az egykori kiállításomnál tettük. Kb. 12 munka volt ott nagy képpel bemutatva, az a 12, amelyet akkor is a legjobbnak találtam. Sajnos újabbak nem nagyon jöttek hozzá az 1990-91-es kiállítás óta, mert mostanában lassabban fejeződnek be a nagy munkák, amelyeket még szeretnék benne látni a 12-ben. Ilyen pl. – ha egyszer befejeződnék – a vértesszentkereszti rom állagbiztosítása és – a sokféle kritika ellenére is – a zsámbéki.

– Ennek a négy évtizednek az alkotó tevékenysége végig a Műemléki Felügyelőséghez kötődik (most mindegy, hogy éppen ÁMRK-nak nevezik azt, ahol a tervező építészek dolgoznak). Egyetemista korod óta, vagy talán még régebben elhatározott szándékod volt, hogy műemlékekkel foglalkozzál?

– A mostani számban van egy cikkem, amelyben kicsit érintettem ezt a kérdést, eb-

ben két családi otthonról írok. Van családi kötődés a művészetek iránt: az első ősöm, aki az 1740-es években megjelent Magyarországon, Sopronban festő volt és aranyozó. Részt vett a fertődi kastély, a győri székesegyház aranyozásában, városi címereket festett ő is, meg a fiai is. Sőt azt lehet mondani, hogy több generáción keresztül, ha két fiú volt, mint nálunk is: a bátyám meg én, akkor az egyik mezőgazdász lett, a másik pedig valamilyen fokon, valamilyen művészeti ággal foglalkozott. Így tehát talán predesztinálva voltam arra, hogy ha a bátyám már úgy határozott, hogy ő növényt nemesít, mint az apám, akkor én valamilyen módon a festészethez vagy az építészethez kötődjem. Kezdetben valóban festő akartam lenni. A gimnáziumi éveim alatt 3-4 tanárnál is tanultam Sopronban, köztük olyan nevesek is voltak, mint Nándori Klári kolléganőm apósa, *Soproni Horváth József*. De aztán apám azt tanácsolta az érettségi évében, hogy ne legyek festő, mert csak Rákosi-képeket fogok festeni, és ezt nem nagyon javasolja.

Jól tudta azt is, hogy nagyobb festőtehetség kell ahhoz, hogy pusztán festészetből meg tudjak élni. Amilyen okos volt, azt hiszem ezt is meglátta. Az otthoni miliőhöz még hozzátartozik, hogy apám is festett, rajzolt, de főként olyan szemlélettel alakította az otthonát, amely a műemlékvédelmi elveknek is megfelelne. Egy barokk házban laktunk, amelyet 1822-ben átalakítottak, de ő az egész környezetében az összes értéket igyekezett megtartani és úgy fejleszteni, hogy az új mellett a régi is megmaradjon. Azt is mondta, hogy az ősöknek a sírját, a munkáját becsülni kell, függetlenül attól, hogy családi ős volt-e, a felmenők egyike, vagy pedig valaki más. Hogy jellemezzem ezt a szemléletet, egy képet is adok a cikkemben egy kis virágházról, amely nem nagyobb mint ez a szoba, s amelyet megtartott, mert abban indította el a növénynemesítő munkát. Az 50-es években, 53 éves korára már kétszeres Kossuth-díjas tudós volt. Később az Akadémia elnökségének is egyik tagja lett. Ez a szemlélet tehát fontos: megőrizni a lényeget, a szépséget, de hozzátenni valamit. Később ugyanezt kaptam a tanáraimtól is. Hadd hivatkozzam azokra, akiket a legjobban becsülök: természetesen főként közvetlen tanáromra, *Gerő Lászlóra*, de ilyen volt az egyetemen *Weichinger Károly* is, akinél a diplomatervet készítettem, ami egyébként a diósgyőri várra vonatkozott. Említhetnék még sokakat.

– Befolyásolta-e pályádat az, hogy feleséged, Sedlmayrné Beck Zsuzsa szintén kiváló, Ybl-díjas építészmérnök, műemlékhelyreállító?

– Igen. Már az egyetemi évek alatt is (az ismeretségünk ott köttetett). Ha szabad időnk volt, bejártunk az Építészettörténeti Tanszékre, az egykori Major-tanszékre, ahol főként két tanárunkat becsültük nagyon-nagyon. Az egyik *Csemegi József*, aki később OMF-tag lett, és aki a középkori formatannak nagy tudósa volt, és a másik: *Sódor Alajos*, aki a kezdeti években remekül eligazított bennünket. Ő vitt minket az összes községbe műemléket felmérni: a nógrádi topográfiához, a Pest megyeihez. Tőle kaptunk munkát, és ő is részt vett ezekben a felmérésekben. Kialakította azt a kollektívát, amelyik a műemléki felméréseken nevelkedve, a műemlékek szeretetében összejött nála. Aztán folytattuk ezt a munkát minden évben. Így hát másodévtől kezdve nemcsak elhatároztuk mindketten, Zsuzsa és én, hogy maradunk ezen a területen, hanem örömmel csináltuk ezt. Olyan önálló választás volt, ami aztán kihatott az egész későbbi munkásságunkra. A kettőnk kapcsolata folyamatos és egész életünkre kiterjedő munkakapcsolat is lett, egymás munkáit szinte folytatni tudtuk. Ha neki a háztartásban kellett valamit csinálnia, akkor én, ha pedig meccsre mentem ki, ő folytatta azt. Legyen az egy cikk megírása, tervezés vagy bármi megtárgyalása. Olyan nagy előny a szakmai életben – de az otthoniban is –, ha van az embernek, akivel a szakmáról és a problémákról beszélni tud. Ez mindkettőnk munkájára vonatkozik. Hadd mondjam el, hogy amikor ő a kőszegi vagy soproni belváros rendezési tervén dolgozott, 22 fm hosszú 1:100-as utcaképek festését végeztük otthon, az összes bútor tele volt velük. Beterített minket a hivatalos munka és néha a külön munka – amikből nem sok volt, mert mindketten inkább a bentivel törődtünk –, de viszont mindketten egyformán ismertük azt. Akinek ilyen szerencséje van, hogy olyan feleséget vagy olyan férjet tud választani, aki a saját szakmájában vagy ahhoz közel állóban dolgozik, annak bizonyos, hogy nagy az előnye. Már korán foglalkoztunk műemlékekkel, pl. 80 község műemlékeit közösen mértük fel. Azt szoktam emlegetni másoknak: mi már másodéves korunkban kezdtük a műemlékvédelmet. Tehát logikusabb, hogy

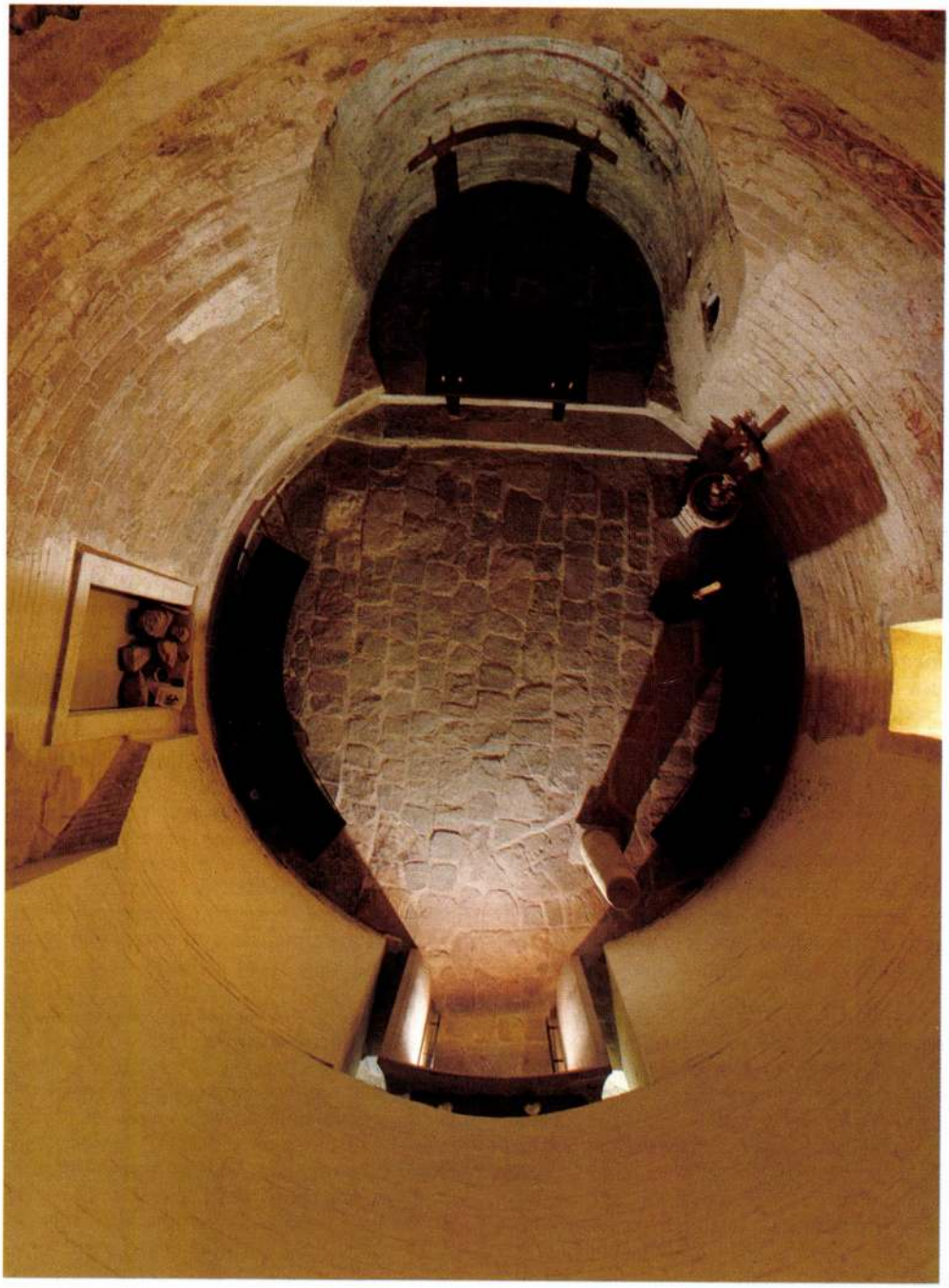

Hidegség, rotunda helyreállított belső tere. Elkészült 1973-ban (Mihalik Tamás felvétele)

előbb jutottunk önálló feladathoz mint az, aki csak az egyetem után kezd el műemlékekkel foglalkozni. Sokat jelentett, hogy gyakran vettünk részt olyan beszélgetésekben, ami ma annyira hiányzik – amikor Csemegi, Sódor, vagy *Pogány Frigyes*, akit már az előbb kellett volna említeni, nem is szólva *Rados Jenőről* –, ahol mi akár hallgatók, akár hozzászólók voltunk jelen, és a legsúlyosabb elvi problémákat tárgyaltuk meg. Olyanokat, amelyek – tudom, hogy nem ebből alakult ki – megfelelnek a Velencei Chartának, az akkor lefektetett elveknek. Nagyon lényeges az is, hogy nagyszerű kollégáim voltak, mint *Erdei Ferenc*, akivel a tervpályázatokat készítettük. Ha élne, valószínűleg meg is előzött volna ebben a pályázatban. Mindenképpen meg kell emlékeznem a műterem tagjairól és *Horler Miklós* osztályvezetőnkről, akiknek képét Schőnerné is bemutatja.* Bízom abban, hogy ők is kaptak tőlem valamit.

– A múltkor nagy élményem volt, hogy láttam a Nemzeti Galériában a Rippl-Rónai-kiállítást. Ezt most azért említem, mert ott is megfigyelhető, hogy egy ilyen nagy művésznek mennyire elkülönülő és egymással néha szinte ellentmondó korszakai lehetnek. Kezdetben fekete ruhás nőket festett, azután eljutott a koloritnak a legteljesebb pompájáig. Mi a véleményed, a te életművedben is voltak, vannak-e elkülöníthető szakaszok?

– Azt hiszem, sokkal kevésbé. Egyrészt otthonról származik az a törekvésem, hogy az ember soha ne a szélsőségek helyzetét foglalja el. Ha valami extrémet láttak a szüleim, mindig azt mondta anyám, hogy „gyerekek, kevesen vagyunk normálisak". Ez olyan elvet jelentett, mint az, az Epsomi Derbyre cilinderben kell kimenni, máskor viszont tornacipőt kell húzni. Ugyanúgy vonatkozott az öltözködésre, a viselkedésre, mint az építészeti tervre, és ez nem engedi meg a nagy szélsőségeket. A hétköznapi életben így próbáltam lehetőleg normális és mindenki által elfogadható megoldásokat keresni és abban élni. Ez talán azt is jelenti, hogy ha az ember egyszer már elfoglalt egy irányzatot vagy egy helyzetet, abban túl nagy változásokat már ne tegyen. Elképzelhető ugyan, hogy nagyon értékel az ember valamit, de ha az túlzottan a szélsőség felé menne el, ott megszólal a megállj! A különleges dolgokat tudomásul veszi az ember, de nem követi, és attól magát távol tartani igyekszik.

– Én is úgy látom, hogy a Sedlmayr-életmű egy egyetlen vonulat, de mégis hadd mondjak egy példát, hadd tegyek fel egy kérdést. Egyik kevéssé ismert, de fontos helyreállításodnak tartom a soproni Szent Jakab-kápolnának a restaurálását, még a kora 60-as években. Ott, az akkori kor mentalitásának megfelelően a Stornó-féle architektúrát igen nagy figyelemmel és alázattal, de mégis csak lefedted, és egy más jellegű, középkoriasabb enteriőrt hoztál létre. Ha ma kapnád ezt a feladatot, ma is ezt csinálnád?

– Valószínűleg hasonlót, csak technikailag más megoldásban. Hasonló, de még jellegzetesebb feladat volt e tekintetben a Jakab-kápolna melletti Szent Mihály-templomnak a tervezése. Nem voltam teljesen egyedül abban, hogy a „feltupírozott", Stornó által felgazdagított homlokzatról lekerüljön a múlt századi elemek jelentős része. Felül a kőrózsa, amely bizonyítottan Stornó-féle, a harangszinten az ablakok mérműve, amely teljesen hamis, mert kora gótikus formájúak. Ezeket kibontottam, de a kapunak a vimpergáját is. Ezeket a részleteket nem dobtuk el, csak lebontottuk és a toronyban helyeztük el. Kiállítás készült belőle. Ha nagyon akarja valaki, akár száz év múlva vissza is kerülhetnek azokra a helyekre, ahonnan lebontottuk. Meggyőződéssel tettem ezt, és szerencsére *Dávid Ferenc* alátámasztott ebben. A Szent Jakabnál az volt a terv, hogy leragasztva megmarad a Stornó-féle falfestmény, és valamikor, ha kívánják, föltárhatják. Ezek a dolgok sajnos nem nagyon szoktak sikerülni, mert vagy a ragasztó nincs meg, vagy a vászon, amellyel le kívántam fedni. A leszedést nem én határoztam el. Kicsit sajnálom, mert annak az igazolása lett volna, hogy ha bizonytalan az ember, vagy csak egy kicsit is bizonytalan, jó hagyni egy kiskaput, hogy az eklektikus részletek, mondjuk száz év múlva, mégis visszaállíthatók legyenek. Ezt természetesen nem lehet egy egész épülettel megtenni, mert az ott már újjáépítést igényelne, de az épületen belüli részletkialakítások esetében van ilyen lehetőség.

– Közismert, hogy nem áll tőled távol a labdarúgás. Ez okból hadd mondjak egy fut-

* (Lásd a Műemlékvédelem e számában. *A szerk.*)

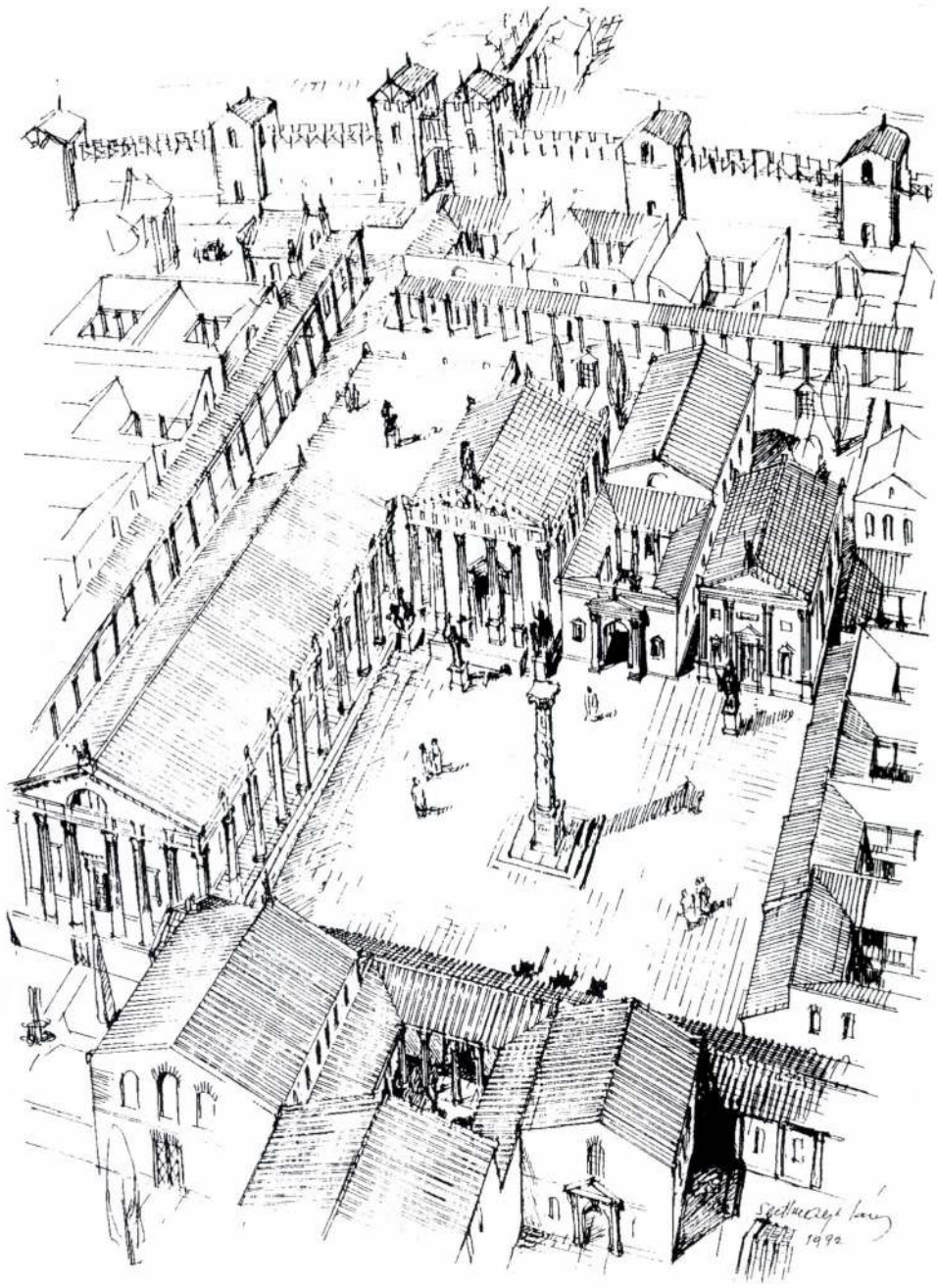

Sopron, római fórum. Madártávlati rajz dél felől (Az elméleti rekonstrukció Gömöri János régész segítségével készült)

ballhasonlatot: ahogy Puskás Ferencnek nyilvánvalóan a balösszekötő volt a posztja és Grositsnak a kapuban volt a helye, igaz-e az a feltevésem, hogy a te igazi posztod a műemlék-helyreállításon belül az épülettel kapcsolatos helyreállítás, nem a romoké?

– Természetesen igaz, de ez azt is jelenti, hogy ma a helyreállítás, kiegészítés, felhasználás annyira komplex dolog, hogy mindenben úgy sem lehet az ember szakértő. A részfeladatokra embereket kell találni, akik annak szakértői. Tudom, hogy képzetlen vagyok a vegytanban. A kémia messze áll tőlem, és ezért a restaurálás technikai dolgai is. Számomra bőven akad feladat azon a területen, amit az előbb említettél: az épülettel foglalkozni. Megtalálni a felhasználásban a legjobb funkciót, bemutatni az értékeket és azokat maximálisan kiemelni az épületen belül. Ezek mind olyan építészi feladatok, amelyek a helyreállítás nagy részét képezik, és még ehhez is partnerek kellenek. *Szakál Ernő* volt az, aki nemcsak a kőszobrászati, hanem az építészeti helyreállításban is segített, vagy tudományos partnerként Dávid Ferenc. Ez látszik az összes helyreállításomon. Vagy olyan festőrestaurátorok, akik specialistaként tudnak dolgozni. Kell az épületdiagnosztika is. Ne felejtsük el a statikusokat, a művezetőket, építésvezetőket, brigádvezetőket, akiket a Társaskörben tartott múlt évi előadásom kapcsán említettem, ha nem is név szerint. Nélkülük 80-100 épület-helyreállítást elvégezni, nívós formában, ami az építészetben alapvető, nem lehet. Amíg egy festőnek csak eszközökre és főként jó gondolatra meg jó képzettségre van szüksége, az építészetben még ötven-száz ember kell ahhoz, hogy megközelítően az készüljön el, amit szeretnénk. Olyan jelentős partnerek kellenek, akik az 50-60-70-es években a munkáimban nagy számban részt vettek.

– Operaénekeseket meg szoktak kérdezni, hogy van-e még olyan szerep, amit nem énekelt és amit szeretne elénekelni. Van-e olyan műemlék, aminek a helyreállításával, restaurálásával szeretnél foglalkozni a remélhetőleg még hosszú alkotótevékenységed során?

– Volna, de nem nagyon reménykedem benne. A kéthajós, nagy, budai zsinagóga

Hédervár, kastély főhomlokzata (Helyreállítva 1988-ban)

Erdőtarcsa, volt Szentmiklóssy–Kubinyi-kastély. Helyreállítva 1989-ben (Galacanu Efstatia felvétele)

még helyreállítatatlan és bemutatatlan. Azt szívesen csinálnám meg, mert egyrészt kevés maradt meg belőle, de ismert a nagysága. Ha nem is teljesen, de köztudott, hogy merrefelé terjed ki, és komoly kiegészítésre van szükség ahhoz, hogy az egykori tér nagyságába vissza lehessen állítani. Ezek azok a feladatok, amelyek különösen érdekeltek: mai eszközökkel utalni az elpusztultra, jelezni építészeti eszközökkel azt, ami hiányzik. Ha netalán még tömegmegjelenést is lehetne neki adni... Hogy az milyen lenne, azzal nem foglalkoztam, de a két soproni zsinagóga alapján hátha még nekem jut ez a feladat, legalábbis a tervezési része. A megvalósításban már nem bízom, mert nem is hallottam újabban, hogy tervezik a visszaállítást.

– Őszintén kívánom neked is és valamennyiünknek, hogy ez a terv megvalósuljon. Valóban nagyszerű dolog lenne, ha gazdagodhatna ezzel a budai vár.

– Még annyit hadd mondjak, hogy annak is nagyon örülnék, ha folyó nagy munkáimat még be tudnám fejezni. Három ilyen van, és eléggé akadozva mennek. Az egyik Vértesszentkereszt, amely a 60-as évek végétől megy, legalábbis 70-től, de nem jutott el még a feléig sem, és ez szomorú. Az ozorai vár leállt, holott azt hittem, hogy az be tud fejeződni. És természetesen remélem azt is, hogy a zsámbéki templomromot – annak az állagbiztosítását – teljesen be tudom fejezni. Ha Isten segít és az állványra is fel tudok menni, mert az is kell.

– Mint Rados Jenő, aki jóval nyolcvanon felül ugrált Ráckevén az állványokon. Úgy legyen...

Sedlmayr János

KÉT CSALÁDI OTTHONRÓL

Életrajz helyett

Az első kertünkben nyolcéves koromban, 1940-ben

Önéletrajz helyett talán érdekesebb, ha két családi otthont próbálok leírni és bemutatni. Mindkettő tulajdonképpen a gyermekkorra való visszatekintés is: az egyik a Sedlmayr nagyszüleim által létrehozott jószágigazgatói „udvarház" Donji Miholjácban (a Dráva jobb partján), a másik a szüleimé, fiatalkori otthonom Sopronhorpácson. Az előbbit nagybátyám írta le egy kis könyvben (*Hans Sedlmayr*: Das goldene Zeitalter. Eine Kindheit), amely halála után jelent meg, az utóbbi saját visszaemlékezés. Úgy vélem, hogy mindkét hely leírása nemcsak személyes benyomások összegyűjtése, hanem az ötvenszáz évvel ezelőtti otthonfajták egy-egy jellegzetes példája is.

A DONJI-MIHOLJÁCI „UDVARHÁZ" (1900-1906)

Sedlmayr Ernő nagyapámat a szarvkői Esterházy-uradalomból 1900-ban hívták Donji-Miholjácba, hogy a székhelyi Majláth grófok hatalmas birtokát jószágigazgatóként felélessze. A nagy feladat nyilván izgatta, mert a felkérést a számára idegen környezet ellenére elfogadta. Irányításával a birtokon rövid idő alatt intenzív fejlődés következett be, felhúztak számos korszerű üzemi épületet, új kastélyt emeltek *Möller István* tervei szerint. Rendezte és kialakította a jószágigazgatói lakhelyet is, amely jellegzetes életformát biztosított a négytagú családnak. Az itt eltöltött hatévnyi időszakot felnőtt korában írta meg nagybátyám, az ismert művészettörténész.

A jószágigazgatói otthon a község utolsó telkén, a grófi parkkal szemben terült el. Felső síkjáról a Drávára lehetett lelátni, mögötte pedig megjelentek Villány fehér falú présházai és Máriagyüd kéttornyú temploma. A közel 90x90 méteres terület nagyapámék érkezésekor elvadult lehetett, a házakat fel kellett újítani, belülről pedig átrendezni. A négyzetes formájú telek négy, közel egyforma nagyságú részre osztódott: a község felőli platón helyezkedett el a három oldalon beépített udvar, mögötte a konyhakert, a Dráva felé néző lejtőn pedig a park és a gyümölcsös. Az „udvarház"-park-gyümölcsös-konyhakert négyes egysége a századfordulón bizonyosan sok helyen előfordult, de ennyire rendezetten, áttekinthető formában feltehetően csak ritkán. Ebben nagyapám rendező-rendszeretó személyét vélem felfedezni, akinek ez az értéke az uradalomban és otthonában egyformán megnyilvánult.

Az említett első négyszögben állt a hosszú földszintes ház, amelynek összes szobája

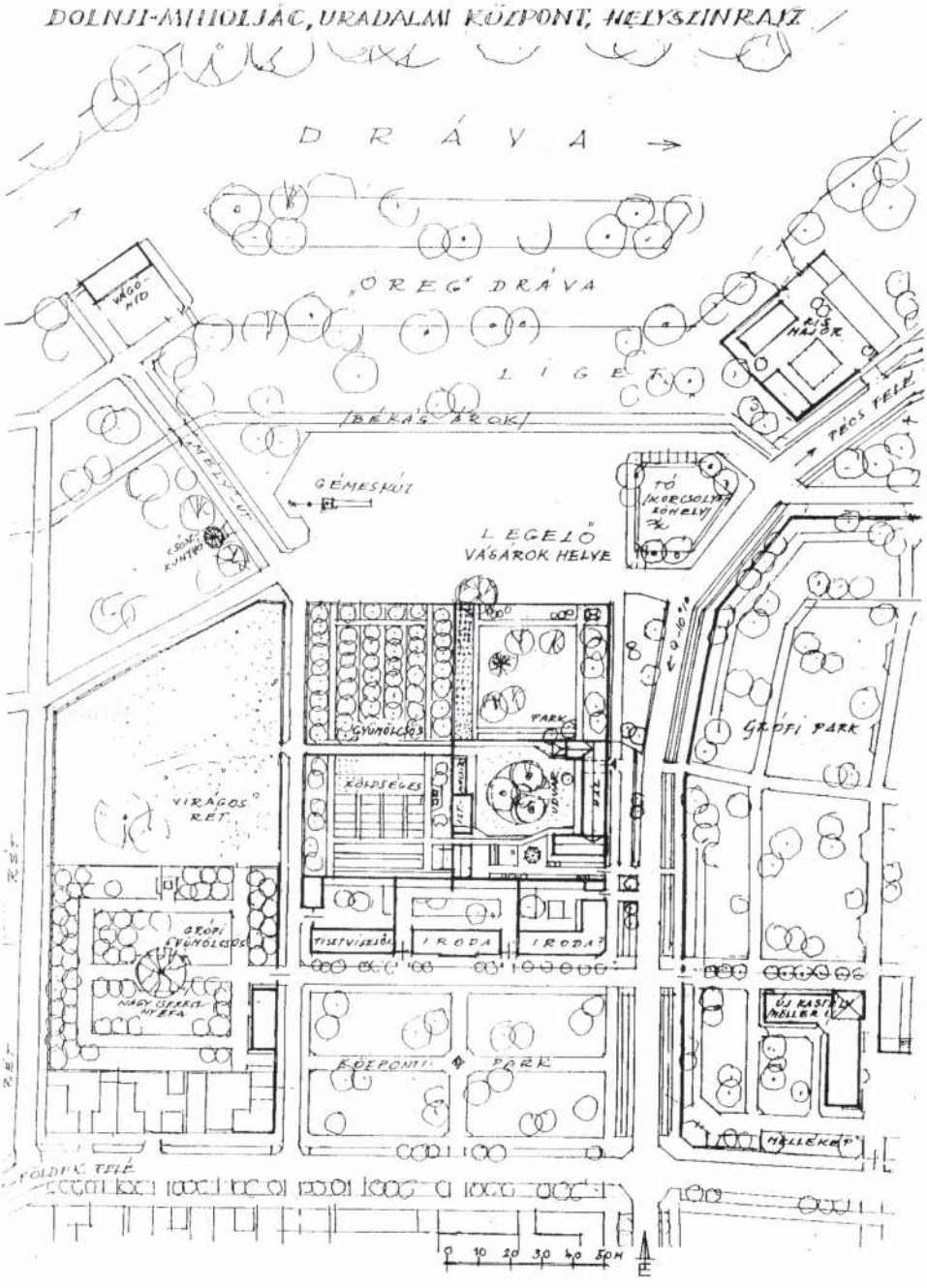

Sedlmayr nagyapámék otthona Donji-Miholjácban és a telekrészek környezete. Helyszínrajz. Kb. 1:2500

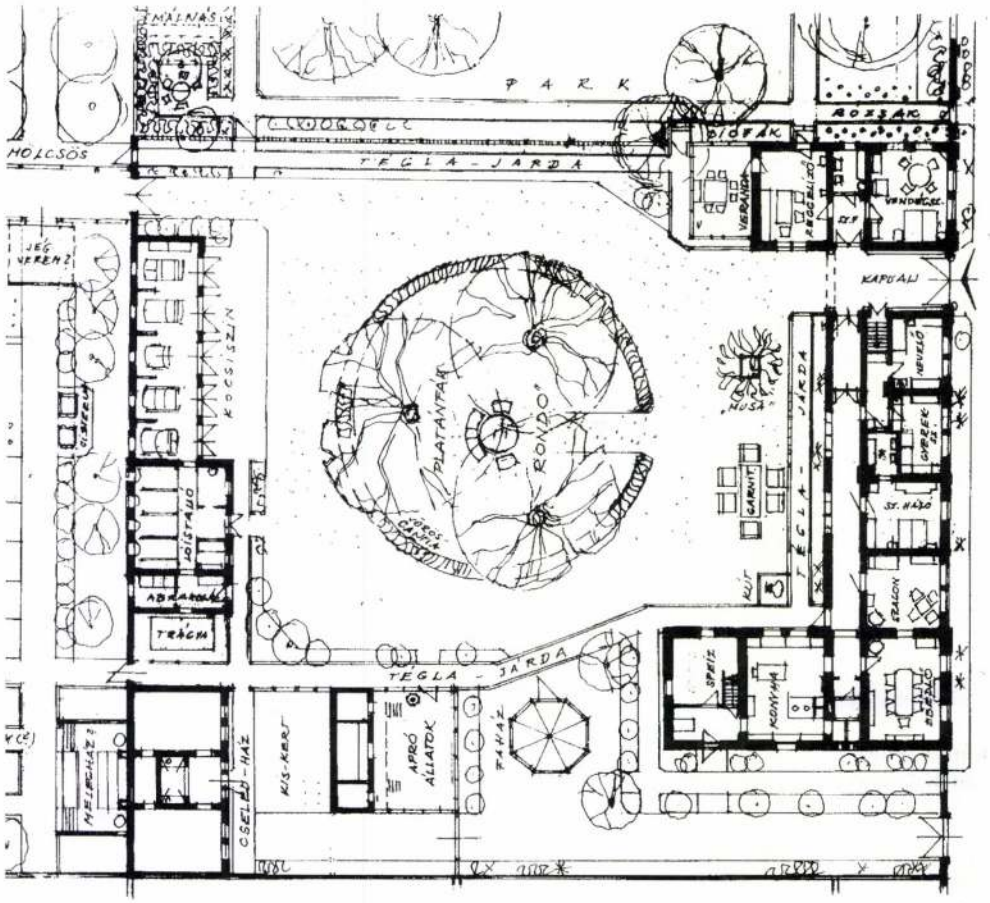

Sedlmayr nagyapámék udvarháza Donji-Miholjácban. Alaprajz. Kb. 1:500

kelet felé, a főutcára és a grófi parkra nézett. Az épület déli harántszárnya egy háromosztatú paraszthház volt, amelybe a konyha és a „speiz" került. Az utca felőli hosszú szárnyban a folyosóról öt szoba nyílt: az „ünnepiek" (szalon és ebédlő), a szülői háló, a gyerek- és a nevelőnői szoba. A fedett kapualj után vendégszobával és a reggelizővel fejeződött be a ház, amelyhez csatlakozva a nyitott és fedett verandát nagyapám tervei szerint állították fel.

Az épület belső oldala előtt az udvaron egy fehér garnitúra állt, ahol ebédeltek, uzsonnáztak és vacsoráztak a savanyú füstöt eregető tűz mellett, hogy a moszkitókat távol tartsák. A fehér garnitúra, a nagy napernyő, a nagy levelű musa és a háziak fehér ruhája kifejezetten „indiai" hangulatot árasztott. Az udvar másik kiemelt pontja a húsz méter átmérőjű „rondell" – vagy „rondó" – volt. Szélét vörös virágok szegélyezték, beljebb a cakkos levelű platánfák egyetlen lombtömböt alkottak. Itt a dédnagymamán kívül soha senki sem ült, mégis ez a rondell az udvar elengedhetetlen része volt: egyrészt mint „szent kerület"-et tisztelték, másrészt a gyerekek szemében lakatlan szigetnek hatott. A frissen locsolt homokos felhintés ugyanis a végtelen óceánt juttatta eszükbe, amelyhez a veranda vitorlacsattogást utánzó ponyváival egy fregatt parancsnoki hídját jelentette.

Az udvar déli oldalán a konyha után az óriási kalitkára emlékeztető lécvázas faház következett, majd az apró állatok kis udvara a galambdúccal, a hátsó sarokban pedig a kétosztatú cselédház. A beforduló északi oldalon a lóistálló állt, benne öt ló és János kocsis piccse. Ez után a négy kocsira és egy

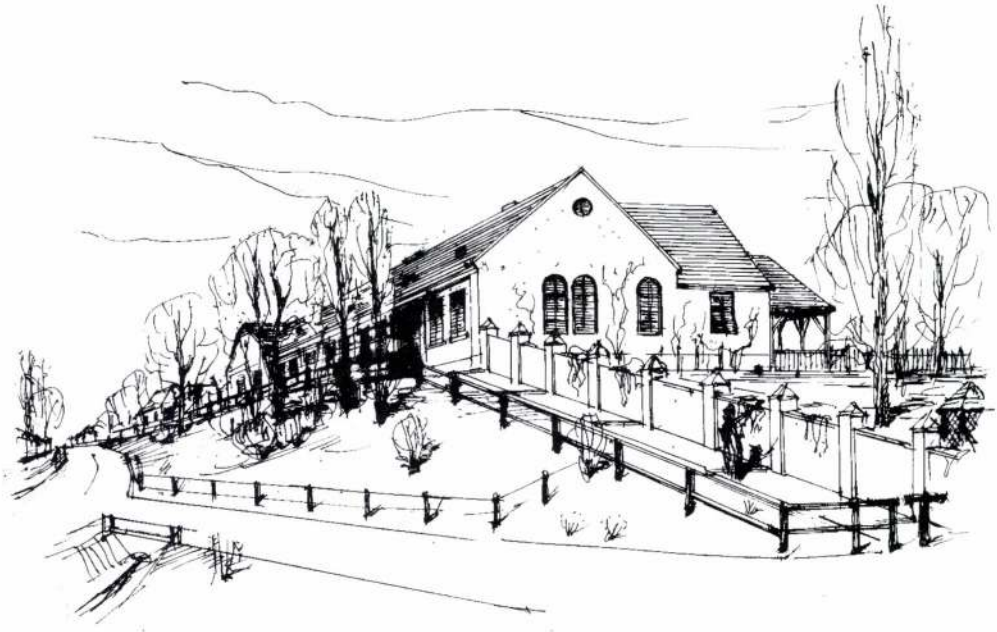

A jószágigazgatói lakóház északkelet felől, 1904 körül

szánra szóló szín zárta a nyugati oldalt. A földek bejárásához nagyapámnak a kocsin kívül még egy hátaslóra is szüksége volt, főleg, amikor nagyanyám egész napos utakat tett Pécsre fodrászhoz, varrónőhöz és kalaposhoz. Nagyapám a hosszabb kocsiutakra magával vitte a nagyobbik fiút, hogy a kinti munkát is lássa. Így szívhatta magába a rend szeretetét, sőt az építészeti érzéket is. (Nagyapám tervezte az összes üzemi épületet, Möller István csak a homlokzatokra adott javaslatot.)

A konyhában és a háztartásban a szakácsné és a kisegítők felett nagyanyám dirigált: bent mindenki sürgött-forgott, miközben a „fiúk" hozták a vadat, az erdőről a gombát és a szamócát, a Drávából pedig a halakat. Nagybátyám leírja a karácsonyi sütemények illatát, a hétköznapiakból pedig a csokoládéval vastagon megszórt tejberizs és tejbegríz ízét. Érezteti a nagy ünnepek hangulatát, a rezesbanda ütemesen közeledő hangját, a cirkusz megérkezését és más mulatságokat.

Az udvar alatti lejtőn mintegy 55x50 mes park húzódott. Tetejéről jó időben kémlelni lehetett a Dráván inneni közeli, valamint a messzi távoli tájat. Ez a vue ébresztette fel művészettörténész nagybátyám érdeklődését a barokk kastélyok iránt, a messzeségbe elvesző látványok, illetve kitekintések szeretetét. E parkban a málnássávban indiánok éltek, itt „tanyázott" a vad tigris, az irtisz és grizli medve. A park melletti gyümölcsösben a fák nagy rendben sorakoztak, akárcsak a zöldségessorok és a melegágyások a konyhakertben. Az együttesből a jégverem sem hiányozhatott.

A park és a gyümölcsös alatt legelő húzódott, amely szinte teljesen üres volt: egy fa adott ott némi árnyékot, a végén pedig gémeskút ágaskodott. Sivár képe azonban gyökeresen megváltozott, amikor nem a konda legelészett ott, hanem a heti, a hónapos vagy az éves vásárt tartották. Ekkor az üres legelő már előző este benépesült, és különböző színes népviseletben magyarok, szerbek, bosnyákok, sőt még távolabbi népek ütöttek sátrat rajta.

A legelő másik végén a kis tó télen népesedett be, amikor a falu apraja-nagyja ott korcsolyázott és fakutyázott. A legelő hosszoldala alatt, a Dráva partján meg szélesebb liget húzódott, amely a gyereknek a romantika (Corot) és a festőiesség első benyomását jelentette. Nyugat felé pedig – bekerítve – a világ legszebb rétje terült el, virágokkal,

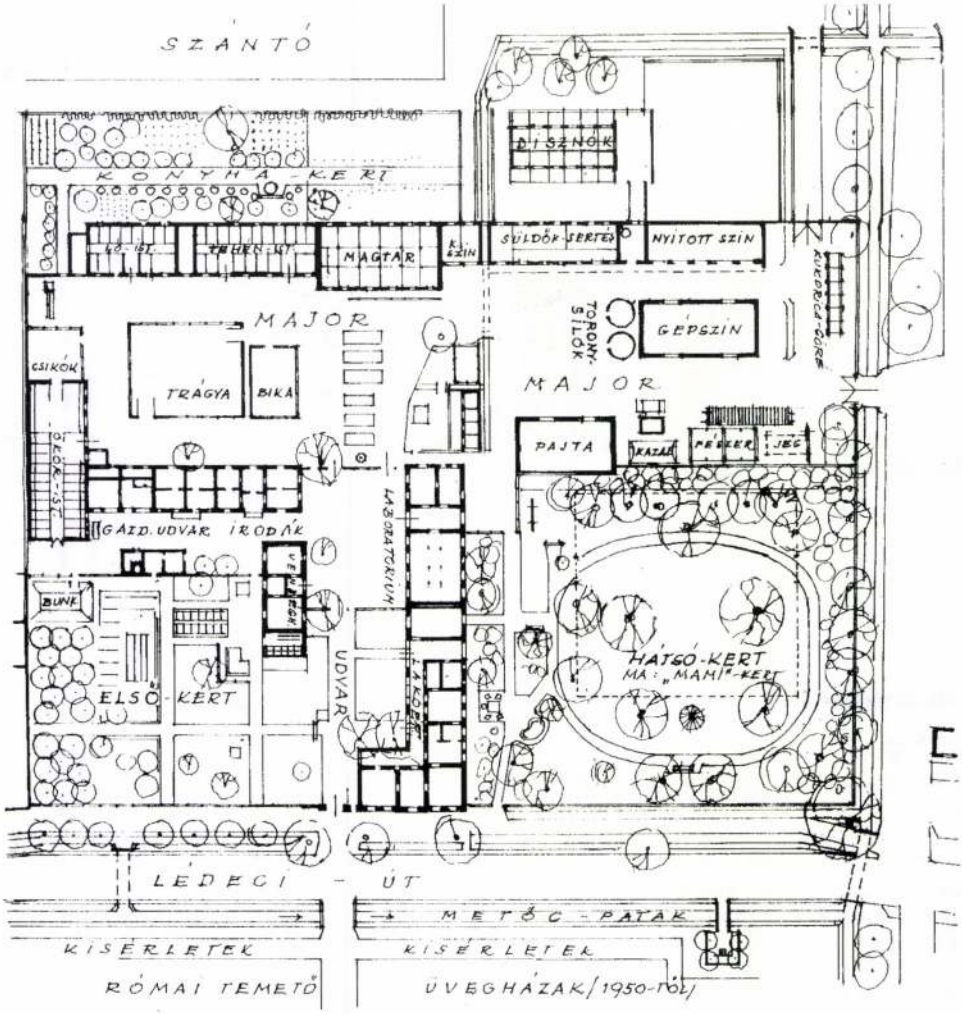

A sopronhorpácsi otthonunk a kertekkel és a majorral, 1943 körül. Helyszínrajz. Kb. 1:1000

magas fűvel, számtalan zümmögő bogárral és lepkével, „amilyent még Salzburg környékén sem lehet találni".

Hat év után őseim csehovi hangulatban hagyták el Donji Miholjácot. Nagyapámat a híres bécsi mezőgazdasági főiskolára hívták, amelynek harminc évig volt ezután tanára. Nagybátyám emlékezetébe a gyermekkori élmények kitörölhetetlenül beleivódtak. Apám – aki eljövetelükkor csak hatéves volt – szintén gyakorta emlegette azt az otthont, amelyhez hasonlót később ő teremtett meg Horpácson.

A SOPRONHORPÁCSI OTTHONUNK (1930-1956)

Szüleim világrajöttöm előtt, 1930-ban telepedtek le Lédecben: ezt a kis községet három év múlva csatolták Sopronhorpácshoz. Apám a csornai premontreiektől bérelt földeken kezdte el a cukorrépa nemesítését, amelynek sikerében akkor senki sem hitt. Néhány éven belül országosan elismert fajtákat hozott létre, később több más szántóföldi növény nemesítésével is eredményesen foglalkozott. Az ötvenes évek első felében

A sopronhorpácsi házunk és udvara 1950 körül

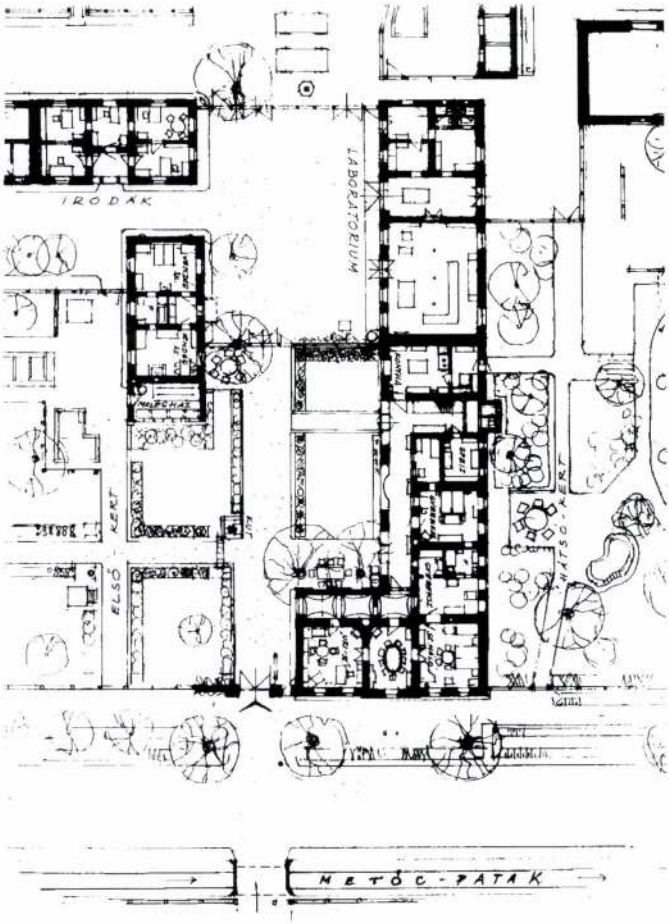

A sopronhorpácsi lakóházunk és csatlakozó részei, 1948-ig. Kb. 1:400

már kétszeres Kossuth-díjas kutató, az MTA rendes, majd elnökségének is tagja. Akadémikus rangjától 1956 után fosztották meg, amikor elhagyta az országot, és csak több mint harminc év után rehabilitálták.

A sopronhorpácsi otthonunk alapadottságai nem voltak olyan jók, mint nagyapáméknak a Dráva közelében fekvő Donji Miholjácban. Tamás bátyámnak, nekem, Mária és Margit húgomnak azonban így is érdekes hely volt, mert a huszonöt év alatt állandóan fejlődött. Apám tudatosan őrizte a ház és a major elrendezését, a kialakult értékeket, amelyhez folyamatosan újakat tett hozzá. A nemesítést szüleim nemcsak a növényekre vonatkoztatták, hanem minden egyébre: a környezetre és minden emberi tulajdonságra.

A teljes „belső" területünk Lédec szélén – itt is a község végén – mintegy 130x130 méteres volt, amelyet ekkor még három oldalról földek, illetve utak határoltak. A teljes telek több egységre tagozódott: a lakóházra az udvarral, az „első" és „hátsó" kertre (ez utóbbit akkor „réti"-kertnek is hívták, manapság pedig anyám után „Mami"-kertnek), a majorságra, valamint az istállók mögötti konyhakertre. Az első húsz évben az elavult részeket megújították, a funkciók egy részét átrendezték. Csak az ötvenes évek elejétől kezdve bővült az üzemi terület: házunkkal szemben üvegházak épültek laboratóriummal, kelet felé pedig egy érdekes formájú körmagtár készült.

Lakóházunk bejárati oldala. Kép az 1943-as nyári árvíz idején

Az otthonunkat az ötablakos, egyszerű tömegű ház, a nagy fák és a kertek tették jellegzetessé. Az utcára nyíló kocsibejáratot két igen vaskos falazott pillér és kétszárnyú fakapu emelte ki. A belépőt az előkertben szabályos gyepfelületek és virágszegélyek megnyugtató képe fogadta, valamint a három óriási japán akác (Sophora) lombja, amelyek szinte ráborultak az épületre és az előkertre. Két ilyen fa között állott a mi garnitúránk tavasztól őszig, amely aligha különbözött a donji miholjácitól. A lakóházunkkal szemben, de az utcától beljebb egy másik kis ház állt, amelynek oromzata elé tapadt a ferde síkú üvegház, amelynek képét egy virágágyás díszítette. Az előudvar részlete volt a kerekes öntöttvas kút is, amelyből a vizet naponta pumpálták fel a padlásunkon álló tartályba.

A lakóépületünk egy jellegzetesen bővített „hajlított-ház" volt, nevét azonban csak később tanultam meg. Magja egy háromosztatú harántház volt, ahogy az már Magyarországon városon és falun is gyakori. Az utca menti szárny később, 1822-ben épült, késő barokk egyszerűségben, csehsüveg-boltozatos folyosóval, vakolt és meszelt architektúrájú homlokzatokkal. A harántszárny udvari oldala elé az oldalfolyosó 1900 körül készülhetett, három nagy, sűrűn osztott nyílással. Még a harmincas években e szárny végébe került a konyha, valamint a speiz. Az alaprajzon belül jellegzetes volt a három utcai szoba egybenyithatósága: középütt az ebédlő, egyik oldalán az „úriszoba", másik oldalon a szülői háló. Ez az elrendezés a barokk időtől kezdve a városi lakóházakban is ugyanúgy megtalálható.

A hátsó kert növényzetét már mielőttünk telepítették, és egy ovális vonalvezetésű gyalogúton lehetett bejárni. Lényegesen kétszer változott: először akkor, amikor bátyámmal együtt focipályát jelöltünk ki benne, amelyhez több alacsonyabbra lenyúló ágat kellett levágnunk (hogy is engedhette ezt szigorú apánk!?); másodszor pedig az ötvenes évek elején, amikor anyánk egy hátsó kijárattal megközelíthetővé tette az ottani garnitúrát és a kis vízfelületet. (Egyik képen itt látható Ferenczy Béni és felesége, Erzsi néni is.)

Az első és a hátsó konyhakert anyánk „felügyelete" alá tartozott, apánk csupán a gyümölcsfák gyűjteményét állította össze. E

két kertben minden megvolt, amire egy nagyobb konyhában szükség volt (sokszor 10-12-en ettünk az ebédlőben). Tavasszal elkészültek a melegágyak, csalittal, lótrágyával, szalmával és komposztfölddel. Kint a kertben az eperbokrok alá szénakarima került, a fákat megmetszették, elültették a salátát, borsót stb. Az ágyásokból naponta szedték a zöldséget. A kibújó spárgákra cukorsüveg formákat helyeztek, amelyeket mi több méterről szaltóval dobtunk rájuk.

A major négyünknek ideális birodalom volt. A padlásterekben úgy lehetett bújócskázni, hogy ott egy nap alatt sem találták meg az embert. Érdekes volt a bognárműhelyben nézelődni, ahol a szekérkerekek összeállítását figyeltük. A kovácsműhelyben nemcsak patkoltak, hanem mindenféle vasmunkát végeztek. De ugyanígy szerettem az építési munkákat is figyelni, így a cserepes mellett ülni a tetőn, ott lenni egy-egy épület alapfalainak kiásásakor és a falak felhúzásánál, figyelni a tetőszerkezet állítását. Mindent ébren megnéztem, a mész égetésétől kezdve a szobák kimeszeléséig.

A mezőgazdasági munkákból a trágyahordást szerettem nagyon, ahogy négy ökör húzta ki a szekeret a „mélyből". Órákig ültem nyáron a lajt deszkáján is, miután azt száz vödör vízzel megtöltötték. De egyik legnagyobb gyönyörűség mégis a cséplés volt a cséplőgép távolból is hallható hangjával és a kazal szakszerű, elliptikus ívű rakása. Ennél izgalmasabb már csak a gőzeke érkezése, amely csilingelő hanggal közeledett falunk felé. Végül a sáros szántóföldön megsüllyedt gépek kivontatása jelentett utolérhetetlen élvezetet.

Otthonunk a négy gyereknek sok-sok érdekességet, felejthetetlen emlékeket jelentett. Szüleink alig-alig korlátoztak ezekben, én a felét sem engedném ma meg, mert már mindenben veszélyt látok.

A horpácsi otthonból az épület ma is áll. Az egész színhely azonban mára már egészen mássá vált: az átlátható udvart növényzetdzsumbuj rontja le, ugyanakkor pótolhatatlan a három hatalmas sophora. A házból – amelyben ma irodák vannak – hiányzik a meszelt falak előtti, odaillő bútorzat, a folyosóról az aratási koszorú, a virágok tömege, kívül a locsolt, nyírt és hengerelt fű. Szebb és áttekinthetőbb volt azelőtt az udvar, a három kert és együtt az egész.

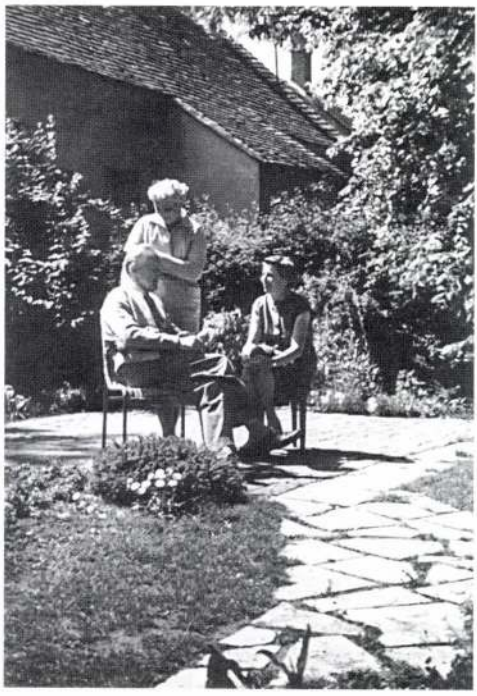

A hátsó kertünkben létesített terasz: anyámmal, Ferenczy Bénivel és feleségével, Erzsi nénivel

Birodalmunk a leírtakkal nem ért véget. Ismertük az erdőt, ezenkívül minden egyes kertet, a kertek alját és minden épületet. Szerettük a román kori templomunkat, amelynek restaurálásától csodát vártunk. *Gerő László* éppen negyven évvel ezelőtt ajánlotta fel, hogy helyreállításának tervezését vállaljam el. Én ettől idegenkedtem, és ő nem is erőltette tovább. Érezte, hogy egy huszonéves fiatalnak ez milyen felelősséget jelent, és azt is tudta, hogy a gyermekkorom színterére nem szívesen járnék vissza. Oda, ahonnan szüleim, testvéreim hiányoznak és szinte minden megváltozott. Ez az otthon számomra a rendet és a kiegyensúlyozottságot jelentette, egész életemre és hivatásomra is meghatározó módon.

Deák Zoltán

SEDLMAYR JÁNOS, AZ ÉPÍTÉSZ

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo,
sponte sua, sine lege fidem recturnque colebat.
P. Ovodius Naso: Metamorphoses I/89-90.

Leginkább az ovidiuszi aranykorhoz lehet hasonlítani a műemlék-helyreállításnak azt az időszakát, melynek meghatározó személyisége Sedlmayr János. De ezt az aranykort gondokkal és küzdelmekkel teli évtized előzte meg, mely nem kedvezett sem a kortárs építészeknek, sem a történeti korok építészeti emlékeit megtartani, megóvni szándékozóknak. Mindent áthatott egy baloldali világújító lelkesedéstől átitatott politika, mely a „proletkult" mércéjével akart mérni minden műalkotást.

Az '56-os forradalom után megenyhült politikai és szellemi légkörben szerveződött újjá a műemlékvédelem, s ekkor már nem nehezedett az építészekre az a politikai nyomás, mely pontosan kijelölte az építész helyét a „demokráciában", és meghatározta a haladó hagyományokon alapuló építészeti stílust, melyben alkotnia kellett.

A műemlék-helyreállítás elvének és módszertanának megfogalmazására a Modern Mozgalom szellemisége tette a legnagyobb hatást ugyanúgy, mint a kortárs építészetben. A dogmatizmus utáni fellélegzés jellemzi ezt az időszakot, ablaknyitás az eddig dekadensnek ítélt nyugati művészet felé.

A sarokkő mind a kortárs építészetben, mind a műemlék-helyreállításban a historizmus, a historizálás lehetőségének, a „stílusok álarcosbáljának" tagadása volt. Csak a valóságost szabad megmutatni, megjeleníteni, és azt is olyannak, amilyen. A gipsz, a stukkó, a vakolatarchitektúra örökre törölte-

A visegrádi Alsóvár XIV. század eleji...

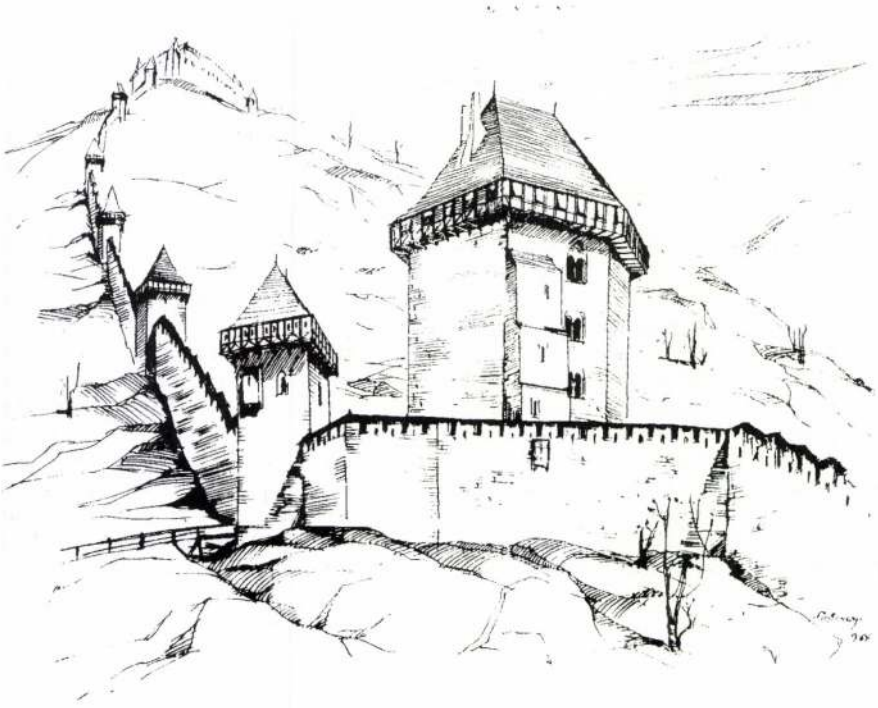

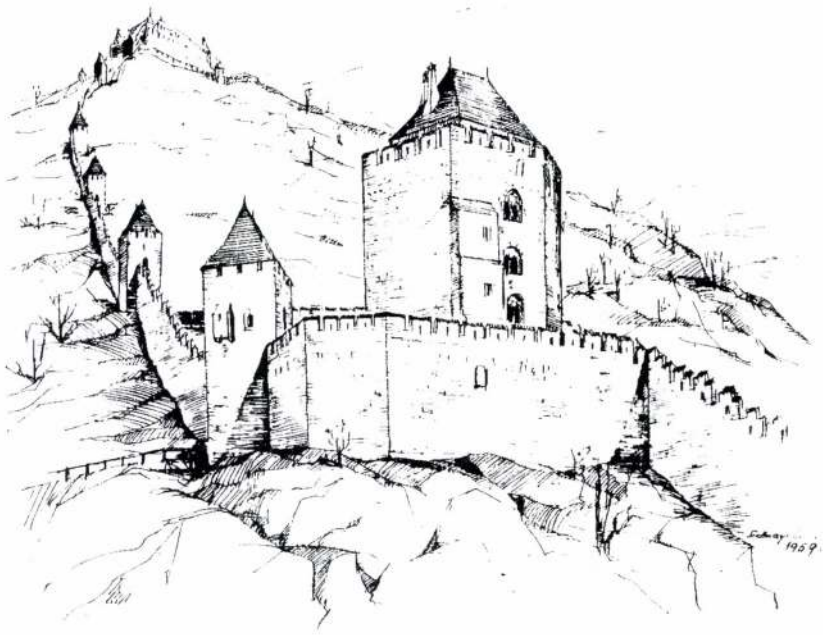

... és XV. század végi állapota (Sedlmayr János munkája)
(A rekonstrukció Héjj Miklós régész segítségével készült)

Visegrád, lakótorony, délkeleti oldal

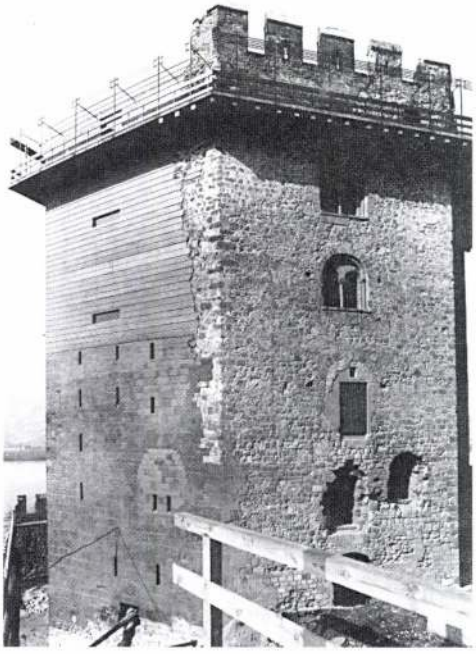

Visegrád, lakótorony, IV. emeleti belső

tett az eszköztárból. Ezzel párhuzamosan száműzetett a fiatornyok *erdeje,* a mérművek *tobzódása*, a provinciális *fölemelése* a tiszta nagy stílusokhoz. Az alkotói lelkesültségben ezt mindenki természetesnek tartotta, a tervező építész maga alakította ki az új rendet, az új építészeti nyelvezetet, melyben alkotott, a műemlékvédelemben pedig ezzel tudta elmondani, hogy mit ismert meg az épület múltjából. Valójában ezen a nyelvezeten múlott, hogy ebből mit és hogyan értett meg a szemlélő.

A kezdeti korszakban, amikor építészek, művészettörténészek, kutatók közös műhelymunkája nyomán készültek a tervek és helyreállítások, a gyakorlati eredmények tapasztalatainak egész sorára alapulva fogalmazódtak meg a követendő elvek és módszerek.

Sedlmayr János, két alkotói habitusát meghatározó képességének köszönhetően, ennek a munkának kiemelkedő alkotó egyéniségévé vált. Az egyik a történeti formák és szerkezetek magabiztos ismerete és az ezekkel való bánni tudás sajátos érzéke, mely kevés építésznek adatott meg. A másik a festészetben, grafikában való jártassága. Ez nemcsak a tervezés időszakában rajzok, távlati képek, rekonstrukciók elkészítésében jelentkezett, hanem az építészeti megoldások kiválasztásában és megszerkesztésében is. Itt nemcsak a primer homlokzati elemek, párkányok, lizénák, nyíláskeretek fény-árnyék játékáról van szó, hanem a különféle falfelületek, anyagi textúrák és faktúrák „grafikai" értékéről, melyek kezdettől fogva fontos kifejező eszközei a műemlék-helyreállításnak.

A historizmus utáni elméleti szemléletváltással, majd a második világháborút követően, új lehetőségek nyíltak a műemlékhelyreállítás területén. A tudományos feltáró munkával, falkutatással felszínre hozott építési periódusok bemutathatók lettek. Ennek megoldásában lehetett legjobban kamatoztatni azt a tudást, ahol az építészeti formaismeretek párosultak a grafikai érzékkel.

E két alappillérre támaszkodva ezek az alkalmazott „fogások" a maguk elméletével és megvalósulási gyakorlatával az évtizedek alatt egy egységes formanyelvvé, jelrendszerré alakultak, mondhatni stílussá váltak. A nyelvrendszer olyan évszázadok alatt kialakult jeleken alapult, mint a nyílások befalazása más anyaggal, finom síkváltások a befalazásoknál, falazati struktúrák és rakásmódok változásai a toldásoknál, bővítéseknél, a faragott kövek, kőszerkezetek másodlagos felhasználásának megjelenése.

A műemlékállomány összetételének jelentős szerepe volt abban, hogy sajátos műemlék-helyreállítási nyelvezet alakult ki

Sopron, Fabricius-ház pincéje (Kőkiállítás: Szakál Ernő)

Sopron, Tábornok-ház udvara helyreállítás előtt és után

Magyarországon. Szinte nincs is olyan emlékünk, mely ne szenvedett volna átépítést, sőt gyakran többet is. Az esetek nagy részében nem a tulajdonosok ízlésváltozása vagy átépítési kedve volt a meghatározó, hanem a háborús pusztítás utáni újjáépítések. A magyar középkor középületeinek, lakóházainak romjai a budai várban vagy Sopronban a barokk vagy klasszicista épületekben maradtak fenn. Hol csak töredékek, hol pedig emeletmagas falak késztették arra az építészt és a kutatót, hogy ezt a rejtőzködő világot felszínre hozza és bemutassa. Így lett a magyar műemlék-helyreállításnak központi kérdése a több jelentős építési periódus bemutatásának, bemutathatóságának problematikája. Számos példa mutatja, milyen nehéz feladat ez.

A megfogalmazott módszer szinte kánonná vált. Meg kell kutatni és meg kell ismerni az épület legfontosabb építési periódusait, meg kell találni azokat az eszközöket, melyekkel ezeket be lehet mutatni, megtartva az épület egységét. Ahol szükséges, építészeti kiegészítéseket lehet alkalmazni. Ennek három fő típusa van. Az első restaurátori jellegű, mely elsősorban a faragott kőszerkezetek újbóli funkcióba helyezését szolgálja. A második értelmező kiegészítés, amikor a töredékekből, lenyomatokból rekonstruálható építészeti elem vagy szerkezet egy része új, az eredetitől eltérő anyagból készül el, azért, hogy a valamikori építészeti rend, koncepció mindenki számára érthető legyen. A harmadik, ritkábban alkalmazott kiegészítési forma, mikor funkcionális okokból nagyobb épületrészek, falak, födémek újraépítése válik szükségessé. Az alapelv ebben az esetben is az volt, hogy az új hozzátétel ne legyen utánzata egy elképzelt réginek, hanem a kortárs építészet nyelvét használja. Számomra az egyik legjellemzőbb és legtöbb tanulságot hordozó, a fent leírt elveket legjobban bemutató példa a Salamon-torony helyreállítása.

Egyre inkább hamisnak érzem azt a tételt, miszerint egy műalkotásnak, egy épületnek vagy akár egy helyreállított műemléknek önmagáért kell beszélnie, esztétikai minőségénél fogva kell hatást gyakorolnia a szemlélőre. Az előzmények bizonyos fokú ismerete elengedhetetlen, leginkább akkor, amikor elvárjuk, hogy a helyreállítás elmesélje az épület keletkezéstörténetét, s a látogató „olvasni" tudja ezt a kőbe írt történetet. A Salamon-torony esetében nemcsak a történelmi események rétegződnek egymásra, hanem a múlt század végétől kezdve a sérült, romos torony helyreállításának elkészült tervei is.

Schulek helyreállítási tervei, melyek egy császári vadászkastély funkciójának kielégítésén túlmenően, vagy éppen annak érdekében a román kor formai elemeit használták szabályos és elegáns kváderfalazattal, csak részben valósultak meg. Később a markáns, nyújtott hatszög alapú hasáb hiányát fából készült konstrukcióval oldották meg. Ennek 1950-es leégése után szükségessé vált az újbóli helyreállítás. A *Műemlékvédelem* olda-

Sopron, Ó-zsinagóga belső tere

Budapest, Hilton Szálló kerengője (boltozatrekonstrukció)

lairól ismertek azok az elképzelések – *Szanyi József* tervei –, amelyek jól tükrözik az új koncepciót. Gyökeresen szakít az előzményekkel, elsődlegesnek tartja a hozzátétel különbözőségét s annak erőteljes hangsúlyozását, míg az építészeti egység és az a fajta esztétikai minőség, amely a középkori architektúra és a XX. századi kiegészítés együtteséből adódik, háttérbe szorul.

Sedlmayr János tervének és a megvalósult helyreállításnak pedig pontosan ez a lényege. A hozzátétel nemcsak a torony kifoltozása és az elpusztult palotaszárny helyén épült „kiszolgálóépület", hanem a modern szellemiség megjelenése, mely koncepciójában igenli, hangsúlyozza az új szituációt, és töredékességében is egységet formál. Az új anyag, a beton nem közönséges formában, hanem válogatott szemszerkezettel és mosott felülettel a kiegészítésnél, a bejárati hídnál és a teraszfelépítménynél műemlék-helyreállításon itt készül először. A pártázat alatti külső gyilokjáró is betonból épül újjá, utalva az eredeti fagerendás szerkezetre ott, ahol a gerendafészkek megvoltak. Sima, gerenda nélküli lemez készült viszont a leomlott és elpusztult szakaszon. A legnagyobb tervezési kihívást a legfelső szint gótikus boltozatának rekonstrukciója jelentette. A boltsüvegek installációszerű jelzése – melyre hasonló esetekben a későbbiek során több variáció is született – itt jelenik meg a leghamarabb. Szerintem mindmáig ez a legsikerültebb. A vaskos falak és a pihekönnyű fémháló kontrasztja még ma is a „friss" élményét nyújtja.

A helyreállítás csaknem egy évtizedig érlelt elmélete és módszertana a Salamon-toronynál mutatkozott meg teljes egészében a koncepciótól az apró részletek gondos megoldásáig. A terv nem valósult meg teljes egészében, mert a torony nyugati falához tapadó, múlt században elbontott árnyékszéktorony rekonstrukciójára nem került sor, holott ez jellegzetes középkori tömegkapcsolat volt, és szépen motiválta a torony sommás tömegét.

A soproni szép feladatsor jó alkalmat teremtett a belváros teljes megismerésére és a rómaitól a késő középkorig terjedő különböző korszakok elméleti rekonstrukcióinak elkészítésére. A kutatási tapasztalatok lehetővé tették a középkori lakóháztípus fejlődésének megrajzolását. Ezek a tanulmányok alapozták meg a helyreállítások hitelességét. A sajátos városi szövetben elhelyezkedő házak helyreállításánál az építészeti beavatkozások minden fajtájára és a teljes eszköztár felvonultatására volt szükség.

A feltárásokat követő helyreállító munkák nyomán belső udvarok nyerték vissza árkádos, lodzsás homlokzatukat, befalazott mérműves ablakok rekonstrukciójával a középkori homlokzatok mögötti terek, térrendszerek mutatkoztak meg. Mindez úgy, hogy a mára kialakult történelmi rendet, telekosztást, utcaképet nem változtatta meg erőszakos és túlzott beavatkozással, mégis építészeti eszközökkel tudott utalni a korábbi beépítésre.

Az elpusztult térre, tömegre utaló kiegészítések és invenciózus hozzátételek mellett sok jelentős, szellemes ötletet igényelt a néha egymásba hatoló belső terek – mindenki számára érthető – szétválasztása és a térformák, elsősorban a boltozatok bemutatása. A boltozatok, boltsüvegek íves felületének érzékeltetésére alkalmazott, a látvány szempontjából a görbület mentén egyre sűrűsödő, rúd vagy penge alakú elemek térbeli hatását a fény-árnyék grafikus hatása tovább erősíti.

De nemcsak az jelentett feladatot, ami a látogatóknak vizuális élményt nyújtott, hanem azoknak a szerkezeteknek a pontos megtervezése és a látható konstrukcióknak a szellemes megjelenítése is, mint például a Szent Mihály-templom kősisakjának lefogatása, stabilizálása.

A műemlékekkel foglalkozó építészek számára sajátos feladatot jelent a kőtárak megtervezése, ami lehetőséget nyújt a töredékesen fennmaradt kőszerkezetek kiegészítésére és bemutatására. A tervezést itt is kutatás előzi meg. Meg kell szerkeszteni a töredék felmérése alapján az egész kőszerkezet rajzát, és be kell jelölni az elméleti rekonstrukciós rajzon a szerkezet helyét, hogy a látogató be tudja azonosítani a kiállított faragványt. A látszólag egyszerű feladat mégis sok megoldandó részletet rejt, hiszen a látogatói útvonalon úgy kell megkomponálni az egyes kőszerkezetek elhelyezését, hogy az felidézze és érzékelhetővé tegye annak a térnek vagy homlokzatnak, épületrésznek a képét, ahonnan a töredék származik. Szép példája ennek a visegrádi királyi palota nagypincéjében berendezett kiállítás, ami a Mátyás kori építkezések legszebb építészeti részletei mutatja be.

Ritka és a helyreállító építész számára érdekes feladatot jelent egy új épület megtervezése. Érdemes tanulmányozni, hogy a kortárs építészeti tendenciák, elméleti áramlatok mennyire hatnak egy olyan építész alkotó gyakorlatára, aki elsősorban a régi korok építészetének maradványaival, ezek értelmezésével és egy olyan építészeti arculat megteremtésével foglalkozik, melynek lényege az eredetinek mint kész kompozíciós elemnek a tiszteletben tartása. Az új épüle-

Visegrád, palota, kőtár

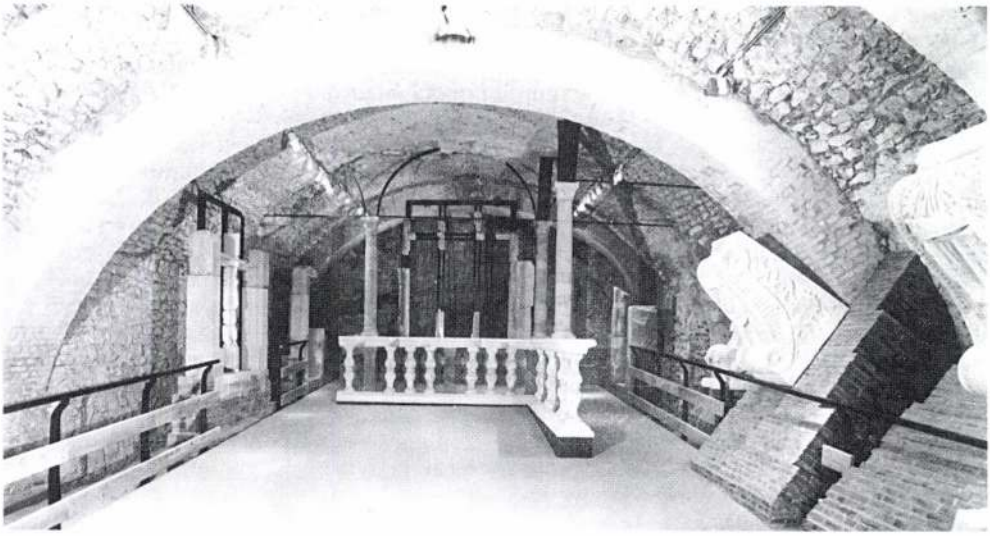

Fertőd, Bagatell (Hack Róbert felvétele

tek tervezése közül is különlegességnek számít a fertődi bagatell. Egy szinte nyom nélkül elpusztult „kínai ház" helyére nemcsak anyagában, hanem szellemiségében is új készült, elkerülve a barokk mintakönyvekből kimásolható utánzat csábítását.

Mindezekből leszűrhető, hogy a funkcionális és szerkezeti igények kielégítésén túlmenően fontos volt a formai szempont, hogy szakemberek és laikusok számára is egyértelműen látható legyen: a műemléki helyreállítás megtörtént. A helyreállított műemlék sajátos képet mutat. Az általában több korszakból származó eredeti részeket – hol túlnyomórészt ezeket, hol viszont csak apró töredékeket – és a helyreállítás korából származó, annak építészeti és műemléki elveit tükröző, különféle szerkezeti, formai, értelmező kiegészítéseket látunk egyszerre, egy időben vagy egymás után az épület bejárása során.

Bizony *Aranykor* volt ez, egy felhőtlen alkotói korszak. A hierarchikus rendben egymásra épülő elméleti rendszer, az ebből levezethető komponálási módszerek, az egész feladat megoldási menete a koncepcióalkotástól a legapróbb részletek kidolgozásáig, és ezeknek az elveknek pontos, konzekvens betartása a legmeghatározóbb Sedlmayr János egész munkásságában.

Nem akarta senki ízekre szedni, összefüggéseiből kiragadni, félúton megállítani az előbbiekben leírt helyreállítási folyamatot. Ma ez a törekvés érzékelhetővé válik, az egység szétesni látszik. Egyre többen kritizálják az elmúlt négy évtized műemlék-helyreállítási gyakorlatát. Úgy tűnik, az átfogó kritikának még nincs itt az ideje. Túl közel van ez a korszak, kevés a feltáró, elemző tanulmány. A bírálók legtöbbször csak valami szembetűnőt – az első megpillantás benyomását – alapul véve általánosítanak.

A magyarországi műemlékállomány állapota mindenki előtt ismert. Ismeretes az is, hogy társadalmunk hogyan viszonyul ehhez, hogyan használja épített környezetét s benne a műemlékeket. A kulturális szemétáradatban egyre fontosabbá válik ezeknek az értékeknek a megőrzése és olyan használata, amely újra és újra integrálni tudja ezeket a kulturális mozgástérbe. Jelentős szerepet játszanak ebben továbbra is az építészek és elsősorban azok, akik olyan alkotói habitussal rendelkeznek, mely nem utasítja el és nem tagadja meg, hanem folytatni akarja ezt az utat, még akkor is, ha mindig újra és újra át kell gondolni a helyreállítás egész módszertanát, hogy a kívánt célt elérhessük.

1956 és 1965 között:

Sopron, Új u. 11., zsinagóga
Sopron, Fegyvertár u. 3., lakóház
Örvényes, templomrom
Sopronbánfalva, karmelita templom szentélye
Felsőcsepely, templomrom
Hegymagas, Lengyel-kápolna
Kisapáti, templomrom
Sopron, Új u. 9., lakóház
Bozsok, Sibrik-kastély, üdülő
Nagyvázsony, vár
Nagyvázsony, Szt. István-templom
Sopron, Fabricius-ház hátsó szárnya
Pannonhalma, kolostor kerengője
Kőszeg, elővár, fürdő
Sopron, Új u. 8., turistaház
Sopron, Szt. György u. 8.
Kőszeg, Jurisics-vár
Kőszeg, Lábasház (homlokzat-helyreállítás)
Sopron, Szt. György-templom homlokzata
Kőszeg, Jurisics tér 14., lakóház (Kriszt Györggyel)
Kőszeg, Fürst S. u. 7., lakóház (Kriszt Györggyel)
Kőszeg, Várkör 110., lakóház (Kriszt Györggyel)

1965- 1975 között:

Sopron, Kolostor u. 5., lakóház
Kőszeg, Nagybástya, borozó és eszpresszó
Visegrád, fellegvár keleti kaputornya
Visegrád, lakótorony
Sopron, Szt. Jakab-kápolna
Kőszeg, városháza homlokzata
Visegrád, északi kaputorony és felvezető út
Csenger, református templom
Magyarfalva, római katolikus templom
Visegrád, királyi palota állagbiztosítása és módosítások
Eger, várszékesegyház romja
Eger, vár, nyugati várfal és délkeleti fülesbástya
Sopron, bencés templom homlokzatai
Egyházasdengeleg, római katolikus templom és új harangláb

Nagyvázsony, lakótorony és feltárt épületszárnyak (Helyreállítva 1959-61)

Csenger, református templom déli oldala (Helyreállítva 1967-68)

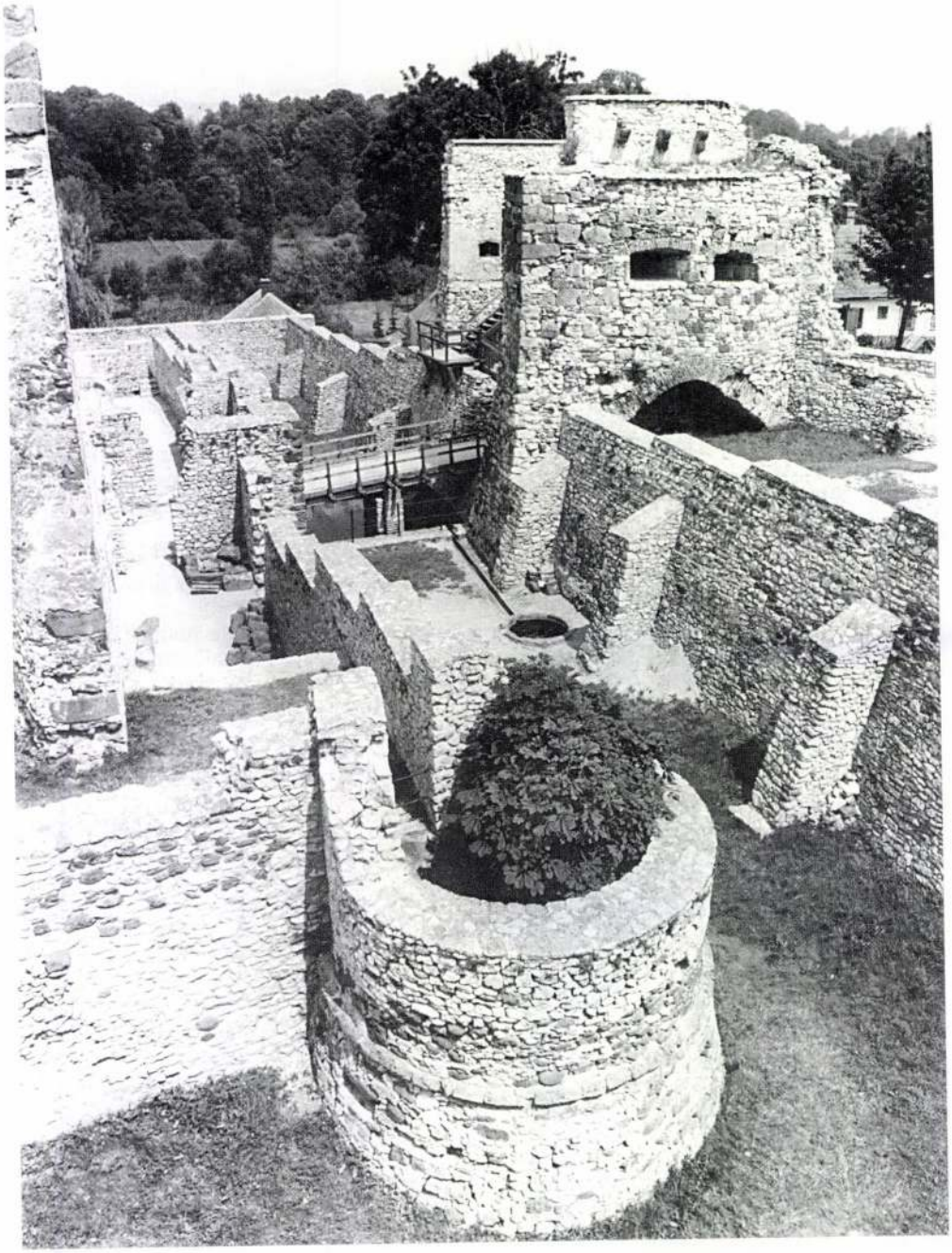

Nagyvázsony, Kinizsi-vár bejárati oldala a barbakánnal (Helyreállítva 1959-1961)

Buda, Hilton Szálló kerengője a gótikus kúttal (1973-1976)

Tar, római katolikus templom és körítőfalának képe helyreállítás után (1980-82)

Győr, székesegyház, Hédervári-kápolna
Hidegség, római katolikus templom, rotunda (Schőner Lászlónéval)
Nemeskér, evangélikus templom

1975-1985 között:

Sopron, Új u. 22-24., Ó-zsinagóga és lakóházak
Budapest, domonkos kolostor, Hilton Szállón belüli műemlék-helyreállítás
Sopron, Tábornok-ház, lakóház, ételbár és kiállítóépület
Eger, vár, nyugati várfal és cipóosztó ház
Hegyeshalom, római katolikus templom
Kőszeg, Jurisics tér 12., paplak homlokzata
Mosonmagyaróvár, Cselley-ház, múzeum
Győr, Martinovics téri templomrom
Tar, római katolikus templom
Mosonmagyaróvár, sgraffittós ház homlokzata
Sopron, Szt. Mihály-templom tornya

1985 és 1992 között:

Eger, vár, középkori kőtár (Kozák Károllyal)
Sopron, Major köz 3., nyugdíjasok háza (Schőner Lászlónéval és Oláh Zoltánnal)
Sopron, Kolostor u. 13.
Budapest, Úri u. 49., akadémiai épületek homlokzatai
Győr, Püspökvár, Dóczy-ebédlő homlokzata
Sopron, bencés templom tornya
Nagyszekeres, református templom
Sopron, Új u. 16., OMF Kirendeltség
Hédervár, kastély, Művészeti Alap alkotóháza
Erdőtarcsa, kastély, akadémiai alkotóház
Sopron, Várkerület 19., lakóház és söröző
Visegrád, palota, középkori kőtár
Pécs, püspöki palota főhomlokzata
Sopron, Új u. 4., irodaház és borozó

1992-től:

Kőszeg, Rájnis u. 1., házasságkötő és lakóház helyreállítása (Oláh Zoltánnal)
Rajka, római katolikus templom és torony helyreállítása
Sopron, Szt. Jakab-kápolna újbóli helyreállítása
Sopron, római fórum részleges bemutatása a Szt. György és Új u. közötti új saroképületben
Balf , római katolikus temetőkápolna helyreállítása
Nagybörzsöny, Szt. István-templom újbóli állagbiztosítása
Nagyvázsony, vár állagbiztosítása
Sopron, Új u. 11., középkori magánzsinagóga, újbóli helyreállítás és irodák
Sopron, Szt. Mihály-templom teljes külső helyreállítása
Sopron, belvárosi homlokzatok újbóli helyreállítása (Új u. 22., 24., Fő tér 6., Kolostor u. 13. stb.)
Sopron, Új u. 8. (nyugdíjasok ügyintéző irodái)

Új épületek :

Vértesszentkereszt, új épület az apátsági romterület mellé (papi vendégház), tervjavaslat
Ozora, trafóház a vár mellé
Sopronhorpács, Fő u. 31., Sedlmayr Tamás és feleségének lakóháza

HOGYAN LÁTTAM SEDLMAYRT?

Szakál Ernő

A közelmúlt években általában csak olvasok róla vagy tőle származó írásokat a Műemlékvédelemben vagy más szakfolyóiratban, de személyesen sajnos ritkán láttam.

Első találkozásunkra, emlékezetem és feljegyzeteim szerint, csekély negyvennégy esztendővel ezelőtt került sor. Akkoriban, önálló tudományos kutatóként az Országos Építészeti Tanács Titkárságának műemlékes gárdájához tartozván, művezetőként irányítottam néhány alkalmi szak- és segédmunkás tevékenységét egy gótikus templomrom állagának javításánál.

Annak idején már Dercsényi Dedi volt a magyarországi műemlékvédelem következetes irányítója és sokirányú diplomatikus ügyintézője. Így természetes, hogy az ő szervezésében és kezdeményezésére Lali, alias Sódor Alajos építészettörténész tanársegéd vezényletével a Műegyetem építészhallgatóinak egy kisebb csoportja – nyári gyakorlat ürügyén – a vakációját így tette változatosabbá.

Az emlékezetemből kiesettektől gondolatban bocsánatot kérek, mert az akkori hallgatók együtteséből csak Hansi és már akkor elválaszthatatlan Zsuzsája maradt meg számomra. Talán azért, mert Hansi egy gótikus zárókő felmérése kapcsán és Zsuzsa egy kis balesete, fejsérülése miatt külön foglalkoztattak, és így érthető kiválasztásuk (Bükkszentlélek, pálos kolostor).

Nem is tudom, hogy hány esztendő múltán, mikor hozott újra össze kettőnket a sors, amikor a legifjabb nemzedéket ő képviselte számomra az 1950-es évek végén, Sopronban. Feltűnt a kivitelező mesterségek iránti érdeklődése és a jó szakmunkások tisztelete, amikor hosszú órákon át nézte és figyelte az építésvezetőség vezető ácsmesterének tevékenykedését a telephelyen, ahol az alaprajz és a vízszintes gerincvonal követelménye miatt a fedélszék konstrukciójában nem volt két egyforma szaruállás. Biztos vagyok abban, hogy Sopronban tanulta meg a természetes nagyságban készülő műhelyrajzok készítésének gyakorlati értékeléseit. Szinte minden soproni munkáján voltak kőfaragványok restaurálását és helyreállítását vagy rekonstruálását igénylő feladatok, így bőven adódtak alkalmak a közös munkára (pl. Sopron, Fabricius-ház; Sopron, Új u. 11., zsinagóga).

Sopron, Fabricius-ház helyreállított udvara

Jó most arra visszagondolnom, hogy teljességet adó feladatokat nyújtott Visegrád nekem évtizedeken át, de Hansinak is jelentős területe lett a hatvanas években. A Salamontorony külső és belső, szerkezeti és művészi munkáival példamutatót teljesített szellemes, új és merész megoldásaival és a kivitelezés igényességével. De említsük a volt királyi palota romterületén végzett helyreállításait is, melyek kivitelezésében részt vehettem.

Záró szavakként meg kell dicsérnem azokért az emberi tulajdonságaiért, melyekkel egyéniségét a közösséggel harmonikus egységbe tudta hozni, és sokoldalúan kiváló műveivel nemzeti értékeink sorát gazdagította.

Schőner Lászlóné

Nekem aztán könnyű a dolgom – gondoltam, amikor felkértek, hogy írjak egy rövid cikket Sedlmayrről, hiszen 30 évig közvetlen munkatársa voltam.

A Tervezési Osztályon készült csoportkép az 1960-as évek elején

Amikor az egyetem után kezdőként mellé kerültem, kapcsolatom a műemlékkel nem volt más, mint nagy szeretet és tisztelet a múlt építészete iránt. Ő ismertetett meg a szakmával, túlzás nélkül állíthatom, ő csinált belőlem műemlékes építészt.

A legendás „Sedlmayr-műterem"-nek alapításától 1983-ig tagja voltam. Ez a műterem nemcsak nívós, mennyiségben is jelentős tervezési munkájáról volt híres, hanem az állandó jó hangulatról és a sok nevetésről is. A személyi állomány évtizedek alatt ugyan változott, de a szemlélet és a jókedv nem. „Hansi" mint műteremvezető, a gazdagok biztonságával ajándékozta nekünk a jobbnál jobb tervezési ötleteit, és nem bántódott meg akkor sem, ha mi egyszer-egyszer kritizáltuk, amit ő csinált.

Akartam írni a közös kiszállásokról, asztal melletti szakmai vitákról, a neki is köszönhető sikerekről, de még a bevezetésnél tartottam, mikor elértem a cikk terjedelmének kiszabott határát. Rájöttem: nekem nagyon nehéz dolgom van. Ha csak a legfontosabbakat írom meg, akkor is összejön egy kisebbfajta regény.

Álljon hát itt egy apró, mégis nagyon jellemző eset.

A pécsi Esze Tamás utca 5. épület terveit készítettem. Hansi megállt a munkatársam –

Karácsonyi vacsora az Építészeti Osztályon 1988-ban

Máthé Géza – asztala mellett, és fanyar képpel nézte a bejárati kapu rajzát.

– Ez a kapu labilis.

– ?

– Jobban meg kell fogni, nincs rendesen merevítve.

– De Hansi... – magyaráztuk ketten a bizonyítványt. Csak ingatta a fejét.

– Ha belerúgok, 6 cm-t ki fog lengeni, fogadok rá.

Máthé Géza gondosan felírta a tervre a megjegyzést: „A garanciális bejáráskor a nagykapun elvégzendő az ún. Sedlmayr-próba, azaz a kapu zárt állapotában egyenes tartású ember zárt állásban cibálja a szárnyakat. Amennyiben a legnagyobb kilengés szélső helyzetei között 6 cm távolság adódna, fizetek a Hansinak 1 liter cirfandlit, ha 6 cm-en belül marad, Hansi fizet."

A tervet annak rendje szerint aláírták, a megjegyzést senki sem olvasta el, míg a kivitelezőhöz nem került.

Az első művezetés során Novák Géza építésvezető nevetve tartotta elém a tervet: „Mi ez?".

Elmagyaráztam.

Mit mondjak? Olyan gonddal még nem készült kapu Magyarországon, mint az.

Eljött a nagy nap. Az egész kivitelező csapat ott szorongott a kapu körül, de Pestről is voltunk szép számmal, hogy tanúk legyünk. Ünnepélyes pillanat. Hansi nekiveselkedett. Feszült várakozás... A kapu nem mozdult. Kitört az ujjongás.

Hansi? Látom magam előtt, ahogy örömmel húzza elő a boros palackot.

Ő persze nekünk drukkolt.

Jámbor Andrea

Már egyetemista koromban ismertem nevét és fontosabb helyreállításait, melyeket mindmind a Velencei Charta, egyben sajátjának is vallott elvei szerint vitt véghez. Bevallom, nekem tulajdonképpen maga az elv tetszett igazán; a megvalósult példákon látva akkor egyrészt teljesen egyértelműnek és logikusnak, másrészt ötletgazdag tervezést igénylő, izgalmas feladatnak tűnt számomra ez az általa is végzett tevékenység. (Lényegében ennek tartom ma is, leszámítva a kevésbé látványos, de legalább ilyen fontos helyes műszaki megoldásokat.)

Művezetés az ozorai várban az 1980-as évek végén

Személyes találkozásunkra 1989 szeptemberében, már az OMF Táncsics Mihály utcai épületének falai között került sor, az éppen felvett új kollégák bemutatása alkalmával. A Tervezési Osztályt akkor Schönerné, Lonca vezette; Hansi, ahogy Sedlmayrt mindenki szólította, osztályvezető-helyettesi rangban volt, de előbb-utóbb megtudtam, hogy azt is nagy nehezen vállalta csak el, ki nem állhatta ugyanis az adminisztrációval járó munkákat. Azt hiszem, a maga részéről megbocsáthatatlan időpocsékolásnak tartja ezt a mai napig is, amikor pedig az ÁMRK főépítészeként nem is kevés jut neki belőle. Visszatérve a számomra kezdetinek nevezhető időszakra, eleinte kissé megkeseredett, nehezen megközelíthető és szigorúan a szakmájának élő embernek láttam Sedlmayrt. Sokáig csupán a kollégák régebbi történeteiből sejtettem, hogy nincs teljesen igazam. Az elkeseredésre nyomós oka volt, nemrégiben hagyta ott az OMF-et az ő műtermében dolgozó több fiatal építész. Hogy valóban szinte lehetetlen volt közel kerülni hozzá, erre hadd meséljek el egy konkrét esetet.

Két hónapja lehetett annak, hogy itt dolgoztam, amikor az osztály nyugat-magyarországi kirándulást szervezett. Utunk végcélja Kőszeg volt, ahol a Chernel utcai, frissen helyreállított házban ún. kihelyezett osztályértekezletet tartottunk. A terített asztalok melletti, a délutánból az estébe torkolló szakmai tanácskozás jó alkalom volt a kollégákkal való kötetlenebb beszélgetésre is. Természetesnek tűnt, hogy szinte mindenkivel összetegeződtem; nagy szó volt viszont, és ma is az, ha valakire Hansi felfigyelt. Miközben mélyreható vita folyt többek között

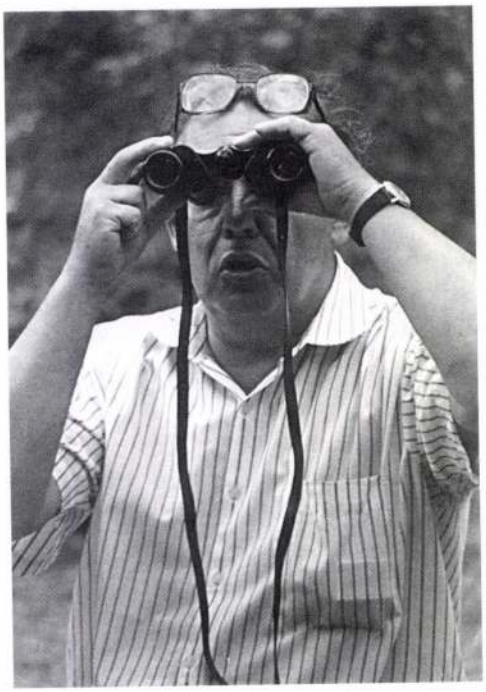

Felmérés közben egy meleg, nyári napon a tatai műromnál, amint Hansi kb. másfél méterről vizsgálja a vértesszentkereszti beépített kövek faragványait

Füredi Mihály-emlékkút Vácott. Megvalósult 1972-ben (Fotó: Jámbor A.)

az értekezlet helyéül szolgáló épület helyreállításáról, Oláh Zoltán, akkori műteremvezetőm, aki az egykori Sedlmayr-műterem tagja és a kőszegi ház tervezője volt, biztatott, hogy vigyek oda Hansinak egy jó erős feketét, cukor nélkül, ezzel biztosan „be fogok vágódni nála". Hát, ha egy kísérlet abszolút sikertelennek mondható, akkor ez az volt. Remegő kézzel tettem le a gőzölgő kávét az asztalra, reméltem, legalább azt megkérdezi, hogy ugye nincs benne cukor. Ő azonban ezt olyan természetesnek vette, hogy még csak fel se pillantott, elmélyülten, zavartalanul folytatta tovább a gondolatait utolérni soha nem tudó, mégis folyamatos, mindig szabatosan megfogalmazott mondókáját. Talán csak egyetlen szócskának a mondat közbeni megismétlésével vette tudomásul, hogy: na igen, ami jár, az jár.

Évekkel később, kollégáim javaslatára és saját kérésemre kerültem mellé közvetlen munkatársként. Kicsit féltem a legendás hírű, szigorú munkatempójától, ugyanakkor nagy megtiszteltetésnek vettem, hogy vele dolgozhatom. Megpróbálom megfogalmazni, ami személyiségét illetően bennem kialakult. Elég nehéz; talán kizárásos alapon kezdem. Nála nincsenek „üresjáratok", nem tudja semmittevéssel tölteni az idejét. Ha néha adódik egy-egy kihasználatlan félóra, biztos, hogy talál rá valami hasznos célt. Otthonról hozhatta ezt a tulajdonságát, ahogy annyi minden mást is, amiről olvashatunk mostani önéletrajzi cikkében is. Szereti előre tudni, illetve meghatározni, hogy mit fog tenni az elkövetkező órában, napokban, hónapokban, és visszamenőleg is pontosan tudja – ha máshonnan nem, hát a naptárjából –, hogy mikor, mivel foglalkozott.

A munkatempótól való félelmem nem volt indokolt. Ő mindenkit hagy a saját tempójában dolgozni. Jó néven veszi, ha valaki gyors és szorgalmas, és különösen szereti, ha jó kérdésekkel árasztják el – ezekre mindig szívesen, néha egész hosszan válaszol –, de ha nincs kérdésed, vagy nem kezdeményezed a beszélgetést vele, képes szinte szótlanul végigdolgozni az egész napot melletted.

Amióta saját tervezési munkáim is vannak, azóta élvezem legjobban a vele való együttdolgozást. Visszafogottsága önálló gondolkodásra serkent, segítőkészsége mégis biztos hátteret nyújt. Műtermében mindenkit egyenrangú kollégának tekint, megosztja velünk gondolatait, szakmai kétségeit, jó és rossz élményeit.

Tudatosan nem farag munkatársaiból tanítványt, magához hasonló szakembert. Ebből a szempontból nem tanító típus. Előadásai, cikkei viszont kiválóak, élvezetesek. Egy kollégám szavaival élve: mellette még abból is tanulhat az ember, amit esetleg „elszúrt", ahogy ő mondaná. És el is mondja. Hibáit is, hogy tanuljon belőle az utókor. Erre pedig, azt hiszem, csak a nagy emberek képesek.

Megadatott neki, hogy olyan apró-cseprő dolgokkal, mondhatnám, az értelmi munkát kiszolgáló tevékenységekkel ne kelljen foglalkoznia, mint a manuálék előkeresése, a pauszpapír felragasztása vagy a rajzon a metszetvonalak vastagítása. Nem erre teremtetett, nem is tudna ezekre figyelni, nem tudná igazán jól csinálni, mert egész lényét, gondolatait csakis az érdemi dolgok kötik le – a nagy emberek, művészek sajátja ez is.

Ezzel elmondtam: igen, nagy embernek tartom őt. Különleges, kiválasztott egyéniségnek, akit sokan szeretnek vagy irigyelnek, némelyek tartanak tőle, de közömbös vele szemben senki nem marad.

Nálunk kissé idegennek tűnő, németes precizitása mellett életének meghatározó eleme a humor. Ennek egyik példája a jó néhány évvel ezelőtt Cséfalvay Gyuszinak karácsonyi ajándékként készített, „A bús magyar élet" (alföldi változat) teljes helyreállításának dokumentációja című rajzsorozata, melyet Gyula Egerbe költözése után én őriztem meg, és itt részleteiben be is mutatok.

Még egy személyes élmény kívánkozik ki belőlem. Már több éve dolgoztunk együtt, amikor az afféle „nem neki való munka", rajzkeresés közben az egyik mappában ismerős dologra bukkantam: egy pályázat győztes terve volt az, mégpedig Füredi Mihály emlékkútjáé a váci zeneiskola előtt, mely gyerekkorom színterének oly kedves része volt. Sokszor ültem a kút káváján a napsütésben zongoraórára várva, vagy csak úgy figyelve a víz csobogását – ez az a bizonyos üres időtöltés, amit ő nem tenne meg sohasem. (Talán én sem tettem volna, ha már akkor ismerem.) Több hasonló, a társművészetekbe való kitekintéséről, szobrászati alkotásáról is tudok – például Alsónémedibe tervezett második világháborús emlékművéről, aztán a soproni Szt. Mihály-templom előtt lévő vagy a sopronbánfalvi Karmelita lépcső alatti kútjairól –, melyek szakmai sokoldalúságát támasztják alá.

Kivonat „A bús magyar élet" helyreállításának tervéből

Végezetül el kell mondanom, hogy tévedtem abban is, hogy megközelíthetetlen, hiszen azóta azon a szokásos, cukor nélküli feketén kívül megtudtam, hogy legalább negyven éve nem ivott tejet; hogy jókat szokott rajzolgatni az unalmasabb értekezleteken; tudom, hogy az ebédhez, ha teheti, száraz fehér borból készült fröccsöt iszik, szívesen beszél a régi időkről a „fehér asztal mellett", élvezettel nézi és űzi a jó focit, szereti a savanykás almát és a gyerekeket, s kedvenc színe a narancs..., de őt magát megismerni igazán nem fogom sohasem.

Sedlmayr János

MAGYARORSZÁGI KORA GÓTIKUS MÉRMŰVEK

A mérmű a gótika egyik jellegzetes részlete, amellyel kezdetben főként ablaknyílások felső részét töltötték ki, később azonban különböző felületeket, sőt tömegeket is gazdagítottak. Mérművek és vakmérművek megtalálhatók asztalosmunkákon, festészeti alkotásokon, iparművészeti tárgyakon, egyéb építészeti részleteken és még számos helyen.

E cikk a XIII. századi klasszikus és posztklasszikus mérművekkel foglalkozik, amelyeknek sajnos csak kevés magyar példája akad. Az ide sorolható kora gótikus mérművek jellegzetesen elkülönülnek az érett gótikus kőrácsoktól, ugyanakkor csak egyes jegyekben emlékeztetnek elődeikre, a késő román ikerablakokra, amelyekből a mérmű közvetve származtatható.

A MÉRMŰVES ABLAK KIALAKULÁSA ÉS GEOMETRIÁJA

A kutatók egyöntetű véleménye az, hogy a valódi mérműves ablak az 1220-as években alakult ki: a reimsi székesegyházon 1227-ben[1], illetve a párizsi Notre Dame székesegyházon ugyancsak a húszas évek egyikében[2].

A mérműves ablaknak elődje kétségtelenül a késő román ikerablak, az a nyílás, amelynek külső áthidalása emelt csúcsív, alul középoszloppal kettéosztott, felül pedig a falnál vékonyabb ívmező lyukmotívumokkal áttört. Minél nagyobb területet foglalnak el ott a lyukak, illetve minél kisebb az áttörések közötti szerkezet, annál közelebb áll az egész ablak a klasszikus – igazi – mérműves nyíláshoz. Az átmenetet néhány francia székesegyházon jól megfigyelhetjük (Lyon, Sens, Noyon). Valódi mérműves ablakról azonban csak a XIII. század első negyede után beszélhetünk, amikor az osztósudár és a mérmű profilja ugyanaz, és ezek egymással, illetve a szegélyező tagozattal szerkesztve összefonódnak.

Az ablaknyílás felső részét kitöltő mérmű szükségszerűen síkmértani alakzat: íves alaprajzú, térbeli formát a XIII. és XIV. század-

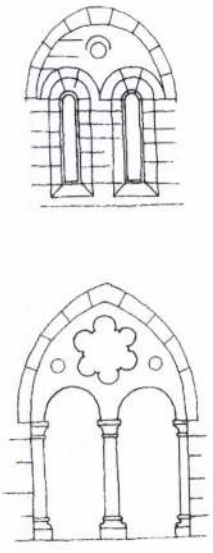

A mérműves ablak kialakulásának sémája: teherhárító ívvel ellátott kettős ablak, késő román ikerablak lyukmotívummal áttört ívmezővel

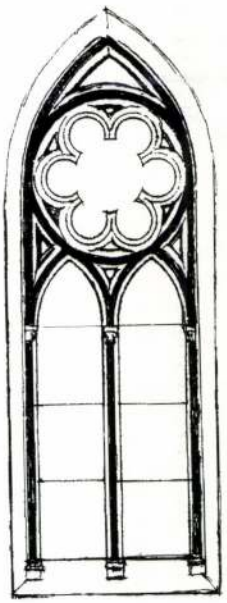

Az első valódi mérműves ablak a reimsi katedrálisban (1227)

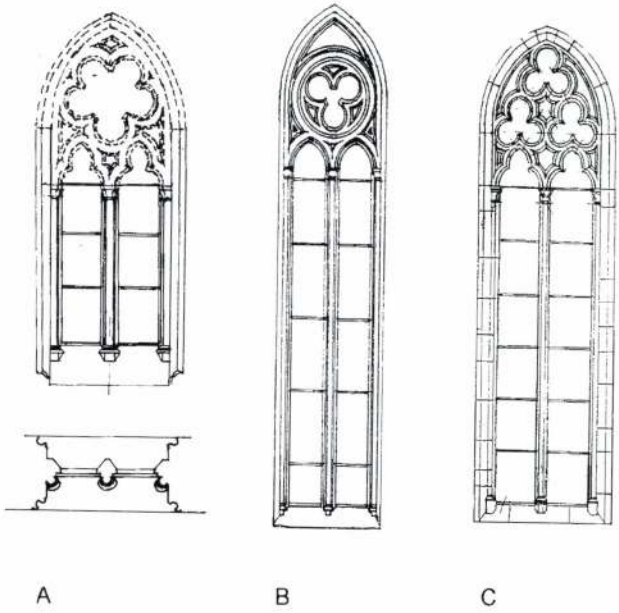

Kétosztatú klasszikus és posztklasszikus magyar mérművek: A) Budavári főtemplom felső szentélyablaka (kb. 1250); B) Gyulafehérvár, a székesegyház kibővített szentélyén lévő ablak (XIII. század közepe); C) Sopron, ferences templom szentélye (1285 után)

ból nem ismerünk, noha ilyen elvben elképzelhető lenne, például egy köríves alaprajzú falban lévő ablakban.

A korai mérműves ablakhoz – a függőleges osztóbordát leszámítva – csupa íves elem szerkesztését és kifaragását kell elvégezni. Az egész nyílás külső kerete is körzővel szerkeszthető, ezen belül az összefonódó elemek köríveinek középpontját kell megkeresni, hogy a tagozatok tengelyét és a nézetet profil szerint körzővel meg lehessen határozni. A tervezett formák és a mérmű egészének megrajzolásához a geometria magas szintű ismeretére van szükség: minél képzettebb az alkotó, annál változatosabb mérműrajzolatot tud fantáziával és tudással szerkeszteni.

A KLASSZIKUS MÉRMŰ[3]

A korai, XIII. század első felében készült mérműves ablak kétosztatú, és az ívmezőben lévő kőrács viszonylag egyszerű. Ezeknek többféle sajátosságuk van, úgymint:

- az ablakban csupán egyféle profil (tagozat) látható, vagyis az osztósudár és a mérmű profilja ugyanaz;
- a profil orrtagja félkörös, illetve háromnegyed köríves pálca, amely még a késő román ikerablak oszlopára utal;
- az osztósudarak alján kora gótikus lábazat, felül a mérmű válla alatt oszlopfő található. E részletek csak később maradnak el;
- a mérmű válla minden esetben alacsonyabban van, mint az egész nyílás vállvonala, ahonnan csak a keretező ívet szerkesztik;
- a mérműben előforduló leggyakoribb formák: körív, háromkaréj, szívforma, cseppforma stb.

A fenti ismérvek mintegy 20-30 év pontossággal meghatározzák a keletkezésük idejét. Ha a mérmű az épülettel együtt készül, akkor e részlet az egészről is datálást nyújt. Elképzelhető viszont, hogy az ablakokban lévő mérmű elhelyezése később történik: ez megzavarhatja az épületnek formatani ismeretek alapján történő kormeghatározását. (A beépített keretet azonban nehéz megváltoztatni!)

A POSZTKLASSZIKUS MÉRMŰ

Az előzőkben leírt, jól meghatározható korai mérmű mintegy 40-50 év múlva változik. A XIII. század második felében már sokkal gazdagabb mérművekkel találkozunk, amelyeket egy másik csoportba sorolhatunk.

Többemeletes, háromkaréjos alakzatokból összeállított mérmű: Eger, vár, püspöki palota lakótornyáról, felállítva az egri vár középkori kőtárában

Mindez szükségszerűen következik a gótika kezdeti szakaszától bekövetkezett fejlődéssel, amelynek révén egyre merészebb szerkezeteket és egyre gazdagabb részletformákat alkalmaznak.

A posztklasszikusnak nevezhető, 1260-1300 közötti időből való mérművek gazdagodása az ablaknyílások méretnövekedéséből is következik. A gótika ugyanis mindinkább törekszik a templomok falszerkezetének csökkentésére, a belső teret vázas szerkezettel kívánja körülvenni, melyben a támrendszer közeit ablakok töltik ki[4]. A nyílás méretének növekedése miatt az ablak három- vagy többosztatúvá, a mérmű pedig ennek megfelelően „többemeletessé" válik.

A posztklasszikus mérműves ablakban a klasszikusnál említett sajátosságokból több megmarad, így a pálcás primér tagozat, az osztósudarak alján a lábazat, felül a fejezet és a vállvonal süllyesztett helyzete. A mérműben a korábbi formák is megmaradnak. A profilban azonban már megjelenik a szekunder tagozat is, amelyből az „orrokat" képezték.

A posztklasszikus mérműveknél erőteljesen törekszenek a többemeletes mérmű arányos megformálására, a pozitív és negatív alakzatok szépségére. Ehhez természetesen újabb szerkesztési módszereket kellett találni, ami a geometriai ismeretek további bővülését kívánta meg.

XIII. SZÁZADI MAGYARORSZÁGI MÉRMŰVEK

A fentiekben leírt korai mérművek nálunk a XIII. század második felében, legkorábban a tatárjárás utáni építkezéseken jelenhettek meg. Jellemző, hogy az 1254-ben épült visegrádi királyi lakótorony kétosztatú nyílásai még késő román ikerablakok. A budai domonkosok templomának hajóján látható három északi ablak félköríves záródású, azokhoz mérmű nem készült.

Feltételezhető – részben bizonyítható is –, hogy Magyarországon az első igazi mérmű a *budavári főtemplomon*, pontosan a szentély felső ablakaiban jelenhetett meg. Sajnos ezekben a *Schulek Frigyes* tervezte megújítás után eredeti faragvány nem maradt, de az egykori felmérések alapján *Csemegi József* a mérmű létét bizonyította[5]. A XIII. század első felében épült templomban a késő román és a kora gótikus részletek egymás mellett is megjelennek: így a főszentély alsó ablakai félköríves záródásúak és mérmű nélküliek, a felsők azonban kétosztatú, kora gótikus – klasszikus – mérművek lehettek.

Ugyancsak kétosztatú, klasszikus mérművek állnak a *gyulafehérvári székesegyház* újjáépített és meghosszabbított kora gótikus szentélyének ablakaiban[6]. A mérművek mind egyformák, ugyanazon jellegzetességekkel, amelyeket a külföldi példáknál is megfigyelhettünk. Vagyis: a pálcás orrtagozatú profilt, az alsó lábazatokat, felül a fejezeteket, a mérmű süllyesztett vállvonalát, valamint a kör alakú mérmű„szemet".

Magyar települések kisebb templomai klasszikus mérművekkel nem dicsekedhetnek. Feltételezhető azonban, hogy néhány püspöki székesegyházon már ilyen részlet előfordulhatott, mint például Esztergomban, Székesfehérvárott, Veszprémben, Nagyváradon és talán Pannonhalmán is.

A posztklasszikus mérművek jellegzetességeit figyelhetjük meg a *soproni ferences templom* szentélyének négy ablakában, amelyeket 1285 után helyezhettek el. Az épületet a kutatók franciásnak tartják[7], a mérművek ennek megfelelően akár közvetlen külföldi

hatásra, akár a budai előképek hatására készülhettek. A XIII. század utolsó negyedében szerkesztett és faragott soproni mérművek jellegzetes posztklasszikus jegyeket mutatnak, így a pálcás orrtagozatú profilt, a kora gótikus lábazatokat és fejezeteket, a süllyesztett vállvonalat, a többosztatú és többemeletes alapelrendezést, valamint a jellegzetes XIII. századi belső formákat. Az egyik ablakban primér tagozatú háromkaréjok „állnak egymáson", a másikban szívformák. Alattuk az osztósudár háromkaréjos primér áthidalásokkal csatlakozik a mérműhöz. Sajnálhatjuk, hogy a templom hajójának északi homlokzatát a torony építésekor megváltoztatták, ezért a térre néző egykori XIII. századi nagyobb ablakok mérműveit elvben sem lehet rekonstruálni. Kibontásra várnak azonban a hajó dél felé néző ablakai, amelyeket a kolostor építésekor falazhattak be[8].

A soproniakkal azonos szerkezetű és jellegű *az egri vár kőtárában összeállított* kora gótikus ablak mérműve[9]. A megmaradt faragványokból hitelesen összeállíthattuk az ablak kőrácsát, amelyben a háromkaréjos formák három szinten állnak egymás felett, és szépen töltik ki a csúcsíves ablaknyílás felső részét. Nem tudjuk, hogy a két osztósudárhoz milyen lábazat és fejezet tartozhatott, de a pálcás orrtagozatú ablakból aligha hiányozhattak e részletek. A mérműves nyílás *Kozák Károly* régész szerint a püspöki palota lakótornyához vagy lépcsőházához tartozhatott, mert a kőfaragványok a torony alapfalainak közelében kerültek elő[10].

Az egri ablak is a posztklasszikusok közé tartozik. Szerkesztését viszonylag egyszerű volt felfedezni, miután az elvi rekonstrukciója már egyértelművé vált. A mérmű szerkesztőhálója az egyenlő oldalú háromszögön alapszik: a karéjok összes középpontja a szabályos egyenlő oldalú háromszögű hálózaton megtalálható.

Lehetséges, hogy több klasszikus és posztklasszikus mérmű maradt meg *Erdélyben és a Felvidéken*. A mai Magyarország területén a kőtárak faragványaiból is több XIII. századi mérmű összeállíthatóságában reménykedhetünk. Ehhez az szükséges, hogy a kutatók minél több kőtári anyagot feldolgozzanak, és a Lapidarium Hungaricum kötetei megszaporodjanak.

A XIII. SZÁZADI MÉRMŰVEK ÁTALAKULÁSA

A XIII. századi mérműveket már a következő század elején jól felismerhetően másfajta mérmű váltja fel, az érett gótika kőrácsa.

A külföldi kutatók szerint az első ilyen továbbfejlesztett mérmű a maulbronni cisz-

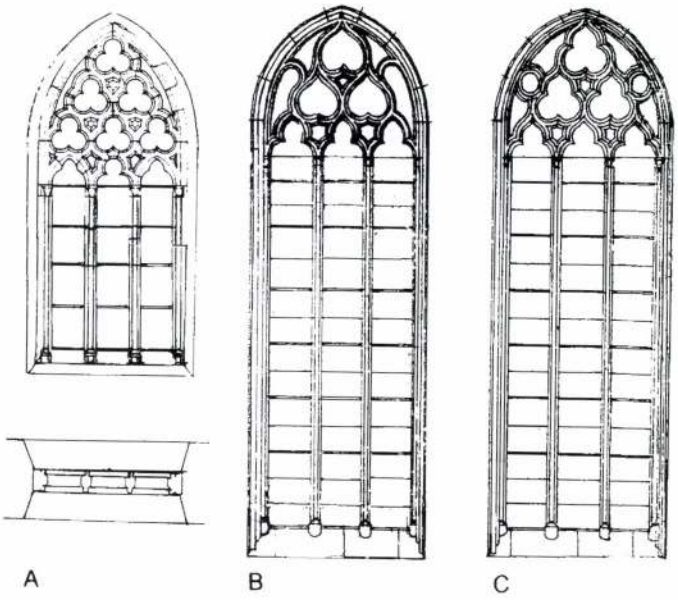

Háromosztatú posztklasszikus magyar mérművek: A) Eger, vár, püspöki palotából származó rekonstruált ablak; B) és C) Sopron, ferences templom szentélyablakai (1285 után)

Sopron, ferences templom keleti ablaka

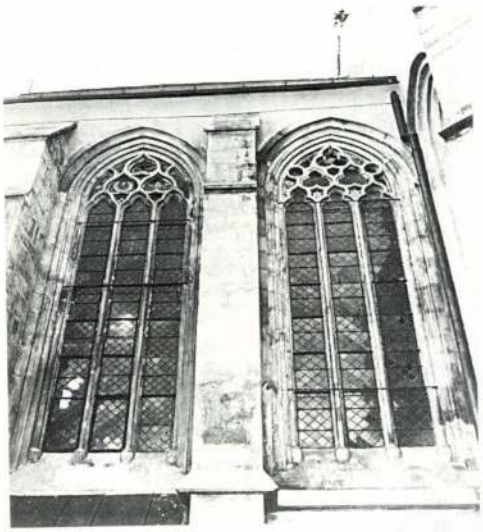

Sopron, ferences templom északra néző, háromosztatú ablakai

tercita kolostorban található, és ez a XIII. század utolsó éveinek egyikében készült[11]. E mérműben:

- nincs pálcatagos profil, az egyenes végződésű orrtag és az egész profil szépen összefonódik;
- a mérműben primér és szekunder tagozatok vannak, a fejlettebbekben tercier profilok is megjelennek;
- az ablakok mérműveiből elmarad a lábazat és a fejezet, az osztóbordából a mérmű „akadálytalanul" bomlik szét;
- a mérműben több új alapforma látható, mint az ívnégyszög, az ívháromszög, az ívsokszög, másodrendű belső orrvégződésekkel. Egyenes elem azonban csak a sudárnál fordul elő, a mérmű összes részlete ezeknél is körzővel húzható meg.

A fent leírt mérmű már jellegzetesen érett gótikus részlet, amely a XIV. és a XV. században hihetetlen változatossággal fejlődik tovább. Ezeknek ismertetése azonban e cikk keretét messze túlhaladná[12].

JEGYZETEK

1. *Lottlisa Behling:* Das Masswerk. Drezda, 1944. A szerző szerint a reimsi székesegyházban jelent meg az első igazi mérmű. Ugyancsak ezen a véleményen van többek között *Wilfried Koch:* Baustilkunde. München, 1988. 156. old.
2. *Dümmerling Ödön* építészettörténész szerint viszont a párizsi Notre Dame ablakaiban készült az első mérmű (1163-1249).
3. A legtöbb szakkönyv a klasszikus és a poszt-klaszikus jelzőt nem használja, helyettük a „korai" mérmű kifejezés fordul elő. Én az előbbit *Lottlisa Behlingtől* vettem át: jónak is tartom, mert a XIII. századi korai mérműveket még további két alcsoportra osztja.
4. *Cs. Tompos Erzsébet – Zádor Mihály – Sódor Alajos:* Az építészet története. Középkor. A francia gótikus építészet. 441-511. old. *Hans Sedlmayr:* Die Entstehung der Kathedrale. Zürich,1950. 244-269. old.
5. *Csemegi József:* A budavári főtemplom. Budapest, 1955. 125. oldalon a 2. sz. ábrán a főszentély felső ablaka szerepel (mérmű nélkül).
6. *Entz Géza:* A gyulafehérvári Székesegyház. Budapest, 1958. Az ablakok rajzát a keresztmetszet és a hosszmetszet mutatja a 35. oldalon (22., 23., 24. kép).
7. *Csatkai Endre – Dercsényi Dezső:* Sopron és környéke műemlékei. 252-268. old.
8. A templom belső terének falkutatása és műemléki helyreállítása 1998-ban kezdődik.
9. *Kozák Károly – Sedlmayr János:* Az egri Vár középkori kőtára. Eger, 1987. A kiadvány címlapján a tárgyalt mérmű képe látható. Rajza a 63. oldalon található.
10. *Kozák Károly – Sedlmayr János* i. m. 17. old. (52. tétel).
11. *Lottlisa Behling* i. m.
12. A cikk összeállításában *Jámbor Andrea* építész segített. Munkáját ezúton is köszönöm.

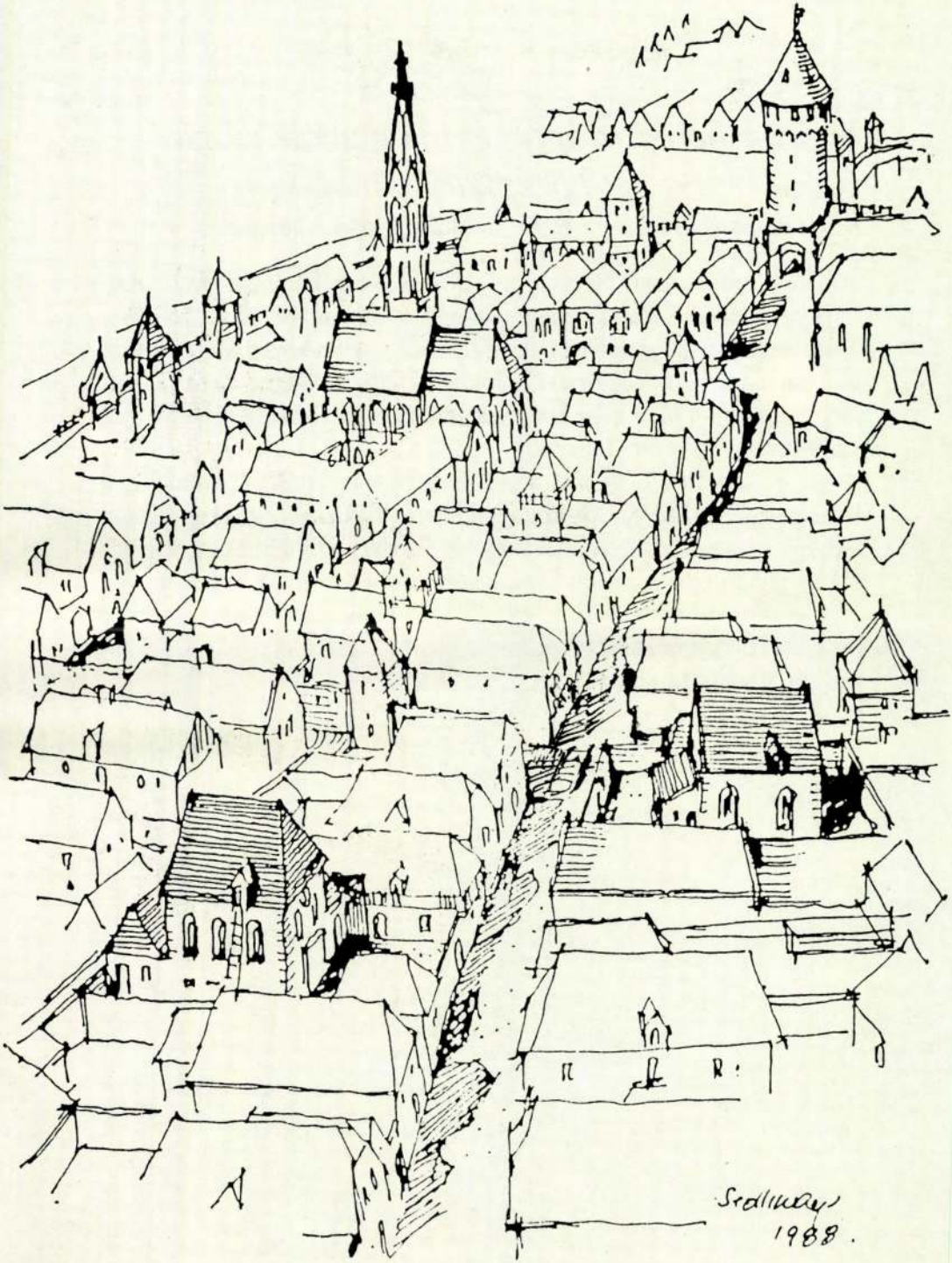
1988.

Sopron belvárosának északnyugati része Előtérben a két középkori zsinagóga

(A rekonstrukció Dávid Ferenc kutatásai alapján készült)

A rekonstrukciós rajz Sopron belvárosának északnyugati részét mutatja be, melyet Sedlmayr János építész 1988-ban készített. Az ábrázolás előterében – lakóházak beépítésében – a két középkori zsinagóga látható, az Új u. (egykori Zsidó utca, illetve Judengasse) két oldalán. Hátrább a Fő tér és a Ferences templom, a városfal több tornya, valamint a Tűztorony látható.

Az elmúlt 30-35 évben a belvárosi telkek és épületek kutatásával történészek, a helyreállításokat előkészítő kutatók, kőszobrászok, valamint városi tervezők foglalkoztak. Ennek eredményeként ma már jól meghatározható a Belváros középkori beépítése, a telkeken álló házaknak a szőlőműveléshez igazodó kialakítása és az épületállomány koronkénti változása. Ez a rekonstrukció az 1400-as évek elején kialakult állapotot mutatja.

Sedlmayr János

Állami Műemlékhelyreállítási és
Restaurálási Központ
IGAZGATÓ

Kedves Kolléga!

Sedlmayr János az ÁMRK főépítésze sikerekben gazdag pályájának tapasztalatait mindannyiunk örömére négy előadás keretében összegzi.

A sorozat negyedik előadására **1993. december** 13-án 15^{30}-kor kerül sor az ÁMRK Dugovics téri központjának pinceklubjában.

Az előadássorozatra szeretettel várjuk!

/Géczy Csaba/

ELŐADÁSSOROZAT
4.

SEDLMAYR JÁNOS

Műemlékeink legfontosabb épületszerkezeteiről
(tapasztalatok, vélemények)

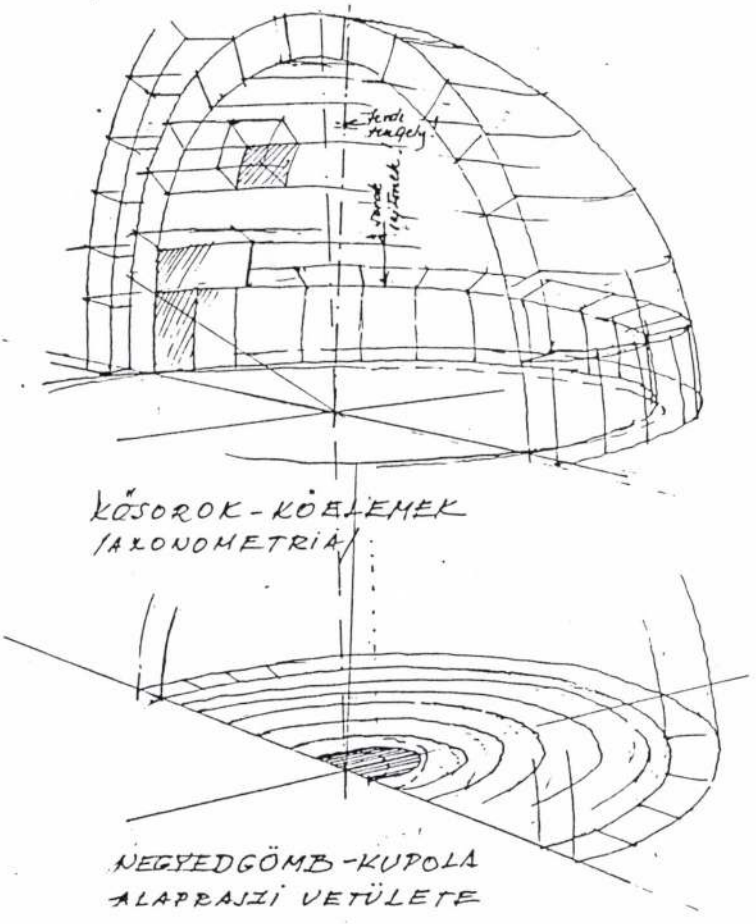

Helyszín: ÁMRK, Dugovics tér 15. (Pinceklub)

Időpont: 1993. december 13. (hétfő) 15.30

Állami Műemlékhelyreállítási és
Restaurálási Központ
IGAZGATÓ

Kedves Kolléga!

Sedlmayr János az ÁMRK főépítésze sikerekben gazdag pályájának tapasztalatait mindannyiunk örömére négy előadás keretében összegzi.

A sorozat harmadik előadására **1993. november** 22-én **(hétfőn) 15^{30}-kor** kerül sor az ÁMRK Dugovics téri központjának pinceklubjában.

Az előadássorozatra szeretettel várjuk!

/Géczy Csaba/

ELŐADÁSSOROZAT
3.

SEDLMAYR JÁNOS

Boltozatok fajtái, statikai kívánalmak

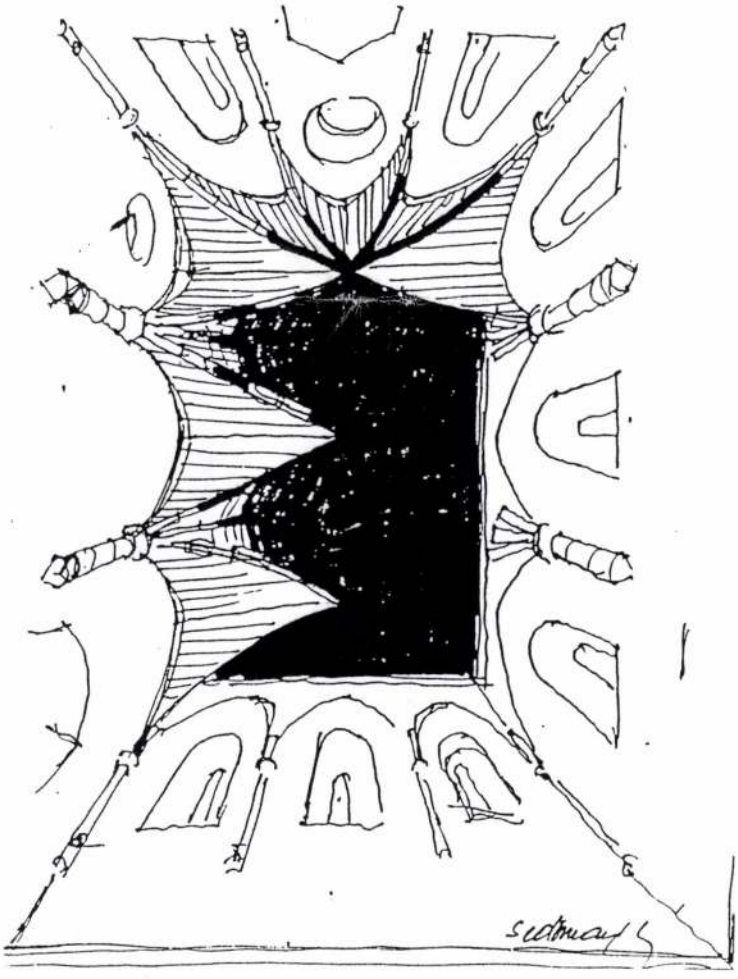

Helyszín: ÁMRK, Dugovics tér 15. (Pinceklub)

Időpont: 1993. november 22. (hétfő) 15.30

SZÉCSI András festő

/h.d.d./: Egy szélef festő ajándékai.

Magyar Fórum, 1990. 6. sz. 9. p.

fátya.

Dudics Endre, utóbb csanádi püspök és a magyar főpapságnak követe a tridenti zsinaton. Ez a jogtudományi előadásokat hallgatta; a „Consiliarii Jurisconsultorum“ között foglal helyet és bensö barátságban állott Bonamicussal, Paulus Manutius- és más olasz tudósokkal. Azonban Báthory és Dudics között éles súrlódások támadtak, melyek általános figyelmet ébresztettek.[2]) Továbbá itt voltak:

Draskovics György, később bibornok.

Forgách Ferencz, később váradi püspök, ki Oláh Miklós költségén tanult, és a bölcsészettudóri babérral tért vissza 1556-ban hazájába.

Ujlaky János.

Ujlaky Gergely.

---

[1]) A Réwai fiúk páduai levelezéseik a stjavnicskai családi levéltárban őríztetnek. V. Ö. Frankl. Réwai Ferencz nádori helytartó fiainak hazai és külföldi iskoláztatása. Pest. 1873.

[2]) Papadopoli i. m. 87, 88 ll. Manutius Pálnak Dudichhoz intézett tíz levele található Manutius leveleinek 1581-iki kiadásában.

Állami Műemlékrestaurálási
Központ
IGAZGATÓ

Kedves Kolléga!

Sedlmayr János az ÁMRK főépítésze sikerekben gazdag pályájának tapasztalatait mindannyiunk örömére négy előadás keretében összegzi.

A sorozat második előadására **1993. november 8-án, 15^{30}-kor** kerül sor az ÁMRK Dugovics téri központjának pinceklubjában.

Az előadássorozatra szeretettel várjuk!

/Géczy Csaba/

ELŐADÁSSOROZAT
2.

SEDLMAYR JÁNOS

A gótikus mérműves formai kialakítása

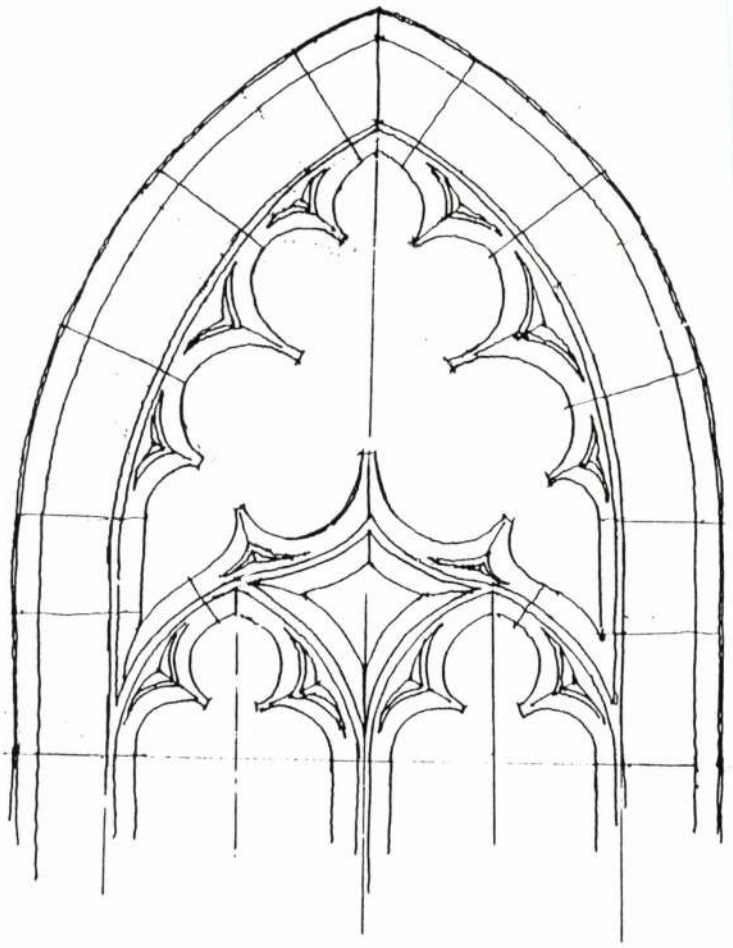

Helyszín: ÁMRK, Dugovics tér 15. (Pinceklub)

Időpont: 1993. november 8. (hétfő) 15.30

Állami Műemlékrestaurálási
Központ
IGAZGATÓ

Kedves Kolléga!

Sedlmayr János az ÁMRK főépítésze sikerekben gazdag pályájának tapasztalatait mindannyiunk örömére négy előadás keretében összegzi.

A sorozat első előadására **1993. október 25-én** kerül sor az ÁMRK Dugovics téri központjának pinceklubjában.

A további három előadást a következő időpontokra tervezzük: 1993. november 8., november 22., és december 13.

Az előadássorozatra szeretettel várjuk!

/Géczy Csaba/

ELŐADÁSSOROZAT
1.

SEDLMAYR JÁNOS

Városi lakóházaink fejlődéstörténete

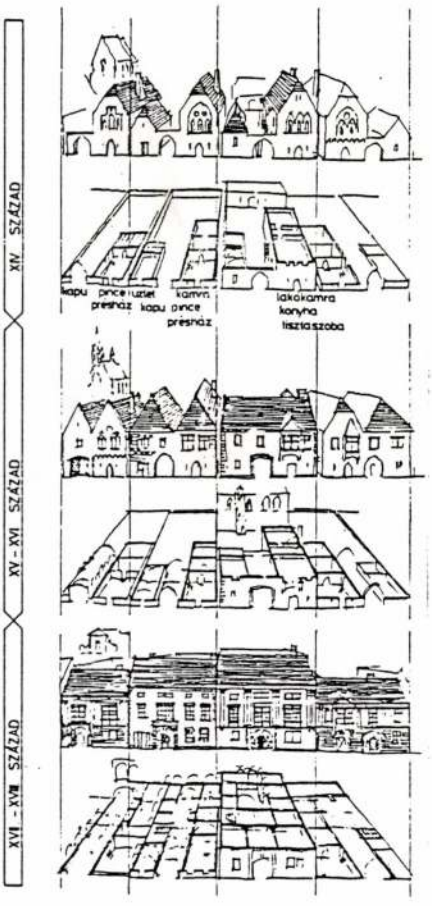

Helyszín: ÁMRK, Dugovics tér 15. (Pinceklub)

Időpont: 1993. október 25. (hátfő) 15.30

Sedlmayr Jaina

igencsak színes látogatóközönséget fogadhatott a múzeum: Boldogról, a Hatvantól délre fekvő faluból százharminc ember, idős és fiatal érkezett Budapestre, s az asszonyok színpompás viselete a többi múzeumunkba látogató érdeklődő kíváncsiságát is felkeltette. A Néprajzi Múzeum sikeres napként jegyezheti „naplójába" a szombati rendezvényt.

Már reggel megnyitotta kapuit a múzeum a nagyközönség előtt, folyamatosan érkeztek, amíg a Boldogról a helybéli művelődési ház vezetőjének, *Kepesné Tóth Katalin*nak segítségével idelátogató fiatalok és idősek, a múzeum szervezésében a Parlamentet járták végig. Fél tizenegykor már tele volt a múzeum épülete kíváncsi és büszke emberekkel. Az emeleten most is, és egészen májusig látható *Boldog / képek* című időszaki és A magyar nép hagyományos kultúrája című állandó kiállításon *Fejős Zoltán* – a boldogi fényképkiállítás rendezője – és *Sáfrány Zsuzsanna* főmuzeológus a hatalmas érdeklődésre és létszámra való tekintettel osztott csoportoknak tartotta a tárlatvezetést.

A Díszteremben délután egy órakor rövid köszöntőt tartott Fejős Zoltán, a múzeum főigazgatója és *Selmeczi Kovács Attila* főtanácsos, a Múzeum Baráti Kör elnöke – itt találkozott végre a Baráti Kör és Boldog falu népe. A köszöntés után Fejős Zoltán újabb tárlatvezetést tartott a fényképkiállításon, míg a másik teremben található állandó kiállításon Selmeczi Kovács Attila előadását hallgathatták meg a látogatók. Délután három órakor *Katona Edit* főmuzeológus, a múzeum viselet- és textilgyűjteményének vezetője segítségével újabb felejthetetlen programon vehettek részt az érdeklődők – a Díszterembe többen már nem is férhettek volna, a pótszékből sem volt elegendő. *Lukács Ferencné* boldogi öltöztetőasszony mutatta be a menyasszony- és menyecskeviseletet: Marika néni csodálatos rutinnal és tapasztalattal öltöztette fel a lányokat szemünk láttára, s mi minden apró mozdulat jelentőségét éreztük.

Az örömteli nap sikere a programok színességén, a közönségen és a szervezésen együtt múlott. A közönség részéről büszkeséget és hálás érdeklődést éreztem, a szervezők részéről pedig lelkesedést, kedvességet és meghatódottságot. Örömet szerezni egy egész falunak, s azt a falut pedig az egész országnak megmutatni csakis boldog érzés lehet.

Harmadik alkalommal rendezzük meg a Néprajzi Múzeum Napját, felidézve *Xantus János* 1872. március 5-én igazgatóőrré történt kinevezését. A nap programjait ebben az évben a Terézváros és a Boldog / Képek című időszaki kiállításainkhoz szervezzük. A Néprajzi Múzeum Napján (10 órától) mesterek

érkeznek hozzánk a Terézvárosból (bábos, csillárkészítő, hegedűkészítő és asztalos), akik egész napos mesterségbemutatókat fognak tartani. Szintén már délelőtt megérkeznek a képeslapgyűjtők is, akik börzét szerveznek, s gyűjteményüket mutatják be. Cifrázott kalácsot készít egy boldogi néni (ez a hagyomány csak Boldogon él!), lesz lakodalmas bemutató, és többféle boldogi viseletet is bemutatunk a közönségnek.

Benkhard Ágota

Új időszaki kiállítások

BUDAPEST

Kálmán király pecsétgyűrűje
Magyar Nemzeti Múzeum

Az 1800-as évek végén az Esterházy-család szarvkői uradalmában (Sopron mellett, ma Ausztria) egy különös lelet látott napvilágot: egy aranygyűrű, mely az uradalom intézőjéhez, *Ernst Sedlmayr*hez került. A gyűrű az 1900-as évek elején már megfordult a Magyar Nemzeti Múzeumban, melyet azóta többször is ismertettek, miközben hitbizományként a család legidősebb férfitagja birtokában maradt, többnyire kívül a mai Magyarország területén. A gyűrű birtokosai valamennyien jeles személyiségek voltak, köztük a müncheni, majd salzburgi művészettörténeti tanszék vezetője, *Hans Sedlmayr* vagy a híres növénynemesítő, *Kurt Sedlmayr* akadémikus. Ez utóbbi gyermekei, a magyar műemlékvédelmet építészi munkásságával

több évtizeden keresztül meghatározó *János* és testvére, a szintén növénynemesítő *Tamás*. Ők ketten adományozták e gyűrűt a Magyar Nemzeti Múzeumnak, mely 2005. év elején került az intézmény tulajdonába. A lelet különlegessége arra indította a múzeumot, hogy a lehető legrövidebb időn belül a nagyközönségnek is bemutassa a tárgyat.

Az aranygyűrű egyike a középkori Magyarország legrejtélyesebb emlékeinek. Részben lekopott, de a XX. század elején még teljesen ép latin felirata alapján Könyves Kálmán királyunk (1095–1116) pecsétgyűrűjéről van szó: ANULUS COLOMANNI REGIS („Kálmán király gyűrűje"). A gyűrű személyes jellegét hangsúlyozza a karika belsejében található GUT GUT GUTANI TABAL felirat, melynek apotropaikus, védő jelleget tulajdonítottak villámcsapás, valamint különféle betegségek ellen, bár a szöveg egyértelmű feloldása mindmáig nem ismert, értelmezését az arámi illetve a gót nyelv alapján kísérelik meg a mai kutatók. Ilyen, általában aranyból készült, ún. Thebal-gyűrűk a XI–XII. századi Nyugat-Európában az arisztokrácia körében közkedveltek voltak, csaknem 30 példányt ismerünk belőlük. Nálunk az egyszerűbb kivitelű mágikus gyűrűk első nagy virágkora szintén a XI–XII. század fordulója volt. A gyűrű, melynek se kezdete, se befejezése, a végtelen szimbóluma, de egyben azt a zárt teret is jelképezi, melyen belül a viselője védelmet élvez és ahová az ártó hatalmak nem hatolhatnak be. Noha felmerültek kételyek a Kálmán-gyűrű hitelességével kapcsolatban egyedi megformálása, sajátosságai alapján, mégis több érv támasztja alá azt, hogy egyik jelentős királyunk személyes tárgya került múzeumunkba.

Kiállításunkkal az adományozó család a gyűrűt egykor birtokló jeles tagjainak is emléket szeretnénk állítani, bemutatva néhány személyes tárgyukat: vázlatfüzetüket, könyveiket, okleveleiket. A gyűrű néhány magyarországi királyi, királynői gyűrű társaságában jelenik meg. Így emlékezhetünk meg a korai magyar történelem egyik kevésbé becsült, mégis kiemelkedő alakjáról, Könyves Kálmán királyról, aki épp 900 éve, 1105-ben érte el azt, hogy Dalmácia főbb városai is elismerjék királyuknak, melyeknek nagyfokú autonómiát is biztosított, s így mintegy 800 évig egybeforrva Horvátországgal és Dalmáciával, Magyarország kijárattal rendelkezett a Földközi-tengerre.

A kiállítást rendezte: *Kiss Etele* művészettörténész, Régészeti Tár.

További információ: MNM Közművelődési Főosztály T./F.: 317-7806, info@hnm.hu

Farkas István (1887–1944) festőművész gyűjteményes kiállítása

Budapesti Történeti Múzeum

2005. március 5. – május 9.

A kiállítás elsődleges célja bemutatni *Farkas István* – külföldi és hazai magángyűjteményekben található – ritkán vagy sohasem látott alkotásait.

A kiállításhoz készülő katalógus beköszöntőjét a Nobel-díjas *Kertész Imre* írja, tanulmányát pedig életművének legjobb ismerője *S. Nagy Katalin*.

Farkas (Wolfner) István 1887-ben született. Apja *Wolfner József, a* Singer és Wolfner – később Új Idők – könyvkiadó társtulajdonosa, neves műgyűjtő volt, anyja korán meghalt. Tizenöt éves korában lett mestere *Mednyánszky László*. Érettségi után a nyarat Nagybányán töltötte, a következő évben *Fényes Adolf* műtermében dolgozott, majd külföldi akadémiákat látogatott: 1910 és 1914 között Münchenben az Akademie Kern-en, majd Párizsban Az Academie La Palette-en tanult.1915-ben önkéntesként bevonult, a szerb, az orosz, végül az olasz fronton harcolt, ahol fogságba is esett.

Első korszakából nem maradtak meg műalkotások, mert 1915-ben a párizsi műteremben maradt képeket, mint „ellenséges tulajdont" elkobozták, sorsuk ismeretlen. Az 1920-as évek elején főként portrékat, csoportképeket festett. 1925 és 32 között Párizsban élt. Társasága a Café Rotonde művészköre. A legjobb műgyűjtők vásárolták képeit. 1928-ban itt jelent meg tíz színes litográfiája *André Salmon* verseivel egy kötetben. A Galerie Portique-ban és a Salon de Tuileries-ben sikeres gyűjteményes kiállításai voltak. Igazi nagy korszaka 1930-ban kezdődött: stílusa kiforrott, mondandója általános érvényűvé vált. Motívumrendszere szorongásokkal, titkokkal teli szimbólumok rendszere. Kozmikus tágasságú tájaiban szellemlények, épület-fantomok, semmibe sikló vonatok, fenyegető tárgyak lebegnek. Művei az euró-

Sedlmayr Jana

Én pedig a te kegyelmed
sokaságából házadba mehetek.
5. Zsoltár

†

Mély fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy

SEDLMAYR JÁNOS,

Ybl-díjas építészmérnök,
az Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ
nyugalmazott főépítésze

türelemmel viselt betegség után 2004. december 16-án elhunyt.

Temetése az óbudai temetőben 2005. január 5-én 13^{15} lesz
a római katolikus egyház szertartása szerint.

Az engesztelő szentmiseáldozatot január 11-én 17 órakor mutatjuk be
a Budavári Nagyboldogasszony plébániatemplomban.

Gyászolják:
felesége, Beck Zsuzsa

testvérei:
Dr. Sedlmayr Tamás
Maria Isak
Grete v. Koós

fia, Sedlmayr János
lánya, Sedlmayr Krisztina
menye, Bányai Judit
veje, Ferenczi Attila

unokái:
Ferenczi Orsolya
Sedlmayr András
Ferenczi Annamária
Sedlmayr Bálint
Sedlmayr Anna

Sógornői, sógorai, rokonai, barátai, munkatársai és mindazok, akik szerették.

Sedlmayr Jánost az ÁMRK saját halottjának tekinti.

1014 Budapest, Tárnok utca 7.

Magy. Nemz. S.o.
1999.10.11

Zsámbéki látomás

Már megint viták, egyet nem értő rengések veszélyeztetik a romjaiban is fenséges zsámbéki templom sorsát. Romtemplom, de a maga nemében az egyik magyar csoda, építészeti örökségünk része. Aki először látja, valósággal megrendül a látványtól, magánál tartja a csonka szépség. Sajnálatosan nem magyar csoda, sokkal inkább magyar szégyen az, ami évtizedek óta – vagy régebben? – körötte s vele történik. Mindez méltatlan az ügyhöz, a magyar építészet idevonatkozó felelősségéhez. Miközben ormótlan „plázák" kezdik uralni a városok képét, és látványos gyorsasággal van számukra hely, tervező, nincs magyar ember, aki magyar nevet adna nekik. Eközben ez a csodálatos kincsünk pedig mostohán, sorsára hagyva, kiszolgáltatottan áll, amíg végleg földre nem rogy.

E sorok írója mintegy másfél évtizede merészelt javasolni valamit, hogy a jelentőségéhez méltóan tündököljön ez a zsámbéki látomás. De hiába, a személyes torzsalkodás, talán hiúság, vagy ki tudja, mi, kiszúrta a látók szemét, bedugta a hallók fülét. Most újra elő kell tehát adni az elgondolkodást, hátha mégsem lehetetlen az, hogy kiegészüljön a rom. Mégpedig úgy, hogy ami megvan belőle, az is megmaradjon változatlanul, és ott legyen az is, ami hiányzik! Sőt ott legyen maga a hiány is. Mégpedig kézzelfoghatóan, megsimíthatóan. Akkor hasonló című írásban javasoltam, hogy keressenek az illetékes szakemberek olyan átlátszó anyagot, ami elég erős ahhoz, hogy a hiányzó részeket, falakat, boltíveket pótolni lehessen vele. Így a templom nemcsak védve lenne megfelelő tetővel is, ami szintén a nevezett áttetsző anyagból volna, hanem meg is óvnánk ezzel a további romlástól. Ezáltal templomi mivoltában is elnyerné hajdani szenteltségét, használni lehetne, mint bármely más templomot. A hiányzó részeket pótló, átlátszó anyag arra is jó volna, hogy mindenki lássa, milyen sok megmaradt az eredeti építményből. Egyúttal mintha átlátnánk az idők üvegén a múltba. Ha ez megvalósítható, akkor egyszer és mindenkorra megoldódhatna a zsámbéki templom sorsa. Belső kivilágítással – no meg külső megvilágítással – rendkívüli látványt nyújtana. Miután megint vita folyik, nagyon helyesen, leállították a rondító téglás pótlásokat, érdemes volna megfontolni ezt a javaslatot. Már csak azért is, mert alighanem elég régóta létezik erős, átlátszó anyag, amit ide is lehetne alkalmazni. Repüléssel foglalkozván tapintásból is tudom – még 1945-ből! –, hogy bizonyos vadászgépek ablaka olyan erős, golyóálló „üvegből" készült, hogy nemcsak a géppuska-, de a gépágyúlövedékek ellen is megvédte a pilótát. Ez az anyag faragható is. Így meg lehetne oldani, hogy minden pótlás híven kövesse a hiányzó eredeti alakját, és a templom minden porcikája a hajdanit idézze.

Lehetséges, hogy nem volna könnyű, éppenséggel úttörőmunka lenne a megfelelő technika kidolgozása, de ha sikerül, akkor a világon másutt is alkalmaznák, mint érdekes magyar szabadalmat. Persze lehetséges, hogy van már valahol hasonló, csak e sorok írója nem tud róla. Ebben az esetben még inkább arról kell kérdezősködni, hogy miért nem alkalmazták itthon is ezt a megoldást? Mert alighanem a nyereség végül sokkal nagyobb volna, mint az ily módon újra életre keltett templomra fordított költség. Nyíljanak ki szemek s fülek, fő legyen fej, és akkor talán mindanyiunk örömére valóságos tündöklés lesz e zsámbéki látomás.

Kiss Dénes

Gurbán János
Bazsinka Zsuzsanna
Rácz István

Balatoni Éva
Egri Sándor

Kovács Pál
Kiss Péter
Clementis Tamás
Wierdl Eszter fh.
Murár Györgyi
Simon Krisztina fh.
Szécsi Máté

: Vágó Nelly
kiváló művész
ıs: Kutszegi Csaba
th László, Juhász Zoltán

ızdy Miklós, Hirsch Bence,
ıikó, Szennai Kálmán

ster: H. Merczel Mária

ÁMOGATÓJA A

A pályázat lebonyolításáról, a részvétel feltételeiről, az értékesítendő ingatlanokról további felvilágosítást Szabó István ad.
☎ 302-7728
MÁV VAGYONKEZELŐ RT

Olvassa a Magyar Nemzetet!

SZÉCSI ANDRÁS

festőművész

Kántor Lajos:
Felhők, fák, hegyek.

Korunk, LXI. évf. 1982. julius,
592-593. old., képekkel. /melléklet/

SZÉCSI ANDRÁS

Erdélyi Lajos:
"Erdélyi, székelyföldi posztimpresszionista vagyok." - Beszélgetés Szécsi Andrással.

A Hét, XIV.évf. 42.sz. 1983 okt.14.
7.oldal, képek.

SZÉCSI ANDRÁS

A szülőváros tisztelgése. -
Székelykereszturon a Városi Muzeumban
Szécsi András 35 festményéből nyilt
kiállitás.

Müvelődés, XXXVII.évf. 6.sz. 1984 junius
24.oldal.

BALÁZS IMRE
SZÉCSI ANDRÁS

Balázs Imre:

Utak és Egek. /Szécsi András festőművésztől./

Utunk, XXXIX.évf. 16.sz. 1984 ápr.20. 7. old., képpel.

SZÉCSI ANDRÁS
festőművész

Nagy Zoltán:
Szécsi András szinei.

A Hét, XIV.évf. 7.sz. 1983 febr. 11.
7. oldal.

M.D.K

Szécsi Andrés

grafikus

„Udvar" (repro)

Tóth Béla: Kolozsvári műtermekben

Művészet, 1968. április 28 lap

Szécsi András

„Épülő vásárhelyi kombinát" Repr.

Korunk, holozsvár XXIV. 1965. 3. 319. old.

Szécsi András

festő

M.D.V.

A marosvásárhely művészeti középiskola elvégzése után, a kolozsvári főiskolára került. Majd visszatert szidófoldjere.

Haldonay Győző: Festők a Szilagföldön
Műnézet 1969, aug. 21-lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Szécsi András
festő

Fehér herítés (repro)

Haldovány Győző: Festők a Szilágyföldön
Kiveszet 1969 aug. 21 lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Szécsi András
festő

„Naszódi hegyek" Repr.

Kovacs, Kolozsvár 1966. VIII. III J.

Szécsi András

Szőcs Kálmán: Portrévázlat Szécsi Andrásról. - Igaz Szó /Marosvásárhely/, 1968. 2.sz.282-283.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

161.l.

Szécsi András

„Kodály Zoltán emlékre, 1967"

Kornak, Kolozsvár 1967. III. 442.

Szécsi András

A Kármán Tódor álkal megjelölt utot követve, a képlékeny kihajlás kérd. eddig meg nem vitatott részleteit tisztázta.

Dr. Vajda Pál: A magyar hidépítés
Bp. 1967.

45 o.

Szécsi András

„A Forrás költői és grafikusai" címmel a Kommunk Galériában megnyílt portrékiállításon szerepelt (nyitás 1918. márc. 4.)

(Kommunk hírei)

Kommunk 1918 / 3

Szécsi András

1 tusrajz

Igaz Szó 1970/5

752 old

Szécsi András festő

„Napkelte"
(festmény a borítón)

„Benedek Elek"
(festmény)

Igaz Szó 1972/6 943 old

Szécsi András festő

- Siklódyhoz hasonlóan munkáin a marosvásárhelyi iskola jegyei láthatók

Említve: Bordi András, Barabás István, Simon Endre, Zsigmon Attila, Nyilka Róbert, Nagy Imre, Nagy Pál, Balázs Imre, Albert László, Zolcsák Sándor, Robotos Júlia, Török Pál, Incze István

Varró Ilona: Siklódy és Marosvásárhely

Igaz Szó 1978/5 444 old

Szécsi András festő

„A szérchy keresztúri Petőfi-fa"

– festmény

Ogaz Szó 1973/1 3 l old

Szécsi András festő

- Wesselényi Miklós portré
- Dosztojevszkij portré

Rajtk

Igaz Szó 1971/12 1005, 966 old

Szécsi András festő

- 2 db rajz

Igaz Szó 1971/11 842, 843 old

Szécsi András festő

„Balogh Edgár"

– festményei

Igaz Szó 1975 /11 407 old

Szécsi András

Grafikái szerepeltek a Korunk Galéria
"Költők és grafikusok" c.kiállitásán

Kolozsvár,1978.március

Szécsi András festő

- Cikket írt a „Szatmári képzőművészek kiállítása Marosvásárhelyen" címmel

Igaz Szó 1971/11 855 rd

Szécsi Antal sírja

Készíttette el 1886-ban Mayer Ferenc
(1775-1857) cs. és kir. tábornok mellszobrát

Horváth Gábor: A Víziváros régi temetője

Budapest 1979/6 38.o.

SZÉCSI ANDRÁS

festőművész

A KORUNK-Galériában 1981 okt. 24.-én Szécsi András festményeiből nyilt kiállitás. /rövid hir./

Korunk, XL.évf. 11.sz. 1981 november, a hátlap belső oldalán.

SZÉCSI ANDRÁS
festőművész

Kántor Lajos: Felhők, fák, hegyek.
/Szécsi András képeiről/

Korunk, XLI.évf. 8.sz. 1982 aug.
592-593 old. között melléklet, képekkel.

SZÉCSI ANDRÁS

festőművész

Szécsi András festményéről reprodukciót közöl:

Igaz Szó, XXIX.évf. 11.sz. 1981 november, 392. old.

SZÉCSI ANDRÁS
festőművész

A Székelykereszturi Gimnáziumban kiállitás nyilt Szécsi András festményeiből - /50. születésnapja alkalmából./
/rövid hir/

Müvelődés, XXXVII.évf.5.sz. 1984 május, 23. oldal.

SZÉCSI ANDRÁS
festőmüvész

A Székelykereszturi Gimnáziumban kiállitás nyilt Szécsi András festményeiből - 650. születésnapja alkalmából./
/rövid hir/

Müvelődés, XXXVII.évf.5.sz. 1984 május, 23. oldal.

Sécsi András

Horváth Imre portréja

1902 Szó 66/11 766.o.

Szécsi András

Szürkeület (részlet)

A Hét, 1972. jún. 16. 3 kvf. 24 sz. 15 p.

Szécsi András

A dülőben (fotó)

A Hét, 1972. jún. 16. 3 cikk. 24 sor. 14 p.

Szécsi András

Fagyos időbe (fotó)

A Hét, 1972. jún. 16. 3 evf. 24 sz. 9 p.

Szécsi András

Ábeli kunyhó a Margitban (fotó)

A Hét, 1972. jún. 16. Bef. 24 m. 4p.

Szécsi András

Portré (fotó)

A Hét, 1972. jún. 16. 3 elf. 24 n. 1 p.

Szécsi András

Nagykőhanas (fotó)

A Hét, 1972. jún. 16. 3 ef. 24 sz. 16 p.

Szécsi András

Gegesen alkalmi kiállítása volt.

A Het, 1974. ápr. 26. 5. ef. 17 m. 7 p.

Szécsi András

- grafikáival szerepelt 1978 máj. 8-án a Komm Galériában tartott „Grafikusok - a szülőföldről" című kiállításon

(Komm Hírei)

Komm 1978/5

Szécsi András

Részt vett az idei ma-
rosvásárhelyi tárlaton.
Kovács Iván kritikája

Ibos Szó 67/1 117-o.

Szécsi András

Szőcs Kálmán ismerteti a művészt

Igaz Szó 68/2 - 282.o.

Szécsi András festmenyei

Székelykeresztúri tój

Árva platán

Büstke fejök.

Gyímesi utca

Ipar Szó 68/2 282.o

Szécsi András –

Melter Károly portréja

Ipaz szó 65/12 948.o.

Szécsi András rajzai

1902 Szó 69/7 14, 47, 55

Szécsi András fusrajza

Igor Szó 68/9 426.o.

Szécsi András Ausmajza

Igaz Szó 68/7 III. old.

Szécsi András

Bárás, olaj, 100 x 150
Jórsa Béla, olaj, ~~100 x~~ 50 x 70

Képzőművészeti Kiállítás
Ötven éves a Román Kommunista Párt

Szécsi András

„Szajnapart" c. Tépének
reprodukciója a Tépmellékletben

Igaz Szó 1972 november

Szèchi András

Műve szerepel a jelzett gyűjteményben.

Nagy László János: Elekes Vencel műszerűmában; Műgyűjtő, 1972. 2. sz. 16. l.

Szécsi András

Részt vett a manoszásár-helyi tárlatok.

Kovats Iván kritikája

1902 Stó 66/2 291.o.

Szécsi András

Részt vett a Marosvásárhelyi téli tárlaton

Kovács Iván kritikája

Igaz Szó 65/3 432.o.

Szécsi András

Az "Igaz Szó" c. folyóirat nov.-ben díszszámát jelentetett meg. A folyóiratot bemutatja Bardi András, Szécsi András, Kanizsa István rajzait.

Magyar Hírek, 1974. dec. 14.

Szécsi András
grafikus

„Öreg tanú"
(repro)

A belső címlapon.
Művészet, 1972. június.

SZÉCSI ANDRÁS festőművész kiállitása a marosvásárhelyi Uj Élet szerkesztőségében. /rövid hir./

Utunk, XXX.évf. 47./1412./sz. k975. nov. 21. 8.old.

Szécsi Andor

Küzdtünk hiven a forradalomért c. könyv kötéstesve (Neuwald Andorral és Rudas Lászlóval együtt).

Reprodukció.

A szép magyar könyv, 1961

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MŰVÉSZET

1972 JUN

Szécsi

1021

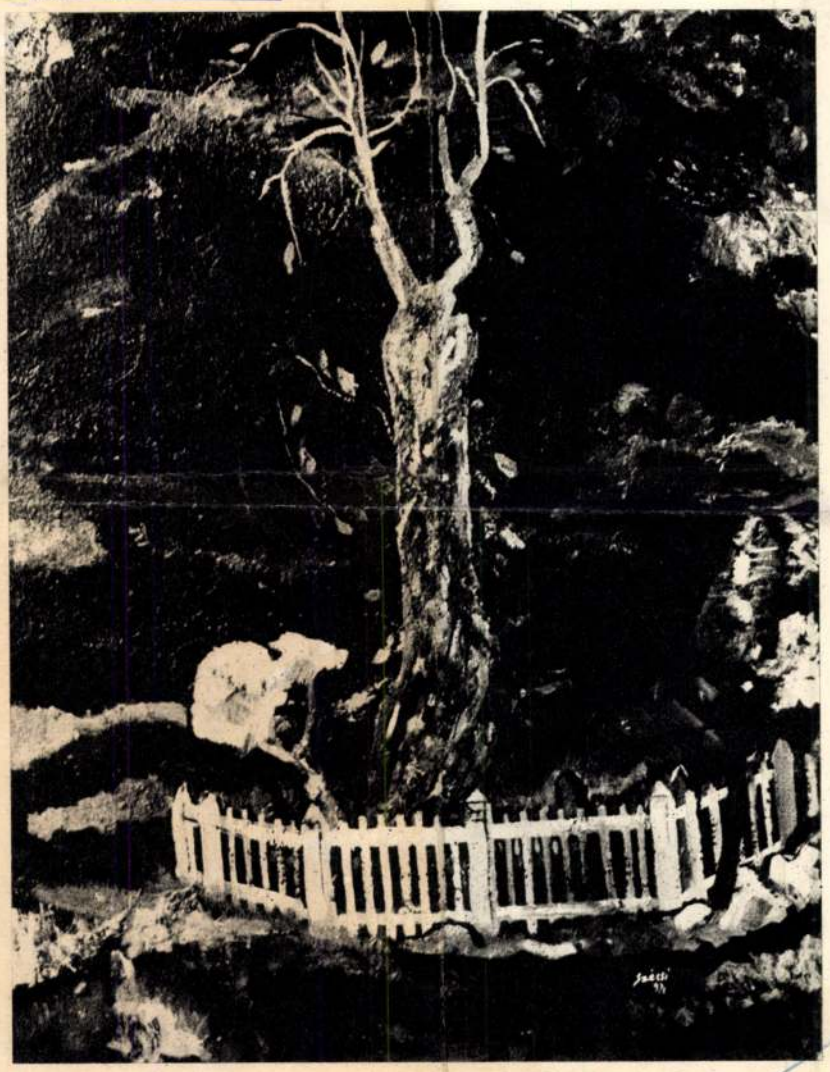

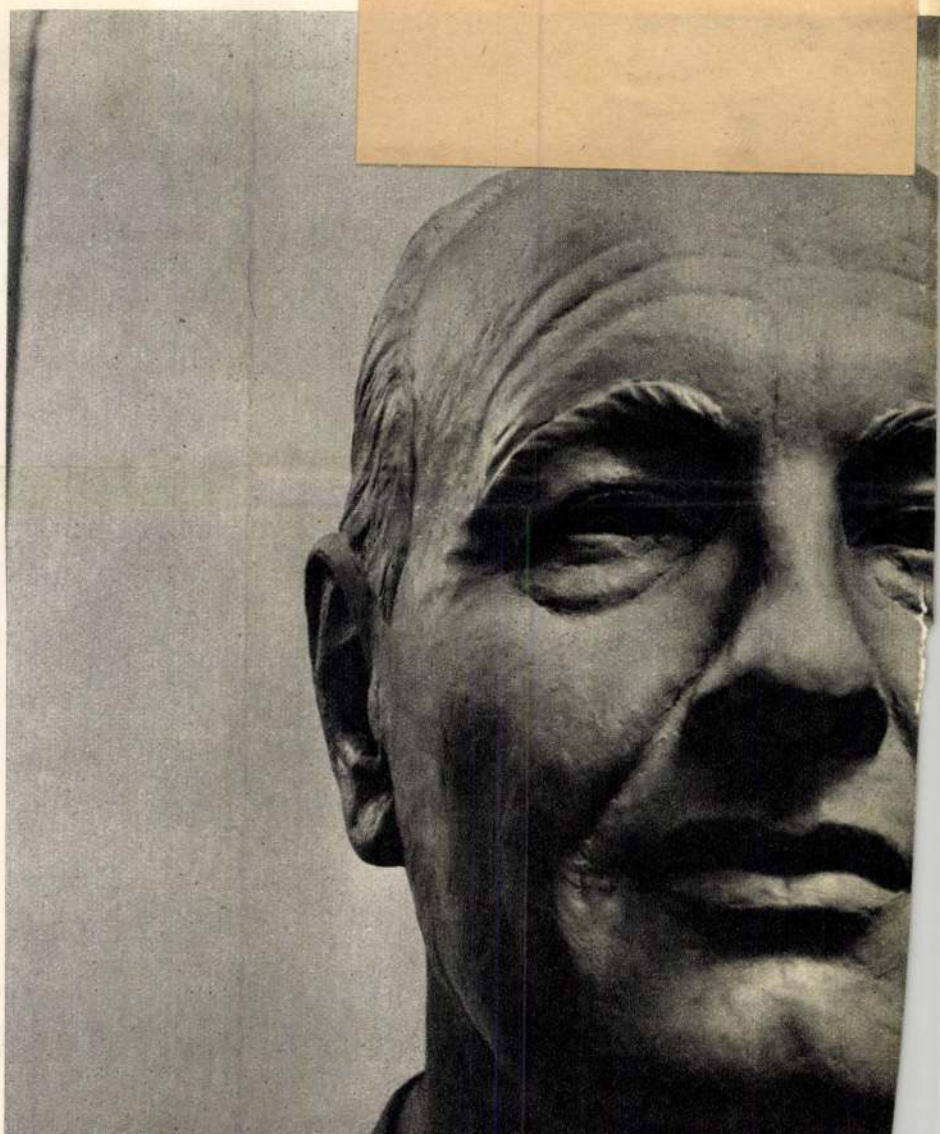

SZÉCSI András festő

Tiszatáj 45. évf. 2. sz. 1991

A keserű-szemű festő

Konok és keserű-szemű festőként ismertem meg a marosvásárhelyi *Szécsi Andrást.* Valamikor nyomorúságos albérleti szobája előtt — földszint alatti szinte —, amidőn a fények és a kerti madarak idillikus színben surrogtak, s verték ki valósággal kezéből az ecsetet, csendéletének tárgyául kopott kacatokat választott: talán épp egy törlőrongyot, seprőmaradványt.

Meg is mosolyogtam akkor ezt a szürkeségűző derűt kerülgető indulatát. „No, persze! — évődtem vele. — Így jár az, aki megeszi a saját csendéleteit: a szalonnát, a vereshagymát, a foglyot, a fácánt." Valahogy így vágott vissza: „Ne tetézzük a jólét bűneit azzal, hogy még meg is festjük!" Erdőrészleteit, fáit is lehetőleg megkopasztotta a lombjuktól. A tavasz zöldjei, a nyár puha, meleg tónusai csapodár természetűek, már-már illuzórikusak. Az alattuk, mögöttük szenvedő fatörzset, szélben síró ágat lássuk, cicomás fodrokon túl a mostoha sorsú lényeget. Valamit, ami Szécsi életérzésének közeli rokona.

Különben miért zúdítana akkora teleket-fagyokat székely és csángó falvaira! Honnan szivárog föl benne az egymás melege felé dőlingélő házak, zárt kapus, rendszerint néptelen-aprójószágtalan udvarok árvaságos hangulata? Amit mégis azzal old föl, hogy — mintegy önvigasztalásként — még súlyosabb, jégfellegesebb eget rak föléje. A másnál oly könnyű, menekítő magasságot Szécsi elzárja az alant élők tekintete előtt. Mintha hátán hordaná föl a homálynak sűrű cementfellegeit, vérvörös téglahegyeit. Mintegy ezzel is odakényszerítvén a figyelmet — önnön ragaszkodását e kihaltságukban is menedéknyújtó paraszti udvarokra.

Se ki, se föl, tessék csak helyt maradni. Ez a világ nem Kánaán, még csak nem is Tamási Ábel-replikáinak csillagszórós hangulatú játéktere. A hargitai kunyhó súlyos, bazaltos hátterében nem havasi rigók, pintyek énekes hangulata, hanem inkább a száműzetésé leselkedik. Mi végett vajon? Holmi világfájdalmas érzésbe kívánna hajszolni bennünket a festő?

Itt-ott hasadó réseken egy fényesebb világ küldi üzenetét. Szécsi lombtalan vagy jórészt lombjahullott festői világa — csupasz, görcsös, vonagló törzsek mély gyökerű kapaszkodása —, homályba fullasztott ege, sóbányaleheletű erdőrengetege épp arra késztet, hogy néhol kopját ültetve, másutt eget hasogatva, magunk világítsuk ki az ablakainkat.

SÜTŐ ANDRÁS

Szécsi Margit

(1928—1990)

Megyek a temetőbe, az én temetőmbe, ahol nyugszanak legközvetlenebb hozzátartozóim: szüleim, négy nagyszülőm, s más rokonaim is, s ahová nem csak erkölcsi parancs késztet, de természetes mozdulatok is hívnak. Magyarország egyik legszebb temetője ez, a csúcs alatt, de fenn a hegyen, a város fölött, de még nem égbe nyúlóan, hanem nagyra nőtt fák védelmében.

Megyek a temetőbe, az én temetőmbe, ahol nyugszanak számosan az én legközvetlenebb hozzátartozóim: írók, művészek, tanárok, példaképek és barátok. Itt temettük Németh Lászlót, Illyés Gyulát, Weöres Sándort, Kormos Istvánt, Pilinszky Jánost, Nagy Lászlót. És jött ideje újabb temetésnek egy komor decemberi napon.

Megyek a temetőbe, az én temetőmbe, ahol Nagy László mellé tér meg a kopjafa tövébe a magyarság létének legvégső pillanatáig tartó örök nyugovásra a fenséges költő fenséges költő-társa: Szécsi Margit.

Megyek a temetőbe, az én temetőmbe e zord és komor decemberi napon, s kegyes és mostanság ritka ajándék oldja a zordságot és komorságot: nagy pelyhekben hull a hó, neki-nekiiramodva már reggel óta, s mire felérek a hegyre, már fehérbe öltözött minden. A halál fehérsége fogad? Lépteink ropogása széttöri a semmi csendjét, s minden romlás és rombolás ellen való éneket zümmög a belső hang az ártatlanságról, a tökéletességről, a megtisztulásról.

Megyek a temetőbe, az én temetőmbe, ahol társa mellé kerül az asszony és a költő, s közben egy vers néhány sora ismétlődik újra meg újra bennem egy régebbi télből és egy akkori havazásból, Csoóri Sándor Nagy Lászlót sirató énekéből: „Esne a hó csak, esne / a Somló tetejére, / a Duna közepébe, / Margit vállára esne, / de a hónak is vége." ... „Esne a hó csak, esne" — de hát esik! Miért pontos mégis ez a feltételesség? Mert Margit vállára már nem eshet. Nem a hónak, hanem Margitnak lett vége. Már csak urna őrzi hamvait, a hó csupán arra záporozhat, nem a vállára.

Megyek a temetőbe, az én temetőmbe, ahová legjobb társai közé érkezik haza Szécsi Margit. Búcsúzunk tőle talán tucatszor tucatnyian, éppen elegen ahhoz, hogy bizonyosságot tehessünk felőle: igaz ember és igaz költő volt, aki méltó helyre talált e magaslaton, Nagy László szíve kosara fölött néhány arasznyira, ami sem a szeretetnek, sem az öröklétnek nem távolság. Margit, magát nem tudták a flaszterba tiporni, magát igenis betakarja a lobogó, és így hullik szívére a hó. Amiért énekelt, azért szeretnénk mi élni, amiért élt, azért szeretnénk mi is énekelni.

Megyek a temetőből, az én temetőmből, araszolva a síkos úton, s amint fölnézek, a lecsupált fák fölött, a szürkeségből egyre áradó hópelyhek között ott cikázik a *Szélpincér*, szinte látni Margit látomását:

Míg a hóhideg arcú emberek:
borotvált bácsik, állukig a kék sál —
nyíretthajú, hová röpülsz magadban?
a kávéházba bezuhog a tél,
beront a szél a rablott zúzmarával,
kéziratodban es-hangon lapoz:
— itt élt, és írta ezt — ezt írta, kérem —
szól a szélpincér, fehér téli frakkban.

VASY GÉZA

tusa, magatartása, s az a — jobb szó híján — önpusztítónak nevezhető életvitel, mely sajnos már jóval az általam ismert korszaka előtt jellemezte őt. Tudni lehetett, hogy nem lesz hosszú életű. Mégis nehéz elfogadni, hogy egy ekkora tehetségű író életműve ezzel a néhány könyvvel végérvényesen lezárult. Ugyanakkor én máig nem tudok szabadulni attól a gondolattól — noha rettenetesen sajnáltam, s gyászoltam magamban sokáig —, hogy nem nagyon volt meg az írói újjászületés lehetősége abban a leromlott szervezetű Hajnóczyban, akit az utolsó találkozások alatt láttam. Így hát, minden fájdalmam ellenére is, látok valami elkerülhetetlen, végzetszerű beteljesültséget az ő rövid életében és szűkre szabott életművében. Az egylényegűség teljességét, a következetes sors ördögi tökéletességét... Egy normális civilizációs igények szerint élő emberre — főleg, ha művész — általában megszégyenítően hat az olyan sors, amilyen a Hajnóczyé volt. Hogy valaki képes legyen egyetlen dologra szánni magát, és arra az egyre használni el életereje minden cseppjét, megszégyeníti az óvatost, a mértékletest. Valójában a szélsőség a zsenialitás velejárója. Nyilván ezért is van, hogy az ilyen végletes művészi pálya köré utólag valamilyen mítosz szövődik, s ez ki is jár neki, hiszen az ilyen művész ténylegesen belehal abba, amitől mi csupán szenvedünk. Ugyanakkor persze azt is tudni kell, hogy ezek a dolgok csak nagyon kevéssé múlnak erkölcsi választásokon. A moralitás valójában a választásnál kezdődik, amikor az ember a lehetőségei (vagy a gátjai) között választ. Én úgy érzem, hogy Hajnóczy esetében igazából nem választásról van szó. Az ő életpályájában inkább egyfajta tragikus irányultságú eleve elrendelés mutatkozott meg.

(Az interjúk hangfelvétele a Petőfi Irodalmi Múzeum Hangtárában található.)

SZÉCSI ANDRÁS: GYIMESI HÁZAK

MISKOLCZY AMBRUS

Iorga-paradoxonok

AZ ERDÉLYI ÉS MAGYARORSZÁGI ROMÁNOK TÖRTÉNETÉRŐL — 1915., 1989.*

A román gondolkodók kedvelik a paradoxonokat. A paradoxon legkülönbözőbb formáit. Szó szerint ellenvéleményt jelent (para = ellen, doxa = vélemény), az általános elfogadottal ellentétes véleményt. Az immár klasszikusnak nevezhető paradoxon látszólag képtelen, önellentmondásnak tűnő, valójában jól megalapozott állítás. Így szellemes, elmés mondás. Eddig a magyar és román értelmező szótárak. Az angol, francia, német értelmező szótárak azt is jelzik, hogy abszurd, téves állítás is lehet, valahogy úgy, ahogy Pápai Páriz Ferenc latin—magyar szótárában olvashatjuk: „közönséges értelem ellen való ritka mondás". Így tehát a paradoxon fogalmi rugalmasságában rejlenek használatának előnyei és hátrányai, sőt veszélyei. És mindebből következően az, ahogy bánunk vele, minősülhet pozitív vagy negatív módon. Olyan ellentmondásos helyzetekben élünk paradoxonokkal, amikor magunk is ellentmondások hordozói vagyunk, és ezt hol „igazságunk" indulatos kifejezésre juttatásával, hol cinizmusunkkal reagáljuk le. Alighanem Nicolae Iorga is klasszikus és egyben tragikus példa lehet erre.

Iorga korszakalkotó egyéniség. Olyan vizionárius — írta róla egyik tanítványa —, aki a múlt felé fordulva történész, a jövő felé próféta.[1] Egyszóval: nemzetnevelő. Ennek dimenzióit publikációs tevékenységének arányai is érzékeltetik. 1890-től csak 1934-ig 1003 kötetet (és füzetet) tett közzé, továbbá 12 755 tanulmányt, 4963 recenziót, valamint 13 682 politikai cikket. Politikai és szellemi irányzatok fölé magasodó — alapvetően falu- és parasztközpontú — integratív-organikus nemzettudat kifejezője szeretett volna lenni, és voltak pillanatok, amikor úgy érezhette, az ő álláspontja a nemzeté. Állásfoglalásainak egyik legértékesebb eleme a fel-felbukkanó kétely, igazságra törekvésének is leghűségesebb kísérője. Hatalmas életműve annyira összetett, hogy igaztalan leegyszerűsítés nélkül talán nem is lehet nyilatkozni róla. Aki ír róla, így szinte áldozatává válik.

Szenvedélyesen hirdette 1916-ban a háború misztikáját, a nemzetet — a szerves fejlődés igenlésétől vezetve — szinte örök kategóriaként kezelte, mármár történelem fölötti magasba mutatva fel, ugyanakkor tisztában volt a nacionalizmus történelmi viszonylagosságával. Aktív szerepet játszott a Habs-

---

* Nicolae Iorga: Istoria românilor din Ardeal şi Ungaria. Bucureşti (Editura ştiinţifică şi enciclopedică) 1989. (564 old.)

12. A 2. jegyzetben említett tanulmányokon kívül lásd még: *Zvonimir Golubović—Živan Kumanov:* Novi Sad u ratu i revoluciji 1941—1945. Knjiga II. Novi Sad, 1981. 464—471. l.

13. *Slobodna Vojvodina,* 1944. október 28.

14. Uo.

15. Uo.

16. Pokrajinski komitet KPJ za Vojvodinu 1941—1945. 430. l.

17. *Aleksandar Kasaš:* i. m. 182. l.

18. Uo.

19. *A. Sajti Enikő:* i. m. 248. l.

20. Okružni komitet KPJ za Vojvodinu 1944—1945. 396. l.

21. *Balogh Sándor:* A népi demokratikus Magyarország külpolitikája 1945—1947. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1982. 252. l.

22. *Edvard Kardelj:* Sećanja. Borba za priznanje i nezavisnost nove Jugoslavije 1944—1957. Beograd, 1980. 85. l.

SZÉCSI ANDRÁS: KEMÉNY JÁNOS

számú magyarság kitelepítését követeltük — mindössze negyvenezerét, de ebből senkit sem telepítettünk ki."[22]

A legnehezebb hónapok tehát elmúltak — de léteztek. A hatalmi konszolidációval párhuzamosan az új hatalmi szervek igyekeztek megtalálni a modus vivendit a magyar kisebbséggel is. E konszenzus alapját az új rendszerrel történő *politikai azonosulás* és a közelmúlt eseményeiről történő *hallgatás* képezte. 1944 decemberétől megkezdődött — korabeli kifejezéssel élve — a magyarok „politikai mozgósítása" a népi bizottságok és a kommunista párt keretei között, a már korábban meghirdetett nemzetiségpolitikai elvek gyakorlatba történő átültetése. Ez együtt járt a nemzetiségek horizontális szervezeteinek felszámolásával, amely korántsem kisebbség-, hanem rendszerspecifikus volt, hiszen érintette a horvátokat, szerbeket, szlovéneket és az ország más nemzeteit, nemzetiségeit is.

A mai jugoszláviai válság, úgy tűnik, kettős hatást gyakorol az ottani magyarságra: egyrészt fokozott veszélyhelyzetet teremtett, másrészt felerősödött a szerb nacionalizmussal szembeni ellenállás igénye. Hogy e küzdelem kimenetele milyen lesz, ma még nehéz megjósolni. Egy biztos: a jugoszláviai magyarok is elindultak azon az úton, amelyet Bibó István nyomán joggal nevezhetünk „az emberi méltóság alapvető felkelésének", s amelynek természetes részét kell képezze saját, sok esetben fájdalmas múltjuk reális számbavétele.

JEGYZETEK

1. *Elemer Homonnay:* Atrocities Committed by Tito's Communist Partisans in Occupied Southern-Hungry. Cleveland, Ohio, 1957. *A. Sajti Enikő:* Délvidék 1941—1944. A magyar kormányok délszláv politikája. Kossuth Könyvkiadó, 1987. 243—251. l.

2. *Ruža Cvejić:* Uloga Komunističke partije Jugoslavije u organizovanju i radu Vojne uprave za Banat, Bačku i Baranju. Istraživanje I. Novi Sad, 1971. 245—255. l. *Aleksandar Kasaš:* Ekonomske mere Vojne uprave za Banat, Bačku is Baranju. Zbornik za istoriju. 1983/29. 173—183. l.

3. *Matuska Márton:* Negyvenöt nap negyvennégyben. *Magyar Szó*, 1990. október 14—31. (A sorozat folytatása a kézirat leadásakor még tartott.) A magyarországi olvasók a *Magyar Nemzet* 1990. június 27-i számában olvashattak erről, ugyancsak Matuska Márton Bácska, 1944 ősze című cikkében.

4. Vojvodina u narodnooslobodilačkom ratu i socijalističkoj revoluciji 1941—1945. U redakciji *Čedomir Popova.* Novi Sad, 1984.; *Rehák László:* Kisebbségek Jugoszláviában. Jogi-politikai tanulmány. Forum, Újvidék, 1967.; Uő.: Kisebbségtől a nemzetiségig. Forum, Újvidék, 1979.

5. E gazdag irodalomból csak néhány vajdasági dokumentumkötetre utalok: Okružni komiteti KPJ za Vojvodinu 1944—1945. Izbor i objašnjenja *Ljubica Vasilić.* Novi Sad — Sremski Karlovci 1978.; Pokrajinski komitet KPJ za Vojvodinu 1941—1945. Predgovor, izbor i objašnjenja *Ljubica Vasilić.* Novi Sad — Sremski Karlovci 1971.

6. *A. Sajti Enikő:* 11—84. l.; 128—168. l.; 217—242. l.

7. *Magyar Szó* 1990. márciusi tematikai különkiadása. 5. l.

8. Pokrajinski komitet KPJ za Vojvodinu 1941—1945. 495—500. l.

9. Uo. 497. l.

10. *Magyar Szó*, 1990. márciusi tematikai különkiadás. 5. l.

11. *Slobodna Vojvodina*, 1944. október 28.

(következtetés)
tisztelt berlin úr
alulírott
még nem láttam elég világot
leomlani
kérem lóindulatát
tisztelettel

A szobor

Van, ahonnan hiányzom.
Van, ahol senki vagyok.
Egy üres téren,
egy üres városban,
egy üres, még nagyobb helyen.
Nem kellene nekem város,
tér,
utca sem.
Csak egy szoba, két talpnyi hely,
hogy kivetkőzzem rácsaimból.

SZÉCSI ANDRÁS: TÖLGYEK

jár a toronyóra
hérics
kikerics kikerics
jégvirág
mondják otthon vagyok
védett virágok — felszántották a réteket
védett állatok —
védett —

utolsó mohikánok anyjaként
utolsó előtti mohikánok anyjaként
circumdederunt

bocsánat nem vagyunk mohikánok
dehogy vagyunk mohikánok
dehogy vagyunk holdviola
holdviola
hold
„A violát akkor szedik . . ."
anyám énekel
apám énekel

Variáció múltra és jelenre következtetéssel

(egyenlőség igazságban)
elindultak meghívni
a világot mihozzánk
megérkeztek levágni
a világot mitőlünk

(összefüggések)
elindultam meghívni
a világot mihozzánk
béküljünk ki —
hányadik
ígéretes békeszerződés
lenne ez
ismét idegenben

(részletmegjegyzés)
magamban szorongatom
a visszaszaladást
irtózom
kékre feszült emberek
falaihoz
megérkezni

A szétázott utolsó könyv

„...A világ a Krisztus utáni második évezred végére végre kezdett olyanná válni, mintha nem csak holmi perverz, mazochista hajlamokkal megvert barmok népesítenék be. Bár a másé még mindig édesebbnek tűnt, és a kiömlő vér még mindig felpezsdítette az isteni bizalommal megáldottakban megbújó állatit, de néhány önámító önjelölt már-már kezet nyújtott egymásnak. És ebben nem a látszólagos baráti jobb ténye a lényeges és figyelemreméltó, hanem az, hogy a hát mögé rejtett másik ezúttal nem markolt semmit, bár az ökölbe rándult kéz körömágya a szorítástól bevérzett..."

Itt tartott Noé a könyv olvasásában, amikor rozzant bárkája az Ararát ıullám borította csúcsán fennakadva léket kapott. Az utolsó lehetőség pillanatok alatt süllyedt el, vált semmivé. A válogatott rakományból pedig semmi és senki nem menekülhetett.

„Talán szép is lehetett volna. De ha nem, akkor meg nem kár érte, és jobb is így." — legyintett utoljára Noé. A kezéből kieső könyv pedig lassan alámerülve semmivé ázott.

SZÉCSI ANDRÁS: KACSÓ SÁNDOR

SZERDAHELYI ZOLTÁN

Beszélgetések Hajnóczy Péterről

DOMOKOS MÁTYÁSSAL

— *Úgy tudom, meglehetősen korán — még irodalmi felfedeztetése előtt — kapcsolatba került Hajnóczy Péterrel.*

— Igen, B. Nagy László küldte el hozzám Hajnóczyt, akit még akkor nem nagyon ismertek az irodalmi világban, azzal, hogy ez egy őrült kályhás jelenleg, de tehetséges ember, és próbáljak rajta, lelki értelemben is, segíteni. B. Nagynak az volt a véleménye, hogy Hajnóczy akkori írásai — az adott kiadói feltételek között — nem megjelentethetők, azonban, tekintettel a szerző kétségtelen tehetségére, mégis jó lenne őt valamilyen lelki megerősítésben részesíteni, nehogy felhagyjon az írással.

Szóval akkor fölkeresett engem Hajnóczy, aki egy nagyon jó megjelenésű, karcsú, fegyelmezett, és jó gondolkodású úriembernek látszott. Elmondta, hogy ő kályhás, és már sok mindent megpróbált, de semmi nem megy neki, és hogy: ír. Ír, ír, ír. Jelezte, hogy tulajdonképpen ez a legfontosabb a számára, bár ezt is a reménytelenség állapotában műveli. Akkoriban én több ilyen jelenséggel találkoztam, mert ugyanígy eljött hozzám például Szentjóby Tamás is (őt Weöres Sándor küldte), aki szintén a normális, polgárinak mondható társadalmi lét alá szorított helyzetben élt, eléggé nehezen. Hajnóczy magányos ember volt, nem is tudom, hogyan került össze B. Naggyal.

A kontrasztot számomra a megismerkedés pillanatában az jelentette hogy egy ember, aki a szó valamennyi lehetséges értelmében az underground ból jön, úgy néz ki, mint egy oxfordi egyetemi hallgató. Egész testalkatába volt valami arisztokratikus, nyúlánk agárszerűség, s hozzá még egy entellek tüel fej, ami — mondjuk — nem általános a trógerolók között. Úgy tetszet mintha ez a testalkat, ez a fizikai megjelenés hitelesítette volna, hogy ez ember — a pillanatnyi foglalkozása ellenére — ír.

— *Vissza tudna-e emlékezni közelebbről, hogy milyen írásokat vitt akk Önhöz?*

— Körülbelül hatvan—nyolcvan oldalnyi kéziratot adott át nekem, hibá lan gépeléssel, olyasféléket, amelyeket — mondjuk — egy hagyományosa irodalmon nevelkedett ízlés érthetetlen allegóriáknak tekintett volna. A sodik kötetbeli „A szertartás"-nak az előképei, előfutárai lehettek e A nouveau roman stílusát idézték, bár *valami felé törekedtek* ezek a sz gek, valamit azért ki akartak fejezni, be akartak keríteni. Én becsü akartam lenni, és nem volt szándékomban őt ámítani, ezért azt kellett danom, hogy bár ezek nagyon tehetséges írások, a mi viszonyaink k jelenleg (1971-et írhattunk akkor) reménytelennek tűnik a kiadatásuk. Pe ha igaz is, hogy mi ketten, a kiadói szerkesztő és a még ismeretlen író ob tíve szemben álltunk egymással, neki éreznie kellett (és érezte is), hogy nem vagyok az ellensége: a legteljesebb egyetértésben, fenntartás nélkül maximális őszinteséggel beszéltünk egymással. Ő a maga módján hálás v ezért, ami abban mutatkozott meg, hogy bármit tanácsoltam neki, elfogad mert föltételezte, hogy jóhiszeműen mondom. Ajánlottam a Valóság szerkesz

állt a komódon, redős palástban. Kicsi, sima szobor, akinek azt mondtam: te sem hiszed el. Üvölthettem volna akár, Mária aludt. Ismeretlen őseire láttam a falakon, többnyire gyerekekre. Egyikük talán éppen Mária volt, tudatlanul mosolygott a képen. Hosszú lett a szoba a holdfényben, messze került minden.

A kertet néztem, újra. Ilyen nekem sose volt, nem jutott. Egy fűszálat sem mondhattam magaménak, nem nevezhettem a nevén. Ha egyszer birtokomba vehetek egyet, Kovács Józsefnek fogom elnevezni. Kovács József fűszál, a barátom. Üvegen át néztem a kertet, meszes fényben láttam. Aztán meghallottam az első autóbuszt, nehezen jött fel a tetőre. Felzavart egy kutyát, de az vakkantani is alig bírt. A hajnali hideg elmerevítette az állkapcsát, akár egy nikkelezett orvosi szájpecek.

A fürdőszoba kis ablakán át újra megnéztem a kutyákat, az összeset. Kint hevertek a hideg betonon. Pihentek, de nem aludtak most sem, látszott a szemük fehérje.

— Feküdj le, bogár — mondta az ágyból Mária —, holnap is szükségem van rád. De még ma.

Rámfordult, amikor mellédőltem. Nagyon fáztunk egy ideig, mint akiket a hideg ráz, de aztán már nem. Éltünk. Éltük egymást, ahogy mondani szokás azon a messzi vidéken, ahonnan ide jutottam.

SZÉCSI ANDRÁS: HEGYEK, DOMBOK

ZALÁN TIBOR

Úton, sehová

Életem a semmi felé tart, megfontolt és nyugodt mozdulatokkal, megszokott egykedvűséggel, az ünnepélyesség legapróbb jelei nélkül. Megszokottá vált számára ugyanis a semmiben feloldódás kikerülhetetlen távlata, mind nagyobb körökben rendeződtek napjaim köré a tüneményvilág díszletei, az egyre pompázatosabb és komorabb installációk, egyre nagyobb gyűrűkbe rendeződött el bennem a halál, a nyugalom álma, a legvalósabb és leghatártalanabb kiterjedés.

Önkéntelen készülődés volt ehhez eddigi létezésem, környezetem, világban bolyongásom. Már ezt is tudom.

Kezdődött egy alföldi nagyobbacska községgel, Abony volt a neve. Abony a gyermekkorom. Vidék. Gyermekkorom a vidék. Ahogy az ember létezésének gyermekkora a vidék, az értékek és mozgások természetközelisége, a melegség testközelisége, a naivságból felállított, de a megfigyelések kontúrjaival megerősített világkép hullámzó, földszagú színpada.

Kamaszkoromhoz már egy várost, vidéki kisvárost rendelt a véletlen vagy a szerencse — ahogy az emberi közösségek kamaszkora is ilyen kisvárosokban alakította ki a maga kereteit, rajzolta meg a lehetőségeit. Lusta fények görögtek itt az első lányok és kitelt húsú asszonyok reszkető hátán, nagy szándékok horgadtak fel és hamvadtak el különösebb következmények és bánatok nélkül, egyszerűnek és elérhetőnek tűntek fel a horizont paravánjai.

Ifjúságom már egy igazi, de még mindig vidéki nagyvárosban talált magára, melyben jól összetalálkoztak a távlatok és a bűnök, megébredtek az elszánások és elkezdődtek a föladások, a megfutamodások. Szegeden éltem ekkor, személyiségem autonómiájának megszerzése, megszervezése, megőrzése, elveszítése, feloldódása határán. A sebesülések és vadászatok ideje ez már, vonzott a messzeség és tartottak a fölkínált gyönyörök, a könnyedén megszerezhető és megtartható hírnév, a fontosnak vélt és elégedettségre okot adó népszerűség. Ez a pont az, ahol még arányban marad lehetőség és megvalósítás, méret és igény, szükséglet és kínálat, elképzelés és realitás, görcs és feloldódás. És, de feltűnik ugyanekkor a derengés peremén, halovány leheletét előreküldi a semmi. A nagyváros, a főváros, a világváros hát ennek a semminek a hadüzenetével fogadott, nem voltam már senkié és nem volt már semmi sem az enyém, az utcán nem köszöntek rám, a parkokban nem az én karolásom melegét őrizték a padok, minden addigra kialakított, megharcolt, megszenvedett fontosságom és szerepem feloldódott a nagy és szürke, értéktelen, mert arctalan, és csak az emésztéshez hozzászervezett masszában. A körök, mert beláthatatlan nagyokká tágultak köröttem, befelé rágtam a lelkemben magamat, még nem sejtve, hogy lehet, lesz egy pont, amelyet túlhaladva az ember léte átzuhan a túloldalra.

Nincs innen visszaút, és előre sincsenek ösvények, a nagyváros az emberi-földi lét végső határának a szimbóluma, megélve a fölismert vereség tartománya.

És lám, egyszerre megértem, nem a gyermekkor, a kamaszkor, az ifjúság színhelyeivel, nem a vidékkel, nem is a nagyváros, a felnőttkor arányokat kereső és keverő, méreteket létrehozó és elvétő, tüneményeket elfogadó és azok

LÁSZLÓFFY CSABA

Menekült-szonett

Rítusos hallgatás, csak káosz
belül, ahol a kor redői
árnyékot vetnek, míg kitörli
az elidegenített város
rémképét s — hangjait szívéből —
hajszolt pályán keringő emlék
sújtja a nyúlt koponya mentét,
gúnyosan hurkolódó hét kör:
az idő csillapíthatatlan
formakeresése a térben.
„Amit adtam, s amit kaphattam
volna, s amire már örökre
csak érvem van, nincsen esélyem" —
Egy arc, akár a semmi tükre.

SZÉCSI ANDRÁS: SZILÁGYI DOMOKOS

BÁLINT TIBOR

Napozni lehetett a gyöngédségénél

Az asszony levelet kapott a lányától, hogy sürgősen utazzék fel hozzá, mert Valér, azóta is, hogy kimondták a válást, éjjel-nappal zaklatja őt, s ha ennek nem szakad vége, a gyermekeket is megöli. Rémséges utazása volt, a vonat négy órán át döcögött, zakatolt, s álldogált lázító közönnyel a száz kilométeren, mintha a sors rendelése lett volna már az is, hogy ő tehetetlenül szenvedje át az idők végezetéig a látomást, amelyben a kisfiú meg a lányka a vérébe fagyva, tágra nyílt szemmel mered a semmibe, Szeréna pedig a konyhaajtó fölötti kampón himbálózik...

Valahányszor megállt a vonat, ő a vagon hátravágódó ajtaja mögül szeretett volna átkiáltani a behavazott dombok és dermedt bokrok fölött, a befagyott források és repedezett itatóvályúk fölött, hogy vigyázz, gazember, megszámláltattak a te óráid, és akkor is szétzúzom a fejed, ha életfogytiglanira ítélnek; de nem ítélnek el, sőt az egész ország a kezemet csókolja majd, hogy megszabadítottam egy vámpírtól...

A fekete műanyag táska húzózárját óvatosan kinyitotta egy arasznyira, hogy ismét és újra lássa a húsvágó balta csillogó élét, amely egy-egy pillanatra megnyugtatta, elvágva benne a rettegés és a düh tápláló ereit. Hurkot is varrt a kosztümkabátja alá, mert oda szándékozott beakasztani a baltát, mire fölér a lakásba, nehogy váratlanul érje Valér támadása, mint egy esztendővel ezelőtt, amikor lerúgta a lépcsőről...

„De hát mit keres a házban a gazember, ha már kimondták a válást? Nem tud belenyugodni, hogy a gyerekeket is, a lakást is Szerénának ítélték?"

Megpróbált rágyújtani, de hol a gyufa, hol a cigaretta hullott ki gémberedett ujjai közül. Minden ellene szegül ilyenkor, hogy visszahúzza, késleltesse — gondolta —, mintha ő maga készülne gyilkos támadásra. Jó húsz percet várt az autóbuszra is az állomástéren, a koromszagú hidegben, ismeretlen emberek tömegében, s csupán az a képzelgés kötötte le olykor egy kissé, hogy épp most kerül elébe az a semmiházi, ő pedig agyonüti, s ezzel véget vet a lánya kálváriájának és a sajátjának is.

Már leszállt az autóbuszról, már kiizzadt a gyaloglástól, de még mindig nem volt ott. Miközben fölfelé igyekezett a meredek, betonozott úton, a tömbházak hatalmas hasábjai mintha egyre távolodtak volna tőle, ahelyett, hogy közelednének, s már sírni tudott volna gyötrő öregségétől, lépteinek szaporátlanságától. Alig hogy belökte táskájával a lépcsőház ajtaját, s fölkapaszkodott néhány lépcsőfokon, az ismert magasságból, a negyedik emelet tájékáról veszekedést hallott, és rögtön felismerte a hangokat:

— Valld be, te cafat, hogy kikkel és hányszor, mert kinyomom belőled a szuszt!

— Mindenkivel és annyiszor, ahányszor jólesett, de ne ordíts, mert mások is laknak ebben a házban!

— Tojok rájuk! És azért is ordítok, idecsődítem a fél világot, hadd tudják, hogy egy ribancot vettem el!

Most a kislány kezdett el sikoltozni, és sikoltott egyvégtében, hogy érthetetlenné tegye a veszekedést.

Vénusz vagy Elisabeth

A magyar valóság, a közép-európai történelem egy-egy epizódját eredetien feldolgozó filmek után Szabó István filmrendező operai kerettörténet kulisszái közt meséli el mondandóját. Új filmje, a Találkozás Vénusszal, magyar módra, kissé vontatottan indul. Egy csöppet sem vonzó külsejű, kissé zilált arcvonású, rendezetlen hajú férfi ácsorog egy repülőtéri útlevélvizsgáló előtt, aki mind őt, mind útiokmányát (magyar útlevél) bántó lassúsággal fixírozza. Karmester ő, feladata a párizsi operában Wagner Tannhäuserének betanítása kelet- és nyugat-európaiakból összeverbuvált nemzetközi énekestársulatnak. Közben azonban meg kell küzdenie a minden pillanatban sértődésre kész énekesekkel, a zenekar szakszervezeti jogaival és unott profizmusával, az amerikai sztárénekesnő fölényével, az operaházi vezetés kicsinyes akadékoskodásaival, nemkülönben saját kétségeivel.

A történet első csúcspontján a karmester, hogy feloldja a próbák során kialakult feszültséget, dalra fakad és egy-egy félmondattal jellemzi a polgárháborúkat, internálótáborokat megjárt, diktatúrákat túlélő, idegenbe kivándorolni kényszerült, különböző nyelven értő, de közös művészi célért összefogó közreműködőket. Ebben a dalban, amelynek előadásába az amerikai művésznő is bekapcsolódik, sűrítve benne van mindannyiunk közép-európai múltja és meghatározott jövője.

A másik csúcsponton a világjáró amerikai énekesnő és a röghöz kötött magyar művész egymásba gabalyodik. A harmadik csúcs a film zárójelenete. A frenetikus sikerű előadás után kiürül a színpad és a nézőtér, a karmester egyedül, tanácstalanul álldogál. De nem úgy, mint filmjei végén Chaplin. A karmester nem mozdul, nincs hova mennie. Eltűnődöm. Vajon Szabó István is így, ezzel a filmmel búcsúzik eddigi témáitól?

IVÁNYI ZOLTÁN

KETYEG A NARANCS

Egy huligánbanda tobzódik az erőszakban, vezérüket elítélik, majd agymosásnak vetik alá, aminek következtében kamatostul visszakap áldozataitól minden szenvedést. Az ügyből politikai botrány lesz, ezért inkább „ellen-agymosást" kap. Kezdheti elölről disznóságait. Ennyi és nem több a váza a háború utáni angol bestseller irodalom egyik csúcsának, a *Mechanikus narancsnak*, amely immár harminc éve zaklatja fel a közönséget könyv, film, legutóbb pedig zenés darab formájában.

Mitől válik remekművé egy, orvosi tévedés miatt magát halálos betegnek hitt publicista írása, amelynek alapötletét felesége brutális meggyilkolása adta? *Anthony Burgess* mindenekelőtt megalkotta a politikai sci-fi, a krimi és a lélektani groteszk páratlan elegyét. A regény nyelvi bravúr is egyben: az angol szlenget végig keveri eltorzított orosz szavakkal, szinte megoldhatatlan feladat elé állítva a fordítókat. Feltehetően ezért számított nálunk hosszú ideig tiltott gyümölcsnek, holott ugyancsak durva leegyszerűsítés lenne a Beethoven-rajongó szörnyeteg, Kicsi Alex hányattatásait szovjet- vagy kommunistaellenes pamfletnek egyszerűsíteni. A hatalom végtelen cinizmusáról szól Burgess, amellyel ebben a regényben mindenki visszaél, a védtelenné vált Alexre támadó csőlakótól az emberi akarattal játszó orvosig, a nyomorék írótól a belügyminiszterig.

Aztán megtetszett a könyv *Stanley Kubrick*-nak, és a zseniális angol színésszel, *Malcolm McDowell*-el a főszerepben hátborzongató filmet rendezett. Talán kevesebb volt alkotásában a humor, mint a regényben, ellenben a *Walter Carlos* által készített klasszikus átiratok révén akaratlanul is megjósolta a zenének a kínzásokra való felhasználását.

Talán ez a gondolat vezetett oda, hogy a zenés színpadok szerzőit is megihlette a mű: tavaly Angliában mutatták be azt a rockmusicalt, amelynek zenéjét a U2 gitárosa, *The Edge* szerezte. Burgess gyűlölte ezt a változatot. Remélhetően jobban megnyeri tetszését a magyar változat, amelyet a Budapesti Kamaraszínházban *Márton László* állít színpadra, az egyik legeredetibb hazai muzsikus, *Pierrot* zenéjével. Most bizonnyal nem járunk úgy, mint a Rocky Horror Show-val, mert a könyv már magyarul is olvasható, és filmklubhálózatokban, egyetemi klubokban már régóta vetítik Kubrick alkotását. Arról nem is beszélve, hogy ha valahol, akkor ezen a tájon nagyon tudják, mit jelent a hatalmi erőszak, és a tolerancia hiánya. Lehet, hogy a mai, pluralistának mondott rendszer sem fogja szeretni?

G. N. L.

KÁBULT KÉPEK

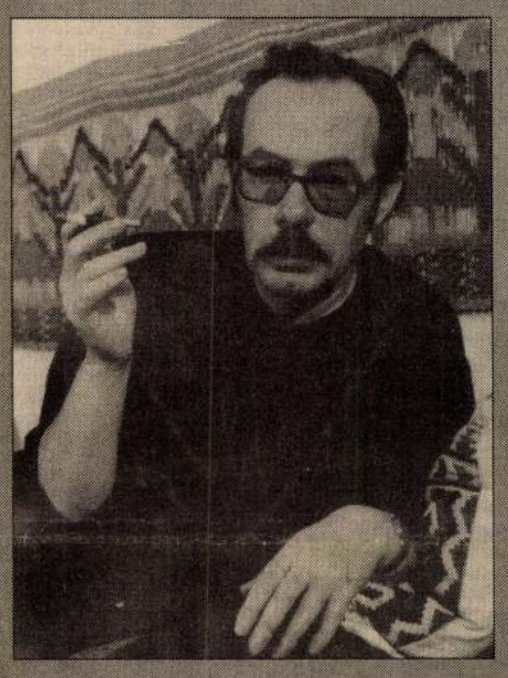

Szécsi András székelykeresztúri származású, a marosvásárhelyi festőkolóniához kötődő művész a viharban megkapaszkodó magányos fákat, történelmi szélviharokban helytálló férfiak portréit festette.

Ő volt az a festőművész, akinek nem 1989 feledhetetlen karácsonya után kellett rádöbbennie: mi mindent lett volna emberi és művészi kötelessége megfesteni a diktatúra évtizedei alatt. Az önpusztítók csoportjához tartozott. A Securitate folyamatos zaklatásai elől alkoholos kábulatba menekült. Megfejthetetlen titok, hogyan tudott józan napjaiban széles körű, elmélyült, naprakész irodalmi-művészeti ismeretanyagot felhalmozni. Mint ahogy az is rejtély, miként tudta megfesteni azt az évenkénti minimum hetven-nyolcvan olajképét, amiből szerény egzisztenciáját fenntartotta. Aránylag kevés kép maradt meg műtermében: a kisebbségi létben élő értelmiségiek ellenállásának sajátos megnyilvánulási formája volt a szűkös anyagi feltételekhez képest túlméretezett könyvtár, és az eredeti műalkotások tucatjait felmutató magánképtár. Bármerre jártam, falusi körorvosok, agronómusok, tanítók mutogatták büszkén a Szécsi műtermében kincseiket.

Gyakran ajándékozta el a legjobb vásznait. Képet hagyott az őt vendégül látó barátoknál. „Nem fizetségképpen, hanem mert akarom, hogy távozásom után is közöttük maradjak" – mondotta egy tíz esztendővel ezelőtti beszélgetésünk alkalmával, amelyet az A Hét című romániai hetilap tett közzé. – „Székelyföldi posztimpresszionista vagyok... Egész életemben azt akartam megfesteni, hogy miként viszonyulunk mi, emberek a természethez. Manapság valami nagy baj van, gyakran látni csüggedt, lehajtott fejű embereket. Nem találják helyüket, kevesen ismerik fel, hogy hát az élet az csodás valami... Valamiféle szakadás történt ember és környezete, ember és természet között! Holott annyi kicsi tájunk van, ami mind a miénk, bennünket erősít, erősíthetne! Egy időben rengeteg székelyföldi falusi házat ábrázoló képet festettem. Az a vályogházi melegség, ami a Székelyföld házaiból felém sütött, az képekbe kívánkozott. Magunkrahagyatottságunkat, viharos életünket festettem meg bennük, nem is tudom, hány variációban... Mostanában sorozatban festem a fákat. Minden fának külön története van, beleívódva a törzsébe, kérgébe, ágainak kusza vonulatába. Nézd a büszke fenyőket. Én soha nem voltam büszke, de ezek a fenyők azok! Józan sem voltam, de ezek a fenyők józanul megkapaszkodnak a sekély talajon, belemélyítik gyökérzetüket a sziklák erezetébe... A fa maga az élet." – mondotta Szécsi, akinek nemrég jött halálhíre. Ötvenhét éves volt.

ERDÉLYI LAJOS

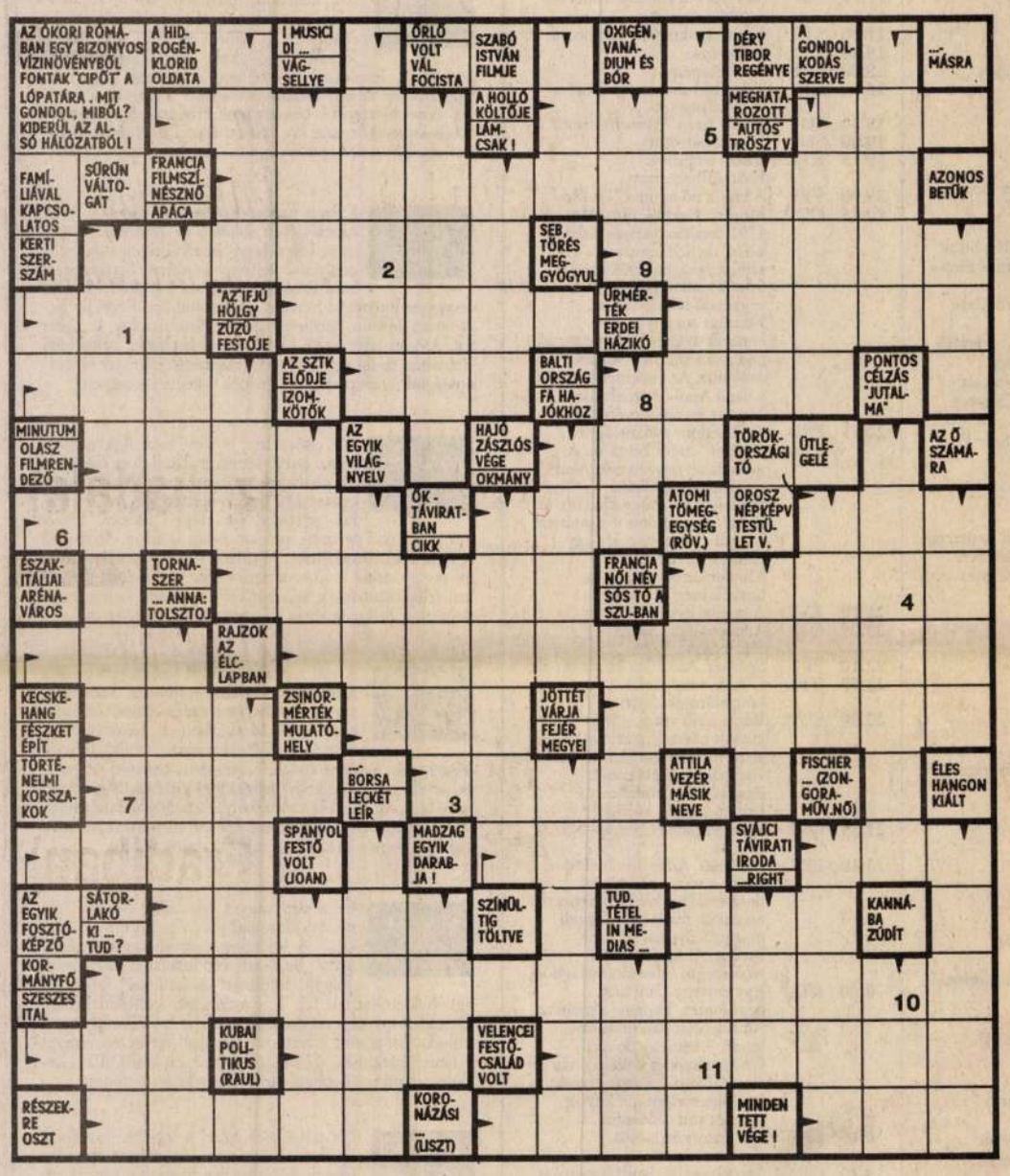

A tegnap megjelent keresztrejtvény megfejtése: „Mozart"

Párkereső=üzlet+játék+szerelem

Licitálás a Rádióban

A Magyar Rádió Párkereső című műsorának állandó szolgáltatása az országos árverés, amelyben a hallgatók nyilvánosan licitálhatnak egy híres, közismert személy által felajánlott „ereklyére", azaz egy olyan tárgyra, amely igazi érték lehet egy rajongó vagy egy szenvedélyes gyűjtő számára. Az árverésen bárki részt vehet az ország bármely részéből, mert egyedülálló módon a licitálás a Rádió két telefonszámán folyik, vagyis a kalapács alá kerülő tárgynak az lesz a tulajdonosa, aki az árverés ideje alatt a megadott telefonszámok egyikét felhívja és a legtöbbet ígér az ereklyéért, amely a fizetés után azonnal átvehető. Az árverés további különlegessége, hogy a befolyó összeg mindig egy nemes célt szolgáló alapítvány számlájára kerül, hogy melyikére, azt a tárgyat felajánló személy jelöli ki.

Ma este, november 13-án 20.00 és 21.00 óra között a Petőfin a Párkereső című műsorban Vágó István, a televízió műsorvezetője egy igazi ereklyét ajánl fel, élete első írógépét, amelyen legkedvesebb műsorainak terveit készítette el. Az országos árverés telefonszámai: 138-7200 és 138-7400. A befolyó összeget Vágó István a Szép Magyar Beszédért elnevezésű alapítvány számára ajánlja fel.

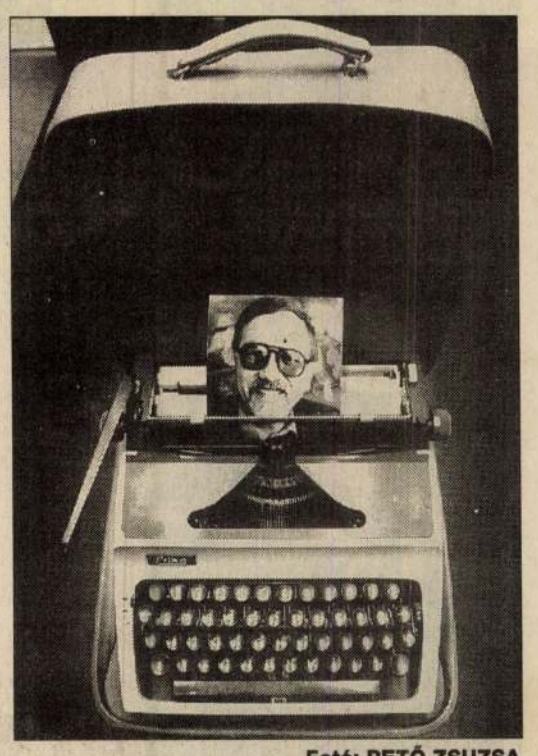

Fotó: PETŐ ZSUZSA

TV 1

5.45 Jó reggelt, Magyarország!
5.47 Falutévé
6.00 A Reggel
8.30 A Guldenburgok öröksége. NSZK-tévéfilmsorozat. XIII/10.
9.15 Évgyűrűk. Nyugdíjasok műsora
9.45 Képújság
16.34 Napi műsorajánlat
16.35 Német nyelvű nemzetiségi magazin
17.00 Képújság
17.05 Szextetthely. Francia tévéfilmsorozat. 18. Francis betámogat a lakásába egy férfit, akit majdnem elütött az autójával. Az illetőről később kiderül, hogy ilyen trükkel zsarolja a gépkocsivezetőket…

17.30 Kalendárium 1991. Ismeretterjesztő magazinműsor
18.00 Közlemények, előzetesek
18.05 Pénzvilág
18.15 Gyereksarok. Micimackó klub. Esti mese. Jó éjszakát kíván a Disney!
18.45 Most
19.15 Mini klip-mix
19.25 Reklám
19.30 Híradó
20.00 Műsorismertetés, reklám
20.05 Telesport
20.10 Reklám, közlemények, előzetesek
20.20 Jobb ma egy nő, mint holnap három. Francia film. Jerome-nak, aki szakmájában sikeres ember, csak a munka tölti ki az idejét. Szórakozni nem szokott, talán nem is tudna. Am váratlanul találkozik egy régi barátjával, aki ugyan nem vitte sokra, de társasága híresen bohém, barátnői gyönyörűek. Jerome beleveti magát az éjszakai életbe…
21.45 Reklám
21.50 Európai Utas
22.15 „Műrész". A Tv1 kulturális lapja
22.40 Tény-képek. Társadalmi riport
23.25 Késő esti híradó
23.30 ZDF-híradó

TV 2

Jó reggelt!

6.00–9.00 Napkelte

Kellemes délutánt! Műsorvezető: Kudlik Júlia és Dömsödi Gábor.

16.00 Hírek – Műsorelőzetes – Időjárás
16.10 Ötről hatra
17.00 Ötöd-ölő. Telefonos játék
17.15 Gyerekeknek. A szabadság gyermekei. Francia rajzfilmsorozat. VIII/1.

Jó estét! Műsorvezető: Kertész Zsuzsa.

17.40 Műsorelőzetes
17.55 Magyarország–Görögország. Férfi kosárlabda EB-mérkőzés
18.30 Esti egyenleg
19.35 Derűs tévé-évtár. Emlékezés a tévé (h)őskorából

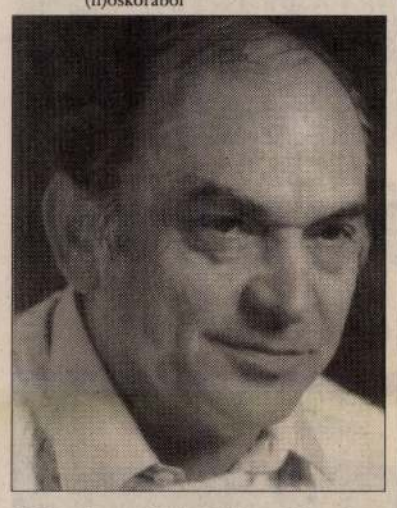

20.35 Spot – Light. Miniportrék hazai popsztárokkal
21.10 Új Reflektor Magazin. Érdekvédelmi riportműsor
22.00 Híradó
22.25 Napzárta előtt…
22.45 Tízparancsolat. Lengyel tévéfilmsorozat. X/7. Majka elkeseredésében ellopja édesanyja által nevelt saját gyermekét. A két asszony a filmben az anyasághoz való jogért küzd egymással…

a reggel

reggel

Holnap reggel 6.00 és 8.30 között a Tv 1-en nézze „a reggel"-t!
A tervezett tartalomból:
– Mit tudnak a budapesti középiskolások a kábítószer-kereskedelemről?
– Tudja-e már a rendőrség, hogy miért robbant fel a szemétláda az újpesti metróállomáson?
– Van önöknek fogalmuk a misztikus szexről?
– Címlapon. Akikről és amiről az emberek beszélnek.
Továbbá hazai és külföldi hírekkel, időjárásjelentéssel, sporttudósításokkal, közlekedési információkkal, gazdasági mérleggel, kulturális ajánlattal, mesével és sok zenével várja Önt a képernyő elé a Tv 1-en „a reggel"!
A műsor telefonszáma: 112-9415
Főszerkesztő: Sárközy Erika
Felelős szerkesztő: Rangos Katalin
Műsorvezető: Fiala János és Nika György

NAPKELTE

Holnap 6.00–9.00 között ismét Napkelte a Tv 2 csatornáján hírekkel, vallási rovattal, kulturális magazinnal, sporttal és külföldi jelentésekkel.
Tervezett témák: Mini portré Bakó Gábor koreográfusról – Operaházi felelgetős – Kórházi gyógyszerkúra, emelt áron – Gátszakadás?! Mi lesz a nagymarosi pályázatok sorsa? – Szópárbaj az egyházi vezetők átvilágításáról – 1956 öröksége. Bihari Mihály beszélget Litván Györggyel – A pénznek súlya van! Visszásságok (?) a súlyemelő vb körül – Hogy készül a politikus horoszkópja? – Göncz Árpád Dániában – Végharcok az MSZDP-ben? Kinn, padon: Bácskai Sándor és Baranyai Tibor.
A Nap Tv Kft. műsora. Producer: Gyárfás Tamás, műsorvezető: Juszt László, felelős szerkesztő: Király Zoltán.
A műsor hívható a 272-8811 és a 272-8812-es telefonszámokon.

FALUTÉVÉ

Csütörtök reggel ismét kukorékol a kakas 5.47-kor a Tv 1-en. A műsorból: Népi csíziók több tételben, vidékközpontú lapszemle, a faluvilág hírei, mindennapi agrárújdonságok.
A tervezett témák:
– Gabonatőzsde.
– Paraszti érdek.
– Hova folyik az almalé?
– Amerikai húsüzem.
– A Kakashálózat híreiből.
– Aliz-köszöntő.
Műsorvezető: Dékány András.
Szerkesztő: Dékány András.
Majd meglátják!
Arsegély a Kakastól.
Telefon: 153-3000/1265
Falu TV Sajtóiroda.

SIÓ TV

Műsoridő: 20–23 óráig
– Helyi információk.
– Mese: Gongo és a mosógép.
– Játék.
– Képek Dániából.
– Játék.
– 20 éve jogosítvány nélkül az utakon.
– Film: Halálhozó 3000 – Az őrült motoros (olasz–spanyol sci-fi). A film kezdésének időpontja 21.20.

MŰHOLD

ZENE

6.10 SUP Egyveleg
7.00 MTV Clipvekker
7.10 SUP Egyveleg
9.10 SUP Egyveleg
10.00 MTV Paul King clipműsora
10.30 SUP Egyveleg
12.00 SUP Egyveleg
13.00 MTV Délutáni egyveleg
14.00 SUP Egyveleg – felrázva!
14.30 ST3 Jön a zene…
15.00 SUP Körözve
16.00 MTV Nagy slágerek

Fotó: AKPA

16.00 SUP Hullámhosszon
16.50 ST3 Halali Syrgenstein várában
17.45 MTV Egytől 3
18.00 MTV A legfontosabb clipek
19.00 MTV Yo!
19.30 MTV Hívja az MTV-t!
20.00 MTV Ray Cokes clipműsora
20.15 RTL Német népi dallamok
22.00 MTV Nagy slágerek
23.45 MTV Egytől 3
0.00 MTV Posztmodern
1.00 MTV Kristiane Backer clipműsora
1.20 SUP Körözve
2.50 SUP Egyveleg
3.00 MTV Videósok éjszakája

GYEREK

7.35 PR7 Trick 7. Rajzfilmsorozat
14.00 ST1 Ollie tiszta őrült farmja
14.40 PR7 Trick 7. Rajzfilmsorozat
15.05 OR1 Kacsamesék. Rajzfilmsorozat
15.30 OR1 Az önkéntelen kísérlet
16.05 OR1 Az én ötletem. Gyerekek történetei
17.30 ST3 Wickie és az erős emberek. Rajzfilmsorozat
17.40 TV5 Kim és Clip
18.00 PR7 Trick 7. Rajzfilmsorozat. Valódi szellemirtók, Dr. Dolittle, 1-2-3-4 Itt van Winnie! A Flintstone család

VEGYES

5.30 RTL CBS-híradó
6.00 RTL Az RTL reggeli magazinja
6.00 ST1 Jó reggelt a SAT 1-gyel!
6.00 SUP CNBC pénzügyi hírek
7.00 SUP Napkezdet
8.30 RTL Vásárlók magazinja
8.30 ST1 Hírek, időjárás
8.30 SUP Helló Ausztria, helló Bécs!
8.55 RTL Hírek
9.00 OR1 Tv-híradó
9.00 ST1 Hírek, időjárás
9.00 ST3 Osztrák tv-híradó
9.00 SUP Hírek
9.00 TV5 Hírek, hirdetések
9.05 OR1 Jog a szerelemhez
9.05 ST3 Teletext
9.05 TV5 Francia nyelvlecke
9.30 OR1 Francia nyelvlecke
9.30 TV5 Felfedezések
9.50 ST1 Tévébolt
10.00 OR1 Iskolatévé
10.00 SUP Győzelem Morris Cerullóval
10.00 TV5 A tudomány képekben
10.05 ST1 Hírek, időjárás
10.30 TV5 A jövő géniuszai
11.00 RTL Vásárlók magazinja
11.00 TV5 Magellan
11.30 TV5 Hírek
11.35 TV5 Az One World Channel műsorából
11.50 SUP Zenei hírek
12.05 OR1 Külföldi jelentés
12.05 ST1 Szerencsekerék
12.30 SUP Turistamagazin
12.45 ST1 Tévétőzsde
13.00 OR1 Tv-híradó
13.00 RTL Hírek
13.00 ST3 Osztrák tv-híradó
13.00 SUP Japán üzleti hírek
13.10 OR1 Mi – piac
13.10 ST3 Teletext
13.30 SUP A tudomány megmutatja
13.35 ST1 Bingo
14.45 OR1 Az üveg története
14.50 SUP Zenei hírek
15.00 OR1 Te meg én
15.20 ST3 Variációk lübecki udvarokban és gangokon
15.35 ST1 Tévébolt
15.47 RTL Hírek
15.55 OR1 Figyelj jól!
16.00 OR1 Állatsarok
16.05 ST3 Szerencse fel!
16.05 TV5 Hírek
16.15 ST1 Bingo
16.15 TV5 François Mitterrand
16.30 OR1 Heuréka!
16.40 RTL Kockázatos!
17.00 MTV Coca-Cola-híradó
17.00 OR1 Mini tv-híradó
17.00 PR7 Híradó
17.10 OR1 Wurlitzer
17.10 RTL Játékshow
17.15 MTV Új mozifilmekből
17.15 ST3 Műsorismertetés
17.15 TV5 Főzési tanácsadó műsor
17.20 ST3 Mini tv-híradó
17.30 MTV MTV-hírcsokor
17.45 RTL Csillagtallér
17.50 SUP Zenei hírek
17.55 RTL Hírek
17.55 TV5 Francia nyelvlecke
18.00 OR1 Tv-híradó
18.00 ST3 Képek Svájcból
18.05 OR1 Mi – nők
18.10 TV5 Szójáték
18.30 TV5 Hírek, időjárás, hirdetések
18.45 RTL Hírek, sport és időjárás
18.50 TV5 Pillantás
19.00 ST1 Jó estét, Németország!
19.00 ST3 Ma. A ZDF híradója
19.00 TV5 Hegymászók magazinja
19.15 ST1 Szerencsekerék
19.22 ST3 3 SAT-stúdió
19.30 OR1 Tv-híradó
19.30 SUP Belső kiadvány
19.30 TV5 Svájci tv-híradó élőben
20.00 OR1 Időjárás-jelentés
20.00 OR1 Kulturális hírek
20.00 PR7 Híradó
20.00 TV5 Innen-onnan
21.00 SUP Utazási magazin
21.00 TV5 Francia tv-híradó és időjárás
21.10 ST3 Az utolsó csapolás
21.15 RTL Gottschalk-show
21.30 SUP Világpolitikai és üzleti hírek
21.45 ST3 Az osztrák tv kulturális hírei
21.55 OR1 Oldalpillantások
22.00 ST1 Hírek, sporthírek, időjárás
22.00 ST3 Osztrák tv-híradó
22.00 SUP BBC-hírek, időjárás-jelentés
22.15 RTL A Stern tv-magazinja
22.25 ST3 A Karl Stauffer-Bern eset
22.30 SUP Tőzsdeszemle az USA-ból
23.00 MTV Coca-Cola-híradó
23.00 TV5 Francia tv-híradó (Soir 3)
23.15 MTV Új mozifilmekből
23.20 TV5 Hotel
23.25 RTL Benny Hill-show
23.30 MTV MTV-hírcsokor
23.30 ST3 Beszélgetés Edward Reuterral, a Daimler-Benz elnökével
23.50 RTL Hírek és időjárás-jelentés
0.10 TV5 Színházi hírek
0.30 ST3 Késő esti újság
0.50 SUP Hírek
1.00 ST1 Filmesek órája
1.00 SUP Europalia
1.05 OR1 Tv-híradó
1.10 SUP Zenei hírek
1.15 PR7 Híradó
1.15 ST1 Műsorelőzetes
1.25 ST1 SAT 1 képújság műsorkezdésig
2.15 PR7 Híradó
2.20 SUP Kék éj
4.00 PR7 Híradó

SPORT

10.10 ST1 ATP-világbajnokság Frankfurtban
14.00 ESP Európai labdarúgó-gólparádé
15.00 ESP Kerékpárverseny
16.00 ESP Thai box
16.45 ST1 Élő közvetítés az ATP-világbajnokságról Frankfurtból
17.00 ESP Német autósmagazin
18.00 ESP Pankráció
19.00 ESP Benelux sportmagazin
19.30 ESP Téli előolimpiai verseny
20.00 ESP Golf
20.00 ST1 Élő közvetítés az ATP-világbajnokságról Frankfurtból
20.00 SUP Sportmagazin
21.00 ESP Motokrossz
21.30 ESP Eurosport News
21.51 ST3 Sporthírek
22.00 ESP Műkorcsolya
22.10 ST1 Élő közvetítés az ATP-világbajnokságról Frankfurtból
22.45 SUP Sporthírek
23.00 ESP Kosárlabda

Fotó: AKPA

0.30 ESP Eurosport News

FILM

6.15 PR7 Shane. Amerikai westernsorozat
7.05 PR7 Ezer mérföld por. Amerikai westernsorozat
8.35 ST1 Szomszédok
8.40 PR7 A delfinek titka. Ausztrál családsorozat
9.00 RTL Út a mennyországba. Családsorozat
9.05 ST1 Közkórház
9.30 PR7 Az Eaton Place-i ház. Angol családsorozat
9.45 RTL Gazdagok és szépek. Családsorozat 345.
10.10 RTL Versenyfutás a halállal. Kalandfilmsorozat
10.20 PR7 Ezer mérföld por. Westernsorozat
10.30 OR1 Cartouche. Francia–olasz film
11.20 PR7 Az osztályelső. Amerikai ifjúsági sorozat
11.30 RTL A vadrózsa. Teleregény 70.
11.45 PR7 Egy görög meghódítja Chicagót. Amerikai vígjátéksorozat
12.10 PR7 Tenisz, ütők és stukkerek. Amerikai krimiparódia
12.10 RTL Alias Smith és Jones. Westernsorozat
13.05 PR7 A drót leadva. Német zenés film
13.05 RTL Egy apával több. Családsorozat 16.
13.30 RTL A kaliforniai klán. Családsorozat 669.
13.35 OR1 Szeretjük Kate-et. Vígjátéksorozat
14.00 OR1 Wicherték a szomszédból. Vígjátéksorozat
14.20 RTL A springfieldiek története. Családsorozat 1352.
14.25 ST1 Közkórház
15.05 RTL A farkasok klánja. Teleregény
15.10 ST1 Szomszédok. Családsorozat
15.35 PR7 Mr. Ed. Amerikai vígjátéksorozat
15.50 RTL CHIPs. Krimisorozat
15.50 ST1 Az Addams család. Horror-vígjátéksorozat
16.05 PR7 Barátom, Ben. Amerikai családsorozat
16.35 PR7 Az osztályelső. Amerikai ifjúsági sorozat
17.10 PR7 Szívélyes ügynöknő. Amerikai detektívsorozat
17.50 ST3 Komornyikom és én. Sorozat
18.00 RTL A vadrózsa
18.00 SUP Családregény
18.30 OR1 Tőrvető John, az orvostudor. Vígjátéksorozat
18.30 SUP Wyatt Earp. Westernsorozat
19.00 SUP Vígjátéksorozat
19.15 RTL Vissza a múltba. Kalandfilmsorozat
19.30 ST3 A másik nő nyoma. Tv-film
20.15 OR1 Mozart. Osztrák film. Mozart 1791 tavaszán pénzzavarba kerül, de Schikaneder színházigazgató előleget folyósít neki új operáján végzendő munkájához. Felesége megnyugodva elutazik nyaralni, a zeneszerző pedig belemerül a Varázsfuvola próbáiba. Az énekesek közt van a fiatal Anni Gottlieb, aki iránt Mozart vonzalmat érez…
20.15 PR7 Teljhatalom gyilkosságra. Osztrák–angol kémfilm. A gátlástalan ügynöknek, Alan Curtisnek meg kell akadályoznia, hogy Diakim, az emigráns politikus visszatérjen hazájába, ahol jelenleg egy diktátor uralkodik. Mindenkinek, aki tud az ügyről, meg kell halnia…
21.30 TV5 A sevillai csaló
22.05 OR1 A fekete szűz. Svájci filmsorozat. IV/4.
22.10 PR7 Spenser. Amerikai krimisorozat
22.50 RTL Címek, rendjelek, konzulátusok. Sorozat 7.
22.50 SUP Róma nyílt város. 1946-ban készült olasz film az olasz föld alatti mozgalomról, mely a II. világháború alatt erejét meghaladva próbált zavart kelteni a nácik között…
22.55 OR1 Szemétmánia. Osztrák–NSZK tv-film
23.10 PR7 Madárka. Amerikai játékfilm. Birdy, a vietnami háború borzalmaiból kényszerképzetbe menekül: madárnak képzeli magát. Súlyosan sebesült barátja, Al megpróbálja visszahozni őt az álomvilágból.
0.00 RTL Egy amszterdami nem bennfentes. Holland akciófilm. Amszterdamban rendőrnek lenni – kemény dolog. Grijpstránák és kollégájának az amszterdami kábítószeresek körében történt gyilkosság tettesét kell üldözniük…
0.10 ST1 Elátkozott örökösök. Krimisorozat
0.20 OR1 MacGyver. Kalandfilmsorozat
1.25 PR7 Az éjszakai sólyom. Amerikai krimisorozat
1.25 RTL A kaméleon. Amerikai krimisorozat
2.25 PR7 Lopott órák. Angol játékfilm
4.20 PR7 Az autóstopos. Amerikai rémfilmsorozat
4.40 PR7 A missouri bosszúállók. Amerikai western

LAÁR SZIKORA NAPI HOROSZKÓPJA

Mottó: „A csillagok nem determinálnak, hanem hajlamosítanak…"

A mai nap vegyes hatásokat hozhat számodra. Egy magánéletedet érintő kellemetlen fordulat várható, amely azonban letisztázhat egy régóta húzódó, meg nem oldott kérdést. Így végül is a problémák ellenére jól alakulhat a dolog. Ezzel párhuzamosan pedig segítő erők megjelenése várható. Egy barátod révén öröm érhet, és egy partnerkapcsolatodat érintő pozitív fordulat jelentkezhet be. Szellemi inspirációt is kaphatsz valakitől.

Ez a nap feszült hatásokat és segítő erőket egyaránt hozhat számodra. Házastársaddal vagy partnereddel merülhetnek fel tisztázni való problémák, de lakással, birtokkal összefüggésben is bejelentkezhet egy kellemetlenség. Családtagjaiddal kapcsolatos bosszúság is érhet. Szerencsére a felmerülő gondok megoldódhatnak. Támogató erők is jelen lesznek. Hivatásod, munkád területén is előnyös fejlemények bukkanhatnak föl.

Ma jó lesz, ha vigyázol egészségedre, mert érzékenyebb lehetsz a szokottnál. A közlekedésben is légy figyelmes. Egy kötelezettségeiddel összefüggő tisztáznivaló merülhet fel, és gondjaid támadhatnak kollégáiddal is. Partnerkapcsolatoddal összefüggésben viszont egy pozitív fordulat várható. Nincs kizárva, hogy új partner jelenik meg a láthatáron, de házastársaddal összefüggő öröm is érhet. Egy utazással, külfölddel kapcsolatos jó hírt is kaphatsz. Alkotó törekvéseidben is előre léphetsz.

Ezen a napon elsősorban pozitív hatásokkal találkozhatsz. Bár üzleti és anyagi vonatkozásban lehetnek problémáid, és magánéleted területén is előbukkanhatnak tisztázandó kérdések, alapvetően jó napod lehet. Úgy érezheted, az akadályok elhárulnak utadból, otthoni, családi területen pozitív fordulatok várhatóak, lakással, kocsival, birtokkal összefüggő öröm érhet. Egy munkával kapcsolatos jó hír is érkezhet, és levelekkel, írásokkal kapcsolatos sikereid lehetnek.

A mai nap vegyes hatásokat hozhat számodra. Egy új ismeretségben lehet részed, vagy egy kellemes személlyel találkozhatsz. Magánéleted területén is pozitív fordulatok várhatóak. A külvilág részéről olyan fejlemények bukkanhatnak föl, amelyek előnyösen befolyásolják üzleti ügyeidet, alkotó kreatív törekvéseidet, vagy írásokkal, levelekkel kapcsolatos dolgaidat. Ugyanakkor otthoni területen problémáid adódhatnak, egy régóta húzódó, meg nem oldott nehézség eljuthat a tisztázódásig.

Ez a nap munkáddal, kötelezettségeiddel kapcsolatban hozhat pozitív fordulatot számodra. Egy restanciádat bepótolhatod, és anyagi szempontból is jól alakulhatnak ügyeid. Személyes szabadságod is megnövekedhet valamilyen formában. Ugyanakkor vigyázz a közlekedésben, mert veszélyes helyzetekbe keveredhetsz. Írásokkal, levelekkel kapcsolatos gondjaid támadhatnak, ezenkívül érdemes az emberekkel kapcsolatos gondjaidra is odafigyelni. Otthoni területen viszont valamilyen öröm érhet.

A mai nap igen kellemes lehet számodra. Magánéletedet pozitívan érintő fordulatokra számíthatsz. Alkotó, kreatív törekvéseidben is előre léphetsz valamilyen formában. Jó hírek, levelek érkezhetnek, írásokkal, levelekkel összefüggő sikereid lehetnek. Ugyanakkor anyagi szempontból nem a legjobb a helyzet. Kisebb-nagyobb bosszúságok érhetnek, barátaid révén is kellemetlenségekre számíthatsz. Ezzel párhuzamosan egy fontos dolog talán épp ma tisztázódhat számodra.

Ezen a napon hivatásoddal vagy jövőddel kapcsolatban jöhetsz rá valamire. Könnyen lehet, hogy előző álláspontodat módosítanod kell egy kérdéssel összefüggésben. Ez talán nem lesz a legkellemesebb, de végeredményben hasznos lehet számodra. Ezzel párhuzamosan otthoni területen pozitív fordulatokra kerülhet sor. Anyagi természetű jó híreket is kaphatsz, belső lelki életedben pedig egy kellemes érzelmi hatás érhet. Nyilvánosságtól elzárt tevékenységednek is kedvez a helyzet.

Ma elsősorban pozitív hatásokra számíthatsz. Barátaid részéről kellemes megnyilvánulásokkal találkozhatsz. Valaki támogathat napi ügyeid elintézésében. Levelekkel, írásokkal összefüggő sikereid lehetnek, ezenkívül partnerkapcsolati öröm is érhet. Te magad is jó hangulatban lehetsz. Jó ötleteid támadhatnak. Érzelmi szempontból is jó ez a nap, viszont belső lelki életedben felbukkanhatnak tisztázni való kérdések. Lehet, hogy pont most kell magadban lezárni egy elhúzódó ügyet.

A mai nap anyagiakkal összefüggő pozitív fordulatokat hozhat számodra. Személyes szabadságodat kedvezően érintő fejlemények is bekövetkezhetnek. Hivatásod területén is felbukkanhatnak előre mutató események. Jövődet kedvező színekben láthatod. Ugyanakkor előfordulhat, hogy barátaiddal kapcsolatban valami tisztázásra szorul. Ha vannak olyan régóta húzódó problémáid valakivel, amelyek már egy ideje nyomasztanak, itt az ideje, hogy végre pontot tegyél a dolog végére.

Ez a nap vegyes hatásokat hozhat számodra. Barátaid révén öröm érhet, valakitől jó ötleteket vagy jó tanácsot kaphatsz. Szellemi célkitűzéseid, fontosabb dolgaid területén új, kellemes lehetőségek bukkanhatnak fel. Egy utazással, külfölddel vagy külföldiekkel kapcsolatos fejlemény is felcsillanhat valamilyen formában. Hivatásod, munkád területén viszont valami tisztázásra szorul. Légy körültekintő. Partnerkapcsolatod területén is várható egy kellemetlenség.

Ma talán nem leszel a legjobb formában. Hajlamos lehetsz arra, hogy kissé magadba fordulj. Valószínűleg idegesít a pörgés. Itt az alkalom, hogy egy kicsit elgondolkozz távlati terveiden. Egy eldöntendő kérdés is fölmerülhet. Ugyanakkor hivatásoddal összefüggésben egy jó hírt kaphatsz, partnereddel, házastársaddal is jó viszonyra számíthatsz. Úgy érezheted, bizonyos korlátok elhárultak az utadból és a külső körülmények nem akadályoznak annyira, mint idáig. Egészségedre viszont vigyázz jobban.

Szécsi András

SZÉCSI ANDRÁS

(1934—1991)

Marosvásárhelyen életének 57. évében elhunyt Szécsi András, az erdélyi kortárs képzőművészet reprezentatív alakja. 1934-ben Bukarestben született, Székelykeresztúron tanítóképzőt végzett, majd 1953 és 1956 között a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Intézetben tanult. Először 1957-ben Marosvásárhelyen állított ki, azóta megszámlálhatatlan megyei, országos, illetve egyéni tárlaton szerepelt, s külföldi galériákban is szívesen látott vendég volt. Magányosan élt és alkotott, s a rátörő betegség sem gyengítette munkaerejét, alkotó tevékenységét: 1991-ben 62 képet festett. Halála súlyos veszteséget jelent a kortárs magyar képzőművészetnek.

91. X. 23

„Minden magyar felelős
minden magyarért"
Szabó Dezső

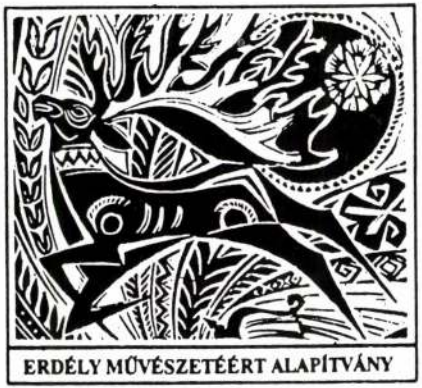

ERDÉLY MŰVÉSZETÉÉRT ALAPÍTVÁNY

VÁRMEGYE GALÉRIA

H-1052 Budapest V. Vármegye utca 11.
Telefon: 118-8148
1675 Budapest Pf. 133
MNB 217-98089-5421

A kiállítás megtekinthető:
1992. december 3-tól 1993. január 18-ig
kedd, szerda, csütörtök, péntek 10-18 óráig

Kiállításszervező: Kulcsár Edit

ERDÉLY MŰVÉSZETÉÉRT ALAPÍTVÁNY

SZÉCSI Auchan Lajos

Az Erdély Művészetéért Alapítvány
Vármegye Galéria

Szeretettel meghívja

SZÉCSI ANDRÁS

festőművész

emlékkiállítására

A kiállítást megnyitja
DEMETER ERVIN

1992. december 3-án, csütörtökön
17 órakor

A keserű-szemű festő

Konok és keserű-szemű festőként ismertem meg a marosvásárhelyi Szécsi Andrást. Valamikor nyomorúságos albérleti szobája előtt, földszint alatti szinte, amidőn a fények és a kerti madarak idillikus színekben surrogtak, s verték ki valósággal kezéből az ecsetet, csendéletének tárgyául kopott kacatokat választott: talán épp egy törlőrongyot, seprűmaradványt.

Meg is mosolyogtam akkor ezt a szürkeség-űző derűt kerülgető indulatát. „No, persze! - évődtem vele. - Így jár az, aki megeszi a saját csendéleteit: a szalonnát, a vereshagymát, a foglyot, a fácánt." Valahogy így vágott vissza: „Ne tetézzük a jólét bűneit azzal, hogy meg is festjük!" Erdőrészleteit, fáit is lehetőleg megkopasztotta a lombuktól. A tavasz zöldjei, a nyár puha, meleg tónusai csapodár természetűek, már-már illuzórikusak. Az alattuk, mögöttük szenvedő fatörzset, szélben síró ágat lássuk, cicomás fodrokon túl a mostoha sorsú lényeget. Valamit, ami Szécsi életérzésének közeli rokona.

Különben miért zúdítana akkora teleket-fagyokat székely és csángó falvaira! Honnan szivárog föl benne az egymás melege felé dőlingélő házak, zárt kapus, rendszerint néptelen-aprójószágtalan udvarok árvaságos hangulata? Amit mégis azzal old föl, hogy - mintegy önvigasztalásként - még súlyosabb, jégfellegesebb eget rak föléje. A másnál oly könnyű, menekítő magasságot Szécsi elzárja az alant élők tekintete előtt. Mintha hátán hordaná föl a homálynak sűrű cementfellegeit, vérvörös téglahegyeit. Mintegy ezzel is odakényszerítvén a figyelmet - önnön ragaszkodását e kihaltságukban is menedéknyújtó paraszti udvarokra.

Se ki, se föl, tessék csak helyt maradni. Ez a világ nem Kánaán, még csak nem is Tamási Ábel-replikáinak csillagszórós hangulatú játéktere. A hargitai kunyhó súlyos, bazaltos hátterében nem havasi rigók, pintyek énekes hangulata, hanem inkább a száműzetésé leselkedik. Mi végett vajon? Holmi világfájdalmas érzésbe kívánna hajszolni bennünket a festő?

Itt-ott hasadó réseken egy fényesebb világ küldi üzenetét. Szécsi lombtalan vagy jórészt lombjahullott festői világa - csupasz, görcsös, vonagló törzsek mély gyökerű kapaszkodása -, homályba fullasztott ege, sóbányaleheletű erdőrengetege épp arra késztet, hogy néhol kopját ültetve, másutt eget hasogatva, magunk világítsuk ki az ablakainkat.

Sütő András

SZÉCSI András *23, 43, 129, 131,* **41**
Bukarest, 1934. február 15.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

SZÉCSI András festő

Bukarest, 1934

Kolozsvár, Képzőművészeti Főiskola

M. Múzeum 1991 1/4. 319. p

A francia szellem átfogó, előkelő humanitásá
ség. Közérthető és majdnem tapintható. S iroda
ban épp képzőművészete fejezi ki legtisztábban é
ilyetén emberiességét. A nagy olaszokról már a
művészetre szállt át a vezető szerep, s rá hárult az
ömlesztéssel egész Európa művészetét megújítsa
küzdőterévé alakult át Franciaország képzőművé
sága, rendezettségre törő kifejezésmódja még a n
szakot is a tiszta fogalmazás gátjai közé szorított
forradalmi impresszionizmus sem más voltaképp
tői látás átalakulásának, vagy ha tetszik, fejlődés
melyet a francia géniusz szervesen épített meg
te értelmében. Magyar vonatkozásban az impre
jelentősége, minthogy újabb művészetünk Szinye
felfogással, s nagyrészt francia hatásra virágzott k

A mostani francia kiállítás két szempontból is
nyörűség a kiállított képek megbecsülhetetlen mű

SZÉCSI András festő

Népszabadság

1991. október 24., csütörtök

HÍREK

● ELHUNYT Szécsi András marosvásárhelyi festőművész. 1935-ben született. Románián kívül kiállítása volt New Yorkban a Képzőművészeti Világszövetség szervezésében. A budapestiek 1990-ben tekinthették meg alkotásait.

Dési-Huber István

Magyar Nemzet,1944.február 29.

Aláírás:Oltványi Imre

Munkácsy Mihály életrajzi level

Szabad Művészet,1950/12.sz.490-

Aláírás:Oltványi Imre

Egry József halálára

1883-1951.

Kis Ujság,1951június 24.

Aláírás:Oltványi Imre

52ÉCSI András festő

Hajdú Demeter Déner 1993

51-54. ill

1991 / 44. november 9-10.

SZÉCSI ANDRÁS

1934—1991

A székelykeresztúri Szécsi András visszalépett a tájba, mely kenyere, bora, élete volt. Nem volt lágy ez a kenyér s a bor sem édes, de az egyetlen volt, amelyet elfogadott, amelyet úgy vett magához, mint az úrvacsorát — mély áhitattal és megtisztultan.

Ez az emelkedett érzés süt át képein, ez ad költői mélységet, líraiságot, fanyar, de édes ízt színeinek. A táj számára sohasem volt téma, sem a művészet tárgya, hanem a létezés feltétele; a föld volt, melyből vétetett s a fa is, melyben megtestesült. A táj a haza volt, a szülőföld — Erdély, mely az övé volt s mely benne volt otthon. S az a kultúra-teremtő múlt is benne élt, mely világító csillagként vezette — s bár Betlehembe sohasem ért el — a megváltót áhította s a megváltást. Nem volt ő vallásos, de igaz hitű, mélyen kereszténnyi gondolkodású és erkölcsű ember. Olyan ember, aki tartásában, viszonyulásaiban hirdette a krisztusi gondolatot, a szeretet vágyát, vállalását, vallását.

Művészetében sem a tökélyt kereste, vagy a formai bravúrt, de nyugtalan szellemével konokul kereste vásznára a szeretet képlékeny vöröseit, meg-meg-újuló hitének zöldjei és keserű szürkéi közé. A szeretet volt az, amelyet önemésztő kétségei között is gyötrődve kergetett, bár az cédaként hagyta magára mindcsak azért, hogy megerősítsük szeretetében. Nem volt „a keserű-szemű festő“ untalan. Mégsem volt pesszimista beállítottságú, bár annak álcázta magát, de sem — hite a szerelem hőfokán lobogott mindvégig. Megtévesztett minket. Vásznait nem a csupaszon égnek meredő ágú fák töltik be, de igenis a zöld lombú ágak nyúlnak ki felénk mindenünnen, hogy egymásba kapaszkodva megálljunk, talpon maradjunk hitben, szeretetben, kitartva e rögös úton, mely közös sorsunkul kiméretett.

Ellentmondásokkal tele egyénisége, gyengeségében, gyarlóságában is küllőző lelkiereje, állhatatossága, sajátos humora, egyéni szóhasználata, híres-hírhedté tették személyiségét. Számtalan barátja, kevés haragosa előtt ő volt az utolsó erdélyi garabonciás; s mint minden garabonciásnak, szelleme még soká bóklászik a Hargita vadonjaiban, a Küküllő vagy a Nyárád bokrai között, Vársárhely sikátoraiban, vagy a Nyikó-menti Székelykeresztúron, hol visszalépett a tájba, melyben élt, amelyből vétetett.

HELLER JÓZSEF

Szécsi András!

össze néhány képet meg szobrot vittünk
át, kiállítani, azok is amatőr művészek, or-
vos-festők munkái. Hát engedhettek volna
nyugodtan; de nem tették. Előttünk a csí-
ki buszról kétségbeesett emberek araszol-
gattak hátra: forint nélkül nem engedik át
őket. Mögöttünk a parajdiak, ők most már
miattunk késlekednek. Mert csakhamar
kiderül: miután hülyére vártuk magunkat,
szó sem lehet átkelésről, a váradi vámhiva-
tal hivatott efféle műtárgy-dologban pe-
csétet nyomni a micsodánkra. Nosza, moz-
gásba lendült az eddig is ott lábatlankodó
önkéntes menedzser: s hát, van isten. Csak
egy üveg whisky kell hozzá. Vagy valami
hasonló. Például egy Chiriţescu nevű
„patrónus" (apró, higanyember) a szemünk
előtt adott leckét, hogyan kell villámgyor-
san átjutni a határon. Kiszurgonja fonal-
lal telve, maga rutinos mozdulattal oszto-
gatja a kólás nagyflakonokat, s mire észbe-
kapnak, hipp-hopp, volt-nincs, a masina
már el is tűnt a sorompó mögött. (Tíz
perc múlva vissza is érkezett, üresen). Egy
másik kiskocsi pedig úgy jutott át a bu-
szoknak fentartott sávon (onnan!), hogy a
folyton rendet teremtő (értsd: parancsol-
gató) tiszt elkiáltotta magát: **Mit keres ott az a kocsi, hé? Engedd csak át, hadd lám, mi van vele!** (Átjött, ennyi volt a baja...)

Későn érünk a Nagyerdőbe, valami buta,
mindenen átütő zene vonaglik az éjszaká-
ban. Furcsállom, hiszen ez az Európában
párját ritkító **hely**, a Nagyerdő nem ki-
mondottan szórakozási felület (bár az is),
itt van az orvosi egyetem, a klinikák, az
épületek között árnyas sétányok, mintha
valamiféle gyógyüdülő-komplexum kel-
lős közepén volnánk. És akkor ez a műez-
zin-elektronika. (Később megtudtam, mi
volt: két budapesti cég nagyszabású mű-
sorra invitálta a debrecenieket október 5—
6-án a nagyerdei stadionba. A vállalko-
zást nem kísérte siker, még a szombat esti
diszkó sem vonzotta a fiatalokat. A vasár-
nap délelőtti programok már rendre el is
maradtak. Sas József és a társai [illegible]

Nos, mi volt ott délután [illegible]
denekelőtt diák grafikusok [illegible]
Érett, kiforrott művekkel is találkozha-
a közönség, mely nyilván elsősorban or-
vostanhallgatókból, illetve a többi intézmé-
nyek diákjaiból verődött össze. Énekelt a
DOTE-kórus, **Berkesi Sándor** vezényletével,
Volt tánc-ház, a Hajdú Együttes csoportja
táncolt, tanított; volt könnyűzenei show is.
A vetítőteremben a „humoralista" **Sándor**
György tette próbára humorérzékünket, a
maga jól kimunkált, „fésületlennek" tűnő
előadásával. (Tíz önálló műsort mondhat
már magáénak.) A szusszanás után ugyan-
ott bemutató: Xántus János **1/2 álomban**
című, izgalmas, mert nagyonis mai kér-
déseket feszegető filmjének házi premierje.
(A cselekmény az 1989-es romániai ese-
ményekhez, a diktatúra bukásához is „kap-
csolódik", témája azonban a céltévesztés,
a fiatalkori bűnözés és ami ezzel jár.)

A diákok egyébként csaknem mindent
megkapnak, ami felkészülésükhöz szüksé-
ges, a „campus" területén, hiszen itt a
menza, a kollégiumok (a mi viszonyaink-
hoz képest szuperkényelmesek!), itt van-
nak a klinikák, a laboratóriumok; az el-
méleti galéria kiváló kiállítási teret kínál
a művészeknek, s a könyvtár alatt, a klub-
ban szintén lehet kamarakiállítást rendez-
ni. Aminthogy rendeznek is. De most nem
erre szeretnék kitérni. A menzán viszony-
lag kevesen étkeznek, drága a kaja, az ösz-
töndíjat (azt rémhírelik) meg akarják a-
dóztatni (!), de talán épületes lehet ide-
másolnom az elméleti tanításnak helyet
adó toronyépület földszintjén (itt van a
bizonyos elméleti galéria, valójában egy
nagy, tágas csarnok) lévő kisbüfé árait.
Nos: kefír 8,50, joghurt 8,80, kakaó 8, tej
7, karamellás tej 8, kis kifli 2,50, nagy kifli
6, pogácsa 7, kakaós csiga (sütemény!) 12
Ft. A kávé is ennyi, tejszín nélkül.

Sándor György sajátos humorával kell-
(ene) szemlélnünk a dolgokat. Hogyaszon-
gya, például: **„Becsaptam egy ajtót. Azt**

nos cs[illegible]
hozzánk [illegible]
könyvbe, márt[illegible]
fikai tárlatának [illegible]
Zoltán festőművész bes[illegible]
géről, a tudatos redukcióról [illegible]
metszetek csak fehér-feketében ke[illegible]
érzelmi, értelmi azonosulásai vagy el[illegible]
érzései e világgal, e világ iránt így nyer-
nek művészi formát.

(Egyetemi élet) Háromnapos királyságunk
gyorsan ér véget, szerdán már esik az eső,
míg a kocsi megérkezik, átnézhetem a di-
áklapot. Debrecen nem akármilyen egyete-
mi város, hadd soroljuk ide felsőoktatási
intézményeit: Kossuth Lajos Tudomány-
egyetem, Orvostudományi Egyetem, Agrár-
tudományi Egyetem, Református Teológiai
Akadémia, Kölcsey Ferenc Tanítóképző
Főiskola, az Ybl Miklós Műszaki Főiskola
helyi területi egysége, a Liszt Ferenc Ze-
neművészeti Főiskola Debreceni Konzer-
vatóriuma, az MTA Atommagkutató Inté-
zete. Nos, mindezeknek van egy (azaz egy)
12 oldalon megjelenő, A—4-es formátumú
(ívlapnyi) folyóirata, idén ez még csak a
második szám (október 3.) címe: **Egyete-
mi élet.** Befejezésül ebben tallózom. **„E-
zennel felajánlom (ha már úgyis elveszik)
ösztöndíjam egy részét — talán az egészet
szegény világjáró politikusaink utazási
költségeinek támogatására fordítanák, hisz
ez a gaz MALÉV mindig emeli az árat."**
(Széles Tamás) **„... mozgékony, valódi
riporter az lehet, aki fiatal. Az idősebbek
legyenek szerkesztők."** (Bényei József, a
Hajdú-Bihari Napló volt főszerkesztője)
**„Nem ösztöndíj-adó, több pénz kell a fel-
sőoktatásban!"** (Schindler Árpád, az Or-
zágos Felsőoktatási Érdekképviseleti Szö-
vetség új elnöke). Szóval ez van, ott is.
Hazafelé már nincs „akadály" az ártán-
di belépőnél, azt sem kérdik, ki fia-borja
vagyunk. A szembe-sor viszont éppoly
hosszú, mint vasárnap volt, és azt rebes-
getik, a forint már öt lejt „ér", sőt, uram
bocsá', tán tízet is.

Itthon az ismerős sötétség, mocorgás
satöbbi fogad. Nem vágyom el, nem vá-
gyom vissza; nem akarok semmit, csak
szomorú vagyok nagyon, s még nagyobb
baj, hogy tudom, miért.

BÖLÖNI DOMOKOS

(Folytatás a 2. oldalról)

pesszimista hangulatú piktor vagyok, s nem könnyű váltanom. Pesten voltam a forradalom idején. Azt hittem, ide mennyországba jövök. Hát nem! Ugyanabba a nyomorúságba csöppentem itthon.

— De ahogy ebben a nyomorúságban is felcsillan időnként az ember előtt némi remény, egy-egy biztató fénysugár, valahogy hasonlóképp kiugrón kivilláglik némely képed sötét tónegéből messzelátszó felkiáltójelként egy-egy égővörös templomtorony.

— Igen, erről az jut eszembe, amit Sütő András írt a Budavári kiállításom katalógusában: az ábeli kunyhóm vele nem felejteti el, hogy valahol kopjafát kellene ültetni.

N. M. K.

SZÉCSI ANDRÁS: **Ady tanulmány**

Égtájak

Fáy Ferenc 1921-ben született, a Ludovika Akadémia hallgatója volt, 1944-ben avatták hadnaggyá. A háborúban frontszolgálatot teljesített, hadifogságba esett. Hazatérésekor internálták 1948-ban hagyta el hazáját, három évig Olaszországban élt, majd Kanadában telepedett meg, városi közalkalmazottként dolgozott Torontóban. Az Irodalmi Újság, a Katolikus Szemle és a Vigilia állandó munkatársa volt. Hét verseskönyve jelent meg, valamennyi Torontóban, az utolsó éppen hatvanadik évében, 1981-ben (F. F. Összes versei). „Nyelvi ereje a klasszikus magyar líra szófukar, szemérmes és minden mesterkéltségtől mentes példáit idézi" — írta róla Márai Sándor, 1984-es Napló-jában. Határ Győző pedig így jellemzi analitikus tanulmányában Fáy Ferencet, a költőt és az embert: „...minden költeménye mögött ott áll a teljes ember, gyarlóságával, erényeivel. Inselkedve elő-kukucskálni a díszletek mögül: ez nem az ő sajátja. habitusától teljesen idegen. A négysorosból, nyolcsorosból, egy-egy szonettből előlép a teljes ember... nem mindenki képes ennyi szenvedésre és a költészetben kiváltképp úgy van, hogy sokan

Fáy Ferenc

Szállászcsináló ének

Dűlő, te pipaccsal fogadd;
Erdő, teritsd rá lombodat.

Patak, köszöntsd rá hűs habod;
Mező, aranyló asztagod.

Kémény, te add a füstödet,
te nyír, tengő ezüstödet.

Ha álmos, vedd karodra rét,
s virággal béleld fekhelyét.

Fönt, ti várjátok vadlibák,
az álmok költöző fiát.

S te, anyját rejtő sirhalom,
dajkáld, ha megfáradt nagyon.

Ti hazak is, szépüljetek:

NÉPÚJSÁG-
MELLÉKLET

múzsa

19
1991.
AUG. 16.

SZERKESZTI: NAGY MIKLÓS KUND

MOLNÁR G. PÁL: A könyv szeretete

„Mindig tudtam, nekem itt van a helyem"

SZÉCSI ANDRÁS festőművész hosszabb szünet után ismét kiállításra készül. Sepsiszentgyörgyön lesz szeptemberben egyéni tárlata. Több külföldi bemutatkozása után a '89-es változások óta ez az első itthoni jelentkezése.

— Tényleg volt néhány kiállításom külföldön. Ezek a rendezvények rengeteget jelentenek nekünk, olyan művészeknek, akiket évtizedekig elzártak a világtól. Igaz, én nem panaszkodhatom, voltam néhányszor, kiállíthattam még Amerikában is, de nagyon sok kollegámnak nem volt ilyen szerencséje. Ők elkeseredésükben sajnos elmentek az országból. Banner könyve eléggé rávilágít, mennyien maradtunk itthon és hányan távoztak. Fájdalmas dolog. Én egyet mindig tudtam: nekem Erdélynél szebb hely nincs a világon, nekem itthon a helyem.

— A tavaly tavasszal azonban elterjedt egy olyan hír, hogy Szécsi András is kinnmaradt.

— Meg sem fordult a fejemben. Habár az ottaniak eléggé marasztaltak. De ahogy annak idején nem maradtam Amerikában, ahol eddig már biztos milliomos lennék, hogy maradnék most. Nézz körül ebben a szobában, ahol eltöltöttem húszvalahány esztendőt. Föltételezed, hogy én valami vagyonhajhász figura lennék? Még '89 őszén kerültem Magyarországra, akkor kértek fel az Erdély Művészetéért Alapítvány munkatársai, hogy rendezzünk egy kiállítást, ők intézik a termet. Így jutottam el a Budavári Palotába, ahol csodálatos megnyitó volt. Sinkovits Imre meg Juhász Gyula, a Széchényi könyvtár főigazgatója és Páskándi Géza, aki valamikor katonapajtásom volt. Ő olyan fantasztikus beszédet mondott, hogy nem is tudom, menynyire lehet egyáltalán elfogadni. Mindenesetre ez az ügy engem gyorsan hazaküldött. Persze közben még volt néhány rendezvény, amelyen jelen voltak a munkáim. Az Erdély Művészetéért Alapítvány Németországban is többfelé szervezett közös tárlatokat, Münsterben például. Egy másik társaság védnöksége alatt Bécsben is volt kiállításunk. És ugyancsak rendkívüli élményt jelentett számomra a bonyhádi és a gömörszőlősi egyéni kiállításom. Az utóbbi a szlovák határ melletti magyarságnak szólt, az előbbi a legnagyobb magyarországi székely település, gondolhatod, mekkora szeretettel fogadtak. Mikor aztán hazajöttem, több képem kinn maradt. Ezekből rendeztek Hatvanban egy kiállítást, Nagy Éva, idős bécsi festőnő munkáival együtt. Ott már nem voltam jelen, de hallottam, hogy a tárlatnak jó visszhangja volt. Akkor már más izgatott. Régóta megígértem Magyari Lajos költőbarátomnak és sok más ottani barátomnak, hogy egyszer kiállítok Sepsiszentgyörgyön is. Hát ezért dolgoztam ott most hosszabb ideig, összejártam Háromszéket Csomakőröstől Lécfalváig.

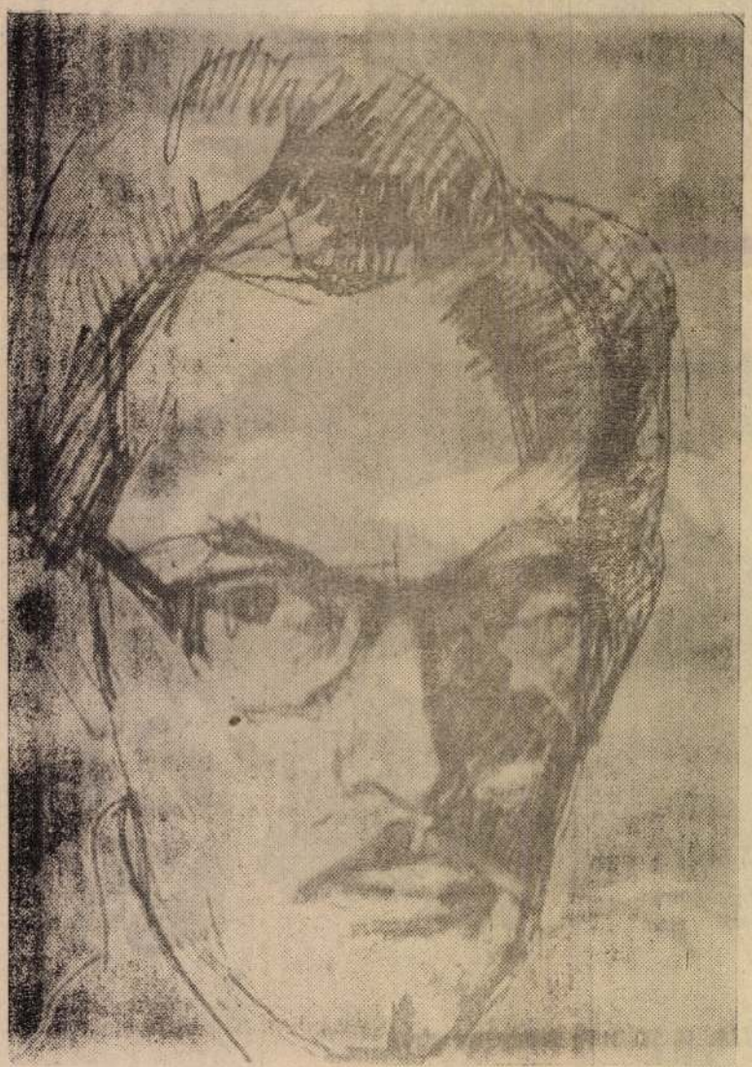

SZÉCSI ANDRÁS: Önarcképe

— Igen, ennek látom az eredményét. Negyven-ötven olajkompozíció vár itt a szobádban rámázásra, egyik szebb, mint a másik. Komoly, mély, drámai alkotások, itt-ott derűsebb színek is felcsillannak. Ezek talán valami újabb fordulat előhírnökei a festészetedben?

— Tudom, hogy az embert valahol belül öröm tölti el, ha egy napsugarasabb tájra tekint. S ezek a derűs képek így születtek. A Barcaság valahogy derűsebb táj is, akárhogy siránkoznánk, hogy ott fúj a szél. De a festményeim nagy része továbbra se ilyen. A gyímesi képeket például nem tudtam derűsre festeni. A Setét patakát, a Gyímesközéplok, Gyímesbükk környékét nem lehet így megközelíteni. Hiába próbálok világos, derűs dolgokat festeni, ha az életünkre gondolok, mindarra, ami az utóbbi években történt, amit átéltünk, az nem éppen derűs esetre kívánkozik. Különben magam se vagyok valami felemelő hangulatban. Nagyon egyedül élek, s látom mindazt, ami az egész Székelyföldön, az egész társadalmi életben végbemegy. Ez a hülye nyomorúság, az emberek küszködése, minden befolyásol.

— Változást is látok a képeiden. Leegyszerűsödtek, az ecsetkezelésed erőteljesebb.

— Igaz. Két-három színnel föl tudok kenni egy képet. De ez a pár szín is inkább sötét. Én

(Folytatás a 8. oldalon)

SZÉCSI Amelia festő

Szénási András

„Bartalis János portréja"

Repr.

„Köszöntjük a 75 éves költőt"
Kriterion, Kolozsvár 1968. Fx 1302.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA – CLUB OF YOUNG ARTISTS

FMK

1082 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 112. ☎ 131-8858, 132-2959 POSTACÍM: 1391 BUDAPEST, PF. 203. FMK

TÁMOGATÓINK:
NIKECELL
ULYSSES nyomda
Taverna Oktatási Alapítvány
ART FIRST design studio

Szécsi András

35 ÉVES AZ FMK SZÜLETÉSNAPI FESZTIVÁL
(1995. április 26-30)

26. szerda

18. óra

FESZTIVÁLNYITÓ

A fesztivált megnyitja : DEMSZKY GÁBOR

főpolgármester, a fesztivál fővédnöke

Az alapitótagok nevében köszöntőt mond:

MARTON FRIGYES

Házigazda: SZKÁROSI ENDRE

Közreműködik: GÁLFI JÁNOS,
GYARMATI VERA,
HORVÁTH GYULA
VARASDY EMMI

Bemutatásra kerül: a MENTONOPON csoport

valamint SZATHMÁRI BOTOND
és
SZÉCSI ANDRÁS :

"három és fél"

című performance.

A "3,5 hüvelykes" kiállitás megnyitója.

A Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága
által adományozott dij átadása

20. óra SOMA koncert

utána: ALTERNATIV DISCO - mint régen -

27. csütörtök

16. óra IRODALMI FELOLVASÓ DÉLUTÁN
Házigazdák: CSAPLÁR VILMOS
és
NAGY ATTILA KRISTÓF

20. óra DÉVÉNYI ÁDÁM estje
Közreműködik: Börcsök Enikő
és
Karsai Edina

21.45 VALAKI AVAGY ESTEK ÉS HAJNALOK
Irta: Ruprecht Vilmos E. Szász Dani
K. Jávorka Ádám, Varga Búda Gábor

22. óra ADAM 30

23. óra MARLBORO MAN

24. óra ÜLLŐI ÚTI FUCK

01. óra KISS KORNÉL és BARÁTAI

02. óra SZÖRP

03. óra MEMPHIS TRAIN koncertek

28. péntek

19. óra ALAPITÓTAGOK ESTJE

23. óra VÉG - TAG - TÁNC
Szathmári Botond és Szécsi András performance

23.40 FLASH koncert

01. óra UNITED MUSIX OF (GASSNER) koncert

02. óra efZÁMBÓ HAPPY DEAD BAND koncert

29. szombat - 30. vasárnap

21. óra RÉMEMBER koncert

23. óra MÁSFÉL koncert

01. óra KORAI ÖRÖM koncert

03. óra X - LAB HOUSE PARTY

12. óra fesztiválzáró ORIGÓ koncert a kertben

Operaházi portré

Hosszan kiénekelt magas cé

B. Nagy János, a kitűnő tenorista 1940-ben született a Bihar megyei Pocsaj községben. Már általános iskolásként is kórusban énekelt. A gyermekkori szopránhangból húszéves korára érces tenor lett. Pályája a Néphadsereg Művészegyüttesében indult, majd az Állami Népi Együttes énekkarának tagja lett. 1971 óta operai tag, magánénekes, a Liszt-díj és az érdemes művészi cím kitüntetettje.

Eltelt éveinek legfontosabb eredményeit így foglalja össze:

– Egy komoly, nehéz tenorszereppel kezdtem pályafutásomat: Don Josével a Carmenben. Ezután fokozatosan beálltam a többi főszerepbe. Talán a Verdi-operákkal kezdeném: Simone Boccanegra, Ernani, Rigoletto, Don Carlos, A trubadúr...

– Apropó, Trubadúr! Itt a tenoristák nagy vizsgája a „sztretta", a sikert hozó magas cével!

– Így van. Amikor kiéneklek egy hosszan tartó, csengő magas cét, a siker valóban nem marad el, s ez kárpótol azért a sok lemondásért, önfegyelemért, amit az énekesi szakma megkíván.

– És a többi szerepei, így a Puccini-operák?

– Puccini közel áll hozzám, minden darabját kedvelem. Énekeltem Des Grieux-t a Manon Lescaut-ban és Cavaradossit a Toscában. Puccini-szereppel mutatkoztam be a düsseldorfi operaházban is, amelynek immár tíz éve tagja vagyok, természetesen budapesti tagságomat is megtartva.

– Merre járt még külföldön?

– Állandó meghívott vagyok Bernben és Zürichben, gyakran voltam Manrico a bécsi Staatsoperban. Olaszországban a Fidelio Florestan-szerepét alakítottam, többször énekeltem Patané vezényletével Verdi Requiemjének tenor szólamát. Persze jószerivel mindenhová el lehet egyszer jutni, az igazi siker az, ha az embert visszahívják. De még így is minden előadás vizsga, verseny, megméretés – és az ezzel együtt járó lámpaláz nemhogy csökkenne az idő múlásával, hanem növekszik.

– Említette, hogy Düsseldorfban is tag. Otthonának érzi a budapesti operát is?

– Feltétlenül, hisz nem kis dolog itt tagnak lenni. Itt értem művésszé, amiért mindig hálás vagyok, leszek – semmilyen külföldi siker nem szoríthatja háttérbe „anyaszínházamat". Ha kapok egy telefont Németországban, hogy veszélyben a másnapi Trubadúr, azonnal jövök, hogy elénekeljem a szerepet. Aztán másnap vissza Düsseldorfba, folytatni a megszakított próbát. Ezt azért mondom el, mert egy ilyen hazaugrás bizonyos kockázatot is jelent. Kockázat azért, mert félbe kell hagynom a munkát, s azért is, mert egyáltalán nem biztos, hogy az adott felzaklatott idegállapotban sikerül itthon a megfelelő színvonalon szerepelnem. A dolgot mégis meg kell tenni, mert nincs nagyobb bűn, mint cserbenhagyni a hazai színházat, amikor bajban van!

– Van-e olyan szerep, amit még el szeretne énekelni?

– Nem is egy. Leginkább Kalafot a Turandotban. Ezt énekeltem már külföldön sok helyütt, köztük Bostonban is, Márton Éva partnereként, de itthon soha! Huszonkét éve vagyok az Operaház tagja, lassan közeledik az ezüstjubileumom, amikor is búcsúzni szeretnék. Annak idején nagyra becsült mesterem, Simándy József az Othellóval búcsúzott, nos, én is ezzel szeretnék. Remélem, sikerülni fog.

Viola György

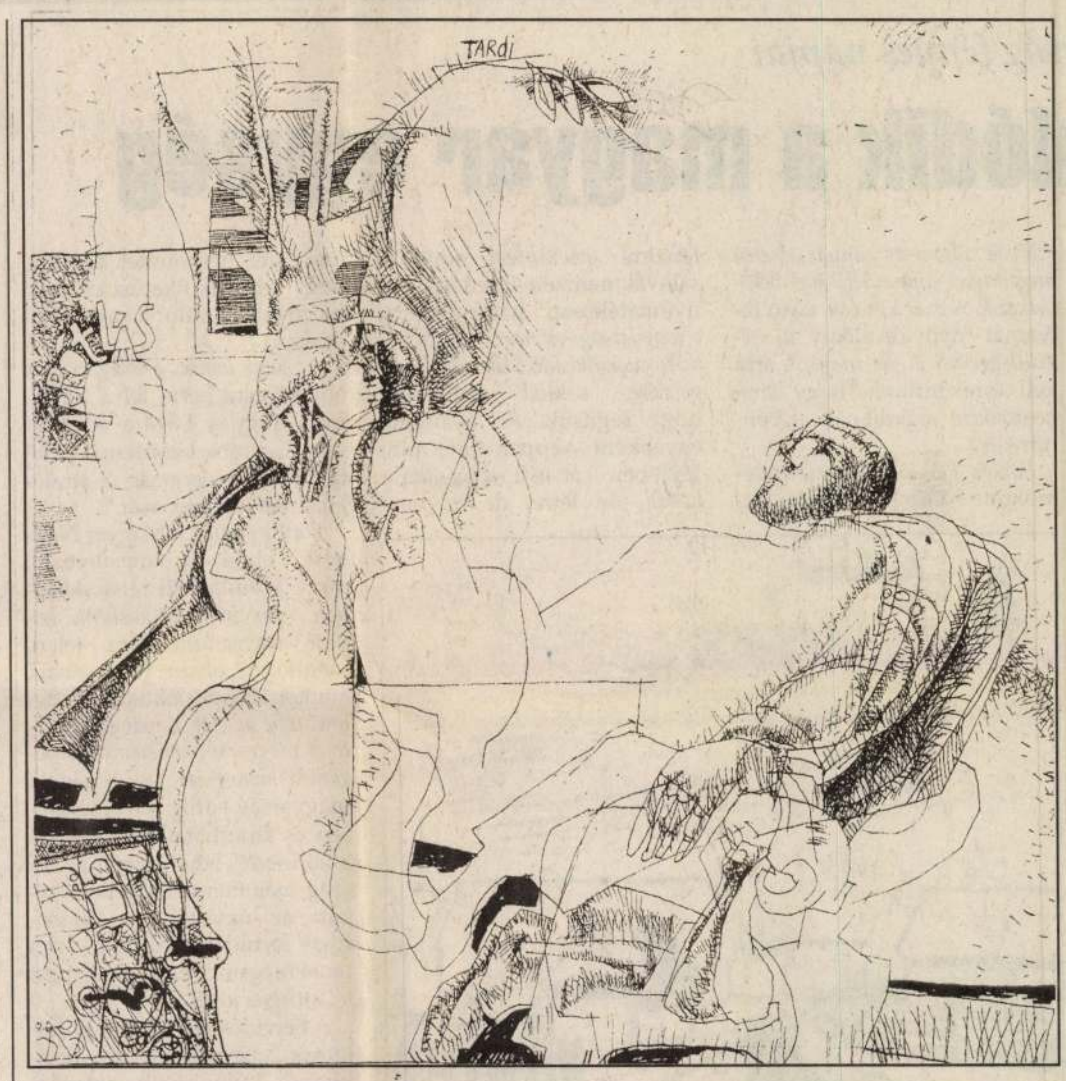

„Vannak itt sokkal fontosabb emberek is... – kinél is? – ... nálam!" – fejezi be az én vagyok én, te vagy te örök játékot Tardi Sándor, miután az Astoria kávéházában 26. tárlatának megnyitója előtt villáminterjúra kérem.

„Művész úr, valami frappáns hitvallásra volna szükségem!" „Sokat gondolok a halálra. Törekvésem, hogy összeálljon mindaz, amit rajzoltam és festettem."

A címek ragyogóak. „Nyári zápor", és a képen két esernyős hölgy cseverészik zavartalanul; „Ez az a' hely, ahol annyiszor...", láttatja a Szózat lényegét egy szerelmespár leképezésével; „Holdvilágos éjszakán", idéz bátran talmi dallamot a szín: ragyogó, ragyogó!

(liszkay)

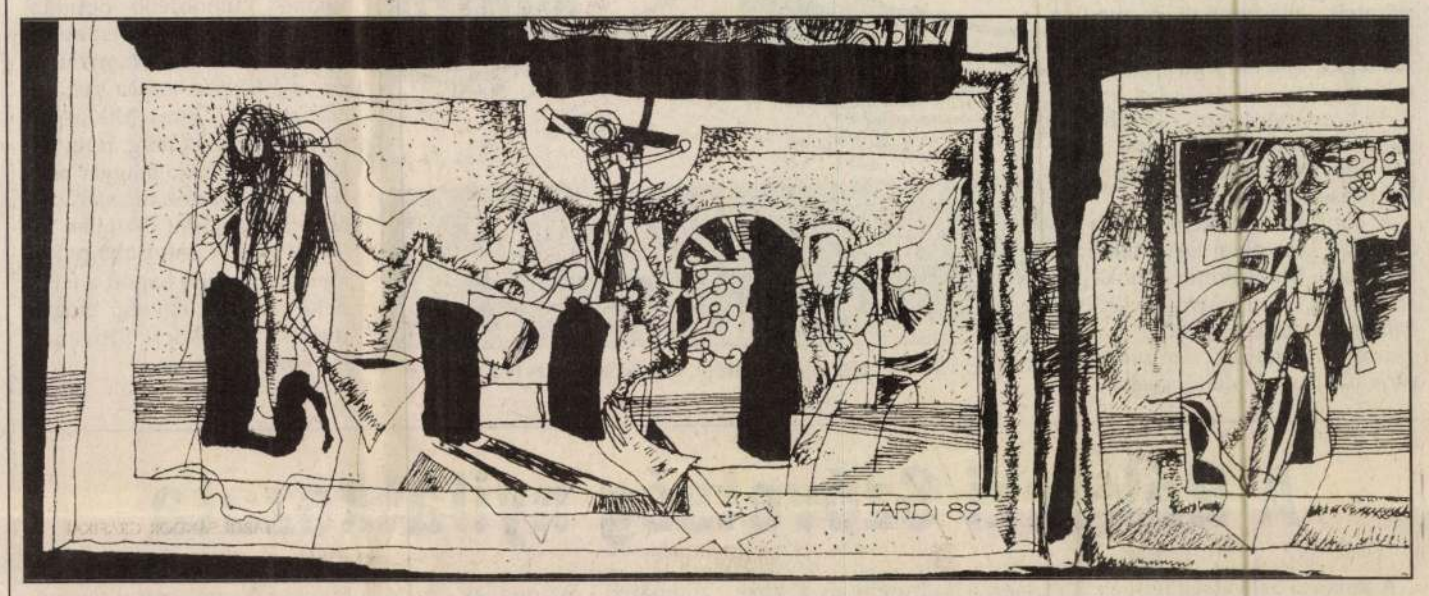

Egy filozófus, aki nem alkuszik

Vonások Pais István portréjához

Bízvást mondhatjuk, hogy nem mindennapi fegyverténytet hajt végre az a szerző, aki egyszerre három olyan kötettel jelentkezik a könyvpiacon, amely művek mindegyike a tudományos igényű ismeretterjesztést szolgálja. E ritka bravúr hőse Pais István egyetemi docens, az ismert vallás- és filozófiatörténész. A három kötet pedig, amelyet most, a karácsonyi könyvvásáron egymás mellett láthatunk, a „Bibliai érdekességek, történetek, aforizmák", „A görög filozófia", illetve az „Az antik bölcsek, gondolatok, aforizmák" című gyűjtemény. Mint érdekességet említjük, hogy az első munka ebben az évben már másodszor, a két utóbbi pedig harmadszor került a közönség elé rövid pár éven belül, s mindhárom a hazai könyvkiadásban szokatlanul magas példányszámban. A könyvekbe belenézve ugyanakkor meglepetten tapasztaltuk, hogy mindhárom esetben szerzői kiadásról van szó.

Sikerkönyvek – agyonhallgatva

– Könyvei sikerkönyvek, s bármely kiadó számára tisztes haszonnal járnának, miért, hogy mégis maga kényszerült közzétételükre? – kérdeztük a rokonszenves tudóstól, akit munkahelyén, az ELTE filozófiatörténeti tanszékén kerestünk fel.

– Hosszú története van ennek – mondja Pais István –, amelyet nem könnyű még dióhéjban sem elbeszélni. Valószínű, hogy legfőképpen 1956-os szereplésem a ludas ebben, ekkor ugyanis, mint végzős egyetemistát, beválasztottak az egyetem forradalmi tanácsába. Jóllehet az idő rövidsége miatt ez a tanács jószerivel semmit sem tudott tenni, ettől kezdve egészen máig bizonyos tartózkodás övezte, övezi pályafutásomat, amely, párosulva a szokványos szakmai irigységgel, ott akadályoz, ahol csak lehet.

Pedig, ami az eredményeimet illeti, azok talán érdemelnek némi figyelmet: 1961-ben bölcsészdoktor, 1970-ben kandidátus lettem, s disszertációm, az „Ember és vallás" nem kevesebb, mint öt kiadásban jelent meg az Akadémiai Kiadó gondozásában. A nyolcvanas évek elején elkészült nagyszabású monográfiám, „A görög filozófia" esetében, amit benyújtottam a Magyar Tudományos Akadémiára a tudományok doktora cím elnyerése érdekében – bár 1982-ben megjelentette a Gondolat Kiadó –, az Aczél György-féle „filozófiai maffia" a korabeli törvényeket felrúgva megakadályozta, hogy megvédésre kerülhessen. Hat évvel később aztán magam adtam ki újra a könyvet, amely az agyonhallgatás áldozata lett, holott hasonló színvonalú munka a filozófiatörténet egyetlen korszakáról sem jelent meg Magyarországon.

Jellemző a hazai kritikai viszonyokra, hogy – miközben a Szabad Európa Rádióban Határ Győző igényesen méltatta, folyóirataink közül csak egy pedagógiai témájú írásokat közlő orgánum, a Könyv és nevelés foglalkozott vele érdemben, a napilapok közül pedig a Magyar Nemzet. Az a cikk ugyanis, amely az Élet és Irodalomban ismertette, mindennek nevezhető, csak szakmai bírálatnak nem; tele van félreértésekkel, ferdítésekkel, inszinuációkkal, pedig egy jó nevű esztéta, Almási Miklós írta. Úgy tetszik, a filozófusszakma bizonyos körei sehogy sem tudták megemészteni azt a sikert, amelyet könyvem a közönség körében aratott. Bevallom, egy ideig kísérleteztem az Almásinak szóló viszontválasz megjelentetésével, de valamilyen rejtélyes – vagy nem is olyan rejtélyes – ok folytán a cikk közlését egyetlen szerkesztő sem vállalta. Ma már bizton látom: nem mertek ujjat húzni az Aczél támogatta maffiával.

Lázító ókoriak

– Úgy tudom, kanosszát járt az „Antik bölcsek" kapcsán is, holott ez – lévén egy ókori szerzők gondolatait összegyűjtő antológia – nem sérthette egyetlen filozófiai csoportosulás érdekeit sem...

– Jól tudja, mert ez a kézirat is tekervényes utat járt meg, míg végül megjelenhetett. Eredetileg a Móra szerződött rá velem, de rövidesen kiderült, hogy „túl forradalmiak" a benne szereplő szövegek. Hosszas házalás után végül sikerült engedélyt kapnom a Kiadói Főigazgatóságtól a szerzői megjelentetésre, ám még ehhez is Köpeczi Béla külön döntésére volt szükség, amelyért ma is hálás vagyok az egykori művelődési miniszternek. Így jelenhetett meg a könyv először 1986-ban, majd másodszor 1988-ban – összesen 67 000 példányban, s igen örültem neki, hogy rövid időn belül elfogyott. Most harmadszor jelentettem meg, ismét a saját költségemen, mégpedig a mai könyvárakat figyelembe véve nagyon olcsón, 300 fo-

Táj és lélek

Kiállítás a Vármegye Galériában

A részleteiben is jól ismert romániai magyar irodalom után kezdetét vette végre ismerkedésünk az erdélyi magyarság képzőművészetével is, s ebben úttörő szerepe van az *Erdély Művészetéért Alapítvány* által fenntartott kis *Vármegye Galériának*, amely sorra mutatja be az erdélyi magyar művészet élő és holt jeleseit.

A galéria minap nyílt új bemutatója a nemrégiben elhunyt marosvásárhelyi művész, *Szécsi András* emléke előtt tiszteleg. Szécsi 1934-ben, Bukarestben született, s a kolozsvári akadémiát elvégezve a hatvanas években telepedett le a székelyföldi városban. Választása *tudatos* döntés eredménye volt, mert szándékait tekintve azt a festői tradíciót kívánta folytatni, illetve megújítani, amit a két világháború között az itt összpontosuló „székely iskola" megteremtett.

Szécsi nem titkolja, hogy a táji részletek, az évszaki és napszaki jelenségek mély emóciókat keltenek benne; láttukra különös gondolatok töltik el, emlékek, vágyak, nosztalgiák, hitek és kételyek keverednek az optikai észleletekkel. Értelmezésében a szülőföld nemcsak a kivételes szépségek tárháza, hanem egyszersmind *sorsszimbólum* is, ahol élni, küzdeni, örülni és meghalni magatartást, erkölcsiséget is jelent.

Ez a gondolati kettősség festményein a színek és formák felfokozásával, a látványi motívumok *látomássá* transzponálásával jutott érvényre. Legjobb vásznai nyomán (*Vörös parlag, Gyimesben, Szénaboglya, Farkaslaka* stb.) meggyőződéssel állítjuk, hogy a magyar piktúrára jellemző dinamikus kolorizmus, amely idehaza kihalni látszik, Erdélyben nemcsak tovább él, de új, korszerű eredményeket is felmutat.

A január közepéig nyitva tartó tárlatot *Demeter Ervin*, a Fővárosi Közgyűlés MDF-frakciójának vezetője nyitotta meg.

T. A.

Szécsi András festő

A felvidéki magyarság fényes napjai

Formálódik a magyar egység

A felvidéki magyarság „fényes napjait" emlegették december elején Budapesten, azon a politikai fórumon, amelyet a *Rákóczi Szövetség és a Bajcsy-Zsilinszky Társaság* rendezett *„A szlovákiai magyar kisebbség helyzete"* címmel, valamint a Rákóczi Szövetség évi rendes közgyűlésén, ahol elfogadták a szövetség nyilatkozatát.

A politikai fórum valódi szenzációja volt, hogy *a felvidéki magyarság politikai pártjainak vezetői együttesen, egymás után fejtették ki a négy párt álláspontját* a szlovák önálló államiság megteremtése után kialakuló új helyzetről, amelyben meg kell formálni a magyar pártok, a magyarság új stratégiáját.

Az éves közgyűlésen értékelték az 1992-ben végzett munkát és *Göndöcs László* leköszönő főtitkár beszámolóját. A résztvevők – hellyel-közzel szenvedélyes, indulatoktól sem mentes – vitája során megkísérelték tisztázni a szülőföldjéről Magyarországra elűzött és a Felvidéken megmaradt magyarság képviselőinek nézeteit, álláspontjait a magyarságot érintő legfontosabb, stratégiai jelentőségű kérdésekben.

Az eseményekre később majd visszatérünk, ezúttal a két nap legfontosabb megnyilatkozásait foglaljuk össze.

A fórumon elsőként *Duray Miklós,* a szlovákiai Együttélés Politikai Mozgalom elnöke szólalt fel. Hangsúlyozta: *létfontosságú, hogy a felvidéki magyarság politikailag felkészülten várja azt a sorsfordulót, amely a szlovák államiság január elsején megtörténő újjászületésével bekövetkezik.* A már két éve tartó folyamat nyilvánvalóan *új feszültségekkel* is jár majd, s arra kell törekednünk, hogy *társnemzetként* fogadjanak el bennünket.

Farkas Pál, a Kereszténydemokrata Néppárt alelnöke történelmi áttekintést adott a szlovák nemzeti ébredésről, és nyomatékosan hangsúlyozta, *a magyarságnak nem lehet érdeke az újra önállósuló Szlovákia elszigetelése,* sokkal fontosabb, hogy segítsük. Az államiság egyébként – éppen úgy, mint 1939-ben – *a nép megkérdezése nélkül* jön létre, de ez nem ment fel bennünket az alól, hogy segítsük őket az európai normákhoz való alkalmazkodásban.

A. Nagy László, a Polgári Párt elnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy a Lévára összehívott decemberi konfencia célul tűzte ki a magyarság új stratégiájának kidolgozását.

Popély Gyula, a Magyar Néppárt elnöke hangsúlyozta, hogy a budapesti tanácskozáson *nem pártpolitikusként, hanem magyarként* van jelen, méghozzá olyan pillanatban, amikor a napi politikai küzdelem *tétje az élet, a magyarság léte, a magyarság megmaradási jogának biztosítása.* A felvidéki magyarság eddig következetesen és fáradhatatlanul kereste a közeledés lehetőségeit az ország más nemzetiségeihez, bízott az úgynevezett „bársonyos forradalomban" is – ám most mégsincs más jussa, mint a „morgás joga".

A Felvidékről érkezett politikusok felszólalásai nem árulkodtak különösebb optimizmusról, a jelenlévőkben mégis megerősödött az a benyomás: *érik a különféle magyar politikai erők egysége.* Duray Miklós ezt úgy fogalmazta meg, hogy talán sor kerülhet a magyar politikai erők, pártok *valamiféle fúziójára* is. A jóslat osztatlan *helyeslésre* talált, mint ahogy különös hangsúlyt kapott a felvidéki magyar egység megteremtése a Rákóczi Szövetség évi közgyűlésén is.

(k-r)

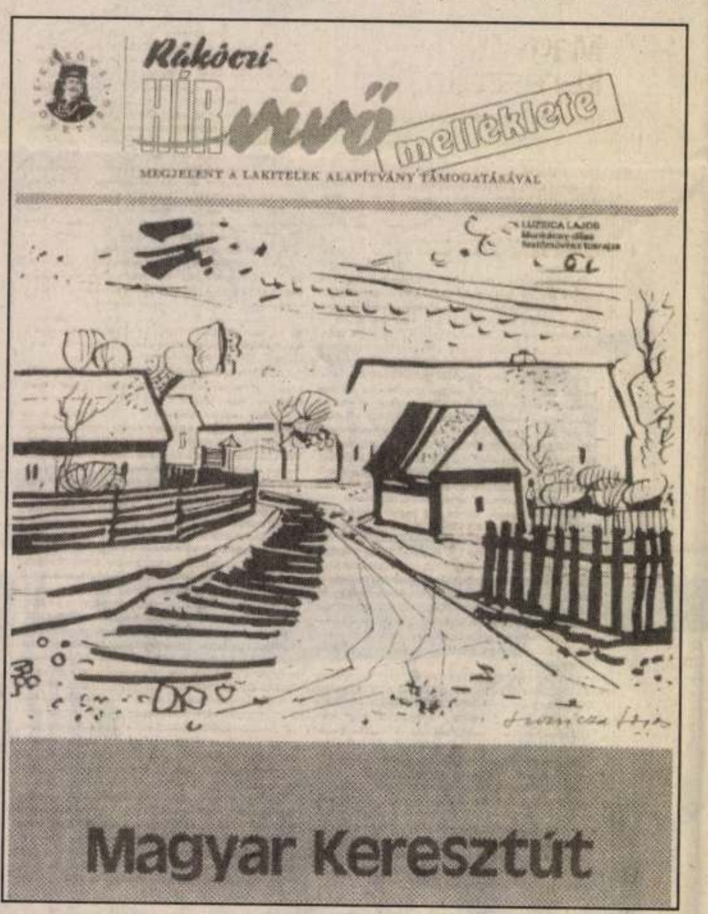

A Rákóczi Szövetség tájékoztatója, a Rákóczi Hírvivő

A Rákóczi Szövetség nyilatkozata

A Rákóczi Szövetség fennállása óta egyfelől állhatatosan küzd a szlovákiai magyar kisebbség egyéni és kollektív jogaiért, másfelől napirenden tartja a hírhedt kassai kormányprogram kárvallottjainak erkölcsi és anyagi kárpótlását.

A magyar–szlovák békés együttélés érdekében valljuk, hogy a demokratikus jogállamiság és a nemzeti-nemzetiségi egyenjogúság szellemével nem egyeztethető össze a nemzetiségi nyelvhasználat semminemű korlátozása. Éppen ezért felemeljük a szavunkat a kétnyelvű feliratok, táblák szlovákiai levétele és a magyar nyelvű helységnevek használatát tiltó rendeletek ellen. Sőt: igazságosnak tartjuk az egy tömbben élő magyarságnak a kulturális és a közigazgatási autonómia kivívásáért folytatott harcát.

Támogatjuk a szlovákiai magyar pártok iskolapolitikai törekvéseit a szükséges létszámú magyar anyanyelvű óvodák és iskolák felállításáért. Ezért is emelünk szót a magyar pedagógusképzés érdekében mind a pozsonyi egyetemen, mind a nyitrai pedagógusképző főiskolán. Támogatni kívánjuk az 1992 őszén megalapított Komáromi Városi Egyetemet, amely – remélhetőleg – magja lesz a Komáromi Jókai Egyetemnek. Ezzel összefüggésben mindent megteszünk a szlovákiai magyar egyetemi és főiskolai hallgatók magyarországi továbbképzésének előmozdításáért, a tanulmányi ösztöndíjak megszerzéséért.

Szorgalmazzuk a személyi és intézményi kapcsolatok kiépítését, hogy a szlovákiai magyar értelmiség számára biztosíthassuk legjobb íróinak, művészeinek és tudósainak magyarországi bemutatkozását, megismertetését.

Aggodalommal tekintünk arra az egyre inkább fenyegető veszélyre, hogy a magyar papság kiöregedésével nem jár együtt a lelkészutánpótlás biztosítása, és ezért félő, hogy egyre több templomban elnémul a magyar szó, megszűnik az anyanyelvi igehirdetés.

Támogatjuk a szlovákiai ifjúsági szervezetek kiépítését, a gazdag tradíciókkal rendelkező magyar cserkészet elterjesztését, az összmagyar részvétellel rendezendő és a nemzeti öntudatot erősítő nyári művelődési táborozást, kerékpártúrákat.

Gazdasági téren fontosnak tartjuk, éppen ezért támogatjuk a kapcsolatok további és széles körű kiépítését mind a magyarországi, mind a szlovákiai vállalatok között, mert ezen a téren is valljuk a két nép egymásrautaltságát.

A Rákóczi Szövetség minden tevékenysége arra irányul, hogy egyfelől védelmezze és segítse az őshonos szlovákiai magyar kisebbségnek a megmaradásért folytatott küzdelmét, másfelől hogy egyengesse a magyar–szlovák békés együttélés útját.

Tőkés László nyílt levele

a Pécsi Magyar–Román Baráti Társasághoz
Dr. Iglói Zoltán elnök úrnak

Bízva a teljes jóhiszeműségükben – nyílt levélben fordulok Önökhöz. Ellenkező esetben tiltakoznom kellene.

A Kossuth Rádió mai híradásából arról értesültem, hogy a Pécsi Társaság *tiszteletbeli tagjává fogadta Ion Iliescut,* Románia elnökét. A hír megdöbbentett.

A román–magyar közeledés megalkuvás nélküli, őszinte híve vagyok, több román–magyar baráti társaság tagja, számtalan baráti és ökumenikus rendezvény kezdeményezője és szervezője. A két nép közötti megbékélésért folytatott nemes küzdelmünkben folytonosan szemben találjuk magunkat az *Iliescu-rendszer* közvetlen vagy burkolt *magyarellenességével.* Iliescu elnök posztkommunista Demokratikus Nemzeti Megmentési Frontja ha nem is mindig nyilvánvalóan, de egyértelműen *bűnpártoló magatartást tanúsít* az országban folyó – antiszemitizmusra emlékeztető – nacionalista-soviniszta uszító propaganda iránt, sőt, minden bizonnyal rejtőzködő szövetségese a szélsőséges nacionalista erőknek.

Iliescu elnök néma cinkosa az 1990 márciusi marosvásárhelyi véres események szervezőinek, és kétségtelenül egyik főszereplője az 1990 júniusi bányászhadjáratnak. Mindkét esetben felelősség terheli a kiprovokált vérontásért, és – tisztségénél fogva – részes saját népe üldözöttjei és Cseresnyés Pálék méltatlan szenvedéseiben, Hargita és Kovászna megye székelységének megaláztatásaiban. Ha valami, akkor semmiképpen nem a magyar–román barátság építése, hanem sokkal inkább a románok és magyarok egymástól való eltávolítása jellemzi áldatlan tevékenységét.

A Pécsi Társaságban való jelenléte a népek közötti barátság eszméjének a megcsúfolását jelenti. Szemléletes példával élve: *ez a felemás frigy* a Kádár János és Nicolae Ceausescu 1977-es „baráti egyezményére" vagy éppen Grósz Károly hírhedt 1989-es aradi látogatására emlékeztet. Vagy közelebbről – Viorel Faur, Gheorghe Dumitrascu szenátor és Ioan Gavra farizeusi tagságára a parlamentközi bizottságban.

Az idei országos választásokon *romániai magyarságunk* egységesen a demokrácia és a nemzeti megbékélés mellett és Ion Iliescu ellen szavazott. Kérem a Pécsi Magyar–Román Baráti Társaságot, hogy tartsa tiszteletben annak a meggyötört magyar kisebbségnek a választását, melyet nemes célkitűzései értelmében szolgálni kíván. Ha mégis ezt hiszik – a Pécsi Társaság végzetesen utat tévesztett. Román barátaink is osztják véleményünket.

Tisztelettel küldöm üdvözletemet:

Tőkés László püspök
(*Nagyvárad, 1992. december 8.*)
(*Transinfo*)

MAGYAR VILÁG

A szoborgyalázás

A szobortörténet Közép-Kelet-Európában része a kisebbségtörténetnek, a nemzetiségi feszültségeknek. Elegendő emlékeztetni a Petőfi-szobrok sorsára a Felvidéken és a Kárpátalján. Most a román nacionalizmus emelt kezet egy nagy magyar személyiség szobrára, Fadrusz János kolozsvári Mátyás király-szobrára.

A magyarfaló polgármester, Funar ügybuzgalma egyelőre még csak a szobor feliratáig jutott el, s a művészi alkotás szerves részét jelentő táblát cseréltette át román nyelvű feliratra.

A kipróbált magyargyűlölő egy pillanatig sem gondolhatta, hogy az erdélyi magyarság szó nélkül hagyja a gyalázatot. Nem is így cselekedett. Miután kéréseit, figyelmeztetéseit mellőzték, a tiltakozó tüntetés mellett döntött. Ezt a polgármester betiltotta, ezután került sor az ökumenikus istentiszteletre és a körmenetre. És – miután Funar tovább fenyegetőzött – az RMDSZ hivatalos beadvánnyal fordult Iliescu elnökhöz és Vacaroiu miniszterelnökhöz, kérve az eredeti állapot visszaállítását. Az RMDSZ vezetői félreérthetetlenné tették: ha a megfelelő válaszok elmaradnak, az UNESCO-hoz és az Európa-Parlament illetékeseihez fordulnak.

Ezután értesülhettünk arról, hogy a polgármester durva döntését felülbíráló elnöki rendelet már a megyei prefektus kezében van. Ám – amikor e sorokat írom – a szoborgyalázás árulkodó bűnjele, a román nyelvű felirat is a helyén van még.

Kolozsvár basája a szoborgyalázással durván beavatkozott a magyar ügyekbe. Az RMDSZ-t is arra kényszerítette, hogy sorai rendezése és stratégiájának meghatározása helyett az önkényeskedésével foglalatoskodjon.

K. I.

Magyarként várták...

Különleges érdeklődés előzte meg *Horn Gyula* volt magyar külügyminiszter székudvarhelyi látogatását.

Tudatosan írtam „Horn Gyula volt magyar külügyminisztert", mert a nagyfokú érdeklődés, amint a találkozó során kiderült, *nem az MSZP elnökének* – a külügyminiszternek szólt. Ezért is vált a találkozó egy adott pillanatban a *megtévesztettek* párbeszédévé.

A meghirdetett találkozó időpontjában zsúfolásig megtelt a székelyudvarhelyi polgármesteri hivatal díszterme.

A kérdések – amelyek többnyire a volt magyar külügyminiszterhez szóltak – átfogták az általános európai helyzettől Bős–Nagymaroson át a magyar belpolitikai életet is. Be kell vallanom, megítélésem szerint a válaszok – mindaddig, amíg külpolitikáról volt szó – pontosak és korrektek voltak.

És akkor, szinte egyik pillanatról a másikra, *törés* következett be a hallgatóság és a vendég kapcsolatában.

Mert a belpolitikai kérdésekre már nem Horn, a volt külügyminiszter, hanem Horn Gyula, a jelenlegi MSZP elnöke válaszolt. A ködösítés és a csúsztatás egyértelmű volt. Akár a médiaügyről, akár *Antall József* tevékenységéről, akár a *Csurka-tanulmányról* volt szó. *Mert az erdélyi magyarságot – amely sokkal érzékenyebb a politikára, mint a magyar középréteg – nem lehet meggyőzni* arról, hogy *Chrudinák, Győri és Pálfy* leváltása olyan „kompromisszumos tett", amelyre szükség van.

Nem lehet meggyőzni, mert Erdélyben nem volt család, amely a vasárnapot ne a *„Vasárnapi Újság"* meghallgatásával kezdte volna, és ha eljutott hozzánk, ne a *Panoráma* műsorának valóságtartalmával értett volna egyet.

Tudták, ezekben a műsorokban *ránk, rájuk is figyel valaki.* Fölvállalják a gondjaikat, megfogalmaznak valamit abból a töméntelen keserűségtől, amely megnyomorítja életüket.

Tudták, ezeken a műsorokon keresztül *kerülnek vissza az összmagyarság soraiba.* És a Csurka-tanulmányt sem lehet egyetlen szóval – „fasisztoid" – a szőnyeg alá söpörni. Még Budapesten sem.

A hallgatóság azt *várta,* hogy hiteles forrásból, árnyaltan tudjon meg valamit arról, mi is történik Budapesten.

Nem így történt. A léggömb, a mítosz, amely körülvette érkezésekor Horn Gyulát – *szétpukkadt.* És az emberek összenéztek – hallgattak.

És vége lett a találkozónak.

Az emberek, mint a régi időkben, halkan összesúgtak. – *Mi volt ez?* – kérdezték. Majd hallom: – *Vendég volt.* – Az – mondta a másik öregúr. Nem lehetett nekitámadni. – Kommunista volt, az is maradt. – *Azt hittük, magyar ember,* s kiderült, hogy csak egy kommunista, egy a sok közül.

Lőrincz György
Székelyudvarhely

Széosi András

SÜTŐ András: A korszerű-szemű festő.
= Hevesi Szemle, 13, 1985, 1. 40-41. ill

Szécsi András

Gálfalvi Sándor: Szécsi András karatérései.
= Utunk, 1985. április 5. 7. 10

Szekely Keresztúr, 1985

1945 u.

auf das Subjekt bezogen, das damit Zeuge des illusionierten Geschehens wird und daran teilnimmt. Indem sich das Subjekt mit dem Bildraum identifiziert, anerkennt es dessen Realität und die Realität der in ihm vorgestellten Objekte bzw. des vorgestellten Geschehens. "Das, was in meinem Raum ist, ist mir nahe; das, was mir nahe ist, hat Realität, eben seine Unrealität hat Realität - wie in der Vision". 2) In der Synthese von Bild und Raum wird die Totalität und damit die Realität des Werkes erfahren.

Insoferne ein Fresko Illusion sein will, und die Gegenstände als reale Objekte im Raum vorstellt, kann es nicht "Bild" sein, das Gegenstände abbildhaft darstellt. Objektiv gesehen, das heißt, abgesehen von der Stellung des Subjektes zum Kunstwerk, hat das Ludovisi-Fresko auch bildhaften

---

1 Wittkower, loc.cit. Abb. 22
2 Sandström, loc.cit. S. 105. Sandströms Formulierungen sind aus anderem Zusammenhang genommen.

MDK

3/. Szécsi Antal, szobrászm.

Zsigmondi Vilmosnak, a híres mérnöknek nagyméretű mellszobra.
König Gyula müegyet.tanár nejének márványba faragott szobrát látni a müteremben.
A müvész maga épen a Baross Gábor alakjának kisebb vázlatán dolgozik.
/A lap fényképet közöl.Sz.A. müteréről./ 82o.l.

P.G.:A Baross-szobor.
Vas.Ujs. 1898. 45.évf.47.sz. 821.l.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Sz.A. mütermében látjuk Nagy Imre , a nemzeti szinház elhunyt müvészének mellszobrát.
A mögötte álló talapzaton a müvész szabadsághar szobor pályázatának mintája.

P.G.:A Barcza-szobor.
Vas.Ujs. 1898. 45.évf.47.sz. 821.l.

Szécsi Antal

Baross Gábor szobra. *Szécsi* Antal szobrász már elkészült Baross Gábor szobrával, s öntés alá adták. A szobrot a központi pályaudvar előtti ligetben állítják föl a jövő év május 9-ikén, a néhai miniszter halálozási napján.

Vas. Ujs. 1897

813. l.

Herkomst

Velhagen en
Kasing
I/2 pdc.

MDK

Szécsi Antal, szobrász.

A Baross-szobor végrehajtó bizottsága végleges szerződést megkötötte Sz.A.-al aki 80.000 ft.-t kap a szoborért. 1897 szeptember havára teljesen el kell készülnie, h. ez időben a szobrot leleplezhessék. A művész kell gondoskodjék a szobor felállításáról is.

Baross szobra.
Vasárnapi Ujság. 11. sz. 1895. 42.évf. 173.l.

Szécsi Antal szobrászmüvész

A müvészt fényképfelvételen, egyik szobrával bemutatja a lap, valamint néhány müvének repr.-ját: br. Eötvös József mellszobrát, Női mellszobor, az Erzsébet-téri szökő kut és az Andrássy pályamüvet.
Iret: "Szécsi Antal cimmel ir a müvészről, s felsorolja müveit: Andrássy szobor, Gerlóczy alpolgármester, Forché-né, König müegyetemi rektor, Ferdinánd bolgár fejedelem, Czobor muzeumi őr, Nagy Imre, Zsigmondy szobrait és a Szabadság szobrát.

Otthon, Bp. 1893. október hó
I. évf. 1. sz. 44-47, és 137. lap

Szécsi Antal

Vas. Ujs. 1894. 112. l.

Baross szobra. E hó 15-ikén telt le a határidő a Baross Gábor szobrára pályázó minták beküldésére. Tizenegy szokrásztól érkeztek művek, némelyiktől nem csak egy, úgy hogy febr. 15-ikén húsz szobormintát kezdtek elhelyezni a műcsarnokban, hol közszemlére állítják. A biráló bizottság vasárnap kezdi meg működését. Három díj van kitűzve: 2000, 1500 és 1000 korona. A legtöbb pályamű polgári öltözetben tünteti föl a volt minisztert; díszmagyar ruhát csak kevesen alkalmaztak. A művészi körök bizalommal néznek az eredmény elé.

Hir szerint a pályázatban a következő szobrászok vesznek részt: Donát Gyula, Róna József, Köllő Miklós, Szász Gyula, Tóth István, Vasadi Ferencz, Holló Barnabás, Strobl Alajos, Szécsi Antal, Mátrai Lajos, Kallós Ede, Jankovich Gyula, Mikola Ferencz és egy ismeretlen. Zala György nem pályázott; ő a biráló bizottság tagja.

SZÉCSI ANTAL
EMÉRNÖKÜK „Baross Sábor szobra"
A SZOBOR FELÁLLÍTÁSA, JELLEMZÉSE

VÁLLALKOZÓK LAPJA 1898 nov. 30, 1. old.

94. IV. 30/V. 1.

Ki holtából szólal anyanyelven

SZÉCSI ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ TERMEIBEN

Ne kutakodjunk a Nagy Példatárban, hiszen sok művészt tartunk számon egyenként is, akik az Értől indultak, Adyval, előtte vagy utána, aztán befutottak a nagy óceánba.

Hogy ez inkább a kis népekre jellemző, az a magunk dolga.

Szécsi András festőművész legyintene elsőnek ebben a mostani társaságban bármilyen akadémiai minősítésre, vagy az annak baklövésein zsémbelőkre.

A rend a fontos, nem a sorrend. Bár az utóbbiból s annak megszerkesztéséből sokan élnek s jól. Hát ama rendet megteremtette önmagában s Erdély-szerte esőnek, hónak kitett műtermeiben a művész, akinek 60. születésnapján összegyűltünk abban a kissé ingatag galériában. Erről később.

Kár, hogy Szécsi András marosvásárhelyi illetőségű festő nem lehetett ott. Ő ugyanis 1991-ben meghalt.

Magánélete ívelt, majd hullott, elhagyták őt is remények és Lillák (majd egyetlen fia is), ő tett-vett maga körül annyit, hogy tisztességben megőrizhesse belső, művészi egyensúlyát. A rendet.

Székelykeresztúrról, fölnevelő városából indult, jellemző a fiúi hűségre, hogy első kiállítását is itt rendezte. A székely nyelvfordulat szerint onnét New York, Washington már csak egy kőhajítás. Mert a székely tudja, hogy a föld kerek, aztán csak addig nehéz az utazás, míg az óperenciás tenger közepéig eljut az ember valahogy. Onnan már könnyebb, mert csak befelé.

Szécsi András jó magasra jutott Erdélyben ahhoz, hogy átlásson kis buktatókon, és átmehessen az óceánon. Két hónap helyett tizet töltött az Egyesült Államokban. Ott is a maga kenyerén élt, festett, s bizony nagy kegy volt, ha valakit megfestett az arra érdemesek közül.

Babonás éppen nem vagyok, de sok riadalmat őrzök, melyek innen eredeztethetők. Ezt a sepsiszentgyörgyi Galériát a kinevezett román prefektus kiszemelte irodaháznak, el akarja sinkófálni! Nagyon védik a termeket az élők is, de védik a híres Nagybányai Iskola i[1]t jelen levő művészei képeikkel, védi Gyárfás Jenő, Barabás Miklós, Ziffer és Mattis, Szőnyi, és seregelnek a hajdani művészek a magyar érték védelmére. Holtában kérjük Szécsi Andrást, a mai ünnepeltet, segítene, ahogy lehet. A kiállított festmények mind Háromszék (Kovászna) megyéből gyűltek ide egy születésnapi önvédelmi tárlatra.

Szécsi András azok közé a művészek közé tartozott, akik anyanyelven festettek. Ő magyarul. Tájain, festményein ott a derű is, de ő általában nem a nyitott egeket s lankás völgyeket kereste, festette, inkább a szurdukokat, a megpróbáló kárpáti szorosokat, havasokat.

1982-ben tíz napot tölthettünk együtt a Tölgyes szorosban. Valamikor a Magyar Királyi Honvédség épített ide a határra védelmi rendszert. A kemény laktanyaépületek má is állnak, szanatóriumnak adtak helyet, bukaresti, regáti festett dámák túrkáltak akkor ott az életben, és gyönyörködtek az „ősi román táj" szépségeiben. Szécsi festett. Járt am mellette, vagy lézengtem a csöndben. Szakadatlanul dolgozott. Enni is alig engedett időt magának azon a tavaszon. Zimmermann Márton orvos maga is gyönyörködött a megtáltosodott festő barátban, és gondját viselte.

A sötét tónusok, méregzöld fenyvesek meg a homályba veszők szorosok kerültek a vászonra, ég alig... Akkor jöttem rá, hogy ezeken a festményeken annyira sűrű a levegő, hogy úgy tűnik, nem a gyökérzetük, hanem a levegő tartja egyenesen a fákat.

Kisajátította szorosait, hágóit, Kommandót meg a Nyikó mentét, övé volt a Nyárád. Nem osztozott, békekötések nélkül, azok fölött birtokolt.

Szécsi András magyarul és a maga művészi nyelvén festett. Erdélyi társaitól, Zsögödi Nagy Imrétől, a korondi Páll Lajostól, Pallos Sch. Juttától azonnal meg lehet különböztetni. A saját törvényein belül volt rendtartó, akár a hagyományos középkori székely falu. Szécsi számára a saját törvény volt a tiszta beszéd az ecsettel.

1990-ben a budavári Széchenyi Könyvtárban állított ki. Tanúja lehettem, ahogy hóharmatként fogyott el a kiállítás teljes anyaga. Akkor már ismert volt szakkörökben, de nem volt divatos Budapesten. Ez volt az utolsó nagy elismerése még életében. A másik esztendőben odalett.

Ha a megbízott bukaresti prefektus mégsem lesz képes irodákat telepíteni az immár híressé vált Galéria helyébe, az a Szécsi András érdeme is lészen. Fölszólalt újból a maga művészetének anyanyelvén Erdélyért, segélyt hozott tán, akár Szent László, kinek a csata után „harmadnapra átizzadva találtatott boldog teste".

A megnyitón a tömeg moccanatlan volt: mindenki Őt hallgatta, üzenetét holtából a festőnek a maga keserűen elmulasztott 60. születésnapján.

1994. III. 5.

CZEGŐ ZOLTÁN

SZÉCSI ANDRÁS — Önarckép

Szécsi András festő

MEGRENDELŐLAP A kitöltött lapot küldje el címünkre:

Cartea prin poştă **CORVINA**

4100 Miercurea Ciuc str. Virág utca nr. 60

tel. 0966-15063

Könyvajánlatunk

Taschen Album: Chagall (Magyar nyelvű művészeti album)	13377 lej
Taschen Album: Dali (Művészeti album angol nyelven)	13377 lej
Nem jó az embernek egyedül („útravaló házasságot kötő fiataloknak")	2655 lej
Határ Győző: Heliáne (Regény-szürrealista prózaköltemény)	2525 lej
Gunat Péter szerkesztő: Európa története (Európa történeti formálódásának bemutatása)	23650 lej
Reisinger László András: A kolozsvári piarista diákok emlékkönyve (Dokumentumok a piarista öregdiák-szövetségről)	1300 lej
Kisgyörgy Réka: Angyalok kenyere (Novellák)	500 lej
Sütő András: Szemet szóért (Naplójegyzetek-dokumentumok)	5680 lej
Mécs László: Magyarok misekönyve	3790 lej
Vályi Nagy Ervin: Minden idők peremén (Vallásos téma — válogatott írások)	5550 lej
Fagyöngy: (Kortárs romániai magyar költők)	721 lej
Winkler Márta: Kinek kaloda, kinek fészek (Közelítés a gyerekek belső világához)	3471 lej
Hrabal Dohumil: Vita nuova (Egy önéletrajzi trilógia második kötete)	5460 lej
Német kisokos — Nyelvtani összefoglaló	1795 lej
Angol kisokos — Nyelvtani összefoglaló	1795 lej
Francia kisokos — Nyelvtani összefoglaló	1795 lej
Leiber Berfied: Babalexikon (Gyermeknevelési tanácsok)	5338 lej
Lipetfalvi Mihályné: Ki(s) számoló feladatok — I. osztályosoknak	3480 lej
Zalán Tibor: Bongóc a tavaszban (Ismerkedés a betűkkel — gyerekeknek)	3200 lej
Kifestő	1440 lej
Charo W.: Létrás Macska kalandjai (Mese egy kedves kis cicáról)	3690 lej
Pár Gyula—Oriskó Gyula: Magyaros ízek — ünnepi ételeink (A „szakácsművészet" gyakorlása)	3350 lej
Wimmer—Kieckbusch Karin: Szabadidő a kutyával	3650 lej
Douglas Kirk: Aki lepaktált az ördöggel (Fordulatos, izgalmas, hátborzongató regény)	2857 lej

Tisztelt megrendelőink! Sajnos a postaköltség április 1-jétől oly mértékben emelkedett, hogy a kedvezményben részesülő csomagok értékhatárát kénytelenek vagyunk 30 000 lejre emelni. Megértésüket köszönjük!!!

Könyveink megvásárolhatók: Csíkszereda — Könyvesház; Székelyudvarhely — Tompa László könyvesbolt; Kézdivásárhely — Gábor Áron emlékház; Kolozsvár — Röser antikvárium; Szatmár — Barapress kft.; Nagyenyed — Kat. plebánia; Brassó — Brassói Lapok szerkesztősége és Nagyvárad a Tulipán kft. üzletében.

CORVINA KÖNYVPOSTA KFT. CSÍKSZEREDA
VELÜNK KÖNNY(V)EBB AZ ÉLET!

Alulírott.....
Lakcím.....
.....Irányítószám.....
utánvéttel megrendelem a fenti listán megjelölt címeket, a mellettük feltüntetett példányban.

(R. 217)

Pénz é

A pénz születésével szinte eg reskedés is, a tulajdonképpeni k dott kereskedők hitelt nyújtotta dőknek és egyes nagy uraknak v szükségük. A kihelyezett pénzt szedtek érte. Ezek az ókori kölcs a mai bankok elődjének. A mai sőbb örvendezhettek a korabeli üg

A bank szó latin, illetve olasz eredetű, ami a bankok olasz származására utal. A banco szóból származik, ami magyarul padot jelent. Azért kapta ezt a nevet, mert a „bankár"-ok, a pénzváltók, a „pénzkereskedő"-k nyilvános helyeken, piacokon kitett padokon folytatták általában pénzváltó tevékenységüket. Ezek a pénzváltók rendkívüli módon meggazdagodtak, úgy hogy összegyűlt vagyonukkal egyéb pénzügyi manővereket is folytathattak.

A bankok vázlatos fejlődésének ismertetését a későbbi szakirodalom száraz tudományoskodása helyett legjobb, ha a már említett 1839-es „Esméretek Tárá"-ra bízzuk. A 155 éves lexikonból találomra választottunk ki néhány ország bankjáról szóló korabeli tudnivalót.

„A bank hitelintézet, melly a' pénzforgás és cserekereskedés könnyebbítésére' s előmozdítására bizonyos helyen vagyon felállítva. Illyen intézet czélja különböző lehet, mellytől aztán különbféle melléknevet is kap, így például: ha pénzek és nemesebb érczek bátorságban tartására vagy lerakására van rendeltetve, depoto vagy lerakó bank a' neve, ha a' bank hitelére banknoták adatnak ki, mellyek kész pénz gyanánt forognak, forgó avagy czédulabanknak hivatik, ha idegen pénzek vétetnek fel' s ismét ki adatnak, vagy zálogra is kikölcsönöztetnek kölcsönző banknak neveztetik, sat."

„Hamburg 1619 (-ben) állított fel fizető és kölcsönző bankot. Franciaország megszegte természetes statustartozását (államadósságát), midőn azért, mit a' status (állam) Napoleon alatt, ugyan a' status szükségére, Davoust (Napoleon marsallja) mint polgári és hadi kormányzó által, 1813 és 1814 (-ben), Hamburgban a bankból' s a' kereskedők és házbirtokosak vagyonjából erőszakkal kivett, (hadisarcot hajtott be a városon, lefoglalta a bank 7 és fél millió márka vagyonát és 48 millió frankot hajtott be a városon) a' következő királyi (Bourbon) országlás alatt fél millió esztendei kamatot rendelt fizetni, holott az ország eső statustisztviselője (miniszterelnöke) úgy vélekedett, hogy egy meghódított városban szabad neki az idegen tulajdont saját hadi ereje eltartására elfoglalni," s csikarásai, saját rendelése szerént a' franczia status javára fordíttattak. A'

Ezt is megtudtuk...

KÖRNYEZETVIZSGÁLAT LÉGHAJÓRÓL

Az aacheni Gefa-Fluv vállalat kutatói fantasztikus kísérletet hajtottak végre. 36 méter hosszú, propellerekkel hajtott és meleg levegővel töltött zeppelint bocsátottak a magasba. Fedélzetén a műszereken kívül két kutató is helyet foglalt. Amellett, hogy mérték a légszennyeződést, fényképfelvételeket készítettek az alattuk elterülő tájról — többek között egy régi kastélyról. Ezek alapján — mivel csak kis magasságban szállt a léghajó — pontosan meg lehetett állapítani, milyen károkat szenvedett az idők folyamán az értékes építmény. Szerintük a légifotók lehetővé tennék az erdők állapotának felmérését, régészeti lelőhelyek felderítését, termésbecslési és még sok egyéb feladat elvégzését kis magasságból, tehát pontosabban és olcsóbban.

SZÉCSI András festő

Szécsi András festőművész kiállitása, Bp ,Vármegye Galéria, 1992.dec.13.-1993.jan 18. Bev. Sütő András. Bp. : Erdély Művészetéért Alapitvány, 1992 [4]p.

Nyolczadik évi folyam.

api Ujság.

21-én 1861.

zetési dij Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** g a **Magyar Sajtóval** együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre **12 ft.**, évnegyedre em-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi szállás : magyar-utcza 1. szám.)

ef, épitész.

kás hosszu életpálya fekszik mögötte, melyre megérdemlett nyu- galmából örömmel nézhet vissza — a pesti szép házsorok meg- annyi maradandó emlékmüvei!

Hild József atyja szintén épitész volt, s ily minőségben küldte mintegy 75 évvel ezelőtt a bécsi cs. épitészeti igazgatóság Pestre hogy az akkor munkába vett roppant tüzér-kaszárnya, az u. n. *Uj- épület* épitési munkálatait vezesse. E nagyszerü épületből legelőbb a III-ik pavillon készülvén el, ebben lakott az épitőmester is, s

Szécsi (Schefcsik) Antal

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveit állította ki:

1881. őszi kiáll. II. sor.: Attila, szobor-mű, 60 ft. — Tanulmányfő (Abesszíniai férfi), mellszobor, 25 ft.

1882. őszi kiáll.: Mihály arkangyal, gipsz, 400 ft.

1885. orsz. ált. kiáll.: Mihály arkangyal, gipsz-szobor.

1886. őszi kiáll.: Női mellszobor, márvány. — Férfi mellszobor, márvány.

1888. őszi kiáll. II. sor.: Tanulmány, gipsz mellszobor. — Női képmás, gipsz-mellszobor. — Női képmás, gipsz-mellszobor.

SZÉCSI András

Tátfalvi Zoltán: „Keserűnemű" festő.
= Új Mo. II. évf. 16. n. 1992. jan. 20. 8. p.

† 1992.

Trencsén megye 92.
Turul c. folyóirat 47, 128.
Tüdős János 93, 154.
Türr István 74.
tűzvész 130.
Tűzoltó Egylet 157.
typographia-ház 142.

Ugron Gábor 124.
Új Debrecen 146.
Új Debr. Friss Ujság 45.
Újlaki Antal 37, 39, — Géza 37.
Új Magyar Múzeum 57.
úrasztali edények 145.
úrnatemető 94.
útburkolás 143.
útcai iskolák 144, — kapitányok 148, — nevezés 103, — nevek 148, — őrzők 151, — rendezés 119, — szer 130.
útiszámla 129.

Vadai Ferenc 153.
Vadas Gyula 153.
Vadász Emil 80.
vagyontehermérleg 130.
— kerítése 143, — kapuja 143, 151, — rendezés 125, -i számadás 130, 137, -i térkép 137.
vásárcsarnok 119.
vásárok 141.
vásártartási jog 148.
vásártartóhely 151.
Vátz 64.
Vecsey-ház 15, — Imre 135.
vendégfogadó 151.
Verbőczi 54.
Veresmarti Zsuzsánna 140.
Vernet 54.
Veszprémi István 51, 52.
vezetéknevek 145.
Végh Kálmán Mátyás 85.
Vértesi Arnold 15, 18, 23, 34, 37, 45, 159, — Gyula 18, 23, 34, 45, — Kornél 34.
Victor Emánuel 147.
Vidéki Hírlapírók Orsz. Szöv. 34.
Vígkedvű Mihály 30, 129. 135.
Vilmos-vendéglő 23.
viselet 148.
Viski Károly 102, 103, 112.
vizek 144.
vízellátás 146.

SZÉCSI András festő

SÜTŐ András: A keserü szemü festő. =
Tiszatáj, 45.évf.2.sz.1991 111.p. és ill.

SZÉCSI ANDRÁS festő

ERDÉLYI Lajos: Kábult képek. - Kurir, II.évf.311.sz. 1991. nov. 13. 11. p. ill.

gy festőművész
ajza

Felsővárosban 1834 április 12-én, mint
adik gyermeke. Nagyszülei Vastagh István
Klára. Ősfáján 30 őse között csak magyar
deressy, Bodor, Veres, Nyári, Tápai, Anyási,

agyobb kort. János /1823-1878/ ki a szabad-
k halt meg Miskolcon. Nővére Erzsébet /1828-19
ai hajósgazda volt, ki saját uszályán szállí-
849 áprilisban, tehát 15 évesen állott be
rténete X. kötetet 87. lap/. A 16-dik vadász-
plári rangot nyert. Kezdetben a szerbek ellen
n a temesvári csatában vett részt a Knetty
gos felé vonultak vissza, itt átvétette ma-

Szécsi

A második dijat nyerte a Baross-szobor pályázaton. "Nagy szeretettel, a leglelkiismeretesebb gonddal"készitette Baross alakját, de nem fejezi ki "az észt, erőt, férfiasságot, azt ami oly népszerüvé tette ...a nép képzeletében",-irja -r-t: "Az ércz Baross" cimmel a "Müvészet" c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1894. márc. 11.
V. évf. 10. sz. 157. lap.

SZÉCSI ANDRÁS

Maszkok versekkel

Szécsi András Maszkok című kiállítását ma 16.45 órakor Csáji Attila képzőművész nyitja meg a Természettudományi Múzeumban (Bp. VIII., Ludovika tér 6.). Közreműködik Pécsi Sándor sámánversekkel.

NÉPSZAVA 2000 márc. 1

épen Baross Gábort; senkinek se jósoltak nagyobb carriert, mint épen neki, s a jóslat beteljesedett.

Barossnak egy szerepét az időtájban magam is irigyeltem. Mikor 1876 január végén Deák Ferencz meghalt, Kossuth Lajos egy történeti nevezetességű levél kiséretében egy cziprus-ágat küldött haza a «haza bölcse» koporsójára, s ezt a cziprus-ágat saját kezével Baross Gábor tette le a Mauzoleumban; irtam is egyszer erről, a kéziratot is olvasta a miniszter, de kitörülte, nyilván azért, mert a forrás nem volt megbizható; sokan azt állítják, hogy e szerep Helfy Ignácznak jutott.

Lélektani szempontból egyetlen kortársamnak sem oly érdekes a lelkülete, mint a Barossé, melynek phásisait, ha mindig nem is értettem, de utolsó lehelletéig éber figyelemmel kisértem.

Mikor 1883. képviselőnek választották Győrben, még államtitkár volt, s én megkérdeztem tőle: volt-e Vaszary Kolosnál? a ki akkor főgimnáziumi igazgató volt ott, s ő azt válaszolta, hogy nem. Nem voltam képes ennek a tartózkodásnak okát megmagyarázni, mire ő azt válaszolta:

— Én valóban el akartam oda menni, de figyelmeztettek, hogy a benczések Győrben ellenzéki szelleműek, hát nehogy azt gondolják mintha korteskedni mentem volna oda: megvártam, hogy Vaszary jöjjön hozzám. Hanem a jövő héten megint elmegyek s akkor össze-vissza puszizom Kolost! Már mi őt másként soha se neveztük.

Egyszer és utoljára mégis átéreztük az egyszeri gondtalan gyermekkor nyájas összetalálkozását 1892 tavaszán, minekutána Vaszaryt, mint herczegprimást, Baross vezetése alatt üdvözölni mentünk budavári palotájába. A kereskedelemügyi miniszteriumnak a lánczhidfőnél levő mostani termeiben volt az összejövetel Kudora Károly egyetemi könyvtárőr intencziói szerint s úgy terveztük, hogy visszajövet dr. *Förster* Gyula min. tanácsos beszéljen a pályatársak nevében a miniszterrel. Lehettünk százan; sokan csak azért zarándokoltak a fővárosba, hogy Barossal kezet szoritsanak, (néhányan épen azért maradtak távol, hogy vele találkozniok ne kelljen) s ime megnyiltak a fogadóterem szárnyas ajtói, azokon kilép a mindenkinél egy fejjel magasabb hatalmas miniszter, a nélkül, hogy kettőnkön kívül bárkivel is kezet fogott volna; nem szükség — ugy mond — senkit neki bemutatnunk, hisz' mindnyájan ismerjük egymást, azzal felhajtattunk a várba, ott az örvendetes találkozás, Vaszary üdvözlése megtörtént s a miniszter ott hagyott bennünket, azt üzenvén, hogy neki a képviselőházban elodázhatlan teendői vannak.

Voltak, kik magas rendjelekkel dicsekedtek, voltak papok lilaszinű övvel; katonatisztek, arany gallérral; tengerészek kékes, erdőtisztek zöldes egyenruhában, kardosan, a kik szótlanul elszomorodva távoztak; mi nehányan terített asztalnál bor mellett tárgyaltuk az utolsó évtized politikai átváltozatait, melynek kimagasló alakja a mi boldog emlékű iskolatársunk: Baross Gábor volt.

Bellovics Imre, a ki a vasminiszter érczszobrának leleplezése alkalmával dirigálja a budai dalárda egybehangzó dicsénekét, három évtizeddel ezelőtt az élő miniszter előtt emelte föl vezénylő pálczáját, s bizony, a jó Isten a megmondhatója, hogy azóta mennyi minden történt!

F. I.

---

* **Korán kelő** igen sok van a jelenlegi uralkodók között. A mi királyunk és a német császár reggel 5 órakor már rendesen a dolgozó-szobájukban vannak, az olasz, svéd és román királyok 6 órakor kelnek fel s a spanyol regenskirálynő 7 órakor teljesen készen van öltözetével. Különösen kitűnt azonban a korán felkelésben II. Pedro braziliai császár, ki Európában utazva, rendesen 3 órakor kelt fel s bizalmasabb embereinél 4—5 óra között tett látogatásokat.

* **Gazdagok könyve.** «A föld gazdag és hatalmas emberei» czim alatt Bancroft new-yorki kiadónál egy diszmunka jelenik meg, melyben Ramzestől Rothschildig és Nagy Sándortól Astorig csakis előkelőkről van szó. Egy példány ára 2500 dollár. A könyvben 3000 kép lesz s a borítékot a legjelesebb művészek aquarell-rajzai fogják diszíteni.

* **A szivarról** legelőször a spanyol *Gonzalo Fernandez de Ovieda y Valdez* történetirónak Nicaraguáról 1555-ben irt munkájában van szó. A történetiró elmondja, hogy a sziget lakói ünnepélyes alkalommal nagyon szeretnek iddogálni, különösen tengeriből készített szeszes italokat s ekkor mintegy 6 hüvelyk hosszú és ujjnyi vastagságú összegöngyölt növényleveleket tesznek be szájukba s a másik végét meggyújtva, a füstöt beszivják, egy darabig magukban tartják s azután szájukon és orrlikaikon át kibocsátják.

* **A tornyok ingadozása.** Már régebben észlelték, hogy a magasabb gyárkémények erős szelek hatása alatt ingadozni szoktak. Ujabban Zürichben eszközölt gondos mérések ugyanezt mutatták ki a templomtornyokról, melyeket azonban nem anynyira a szelek, mint inkább a nagy harangok tartanak mozgásban. Egy 40 méter magas torony, melyben öt darab 425—3430 kilogramm súlyu harang volt, az észleletek szerint harangozáskor rendesen mozgott és pedig nem a nagy harangok hatása alkalmával, hanem a kisebb, gyorsabban mozgó harangokéval kapcsolatban. Egy 705 kilogramm sulyu harang meghuzása a torony csúcsát egy percz alatt 53-szor mozdította meg ovális irányban, melynek hoszsza 3·6 mm., szélessége pedig 2·4 mm. volt. Több harang meghuzásakor az ingadozás kisebb lett, de gyakoribb. Ha minden harangot meghuztak, a torony egy percz alatt 160 ellipsist csinált, melynek nagy tengelye 6, a kisebb $5^1/_2$ mm. nagyságú volt.

* **A legvénebb orvos** jelenleg Oran algiri városban él Tamouillet néven. 1771-ben született Sardiniában; 18 éves korában került, mint tengeri rablók foglya, Oránba s csakhamar azután orvos lett s mesterségét még most is gyakorolja. Fiatalabb korában arab ruhában járt, most ismét európaiasan öltözködik. A 128 éves agg még most is erős s szorgalmasan látogatja betegeit.

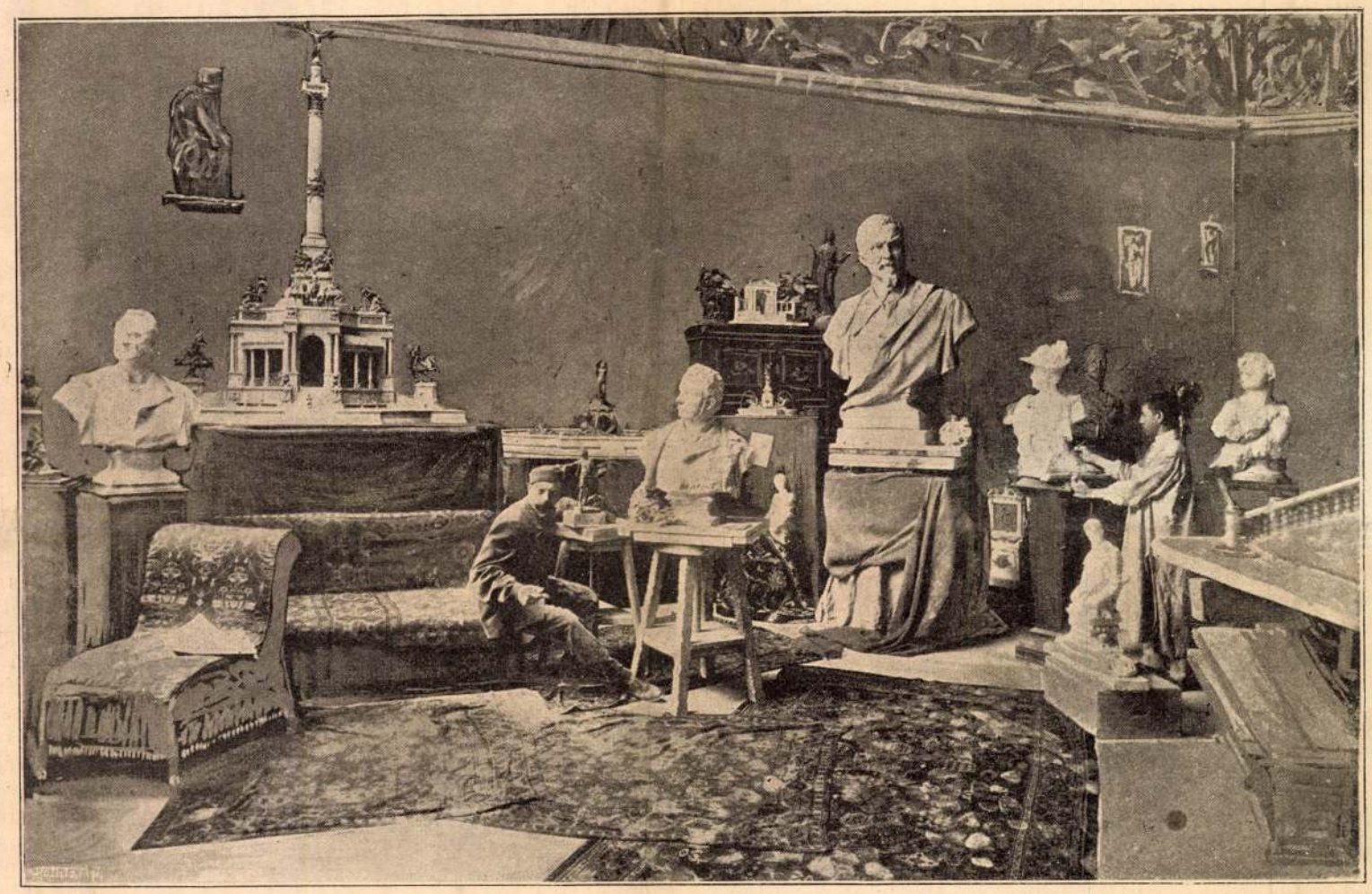

SZÉCSI ANTAL SZOBRÁSZ MŰTERME.

EGYVELEG.

zetünk a képzőművészetek terén még nagyon el van maradva, figyelme a magyar történet dicsőbb jeleneteire irányúlt, melyek alkalmas tárgyai lehettek a népszerű műalkotásoknak. Kezdeményező kivánt lenni a magyar történeti festészet megteremtésében, maga adván mindenre kiterjedő gondossággal körülírt ilynemű feladványokat az általa támogatott ifjabb művészeknek. S ha törekvését nem koronázta is azonnal siker: az ő általa gyüjtött remekmintákon lelkesülő újabb festőnemzedék ime alig egy félszázaddal utóbb már nem remélt sikert mutatott fel e téren.

Barátja lévén a zenének és zeneművészeknek is, a családjától halála napjáig nyugdíjt élvezett Haydn József tetemeit fejedelmi pompával kedvelt tartózkodó helyére, Kismartonba szállíttatta s ott díszes siremlékkel jelölte meg a művész nyugvóhelyét.

Ezrede zenekarának élére is mindig kiválóbb zenészt iparkodott megnyerni, s érdekes eredménye ebbeli gondoskodásának, hogy épen a Herczeg Esterházy-gyalogezred karnagya, Scholl Miklós tette gyors menetű ütemre a híres Bihari János hegedűjátéka után ma világszerte ismert Rákóczi-indulót, megmentvén így ennek nemzeti motivumait az elfeledtetéstől.

Otthonában a herczeg fejedelmi fényűzés mellett megnyerő szivélyességet honosított meg. Kismartoni pompás kastélya és parkja, melyet Moreau tervei szerint megújítva a közönség számára is megnyitott, feledhetetlenné lett vendégeire nézve; ozorai vadászatai, melyeknek a maig fennálló miklósvári kastély is köszöni létesültét, világhirre jutottak s maga a herczeg mint valami regebeli kedves alak él ma is a magyar nép meséiben.[1]

Ámde mesés fényűzése és szertelen pompaszeretete, roppant jövedelmei mellett is, pénzügyi zavarok forrásává lőn, melyek túlélték az 1833 november 25-én Italia ege alatt, Comóban elhúnyt herczeget, ki 1802-ben Stahrembergtől a pottendorfi, 1804-ben pedig Lignehytől a frankoniai «Edelstetten» uradalmat vásárolta meg, s ez utóbbi birtokával *a német birodalom fejedelmi herczegeinek sorába lépett.*

A fejedelmi herczegnek, ki már 1794-től Sopron vármegye főispánja, utóbb v. b. t. tanácsos, aranygyapjas vitéz, altábornagy, majd táborszernagy, egy magyar gyalogezred tulajdonosa s a magyar kir. testőrsereg kapitánya volt, fia és utóda a mai nemzedék előtt is ismert egykori felelős magyar miniszter, *Esterházy Pál herczeg* vala. Ez Bécsben 1786 márczius 10 én született. 1810 óta a diplomácziai pályán működött. Mint alig 24 éves ifjúnak nem csekély része volt I. Napoleon császár és Mária Lujza főherczegnő házasságának létesítésében. Majd Drezdában, Hágában, Rómában képviselte az udvart. Később évekig londoni követ, majd párisi nagykövet lett s X. Károly király koronázása alkalmával oly fényt fejtett ki, mely a királyi udvar pompáját is elhomályosította. Pár évvel utóbb Viktória királynő koronázásánál ragadta csodálatra Angliának aranytól csillogó lordjait. Diplomácziai működésének sikereit biztosította az a ritka szeretetreméltóság is, melylyel fejedelmek és államférfiak személyes vonzalmát meg tudta nyerni.

Kétségtelen, hogy oly korban, midőn Európa rólunk alig tudott valamit, ő és a hozzá hasonló honfiak becsületet szereztek a külföldön a magyar névnek. De költséges külföldi küldetései növelték egyúttal a herczegi hitbizomány vagyoni terheit is.

Ez a körülmény korlátozólag hatott az őt hitbizománya birtokában 1866 május 24-én követő fia, *Miklós*, és unokája, az 1894 január 28-ától hitbizományi birtokos, *Pál* herczegek közszereplésére. De míg férfias önmegtagadásuk lehetővé tette egyrészről kegyeletes gondozását és stilszerű helyreállítását a dicső múlt megviselt építészeti emlékeinek, másrészt a jelen eltutasithatatlan követelményeinek minden irányban olykép felelt meg, hogy biztosította egyúttal azt a szebb jövőt, melyben daliás utóduk ím a fényes emlékű ősökénél is dúsabb vagyonnal rendelkezik.

Mert ha nemzetsége nagy múltjára egy magyar főúri család sem hivatkozhatik több joggal, mint az Esterházyak: az is kétségtelen egyszersmind, hogy a fiatal Miklós herczeg most vagyoni arisztokrácziánkban is az első helyet foglalja el.

Négyszázezer holdat meghaladó magyarországi földbirtokából az ifjú családfő valóban fejedelmi jövedelmet élvez; herczegi háza pedig, elfoglalva közéletünkben az őt joggal megillető helyet, régi tekintélyét érvényesítheti újra Magyarország közügyeinek intézésében, az örök emlékezetű ősök szép jelmondatához híven: «*Pro Deo, Rege et Patria*».

Dr. Merényi Lajos.

[1] Lásd a róla szóló verses regét a «Jó könyvek» czimű népies gyüjteményben 3. és 18. szám alatt.

VISSZAEMLÉKEZÉS BAROSS GÁBOR IFJUSÁGÁRA.

Évek óta féltékenyen őrzök egy megsárgult, látogatójegy nagyságú fényképet, a melyen egy csoport fiatalember van sikerűlten levéve.

1864 tavaszán készítette *Kühn* Rajmund esztergomi benczéstanár, a physika tanára, a ki előadás után behívta tanítványait a zárda udvarára, s megörökítette a VII-ik osztályt. Képet nem adott senkinek, vagy ha kapott valaki, az bizonyosan csak az első eminens volt. Ott van a fiuk között Baross Gábor is, tizenhat éves korában s képe a feledékenységtől úgy menekült meg, hogy elhalálozván az iskolatársak egyike: Fortuner Gábor, a mélyen lesujtott szülők azzal a kérelemmel fordultak Kühn Rajmundhoz, hogy ha le nem törölte volna az üveglemezről a képet, adna nekik a csoportképből egyet, hogy arról Gábor fiukról egy nagyobb fényképet csináltassanak Pesten.

Ez a Gábor nemcsak osztálytársa és druszája, hanem egy esztendeig szobatársa volt az idők jártával vaskezű miniszterré kifejlődött Barossnak. Az $186^1/_2$ évben együtt laktak egy igénytelen fölszintes háznak udvari szobájában, az esztergomi Szent-Anna utczában, bizonyos Schwarcz Józsefné nevű, férjétől elvált mézesbábosnénál, négyen, ők ketten az V. osztályba voltak beirva épen abban az esztendőben, mikor Rimely Mihály pannonhalmi főapát *Vaszary* Kolost, a mostani herczegprimást Pápáról az esztergomi főgimnáziumba helyezte át, s ott az V. osztálynak főnöke lett; a másik két fiu Buócz A. és Schefcsik Emil kisebb diákok voltak.

E sorok irója ezen a kis diák-tanyán úgyszólván mindennap megfordult; a hol nem annyira a tanuláson törtük a fejünket, mint inkább ajátékon, a dévajságon, a mit Schwarcczné, a ki jobbára a fiuk kosztpénzéből élt, maga is elősegített.

Baross Gábort 1861 október végén édes apja *Baross* Antal pruzsinai nemes ember s kisbirtokos személyesen hozta Esztergomba; Gábor a megelőző évben Léván járt s bizony a főgimnázium mind a négy osztályában a gyengébb tanulók közé tartozott, minek oka leginkább fiatal korában rejlett; mert voltak ott nálánál érettebbek, négy-öt évvel idősebbek is. Fortuner csinos irodalmi dolgozatai, Baross kellemes énekhangja által váltak ki, s mikor később a fiatalság Bellovics Imrének, jelenleg budapesti zenetanárnak vezetése alatt egy kisebb bandát szervezett, Baross oda is beiratkozott s a gimnáziumi énekkarban ő volt a hangadó s olykor az előimádkozó is.

A feltűnési vágy akkor már nem kis mértékben meg volt akkor Barossban. Keresztjáró-héten, Urnapkor s más körmeneteken Barossnak nem volt szabad hiányozni a díszmagyarban, kardosan őrt álló ifjak közül; ő volt a kisebb diákok ideálja, egyebet se lehetett hallani, mint azt: nézzétek az ott Baross, a Baross, a kit osztálytársai apró gömbölyű, kissé felfelé emelkedő orra miatt sokat boszantottak, olykor a tanárok közül is, ha más nem, hát Kovács Ábel, a görög nyelv professzora. A mondattanom utolsó lapján még most is ott van az a sok csúfolkodás feljegyezve, a mivel Kovács Ábel a későbbi államférfit gyermekkorában illette, s a mit Baross nagy odaadással tűrt.

Fénykép után rajzolta Findura I.

BAROSS GÁBOR ARCZKÉPE 1864-BŐL.

Az érettségi vizsgát 1865-ben együtt tettük le, s az ő életrevalóságát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy mikor azt tapasztalta, mennyi aggodalmat okoz szerető szülőinek az a gondolat, hogy kis öcsesét, Baross Jusztint is városba kell vinniök, hogy gimnáziumi tanfolyamot végezhessen, Gábor felajánlozza a szünidőket s 1865 nyarán felcsap diurnistának a budapesti városi számvevőségnél.

Ennek a története úgy esett meg, hogy Vesztróczy István, a szomorú hirre vergődött VII-ik kerületi elöljáró valahogy megtudta, hogy a fővárosnál több napidijasra van szükség; közölte ezt társaival, a kik közül heten jelentkeztek Cserhalmi Ferencz főszámvevőnél s fel is vettek kettőt egy-egy forint napidijjal, kettőt már csak 50 krral, végre az utolsókat «ingyen».

Ebben a várakozási létszámban találtam Baross Gábort 1865 október elején, mikor Budapestre kerültem; a ki egyébiránt addig, míg a hazulról küldött pogácsában és trencséni piros almában, dióban tartott: vigan élt; hanem mikor az elemózsia elfogyott, bekövetkeztek a szűkség napjai, a melyekből kijutott neki is. Oh! ha azok a kövek beszélni tudnának, melyeket a csákány az egykori királyi kuriának, a Sebestyén-térre kiszögellő falaiból csak nem rég kibontott: mesébe illő sok olyan történetet mondanának el, a mely a néhai Fillingerkávéházban, a jogászok ezen herbergjében ment végbe.

Barossal kezdetben egy asztalnál étkeztem az ujvilág-utczában, a 4-ik számú házban, bár a lakásán soha se fordultam meg. A belvárosban lakott, a képiró utczában, a «hét bagoly»-hoz czimzett ház egy kis szobájában, a melynek ablaktáblájára gyürűjével oda karczolta, hogy: *Baross* Gábor s mint hallom, emlék gyanánt őrzi s mutogatja azt ma is a házmesterné a fiatal uraknak, mikor szobát keresnek benne, s biztatja, hogy belőlük is lehet még nagy ur: minő a vaskezü, vasakaratú államférfi volt!

Baross, miután 1869-ben a 71-ik gyalogezredben egy éves önkéntes volt, a tanuláshoz hozzá fogott s huszonhárom éves korában letette az ügyvédi vizsgálatot; a nélkül, hogy az egyetemet valaha nagyon sűrűn látogatta volna. Azután csakhamar elköltözött a fővárosból s csak akkor tért oda vissza, mikor 1875-ben aug. 30-án a képviselőház megnyilt, s ő Kubicza trencséni főispán kivánságára mandátumot vállalt, s otthon «megszabadultak tőle!»

Annál nagyobb volt az öröm a fővárosban. Mihelyt megjelent a Boér Antal korelnök idejében összeült országgyülés, őt kandidálták korjegyzőnek. Vele voltak *Szlávy* Olivér, b. *Jósika* Gyula, gróf *Bethlen* András, *Ugron* Ákos és *Szivák* Imre, mind jeles és tehetséges ifjak; de a hir közülök egyet se karolt fel annyira, mint

Szécsi Antal

Szécsi Antal pályaműve általános feltűnést keltett a Baross-pályázaton. A portrait sehol sem oly élethű, a főalak sehol se oly jellemző, mint az ő tervezetén. A tervezet a második díjat nyerte s így még eldöntetlen lévén, kit bíznak meg a szobor elkészítésével, az ő nevét is sűrűn emlegetik, a közvélemény egy része egyenesen őt jelölte arra, hogy a terv kivitelével megbízassék. Szécsi legtörekvőbb fiatal szobrászaink közé tartozik, kire még szép jövő vár. Eddigi munkái is figyelmet keltettek mindenütt; a józsefvárosi plébániatemplom szép szoborművei mind az ő vésője alól kerültek ki.

Ország-Világ

1894. 22 l.

Szécsi Antal

Baross Gábor szobra. A Baross-szobor százas bizottsága *Podmaniczky* Frigyes báró elnöklése alatt ülést tartott, hogy eldöntse, a díjnyertes három pályamunka közül melyiket készíttesse el. *Szterényi* József titkár olvasta fel a szakértő jury jelentését, a mely egészben konstatálja, hogy a pályázat minőség tekintetében, szemben művészeink képességeivel, egyáltalán nem kielégítő. A döntés előtt hosszan vitatkoztak a fölött, vajjon számba vegyék-e Stroblt is, ki díjnyertes pályaművét bejelentés nélkül elvonta a további kiállitás elől és a díjat sem vett

Ország-Világ. 1894. 307 l.

föl. Többen rosszalólag nyilatkoztak ez eljárás felett — a melynek hir szerint holmi érzékenykedés az oka — de végre is abban állapodtak meg, hogy szavazás alá bocsátják Strobl művét is. A beadott 39 szavazó közül *Széchy* Antal kapott 31-et, Strobl mintájára esett 7, Rónáéra egy. E szerint a szobor kivitelére nézve Széchyvel kötik meg a szerződést. E czélból *Brázay* Kálmán elnöklete alatt bizottságot küldtek ki, mely minden további tennivalót végez a szobor létesítése érdekében. A bizottság elhatározta ezután, hogy Köllő, Donáth, Kallós és Vasady szobrászok pályamunkáit egyenkint 1.000 koronáért megveszi. A szobor czéljaira eszerint még 91.482 forint áll rendélkezésre. A bizottság végül *Podmaniczky* báró elnöknek, *Brázay* alelnöknek és Szterényi titkárnak buzgó működésükért s az országban fennálló kereskedelmi és iparkamaráknak a gyüjtés körül szerzett érdemeikért köszönetet szavazott.

1/. MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

A keleti pályaudvar elött fogják lelep-
lzni Baross Gábor szobrát, mely készen áll he-
lyén. Négy évig készült a mü.
Repr. a 821.oldalon.
Az eredeti mintától részleteiben sok-
ban eltér, de a változtatások hasznára
voltak a szobornak.

P.G.:A Baross-szobor.
Vas.Ujs. 1898. 45.évf.47.sz. 821.1.

1/.

Szécsi Antal, szobrászm.

A keleti pályaudvar előtt fogják lelep-
lezni Baross Gábor szobrát, mely készen áll be-
lyén. Négy évig készült a mű.
Repr. a 821.oldalon.
Az ereleti mintától részleteiben sok-
ban eltér, de a vátoztatások hasznára
veltak a szobornak.

P.G.:A Baross-szobor.
Vas.Ujs. 1898. 45.évf.47.sz. 821.1.

BAROSS SZOBRA.

November 20-án vasárnap délelőtt leplezték le Magyarország egykori vasminiszterének szobrát a magyar királyi államvasútak keleti pályaudvara előtti téren. Ily műalkotásokban igen szegény fővárosunknak immár a *kilenczedik* szobra ez, s Szécsi Antal jeles szobrászunk mintázta.

A maradandó és feledhetetlen emléket hagyott közlekedési minisztert 1892 május 8-án történt halála után alig adták vissza az anyaföldnek, országszerte általános mozgalom indult az iránt, hogy Baross Gábor alakját szoborban is örökítsék meg. Az eszmét általános lelkesedéssel tette magáévá az egész ország s megindult az adakozás az emlékre. Alig egy esztendeig tartó gyűjtés százezer forintot hozott össze a szép czélra, mely összeg kamatokkal együtt mintegy százötezer forintra nőtt fel. A szobor előállítására szükséges összeg együtt lévén, országos bizottság alakult az ország legelőkelőbb kereskedőiből, nagyiparosaiból és műértőiből s 1893-ik év január havában pályázatot hirdettek a felállítandó emlékre. A pályázatra tizenegy pályamű érkezett be, melyek közül a pályabiróság a *Szécsi* Antal munkáját fogadta el nagyban való kivitelre, megszabván egyúttal a szobor előállítási költségét nyolczvanezer forintban.

Szécsi Antal szobrász még 1893 őszén hozzáfogott a nagyszabású munka kiviteléhez és azon mintegy öt álló esztendeig dolgozott. Az eredeti nagyságban lévő mintázásnál azonban úgy a főalak, mint a mellékalakok, valamint a talapzat első és hátsó oldalán látható domborművű képek gyökeres változáson mentek keresztül. Baross Gábor alakja a talapzaton sokkal természetesebben áll; arczképi hűsége és kifejezése igen szerencsés; a mellékalakok megmintázásánál pedig Szécsi művészi törekvésének sikere az első megpillantásnál is azonnal feltünik a szemlélőnek. A sok változáson átment szobor mintázását a művész 1897 őszén befejezvén, átadta azt érczbe öntés végett egy helybeli öntőgyárnak, mely teljes sikerrel végezte föladatát.

A szobor a keleti pályaudvar előtti téren igen szerencsés helyet kapott. A háromszögalakú nagy tér, melyen rohamosan fejlődő fővárosunk három fő útvonala találkozik, (a Csömöri-, Kerepesi- és Kőbányai-út), igen alkalmas volt arra, hogy rajta állítsák föl az új szobrot. A háttérül szolgáló pályaháznak ide néző ivezetes nagy csarnoka egyáltalában nem csökkenti a szobor hatását. A rendkivül nagy forgalmú Kerepesi-úton haladónak már messziről szemébe tűnik a hatalmas érczalak; az érkező útas pedig, a mint a pályaháztól a városba indúl, nyomban láthatja a zóna-tarifa merész megteremtőjének érczmását. A keleti pályaudvar előtti térnek kiszögellését a magyar államvasútak igazgatósága megszabadította az eddigi vaskerítéstől, így most szabadon áll a szobor gondozott gyeptáblák és bokroktól környezve.

Az alúl kiszélesedő talapzat hét méter magasra emelkedik a föld szine fölött; azon áll Baross Gábor négy méter magas érczalakja, a mint jobb kezével egy kősziklára támaszkodik, jelképezvén ez által legutolsó nagy munkájának, a Vaskapu szabályozásának befejezett tényét, melynek a közforgalom számára való átadásától ragadta el a kérlelhetetlen halál. A talapzatnak lépcsőszerű baloldalán egy hatalmas mellékalak ül, a mint épen kettévágja a világkereskedelem útjában álló Vaskapu szikláját s kezeivel a szabaddá tett útra mutat.

A talapzat jobb oldalán pőrölyöre támaszkodó munkás-ember áll s a mellett egy babérágat nyujtó Merkur-alak, kifejezvén a nemzeti fejlődésben erős gyökeret vert ipar és kereskedelem hálás elismerését; a munkás ihletetten tekint föl a miniszterre. A talapzat első oldalán kisebb domborművű képen egy alagútból előtörő vonat rohan, mellette a haladás nemtője mutatja az útat, a vasminiszter legmerészebb s úttörő munkáját, a zóna-tarifát jelképezvén általa. A három méter hetven centiméter magas mellékalakok sikerült kiegészítőkül sorakoznak Baross érczalakja mellé. A talapzat alsó sarkát a magyarországi kereskedelmi utazók babérkoszorúja diszíti, mely a művész mintázása után szintén bronzból készült.

A talapzat követ a sütő-haraszti-i kőbánya szolgáltatta, a szobor érczalakjait pedig az «Első magyar állami érczöntőgyár» (ezelőtt Beschorner és társa részvény-társaság) öntötte bronzba.

A nemzet e sikerült szobor állításával méltó háláját rótta le azon férfiú iránt, a ki egész életét hazája kereskedelme és ipara fölvirágoztatásának szentelte.

*

A Baross Gábor szobrának alkotója, *Szécsi* Antal, Budapesten 1856 május 29-én született. Iskolai tanulmányait is a budapesti polgári iskolában végezte, a hol már gyermekkorában feltünt a diszítő-rajzolásra való tehetsége. Majd formaérzéke a plasztikai ábrázolásban mutatkozván erősebbnek, 1873-ban belépett a bécsi művészeti akadémiára. Itt több évig volt Helmer Ödön szobrász tanítványa. Az akadémiai évek után főleg nagyobb diszítményi munkákkal foglalkozott. Budapesten az 1885-iki országos kiállításon állította ki első nagyobbszabású művét, Szent Mihály arkangyalt. Diszítési munkái a fővárosi Vigadó kistermét ékesitik, a hol egyúttal egyik sikerült műve, Biharinak, a híres zenésznek szobra is áll. A terézvárosi és józsefvárosi templomokat is ő diszítette plasztikai művekkel. Arczkép-másai közül legjobbak Gerlóczy Károly alpolgármester, Nagy Imre szinművész, Meyer tábornok és Zsigmondy Vilmos mérnök mellszobrai. A józsefvárosi kálvárián lévő 12 domborművű kép volt a legutóbbi munkája. A Baross Gábor szobra első monumentális alkotása. A leleplezési ünnepélyről részletes tudósítást társlapunk, a «Politikai Ujdonságok» legutóbbi száma közölt.

Paur Géza.

Weinwurm fényképe után.

BAROSS SZOBRA A KELETI PÁLYAUDVAR ELŐTT.

A LÉGHAJÓK ORSZÁGÚTJAI.

Jóformán biztosra fogható, hogy a léghajók útjait fönt a magasban, a fellegek honában ép oly kevéssé lehet eleve meghatározni, mint a hajók útját a tenger vizén. De különben a két tengert, t. i. az oczeánt és a levegőt, csak annyiban lehet összehasonlítani egymással, hogy mindkettőben vannak bizonyos szabályos áramlatok, melyeknek iránya jóformán változatlan. Bizonyos ugyan, hogy a viz és annak áramlata mégis csak biztosabb, mint a levegő, állhatatosabb, mint a szelek, de a föld némely részén, nevezetesen az egyenlítő mentén elvonuló forró földövön a fő szelek — a passzat, a monszun — az év legnagyobb részében mégis csak egy és ugyanazon irányban fújnak. Hogy a légáramlatokat kellőképen fölhasználhassák, kétségkivül egyik fő feladata lesz a jövő nemzedék feltalálóinak a léghajózás terén s nem tagadható, hogy a föld bizonyos részein már a kormányozható léghajó feltalálása előtt is lehetségessé válhatik az egyes országok közötti közlekedés. A franczia Le Dantec az «Archives de Médecine na-

vale»-ban közzétett egy czikkében a léghajózásnak nézete szerint, nagyon közel jövőben bekövetkezendő feladatául említi ezt. Első feladatnak, véli a légi útak felhasználását arra, hogy Belső-Afrikát átútazhassák. A terv különben nem új, mert azt Dex és Dibos már 1894-ben megpendítették, bár meg nem kisérlették. A forró földöv bizonyos vidékein a szelek rendesen délkeletről fújnak, mig ugyan e táj felsőbb légrétegeiben délkelet felé irányúlnak. Ha tehát az ember Afrika délkeleti partvidékén, körülbelül Juhambane mellett, léghajóval felemelkednék, nagyon valószinű, hogy a szél a léghajót tán San Paolo de Loanda mellett a keleti partra viszi, ha csak nagyon magasra nem emelkedünk a légben, hogy ugyanezt az utat visszafelé megtehessük, hajónkkal a magasabb légrétegekben kellene maradnunk, mely esetben az ellenkező légáramlatba, t. i. az éjszaknyugati szélirányba jutnánk.

Minthogy azonban a passzát-szelek a nap állása szerint változnak, ezek a légútak is az év bizonyos korlátolt szakában volnának használhatók, mig egyébként az évszak változásával jobbra, vagy balra téríttetnének. Le Dantec megemlékezik még az Alize-szélről, mely nagy állhatatossággal éjszakkelet felől fú a Szahara-sivatag felé; fel lehetne és kellene használni ezt a szelet arra, hogy aránylag veszély és fáradtság nélkül éjszaki Afrika felől, tán Tunis, vagy Tripolis tájáról a Csad-tóhoz jusson az ember. A déli Monszun szél, mely nyáron át Ázsia felé fujdogál, a léghajókat a különben megközelíthetetlen Himalaya jégárjai közé sodorná s egyúttal fel volna használható arra, hogy a csillagvizsgálók s időjósok műszereit és szerszámait is magával vigye. A franczia merész képzelőtehetsége még más, rá nézve sokkal fontosabb feladatra is irányúl. A Franczia- és Németország között «a jövőben okvetlenül kitörő háború idején» a gyakran s meglehetős állandósággal fúvó délnyugati szelek arra lesznek használandók, hogy gyors és rendszeres érintkezést létesítsenek Németország fölött Oroszországgal. Ez a közlekedés természetesen nagyon egyoldalú volna, mert Franciaországból Oroszországba lehet ugyan izenetet és embereket is szállítani, de vissza felé alig; erről Le Dantec úr, úgy látszik, megfeledkezett. De azért okoskodásai koránsem értéktelenek. Az állandó légáramlatok kellő fölhasználása ép oly fontosságú a léghajózásra nézve, mint a mily fontosságúak voltak a tengeri hajózásra nézve a vízáramlatok, melyek megállapítása körül Maury kapitánynak vannak elévülhetetlen érdemei. A tengeráramlatok fölhasználása által a New-Yorktól Kaliforniába Dél-Afrika megkerülésével vezető út 180 napról 100 napra apadt, a világ körüli út pedig 250 napról 4½ hónapra.

Minthogy pedig a léghajózás ügyének most már nem sokára dülőre kell jutnia, méltán elmondhatjuk, hogy immár építik a léghajók országútját. *V. K.*

BAROSSNAK EGY KIADATLAN ARCZKÉPE.

Most, midőn a *Baross* Gábor szobrának leleplezése a közfigyelmet ismét a Baross alakjára irányítja, s mintegy alkalmúl szolgál, hogy fényes pályájának emlékét felfrissítsük emlékezetünkben: bizonyára érdekelni fogja a «Vasárnapi Ujság» olvasóit Barossnak lapunk mai számában közölt arczképe, mely a Baross alakját és energikus, önérzetes egyéniségét oly jellemzően tünteti fel, azon pillanatban mutatván őt be, midőn 1891 julius havában, Temesváron jártában az ottani kiállítást meglátogatta s Molnár Viktor főispán jobbján a kiállítás főépületének kapuján kilépve, a lépcsőzeten lefelé halad, s az oldalt felállított tűzoltók során végig tekint. Az itt bemutatott kép egy pillanatnyi fényképfölvétel után készült, mely *Puky* József miniszteri osztálytanácsos birtokában van.

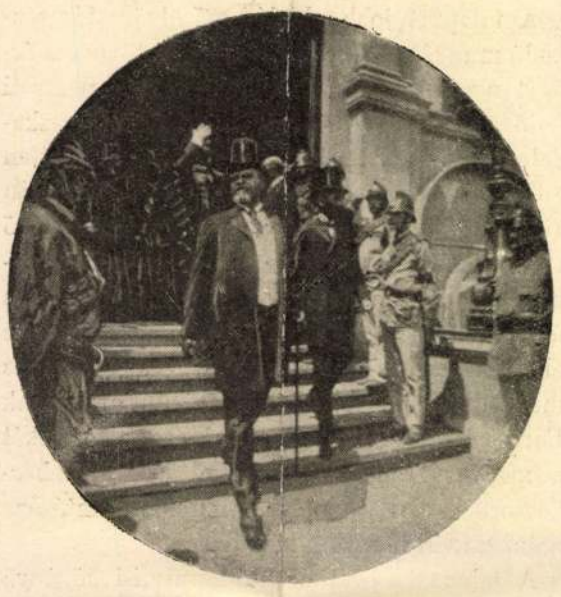

Pillanatnyi fénykép után.

BAROSS GÁBOR A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁSON. (1891.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Versek. *Irta Ambrozovics Dezső. Budapest 1898.* A szerző kiváló irói tehetség. Érzéseit, gondolatait lelkében kialakulni engedi s művészi formába öntve igyekszik nyilvánosságra hozni. Lelke inkább az elmélkedésre, borongásra hajlik, még szerelmi költeményeiben sem érezzük a szenvedély perzselő hevét, erőszakosságát. Legtöbb tűz alighanem hazafias verseiben van; de talán épen azért, mert a szenvedélyesség nem tartozik lelkületének alapvonásai közé, ezek nem sorozhatók a kötet sikerültebb darabjai közé. Az elfojtott fájdalom sötét levegője borong ólmos köd gyanánt Ambrozovics Dezső költészetén. Az a nehány sugár, mely ide téved, csakhamar felhők mögé rejtőzik. Szeret foglalkozni az enyészettel, meg-meglepi a halálvágy. Örömet nem talál az életben, lelke megfakult, elvesztette himporát; undor fogja el, látva a durva hajszát, az önző érdekek sivár küzdelmét. A kötet azonban a kiengesztelődés szelid akkordjával végződik a «Végre» czimű költeményben, melyet mutatványul alább közlünk; de előbb megemlítjük, hogy a kötetben egy sikerült műfordítás is van, Puskinból. Kár, hogy Ambrozovics Dezső, nem foglalkozik többet orosz költők fordításával. Van hivatása rá, s szolgálatot tenne vele irodalmunknak.

Végre!

Itt vagy végre hő karomban
Szívem, lelkem megváltója!
Későn bár, de mégis eljött
Ez a rég várt, boldog óra.
Könnyes szemmel úgy elnézlek
Boldogságom mámorában . . .
Oh, hisz' már oly régen várlak,
Sűrű ködben, éjszakában!

Elcsüggedve hányszor hittem,
Hogy örökre vége, vége!
Minden nappal halványabb lett
Boldogságom reménysége.
Fájdalmamba elmerülve
Életúntan halni vágytam . . .
Oh hisz' már oly régen várlak,
Sűrű ködben, éjszakában!

S im' a hosszú éjszakára
Felpiroslott a szép hajnal,
Káprázatban úszik minden,
Telve színnel, telve dallal!
Fáradt pillám szinte fáj, ez
Elvakító napsugárban . . .
Oh hisz' már oly régen várlak,
Sűrű ködben, éjszakában!

A magyar nemzet története, az Athenaeum kiadásában Szilágyi Sándor szerkesztésében megjelenő tiz kötetes műnek VII-ik kötete is elkészült. Ennek a kötetnek czíme, «*I. Lipót és József kora. 1657—1711.*», írta *Acsády* Ignácz. Ez a kötet utólag jelent meg, a 8—9-ik kötet már előbb elhagyta a sajtót, sőt nem sokára, a tizedik kötet közrebocsátásával, be lesz fejezve a nagy történelmi munka. A hetedik kötet az idegen uralkodóház idegen udvari politikusainak és államférfiainak hazánk és nemzetünk önállásának, függetlenségének megszüntetésére irányuló törekvéseit és erőszakos kisérleteit tárgyalja. Egy kis erély és határozottság kellett volna, hogy hazánkból végleg kiűzzék a törököt, de a bécsi udvar attól tartván, hogy ha Magyarország felszabadúl és a magyar nemzet megerősödik, akkor nem birhatnak többé a magyarokkal. Végre azonban Bécsben is elhatározták a hódító hadjáratot a török ellen, és Lipót császárnak sikerült a törököt kiszorítani az országból. Most a visszakerült uratlan földek, az ország termő, alföldi vidékei felett külföldi zsoldosok osztozkodtak. Megkezdődött a bécsi udvar telepítési politikája, hogy a régi magyar családok befolyását idegen telepítésekkel ellensulyozza. A hóhérbárd is megkezdte működését; kitűnő hazafiak vesztették életüket a vérpadon. Az elgyengült nemzet csak rövid ideig tűrte szenvedéseit, a kétségbeesés végső ellenállásra kényszeríté. Egymást érik az összeesküvések, a lázadások; fölkél az egész magyarság II. Rákóczi Ferencz alatt, megkezdődnek a kurucz-háborúk. Ennek a rendkívüli változatos és tanulságos korszaknak történetét irja le Acsády Ignácz meleg, hazafias érzéssel a kutató történetirodalom legújabb vívmányainak felhasználásával. A szöveget 44 darab szép kivitelü műmelléklet és 233 szövegkép világítja meg, melyek közül lapunk jelen száma is bemutat nehányat, mint olyakat, a melyek vagy tárgyuknál, vagy egykorú voltuknál fogva különösebben érdekesek. A kötet ára diszkötésben 8 forint.

Nagy képes világtörténet. A magyar közönség már régen érzi egy nagy világtörténet hiányát. A mi van, fordítás és nem is elég tárgyias, mert leginkább irányzatos műveket ültettek át. A várt magyar mű kiadására most két előkelő irodalmi czég vállalkozott: a *Franklin-Társulat* és a *Révai Testvérek*. A munkát pedig több történetiró vállvetve készíti el, *Marczali* Henrik vezetése és szerkesztése mellett. Közreműködnek: *Áldássy* Antal, *Borovszky* Samu, *Fogarassy* Albert, *Geréb* József, *Goldzieher* Ignácz, *Gyomlay* Gyula, *Mika* Sándor. Az *első kötet* már meg is jelent, dús tartalommal és gazdag illusztrációkkal. Ebből már láthatni, hogy komoly és becsületes munkával gyarapodik a magyar tudományos és ismeretterjesztő irodalom. Az első kötet a keleti népek történetét tartalmazza, melyet a legkiválóbb egyiptologus, *Maspero* műveinek fölhasználásával *Fogarassy* Albert és *Goldzieher* Ignácz írtak. E kötet ára díszes félbőrkötésben 8 frt. Az egész mű 12 kötetből fog állani. Kapható minden könyvkereskedés útján. Az összesen 96 frtba kerülő művet megrendelhetni 1 frt 50 kros havi részletfizetésekkel is, vagy pedig az egyes kötetek megjelenése után 8 frt utánvéttel. Tizenkét rendelés után egy tiszteletpéldány a kedvezés. A megrendelések a Révai Testvérek irodalmi intézet részvénytársasághoz intézendők Budapestre.

Női imakönyv. *Boros* György unitárius lelkész emelkedett tartalmú és szellemű imakönyvet irt, mely díszes kiállításban most jelent meg az ünnepek előtti hetekben. Czíme: *Szivemet hozzád emelem*, elmélkedések és imádságok nők számára. Kolozsvártt, Gámán János örököse könyvnyomdája. Szerző saját kiadása. Kapható Kolozsvártt, rózsa-utcza 2. sz. a. Az ájtatos könyv keresztény lélekkel és mély érzéssel irányozza a hivők vallásosságát az égi megnyugvás felé s kivált a női gyöngédség érzelmi világának fohászához ad ihletett hangot. Azt is meg kell említenünk, hogy kifejezéseiben és formájában is irodalmilag érvényesíti vallásos törekvését. Ára vászonkötésben 1 frt 20, bőrkötésben 3 frt, ezenkívül 5—7 frtos díszkötések is rendelhetők meg a szerzőnél.

Roland mester, gróf Zichy Géza háromfelvonásos operájának szövege nyomtatásban megjelent. A szöveget is gróf Zichy Géza írta. Az opera legközelebb kerül színre az operaszinházban. A füzet ára 40 kr.

Verne Gyula regényei. Diszes kiállításban és gazdagon illusztrálva Verne két regényét adja közre ismét a Franklin-társulat. Az egyik «*A franczia zászló*», fordította Gaál Mózes. Az érdekes regényt, melynek változatos meséjébe a hazaszeretet viszi be a megoldást, a «Vasárnapi Ujság Regénytára» közölte tavaly s igy lapunk olvasói jól ismerik. Ára 1 forint 40 krajczár. vászonkötésben 2 forint. Benett rajzai diszítik. A másik regény: «*A Cynthia hajótöröttje*». Verne mellett André Laurie is közreműködött a könyv megirásánál. «A Cynthia hajótöröttje» az ifjúságnak való tanulságos könyv, egy hajótörésből menekült ifjú története, egy új Robinsoniád. Az eredeti franczia kiadás képeivel (rajzolta Roux) kapjuk a magyar fordítást szintén Gaál Mózes tollából. Ára 1 forint 20 krajczár, vászonkötésben 1 forint 80 krajczár.

Operaszinház. November 19-ikén, néhai királynénk névnapjának kegyeletes ünnepéhez az Operaszinház is hozzájárult. E nap estéjén Liszt Ferencz nagy oratoriumát, «*Szent Erzsébet legendáját*» adta

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A bélyeg- és jogilleték szabályok betüsoros tára.

1850. évtől 1892. év deczember végéig terjedő időben megjelent törvény, rendelet és döntvényekre nézve, különös tekintettel a még érvényben lévő tételekre.

Összeállitá:

Horinka Rikárd.

Bíróságok, törvényhatóságok, hivatalok, egyházak, kir. közjegyzők, ügyvédek, községek, pénzintézetek és magánosok használatára.

Ára füzve 4 forint.

A Pénzügyi Közlöny

betüsoros tárgymutatója.

Az 1874—1892. év végéig megjelent azon rendeletek és utasításokról, melyek a kir. adóhivatalok, pénzügyigazhatóságok, számvevő osztályok, pénzügyőrség és a községi adóügykezelés körébe tartoznak.

Összeállitotta

Mátéffy Domokos.

m. kir. adóhiv. segéd.

Ára füzve 40 krajczár.

Magyar csődtörvény

1881: XVII. törvényczikk.

Az összehasonlitó jogtudomány igényeire való tekintettel.

Irta

Dr. Herczegh Mihály

budapesti egyet. ny. r. tanár.

— Második bővitett kiadás. —

Ára füzve 4 frt.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.** — A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket.** — **Zsilipeket** bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — **Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.** — Álló vagy fekvő **gázmotorok** egy vagy két hengerrel és minden-

5619 nemű **zúzógépek.** 132. sz.

FÉLIX-FÜRDŐ

Nagyvárad mellett.

Kényelmes közlekedés. Vasuton Nagyváradtól fél óra, kocsin egy óra távolság. Naponta május—aug. havakban 10 vonat, vasár- és ünnepnapokon 14 vonat közlekedik Nagyváraddal. Május 1-től az **uj állomás** a fürdőteleptől 200 lépésnyire van.

Az európai hirü **+ 49° C. termé zetes hévviz** javalva van mindennemü idült **bőrkiütések, köszvény** és **csontfájdalmak, máj, lép** és **mirigy-daganatok, sárgaság** e- **vizkórság, vese, hólyag** és **aranyér-bántalmak, csonttörések** és **ficzamodások,** nőknél **rendetlen** vagy **elmaradt havi baj,** a gyomornak hurutos állapota mellett. Állandó fürdőorvos **dr. Gosz Albert** és **dr. Schiff Ernő.**

A különböző igények szerint berendezett nagy számu szobák napi ára 80 krtól 3 frtig változik. — **Gyógyterem** hirlapokkal, zongora és tekeasztallal. — Terraszok szép kilátással. — Éttermek, setahelyek a fürdőtelepen és az őserdőben. Az erdőben tekepálya. — Hat tükörfürdő, család és kádfürdőkön kivül legujabban **moórfürdők** is lettek rendszeresitve. — **Allandó kitünő zenekar.**

Kivánatra prospektust küld a **fürdőkezelőség.**

BALATON-FÜRED

GYÓGYFÜRDŐ 5732

Zalamegyében, Magyarország. — Posta, távirda helyben.

Fürdőidény kezdete május 27-tól szeptember végéig.

De azon gyenge üdülők és mellbetegek, kik B.-Füred kedvező climáját előbb használni akarják, május 13-tól szivesen láttatnak el — meleg fürdők kivételével — minden kényelemmel.

Tiszta ózondus, enyhe, egyenletes tóparti levegő; égvényes, sós, szénsavas, vasas források; juhsavó, tej, szőllő-massage gyógymód; szénsavas meleg pezsgő és szénsavas hideg fürdők, gőzfürdő, zuhanyok, balatontavi hideg fürdők és uszodák, **orvosi tekintélyek által igen ajánlva:** vérszegénység, görvély, gümőkór, csúz, köszvény, légzőszervek hurutos bántalmai, rekedtség, vérköpés, gyomor-, bélhurut, máj- és lépvérbőség, női bajok és idegbántalmakban.

Elsőrangu fürdőintézet.

Hegyektől védett gyönyörü fekvés, díszes és czélszerü berendezés, gyógyterem, sétacsarnok, árnyékos sétányok, lombos park, fenyves liget, térzene, szini előadások, hetenkint tánczmulatság, élvezetes kirándulások, sétacsónakázás. — Elegáns lakások az Erzsébet, Klotild udvarokban és a Grand-Hotelban; csinos nyaralók. Jó és mérsékelt étkezés, table d'hotte, couvert 1 frt 50 kr. A szobák ára 40 krtól 4 frtig. Junius 15-ig és augusztus 20-tól a saison végéig a lakások 30 százalékkal, az étkezés 20 százalékkal olcsóbb a Grand-Hotel éttermeiben.

Vasuti állomás Siófok és Veszprém, Siófokról gőzhajón 1 óra. Veszprémtől bérkocsin 1 és fél óra. Vasuti saisonjegyek 33½ százalék kedvezménynyel, menettérti jegyek — 3 napra — féláron kaphatók. Prospektusokkal ingyen szolgálunk. A fürdőintézet rendelő főorvosa **Dr. Huray István.**

Lakásmegrendelések — előleg mellett — **Kovács Ábel** fürdőigazgatóhoz intézendők Balatonfüredre. Balatonfüredi ásványviz, mely mint étrendi viz is igen kedvelt, főraktára **Édeskuty L.** ásványviz-szállitónál Budapesten, **Szemerey Jánosnál** Veszprémben és **Birkmayer Lajosnál** Székesfehérvárott.

A fürdőigazgatóság.

Hirdetések felvétetnek a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. sz. a.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A

MAGYAR MAGÁNJOG

MAI ÉRVÉNYÉBEN

különös tekintettel a gyakorlat igényeire.

Irta

ZLINSZKY IMRE.

ÖTÖDIK KIADÁS.

Tekintettel törvényhozásunk ujabb alkotásaira kiegészitette

Dr. DÁRDAY SÁNDOR.

Ára füzve 6 forint.

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára

épitési anyagok raktára

Budapest, VII. ker, Rottenbiller-utcza 13. sz.

Vállalkozik:
GRANITTERAZZO, BETONIROZÁSOK, CSATORNÁZÁSOK, SZÖKÖKUTAK, CZEMENT-LAPOK és MOZAIK LAPOKKALI KÖVEZÉSEK elkészitésére stb.

Raktárt tart:
KERAMIT LAPOK, KELHEIMI LAPOK, METTLACHI LAPOK, TERRACOTTA-ÁRUK, KÖFEDÉLPÉP, TŰZÁLLÓ TÉGLÁK, KÉMÉNY RAKVÁNYOKBÓL stb.

Gyári raktára a gartenaui Portlandi cement és vizhatlan mészgyárnak.

[redacted]

Nádfonat, menyezet készitéshez (Stuccatur-Rohrgewebe).

e napon a budai királyi palota kápolnájában s a Mátyás-templomban ünnepélyes isteni tisztelet volt.

A német császárné e hó 27-ikén délelőtt utazott el gyermekeivel együtt *Abbaziából*, hol márczius 13-ika óta időzött. Azóta nagy élénkség uralkodott az Adria e kies vidékén és Fiuméban. Márczius 21-ikén a német császár is Abbáziába utazott, ott töltötte a húsvéti ünnepeket, s uralkodónk is látogatást tett a német császári családnál. Az abbaziai enyhe éghajlat, a tengeri levegő nagyon jó hatást tett a császárnéra és a császári gyermekekre, s valószinüleg ismét fölkeresik e helyet a tavaszi hetekben. Április 26-án, az elutazás előtti estén, a «Moltke» német hadihajón tűzijáték volt, a hajó fedélzetét villamos fénynyel világították ki. Majd a parkban volt tűzijáték, a tengeren pedig velenczei ünnepet rendeztek.

Gr. Zichy Géza intendáns lemondása. Gr. *Zichy* Géza, a nemzeti szinház és operaszinház intendánsa, a neje halálával ért sulyos csapás következtében beadta lemondását. Rövid idő alatt az intendánsi, a nemzeti szinháznál pedig az igazgatói állás is betöltendő. Az intendánsi állásra báró *Radvánszky* Gézát emlegetik, kivel a belügyminiszter már meg is kezdte a tárgyalásokat.

Munkácsy «Honfoglalás» képét április 24-ikéig 70,000-nél többen nézték meg a múzeumban.

Kossuth szobrára. Budapest székesfőváros április 25-iki közgyülése *huszezer forintot* szavazott meg. A *Nemzeti kaszinóban* gr. Károlyi István lelkes beszédben inditványozta, hogy a választmány *ezer* frtot szavazzon meg. Ezt gr. *Zichy* Nándor és gróf *Szapáry* Géza ellenezték. Gr. *Károlyi* István ujabb felszólalására, melynek támogatására *Ugron* Gábor is felszólalt, a választmány megszavazta az ezer frtot.

A legutóbbi kimutatás szerint az országos bizottsághoz 51,655 frt küldetett be, természetesen nem az egész eddig begyült összeg, mert a gyüjtések még most folynak javában. Nagyobb összegeket adtak: id. gróf Zichy N. János 300 frt, az Orsz. magyar képzőművészeti tarsulat, Munkácsy Mihály Honfoglalásának egy napi jövedelméből 506 frt, özv. Vetsey Sándorné 100 frt, Ganz és társa részvénytársaság 1000 frt, Saxlehner András 500 frt, Kereskedelmi társulat 100 frt, Békési népbank 50 frt, stb.

* **A Kossuth szobrára** e héten a következő adományok érkeztek lapunk szerkesztőségéhez:

Id. Betyár Gábor gyüjtése Ó-Kécskén 5 frt 80 kr. (Ehez járultak id. Betyár Gábor 1 forint, özv. Rátz Lajosné Eszényi Lidia 1 forint, Szényey Mihály 1 frt, Tóth Sándor 50 kr., Szürszabó Dávid 30 kr., Német Gábor 2 frt.) A múlt számunkban kimutatott 36 frttal együtt *41* frt *80* kr.

Ruttkayné Kossuth Lujza asszony már teljesen fölépült gyöngélkedéséből, de azért orvosai tanácsára még mindig karlsbadi kurát kell használnia. A magyar hölgyek diszalbumját szombaton d. e. 11 órakor adja át az agg úrnőnek egy nagyszámú hölgyküldöttség.

A Baross-szobor. Baross szobra egész háborúságot idézett elő. A szobor-pályázat juryje az első dijat *Strobl* Alajosnak itélte oda, a másodikat *Szécsi* Antalnak. *Strobl* azonban, úgy látszik, hogy a jury némely kifogása, vagy a jury némely tagjának szobrára tett megjegyzései által művészi ambiciójában sértve érezte magát, mert pályázó művét idő előtt elvitte és a nyert pályadijat föl sem vette. A szobor százas bizottsága e hó 20-ikán gyült össze, hogy az emlékmű elkészítéséről határozzon. Többen elitélték Strobl eljárását, s az eredmény az lett, hogy a beadott 39 szavazat közül 31 szavazattal *Szécsi* Antal pályaművét fogadták el kivitelre, s egy bizottságot választottak, mely Szécsivel a szerződést megkösse. Jóváhagyták a jury azon javaslatát is, hogy négy mintát ezer koronával megvásárolnak. Ezek *Köllő*, *Donáth*, *Kallós* és *Vasadi* mintái, melyeket valamelyik muzeumban fognak elhelyezni. A bizottság még bejelentette, hogy a szoborra jelenleg 93,000 frt van együtt.

Strobl nem nyugodott bele a százas bizottság határozatába, s az országos képzőművészeti tanácshoz fordult, mely azonban nem felebbezési forum, a százas bizottság határozatát föl nem oldhatja, csak erkölcsi elégtételt adhat. Strobl szobra ellen többen a talapzat miatt tettek kifogást, mely egy szikladarab, s kőből faragandó vizhullámokat is tüntet föl. Strobl a tanácshoz irt levelében «a megbotránkozás keserűségével szivében» hozza föl, hogy ő az épitész mesterséges architekturáját a természet keresetlen architekturájával kivánta helyettesíteni, a talapzatot is bele vonni a jellemzés egységébe, azért lépett ki a konvenczionális határok közül s Barosst nem fényes kőkoczkára helyezte. Kéri a tanácsot, hogy ez az ügy, mely a művészi szabad gondolkozás kérdésével azonos, a bukásból fölemeltessék. Kijelenti, hogy a neki itélt első dijat nincs szándékában a maga részére fölvenni, hanem az óhajtása, hogy az ő és a Szécsi terve közt külföldi (franczia és angol) nagy szobrászok birálatai dönthessenek, s a birálati költségekre ajánlja föl a neki itélt ezer forintnyi összeget.

Ajándék Huszt városának. *György* Aladár, a derék iró s lapunk dolgozótársa, ötvenedik születésnapja alkalmából szülővárosának, *Huszt*nak, odaajándékozta ötezer kötetből álló értékes könyvtárát s a könyvtár fentartására évenként háromszáz forintot ad. A város törvényhatóságának közgyülése köszönetet mondott az értékes ajandékért.

— A fürdőidény alkalmából felhivjuk t. olvasóink figyelmét a Nagyvárad melletti **Félix-fürdőre,** melynek kitünő gyógyereje és hatása a legkülönfélébb bajoknál egész Európában ismert. Bővebb felvilágositást a lapunkban megjelent hirdetés nyujt.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Andrássy Gyula, volt országgyülési képviselő, Esztergom-megye bizottsági tagja, 59 éves, Visegrádon. — Gluzek Gyula, a mezőhegyesi állami ménesbirtok igazgatója, jeles szakember, ki a nevezetes gazdasági telepből valódi mintagazdaságot alakitott, s kinek halálát nagy rokonság és sok tisztelő gyászolja, Budapesten, 46 éves korában. — Hegedüs János, a nagy-enyedi ref. theológiai akadémia tanára, ki negyvenhat évig buzgón müködött mint tanár, élete 73-dik évében. — Zarka Sándor, a régi megyei élet köztiszteletben élt férfia, Vasmegye volt alispánja, 86 éves, Kőszegen. — Schnircz József, plébános, ki a szabadságharcz alatt mint a vörössapkások hadnagya huszonkilencz csatában vett részt, az abauj-tornamegyei Görgő községben, melynek hosszu időn át plébánosa volt, 69 éves korában. — Rácz József, cz. kanonok, csanádpalotai plébános, 82 éves, Csanádpalotán. — Simon Péter Jukundián, a ferenczrendiek nagyszebeni társházának legidősebb tagja, aranymisés pap, a csiksomlyói tanitóképzőintézet volt igazgatója, a szebeni rendház főnöke, 82 éves korában, Nagyszebenben. — Bara Özséb, minorita szerzetrendi áldozó pap, 48 éves, Marosvásárhelyen. — Besse Dezső, törvényszéki biró, Aranyos-Maróthon, 32 éves. — Id. Szöllössy István, nyugalmazott képezdei tanár, 1848—49-iki nemzetőrtiszt, 65 éves, Kolozsváron. — Ridley István, a székelyudvarhelyi állami főreáliskola tanára, Székelyudvarhelyen. — Id. Sarkadi Nagy Antal, birtokos, 70 éves, Szentesen. — Ruzsitska Ferencz, 54 éves, Kassán. — Turchányi Soma, 1848—49-iki honvédhuszárfőhadnagy, nyug. állami utbiztos, 80 éves, Mohácson. — Rittinger Károly, szent-gotthardi nyug. adóhivatali ellenőr, 44-ik évében, Budapesten. — Gerdenics Ferencz, államvasuti álomásfőnök és főellenőr, Kőbányán. — Biermann Gusztáv, kereskedő, régi honvéd, ki Budavár bevételénél vitézségi érdemrendet kapott, 68 éves, Nagyszombatban. — Koszta Sándor, földbirtokos, Küry Klárának, a népszinház művésznőjének anyai nagybátyja, 72 éves, Békésen. — Budai Goldberger Simon, 80 éves, s halálát nagy rokonság gyászolja, Budapesten. — Dunajcsik János, evang. lelkész, 43 éves, a tolnamegyei Kalaznón. — Rotter Márton, régi honvéd, 70 éves, Verseczen. — Soóváry Ferencz, kir. tanácsos, kolozsvári pénzügyigazgató, ki sok ideig a pénzügyi közigazgatási biróság elnöki titkára volt, s kit csak a napokban neveztek ki Kolozsvárra, a hol önkezüleg vetett véget életének.

Széki gróf Teleki Domokosné, sz. gróf Teleki Klementin Kolozsvárott. Egyike volt az erdélyi részek legkiválóbb asszonyainak. — Özv. Zolnay Dánielné, szül. Rónyay Krisztina, Zolnay Károly szentesi főgymnáziumi igazgató édesanyja, 78 éves, Békésen. — Özv. Dajbukát Miklósné, szül. Duha Katalin, 77 éves, Kolozsvárt. — Özv. Soóky Andorné, szül. Höpfner Paulina, 75 éves, Vadkerten. — Balázsovich Rezsőné, szül. Küchler Paulina, 67 éves, Nagyváradon. — Benke Zsigmondné, szül. Csegeri Berta, iskolai igazgató neje, 26 éves, Aranyos-Rákoson. — Prech Józefa, 81 éves, Fehértemplomban.

Szerkesztői mondanivalók.

Anyámhoz. Bár járt nyomokon halad, a költemény kerekded formája s a benne nyilatkozó nemes érzés figyelmet érdemel. Kár azonban, hogy a kidolgozás bágyadt, színtelen s elárulja a költői erő hiányát.

Nem közölhetők. Anya, beteg gyermeke ágyánál. Sokszor. Jelentéktelen kis vers mind a kettő, figyelemreméltó gondolat nincs bennük s azonkivül az első még nagyon döczögős és rythmustalan is. — **Három kedvenczem.** Nyelve erőltetett, dallamtalan. — **Jól tudod. Legjobb idők.** Látszik, hogy nem tehetségtelen ember munkái, de mesterkéltek s forma tekintetében is fogyatékosak. — **Dalok. Keserű bú stb.** Verselésük csinos, de egyéb nem is igen van bennük. — **El ne feledd.** Legfölebb abból sejtjük, hogy vers akart lenni, hogy a sorok rövidek és hogy nagy betűvel kezdődnek. — **Tulipántos ágyat. Nézd csak rózsám.** Az első hangulatos kis románcz-féle, csak kevéssel marad a közölhetés mértéke alatt; a második ellenben egészen gyönge kisérlet.

SAKKJÁTÉK.

1832. számu feladvány. Laws B. G.-től.

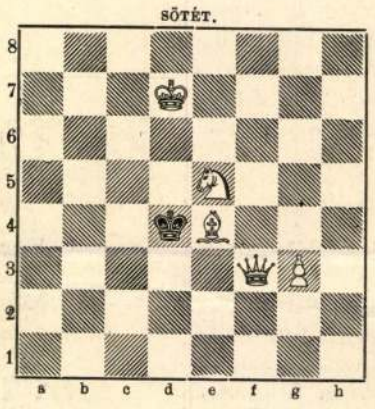

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

1833. számu feladvány. Szent I.-től.

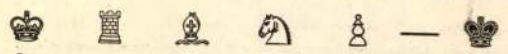

d7; a1; b5; a7; c3. — b6.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1822. számu feladvány megfejtése

Mackenzie A. F.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a. Sötét.*
1. Ba8—a4	___ b5—a4 : (a)	1. ___ ___ ___	f2—f1 (V) (b)
2. Fb8 —a7 +	___ Kd4—e5	2. Vc1—c3 +	___ kd4—c3 ;
3. Hd2—c4 mat.		3. b8—e5 mat.	

b.		*c.*	
1. ___ ___	___ He8—d6 (c)	1. ___ ___	___ Kd4—e3
2. Vc1—c5 +	___ Kd4—c5 :	2. Hd2—b3 +	___ K t. sz.
3. Fb8—a7		3. Hb3—d4 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *M.-Várin:* Engel S. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

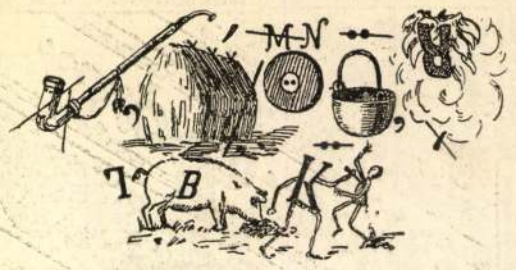

A «Vasárnapi Ujság» 15-ik számában közölt képtalány megfejtése: *A szerelem a kebelben — méz és méreg egy kehelyben.*

Heti naptár, április—május hó.

Nap	*Katholikus es protestáns*	*Görög-Orosz*	*Izraelita*
29 V.	**G 5 Rogate**	G 5 Szibilla	**17 B Husvét v.** 23
30 H.	Szi. Katal. Ke.	Zsófia	**18 Husv. hétfő** 24
1 K.	Fülöp és Jakab	Fülöp és Jakab	**19 Husvét kedd** 25
2 S.	Atanáz ea.	Atanáz	20 Teodor hv 26
3 C.	**Áldozó csütör.**	**Áldozó csütör.**	21 Január 27
4 P.	Florián	Flórián	22 Syc. Teodór 28 **1. Perek**
5 S.	V. Pius pp.	Gotthárd	**23 György** **29 S. Acsh.**

Holdváltozás. ● Ujhold 5-én 3 óra 42 pk. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Selyem-hamisitvány. Égessünk el egy mintát a venni szándékolt fekete selyemből s a hamisitás rögtön kiderül: Mert mig a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödörödik és csakhamar kialszik, maga után csekély világosbarna hamut hagyván, addig a hamisitott selyem (mely zsiros szinü — szalonnás — lesz és könnyen törik) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól telitetten tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, de valódi selyem módjára soha össze nem pödörödik, csak meggörbül. Ha a valódi selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisitványé nem. — **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállitó) **selyemgyára Zürichben,** házhoz szállitva, póstabér és vámmentesen szivesen küld bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való, akár egész végekben levő valódi selyemszöveteiből. — Svajczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (5)

MISS HALTON.

A mi az ő előadási modorát illeti, az német elemtől mentes franczia-angol keverék; a mi aztán kiadja az amerikait. Megvan benne a francziák szabad mozgásának könnyűsége, a mi az angolban hiányzik. Modor tekintetében az angol sok ósdi szokásnak a rabja, s az ő tenger által övezett területén egész féltékenyen őrködik a fölött, hogy a kontinens franczia szellőjétől megóvja az ő meggyökeresedett merev formaságait. Amerika az ő óriási távolságaival és az angolokéhoz mérten még fiatal, pezsgő társadalmi életével szabad szárnyalásra teremtett talaj. Innét a nagy különbség az egy nyelvet beszélő két nemzet vérmérséke között; Miss Halton könnyű mozgása nem franczia, hanem amerikai jellegű könnyűség.

A francziákkal közös másik rokonvonása is van neki. Az, hogy a dal szövegét hangsulyozott, érthető beszéddel ejti ki. Abban pedig előnye van fölöttök, hogy erőteljes hanggal is rendelkezik, a mi a franczia operette-csicsergők közt csak fehér holló számba megy. Az ő pajzánságát, a párisiak örökös izgés-mozgásban nyilvánvaló élénkségével szemben, bizonyos mérséklet jellemzi. Csapongó tréfálkozása elmegy a hóbortig is, a nélkül azonban, hogy az angol-amerikaiak által előszeretettel űzött burleszkbe csapna át, a mely a nőnél mindig a nőiség és az ízlés rovására esik.

Itt, megjelenése után, nyomban meghódította a közönséget s jelenetről-jelenetre fokozódott a tetszésnyilvánítás, a mire ő viszonzásul, készséggel megismételte gyujtó hatású dalait. A második estén a szinpadon is teljesen otthon érezte magát, neki idegen nyelven beszélő környezetében, a melynek különösen két főszereplőjéről el lehet mondani, hogy egészen odaillettek az amerikai «csillag» mellé. *Sziklait* értem, a ki a japáni teaház gazdáját adja isten tudja hányadszor, és *Borost*, a ki egy kiaszott marquis szerepében, feleséget keres abból a teaházból. Ezekkel van a Missnek egy-egy hóbortos énekjelenete. Hát itt a második előadáson oda fejlődött a dolog, hogy nemcsak a közönséget vitték bele jóizű mókáikkal a kaczagásba, hanem kifogtak a Missen is; a ki az ő hóbortoskodásaik hatása alatt egyszerre csak kénytelen volt a nevetéstől félbeszakitani az énekét.

A siker, a melyet nálunk első fellépéseivel aratott, arra birta Miss Haltont, hogy Bécsből még egyszer leránduljon hozzánk, két estére. E hó 18 és 19-ikére volt megállapitva második vendégszereplése, a mi azonban közbejött betegsége miatt elmaradt; de csakis ez alkalomra; mert a jövő héten ismét gyönyörködhetik a «Magyar Szinház» közönsége az ő bájos *Mimózájá*-ban. *Sz. D.*

A GARASOS KISASSZONY.

Operette 4 felvonásban. Irták Mars és Desvalières; fordították Reiner Ferencz és Makai Emil. Zenéjét szerzette Planquette Róbert. Először adták a Magyar Szinházban 1898 november 12-én.

A magyar szinház legújabb ujdonsága egy Napoleon idejében játszó szerelmi történetet mutat be. Páris külső városrészeiben játszik az egész darab, melynek főszereplője egy egyszerű polgárleány, *Marion*, a ki hogy jegyeséhez férjhez mehessen, évek óta kuporgatja össze mindenünnen megspórolt garasait. Vőlegénye, *Michel*, a ki halat árúl, együgyü, becsületes gyerek, a kit a párisi utcza bibliai hűsége miatt Józsefnek csufol, hűségesen segit összegyűjteni a szükséges hozományt, de már türelmetlenkedik a hosszas várakozás miatt. Féltékenynyé és irigygyé teszi vetélytársa *Anatol*, a szép péklegény, a ki menyasszonya körül lábatlankodik, egyre-másra kapva minden oldalról a szerelmes leveleket. Ezen felbuzdulva *Michel* is titkos kalandok után vágyik s a második felvonásban, megszerezve *Anatolnak* egyik pékruháját, elmegy a *Theresett* szenesleánynak igért találkára. Szerencsétlenségére azonban hálóba kerül, mert a Theresett nagybátyja megsejti a dolgot s váratlanul megcsipi a szerelmeseket s követeli a már régen vőlegénynek ismert *Michel*-től, hogy unokahugát vegye feleségül. Hiába tagadja a szegény fiú, hogy ő nem *Anatol*, nem hiszik neki, mi több, a hirtelen összehivott szeneslegények és lányok között azonnal ki is hirdetik őket mint jegyeseket. Régi jegyese, a *garasos kisasszony* nem is tudja, hogy az ő vőlegénye tulajdonképpen a Theresett vőlegénye lett e ballépése folytán.

A harmadik felvonásban a két leány, *Marion* és *Theresett* lakodalmára gyűl egybe két egymás melletti vendéglőben az érdekes vendégsereg, melyet a meghívott barátnők és barátok, rokonok tarka képe élénkít. A bajba került *Michel* igazi utczai gyerek módra könnyen fogja fel komoly helyzetét, s különböző ürügyek alatt hol az egyik, hol a másik társaságba szaladt, zavart okozván mindenütt magaviseletével. Turpissága végre kiderül s a megcsalatott menyasszony zokogva borúl boszúból új vőlegénye, a szép péklegény, Anatol karjai közé. E felvonás végén akár ki is békülhettek volna, ha a szerzők el nem vitték volna Michelt a háborúba, honnan mint győztes hadnagy épen akkor kerül vissza, mikor Anatol esküvőjét akarja tartani Marionnal, a «garasos kisasszony»-nyal, a kivel valaha együtt gyűjtötte össze a hozományt. Végre ők is kibékülnek s a háttérben bevonúl Napoleon győztes hadseregével nagy látványossága gyanánt a kis szinpadnak.

L. Komáromi Mariska asszony a garasos kisasszonyt szépen játszotta, kellemes hangjával érvényre juttatva a Planquette bájos dalait. *Vlád Gizella* pedig a szenesleány szerepében mutatta be jeles művészi képességeit, melyet élvezetesebbé tettek kedves dalai. *Sziklairól* régóta tudtuk, hogy sokoldalú és kitünő művész, ezt bizonyította most a *Michel* szerepében is. *Boross* igen jó volt az öreg szenes szerepében, valamint nagy előhaladást mutatott *Szentmiklósy* az Anatol szerepében. A darabot a szinház arányaihoz mérve igen díszes kiállításban adták elő, az utolsó felvonás scenikai rendezésében voltak csak felötlő hibák. Mai számunkban egyik képünkön a szenesleányoknál lévő jelenetet mutatjuk be a második felvonásból; a másikon pedig az első felvonás végső jelenetét. A tetszetős ujdonság naponta nagy nézőközönséget vonz a szinházba. *P. G.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Hangulatok. *Költemények. K. Simó Ferencz. Budapest 1898.* Működvelő munkája e kis kötet, a gyakorlatlanságnak igen sok gyöngéjével. Néha csak a rövides sorok figyelmeztetnek, hogy verset olvasunk, a rythmus s a nyelv zenéje annyira hiányzik egy-egy verséből. A külső forma általában nem erős oldala, noha vannak elég csinosan folyó dalai is. Az is fogyatkozása, hogy gondolatát nem igen tudja egy góczpontba gyűjteni, s világosan, határozottan kifejezni. Tiz-tizenöt versét is elolvassuk néha egy-végtében, a nélkül, hogy lelkünkben valami megmaradna belőlök, viszont nem egyszer tapasztaljuk, hogy szerzőnek van érzése, gondolata. A kis kötet két cziklusba osztott apróbb költeményekből és két kis elbeszélő-költeményből áll. A «Hangulatok» czimü első cziklusban többnyire szerelmi dalokat találunk. A «Vegyesek» czimű cziklust csupán négy, meglehetősen gyönge kis vers alkotja. «A klastrom-domb meséje» czimű kis elbeszélés is nagyon gyönge. «A hegedű meséjé»-ben azonban van egészséges költői mag, s itt-ott jól is van elbeszélve. A kis kötetből álljon itt mutatványul a következő költemény:

Pásztor legény . . .

Pásztor legény furulyája,
Belesír az éjszakába,
Van ki hallja, ki megértse,
Hogy a nóta csak ő érte
Kesereg a néma éjbe!

Volna nekem kinn a pusztán
Szép szeretőm, barna kis lány,
A nótámat ki hallgassa,
Kesergésem megsirassa,
Talán csak megvigasztalna!

De nem vagyok pásztor legény
Költő vagyok, koldus, szegény,
Hosszú, néma rideg éjbe,
Dalolok én lázban égve:
Nincs ki hallja, ki megértse!

Régi Magyar Könyvtár, szerkeszti *Heinrich* Gusztáv, kiadja a Franklin-Társulat. Régi íróink és régi irodalmi műveink tárháza indult meg ezzel a vállalattal, avatott magyarázattal frissítve és avatott kézzel rendezve.

Az újabb három füzetből kettő (X—XI.) «*Mondolat*» és «*Felelet a Mondolatra*», kiadja *Balassa* József. A magyar nyelvújítás történetének ez elsőrangú forrásai a könyvészeti ritkaságok közé tartoznak. Balassa az egyes füzetekhez írt bevezetésekben behatóan és alaposan tárgyalja e munkák keletkezését és hatását és sok vitás kérdést tisztáz. Igy kimutatja, hogy a «Mondolat», melynek szerzője *Szentgyörgyi* József, nem Kazinczy ellen készült, csak kiadása Somogyi Gedeontól, a ki több önálló részlettel bővítette, s fordult a nyelvújítás mestere ellen. A «Feleletet» *Szemere* Pál és *Kölcsey* Ferencz írták. Amaz megjelent Dicshalom (t. i. Veszprém) 1813, emez Pesten 1815. A bevezetésekben és a jegyzetekben közölt érdekes irodalomtörténeti adatokon és fejtegetéseken kivül, Balassa még nagyon emelte kiadványa értékét a függelékben közölt, eddig jóformán teljesen ismeretlen vagy nagyon nehezen hozzáférhető korabeli nyilatkozatok közzétételével. Az előszóban kijelenti a vállalat szerkesztője, Heinrich Gusztáv, hogy e füzetekkel «a nyelvújítás történetére vonatkozó polemikus irodalom közzétételét» kezdi meg. Nagyon kivánatos, hogy e szerencsés gondolatát minél gyorsabban és minél teljesebben megtestesítse. Egy-egy füzet ára 50 kr. A harmadik füzet «*Telegdi Miklós pécsi püspöknek felelete Bornemissza Péter Fejtegetés cz. könyvére*», kiadta *Rupp* Kornél. A XVI. századnak ez értékes termékéből mindössze nehány példány maradt. A Nagyszombatban, 1580-ban megjelent vitázó irat első terméke annak a nagy irodalmi harcznak, mely a katholikus és protestáns egyház írói közt egy egész századon keresztül folyt. Telegdi indította meg a harczot e könyvével, melyet korának leghatalmasabb protestáns egyházi szónoka, Bornemissza Péter ellen intézett. Bornemissza művéből egyetlen egy példány sem maradt fönn; de Telegdi ellenvetéseiből nem nehéz ez elvesztett munkát legalább fővonásaiban helyreállítani. Ára 80 kr.

Mikszáth Almanachja. Mint már sok év végén, most is megjelent *Mikszáth* Kálmán «Almanach»-ja az 1899-ik évre, Singer és Wolfner kiadásában.

A BAROSS-SZOBOR.

E hó 20-ikán, vasárnap fogják nagy ünnepélyességgel leleplezni a magyar államvasutak keleti pályaudvara előtti téren a *Baross Gábor* szobrát, melyet *Szécsi Antal* jeles szobrászunk mintázott. A négy év óta készülő szobormű immár készen áll a leleplezésre. Ez alkalomból mai számunkban bemutatjuk a szobor első mintáját, melynek alapján a szoborbizottság *Szécsi* Antalnak adta a végleges kivitelre való megbizást. A már kész szobor azonban sokban különbözik az eredeti mintától. Úgy Baross Gábor alakja, valamint a mellékalakok, az ipar és kereskedelem jelképezői, gyökeres változáson mentek át. Ugyancsak átalakult a talapzat alsó részén elhelyezett domború kép is. A műértő bizonyára azt fogja itélni, hogy e változtatások mind hasznára váltak a szobornak.

Másik képünk a szobor megalkotójának, *Szécsi* Antalnak egyik műtermét ábrázolja. Ott látjuk benne a dolgozó művészt, a ki mellett a sarokban balra Nagy Imrének, a nemzeti szinház elhunyt jeles művészének mellszobra áll csaknem készen. A mögötte álló talapzaton látszik a művész szabadságharcz-szobor pályázatának mintája. A műterem jobboldalán áll készen Zsigmondi Vilmosnak, a híres mérnöknek nagy méretű mellszobra, mely mögött jeles tudósunk, König Gyula műegyetemi tanár nejének márványba faragott szobrát látni. A művész maga épen a Baross Gábor alakjának kisebb vázlatán dolgozik. A most vasárnap leleplezendő szoborral majd lapunk legközelebbi számában foglalkozunk bővebben. *P. G.*

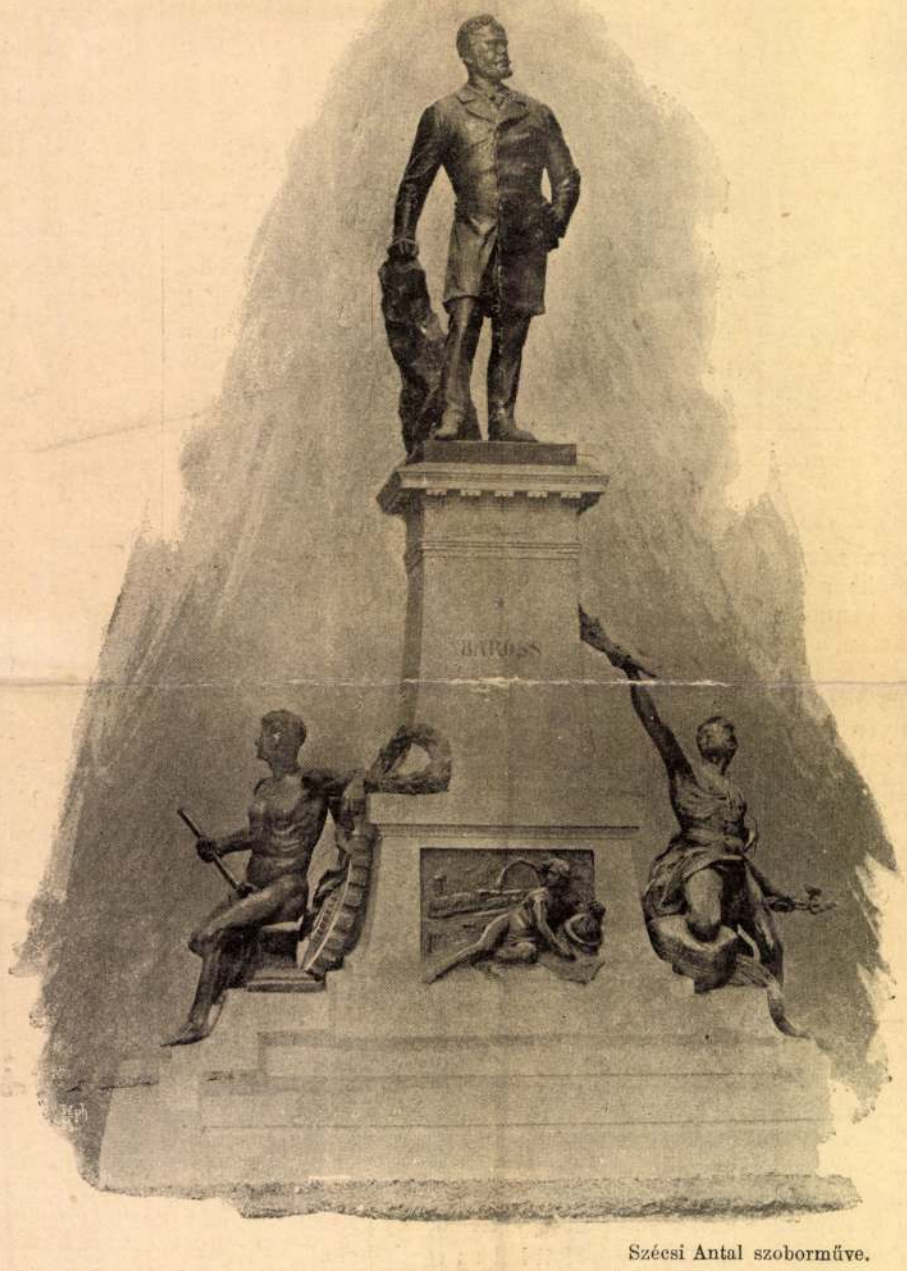

Szécsi Antal szobormüve.

BAROSS GÁBOR SZOBRÁNAK MINTÁJA.

AZ ESTERHÁZY CSALÁD KASTÉLYAI.

A Csallóközről, az ősrégi Salamon-nemzetségből származó Esterházy-család már a XII. század vége óta szerepel hazánk történetében; nagyobb nevezetességre a XVI. században kezdett emelkedni. A XVII. században bárói, grófi, majd herczegi rangot nyertek egyes tagjai s ez a két utóbbi rang aztán öröklővé lett a család egyes ágaiban.

Az Esterházyak, kik katonai és politikai szolgálataik révén tüntek föl, nagy gazdagságra tettek szert. Fényűzésök tömérdek családi kincset halmozott össze, műszeretetök pedig nagyszabású épitkezésekben és becses gyűjtemények létesitésében nyilatkozott.

Épitményeik közül első sorban említjük a *fraknói* várat és a *galantai* kastélyt, melyekről kettős előnevüket vették. *Fraknó* várát voltaképen készen kapta gróf Esterházy Miklós nádor II. Ferdinándtól, de 1637-ben alapjából újra épitteté a festői fekvésű sasfészket, mely Sopronmegyében, az Alpesek végnyúlványainak egyik kúpalakú sziklás magaslatán áll közel az osztrák határhoz, mely felé nagy messzire gyönyörűen ellátszik. A kettős várfallal kerített hatalmas, tornyos épitmény nagyszámú termeket és szobákat foglal magában, melyek azonban minden különösebb dísz nélküliek s ma nagyrészt az Esterházy herczegi család drágakövekben és remek ötvösművekben gazdag kincstárának, családi képtárának és páratlan dús fegyvergyűjteményének őrzőhelyeiül szolgálnak.

A pozsonymegyei *Galantán* egy nagyobb és egy kisebb kastélya van a családnak. A renaissance-stilben épült nagyobb, bár csak egy emeletű kastély magasan kiemelkedik a község házai fölött; különösen nagy, négyszögletű s négy karcsú sarokbástyával diszitett tornya már messziről szemébe tünik a bécs-budapesti vasútvonalon erre haladó utasnak. E torony tetejéről szinte határtalan kilátás nyilik a környező termékeny síkságra. A kastélyt nagy terjedelmű diszkert környezi.

Szintén Sopronmegyében van a család *kismartoni kastélya*, melyet Kismarton régi vára helyén herczeg Esterházy Pál nádor 1683-ban épittetett. Kismarton a Lajta-hegységnek egyik délkeleti lejtőjén fekszik, közel az osztrák határhoz. A ma is eredeti alakjában levő kastély óriás, de nem befejezett épület, mivel az eredeti terv szerint még két szárnynak kellett volna csatlakoznia a kétemeletnyi magasságú, négyszögű s mind a négy sarkán egy-egy sátorfödelű toronynyal ellátott épülethez. E kastélynak hatalmas dísztermében tartották sok alkalommal a főispáni beiktató ünnepeket, míg t. i. az Esterházy herczegek Sopronmegyének örökös főispánjai voltak. A kastélyhoz nagy terjedelmű díszkert tartozik, melyben lépten-nyomon különféle nevezetességekkel találkozunk. Ilyenek a páratlan berendezésű üveg- és pálmaházak; ilyen a mesterségesen alakitott hegyi tó, mely mellett kupolás kerek épület áll, a Leopoldina-csarnok, igy nevezve a benne levő, carrarai márványból faragott remek női szoborról, mely néhai Esterházy Leopoldina herczegnőt görögös öltözetben s ülő helyzetben ábrázolja. Az a pompás szobor Canovának egyik mesteri műve; ilyen továbbá az Esterházy-könyvtár külön épülete, melyben 45,000 kötetből álló s könyvészeti ritkaságokban gazdag könyvgyűjtemény van. De maga a kastély is egész dús múzeum, melyben a bútorzati ritkaságokon kivül szintén sok családi kincset és egy nagyszerű levéltárat őriznek.

Újabb keletkezésű az *esterházai kastély*, mely hazánkban egyedüli képviselője a múlt századot jellemző épitészeti szellemnek. Ez a roppant épitmény a «fényes» Esterházy Miklós herczeg alkotása, ki 1764-ben Versaillesban járván, az ottani franczia királyi palota láttára elhatározta, hogy ahhoz hasonlót épittet. S szándékát azonnal meg is valósitotta. A kastély helyéül a Fertő-tó déli végénél terülő mocsaras, ingoványos lapályt választotta, a hol azelőtt Süttör nevű kisebb vadászkastélya állott. Mindössze két évre terjedő bámulatos rövid idő alatt s az épités történetében szinte páratlan pazar költekezéssel állittatta elő a roppant épitményt, mely 1766-ban már készen lett s körülötte a zsombékos talajra elővarázsolt gyönyörű franczia kert virított. A herczeg *Esterháza* nevet adta a kastélynak, mely patkóalakú elrendezésű, élénkebb diszitmények nélküli, de igen előkelő külsejű. A középső rész homlokzata délnek néz s kétemeletes, mint szintén a hozzá csatlakozó két oldalszárny, melyekhez földszintes szárnyvégek csatlakoznak. A szárnyak által közre fogott tágas parkozott tér éjszakra nyilik a Fertő felé s a végén hatalmas vasrácsozattal és kapukkal van bekerítve. A kapu előtt az országút halad el, melyen túl a kastélyhoz tartozott főőrségnek két épülete áll. A kastély közép részébe kétkarú nyilt lépcső vezet föl, honnan három ajtó nyilik a nyári ebédlőül szolgáló nagyterembe, meg a szárnyak belső oldalán végigfutó hosszú folyosókba, melyekről a különböző lakosztályok ajtai nyilnak. Az egész épületben 126 szoba van, melyek 2-3-4 szobából álló lakosztályokra tagolvák. A kastélyt környező nagyszerű díszkertben állottak régebben szétszórtan: az operaház, a marionette-szinház, a Nap, Diana, Fortuna és Vénus templomai, a khinai ház (mely tánczterműl szolgált) és a remetelak, míg az udvar és kert más részeit szökőkútak, vizjátékok és nagyszámú szobrok tették változatossá.

A múlt században európai hirű művészeti és irodalmi élet folyt e tündéries kastélyban, mely fejedelmi vendégeket is gyakran látott. Igy Mária Terézia is tett itt látogatást 1773-ban Miksa főherczeggel s Mária Anna és Erzsébet főherczegnőkkel. Az akkori fényes napokat költeményben is megörökítette Bessenyey György, a testőríró, «Az Esterházy Vigasságok» cimű versezetében. Azóta az idők megváltoztak; de a fényes kastély ma is áll és őrzi a jövő számára is a múltak nagy emlékeit.

MISS HALTON.

A Magyar Szinházban a múlt héten a «*Gésák*» operette *Mimóza* szerepében kétszer lépett föl egy amerikai énekesnő: Miss Halton, a ki ez idő szerint Bécsben vendégszerepel. Nálunk az első este úgy megnyerte a közönséget, hogy a másnapi előadásra ostrommal kapkodták el a pénztárnál a jegyeket. S nevezetesen ez a második föllépése az, a mely kiváló élvezetet nyujtott. Bemutatóul egy kissé idegenszerű volt az angol-magyar párbeszéd; de már a második előadáson beletalálta magát a közönség, — a mi teljesen érthető; mert Miss Halton lekötő szinpadi egyéniség. De meg az ujdonság ingerével is hatott a játékmodora. A németet bőségesen ismerjük. Annak a hatása alatt nevelődött az attól most már emanczipálódó magyar operette előadási modor; mert még harmincz év előtt ezen a téren az a német volt az uralkodó Budapesten, a mely most már csak az úgynevezett éjjeli «Mulatók» deszkáiról hallatja dalát, csömört keltő mozdulatok közt. A franczia is el-ellátogat hozzánk, hódítva nem annyira hanggal, mint inkább azon finom, könnyed játékkal, a mely nála a dal szövegét füszerezi. És kerül ide egy-egy angol Miss is, nyomatékosan hangsulyozó s úgyszólva mindig a bohózatosba menő játékmodorával; de Amerika ritkán juttat nekünk az ő csillagaiból.

Miss Halton a fénylőkből való. Egyénisége megnyerő. A mint a szinpadra kilép: övé a rokonszenv; és pedig azon a nyomon, hogy mérséklet és ízlés jellemzi mozdulatait. Nagy, kék szemeiből incselkedő humor sugárzik; fényük beszédesen tolmácsolja azt, hogy érzi is, a mit dalol, s mindenek fölött vonzóvá teszi tekintetét, hogy van abban itt-ott egy-egy melankholikus árnyalat is.

Kossuth Lajos temetése

címmel a «Vasárnapi Ujság» kiadásában egy díszes kiállitású, 7 ivnyi terjedelmü füzet jelent meg, mely Kossuthra és főleg temetésére vonatkozó számos részletes leirást, **41 képet és két külön képmellékletet** foglal magában. A füzet ára **30 kr.** — E füzet tartalmának mintegy első része egy szintén hasonló díszes kiállitásu másik füzet, mely

Kossuth Lajos emlékezete

czimmel a nagy hazafi halála alkalmából jelent meg ugyancsak a «Vasárnapi Ujság» kiadásában. Ez a füzet 8 ivnyi terjedelmü s Kossuth Lajos életére vonatkozó közleményeken kivül 45 képet foglal magában, melyek közül kettő külön képmelléklet. — Ennek a füzetnek az ára **40 kr.**; tehát a kettő **70 kr.** A két füzet együtt egész képet nyújt Kossuth Lajos életéről, haláláról és temetéséről.

A *két füzet* úgy *együtt*, mint külön-külön is megrendelhető postautalványnyal a «**Vasárnapi Ujság**» kiadó-hivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. szám alatt.

---

2 arany, 13 ezüst érem. 9 dísz- és elismerő okmány.

Kwizda Ferencz János

Védjegy.

Védjegy.

Kwizda-féle

Restitutionsfluid

osztrák-magyar cs. és kir. udv. szállító

cs. és kir. kiv. szab. mosóviz lovaknak.

Egy palaczkkal frt 1.40 o. é.

30 év óta udv. istállókban valamint katonai és polgári nagyobb istállókban is, használatban; nagyobb erőfeszítések előtt és után erősitésül; továbbá ficzamodások, rándulások, az inak merevsége s más ily alkalmaknál; képesiti a lovat kiváló teljesítményekre idomításnál.

román kir. udvari szállító

Magyarországi főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertára Budapest, Király-utcza 12. szám alatt.**

Tessék a fönnebbi védjegyre ügyelni, s a vételnél határozottan kifejezni: **Kwizda-féle Restitutionsfluid.**

Fő-letét: Kerületi gyógyszertár Korneuburgban.

Kapható a gyógyszertárakban és droguistáknál.

5667

BOROSS TESTVÉREK

fémáru-gyára Budapest, IV., Haris-bazár 37.

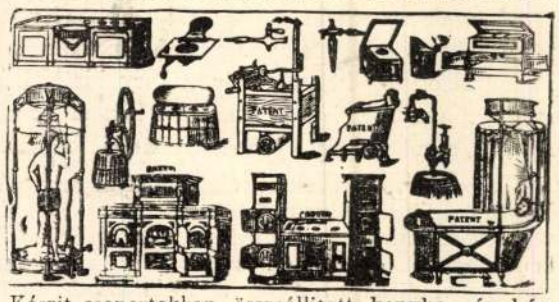

Készit csoportokban összeállitott **konyha- és háztartási szereket** minden fém-, vas- és fatárgyakkal együtt 25—500 frtig. Egyedül e szakban Bécsben az oszt. állami éremmel kitüntetett szab. **szétrakható jégszekrények és füthető fürdőkádakat,** fagylaltgépek és fagylalt-tartályokat, sör- és bormérő asztalokat, pezsgető csapokat, sajtolt kőnyököket. Ujdonság! **Hordozható gőzfürdő. Amerikai fagylaltgép, szab. füthető mosógépek.** — Gyári főraktár Brunner és társától Bécsből. Alpacca, alpaccaezüst, packfong árukban. 5733

Eladás nagyban és kicsinyben. Képes árjegyzék ingyen.

Védjegy 19. és 20. sz.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendőségénél fogva — sok utánzásnak lévén azutóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

SÓSBORSZESZ

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsöleskenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, a **foghust erősiti** és a **száj tiszta, szagtalan ízt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, a **fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.

BRÁZAY KÁLMÁN

Budapesten, IV. kerület, Muzeum-körut 23. szám.

Trencsén-Teplicz

kénsavas fürdő,

a kárpátok gyöngye Felső-Magyarországon, Tepla-Trencsén-Teplicz vasuti állomástól 20 percnyi távolságban. Magyarország és Ausztria legerősebb kénfürdője természetes meleg forrásokkal 28—31° R., **csuz, rhouma, bénulás, neuralgia, Ischias sat. ellen. Olosó és kényelmes.** Tavaly 5677 fürdővendég látogatta. Májusban és szeptemberben naponkint 3 frt szobáért, fürdőért és teljes ellátásért. **Képes prospektusokat ingyen küld a gróf fürdőigazgatóság.**

Krepler F. igazgató.

Fontos minden

házi nő és anyára!

A Kathreiner-féle Kneipp-maláta-kávé

mindinkább legkiválóbb, egyetlen természetszerü egészséges és egyuttal a használatban legolcsóbb pótszernek bizonyul a kávéhoz. Magas tudományos és orvosi tekintélyek határozottan ajánlják, s nők, gyermekek, gyomor- és idegbetegeknek a rendes kávé helyett mint legjobb pótlék rendeltetik.

Elővigyázat a vételnél! Csak a fehér eredeti csomagokat kérjük és fogadjuk el a következő névvel

Seb. Kneipp

Mindenütt kapható. **Kathreiner.** Egy fél kilo **25** krajczár.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapittatott 1847.

Brauswetter János

Szegeden cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és müóras, föltalálója a remontoir inga-óráknak, stb. stb

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.** — A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket.** — **Zsilipeket** bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — **Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállitó kocsikat.** — Álló vagy fekvő **gázmotorok** egy vagy két hengerrel és mindennemű **zúzógépek.**

5619 132. sz.

Lápfürdők, aczélforrások!!!

„Buziás“ gyógyfürdő

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg és hideg **vasaczél-fürdőivel, moor- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával. Hidegviz-gyógyintézet** és **massage.**

☛ **Ivókura** ☚ kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok-, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény** és **fejfájásoknál** stb. Fürdő-idény május—október. «**Buziás**» **gyógyfürdő** vasuti állomás: **Temesvár** vagy **Lugos.** — Társaskocsik az állomásnál. Ismertetések kivánatra ingyen.

5745 **Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.**

Viszály Baross szobra miatt. A Baross-szobor pályázatánál történtek élénken foglalkoztatják a művészi köröket. *Strobl* Alajos szobrász, mint említettük, az országos képzőművészeti tanácshoz levelet irt, a melyben kifejtette, mennyire sérelmes rá nézve a nagybizottság ítélete, mely a jury birálatával szemben a szobor kivítelét nem rá, hanem *Szécsi* Antalra, a második dij nyertesére bizta.

A képzőművészeti tanács, alapszabályai értelmében az országban fölmerülő minden fontosabb művészi mozzanatot figyelemmel kisér s szükség esetében javaslatot terjeszt a közoktatásügyi miniszter elé. Strobl fölterjesztésével is foglalkozott *Ráth* György elnöklete alatt, s hosszas vita fejlődött. Többen hangoztatták, hogy a tanács azért tagadta meg egy tag küldését a Baross-szobor bizottságba, mert a pályázati föltételeket művészi szempontból elhibázottnak tartotta. A tanács már akkor, mikor épen a Szent István szobrára vonatkozó pályázati föltételeket szerkesztette meg, fölterjesztést intézett a közoktatásügyi miniszterhez s fölhivta a miniszter figyelmét arra, hogy a szakszerü ítéletnek föltétlen érvényre jutása megköveteli azt, hogy a pályabiróság ítélete megdönthető ne legyen; hogy az a testület, a mely maga helyett szakértő bíróságot küld ki, a végleges megbizás eldöntését ne tartsa fönn magának, hogy az egész országban, ha szükséges: törvényhozási uton is, biztosítani kellene a szakszerü és egyöntetü eljárás követését.

Hibaigazítás. Lapunk legutóbbi számában a Jósikáról szóló czikkben a 278. lapon a harmadik hasábnak *két alsó sora* nyomdai tördelés közben ugyanazon hasábnak kezdetére került. Ezt a véletlen hibát a figyelmes olvasó bizonyára maga is észrevette, sőt helyre is igazította; mindazáltal, hogy az érdekes czikk becsét ennyi értelemzavar se csökkentse, szükségesnek véltük ezt a hibát külön is megemlíteni s olvasóink figyelmébe ajánlani. — Szintén helyre kell igazítanunk e czikknek azt az elnézésből esett tévedését, hogy Jósika utolsó regénye a «Sziklarózsa» volt. Nem. A «Várt leány várat nyer» volt utolsó regénye, mely 1865-ben jelent meg, csaknem egy időben szerzőjének halálával.

A «Foncière» pesti biztositó intézet mult hó 30-án tartotta rendes közgyülését. Az igazgatósági jelentés megelégedéssel konstatálja, hogy valamennyi az intézet által kultivált biztositási ágazat nyereséggel zárult. **A tűzbiztositási osztályban** a készpénz-dijbevétel a törlések levonása után 3.767,831 frt 94 krt tett, mig visszbiztositási dij fejében 1.296,171 frt 82 krt, az intézet számláját terhelő károk fejében 1.610,695 frt 46 krt fizettek ki. **Az életbiztositási osztályban** elintéztek 3318 ajánlatot 5.884,010 frt tőke- és 1800 frt járadékösszegben. A dijbevétel a mult évi 864.510 forint 27 krral szemben 929.904 frt 61 krra emelkedett. **A balesetbiztositási osztályban** a bevétel 111,558 frt 99 krt tett ki, az intézeti számlát terhelő kiadások fejében 33.991 frt 79 krt fizettek ki. **A jégbiztositási ágazatban** a készpénz-dijbevétel 212,181 forint 80 krajczár volt, mig károkért 161,600 forint 58 krt fizettek ki. **A szállitmányi ágazatban** a készpénz-dijbevétel 558,060 forint 31 krt tett. Visszbiztositási dijak fejében 205.858 frt 54 krt, károkért pedig 261,161 forint 60 krt fizettek ki. Az elembiztositási ágakbeli dijtartalékok most 860,260 frtot, az életbiztositási 4.190.676 frt 23 krt és a balesetbiztositási 38,507 frtot tesznek ki az előző évi dijtartalékok állományával szemben, a szaporodás tehát 428.630 frt. **Az évi mérleg** a különféle levonások után 175,153 frt 77 kr. tiszta nyereséget tüntet föl. Ezen összegből 7,335 frt 55 kr. a tartalékalaphoz csatoltatik, azonkivül a jutalékok levonása, a hivatalnokok segélyalapjának részesitése után 100.000 frt a részvénytőke 5% a és a 40,000 frt 2%-os felülosztalékra fordittatik, mig a fenmaradó 2216 frt 22 kr. uj számlára iratik át. A szelvény tehát május 1-én 7 frttal váltatik be. A közgyülés a jelentést egyhangulag tudomásul vette és a felmentvényt ugy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak megadta.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Az a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alaposság és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hü tudósitást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1894 január 1-én **27-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra	1 frt 80 kr.
Három hóra	5 » — »
Félévre	10 » — »
Egész évre	20 » — »

A szerkesztőség: Szerecsen-utcza 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszinház-utcza 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

HALÁLOZÁSOK.

Id. Miklós Gyula kir. tanácsos, országos borászati kormánybiztos, e hó 2-ikán szivszélhüdés következtében meghalt, Budapesten, élete 62-ik évében. Gazdasági életünk egyik legkiválóbb szakembere volt. Ifju korában a szabadságharcz honvédje volt, aztán besorozták az osztrák hadseregbe, később borsodi birtokán gazdálkodott. 1875-ben az edelényi kerület egyhangulag képviselővé választotta, s két ülésszakon át képviselte a kerületet. A kiváló borászt, a ki a hazai szőlőmivelés fejlesztése czéljából minden téren hatalmas akciót fejtett ki, az 1879. évi országos gazda-kongresszus alkalmával báró Kemény Gábor földmivelés- és kereskedelmügyi miniszter osztálytanácsosi állással kinálta meg, de nem volt hajlandó hivatalt vállalni; hogy mégis módját ejtsék közreműködésének részére az orsz. borászati kormánybiztosi állást szervezték, mely mellett jó darabig képviselői mandátumát is megtartotta. A király a kir. tanácsosi czimmel s a vaskoronarenddel tüntette ki. Gyermekei közül Gyula fia orsz. képviselő, második fia, Ödön, földmivelésügyi államtitkár, harmadik fia, Aladár, huszárfőhadnagy s a monarkhia legjobb lovasainak egyike. A temetés csütörtökön délután élénk részvét mellett ment végbe. A halotti beszédet Szász Károly református püspök tartotta. A koporsót Finkére, a családi sirboltba szállitották.

Kada Mihály, Budapest fővárosának sokáig alpolgármestere, április 26-án, Csömörön, a hová nyugalmaztatása után vonult, meghalt, 67 éves korában. Több mint negyven évig szolgálta a főváros közügyeit nagy buzgalommal. Még 1848 előtt nyert szerény alkalmazást a fővárosnál, a mely szolgálatából a szabadságharcz szólitotta el. Honvéd lett s vitézül harczolt. Azután ismét visszakerült a fővároshoz, hol a letéthivatalban kezdette meg a müködését. Kiváló tehetségét, nagy szorgalmát méltányolták az intéző körök s belőle csakhamar főjegyző és később tanácsos lett. 1873-ban, a tisztujitáskor alpolgármesterré választották s mint ilyen vonult nyugalomba 1891-ben. Holttestét Csömörről behozták a fővárosba, hol április 29-én nagy részvét közt temették el. Koporsója fölött Szász Károly ref. püspök mondott beszédet.

Kőszeghy Géza, szép tehetségü, fiatal zeneszerző, néhai Kőszeghi Károlynak, operánk jeles müvészének fia, elhunyt április 30-án, 35 éves korában, Uj-Pesten. A lapokba gyakran irt zenészeti dolgokról, apróbb zeneszerzeményeivel évek előtt találkozott a közönség a hangversenyeken. Két operettjét sikerrel adták. «A falu rózsáját» Kolozsvárott s a «Pipacsősz királyt» a budai szinkörben és sok helyen az országban. «Cythere» balletjéről, melyből egy részt az «Otthon» egyik hangversenyén mutatott be, a szakértők számos szépségeért elismeréssel nyilatkoztak. Halálát mellbetegség okozta, mely már régebben megtámadta egészségét.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Gróf Bolza Antal, a főrendiház tagja, gr. Csáky közoktatási miniszter feleségének nagybátyja, 85 éves, Szarvason. — Dr. Samarjay Károly, a pozsonyi közélet nagyrabecsült férfia, kir. tanácsos, a pozsonyvárosi evang. esperesség és a pozsonyi evang. egyházközség felügyelője, a pozsonyi ügyvédi kamara elnöke, a pozsonymegyei törvényhatósági bizottság tagja, a gr. Pálffy-család karidősbségi hitbizományi uradalma jószágigazgatója, 74 éves. — Kovács Albert, kir. tanácsos, ki a szabadságharczban mint törzs gyógyszerész őrnagyi rangban szolgálta a hazát, Szegedváros népszerü férfia, iskolaszéki elnök, ki e minőségében sokat tett, 69 éves korában, Szegeden.

Nagyberivói özv. Boér Ferenczné, szül. Juhász Józefin, Nagy-Enyeden.—Bay Ferenczné, szül. Illyés Lujza, Illyés Bálint orsz. képviselő nővére, Tisza-Sebesen. — Özv. Medveczky Józsefné, szül. Scheftsik Juliánna, 76 éves, Szarvason. — Vermes Zoltánné, szül. Szászy Irma, Pozsonymegye aljegyzőjének 20 éves neje, Görzben, honnan holttestét a Nagy-Szombat melletti apaji családi sirboltba szállitották.

Szerkesztői mondanivalók.

Arczképed előtt. Mért csak álom. Nagyon nehézkesek, költőietlenek.

Régi nóta. Állapotom. Nem sokat érő rímgyakorlatok.

Kossuth halála. A gyönge vers az által, hogy nagy emberről szól, jobbá nem válik s nem nyer osztályrészt — a mint szerző hinni látszik — annak halhatatlanságából.

Egyszerű történet. Dal a kis virághoz. Némi tehetséget nem lehet eltagadni: az első, a nélkül, hogy értékesebb tartalommal birna, fordulatos kis vers; mig a másodikban az érzésnek egy kis melegét érezzük; bár bizonyos affektáltság is észrevehető benne, a mit a divatjukat mult szavak: «érzemény» «szemtűz», stb. is fokoznak.

SAKKJÁTÉK.

1834. számu feladvány. Bayersdorfer A.-tól.

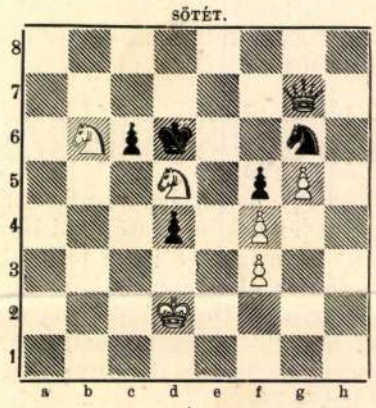

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1819. számu feladvány megfejtése.

Hoffmann E-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.	Világos.	a. Sötét.
1. Fd4—h8	Kd3—c4: (a)	1.	Kd3—e2
2. Kb3—c4	Ke4—f5:	2. Bg8—d2	Ke2—f2
3. Hf3—d4 mat		3. Bd8—d2 mat.	

Az 1823. számu feladvány megfejtése

Baird W. J. asszonytól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.	Világos.	a. Sötét.
1. Vc8—g8	Ke5—d6 (a)	1.	e7—e6 (b)
2. Vg8—d5 †	Kd6—c7	2. Hb8—d7 †	Ke5—f5
3. Hb8—a6 mat.		3. g2—g4 mat.	

Világos.	b. Sötét.
1.	f3—g2:
2. d2—d4 †	t. sz.
3. B v. H. mat.	

Az 1824. számu feladvány megfejtése

Galitzky W. A.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Hd5—f6	t. sz.
1. Megfelelőleg mat.	

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 16-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Fényesebb a láncznál a kard.*

Heti naptár, május hó.

Nap	Katholikus es protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
6 V.	G 6 Exaudi	G 6 Dam. Jáu.	24 B Szaba vt.	30 R. Ch.
7 H.	Szaniszló vt.	Szaniszló	25 Márk ev.	1 Ijar. R
8 K.	Mihály megj.	Arzén	26 Vazul pk.	2
9 S.	Naz. Gerg. ea.	Naz. Gargely	27 Sim. Jéz.	3
10 C.	Autonin	Antonin	28 9 vértanu	4
11 P.	Mamert	Mameret	29 Szozipater	5 2.Perek
12 S.	Pongrácz	Pongrácz	30 Jakab ap.	6 S Ked.

Holdváltozás. ☽ Első negyed 12-én 7 óra 21 pk. regg.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nyers selyem Bastruhákra alkalmas kelméket öltönyönként **9 frt 50 krért** és jobb fajtájuakat is — valamint **fekete, fehér és szines selyemkelméket méterenként 45 krtól 11 frt 65 krig** — sima, koczkázott, csikozott, mintázott és damaszolt stb. minőségben (mintegy 240 fajtában és 2000 különböző szin s árnyalatban) szállit: **póstabér és vámmentesen a privátmegrendelők lakására Henneberg G.** (cs. k. udv. szállitó) **selyemgyára Zürichben.** Minták póstafordulóval küldetnek. Svájczba czimz. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

AZ ÜNNEPSÉG RENDJE:

HARSONASZÓ ÉS DOBSZÓ.

ÜNNEPI BESZÉD. Mondja: KORNIS GYULA dr. országgyűlési képviselő, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, stb.

KOSZORÚK LETÉTELE.

SIPŐCZ JENŐ dr., Budapest Székesfőváros Polgármestere a Székesfőváros nevében átveszi az emléktáblát.

HIMNUSZ.

EMLÉKEZTETŐ.

WAGNER RICHÁRD 1813 május 22-én született *Lipcsében*. A magyar sajtó WAGNER első operájának, a *Rienzi*-nek drezdai bemutatójától, 1842-től kezdve fokozódó figyelemmel és szeretettel foglalkozott az egész Európában megértetlenséggel küzdő ifjú úttörő zenei munkásságával. A Mester először 1863-ban járt *Pesten* és *Budán*. Ez év július 23-án tartotta első pesti hangversenyét a régi Nemzeti Színházban. A *Pesti Wagner Egylet* a Hungária Szállóban alakult meg 1872 február 25-én; elnöke MIHALOVICH ÖDÖN, titkára az akkor ifjú APPONYI ALBERT gróf lett. A Mester másodszor 1875 március 6-án érkezett *Budapestre*. Feleségével, LISZT FERENC leányával, COSIMA asszonnyal e napon szállott meg a Hungária Szállóban, egy, a Dunára néző elsőemeleti lakóosztályban. Hangversenyét március 10-én tartotta meg az új Vigadóban. *Velencében* halt meg 1883 február 13-án, halálára REVICZKY GYULA írt elégiát. Az emléktáblán látható domború arcképmás SZÉCSI ANTAL szobrászművésznek (1856–1904), a budapesti Baross Gábor szobor alkotójának munkája.

*

A Mester halála félszázados évfordulóján emelt emléktábla szövege:

EBBEN A SZÁLLÓBAN ALAKULT MEG 1872-BEN
A PESTI WAGNER EGYLET, AMELYNEK

APPONYI ALBERT GRÓF

AZ ÖRÖKEMLÉKŰ ÁLLAMFÉRFI, VOLT ELSŐ TITKÁRA.
AZ EGYLET HÍVÁSÁRA A VÉGTELEN MELÓDIÁK KÖLTŐJE,

WAGNER RICHÁRD

1875. MÁRCIUS 6-ÁN BUDAPESTRE ÉRKEZVE ITT SZÁLLT MEG
FELESÉGÉVEL, LISZT COSIMÁVAL, A MAGYARSÁG BÜSZKESÉGE,

LISZT FERENC

LEÁNYÁVAL.

Szállj, szállj Odinhoz! Zengő álmaid
Behangozzák a föld határait . . .
Reviczky Gyula, 1883.

EZT AZ EMLÉKET A MESTER HALÁLÁNAK FÉLSZÁZADOS FORDULÓJÁN ÁLLÍTOTTA A HUNGÁRIA NAGYSZÁLLODA R.T.

WAGNER RICHÁRD

A MESTER HALÁLÁRA.

Fréja fejedre friss koszorút fon
S Wallhalla virányin Amrita vár.

*

Itáliában ért el a halál,
Ki germánoknál germánabb valál.
Velencze! Régi nagyság, fény regéje,
Te láttad, mint borult homály szemére,
Tengerhullámod viszi szét a földnek:
Nem dobban Wagner büszke szive többet!

Megbűvölt engem is varázslatod!
Fülembe zengtek régi századok.
Láttam Siegfriedet, Krimhild bosszuját;
Tannhäuser lángját, Hollandid búját;
Az álmatag szemű Sentát s szerelmét,
S Elsát, kinél nincs bájolóbb se szendébb.

Szállj, szállj Odinhoz! Zengő álmaid
Behangozzák a föld határait,
Királyi koronák törékenyebbek,
Mint legkisebb betűje nagy nevednek.
S a hova útja nincs csak égi lángnak,
Te oda szállsz. Beethoven s Goethe várnak.

*

Fréja fejedre friss koszorút fon
S Wallhalla virányin Amrita vár.

Reviczky Gyula.

Franklin-Társulat nyomdája.

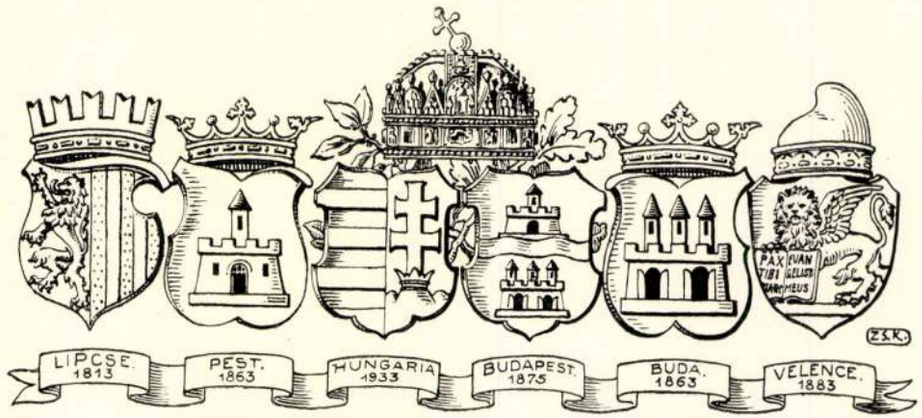

MEGHÍVÓ

A HUNGÁRIA NAGYSZÁLLODA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1933. ÉVI OKTÓBER HÓ 22-ÉN VASÁRNAP
D. E. FÉL TIZENKÉT ÓRAKOR ADJA ÁT

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZÖNSÉGÉNEK A

WAGNER RICHÁRD

LISZT FERENC ÉS APPONYI ALBERT GRÓF

EMLÉKEZETÉT MEGÖRÖKÍTŐ EMLÉKTÁBLÁT.

E KEGYELETES MAGYAR ÜNNEPSÉGRE
HAZAFIAS TISZTELETTEL KÜLDI EZT A MEGHÍVÓT.

BUDAPEST, 1933. OKTÓBER 12-ÉN.

Egy óriási szikla nőtt ki a földből ; a szerzetes alakjának hű mása.

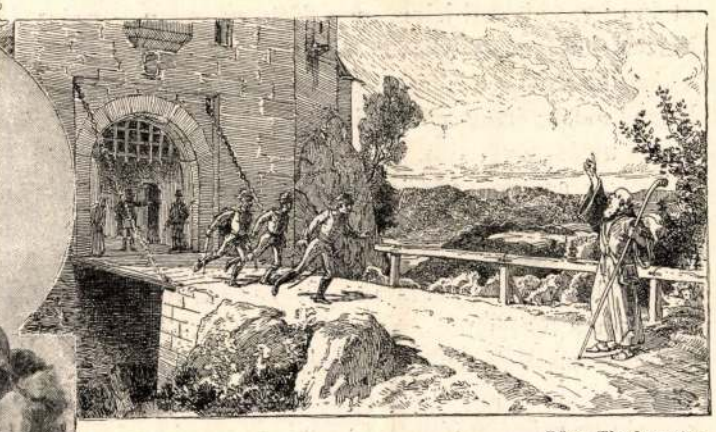

Dörre Tivadar rajza.

A szerzetes ott állt mozdulatlanúl, mint egy boszúló angyal.

TÖRTÉNELMI MONDÁK.

Közli *Dedek Crescens Lajos.*

A faji önérzetből fakadt nemzeti büszkeség a mi eleink történetét is át-meg-átszőtte a legendaszerűség bájos rendkivüliségeivel s ma már nehéz a sok kedves meséből a történelmi magot kifejteni. A Munkács, Ungvár, Zobor, Csepel, Csanád, Esküllő, Gyula nevekhez, az alpári síkhoz kötött harczi dicsőség, a kazár Ménmaróthnak, a bolgár Zalánnak, Glád és Gelu uralma, a Szvatopluk-féle küldöttség, a fehér ló, alpári fű, a kenyér és só küldéséről szóló mondák nagyobbrészt olyanok, a milyenek a komoly történelemben csak annyiban jöhetnek szóba, a mennyiben bizonyságai annak, hogy őseinknél sem hiányzott a kedély mélysége, a szív nemessége, s nyilt ezeknek virága : a költészet. És e kedves mesék olyannyira átmentek a költőies, lovagias hajlamú magyar nemzet közhiedelmébe, hogy ma, midőn azok jó része a tudomány rostáján mint polyva áthullott, nem tudnak tőlük sajnálat nélkül búcsút venni.

A kereszténység új eszmekört s egy új mondaköltészetet szült. A vallásos érzület megtermé a legendák misztikus körét. Hatása meglátszik a középkor romjain épülő új-kor emberén is. A szabadabb mozgás, a rohamos haladás ép úgy, mint a létért való küzdelem csak az úgy nevezett felső «százezer»-t érinték. A nép, a változott körülmények között is maradt a régi. Örökség gyanánt hozta magával a közép-korból a miszticziszmust, a romanticziszmus iránt való hajlandóságot s a maga természetiességéből kifolyó, tiszteletreméltó ideálizmust. Ezeket alkalmazta ott, hol eszével a miveltek intézményeit felmérni nem tudta. Szegényedése önkéntelen is a «régi jó idők» magasztalójává tette, s élénk, de mindig józan, természetes észre való képzelete a rendkivüliség szinébe öltözteté a letünt évszázadok alkotásait. Félműveltsége folytán babonáskodással átszőtt hite a természetfölöttiség mázával vonta be azokat.

Valamely vár, mely hajdan rettegett, vagy áldott urának fészke volt, de melyre atyái hagyományai révén mindig tisztelettel tekintett, az ő szemében nem a világeszmék fejlődését, hanem a földöntúli lények munkáját hirdeté romjaiban. Költészete így örökité meg azt.

A természeti erők sajátságos játéka, egyes csodás alakulások megragadták figyelmét. De, mert egyrészt azok tudományos megfejtéséhez nem értheztett, másrészt azonban természetes érzéke sejteté vele, hogy okozat ok nélkül nem lehet : költészetében teremté meg a reá nézve láthatatlant. S mig így megnépesité a lakóhelyét körülvevő rengetegeket, megszólaltatá az élettelen sziklákat, addig önkéntelenül egy új világot, a babonás szellemek világát teremté meg és sok esetben fentartója lett a történelmi hagyományoknak.

Természetes tehát, hogy az így keletkezett monda-költészet mindig bizonyos való, legtöbbször történelmi alappal bir ugyan, de ezen alap hitelességét sokszor még a történelemirásnak mai fejlettsége mellett sem lehet meghatározni. A költészet és a valóság gyakran oly szoros ölelkezésben jelenik meg szemeink előtt, hogy a történelmi boncztan legélesebb és legfinomabb eszközeivel sem lehet szétválasztani őket. Ez az oka, hogy gyakran adósok maradunk a magyarázattal, mikor a mondát úgy regéljük el, a hogy hallottuk, vagy egyes buzgó gyüjtők följegyzéseiben olvastuk.

I.

A hricsói kőszerzetes.

A festői szépségű szulyói völgyben emelkedik *Hricsó vára*, a középkor merész építésének e remek emléke. A szilaj Vág folyó mentén, termékeny síkság közepéből több kopár sziklacsúcs mered ki. Ugy tetszik, mintha hódolni gyültek volna egybe az előtt a toronymagasságú sziklatömb előtt, a melynek csúcsára kyklopsi erővel, kihivó vakmerőséggel rakott ősi fészket a hatalmában elbizakodott emberi kéz. Karcsú tornyok, megbonthatatlanoknak látszó falak alkotják e kis terjedelmű, de megkapó szépségű váracsot ; erőtől és bátorságtól duzzadó kornak e daczos, kihivó emlékét.

Ma az egykor büszke vár romjaiban hever. Háromszáz esztendeje dúl rajta az enyészet, és háromszáz esztendeje száll róla ajkról-ajkra a borzalmas hir : *Hricsó a gonosz szellemek tanyája.*

A Jagellók királyi nemzetségének elenyésztével s az ozmán uralom megfészkelődésével egyidőben halt ki Hricsó hatalmas urainak családja is. Lahar, a rettegett rabló lovag, bánatos könnyüt hullatott négy fiának gyors egymásutánban bekövetkezett halálán, s midőn megtört atyai szive ősei mellé lepihent, a terjedelmes birtokok nejére maradtak. A mélyen sújtott anya és vigasztalhatatlan nő Hricsó várába vonult vissza. Ott ohajtá leélni özvegysége szomorú éveit. De nem tehette zavartalanúl. Bár kora már inkább az ősz, mint a tavasz felé hajlott, a kérők még sem hiányoztak. Nem szivére, birtokaira vágytak. Hricsó és Bittse várára és azokra a dús kalászt termő szántóföldekre, a melyek a Vág mentén egész föl Vág-Beszterczéig terjedtek s őt ismerték úrnőjüknek. Az özvegy határozott fellépése végre is visszarettenté e léha hadat s Lahar lovag bús hitvese három hosszú évet töltött teljes visszavonultságban, valóságos klastromi csendben.

Az édes haza határán ez időben nehéz fellegek tornyosultak. A trónöröklés miatt kitört viszályokkal csaknem egy időben jelent meg a vallási viszályok réme. A mindinkább tért foglaló új tan terjedési vágya s a régi uralkodó vallás védekezése lángba borította az országot. A pártoskodás szelleme megzavarta a népek s az egyesek békéjét, feldúlta a családok boldogságát. A társadalmi érintkezés csaknem teljesen szünetelt.

A hricsói özvegy maga is az új tan felé hajolván, bizonyos megelégedettséggel látá e nálunk szokatlan jelenséget. Kegyeletes czélját, gyászának örökös voltát, visszavonúltságát biztosítva hitte. Pedig vesztének örült. Épen e hatalmas új áramlat zavarta meg örökre békéjét, lőn nyugodt özvegységének sirásója.

Ugyanis tőszomszédja, *Thurzó Ferencz*, Nyitrának egykor püspöke, most az új tan buzgó hive és terjesztője volt. Kosztka Miklósnak, Lietava örökös nélkül elhúnyt urának leánya, a hét vármegyében ismert s csodálva emlegetett szépségű Borbála, megzavará Ferencz püspök eszét. Úgy találta, hogy a szerelem rózsalánczait viselni kellemesebb foglalkozás, mint a görbe főpásztori botra támaszkodva, mindig csak mások boldogságán fáradozni. Búcsút mondott tehát az egyházi pályának s Borbála karjai között keresé üdvét. Kereste, de nem találta. Házassága meddő maradt s a bájoló nő csakhamar a letört virág sorsára jutott. Elhervadt és meghalt. Régi és közös sors. Mindig ismétlődik, de a szerető szívekre mindig váratlanúl sújt, mindig fájdalmasan nehezedik.

Ám *Thurzó Ferencz* szívében a szerelem csak szálló volt. Őt csak két szenvedély hevíté igazán : a gazdagság és a hatalom utáni vágy. Egyik szempilláján tán rezgett még a veszteség könycseppje, mikor már a másik új zsákmányra lesett. Élelmeskedő esze Hricsó várának szomorú özvegyén, a nála jóval idősebb nőn akadt meg. Az özvegy kezén lévő birtokok mindenünnen a Thurzók birtokaival s a lietavai uradalom földjeivel voltak határosak. Sok helyütt keresztezték egymást, több oldalon váltakozva következtek. A két hatalmas birtoktest egyesítése tehát a felvidék leggazdagabb, leghatalmasabb főurává tette volna boldog birlalóját. A korban előhaladott özvegy felesleges, de még mindig ürhető teher leendett ily gazdagság mellett. Thurzónak ez elég volt. Látta a nyereséget, megbarátkozott a fogyatkozásokkal és határozott.

A hricsói vár begyepesedett udvarát ezen időben sokszor felverte *Thurzó Ferencz* lovának patkója. A főúr az özvegy gyakori látogatója lőn. Ilyenkor azután csorgott ajkairól a szerelem méze, melytől csakhamar megrészegedett az özvegy fogékony szive. Ferencz grófnak nem is volt nehéz dolga. Erős, férfias alak volt. Homlokán az akaraterő, egész lényén a bátorság ömlött el és sajátságos tűzű szemeiből oly melegség áradozott, mely a leghidegebb szivet is fölvillanyozta volna. Az özvegy csakhamar lépre ment, de a földet nem vesztette el lábai alól egészen. Bár elvesztette volna ! Akkor tán kevésbbé sulyos szenvedések, elviselhetőbb láncok tartották volna békóikban !

Lahar özvegye nem volt annyira hiú, hogy azokat a redőket, melyeket az idő és fájdalom rajzolt arczára, ne látta volna. Az a csiszolt ezüst lap, a melyet gyakran emelgetett arcza elé, s mely a tükröt helyettesité, jó barátja volt. Megmondta neki, hogy ő nem illik ahhoz a daliás férfiúhoz. Igen, de a szív követelte jogait.

A szerelem és az önérzet küzdelemre kelt benne s az eredmény a női gondolkodás, a naivitás remeke volt. «Férjem nem lehetsz, de légy fiam !» Ez volt válasza Thurzó ömlengéseire. És ugy tett.

Fiává fogadta s örökösévé avatta kérőjét !

Thurzó kezdetben örömmel üdvözölte az özvegy elhatározását. Azt hitte, hogy czélját teljesen elérte. Pedig csak csalfa látszat volt. A hricsói várban addig, mig az özvegy élt, ő vendég volt csupán. Parancsait ha teljesíté is a léha szolgasereg, arczuk és tetteik mégis azt mutatták, hogy tulajdonképi parancsolójuknak az özvegy úrnőt ismerik. De meg az erőszakos lelkek nem ismerik a türelem erényét. Félmunka nekik nem eredmény. Természetes tehát, hogy Thurzó csakhamar elégedetlen volt ilyen megoldással. Gyorsan egy csapással akarta a dolgot elintézni.

Kisérteties éj borult Hricsó várára. Kint az elemek, odabenn a szenvedélyek tomboltak. Thurzó két hű csatlósát véve maga mellé, betört az özvegy éjjeli szentélyébe s durva kezekkel kiragadta ágyának puha vánkosai közül, hogy a vár hideg, napsugárt soha sem látó földalatti börtönébe dobja. Másnap reggelre kelve elbocsátá az úrnőhöz hű szolgákat s azt hazudva, hogy az özvegyen dühöngő kór, az őrültség ütött ki, korlátlan birtokába vette a várat s azt saját zsoldosaival rakta meg.

Azonban a bűn büntetése nem maradt el. Thurzó Ferencz uram is bünhődött. Félve, hogy az özvegy kiszabadulhat, nem mert a várhidon átlépni s igy a saját foglyának lőn foglya.

Az özvegy siralmas állapotban volt. A sötét börtön borzalmait, a nehéz nélkülözéseket elviselhetetlenekké tette a fájdalom, melyet szerelme tárgyának hálátlansága okozott; az őrültségig kétségbeesetté tette az a gondolat, hogy eszményképe aljas rablólovagnál nem egyéb. Halvány reménysugár, könnyen foszló vigasztalás volt rá nézve az a gondolat, hogy hátha e barbárságot csak az oknélküli féltékenység okozta; hátha a szerelem megpuhítja az erőszakos ember szivét. Rövid idő múlva tán ismét karjaiban pihenhet meg boldogabban, mint valaha... Szegény jó asszony! Hasztalan reménykedtél.

Órák, napok, hetek és hónapok teltek el a szomorú rabságban. A szabadulás minden reménye elhamvadt. Csodálható-e, hogy a nagy szeretet kiolthatatlan, iszonyú gyülöletté vált? A megalázott, megkínzott nő szivének egész keservét kiönté abban az átokban, mely fonynyadt ajkairól a vár s annak lakói ellen elhangzott. Mint egykor az agg, saját leányaitól a zivatarba kitaszított Lear király, úgy szitkozódott most a fogoly nő a szenvedély átkozódásával:

Fujj szél, szakadj meg, fújj, dühöngj vihar!
Felhők omoljatok le, mig a tornyot
S a szélvitorlát elsülyesztitek!
Ti gondolatnál gyorsabb kéntüzek,
Kengyelfutói a tölgyhasgató
Mennykőnek, hamvaszszátok el
Ez ősz fejet! Világot rengető
Villám, döngesd laposra e kemény
Kerek világot! Rombold el a
Természet műhelyét s egyszerre fojts meg
Minden csirát, miből a *háládatlan*
Ember keletkezik!

Az átok fogott. Alig hangzott el s alig adá azt tudtul a börtönőr büszke urának és zsoldosainak, már is látszott hatása. Földöntúli rémes kisértetek vertek tanyát a bűn e helyén s kínozták a várúr sziklakeménységű szivét. A biztosság érzete tolvajként iramlott el, magával vive minden örömöt, minden boldogságot. Az emberek kérdőleg, fejcsóválva s csak lopva tekintettek egymásra, hogy keresztet vetve valahová elosonjanak. A föld alatti helyiségekből folytonos zúgás és dörömbölés hallatszott. Az üres, hosszú folyosókon fájdalmas sóhajok suhantak át. Fenyegető rémek járták be a szobákat s elpusztítottak mindent, mi útjokba akadt. Száz kezű és ezer szemű szörnyek vihogása zavarta meg a vár urának nyugtalan éjjeleit. És mikor fel-felrezzent, az éj sötétjéből lidércz fénytől övedzetten, átokra nyílt ajakkal jelent meg előtte az agyonkínzott alakja. Segélykiáltása pedig elhangzott a kisérteties pusztaságba, mert a megrémült cselédhad akkor érzett némi biztonságot, a mikor bünös urától távol volt.

Egykor azután vendég érkezett az elátkozott vár sánczai elé. Egy szentség hírében álló szerzetes. Bebocsátást kért s nem engedé magát elutasíttatni. Az egykori püspök kedvetlenül, megtörve a félelemtől, maga elé bocsátá őt. Térdei megreszkettek, hangja megcsuklott s orczája elhalványodott, mikor a szent férfiú nyugodt, komoly arczát megpillantá. Ez pedig mennydörgé sszerü hangon támadt a gőgös főúrra, szemére veté büneit s bűnbánatra szólítá megrögzött szivét. E szokatlan hang visszaadá Thurzónak erejét. Szolgáit hivatá s az alkalmatlan vakmerőt kidobatta a várból.

A szerzetes engedett az erőszaknak, de nem mozdult a vár alól. Esőben, szélben és viharban ott állott mozdulatlanúl, mint egy boszuló angyal. Időről-időre felemelé szavát s erős hangon sorolá föl a várúr bűneinek sorozatát. Ez több volt, mint a mennyit egy Thurzó Ferencz elviselhetett volna. Zsoldosai megfogták a vakmerő barátot s a vár toronyába zárták, hogy ott éhhalált szenvedjen. Azonban hasztalan. Alig zárták el a szerzetest, azon a helyen, hol a vár előtt állott volt, egy óriási szikla nőtt ki a földből, az elzárt szerzetes fenyegető alakjának hű mása. És ámbár e kőrémet Thurzó emberei apróra törték, minden reggel sértetlenül s a maga egész kisértetiességében ott állott mindig. Ott áll most is. Fenyegető kézzel mutat a várra, mely azóta porba omlott.

Az izgatottság s a rémek kínzásai végre megtörték Thurzót. Elküldte emberei közül azokat, a kik időközben még el nem szöktek, s hivek maradtak hozzá, hogy az özvegyet vezessék ki börtönéből, s ha megesküszik, hogy kinzóit el nem árúlja, bocsássák szabadon. Késő volt. Mikor a csatlósok benyitottak böntönébe, akkor már nem szorult földi kegyelemre. Kiszenvedett, hogy a legfőbb igazság előtt vádolja be kinzóját.

Mint az üldözött vad, úgy menekült Thurzó Hricsóból. Visszatért Lietavába. A szolgahad eloszlott, s midőn az utolsó is kilépett a várkapun, az egykor büszke fészek, mint kártyavár, úgy omlott össze. Sűrű füstgomolyag hirdeté a környék lakóinak a bűn e rémes tanyájának végső pusztulását. És nem volt erő, mely azt romjaiból ki tudta volna emelni. Próbálták újra építeni; de a nap munkáját megemészté az éjszaka rombolása. A földrengés és a tűz lehetetlenné tett minden munkát. Csak a kisértetek maradtak ott békén s a vár előtt a kőszerzetes — a rút hálátlanság boszúlója.

*

Így szól a monda. A történelem természetesen mást beszél. Hricsó vára már IV. Béla korában is szerepelt. 1265-ben nyerte azt kiváló szolgálatai elismeréseül Pál fia Miklós «de genere Beych». Építője ismeretlen. A XV. században a Podmaniczkyak bir-

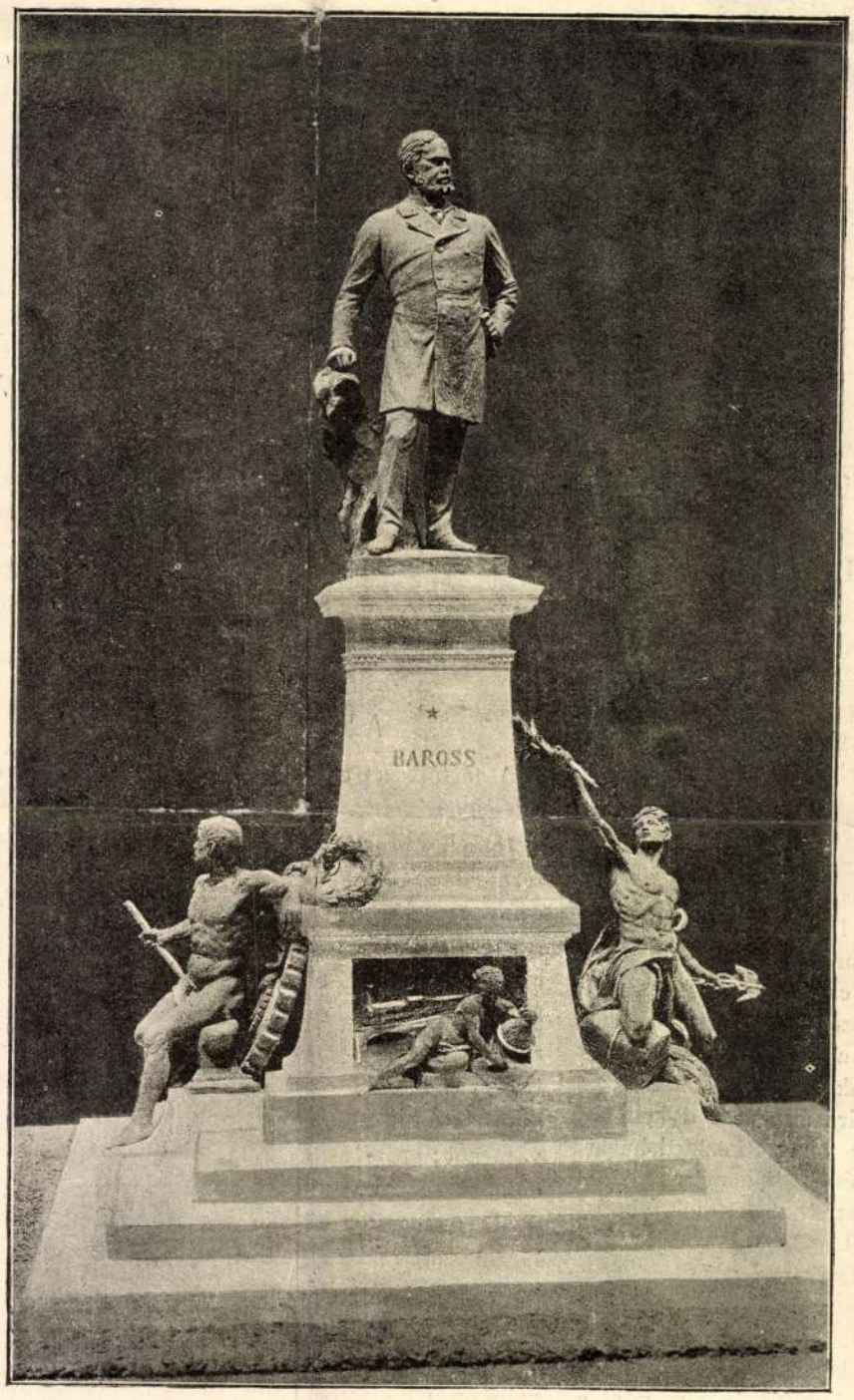

SZÉCSI ANTAL PÁLYAMŰVE.

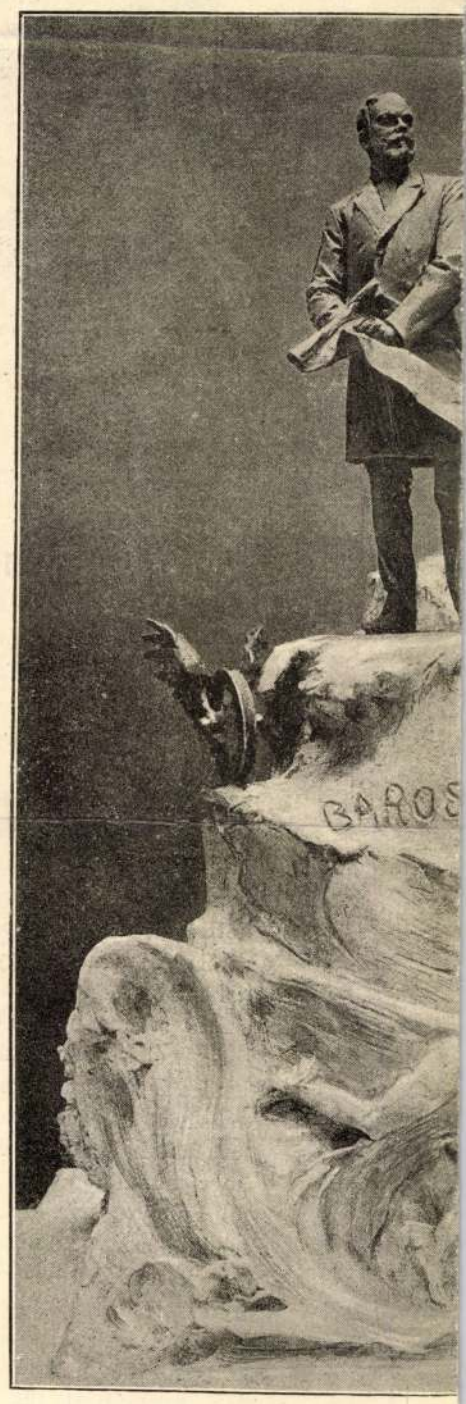

STROBL ALAJOS

A BAROSS-SZOBOR PÁLYÁZA

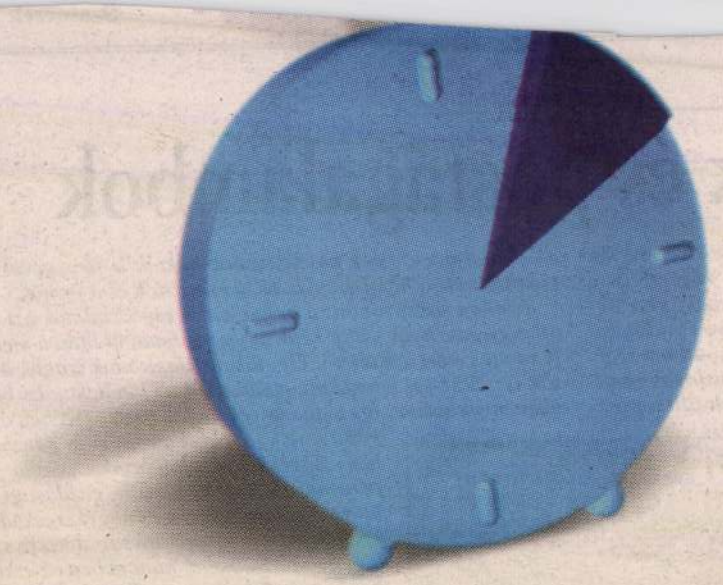

KIELE & KLAUSMANN

Óra-szerencse

Naponta egy órán keresztül a kijelölt üzletekben!*

Jöjjön el a MOM PARK-ba! Nézzen szét, érezze jól magát, vásároljon és nyerjen! Legyen jókor jó helyen, hiszen bármikor megcsörrenhet a MOM PARK nyerőórája. Ha pedig megcsörren, egy órán át kedvezmények és ajándékok várják, miközben új élményeket szerezhet minden, a MOM PARK-ban eltöltött órában.

*Az akció november 12-től december 31-ig tart.

BAH csomópont, Alkotás és Csörsz utca sarka, www.mompark.hu

12.00-12.30: „Zene dene[illegible] [illegible], dilos, fúvos

16.00: Kolibri Táncegyüttes jazztánc bemutatója
16.30: Divatbemutató üzleteink kínálatából + Maybelline sminkbemutató (utána sminkelés, szaktanácsadás)
17.30: Wellness-Fitness bemutató
18.00: A MOM PARK heti sztárvendége – talkshow a Café Diva-ban:
vendég: Csonka András, műsorvezető: Kőszegi András
19.00: Jazz koncert: Kőszegi Imre quartett

November 10., szombat

10.30: Majorettek felvonulása a bejárattól
11.00: Titiri Bábszínház: Kényeskedő mesék – bábelőadás
12.00: Bőrönd Ödön és Rebarbara – bohócok
13.00: Ronan Morgan – ír táncbemutató
14.00: Hárfaművész
15.00: Aerobic, fitness és fitball bemutató
15.30: Mesekuckó a Bambola üzletben
16.00: Divatbemutató üzleteink kínálatából + Maybelline sminkbemutató (utána sminkelés, szaktanácsadás)
17.15: Kétszemélyes bolondságok – Hűvösvölgyi Ildikó és Cseke Péter zenés műsora
18.15: Ronan Morgan – ír táncbemutató
19.00: Sztárok a kifutón: Crystal, Baby Sisters

November 11., vasárnap

10.30: Bohócszínház (Magyarország legnépszerűbb bohócainak közreműködésével)
11.30: Mesekuckó a Bambola üzletben
12.00: Corvina Consort – reneszánsz koncert eredeti hangszerekkel és jelmezekben – 4. rész (Közép-Európa zenéje)
13.30: Wellness-Fitness bemutató
14.00: Harmónia Táncklub – Rock & roll bemutató
15.00: Gitármuzsika
16.00: Divatbemutató üzleteink kínálatából + Maybelline sminkbemutató (utána sminkelés, szaktanácsadás)
17.00: Broadway musicaldalok a Fiatalok Színháza előadásában
18.00: Harmónia Táncklub – Rock & roll bemutató
19.00: Koncert: Old Boys együttes

Minden szombaton és vasárnap bohócok és óriásbábosok produkciói a mesekuckó előtt és után.

MOM PARK

Még egyszer: kiről mintázták?

Néhány hete megírtam, hogy sok olyan szobor található a városban, melyekről csak a szóbeli hagyomány tudja, kiről mintázták. Természetesen elsősorban szimbolikus szoboralakok vagy nagyobb kompozíciók mellékalakjai ezek. A cikk nyomán kaptam néhány levelet, újabb érdekességekkel.

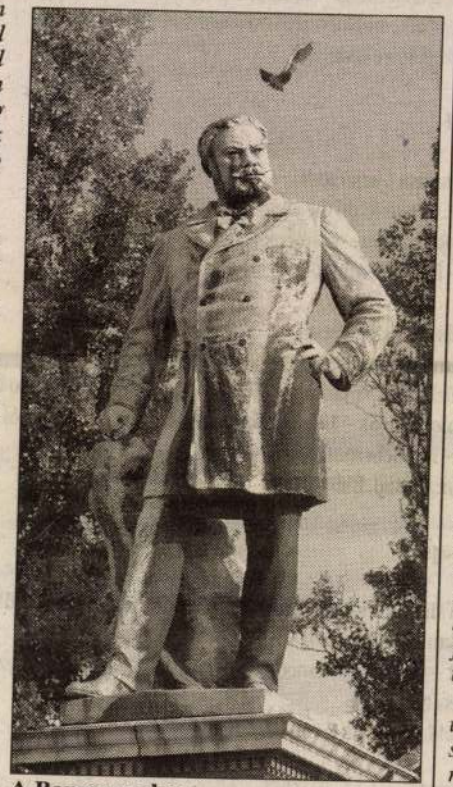

A Baross-szobor FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Elsőként *Timár Györgyét* idézem. Azt írja: „a Keleti pályaudvar mellett található Baross-szoborhoz hajdani történelem-gazdaságtan tanárom, Grexa Gyula állt modellt. Grexa Gyula engem a Werbőczy (1945-től Petőfi) gimnáziumban tanított. Roppant tudású ember volt, s nem csinált titkot abból, hogy Károlyi Mihály híve. (...) Azt, hogy a Baross-szobornak ő volt a modellje, ő maga mesélte el, de szavai igazságához már csak azért sem fér kétség, mert a szobor Baross pontosan úgy áll talapzatán, ahogyan Grexa tanár urat láttuk állni a katedrán."

Újabb adatok érkeztek a Móricz Zsigmond körtéren álló Szent Imre-szobor mellékalakjairól is. *Kardon László* hívott fel, s elmondta, hogy a cserkészfiú modelljét jól ismerte, Godó Jánosnak hívták, s művezető volt a Mávagban, korábban viszont, amikor a szobrot mintázták, a 13-as ezermester cserkészcsapat tagja. Az egyik leányalakról pedig *dr. Rajczi Mária* írja: „köztudott, hogy azt a művész lányáról, Strobl Éváról mintázta, akivel egy időben jártam az Erzsébet nőiskolába (ma Teleki Blanka Gimnázium)".

Kaptam információt a Gellért-hegyi Szabadság-szobor egyik mellékalakjáról is, *Szárazné Bálint Klárától:* „... 1946–1947-ben, diáklányként ismertem egy képzőművész növendéket, aki a Gellért-hegyi Szabadság-szobor egyik mellékalakjának modellje volt (...), Máriahegyi Jánosnak hívták. Ha még él, kb. 75 éves lehet." Telefonkönyv alapján felhívtam a megadott nevet. Máriahegyi János fia vette fel a telefont. Tudott is a történetről, de azt nem sikerült kideríteni, melyik mellékalakot mintázták apjáról. Magától az érintettől pedig már nem kérdezhettük meg: tíz nappal ezelőtt meghalt.

Csordás Lajos

LELŐHELY

Detektívek és postagalambok

„A tolvajvilág elemei túlnyomórészt a detektívek kezére kerülnek, a sikkasztók kilencven százalékát eléri végzete és a gyilkossági ügyek nyomozásában is hasonlóan kedvező a statisztika" – büszkélkedett olvasóinak a negyvenéves budapesti detektívtestület tiszteletére összeállított jubileumi album szerzőgárdája. 1926-ot írtak akkor. Budapest utcáin lovas rendőrök járőröztek, a forgalmasabb utcasarkokon ott állt a postos rendőr, ugrásra készen várták a feladatot a gyorsan bevethető kerékpáros, sőt motorkerékpáros egységek is.

A bűnüldöző munka intellektuális része azonban a detektívekre hárult. Ez olvasható ki legalábbis a fővárosi detektívtestület fenntartásában működő Nyugdíjpótló és Segélyező Egyesület jubileumi kiadványából. A könyvben idézik például a Pesti Hírlap 1884. augusztus 2-i számát: „Ami a magasabb szellemi képességet illeti, az magában sem a zsandárságtól, sem a katonailag szervezett rendőrségtől nem várható, csak a detektívosztálytól". S lám, az erre hivatkozó sürgetés hamarosan eredménnyel járt, hiszen 1886. január elsejével hivatalba léptek az első detektívek, szám szerint huszonnyolcan.

Ez azonban csak a kezdet volt. A millennium idejére 124-re nőtt a detektívtestület létszáma, 1911-ben már 190-en voltak, tíz évre rá pedig 653-an. Igaz, a dolguk is egyre több lett. A millenáris kiállítás idején például kézi nyilvántartást állítottak össze a notórius zsebmetszőkről; az ő dolguk lett a közlekedés megfigyelése és az erkölcsrendészet összefogása. Ugyancsak ők ellenőrizték az ékszerüzleteket és zálogházakat, a zsibárusokat és a kocsmárosokat, a népkonyhákat, a lapkihordókat és a gyümölcsárusokat.

A századfordulótól nagy hasznát vették az Amerikából importált új módszernek, a daktiloszkópiának: 1908-ban az ujjlenyomatok vizsgálata segített például hozzá az Apponyi Lajos gróf Andrássy úti villájában járt betörők azonosításához. Egészen más eszközökre volt viszont szükség a sztrájkolók, az „orosz szocialista terroristák" és a szerencsejátékok hiénáinak megfékezésében. Ez a feladat a detektívtestület puhatoló osztályára hárult: az ő információiknak köszönhetően buktak le tömegével a zugbukmékerek, a hamiskártyások, a kuruzslók és a jósnők.

Trianon sokat rontott a helyzeten. A tapasztalatok azt mutatták ugyanis, hogy „alig kétórai gyorsvonati út után a menekülő bűntettes eléri a határt". Új utakat választottak maguk a bűnözők is: 1921-től jelentősen emelkedett az intellektuális bűncselekmények száma, így a detektívek idejük nagy részében csalási, sikkasztási, okirat-hamisítási és pénzhamisítási ügyekkel foglalkoztak. „Soha annyi pénzintézeti vezető, bankár, gazdasági vállalat igazgatója, gyáros és nagykereskedő nem fordult meg a főkapitányság detektívszobáiban gyanúsítottként, mint ebben az esztendőben" – álmélkodtak az album szerzői.

Nem csoda, hogy e folyamatok láttán a rendőrség vezetői nemcsak a testület létszámának növelését szorgalmazták, hanem 1923-ban a detektív-szakoktatásra épülő szakvizsgákat is bevezették. A tanfolyamokon a jövendő szakemberek büntetőjogot, kriminalisztikát, államrendészetet, közigazgatási alapismereteket és – talán nem épp az intellektuális bűnözőkkel összefüggésben – elsősegélynyújtást tanultak.

Mindez azonban nem változtatott azon a tényen, hogy olykor a tolvajok, betörők, csalók és nagystílű sikkasztók kerekedtek felül. Az album szerzői persze erre is tudtak magyarázatot: „a pénzügyi kormány kényszerű szűkmarkúsága hátráltatja a legtöbb esetben a sikert. Kicsi a rendőrség autóparkja, a detektívtestület tagjai semmiféle költségmegtérítést vagy nyomozati pótlékot nem kapnak". A pesti detektívek villamoson is csak úgy üldözhették a tetteseket, ha a viteldíjat a saját zsebükből fedezték. Nem csoda, hogy irigykedve figyelték a repülővel bíró londoni és New York-i nyomozókat, illetve azokat a bécsi kollégákat, akiknek rádió állt a rendelkezésükre.

Gyanítom: ez lehetett az oka, hogy bizalmukat a merészen új módszerekbe vetették. A Pest vidéki főkapitányság kísérleti postagalamb-állomása például három fotón is feltűnt a könyvben.

N. Kósa Judit

Félezer aláírást gyűjtöttek a várvölgyi orvosért

– Kirúgták! Huszonnyolc év után kiadták az útját a doktor úrnak. Szégyen és gyalázat – fogalmaz indulatosan egy nyugdíjas néni a várvölgyi orvosi rendelő várójában. Odabent éppen egy beteget vizsgál György Endre, a zalai település háziorvosa, aki január közepe óta úgy látja el a feladatát, hogy az önkormányzat kezdeményezte szerződésének fölbontását.

A várvölgyieket megdöbbentette a képviselő-testület döntése. Amint híre ment a háziorvos menesztésének, az 1100 fős településen néhány nap alatt 523 aláírást gyűjtöttek össze azt követelve, hogy semmisítsék meg a doktor úr eltávolításáról szóló határozatot. Az azóta megtartott közmeghallgatáson kis híján elszabadultak az indulatok, néhány felszólaló a képviselő-testület azonnali lemondását követelte.

– A helyiek többsége nincs tisztában az ügy hátterével, sokan nem tudják, hogy az önkormányzat hosszú és eredménytelen egyezkedés, többszöri előzetes figyelmeztetés után éppen a falu érdekében hozta meg a döntését – állítja Nagy Balázs Attila, a szerződésbontást kezdeményező önkormányzati képviselők egyike. – Egyébként nincs szó a doktor úr azonnali menesztéséről, egyelőre csak kezdeményeztük a szerződésbontást. Várhatóan keresetet nyújtunk majd be a bíróságra, hogy mondja ki a szerződés érvénytelenségét.

A most 53 éves György Endre 28 éve dolgozik Várvölgyön, és 1995-ben kötött vállalkozói szerződést a várvölgyi önkormányzattal a háziorvosi feladatok ellátására. A megállapodás egyik fontos pontja az, hogy az önkormányzat tulajdonában lévő rendelőt és a szolgálati lakást az orvos ingyen használhatja. A képviselő-testület arra is kötelezettséget vállalt, hogy évente egy külön meghatározott összeggel támogatni fogja a háziorvost, akinek a pénzt a rezsiköltségekre, valamint a rendelő karbantartására kell fordítania. Szerződésbe foglalták azt is, hogy György Endre köteles foglalkoztatni két asszisztenst, akik azonban az önkormányzat alkalmazásában közalkalmazottként dolgoznak az orvos mellett, és a fizetésüket is a polgármesteri hivataltól kapják. Ennek kompenzálására viszont a doktor vállalta, hogy számla ellenében havonta megtéríti az önkormányzatnak a két nővér bérét. Ez a megoldás nyolc éven át gond nélkül működött, ám tavaly váratlan fordulat történt.

– Az utolsó időszakban évi 1,1 millió forint támogatást kaptam az önkormányzattól, ám a 2003-as költségvetésben ezt a tételt minden előzetes egyeztetés nélkül százezer forintra csökkentette a testület – idézi fel a háborúskodás kezdetét György Endre.

– Megvoltak az okai ennek a lépésnek – szögezi le Nagy Balázs Attila. – Tavaly a kiegyensúlyozott gazdálkodás megteremtése érdekében csökkentenünk kellett a kiadásainkat. Körbenéztünk a hasonló méretű zalai falvakban, és kiderült, hogy a háziorvosok sehol sem kapnak ekkora mértékű támogatást az önkormányzatoktól.

– Megdöbbentett, hogy miközben 2003-ban nekem már a megemelt közalkalmazotti bérről kiállított számlát kellett volna kifizetnem az önkormányzatnak, a támogatásomat egymillió forinttal csökkentették – mondja György Endre. – Úgy döntöttem, ha a képviselő-testület számára a szokásjog ismeretlen fogalom, akkor én sem fogok ragaszkodni a hagyományokhoz.

György Endre nyolc évig a két asszisztens bruttó bérének megfelelő összegről kitöltött számlákat fizette be a falu kasszájába, tavaly azonban már csak a nettó béreket utalta át az önkormányzatnak. Sőt egy ideig azt sem, mert mint mondja, tárgyalni szeretett volna a képviselőkkel a háziorvosi szerződés módosításáról. Ezzel a testületi tagok is egyetértettek, ám egy év alatt sem jutottak megegyezésre. Hosszas huzavona után György doktor végül átutalta a nővérek nettó bérét az önkormányzatnak, ám a testület szerint még további félmillió forinttal tartozik a falunak. A sikertelen egyeztetések okát mindkét oldalon a másik fél kompromisszumképtelenségével magyarázzák.

Az orvos félmillió forintos tartozása egyébként már nem nő tovább, ugyanis a huzavonába belefáradt két nővér az elmúlt év végén lemondott közalkalmazotti státusáról, a továbbiakban a háziorvos fogja alkalmazni őket.

A januári képviselő-testületi ülésen egyetlen személy szavazott a szerződésbontás ellen: Nagy Balázs Jánosné polgármester. A testületi taggal csak névrokonságban álló faluvezető szerint elhamarkodott volt a határozat.

– György doktor szinte már őslakosnak számít Várvölgyön, az emberek szeretik, megbíznak benne, ezért megfontoltabbnak kellett volna lenniük a képviselőknek – mondja Nagy Balázs Jánosné. – A szerződésbontással bizonytalan helyzetbe került az egészségügyi alapellátás, ráadásul felbolydult a falu. Mivel a háziorvos vitatja a tartozását, talán szerencsésebb lett volna a pénzügyi vitát a bíróságra vinni, de semmiképpen sem kellett volna felbontani a szerződését.

A botrányos közmeghallgatáson a feldühödött várvölgyiek azt követelték a képviselőktől, hogy azonnal vonják vissza a határozatukat, és állítsák helyre a háziorvos szerződését. A polgármester asszony, érzékelve a közhangulatot, rendkívüli testületi ülést hívott össze január végére, ám a testület 5:3 arányban ismét a szerződésbontás mellett voksolt.

– Ez már aztán mindennek a teteje – panaszkodik egy idős úr a várvölgyi buszmegállóban. – Hát minek választottuk meg a képviselőket, ha nem úgy döntenek, ahogy a falu népe akarja.

Az általunk megkérdezett falubeliek többsége felháborítónak tartja az orvos menesztését, azt pedig többen is vérlázítónak nevezték, hogy a közmeghallgatás után a testület még meg is erősítette a korábbi döntését. Akad persze, aki helyesli a képviselők viselkedését.

– Ha valaki tartozik a falunak, az fizesse is meg – véli egy kisgyermekét sétáltató fiatal hölgy. – Milyen precedenst teremtene, ha a háziorvos adósságát egyszerűen elengednék? Akkor én is joggal mondhatnám, hogy többé nem fizetek súlyadót a kocsim után.

– Nincs semmi bajunk az orvos személyével, nem akarunk Várvölgyre másik doktort hozni, a régivel szeretnénk egy új szerződést kötni – állítja Nagy Balázs Attila. – Jó orvosnak tartjuk, az összes testületi tag betegkártyája nála van, régebben én is sokszor köszönhettem neki a gyógyulásomat.

A megyei közigazgatási hivatal törvényességi kifogást emelt a várvölgyi önkormányzat döntése ellen, így a testületnek felül kell vizsgálnia a korábbi határozatát. A döntésig – mintha mi sem történt volna – György doktor folytatja a rendeléseket. Ez némi vigaszt nyújt az ingerült várvölgyieknek ezekben az influenzás időkben.

CSERI PÉTER

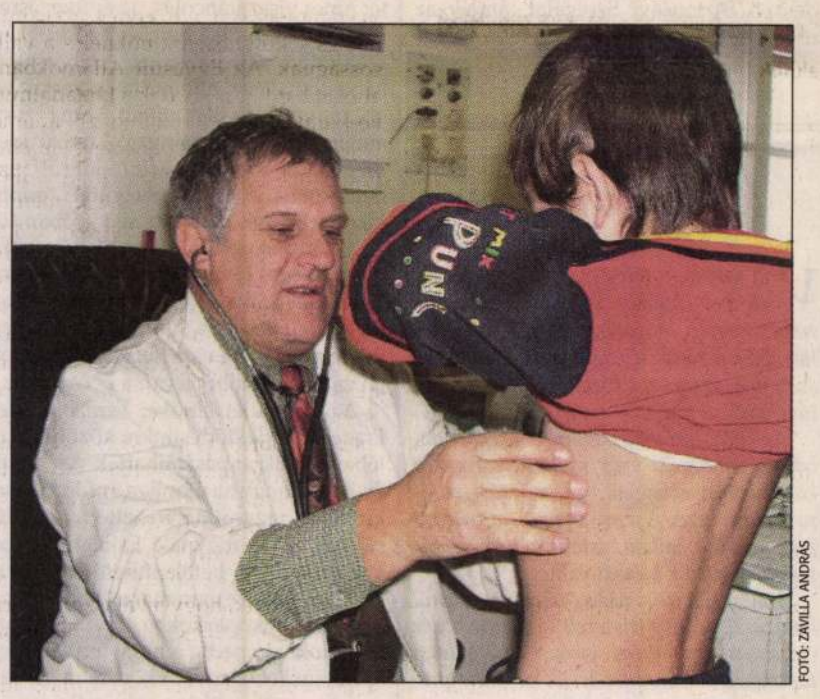

FOTÓ: ZAVILLA ANDRÁS

Szerződésbontás alatt a rendelés zavartalan

Tarzan nevelt fia: Bömbi

Hathetes az életben maradt állatkerti kisoroszlán

FOTÓ: SZABÓ BARNABÁS

Simogatásra csak néhány nap jut

Karmol, harap, nyervog és sokat alszik a Fővárosi Állat- és Növénykertben januárban született oroszlánkölyök. Március 19-től az oroszlánóvodában bárki megsimogathatja Bömbit, akit Tarzan, a nagydarab keverék kutya nevel.

Évek óta nem született kisoroszlán a Fővárosi Állat- és Növénykertben. Az állatkert oroszlánpárosának, Mirzának és Pussynak legutóbb öt évvel ezelőtt jött világra kölyke, az akkori alomból származó Alinak azonban csak tavaly talált a kert vezetősége megfelelő helyet: a koppenhágai állatkert fogadta be. Bogsch Ilma főigazgató szerint szükség van az oroszlánszaporulat korlátozására, a nagyragadozók iránt behatárolt az állatkertek igénye, a megfelelő tartási körülményeket nem garantáló állatbarátoknak viszont nem adják át az oroszlánokat. Alit is emiatt tartották addig, amíg megfelelő helyet nem találtak számára.

Mirza fogamzóképességét az elmúlt években a bőre alá ültetett implantátummal korlátozták. A nőstény oroszlán szervezetének egészséges működéséhez azonban elengedhetetlen, hogy időről időre kisoroszlánoknak adjon életet. Ehhez képest elhanyagolható szempont, hogy a látogatók az utóbbi időben mind sűrűbben kérdezgették, mikor láthatnak újra kisoroszlánt.

Az implantátum eltávolítása után Pussy teljesítette feladatát. Január 13-án négy kölyke született. Ennyi azonban kicsit sok egy nősténynek, általában nem tudja valamennyi utódját felnevelni. Két kicsi az állatkert szakértői szerint nem volt életképes, a másik kettő megmentésére viszont párhuzamos programot dolgoztak ki. Úgy döntöttek, hogy az egyik kisoroszlánt az anyjánál hagyják, a másiknak nevelőszülőt keresnek.

A nősténnyel nevelkedő kölyök nem bizonyult eléggé erősnek, egy hónapos korában elpusztult.

A különválasztott és mesterségesen nevelt oroszlánfiú élete szerencsésebben alakult: Bömbi számára igazán kiváló dajkaállatot találtak Tarzan személyében. A pótmama egy siófoki kutyamenhelyről érkezett, és oda is tér vissza, ha a kölyökoroszlán önállóan is tud majd táplálkozni.

Az oroszlánóvodában tegnap nagy volt a nyugalom. Tarzan néha odasétált a méter magas palánkhoz, mellső lábaival rátámaszkodott, fejét a fára hajtva kikövetelte a simogatást. A szőrborzolás után visszacammogott az oroszlánkölyökhöz, leheveredett mellé, majd fejét a padlófűtéssel melegített kőre hajtotta. Bömbi néha nyervogott, ugrált egy kicsit, de inkább szunyókált.

A főigazgató elmondta: az oroszlángyerek hamarosan megkapja a szükséges védőoltásokat, és március 19-től néhány napig megengedik majd, hogy bárki megsimogathassa az oroszlángyereket, de csak saját felelősségére, mert Bömbi már most is karmol és harap. Megtudtuk, a budapesti kert addig gondozza őt, amíg megfelelő helyet nem talál számára a világ egy másik állatgyűjteményében. Lehet tehát, hogy Alihoz hasonlóan Bömbit is éveken át láthatják a fővárosiak.

Tarzan sorsa sokkal egyértelműbb. Még három hétig szoptatja a kisoroszlánt, ezután visszakerül a menhelyre, amelytől az állatkert azt az ígéretet kapta, hogy csak annak adják örökbe, aki garantálja, hogy nem láncra verten sínylődik majd élete hátralevő részében. Ha pedig senkinek sem kell, akkor marad számára a szokásos állatmenhelyi sors. Bármit hoz is a jövő, tegnap Tarzan sztár volt. Annyi kép készült róla és Bömbiről, mint egyetlen más kutyáról sem.

ÖTVÖS ZOLTÁN

Mese a gyógyulásról

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy családgondozó, aki mentálisan sérült emberekkel – depressziósokkal, neurotikusokkal és kényszeres betegekkel – foglalkozott. És azon volt, hogy bármi módon, de segítsen a kezére bízott embereken. Futott fűhöz-fához, és kereste a módját annak, hogy lehetőséghez juttassa gyógyulásra vágyó betegeit.

A mentálisan sérült emberekkel foglalkozó családgondozó egyszer egy szórólapra lett figyelmes, amelyen az állt, hogy „mentálisan sérült embereket keresünk". Picit csodálkozott azon, hogy miért kell keresni a mentálisan sérült embereket, de leküzdötte a gyanúját, mert a szórólap alján ott állt, hogy a keresésben egy tudományos egyesület egy orvos segítségével tüsténkedik. Nem lehet hát kamu, gondolta a családgondozó, és nyomban telefonált: ő egy mentálisan sérült emberekkel foglalkozó családgondozó, kérne találkozót a városkában, ezen részt vennének a helyi nyugdíjas-egyesület meg az egyházak képviselői, hogy a doktorral közösen találjanak megoldást a mentálisan sérült emberek problémáira. Pogácsát vásárolt meg ropit, szörpöt tett az asztalra, és várta, hogy megérkezzen Pestről a mentálisan sérült embereket kereső, Amerikában bejegyzett tudományos szervezet nagy tudású képviselője.

Aki annak rendje-módja szerint begördült egy szép napon a tiszta autójával. Kiszállt, üdvözölte a mentálisan sérült emberekkel foglalkozó családgondozót, bemutatkozott a nyugdíjas-egyesület és az egyházak képviselőinek, majd helyet foglalt az előadói asztalnál, hogy előadja az Amerikában bejegyzett, világhírű szervezet mentálisan sérült emberekkel kapcsolatos tökéletes megoldási alternatíváit.

De nem sokáig beszélt, mert Amerikában a cselekvés fontosabb a hablatynál. Elővett egy szétnyitható prospektust, amelyben a táplálékkiegészítők egész sorát kínálta megvételre a mentálisan sérült emberekkel foglalkozó családgondozónak, s mindazoknak, akik azért vannak, hogy a bajba jutott családokon segítsenek.

– Ha ebből rendelnek – mutatott a prospektusban egy csinos macskagyökér-kapszulákat tartalmazó dobozkára –, önök bekerülnek az adatbázisunkba, és az újabb rendeléskor már nyolc százalék kedvezményt kaphatnak. Sőt. Aki sok embert beszervez, egy középső lépcsőfokra juthat. Ott már tizenöt százalék a kedvezmény.

A családgondozó, a nyugdíjasklub tagjai és az egyházak képviselői megkérdezték még a mentálisan sérült embereket kereső ügynököt arról, hogy mibe kerülnek a táplálékkiegészítők; hatezer a legolcsóbb, húszezer a legdrágább, ez volt a válasz.

Ezután már csak az történt, hogy az Amerikában bejegyzett ginzenggyökeres ember visszaszállt az autójába, és elviharzott.

A mentálisan sérült emberekkel foglalkozó helyiek pedig ott maradtak a mentálisan sérült emberekkel.

– Ez nem lehet igaz – mondta csöndben a pap, és annyit jegyzett meg a családgondozónak: – Hívjon máskor is, drága, szívesen eljövök.

A mesének ezzel nincs vége. A családgondozó bekerült az adatbázisba, és most már mindennap teli van a postaládája szebbnél szebb prospektusokkal.

RAB LÁSZLÓ

HIRDETÉS

Párásító & Légtisztító
Két készülék egyben

Forradalmian új, világszerte egyedülálló technológia
A száraz levegőt nehéz tisztítani. A párásítás + tisztítás együtt jóval hatékonyabb.

2 év garancia
Hosszú élettartam

Európában első!
Német termék
Könnyű karbantartás

Venta-Légmosó
A szűrőbetét szerepét a víz tölti be.

A Venta-Légmosó a beszívott levegőt vízbe mosva tisztítja át. Hidegpárologtatással biztosítja az optimális páratartalmat a legkiválóbb technológia eredményeként.

Az eltömődött, baktériummegkötő szűrőbetétek véget nem érő cseréje és költsége megszűnik. Nincs gőz, ultrahang és ionizáció, nincs mészkőképződés.

A készülék által beszívott levegő egy forgótárcsahengeren keresztül a vízbe mosódik. A nedvesség a levegőben lebegő részecskék nagy részé lenyomja, a maradékot a Légmosó kimossa.

Venta információs szolgálat:
Tel./fax: (1) 350-4394, 06 (80) 201-057
Importőr: Hungimpex Kft., 1135 Budapest, Reitter F. 39-49. E-mail: hix@promecom.hu
14 napos visszavásárlási garancia!
Ingyenes csomagküldés!
Kiemelt forgalmazók:
OMKER, SALUS, MEDIA MARKT, TESCO, AUCHAN, ELECTROWORLD
Wolf Orvosi Műszer Győr (96) 428-160, Bio-Ve Bt. Kaposvár (82) 410-907, Kígyó Patika Békéscsaba (66) 324-983, Paracelsus Bt. Szeged (62) 425-044, Medi-Cad Kft. Miskolc (46) 369-377, Mona Team Debrecen (52) 344-133, Rextra Kft. 388-9574. Bp.-i házhoz szállítás: 217-7557, 06 (20) 954-6706, MEDITENS (Aromaterápia) 215-9125

Venta-Légmosó

Folyamatosan készenlétben állnak

Rendezvényeket, megmozdulásokat, tüntetéseket és sporteseményeket is biztosítanak

A fővárosi, nagy tömegeket vonzó eseményeknek vannak állandó résztvevői. Nincs olyan tüntetés, nagygyűlés, politikai demonstráció, kulturális megmozdulás, sportrendezvény, focimeccs vagy vallási ünnep, amit kihagynának. Nélkülük nem történhet semmi, talán még az esemény is elmaradna. Ráadásul a Készenléti Rendőrség egységeinek – mert róluk van szó – tavaly minden eddiginél több rendezvényen kellett megjelenniük, hiszen 2003-ban az elégedetlenek, az ünneplők, a fesztiválozók és a futballhuligánok az átlagosnál is aktívabbak voltak.

FOTÓ: SZABÓ BARNABÁS

„Látható rendőrség"

Egyebek között ez derült ki a Fővárosi Közgyűlés városrendészeti bizottságának szerdai ülésén, amelyen a Készenléti Rendőrség a főváros közbiztonságáért végzett múlt évi tevékenységét tekintették át és értékelték az erre hivatott városatyák. Kiderült, hogy a főváros közbiztonságát – annak ellenére, hogy országos hatáskörű szervezet – a készenlétiek legalább akkora energiával próbálják szavatolni, mint a BRFK. Tavaly végzett munkájuk túlnyomó része, pontosan 86 százaléka kötődött Budapesthez, és mindössze hét-hét százalék jutott Pest megyére és az ország egyéb területeire. Összesen csaknem egymillió-nyolcszázezer szolgálati órájukból több mint másfél milliót töltöttek el Budapesten, vagyis nem túlzás azt állítani, hogy a Készenléti Rendőrség valójában budapesti egység, amelynek egyenruhásai olykor-olykor vidékre is kiruccannak, persze nem túl messzire, mert legalább annyi időt töltöttek munkával a főváros környékén Pest megyében, mint az ország egyéb területein összesen.

Kétségtelen, hogy közrendvédelmi és bűnügyi szempontból leginkább Budapest látja el munkával a sokak által legkeményebb rendészeti egységnek ítélt készenléti rendőrséget. Legfontosabb feladatuk az utak, utcák és terek, valamint forgalmas csomópontok, például pályaudvarok nyugalmának szavatolása. Ezért közterületeken több mint 878 ezer órát töltött el csaknem kilencvennyolcezer készenlétis járőr. A főváros lakossága, de az ide érkező turisták szempontjából is fontos, hogy a közterületeken sem tétlenkedtek, nem elégedtek meg az oly sokat emlegetett „látható rendőrség" és „fokozott közterületi jelenlét" elvének demonstrálásával. Száztizennégyezer esetben intézkedtek.

A speciálisan kiképzett kommandósok bevetési egységei, amelyek a bűnügyileg legfertőzöttebb területeken tűntek fel, kilencszázötven bűnözőt fogtak el, hatszázhatvanöt gyanús alakot állítottak elő. A lefületek között nem kevesebb, mint háromszáznegyvenhat személy ellen volt érvényben bűncselekmény miatt elfogatóparancs. A mobil akciószolgálat mérlege sem rosszabb, a kiemelt idegenforgalmú területeken a MÁV- és Volánbusz-pályaudvarokon hétszáztizenöt embert fogtak el, akik többségét ugyancsak körözték. Tovább lehetne sorolni a számokat, hiszen a metróban és a hozzá tartozó aluljárókban is rendesen „tisztogattak", az eredmény: háromszázhetvenkét bűnözőt csíptek fülön. A vonatkísérő vagy a Belvárosban, a pályaudvarokon és az idegenforgalmi szempontból kiemelt frekventált helyeken szolgáló járőrökkel több ezer olyan személyt vontak ki a forgalomból, akik szabadlábon sokat rontanának a fővárosiak véleményén Budapest közbiztonságáról.

Mint minden évben, tavaly is kiemelten kezelték azokat a feladatokat, amelyek – szakzsargonban – csapaterőt igényeltek. Ez a valójában a rendezvények, megmozdulások, tüntetések és sportesemények biztosítása. A múlt évben 2002-höz képest országosan nem kevesebb, mint negyven százalékkal több ilyen feladatot láttak el. Természetesen legtöbb dolguk a fővárosban akadt, ahol átlagosan minden hétre legalább két ilyen esemény jutott. Összesen negyvennégy fővárosi labdarúgó-mérkőzést – köztük öt válogatott és nyolc nemzetközi meccset – felügyeltek. A biztosításokban több mint 3300 rendőr vett részt, akik csaknem 21 200 órát töltöttek el azzal, hogy akár csak jelenlétükkel is, de fenntartsák a rendet. Tavaly májusban az Üllői úton történt emlékezetes események után a szokottnál is nagyobb létszámban voltak jelen a mérkőzéseken. Harmincöt százalékkal több rendőr kellett ahhoz, hogy a Fradi-meccseken szavatolhassák, meg ne ismétlődhessenek a májusban történtek.

Tavaly olyan események is többletmunkát adtak a Készenléti Rendőrségnek, mint az uniós népszavazás, a különös érzékenységgel kezelt Zsidó Nyári Fesztivál, a zsidó újév, valamint a hanuka rendezvényei. Nem szólva a politikai, gyakran szélsőséges nézeteket valló szervezetek, mozgalmak rendezvényeinek biztosításáról, amelyek miatt politikai támadásoknak is ki voltak téve a rendőrök. Tavaly – a gyülekezési jog hatálya alá tartozó 62 esemény mellett – 31 állami, 19 kulturális és 25 egyéb rendezvény biztosításában vette ki részét a Készenléti Rendőrség, amely ezen a néven hamarosan már csak a rendőrségről szóló visszaemlékezésekben és az archívumokban szerepel majd. Március elején ugyanis feláll az utód, az Egységes Rendészeti Biztonsági Szolgálat, amely az uniós várakozásoknak megfelelően teljesíti majd feladatát.

S. I.

A TERRORELHÁRÍTÓ SZOLGÁLAT FELADATAI
(2003-ban, az óraszámot alapul véve, százalék)

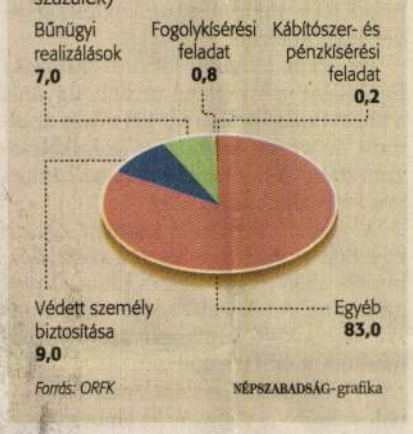

Forrás: ORFK NÉPSZABADSÁG-grafika

A KÉSZENLÉTI RENDŐRSÉG SZOLGÁLATI FELADATAI TERÜLETI BONTÁSBAN
(2003-ban, az óraszámot alapul véve, százalék)

Forrás: ORFK NÉPSZABADSÁG-grafika

Lakóparkvita

A bíróság felfüggesztette egy zuglói lakópark építését. A beruházást bíráló civilek üdvözlik a döntést, a beruházó viszont fellebbez, és nem áll le.

Az ítéletig felfüggesztette a zuglói Zöldváros lakópark építését a Fővárosi Bíróság – értesültünk. Az indoklás: a Dorozsmai, az Öv utca, az Erzsébet királyné útja és a Miskolci út közti terület beépítése, mint azt az igazságügyi szakértő megállapította, hátrányosan befolyásolja a mellette lévő ingatlantulajdonos életkörülményeit. A döntés nem jogerős, a per – amelynek célja kideríteni, jogszerűen kapott-e építési engedélyt a Zöldváros – áprilisban folytatódik.

Mint hírül adtuk, 2002-ben a Zöldváros megépítésének hírére a környékbeliek, ötszázhúsz aláírással mozgalmat indítottak a kisvárosi környezetbe jobban illeszkedő beépítésre. Elsősorban a léptékeket kifogásolták: a leendő Zöldváros épületei képtelenül nagyok a meglévőkhöz képest, az engedély szerint megépíthető házak paraméterei lényegesen eltérnek az ott megszokottaktól.

A szervezet szerint az önkormányzat becsapta őket. A nyolcszintes, hétszáznyolc lakásos épületeket úgy húznák fel – állították –, hogy még csak nem is tájékoztatták őket tisztességesen. Az építési engedélyt a kerület rendezési (szabályozási) tervének nyilvános bemutatása előtt egy nappal adta ki a polgármesteri hivatal. A protestálók tavaly februárban szerveződtek egyesületté.

Elsősorban a léptékeket kifogásolták: a leendő Zöldváros épületei képtelenül nagyok a meglévőkhöz képest.

Zugló nemrég menesztett főépítésze a támadásokra reagálva rendre leszögezte: nincs visszatáncolás, az építkezésre a másodfokú építési hatóság (azaz a közigazgatási hivatal) is rábólintott. *Miasnikov Péter* elmondta: a rendkívül szennyezett terület afféle barna zóna, amelyet az önkormányzat hosszú ideje meg akart szüntetni. Mint kiderült, erre nem kínálkozott más megoldás, mint a lakóparképítés, méghozzá a szóban forgó paraméterekkel. Más feltételekkel ugyanis senki sem vállalta volna a beruházást. Miasnikov egyúttal pontosított: az épületeket nem huszonnégy, hanem tizennyolc méteresre tervezték, ekkora házból pedig több is van a környéken.

Az egyesület elnöke, *Kármánné Herr Franciska* érdeklődésünkre közölte: Zuglóban ezrek tapasztalhatták az elmúlt években, hogy az újonnan épülő lakások kirívóan nagyra méretezettek, a zöldterületek egyre fogynak. Fákkal, bokrokkal, virágokkal betelepíthető teljes értékű zöldfelületre nem marad hely az úgynevezett lakóparkokba költöző fiatal családoknak, pedig a nagy terület új beépítésénél ez alapvető követelmény lenne. Az építkezések során néhány óra alatt fasorokat, ligeteket vágnak ki, és rohamosan pusztul a városrésznek mindaz az értéke, amely egész Budapest számára az élhető város fogalmát jelképezi. Ezért is tartják nagy eredménynek a Fővárosi Bíróság határozatát.

A beruházó Global Investment Kft. jogi képviselője érdeklődésünkre közölte: a cég él a fellebbezés lehetőségével, ami azt jelenti, hogy az építkezés tovább folytatódhat. *Óvári Győző* szerint ez a környékbeliek szempontjából mindegy is, hiszen az épületegyüttes már a felfüggesztő határozat előtt elérte a jogerős építési határozatban engedélyezett végleges méreteit, a döntéstől tehát nem lesz sem nagyobb, sem kisebb – mondta. Hozzátette: a vita valójában arról folyik, hogy az épület oldalfala és a szomszédos ingatlan közti távolság megfelel-e az előírásoknak – vagyis elég nagy-e. A felfüggesztés alapjául szolgáló szakértői vélemény szerint nem, az építtető által felkért igazságügyi szakértő szerint viszont igen. E két véleményt április 15-re kitűzött tárgyalásán veti össze a bíróság.

Eddig száztízen kötöttek le lakást a Zöldvárosban. Kérdésünkre, hogy mi lesz, ha a beruházó pert veszít, Óvári leszögezte: a leendő lakókat semmiképpen nem éri kár. Legfeljebb a beruházót. Az irányadó joggyakorlat szerint ugyanis a lakópark fennmaradási engedélyt kaphat, míg a céget vétkessége esetén bírság megfizetésére kötelezhetik.

BÁRKAY TAMÁS

Baross-szobor az indulási oldalon

Baross Gábor, az egykori vasminiszter szobra a róla elnevezett tér hátsó sarkában áll. Egy benzinkút mellett. Nagyságához méltatlan ez a hely. De itt áll, amióta megépült a földalatti vasút és a hozzá kapcsolódó nyitott betonteknő, a nagy aluljárórendszer.

Azóta nem tud visszakerülni az őt megillető helyre. A Keleti pályaudvar indulási oldala mellett veszteglő Baross Gábor-szobor évtizedek óta sehogy sem akar megérkezni a magyar vasúttörténelem kimagasló alakjának méltó végállomására.

A metró „vitte" el a szobrot, lehet, hogy az új földalatti hozza vissza? A válasz benne van azokban a pályaművekben, amelyeket a MÁV Rt. és a BKV felkérésére a Budapest Galéria, a BME Építészmérnöki Kara írt ki tervpályázatban a Baross-szobor elhelyezésére.

– Született egy zseniális megoldás – mondja *Kerényi József*, a Műszaki Egyetem professzora, aki alaposan áttanulmányozta a felhívásra beérkezett tizenkét pályaművet. – Ez az ötlet nemcsak a szoborral, hanem a pályaudvarral is foglalkozik.

Az újszerű javaslat lényege: mivel Magyarországon nincs igazi pályaudvar, hát teremtsünk ilyet a Keletiben. A vonatok csak addig a pontig jöjjenek be, ahol az érkezési bal oldalon az a nagy freskókkal díszített belső tér kezdődik. Onnan a Baross tér felé, ezt a belső területet is felhasználva, padokkal, díszfákkal rendezzenek be egy „zöld szigetet", közepében a Baross-szoborral, mégpedig úgy, hogy arccal a vasút felé nézzen. Ez óriási, szép tér lenne. A MÁV először azt mondta a javaslatra, hogy egyeztetnie kell, majd közölték: ez a megoldás beleillik a távlati fejlesztési tervbe.

– Mikor valósulhat meg az ötlet?

– Nem tudom. Ez kizárólag a MÁV-tól függ. A megoldás pofonegyszerű, kézenfekvő gondolat, nem értem, miért nem csinálják meg. Akár egyszintesen, akár kétszintesen szép, nagy, kényelmes dísztér lehetne a zűrzavaros, csúnya, rossz közlekedésű terület helyén.

FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

Tervpályázatot írtak ki a műalkotás méltó elhelyezésére

Merjünk belevágni. A spanyolok például az elhagyott pályaudvaron gyönyörű botanikus kertet létesítettek.

Végre felcsillant a biztató reménysugár, hogyBaross Gábor szobra a pályaudvar hátsó indulási oldaláról elinduljon előre, arra a helyre, amely megilleti őt.

BÉKÉS ATTILA

Hajnali körút

Van valami jó dolog ezekben a körúti üzletekben: amikor közelít hozzájuk az ember, rögtön magabiztos megnyugvással távolodik el tőlük: a sajátjának érzi őket, hiszen már annyiszor közeledett hozzájuk és távolodott el tőlük.

Az utcaseprő-hajléktalan csikkekkel dobál a szemétkuka szűk nyílásába. Amikor közeledem, abbahagyja a játszadozást, és újra söpörni kezd. A seprű ütemes zizzenéseit még percekig hallom, aztán rájövök, csak a táskám súrlódik a kabátomhoz.

Széles, körúti járda, végeérhetetlenül hosszú. A nemrég felszerelt újságárusbódék elegánsak, majdnem párizsi hangulatot idéznek, csak vonalvezetésük ne lenne annyira szigorú.

Rejtélyes, miért nyit ki az egyik hamarabb, mint a másik. Mintha a körút mentén a felkelő naphoz, a közelgő hajnalhoz igazodnának a hírlapárusok.

Az egyik piros lámpánál a repülőtér két fehér minibusza áll be egymás mellé. Olyanok, mint két bumfordi delfin, startra készen. Meg a többi autó is. Csak úgy csobbannak a betonon.

Körút folyó.

Csatornakörút.

Mint ahogy tervezték is valaha: a városatyák kísérletező fantáziája most hajnali álomképként kísért, a lubickoló járművekkel és a betonfolyó partjain céltudatosan talpaló emberekkel.

Aztán még egy kinyitófélben lévő bódé, újabb bezárt gyrosos. Éjszakai buszok vágtatnak, villamos csörömpöl, még sötét az ég, nem nyugtalanító a forgalom, a körút legalább annyira esendő most, mint nyitás közben az újságosbódék: mint az ébredő madarak. Szépen kiteregetik hírlap-szárnyaikat, hogy aztán egész nap teljes szépségükben pompázzanak. Csak most ne kapják rajta őket. A körút sem szeretné, hogy kiderüljön róla: kecses, sebezhető élőlény, folyó, csatorna, hosszú, széles sál, puha posztószőnyeg.

Nem is leselkedem tovább, amúgy is ébredezik már, szempillantás alatt tele lesz sok-sok emberi lénnyel és gépállattal. Felszállok a villamosra, és robogok előre, itt a város egyik fő barázdájában, mint egy erőtlen szívdobbanás.

SZUNYOGH GÁBOR

tére rendeztek születésének 70-dik s irói pályafutásának 50-dik évfordulója alkalmából.

A dolog így történt.

1843 márczius 11-dikén következő fölhivás jelent meg a lapokban: «Dalünnep. — *Kisfaludy Sándornak, most élő legtiszteltebb költőink Nesztorának* 70-ik *név- és évnapja előestéjét* nyilvánosan is megülni szándékozván, többen, tisztelői közül, b. *Eötvös József* elnöklete alatt dalünnepet rendezének el, mellyre a t. cz. fővárosi közönség lelkes hölgyei ugy, mint férfiai, ezennel nyájas tisztelettel meghivatván, szivesen láttatnak. — Az ünnepély f. hó 17-ikén *pénteken délután 4 órakor* a magyar Tudós Társaság teremében fog tartatni. — B. *Eötvös J.* m. k. elnök. *Garay* m. k. rendező.»

Az ünneplés névsora következőleg volt megállapítva:

«1. Báró *Eötvös József* megnyitó beszéde. 2. *Kisfaludy Sándor* életrajza, Garaytól. 3. Költemény, *Vachott Sándortól.* 4. *Nők és az élet,* Kuthy Lajostól. 5. *Csobáncz,* rege Kisfaludy Sándortól, szavaló Erdélyi János. 6. *Nemzeti háromszín,* költemény *Vajda Pétertől,* 7. Kisfaludy Sándor mint nemzeti költő, értekezés *Gorove Istvántól.* 8. Költemény Garaytól, szavaló *Székács József.* 9. Zárbeszéd *Tóth Lőrincztől.* Közben a nemzeti szinház kardalnokai egy Erdélyi által készített alkalmi költeményt énekelnek.»

Hogy azonban a rendezők és a fölhivás kibocsátói ez érdekes műsor mellett is mily kevés részvételre számitottak, mutatja az, hogy a «Dalünnep» vendégeinek a befogadására elégnek vélték az akkor még bérházban lakozó Akadémia kisded termét.

De mindannyian igen kellemesen csalódtak. A kitűzött időre oly nagy számban jelent meg a főváros müvelt közönsége, hogy tizedrésze sem fért volna be a Trattner-Károlyi ház «tudós társasági termé»-be.

A rendezők látván e bajt, rögtön egy merész mentő eszközhöz folyamodtak. Átszaladtak a szomszéd megyeházához s annak a nagytermét kérték el az alispántól. Az alispán nagy hirtelen berendeztette úgy, a hogy, a nagy termet s a «Dalünnep» elnöksége és rendezősége diadallal kérte föl a már-már zúgolódó közönséget, hogy méltóztassék átsétálni a megyeházára. S a közönség csakugyan nyomban át is költözködött, a mi nem minden zavar nélkül ment végbe, mert a mellett, hogy mindenki rohant jó helyre jutni, sokan ép olyanok szorúltak ki, a kik az Akadémia termében elébb már bent voltak, sőt jó helyeken ültek. Tehát a megyeház sokkal nagyobb terme is szük volt a vendégsereg befogadására. Az elnökség és a szereplők is csak nagy szorongással juthattak el helyeikre.

Ez a zavar és tolongás azonban igen örvendetes jelenség volt *akkor.* Jele volt annak, hogy a magyar irodalom és annak egyik kitünősége már közérdeklődést is tud kelteni. Nem is győztek az akkori lapok eléggé dicsekedni, hogy nemcsak átalában «hölgyek», hanem «főrangú hölgyek» is oly nagy számmal jelentek meg e «Dalünnep»-en, mint hasonló összejöveteleken még soha az előtt, noha akárhányan voltak, «a kik az előadásokat *talán* nem is értették,» nem levén szokva magyar nyelven sem beszélni, sem olvasni.

A nagy figyelemmel hallgatott és zajos tetszéssel fogadott előadások közül különösen kivált ma is élő jelesünk, Tóth Lőrincz záró beszéde, mely úgy szépen fogalmazott velős tartalmával, mint emelkedett nemes nyelvével mindenkit elragadott. Gyönyörűen fejtegette a költők és költészet nemesitő hatását s a nemzeti nyelv és műveltség nemzetfentartó hatalmát. Nagy hatással fejtegette, hogy a művelt nemzetek miképen méltányolják nagy iróikat, költőiket úgy életökben, mint haláluk után. Majd így fejezte ki magát:

«Első magyar költő, kinek a nemzet véleménye s tettleges részvéte emlék általi megtiszteltetést szavazott, Kisfaludy Károly, s első szépirodalmi ünnepély Pesten, mely a nagyobb világ figyelmét magára vonó a jutalmazóvá alakult Kisfaludy-társaság első ülése volt, mely nehány év óta, mindenkor febr. 6-ikán, mint Kisfaludy Károly születése napján, a m. akadémia teremében tartatik . . . Az említett ünnepély . . . nemes hölgyeink által évről-évre növekedő érdekkel látogattatik, s e maga nemében nálunk első vállalat szép sikerrel kezdé a nővilágot s a szalonvilágot is a literaturával összekötni. Az akadémiai terem újabb időkben nagyon is szük lőn, s a társaság hihetőleg kénytelen lesz ezentúli közgyüléseit téresebb helyre tenni át.

«A mily czélszerű nyilvános s a közönségre buzditva s lelkesitve ható, és így a költő iránti tiszteletkijelentést a jelenre, az életre, az ügyre is hasznosan kiterjesztő ünnepélyt szokott adni a Kisfaludy-társaság a meghalt Károly emlékezetére: hasonlót tervezett egy kis irói egyesület, Eötvös József b. elnöklete alatt, a még élő másik Kisfaludynak, Károly bátyjának, az ősz lantos Sándornak hetvenedik névnapjára; — azon Sándornak, ki a hazának legnépszerűbb költője, kinek verseit, egész le a gunyhóig, tudja és szavalja e hazának minden magyar lakósa, mert minden szava, minden lehelete magyar, s azért értetik és szerettetik «bátyái és öcsei, hugái [illegible]ménei» által.

«A dalünnep sikere [illegible]ze túlhaladta a rendezők szerény várakozásait. A becsültetni többnyire csak halála után szokott érdem ritkán nyert életében is szives kitüntetést. Kisfaludy Sándor hetvenedik névnapját s irói munkássága félszázados ünnepét több száz hazafi s honleány föndobogó kebellel ünneplé . . .

«Első örvendetes jelenet, mely e dalünnepen minden hazafi kebelre emelve hatott, azon tapasztalás, hogy bármi legyen egyébiránt politikai hitünk, tartoztunk bár a «Pesti Hirlap», a «Jelenkor», vagy a «Világ» zászlói alá: mindnyájunknak kedves szine a nemzeti fehér-vereszöld, s a nemzeti lobogó lengése mindnyájunkat egyiránt lelkesit. Abban mind és kivétel nélkül megegyezünk, hogy a nemzeti nyelv haladásunk, sőt fönmaradásunk egyik fő föltétele, s ennek lelkes művelői méltó tisztelés tárgyai minden el nem fogult előtt.

«Második örvendetes jelenet, hogy az ünneplő sereg sorain, országos nevű férfiak a magas hivatalu honatyákon kivül, a hiv ifjuság körülcsoportozó tömegében, hölgyek válogatott virágkoszorúját s ezek közt nem csak rejtett völgyek ibolyáit s nemes rózsákat és liliomokat, hanem az újabb időkig oly idegen légű s üvegházszerű szalonok cameliáit s a nemzetiségre nézve «száz évben egyszer nyiló aloe-virágokat is» láthatánk . . .

«S most már ne féltsük annyira többé a nemzetiség tölgyét, melynek annyi buzgó őre van, melynek árnyékába annyi hű fiu s leány jár égő szívvel áldozni. — A férfiutól munkát, s ha kell, «áldozat-vért» is kiván a haza; mit a hölgyektől esdénk, csupán részvét kegyei valának, s ezek most megnyerve. E tömeg, s főleg nővilág, a rögtönzött helyváltoztatás által okozott legnagyobb rendetlenség s igen kényelmetlen helyzetben is készebb vala végig hallgatni az ismételve elmondott komoly igazságokat s jelenléte által tisztelni meg egy érdemes magyar költőt, mint egyebütt keresni ingerlőbb, világiasb s anyagiabb élvezetet. — S ha e nőkoszorú csak negyedrészben hallgatá s érté is meg azon nemzeti érzelmeket lehelő költemányeket s beszédeket, miket a dalünnep szónokai elmondának: ez ünnep legmagasb czélja el van érve s a rendezőknek elég okuk van a jó kezdeményt más években is, vagy bizonyos alkalmakhoz kötve, vagy minden alkalomtól függetlenül önmagáért folytatni.»

Bővebben idéztünk Tóth Lőrincztől, hogy az ő jellemző szavait hallva s mérlegelve, annál helyesebb összehasonlitást tehessen az olvasó az első és a második költői örömünnep kora és lefolyása közt, s annál méltóbb örömmel mondhassa el, hogy hál' Istennek, «Nem úgy van már, mint volt régen!»

A váratlan sikerű «Dalünnep» azzal ért véget, hogy a rendező bizottság egy igen meleg hangú «tisztelet-okirat»-ot állitott ki, melyet nemcsak az elnökség és az egész bizottság, hanem az irodalom művelőinek és barátainak egész serege is ellátott névaláirásaival. Hogy neve aláirására az ősz költő minden tisztelőjének alkalma lehessen, egy hétig körözték a «tisztelet-okirat»-ot a társaságokban s úgy küldték el aztán egy lelkes levél kiséretében az ünnepeltnek, ki részint megnehezedett aggkora, részint a távolság miatt nem jelenhetett meg személyesen a tiszteletére rendezett «Dalünnep»-en.

Ime ez és ilyen volt az első költői örömünnep hazánkban. *K. F.*

FÉNYKÉPEK AZ OROSZ TÁRSADALOMBÓL.

A lélekkufár.

«Istenhez és a czárhoz nem igen lehet eljutni,» mondja egy régi orosz közmondás. Ennélfogva e két helyen panaszok alig tárgyaltatnak.

Az x-i kormányzóság egyik kis városából ezelőtt tiz évvel *Momirov Péter Petrovits,* ügyefogyott szegény árva fiút tizenhat éves korában az ottani községi árvaház gondnoka tiz papirrubel készpénzzel, egy kopott kabáttal s egy kellőleg kiállított útlevéllel azzal eresztette útnak, hogy *Péter Petrovits* most már képes lévén a maga lábán járni, keresse meg kenyerét. A szegény fiú, ki szüleit soha sem látta, nem is ismerte, egy útszéli árokból került az árvaházba, hova egy véletlenül arra bandukoló részeg kozák-csendőr vitte el, s hol majdnem teljes tizenhat éven keresztül ette a város kenyerét. A szabályok értelmében, az utczán talált gyermekek hivatalból árváknak tekintetvén, tizenhat éves korukig közköltségen neveltetnek. A mi ezután történik, ahhoz senkinek semmi köze. A lecsapolt tóban maradt békák maguktól szélednek el, miért ne tehetnék ezt tizenhat éves suhanczok vagy leányzók?

Péter Petrovitsnak valódi nevét elhallgatjuk, még pedig abból az egyszerű okból, mivel szomorú története, melyet alább elmondunk, nem koholmány, hanem valósággal megtörtént dolog.

Tehát Momirov Péter Petrovits az imént elmondott fölszereléssel az X. vasúti állomás pályaháza felé vette útját, hogy a legközelebbi vonattal a «szent Moszkvá»-ba indulhasson, a mint ezt nekie Krilov Szolon-Alexandrovits, az árvaház irnoka, tanácsolta volt.

— «Tudod, Péter Petrovits, — mondá az érdemes férfiú, mikor Momirovnak a szabályszerű tiz papirrubel végkielégitést markába nyomta, — Moszkvában nem ismersz ugyan egy lelket sem, annál kevésbbé ismer téged valaki. Ez pedig nagy haszon, mivel ily formán mindenkit bátran megszólíthatsz. Meg aztán annyi a koldus Moszkvában, hogy egygyel több vagy kevesebb, nem igen nyom a latban. Másfél rubelért odáig elvisz a vasút, a többivel meg két hétig pompásan megélhetsz, ha üres idődet, — a miben hiányt nem fogsz szenvedni, — koldulással töltöd.»

A szegény fiú, ki az árvaházban egész életén át kevés kenyeret, de annál több ütleget kapott, megköszönte Krilov Szolon jó tanácsát. Az indulóházban útlevelét legalább is tizenhatszor kellett előmutatnia, mig végre egy ötödosztályú kocsiban telepedett le. Padok vagy lóczák hiányában az útasok a kocsi fenekén guggoltak.

Tiz órai útazás után a vonat Moszkvába érkezett, s mire Momirov, kit a sietö tömeg előrehátra taszigált, az utczára jutott, észre vette, hogy a hóna alatt hordott batyuja elveszett. Igaz ugyan, hogy az abban volt holmi, nevezetesen két durva vászoning és egy kis útravaló nem sokat ért, de annál nagyobb csapás volt a szegény fiúra nézve, hogy útlevelét és kis fölösleg pénzét is elvesztette. Mikor e fölötti fájdalmában hangosan zokogott, egy csendőr észrevette és a legközelebbi rendőrszobába kisérte. A felügyelő rendőrtiszt Momirov szavának nem adott hitelt.

— «Az ily csavargók, mint te, — mondá a derék tisztviselő — pályájukat koldulással kezdik, s a bitófán végzik. Vigyétek a gazembert a Polnájába!»

E bátorító megszólítás után a csendőr Momirovot nyakon ragadva, az udvarra lökdöste, melynek közepén egy nagy fekete kocsi állott. A kocsinak nem voltak ablakai, s csak egy hátul nyiló ajtón lehetett belé jutni. Ez a «*Polnája*», vagyis a moszkvai tolonczház társaskocsija volt, mely a központi rendőrség helyiségeiből naponként kétszer vagy háromszor teszi meg oda és vissza az útat. Mig a kocsi meg nem telt, a bennülőkre rájok zárták az ajtót. Momirovval épen kitelt a szám.

— «Tizenkettő,» — jelenté a napos őrtizedes.

— «Hadd induljon,» — felelé egykedvüleg a rendőrtisztviselő.

Erre egy földalatti istállóból kivezették a lovakat s nehány percz alatt a fekete kocsi a *Polnája* felé döczögött szerencsétlen élő tartalmával.

ták s a monda Lahar lovagja nem más, mint a felvidék egykori híres főura: Podmaniczky Rafael.

Podmaniczky Rafael 1558-ban halt meg, mint trencsényi főispán. Magva szakadván, birtokait, köztük Hricsó várát is, a királyi fiskus örökölte. Neje Lomniczy Janka, Ádámnak, Brunov urának leánya, siker nélkül indított iránta pert. A terjedelmes birtokot vissza nem kapta soha, mert azt Ferdinánd Thurzó Ferencz nyitrai püspöknek és fivérének Györgynek adományozta. Ehhez a birtokhoz tartozott Hricsó vára is, mely ez időben kétségtelenül romokban heverhetett, mivel Thurzó Ferencz azt Kilián János bittsei várnagygyal újra építteté.

A monda hőse, Thurzó Ferencz, Teofilnak volt a fia. Nagybátyja, Thurzó Elek, az éles eszű ifjút Olaszországban taníttatá s ellenkezése daczára az egyházi pályára szánta. Igy lett 1534-ben nyitrai püspökké. Nagybátyja halála után megváltoztatta életpályáját s 1558-ben már mint királyi tanácsos és a császári udvari kamara elnöke szerepelt. A történelem rendkivül eszes, bátor embernek mondja, a ki kivált pénzügyi dolgokban volt elismert tekintély. Első neje Kosztika Borbála, a második Zrinyi Katalin, a szigetvári hős leánya volt.

Látjuk ezekből, hogy Hricsó vára jogos birtoka volt Thurzónak, bár kétségtelen, hogy az özvegy sérelmével nyerte. A monda keletkezését annak tulajdonítjuk, hogy Hricsó vára ép akkor éghetett le, a mikor Lomniczi Janka is, meg Thurzó Ferencz is özvegységre jutott. S mivel a nép észjárása szerint ebből újabb házasság lett volna rendén, mely azonban nem következett be, s mivel a birtok ép akkor került az elhamvadt várral együtt Thurzó birtokába, a népies képzelet kész volt a rémmese összealkotásával, a melybe a vár előtt álló s emberi alakot mutató sziklatömb, a *kőszerzetes* igen szépen beleillett.

Midőn így igazságot szolgáltatunk a Thurzók emlékének, egyszersmind bámulnunk kell a nép élénk képzelő tehetségét.

A BAROSS-SZOBOR PÁLYÁZATÁNAK PÁLYANYERTES MŰVEI.

Nincs nehezebb s jó részben kényesebb föladat, mint egy alig pár éve elhúnyt nagyságot, maradandó érczben megörökíteni.

Az ember lényével, megjelenésével folyton előttünk áll s kényelmetlenül ellenőrzi a művész képzeletének magasabb szárnyalását. Nem alkothat teljesen függetlenül egy magasabb czél, egy magvasabb eszme érdekében.

Baross Gábor, a «vasminiszter», az erély, akarat s a munka embere volt.

PÁLYAMŰVE.

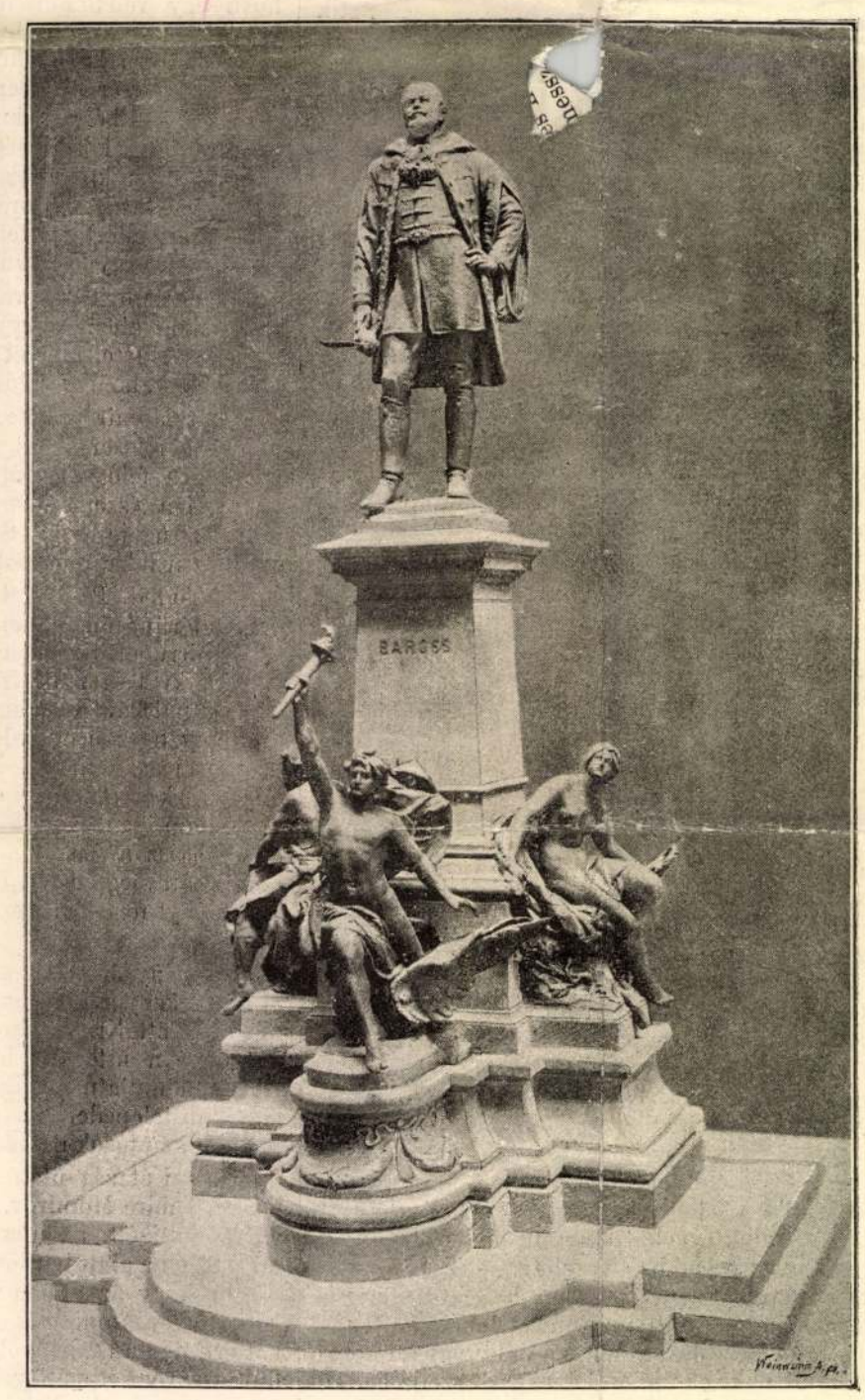

RÓNA JÓZSEF PÁLYAMŰVE.

T PÁLYANYERTES MŰVEI.

E három fogalom alaki megtestesítésével kell őt a művésznek eszmeileg kifejeznie, az egyén megjelenésének fölhasználásával személyesítenie alakilag, szóval a monumentális művészet kivánalmai szerint állítani elő mindazt, a mi a köztudatban él s föladatának keretében kifejezhető.

Nem mereven hű hasonmását óhajtjuk Barossnak; ez kevés és kicsinyes föladat volna; sem a valóságtól teljesen független képzeleti alakot nem kivánunk; amannál jóval többet, emebből csak annyit, a mennyi az eszmei tartalom kifejezése érdekében szükséges.

A személyesitett erő, munka és akarat legyen Baross Gábor jellegzetes alakjában a vezéreszme s a birálatnál legfőbb kivánalom.

Ily szempontból őszintén s némi sajnálkozással mondhatjuk, hogy a pályázók közül alig egy-két mű jöhetett tekintetbe s volt érdemes a jutalmazásra.

Szorgalmas munkáról, becsületes igyekezetről tanuskodó pályaművek szép számmal vannak, sőt a szobrászati elcsépelt frázisok használatában nem egy elismerésre méltó ügyességet tanusít, de csak a mellék-alakoknál; a főalak annál mostohább elbánásban részesült, úgyannyira, hogy szinte semmiséggé törpül a többi mellett.

Láttunk díszmagyarban jól megtermett testes alakokat. Közéletünknek bármely közepes nevezetességü alakja megörökíthető ily módon. Semmit mondó tartás, üres, kifejezéstelen mozdulat; a nagy igyekezettel készített mente és zsinórzat minden, már pedig ezek nem tehetik jóvá az említett hiányokat.

A legtöbb pályázó tudatával sem látszik birni annak, hogy mi a monumentális művészet legfőbb és legegyszerűbb kivánalma. Sokan a sablont s a konvenczionálizmust tekintik annak és ily irányban haladnak sajnálatraméltó naivitással.

*

Az első díj nyertese, *Strobl* Alajos, merész elhatározással szakított az eddigi fölfogással, s teljesen új, szokatlan alapon kivánta megoldani föladatát. Hullámoktól körülnyaldosott sziklára állította a vasminisztert; kezébe a Vaskapu szabályozásnak tervezetét adta, mellette a guruló szárnyas kerék, alant a repülő Mercur s mögötte a lelánczolt természeti erőket jelképező szakállas ősz férfi hatalmas alakja.

Az eszme szép; költői lendülettel van fölfogva és előadva; azon a határon mozog, a hol a festészet és szobrászat sürün találkoznak.

Még csak a csapongó sirály s a háttér sötét, viharzó felhői hiányzanak s kész egy pompásan gondolt allegorikus festvény — Baross emlékének megörökitésére.

Valóban kitünő alkotása Stroblnak s óhajtandó, hogy minél előbb díszitse a központi állomás előtti tért e monumentalis és hatalmasnak igérkező alkotás.

Szécsi Antal, a második dij nyertese, jellegzetes s kiváló tanulmányról tanúskodó alkotást mutatott be. Baross alakja az erő és férfias megjelenés példaképéül tekinthető; egyik legkiválóbb alkotása e derék művészünknek. Mellékalakjainak jelképes fölfogása beható tanulmányról tesz tanúságot.

Három mintát állított ki, s mind a három becsületére válik a szorgalmas művésznek.

Nagy gondot fordított arra, hogy Baross kitünően legyen találva, s e részben teljesen eleget tett föladatának.

Róna József, a harmadik dij nyertese, az összhatást tartotta főleg szem előtt. Főalakja, bár nem annyira jellegzetes, mint Stroblé és Szécsié, de sok erőről tanúskodik.

Mellékalakjai sok művészi leleménynyel s bizonyos lendülettel együtt szerencsésen fejezik ki a művész által czélzott gondolatot.

Eredeti s új gondolat (a mellékalakok közt) Mercurt szárnyas kerékre ültetni, mintegy állandósitását, megteremtését jelezve az alak által képviselt szakmának. Szépen gondolt és sok erővel fölfogott mellékalak az ipar, bőrköténys munkás által jellegzetesen ábrázolva. Meztelen nő kezében koszorút tartva, könnyed helyzetben e dicsőséget képviseli.

A többi, egyben-másban sikerült pályaműveket ez úttal mellőzzük, nem mintha érdemetlenek volnának a fölemlítésre, hanem mivel csak a pályanyerteseket kivánhattuk olvasóinknak képes másolatokban is bemutatni.

K—ny Ö—n.

ELSŐ KÖLTŐI ÖRÖMÜNNEP HAZÁNKBAN.

A késő maradék is büszke örömmel fogja emlegetni azt a lelkes és fényes ünneplést, melylyel a mai nemzedék Jókai Mór irói pályájának ötvenedik évfordulója alkalmából megtisztelte, őt a szeretet és elismerés ezernyi jelével, zálogával elhalmozta.

Midőn ezen örvendezünk, igen érdemes föleleveníténünk az emlékezetét annak a költői örömünnepnek, mely ez előtt félszázaddal, tehát épen akkor történt, mikor Jókai az ő fényes pályáján megindult, s mely első volt a maga nemében hazánkban.

Értem azt a «Dalünnep»-et, melyet akkori iróink s tudósaink *Kisfaludy* Sándor tisztele-

Szécsi Antal

cród

Magyar Szalon

1899. XXX. K.

652 h. (A Baross-

nobor.)

kapcsolatban az o mimiczy-termé- czába a maga ambiczíozus munka-

szete. Látod édesem, a mikor pedig társa:

Magda.

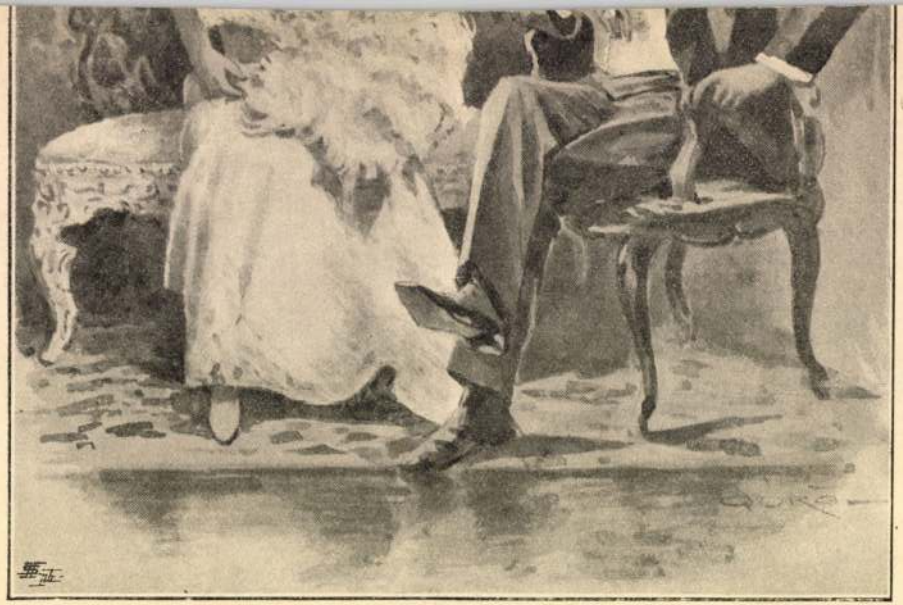

Az ügyvéd úr tárgyal . . .

Szecsi Antal

ipod

Athenaeum naptár

1900. 32-34 l. (Baross
nobra)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Baross Gábor,,az első magyar kereskm. miniszter érvszobrát alkotta ércből.
1898 nov.2o.-án lelepleztek le a Keleti -pályaudvar előtti téren az ércszobrot.A Közlekedés szimbolikus alakja koszorut nyujt neki,másik oldalán az Ipar ércalakja áll munkára keszen.

A Baross-szobor leleplezese.

Mücsarnok. 1898.nov.27. 160.1.

Szécsi Antal

art hiszen övé a Baross szobros

szodalmátok

Manuel. Baross szobra-
Nemzeti Tudósító 1898.
17 szám

Szécsi Antal

Bpest. Baross Gábor, Baross-tér

Liber Bpest szobrai

226.

nagyrabecsült művész, sok nyilvános műemlékkel bízták meg. Oeuvréjéből kiemelkedő XV. Lajos két lovasszobra (az egyik Bordeaux, a másik Rennes számára), La Vrillière, Réaumur portréi (Versailles), és Mignard síremléke a Saint Roch-templomban.

LE NAIN FIVÉREK (ejtsd: *lönen*), francia festők. Három fivér, mindhárman Laonban születtek és Párizsban működtek. *Antoine* (1588—1648), *Louis* (1593—1648) és *Mathieu* (1607—1677). Az oszlopos akadémikus művészekkel és Vouet tanítványaival szemben a XVII. sz. francia festészetében a naturalizmus képviselői. Gyökereik Németalföldre és Caravaggióra nyúlnak vissza. Fellépésük, valamint működésük igen homályos, műveiken sohasem különböztették meg részüket, a legújabb kutatások szerint azonban valószínű, hogy Louis volt a legkiválóbb közülük és lényegükben az ő művei azok a festmények, a melyekhez a L. dicsősége leginkább fűződik. Hogy az akadémiába beválasztották őket és hogy egyikük a királynét, Medici Máriát lefestette, azt mutatja, hogy korukban becsülték őket. Párizsi és laoni oltárképeik kevésbbé jellemzők, annál inkább a Louvreban levő egyéb képeik. A parasztok és munkások életéből vett tárgyak, nemkülönben egyszerű, közvetlen előadásmódjuk külön helyet biztosít e művészeknek. Nyomdokukba mintegy száz évvel később Chardin lépett. A hagyomány szerint valami „idegen" festő volt Laonban az első tanítójuk. Főmunkáik: Parasztok étkezésnél, A kovácsműhely, Hazatérés a szénagyüjtésről, Családi interiőrben, A processzió (Louvre), Festő egy hölgy arcképét készíti (München). Igen jól vannak képviselve a szentpétervári Ermitageban. — Irodalom: *Champfleury* (Párizs, 1850). A *Valabregue* (Párizs, 1904). *Fónagy.*

Szécsi Antal

Baross Gábor szobra.
1898 XI. 20.

lásd

Liber Bpess szobrai

226 – 230. l.

SFŐVÁROS GÁZMŰVEI

elmeztetés!

k jelennek meg fogyasztóinknál,
lékekre úgynevezett gázmegtaka-
osan figyelmeztetjük fogyasz-
et nem alkalmazunk és a reánk

yelmét, hogy tudományos inté-
hogy ezek az égők több esetben
z egészségre károsan, mérgező-

a is, hogy a Gázszolgáltatási
ztóinkkal kötött bérleti szerző-
megváltoztatását tiltja.

UDAPEST SZÉKESFŐVÁROS GÁZMŰVEI

Szécsi Antal

Baross-szobor
pályázat II. díj.

Ország-Világ
1894. 17. l.
(A Baross-szobor)

VÉNYTÁRSASÁG
ŐNYOMDÁJA
JOBBAN,
LCSÓBBAN ÉS
SZÁLLIT A KÜLFÖLDI
NGJEGYNYOM-
DÁKNÁL

M Ü V É S Z E T
III.évf. 1904.
259.l.

Péczely
Béla

S z é c s i A n t a l :

Baross Gábor szobra.

Fényképfelvétel az eredeti szoborról a Baross téren.

Kécsi Antal, nobrán

Baross Gábor nobrát kénítette.
A művet 1898-ban állították
fel a Keleti-pályaudvar előtt.

— : Vasminister

6

ESTI HIRLAP, bp. 1967. dec. 7.

M.D.K.

Szécsi Antal szobrán

a Barcs-szobor pályázat II. díját nyerte el s a szobor kivitelezésének megbízását.

Szenger M. Adattár. kivágott. Ért.
1958 4 sz. 296

Széchi Antal

Baross Gábor szobrát mintázta meg 1908-ban, végső helyén áll a Keleti pályaudvar mellett. (említve)

TÉKA.

1972. XI. 23. TV. 18.40 | 11 | Kj.

Szécsi Antal szobrász M.D.K.

B aross Gábro szobra / 1896/

Preisich Gábor: Bp. Városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964. 103.1.

Szécsi Antal szobrász

Magyar Életrajzi Lexikon

MDK

Szécsi Antal

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub. kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub. kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

Szécsi

A Szalonban rendezett tárlaton szerepel mell-szobra, melyről Romhányi Sándor: "Mükiállitások" cimmel ir, de nem emliti, hogy a szobor kit ábrázol.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. dec. 17.
XV. évf. 51. sz. 811-813. lap

Szécsi Antal

Alkotásait kiemeli Dr. Nyáry Sándor: "Utógondolatok" c. kritikájában a Mücsarnokban rendezett téli kiállitásról, de nem nevezi meg az ott szereplő müveket.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. febr. 1.
XIII. évf. 5. sz. 68-7o. lap

Szécsi Antal

szobrász

l.

Arv. Csarnok 104. aukc. Gal.

578 579. 580.

Magyar szokom 1480 körül

Az Alyaiste zeteli anyaldal

Szécsi Antal †

Miscellanea
1908. szeptember hónak

66 l.

eva, de szemkőt nézve. Rövid haja, szeme,
s arcza s bajusza leberetvált. Jobb kezét az
ben piros kötésű könyvet tart, melyen
nloma Regium Super Bibliotheca Publica
sciensi, Per Joannem Bapt: Kovats. Agri-
Domini M.D.C.C.C.XXX". Körülcsavart
á kissé kiáll, mellfodra látható; zsinóros
á sötétkék s bojtos csizmája aranyzsinorral
ae Imperator" köriratú érem díszíti s olda-
szobra áll talapzatán e föliratokkal: „Szép
élni sokáig, 's hasznos Tettekkel holtig
Az Eperjesi Egyesült Görög Katholikus
& Felállítója. Született Egerben Augus-
lra Eperjes városára s környékeré nyilik
iem Hanc Spectabilis Ac Generosi
Agriensis Bibliothecae Dioecesanae
Perenne Grati Animi Monumentum
graeco CatholTCae eparChTae EperTe-
ter obtVLere" olvasható. Alól a jobb sarok-
festette Beisben 832".

Szécsi Antal Bpest.

Műsarnok
1893/94 - téli kiáll.
1894/95. téli kiáll.
1895/96. téli kiáll.
1896. nyill. kiáll.
1901-2. téli kiáll. 130.

II. 77, 80, 81, V. 294, 297,

Akadémiai Értesítő VIII. 86, X. 168.

MDK

Szécsi Antal

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Szécsi Antal

1888. Budapest.

1. Tanulmány. Gipsz mellszobor. 150 Ft

2. Női képmás. Gipsz mellszobor.

3. dtto. dtto.

Ö.K. Kiállítás II. 1888.

1889. Budapest.

(2) Bihari, a híres cigány, 1820-ban, ~~[illegible]~~ huszárainak jelmezében. Gipsz szobor. A fővárosi vigadói kiállítás számára. Budapest fővárosi tulajdona.

(445) Ferdinand bolgár fejedelem mellszobra. Gipsz magántulajdon.

Tél. Kiállítás 1889/90.

1890. Budapest.

(410) Gerlóczy Károly fővárosi alpolgármester arcképe. Gipsz mellszobor. A városépítő tisztviselők egyesületének tulajdona

(429) Koller Károly Klagenfurti színészetének szánt bronz mellszobor. Magántulajdon

(441) Takarékosság. Márványszobor. Magántulajdon.

Tél. Kiállítás 1890.

1891. Budapest

(540) N. G. képmása. Gipsz mellszobor. Magántulajdon

Tél. Kiállítás 1891/92

Jakob Péter

épitész

Szécsi Antal, szobrászm. MDK

141.1.

1. Lauser, D. Wilhelm
Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. II. Jahrgang Wien.

Az Osztr.Magyar monarchia müvészete. Bécs. II.évf.

Szécsi Antal

w obrázu

Laid

Pécsi muzeum

1941. 97. l.

Szechy Antal

Művészet 1902 355

-1903. ~~211~~, 221, ~~226~~.

Szécsi Antal

-1904. ~~258-260~~, 278

-1908. 203

Magyar Művészet

1925. 144

1926. 256

megvan külön lapon

089,

MDK

Szécsi Antal szobrász

Vas.Ujs, 1898, 47.sz. 82o l.

ye :----------

Szécsi Antal

nobrány

l.

Lyka Kőrös

89. l.

AUG-2-E5

Szécsi Antal

MAGYAR MUVESZET

1925. 147.
1926. 256

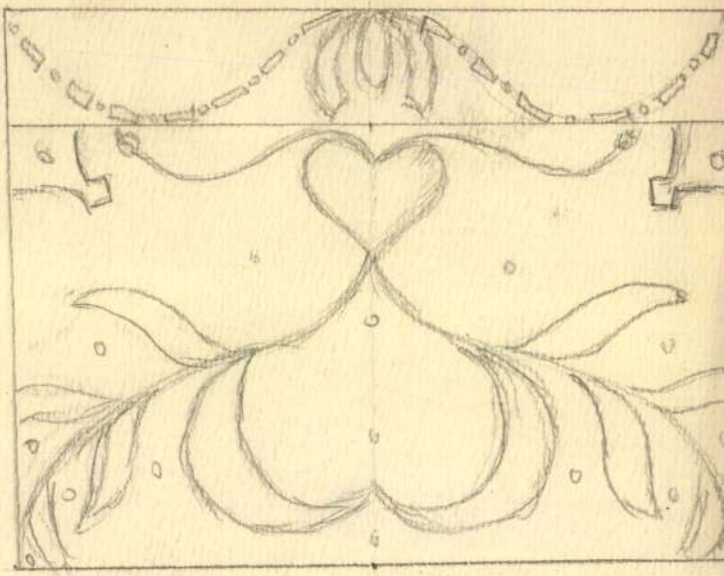

SZF

Szécsi Antal

crod

Vas Ny 1905. 93 l

Szécsi Antal

l.

Lykaszobr 96-14

39. 1.

S z é c h y Antal szobrai

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
354-355.
"Pályázatok"

Széchy Antal

l.

Perállsörtkapcs

271, 505. l.

Szécsi Antal

nobrász

l. Szm Egermüv

29. l.

úrnak

Budapest IX.,

Rákos-u.10.

Szécsi Antal
Szobrász

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 19. old.
(Művészet. Kisebb művészi hírek.)

Kálmán

Szécsi Antal

1. Műv. Krónika
1904-9-sz. 15. l.

A budapesti I-III.ker.kir.járás

17282/1932 tk.szám.

V é

Egyesült Dunaföldvári t
végrehajtatónak Instructus Ingatl
tást szenvedő ellen inditott végr
a beterjesztett jegyzőkönyv alapj
dött a Bpest szfőv. dunajobbparti
A ÷ 2.sorsz. 4367/28 hrsz.a. fogl
forgalmi r.t. /V.Visegrádi-ut 17/
tére a végrehajtási zárlatot foga
/V.Koral-u.38/ lakos zárgondnokot

A telekkönyvi hatóság a
a következőképen állapitja meg:
a/ a kiküldött dija fejében. . .
b/ a kocsibér fejében. . . . . .
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

A telekkönyvi hatóság f
bérlőit,hogy a bérösszegeket a z
tást szenvedőnek,hanem Fodor Jolt
38 sz/ fizessék meg.

A zárgondnokot pedig ut
dett bérösszegeket a folyó adók é
félévenként számadás bemutatása m

Erről az érdekeltek érte

Budapest,1932.évi julius

A budapesti I-III.ker.kir.já
dr. Lehóczky s.k.kir.j

Szécsi Antal

szobrász

l.

Edvi Bp

236. l

239. l.

Szécsi Antal

ired
i

Helmsolós 68.1.

H. van Rijn

2144. Rembrandt után:
A mester sz. Leydenben 1606 julius 15-én
Tájkép.

Balról ~~egy~~ töltésre épitett s
karfás lépcső vezet ~~fel~~ és a melyn
nek forditották; kissé odább épüle
só partján, fák képeznek csoportot,
háttér sik vidék. Az égbolt felhőz

Vászon, méretei 45.3 : 58.2
Delhaes István hagyatékából.
Átvétetett 1902: I. 12-én

904:IV.28.

Szécsi Antal

l. G.)
Keleti? Művészeti dolg.

522, 530.

Bp. 1910.

A SZÖVŐ M

A művészi iparágak között minden
Művészetnek mondjuk, mert nem
szólni, melyet magyarán takácsmeste
és ízléssel készült mustrás és polychr
A szövés maga nagyon is mechani
gatása és a különféle színeknek alk
A szövő művész képzeletében élő f
származó polychrom hatással egyesít

hogy már a közel jövőben nehány
e fog szőnyegre kerülni.
é járatos olvasóra talán figyelmet nem
ran állítjuk, hogy ez majdnem minden,

rsadalom nemes buzgalommal létre-
, egy adott impulzust követve az ipar-
viszont maga részéről legújabban egy
és népszerűsítésére hivatott közeget:
tehát minden tényező, mely hazánk
ez irányban leendő emelésére szük-
és hogyan leszünk képesek nehéz
ednek irántunk azok, a kiktől támoga-

n hátrál meg fele úton; nem hagyja
ésében? Elhigyük-e, hogy a törvény-
erít lelkesedést ujabb alkotásokra;
yűlés naplóját, a melyben «egy fel-
, annak jótékony hatását és befolyását
get szavazott meg egyszerre? Vagy

Szécsi Antal

ma

z

Keleti Gusztáv Um
vešeti dolg. Bpest.
1910. 530 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Szécsi Antal

tájd

Egyetemes Philologiai
Közlöny

1895. 521. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... (

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

Szécsi Antal

nobrász

Gentmüenel

70. l.

14.

ágos bizottsága.

A beadvány { száma: 191
kelte: 191
beérkezése: 191

Mellékletek száma:

Határidő:

Előirat száma:

Utóirat száma:

Exp. 191..... hó

2.

Szécsi Antal

Zobrázy

Róma II. 431.l. 432.l.
433.l. 564.s.köv.ll.
638.l.

Vasárn. **18** K. József		Protestáns: Titusz Görög: Eumén Izraelita: Elul 17
Hétfő **19** Január		Protestáns: Vilhelmina Görög: Trofim Izraelita: Elul 18
Kedd **20** Euszták		Protestáns: Friderika Görög: Euszták Izraelita: Elul 19
Szerda **21** Máté		Protestáns: Máté Görög: Kodrát Izraelita: Elul 20
Csütört. **22** Móric		Protestáns: Móric Görög: Fóka Izraelita: Elul 21
Péntek **23** Tekla	☾ Utolsó negyed 1 ó. 47 pk.	Protestáns: Tekla Görög: Sz. Iván fog. Izraelita: Elul 22
Szomb. **24** Fog. kiv. B.A.	1932 **SZEPTEMBER** 30 nap	Protestáns: Gellért Görög: Tekla Izraelita: Elul 23

39-ik hét. Nap kelte 5 ó. 41 pk. — Nyugta 18 ó. 7 pk.

Szecsi Antal

708

600

Építészet

1893. 116. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Szécsi Antal

cred

i

Épitő Ipar

1891. 195 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

~~Stecky~~

Szécsi Antal

irod

Fonagy Bela Magyar Müvesszeti. Almanach 1905. 228–229 l. arcik.

Szécsi Antal

nobrey

+ 1904. jun. 15.

47 évi korban.

Szód

Épitő Ipar ~~[illegible]~~ 1904.

190. l.

(nekrolog)

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Szechy Antal

szobrász munkakörben.
Fémfiep után

Művészet (szabó-féle)
1900. 1061–62. hasáb

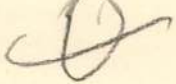

M Ű V É S Z E T
III.évf. 1904.
258.l.

Péczely
Béla

S z é c s i A n t a l

arcképe/Fénykép után/

Szécsi Antal

Lasd

Vas Vp 1898:
821. l.
Szpérkel

Szécsi Antal

Szobrász

Cáud

Vas Vp 1898.

837 l.

eletrajz is

Szécsi Antal

teljes életrajz
archéjnel
Szővetkül

Vasvy 904. 425–
426 l.

Szécsi Antal

1857–1904.

arckép

Vas. Lap. 1904. 427. l.

(Nekrolog.)

† Budapesten 1904.

jún. 15.

ha másnincs, felhasználandó.

1940

Szécsi Antal

1857 – 1904

ind

Vasilys 1904. 25 7

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Spécsi Antal

wód

Vas. Ujs 1897. 45 l

Szecsi Antal

wod

Vas. Ujs. 1895.

173 l.

Précsi Antal

wód

Vas Zp 1894-
1896

Szécsy Dobrán

inod

Vas Nyp 1891-
244 l

Szécsi Antal

l.

Rath György. 1896

A. { 160 } l.
{ 428 }

Vass Elemérnek — szerencséjére — nem volt könnyű dolga, mikor tájékozódást keresett új köre szellemi atmoszférájában. A kör tagjai ugyanis még távolról sem merevedtek meg művészi világnézetükben s az elmult évek folyamán szellemi magatartásuk nemcsak egymással szemben, de még a maguk fejlődésében is nagy eltéréseket mutat. *Vass* Elemér előtt tehát nem lebeghetett ebben a tekintetben egységes példa s így kénytelen volt önmagához igazodni. Mégis, mintha szívéhez legközelebb állna a nagybányai hagyomány, ez a „magyar nemzeti hagyomány", mely eszményként lebeg szinte az egész mai nemzedék előtt. De azért ma már *Vass* Elemér is látja, hogy a spirituális művészet magasabbrendű az anyagias világnézetből született naturalizmusnál, mert nemcsak összefoglalóbb, szintétikusabb, de eszménye is van. (Bár *Farkas* Zoltán szépen kifejtette, hogy a naturalizmusnak éppen az volt a történeti hivatása, hogy „új vért adott az eszményi művészetnek".)

Vass Elemér művészi jövője is attól függ: mennyire fogja megközelíteni azt az eszményt, mely — szerintünk — egyedül menthet meg bennünket attól, hogy csak epigonjai legyünk a maguk korában bátor hitvalló, nagyszerű elődeinknek.

Szécsy

tollrajz a szeb Mustrácioh

a Vas Nys 1906 evfb

Szécsi Antal

Az első dijas Stróbl Alajos alkotásával szemben a második dijas müvészt bizták meg a Baross-szobor kivitelezésével. A bizottság kifogásolja, hogy a jelentéktelenebb müvet készitteti el.

Müvészet c. rovat közleménye.

A HÉT, Bp. 1894. ápr. 22.
V. évf. 16. sz. 253. lap.

Szécsi Antal, szobrászm. MDK

a százas bizottság konstatálja, h. a pályázat minőség tekintetében egyáltalán nem kielégitö. A döntés elött hosszah vitatkoztak, h. Stróbl dijnyertes- de általa visszavont müvét számba vegyék-e.

A szobor kivitelére nézve Sz.A.-al kötik meg a szerzödést.

Sz.A. 31 szavazatot kapott.

Baross Gábor szobra.
Ország-Világ. 1894. 307.1.

M.D.K.

Szécsi Antal, szobrász

második díjat nyert a Baross Gábor szobor-pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
márc. 6. sz. 3. old.

M.D.K.

Szécsy Antal, szobrász

második díjas tervét fogadta el a hivatal alapján a Baross-szobor bizottság és Strobl Alajos első díjas tervének mellőzése mellett döntött.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV évf.
ápr. 24. sz. 3. old.

M.D.K.

Szécsi Antal, szobrász

második díjat nyert a Baross Gábor szobor pályázaton.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1894. XXIII. évf.

márc. 10. sz. 62. old.
+ ápr. 1. 76. " 1 fh.

MDK

Szécsi Antal

A Baross-szobor pályazaton a második dijat nyerte.

Kacziány Ödön:
A Baross-szobor pályázatának palyanyertes művei.

Vas.Ujs. 1894. 169.1.

MDK

Szécsi Antal

A Baross-szobor. Vas. Ujs. 1894. 289.l.

MDK

Szécsi Antal

A Baross-szobor kivitelét a nagybizottsag Szécsi Antalra, a masodik dij nyertesére bizta.

Cikk: Viszaly Baross szobra miatt.

Vas.Ujs.1894. 41.évf. 18.sz. 305.l.

Szécsi Antal

vrod

K-ny Ö-n. A Baross
kobor pásárabanár
pása-ugartes nüvei
Vas. hys 1894. 169. l.

Eippel

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

A Baross-szoborpályázat pálynertes müve.
Repr. a 168.l. A második dij nyertese.

K-ny Ö-n. : A Baross-szobor pályázatának pályanyertes müvei.
Vas.Ujs. 1894.41.évf. 11. sz.

MDK

Stróbl Alajos szobrászm., Szécsi Antal sz.m.

A Baross-szobor egész háborúságot idézett elö.
Az I.dijat Strobl Alajosnak ítélte oda, a II.-at Szécsi Antalnak. De mivel Str. müvénél a talapzata miatt tettek egyesek kifogást, ezért St. visszavonta alkotását s nem vette fel a pályadijat.
Igy Szécs Antal müvét fogadták el.

A Baross-szobor.
Vas.Ujs. 1894. 41.évf.17.sz. 289.l.

MDK

Széesi Antal, szobrászm.

a Baross-szobor-pályázat II.dijának nyertese, kapott a jury-től megbizást a szobor kivitelezésére Stróbl Alajos ezt magára nézve sérelmesnek találva, levelet irt az orsz.képzőm. Tanácshoz.

Viszály Baross szobra miatt.
Vas. Ujs. 1894. 18.sz. 41.évf. 3o5.1.

Szécsi Antal, szobrász

M.D.K.

műve második díjat nyert a Baross-szobor-pályázaton.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.

1894. XIII. évf. 53. old. Kép: 85. old

M.D.K.

Szécsi Antal, nobrán

Z-ik díjat nyert a Baross Gábor nobor pályázaton és a kiviteli megbírást is ő kapta.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.

1898. XVII. évf. 218. Kép: 217.o.

MDK

Szécsi Antal szobrász

Baross-szobor

Palkovics A: A m. szobrászat népszerüsitése.
Mücs. 1899. 9 l.

Szigetvár

Vár. A belső vár egyrésze, sz
kával ma is áll. Belül lovagte
pusztultak. A sarokbástyákat S
tette. [illegible] Szigeti Oszvald
Enyingi Török-családé volt. 154
tánya Zrinyi Miklós volt, ki 15
gával szemben augusztus 5-é sze
majd belőle kitörve, elesett. 16
lalta, azóta nagyrészét elbonto
és hadtörténelmi emlékekkel.

(Irodalom marad)

Szécsi Antal

Nobrász

Elek A. cikke: Nyugat. 1928.
Anare. 1. 332. l.

Rekentően levágja
Szécsi Baross-
Nobrát.
A nobor Elek nérint
egyik csufsága
a fővárosnak.

Kaszómezői gk. kincstári iskola

VI. 226.

Szécsi Antal

A bpesti Baross-szobor az 1944-45. ostrom-ban erősen megsérült. Az ostrom után, helyreállitották s arccal a Keleti-pályaudvar felé fordítot-ták:

Egy év története

Bp. 1946. 140. l.

A Műemlékek orsz.B

SZÉCSI Antal szobra

Baross Gábor szobra

PÓTÓ János: Emlékművek, politika, közgondolkodás. Bp. : MTA Törttud.Int., 1990
43-44. p. ai ill

Szécsi Antal

nobrain

wod

Kövárymillen

49. l

CIPŐK

BUDAPEST

ZEUM KÖRUT 31.

(Muzeummal szemben)

Telefon: 185-614.

Szécsi Antal

Baross Gábor sírjáról
lásd irodalmi adatokat
bővebben:

Gulyás: Magyar Sírok
II. 494, 495. l.

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula

titkár úrnak

Brest

IX Hőgyes Endre utca
(Műemlékek Országos Bizot-

Plastika

A „Boross szobor" c. mű.

(Szécsi Antal-tól).

V. F. 1451/1897.

V. n.

Szécsi Antal
szobrai

M.D.K

Baross Gábor szobra

Budapest und Umgebung. Budapest. 41l.

Szécsi Antal

MK

szobrász

Baross Gábor bronzszobra 1898.

112.o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

Pesti Hirlap naplója 1900. 89, 1221.

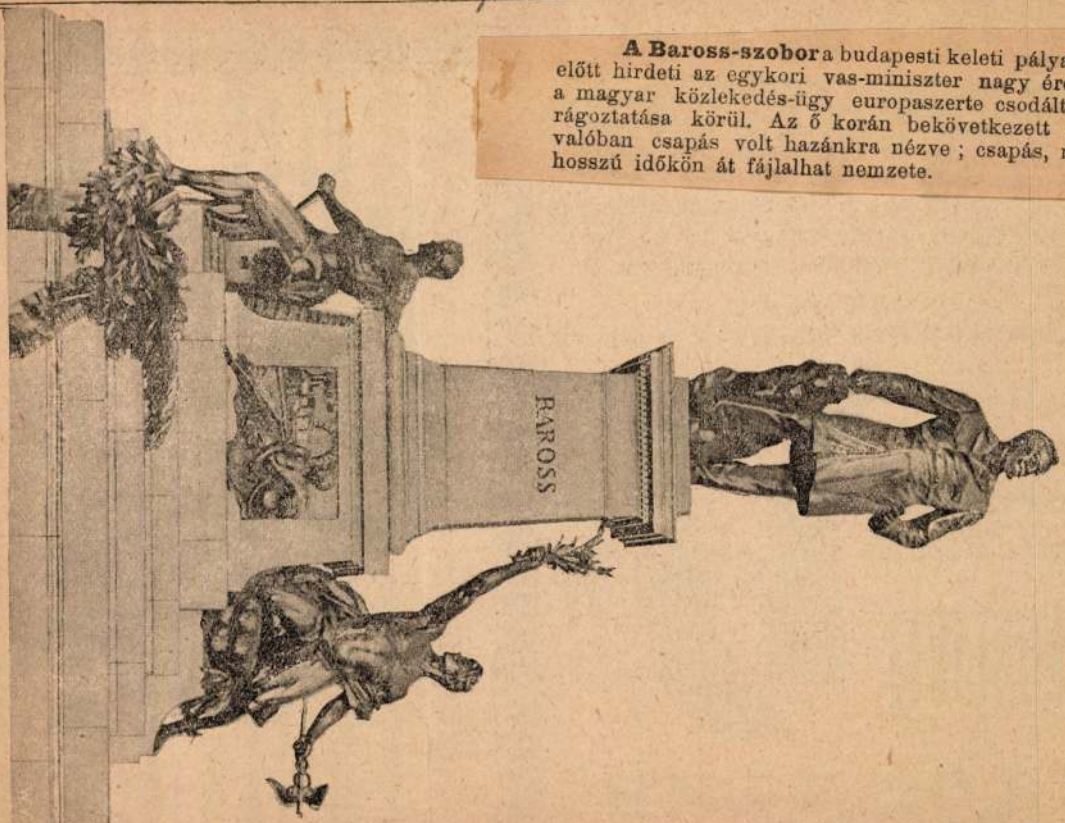

A Baross-szobor a budapesti keleti pályaudvar előtt hirdeti az egykori vas-miniszter nagy érdemeit a magyar közlekedés-ügy europaszerte csodált felvirágoztatása körül. Az ő korán bekövetkezett halála valóban csapás volt hazánkra nézve; csapás, melyet hosszú időkön át fájlalhat nemzete.

A Baross-szobor.

Pannoni

Budapest, K

Elsőrangu szálloda a fő- és székváros közelében, a nemzeti és népszinház között ujkor igényei szerint minden kényelemmel be terem, gyönyörü üvegfedelü téli kert, elegán Kávéház. Villamos személyfelvonó (Lift.) Kizár Folyosók, lépcsőház, fogadó-csarnok és Mérsékelt árak.

A legjobb és legtartósabb

„KELENGYE“

Harisnyák

minden szinben minőségben és nagyságban.

Az első és legnagyobb mechanikai mükötődében készittetnek. 185

Azonkivül készit **szinházi tricokat** és kerékpárosok részére **sweatterek**-et és minden e szakmába vágó különlegességeket.

— Javitások elfogadtatnak. —

Weiser J.-né

Budapest, VII., nagydiófa-utca 34. sz.

Szécsi Antal

und

Ugári Sándor dr. Baross

Gábor nobra. Egyetertes

1898. 322. 4

Szécsi Antal

Irod
e

Vas. Ujs. 1897. 45. l.
(Baross szobra.)

Pécs

40

Szécsi Antal
szobrász

Fővárosi Lapok 1895. jan. 18., 203. old.
(Művészet. Baross-szobor.)

Kalmár

Szécsi Antal

zobrázt

l.

Schvenyőzsefvárosi

13. l.

Római sorozás V. 248.

1902. május 30.

A főség az 1902. évi javadalomból Aigner Lajosnak, az erdélyi részekben végzendő rovartani gyűjtésekre 300 kor. hoz javaslatba (247/902.)

1902. június 6.

A főség az 1902. évi Magyar Minerva II. évf. példányát megküldi (272/902.)

1902. jul. 17.

Az orsz. főség a v. és k. o. miniszternél javaslatba hozza, hogy Aigner Lajos tiszteletdíjd 1600 kor. nára emeltessék. (79/902)

Szécsi Antal

l.

Liber Bpest vobrai

267. l.

Szécsi Antal

l.

Liberbyperszobrai

267 ~~277~~ 1-278 l

277-

6

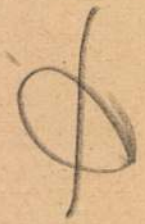

Szécsi Antal

Szód

Liber Bpest szobrai

197.1) 226, 246.l. 254.1.

218 267

Szécsi Antal

lánd

Vaslyp 905.707.

Szécsi Antal

nobrajs

l.

Schoenterézvarosi

q. l.

802.

kissé jobbra nézve. Teje elöl kopasz, haja
d, bajusza hosszú. Ingének és kabátjának
nyakkendője csokorra kötött s széles gallérú
kissé leereszve visel, elöl össze van hajtva.
ögletes talapzaton
KOSSUTH"

assága 31.5 c/m
iki ereklyemuzeumból. 107/95. 2 dr.

107/95. 2 dr.

Szecsi Antal

ket, mindamellett, hogy a sport terén ez a két vezető egyesület küzdelmeit egymással tovább is folytatta.

Ő irányitotta a Magyar Evezős Szövetség reorganizálását és ezáltal lehetővé tette a magyar evezős-sport teljes méretü kifejlődését. Mindenkor készen állott a klubtagok és az evezős bajtársak ügyes-bajos dolgainak elintézésére. Hihetetlen szeretettel foglalkozott a Pannonia Evezős Club margitszigeti uj klubházának épitésével. *Az ő elnöksége alatt érte el a klub legnagyobb sportsikereit,* mert közbenjárásával a versenyzők számára minden szükséges kelléket biztositott.

És igy folytathatnánk tovább még hosszan, ha Liber Endrének, mint a Pannonia Evezős Club elnökének érdemeit akarnánk felsorolni.

Rendet, kiegyensulyozottságot, harmóniát és fejlődést biztositott, egyszóval a klub keretein belül is nagyvonaluan tudta az ügyeket intézni.

— **A kormányzó feleségének részvéte Liber Endre családjához.** Nagybányai vitéz *Horthy* Miklósné, a kormányzó felesége, a következő szövegü részvéttáviratot intézte *Liber* Endre alpolgármester özvegyéhez:

„Mélyen megrendülve vettem a szomoru gyászhirt. Ismét szegényebbek lettünk egy értékes személyiséggel, kinek minden megértő szociális munkásságára és támogatására örök hálával fogok gondolni. Osztozva nagy bánatában, kérem, fogadja őszinte, meleg részvétem kifejezését.

Horthy Miklósné."

Szécsi Antal

nobrán

l.

Zelovich Józsefnüegy

242. l.

Dupl
bev.

ROSI
ÁR
EI

MDK

Szécsy Antal szobrász

Vegyesek. Építő Ipar, 1905. okt. 29. 361-362 l.

Szécsi Antal

nobr.

wod

Épitő Ipar

1898. 48. 7.

(A Baross nobor)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

MDK

Szécsi Antal szobrász

Baross ~~János~~ Gábor szobrának készitője.

Elek Artur: Ady siremléke

Nyugat 1928 márc.1. 331.l.

MDK

Széchy Antal

Zala György: Müvészek lakomája. Mücsarnok, 1898, nov. 20. 16.sz. 145 l.

Szécsi Antal

MDK.

Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat 1899. évi rendes közgyülésén vett részt.

Műcsarnok, 1899. 215. l.

MDK

Szécsi Antal. szobrászm.

Mellszobrok: báró Podmaniczky Frigyes.
Csillag Teréz.
báró Dániel Ernö.
Báró Dániel Ernöné
Czobor Béla.
Gerlóczy Károly.
CZigler Győző.

D.L. :Szécsi Antal. XXX.- In Memoriam.
Művészet.1904. 258, 260.l.

Szécsi Antal

U. 1131.

Szécsi Antal

Nyomtatvány

Műcsarnok, 1898. 160 l

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

yezem:

gy helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Szécsi Antal

—

erod

—

Losoncsi Lipot. dr.

Műveszeink. Magyar

Szemle 1892. 347

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Hécsi Antal

nad

arcskepe repr

M. Gemma 1897

785 l.

Czécsi Antal

wid

M. Gernuz 1898.

69 l. Egyiel

Szécsi Antal

ind

M. Salon 1892.

XVI. 16 l. (arc-
kep)

tanu.

.....

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfő

8. **sorsz.** Műhelyi mi

Széchy Antal

Hobra

Irod

Magyar halon XIX

1893 Sept.

Fürst

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

délyezem:

ök vagy helyettesének
aláírása.

ata. — Endrényi Imre, Szeged.

Szécsi Antal

Művészi Ipar

1891. 70 l.
Tolebnör

HAMMERSMITH PUBLIC

5.395) kötet, Chelseaben 27.694 (14.921) ötet és Hammersmithben 16.676 (5.730) ötet volt használatban egy év alatt. E két zaknak jóval mögötte marad a társadalom- udomány és politika, melynek körébe West- inster évi forgalmában 21.492 (18.199) kö- t, Chelseaében 11.370 (5.034), Finsbury- en 7148 (5531) és Hammersmithében 5252 506) kötet tartozott. Végül a legutolsó elyen áll használat szempontjából a bölcsé- et és hittudomány: Westminsterben 7877 370) kötet, Chelseaben 5435 (2682) kötet, insburyben 4290 (3309) kötet és Hammer- nithben 3719 (1655) kötet évi forgalommal. A használók nemét, életkorát, foglalkozását upán a westminsteri könyvtárak vezetősége rtja nyilván. Az 1906/7. évi jelentésükben özölt adatok szerint a könyvtár 6242 hasz- lója között 3612 férfi és 2630 nő volt. or tekintetében a látogatók igyen oszlottak eg: 10—13 éves volt 354, 13—16 éves 0, 16—18 éves 435, 18—21 éves 660 és éven felüli 4113. A westminsteri könyv- rak közönségére jellemző, hogy az adófizető sználók száma rendkívül csekély, alig 13·5% számokban kifejezve 847) s a más kerületek- n lakó alkalmazottak száma meglepően

Szécsi Antal

l.

Művészi Ipar

II. 273. l.

kölcsi és anyagi támogatására a szükséges és ... mas módozatokat megállapíthassa.

Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést berekesztette.

A választmány jelentése

az 1899 október 22. rendkivüli közgyűlés elé.

Tisztelt Közgyűlés!

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1899. év április 23-ikán elhatározta volt a társulat alapszabályainak megváltoztatását.

A megváltoztatott alapszabályokat a m. kir. belügyminisztérium ez év május hó 12-ikén 51068/V—h. ... kelt rendeletével jóváhagyta s a jóváhagyott

A katholicizmus, a reformáció, a mult s jelen politikája s főleg a kor erkölcsi fölfogása mind igénybe vették a művészetet eszméik propagálására s azért a művészet mindig hű tükre a saját korának. Az a lényeges elváltozás, amely a modern s a klasszikus művészet között fönnáll, szintén ebben leli magyarázatát, úgyszintén ebben rejlik az oka annak is, hogy megváltozott a fölfogás a művészetről s a modern ember tanuja lehetett annak, hogy miként készült egyike ama számos meghatározásnak, amely a művészetet egészen pontosan körülírja. A német aesthetika még divatban volt, amikor a modern művészet első fecskéi megjelentek, s bár az emberek érezték, hogy ezeknek a képeknek a szülőanyja a saját koruk volt, mégis engedtek a hagyományoknak, az átvett eszméknek s a műveket művészetelleneseknek mondották. Az ellenállás nem tarthatott sokáig, a régi bölcselet kezdte maga alól veszíteni a talajt s engedményeket tett. Nem úgy a művészet, amely oly emberek kezében volt, akik friss impressziókkal, egészséges fölfogással s közvetlenséggel a nagy természet tanulmányozására adták magukat, tehát fölfogás dolgában őszintébbek, emberiesebbek voltak, mint az aesthetika négy fal között fölnevelkedett szobatudósai. Megtörtént tehát a dolog, hogy a

Szécsi Antal

szobrász, szül. 1856 V. 29
Pest.

wód
Z

Krück II. 550. l.

Klebelsberg Kunó gróf V. 311.

Szécsi Antal

róa

Műcsarnok 1898. 192 d

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Szécsi Antal

Hoban

Wód

Müszarnok, 1900 545.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Szécsi Antal

Hobrány

Mácsarnok, 1898. 47 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Szécsi Antal

ivód

Műcsarnok 1901. 307

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Szecsi Antal

Művészi Ipar
1891. 70. l.
többször

Az ekként egyesített lapok a könyvtárba
maradnak s miután a napi statisztika részér

A laprendszer lényege abban áll, hogy úgy könyvek, mint az olvasók mindegyikéről gy kisméretü törzslapot állítanak ki, melyre legszükségesebb adatokat: a könyvnél szerője nevét, rövid czímét és jelzetét, az olasónál nevét, lakását s az olvasójegy számát rávezetik. A lapok alsó része s hátlapja ovatokkal van ellátva. A könyv lapjára rázetik az olvasó számát s a kivitel napját, z olvasó lapjára pedig a könyv jelzetét és kivitel napját. Az ekként megjelölt jegyeket zután szám, illetve dátum szerint fiókokban lrendezve nyilvántartják. Úgy az olvasók, int a könyvek használatban nem lévő törzsapjai számrendben rakva vannak elraktározva ülön fiókokban s a kezelőknek ha az olvasó génybe veszi a könyvtárat, előbb ki kell eresni a megfelelő törzslapokat s rá jegyeznie megfelelő adatokat. A rendszer ezen alakja, ely pl. Clerkenwellben ma is fennáll, elég gyszerű ugyan, de még mindig irással jár. Sokkal egyszerűbb az a forma, melyet a gmodernebb londoni könyvtárban, az islingoni központban láttam. Az olvasó jegye itt emény kartonlap, melynek háta vászonnal an borítva, s elől alsó felén kis vászontásával bir. A táska fölött kiálló részre jő az

Szécsi Antal

l.

Rath György 1856

428 l.

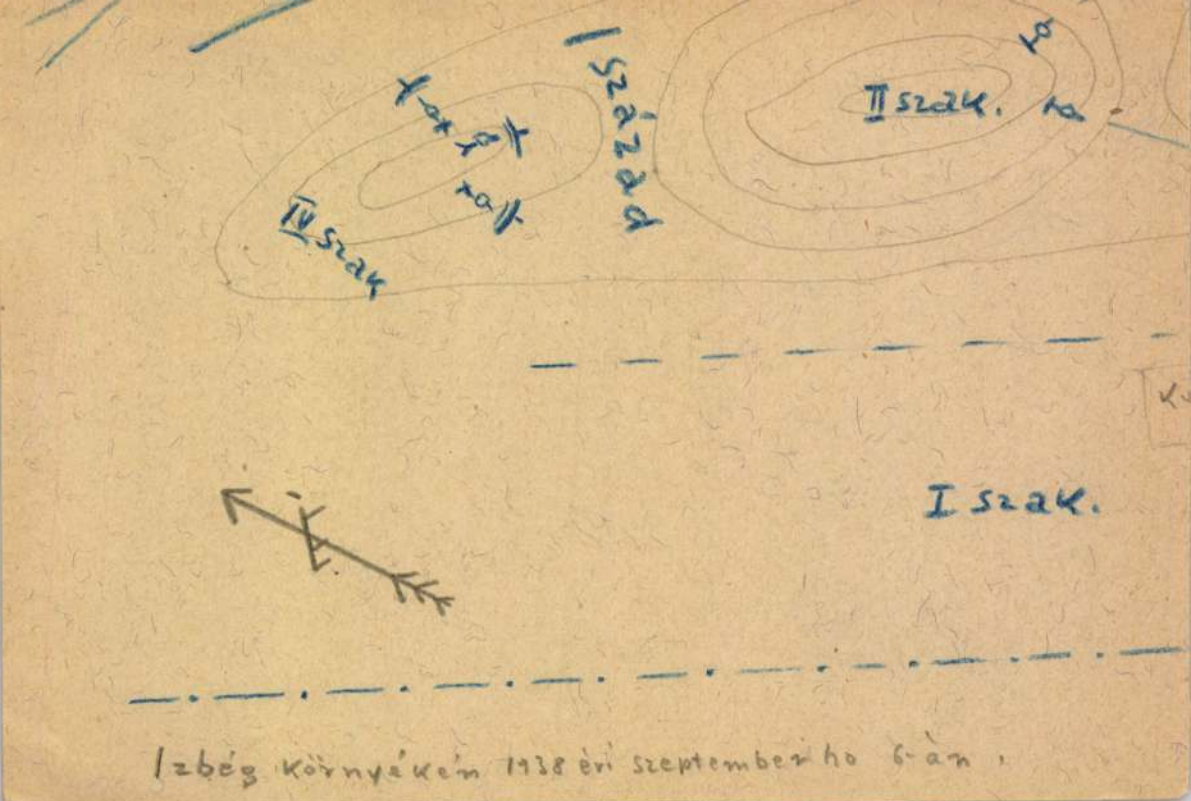

Izbég környékén 1938 évi szeptember hó 6-án.

Szécsi Antal

ingd

Szana Szárév

352. l.

B. Kinga

Csütörtök

25

Jakab aps.

Péntek

26

Anna assz.

Szombat

27

Pantaleon

Nap kelte 4 ó. 30 p. – Nyugta 19 ó. 42 p.

10 Nemeth
11 Rektor

1935 • 30. hét **Julius** **VII. hó • 31 nap**

naptár

Thamusz

V	20	
H	21	
K	22	
S	23	
C	24	
P	25	
S	26	S. M.

Szécsi Antal

1856 – 1904.

laid ókv

Medvey 135. l.

Lajos, sziléziai herceg IV. 225

Szécsi Antal

l.

Petrólet

98-l

Bajza-u Eprechert

(6)

37–38, 80

LXXII

Sefesik Antal

Hobraz

Mil Budapest 1856.

Wod

Past. 1883. 34, 371. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megb

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

Szecsi Antal

Kobrány

Ivód

Pasteiner 1887. 457

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

Szécsi Antal

nobrain

Ired

Keleti G. cikke

Kel 1885

IV.K.4.f. 760 l.

rol tárgyilagos ítéletet alkotni.
Én leszédem folyamán minden
előtt is az általános elvi szempo-
tokkal akarok foglalkozni amely-
nincsenek egyon szoros össze füg-
gésben a javaslattal az amelyek
mégis világosságot vetnek egy
olyan problémákra amelyekben
való megállapodás nélkül
nagyon nehéz tiszta ítéletet
alkotni a törvényjavaslatról
általánosságban is. Egy néhá-
olyan elvi problémával kivánok
foglalkozni amelyekre nézve
legalább is meg kell kiséreltünk
az egyet értést, hogy azutána
törvényjavaslatokra vonatkozó néze-
tünket tisztázhassuk. Mi előtt

Széchy Antal

szobrász

Széchy Antal munka-
körben. Autotypikus
kép. Művészet. (Szabó
k jele) 1900. 11. szám.

1061-62 h.

Szécsi Antal

mill. nagy érem

Közlezrkiáll

1266 l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Szécsi (Schefcsik) Antal

1881. Bpest.

(237) Attila. Szobornü. 60 ft

(238) Tamulmány fő. Abisszíniai fejti Mellszobor. 25 ft.

Őszi kiállítás 1881. II sorozat

1882. Budapest.

(222) Mihály arkangyal. főszöntvény-szobor. 400 f

Őszi kiállítás 1882. I és II sor.

Szécsi Antal

„Baross Gábor", VII. ker. Baross-tér, 1898-ban állitották fel; főalak 5 m, és a két allegorikus figura, 4,50 m magas, szobor, relief, kopara bronz, talapzat mészkő, 8,25 m. magas.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 48 l.

Szécsi Antal

Az ország ipar kamarái által megin-
dított gyűjtés lezárása után írták ki
a pályázatot az emlékmű elhelyítése-
re. Az első díjat Stróbl Alajos nyer-
te el, de ő tervét nem tartotta meg-
nyugtatónak.

Gádor E.: Budapest sobrai, Buda-
pest, 1955. 481.

Szécsi Antal

A szoborbizottság. későbbi döntésének eredménye alapján Szécsi Antal kapta a felállítandó Baross emlékmű kivitelezési megbízást.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 48 l.

Szécsi Antal

A Boross emlékmű talpazatának 2 oldalán a Kereskedelem és Ipar allegórikus férfialakjai, a hamlokfalon a vasút géniusza, a hátlapon a Vaskaput jelképező dombormű.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955 48 l.

2.-es sz. cédula M.D.K.

Szécsi Antal

Egyik nagyobb müve a királycsoport, melyet a kormánymegbizásából az Országház kupolacsarnoka számára készitett. Ő mintázta Vásárhelyi Pál szegedi szobrát is. Dijat nyert a Szabadság-szobor pályázaton. A Belvárosi templom főoltárának szobrait, a József és Erzsébetvárosi templomok szobrait, s az uj Kálvária dombormüvü tizennégy stációját készitette. Számos mellszobrot alkotott. A Müegyetemen a mintázást tanitotta. Arcképét hozza a lap.

Képes Családi Lapok, Bp. 19o4. juni. 26.
26. évf. 26. sz. 464,478. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Szécsi Antal

Budapesten született 1856-ban, meghalt ua. 1904-ben; Bécsben tanult, Budapesten működött. Főleg épület-díszítő szobrokat készített. Ezenkívül oltárokat is faragott.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 181.

MDK

Szécsi Antal,

ö is aláirta az ivet, melyet a miniszternek küldött Ujváry, tiltakozásul Hock reformkodásáért.

Ujváry Ignác: Válasz az "Okiratos válaszra. Mücsarnok c.hiv.lap. 1898.nov:27. I.évf. 17.sz.155.l.

X.

MDK

Szécsi Antal, szobrász.

Lendvay -utcai műtermében temették el. Képviselve volt: Arsz.M.Képzöm.Társ., a Nemz. Szal.müv.egyesülete, Magy.ép.müv.Egyes., a Magy.Képzöm. Egyes., a MMÉE.

/Rexa Dezsö questor volt modellje a Baross-szobor mintázásánál/.

Az érckoporsót a müvészek nemzetiszinü leple burkolta.

Képzömüvészet.- Szécsi Antal temetése.

Esti Ujság. 1904. VI. 16.-án.

.

3/.

MDK

Szécsi Antal, szobrász.

A kormány megbizásából ő csinálta az uj országház kupolacsarnokába a Király-csoportot, amelynek csak márványba faragása van hátra.

Őt bizták meg Vásárhelyi Pál szegedi szobrának megalkotására is, de annak csak a modelljeit készithette el.

Szécsi Antal meghalt.

Esti Ujság. 1904. VI. 16.-án.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Ma éjszaka meghalt. Sz.A. jeles szobrászunk. Nevét számos szobor örzi. A Baross-szobor pályat tervével első dijat nyert.

1857-ben szül. Bp.-en. Itt járt középiskolába, melyet otthagyott s Oppenheimer Ignáchoz, az akkorm hires dekoratiy szobrászhoz beállt inasnak

Szécsi Antal meghalt.

Esti Ujság. 1904. VI. 16.-án.

1/.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Oppenheimertöl a bécsi akadémiára került s befejezve tanulmányait visszatért Bp.-re. Első munkája: az Andrássy-uti Saxlehner -palota díszitése. Még több palotára csinált szobrot. Legnagyobb munkája a Baross-szobor volt, a kivitellel is öt bizták meg.

Szécsi Antal meghalt.
Esti Ujság. 1904. VI. 16.-án.

2/.

4/. MDK

Szécsi Antal, szobrász,.

Pályadijat nyert a Szabadság-szobor pályázatán, ő készitette az a belvárosi templom főoltárának, a józsefvárosi és erzsébetvárosi templom szobrait és az uj Kálvária domborműveit.
Számos kiválóságunk mellszobrát és több palotának szobrászati diszitését csinálta.

Szécsi Antal meghalt.

Esti Ujság. 1904. VI. 16.-án.

MDK

Szécsi Antal, szobrász..

A müegyetemen a mintázás tanára volt. Utolsó napján még az erzsébettéri szökökuton dolgozott. Rosszul lett, hazament, elhivatta barátját Balázs müépitöt , de nár nem tudott vele beszélni. Szélütés érte.

Szécsi Antal meghalt.
Esti Ujság. 1904. VI. 16.-án.

Szécsi (Sefcsik) Antal

Sefcsik Antal, szobrász, szül. 1856 máj. 30-án Budapesten, 1878 okt.-ben iratkozott be és 1882 jún.-ig a szobrászok szakosztályán A. Düll tanítványa volt.

Fleischer Bécs

84. l.

Szécsi Antal
/1856 Bp - 1904 Bp/

MDK

szobrász

Bécsben tanult. A Müegyetemen a mintázás tanára volt.

"Zsigmondy Vilmos. "Bp. Városliget. 1895-
"Baross Gábor" Bp. Baross tér. 1898-

48.o.

Gádor André: Budapest szobrai. Bp. 1955.

1.-es sz. cédula M.D.K.

Szécsi Antal

"Baross Gábor szobrának ihletett alkotó művésze" 47 éves korában elhunyt, közli a lap "Szécsi Antal" cimmel.
1857-ben Budapesten született. Oppenheimer Ignácztól, a diszitő szobrásztól kezdte a szobrászatot tanulni. Később Bécsbe ment és a Szobrászati Akadémián tanult tovább. Visszatérése után épülő nagy palotákat diszitett szobraival. A Baross-szobor pályázat első diját nyerte el és őt bizták meg a kivitellel is.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. juni. 26.
26. évf. 26. sz. 464, 478. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK.

Szécsi Antal kobrán

„Epreshert"-ben mütermet épittet." 1887.

MDK-A-I-1/1896.

Szécsi Antal

---

lásd

KD

Szécsi Antal

zsobrán

wód

Bpmusz 239 l.

Heisi Antal

Lród

Fe Andr 240 h.

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfőn

Szécsi Antal

Szod

Rufsz 1898

272

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Szécsi Antal

cród
z
Myskerno
58. l.

zámitandó 5 % kamatainak
nap alatt végrehajtás ter-
lezni egyetemlegesen
lybenhagyatott és aláiratott
f.

Singer Péza
sk.

SZECSI 1. *Antal*, szobrász, * Pest 1856 máj. 29, † 1904 jún. 15. Bécsi tanulmányai után Budapesten díszítő-szobrászati műveket készített (Vigadó, Kálvária, teréz-, józsef-, belvárosi templom, Országháza Budapesten) újbarokk stílusban. Tőle való Baross Gábor emlékszobra Budapesten. A budapesti műegyetemen a mintázás tanítója volt.

Ke-3 II 492 l.

A m. kir. vallás- és köz

10476. szám.

A Műemlékek

Birotts

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Szécsi Antal

zobrány

Vas

Szécsi Antal

[illegible]

NB. 21 l.

Szécsi Antal

művei az V. Népköztársaság u. 3. sz. a épület szobrai.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 13350

8501

Szécsi Antal

Thieme Becker

XXXII. 372, 373. l.

(Lyka)

Szécsi Antal

1904

Szécsi Antal életrajzát közölték a napilapok június 16-iki számai.

278

Művészet 1904

278. l.

T., Budapest. — 80470.

minőségű és származású olajat csak azért, mert házhoz jönnek vele s mert egy pár fillérrel kevesebbe kerül. A tapasz-

meg

Mobiloil

Bejegyzett védjegy

Ajánlási táblánk szerint válasszon

Gargoyle Mobiloil hordóban és kannában csak a
sárkán

VACUUM OIL C

Telefon: T 16—24, T 21—67, T 142—81, L 920—51.

Hrnyánszky Viktor R.-T., Bu

MDK

Szécsi Antal szobrász

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz. 321.l.

Schefcsik Antal

nobrász

Lásd: Szécsi Antal.

Szécsi Antal szobrász

Budapesti Szemle, 1887. LII.

457.-466. l. Pasteiner Gyula: Az Arany szobosa beérkezett pályamüvek.

Szécsi Antal, szobrász

Müvészet, II., 1903. 426.

Uj emlékmüvek

Szécsi Antal szobrász

Magyar Müvészet 1925.133-148.o.
Ybl Ervin:Ybl Miklós Operaháza.

dr. Gallina Frigyes: Utcaink esztétikája.

Tér és Forma. V. ó. 6. 1932. 28 l.

Szécsi Antal, szobrász

Művészet, III., 1904. 258-260.

D.I.: Szécsi Antal

Szécsi Antal 141. l
Székely Bertalan 119. l
Szentpéteri József 47. l.
Szobonya Mihály 132. l.
Szontag Géza Diego 132. l.
Telepi Károly 125. l
Temple János 118, 120. l.
Than Moric 120, 122. l
Tilgner Viktor 16. 17, 39. l
Tölgyesi Artur 125. l.
Tornai Gyula 118. l.
Uhl Sándor 160. l.
Ulrich Kerenczy 13, 14, 154 l
Unger Vilmos 71, 136.

l. Lauser, Dr Wilhelm –
Die Kunst in Oesterreich-Ungarn, II. Jahrg. Wien
e. n

Rovább

Szécsi Antal (erdélyi)

Esti Ujság. 1904 jun. 16. —

MDK

Szécsi Antal, szobr.

Tamás E: Szegedi képeslap. Kis Újság, 4.évf.
203. sz. 5.l.

Szécsi Antal MDK

Csak nevét emliti a XIX. sz. szobrászai közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

58.1.

Szécsi Antal, szobrász; szül. 1857-ben Budapesten, megh. 1904 június 15-én Budapesten. r.k.

Szécsi

szobra

Diszkút amely nincs. (A tízéves Szécsi-féle szobor-
ügy.) Jeltelen cikk. Esti Ujság, január 14.

1914.

(Művészet 1914. 286. l.)

Ón mérlegcsésze IX. 95.

Szécsi Antal

U. 1131

Esti Ujság
1914. jan. 14.
(Diszkut, amely
— nincs.)

Az Erzsébet-téren
felállítandó disz-
kut elhelyezésére
kapott megbízást,
a munta befejezésében halála
akadályozta meg,

MÜSZAKI ...
757 19
1938 no

tü Bizottság !

dr. Lux Kálmán műépítészmérnök

l van szerencsém az esztergomi kirá-
latos ásatási munkálatoknak f.év ju-
ségeiről szóló XI.számu leszámolását,
em, hogy azt átvizsgáltatni és részemről
méltóztassék.

leszámolásnál mutatkozó
lyesbitett maradvány

4.329.19 P.

m. kir. Vallás és Köz-
08362/938 VIII/1. és

SZÉCSI /SZÉCHY, eredetileg Schefcsik SEFSCHIK, SEFCSIK/ ANTAL, szobrász,

sz. 1857 máj. 29. Budapesten, mh. 1904 jun. 15. u.o. Középiskoláit a fővárosban végezte, majd iskolai tanulmányait félbenhagyva, Oppenheimer Ignác szobrászhoz szegődött szobrászinasnak, 1873. - 16 éves korában - Bécsbe ment és itt beiratkozott a képzőművészeti akadémiára, ahol Helmer és A. Düll voltak a tanárai. Néhány év mulva már megbizásokat kapott Bécsben: a Burgmuseum és a bécsi világkiállitás néhány pavillonja számára készitett diszitő-szobrokat. 1880. hazajött és u.ez évben 250 frt. államsegélyt kapott a magyar kormánytól. Első bpesti munkája az Andrássy-uti Saxlehner-palota szobrászati diszitése volt. 1881. állitott ki először Budapesten, az OMKT műcsarnoki őszi kiállitásán Attila c. terrac., továbbá Tanulmányfő és Abesszin férfi c. szobrokkal szerepelt. 1882 őszi kiállitáson már bemutatta Mihály arkangyal c. szoborcsoportozatát, amely - tökéletesebb kivitelben - az 1885. évi orsz. kiállitáson nagy feltünést keltett. Ettől kezdve állandóan kapta a megrendeléseket, közületek, az állam és magánosok részéről. A műcsarnok tárlatainak állandó kiállitója maradt. 1884. a pénzügyminisztérium megbizásából készitette a herkulesfürdői fürdőépület szobordiszét, 1886. a Kereskedelmi Akadémia Alkotmány-utcai palotájára Merkur szobrát és ugyanez évben Mayer Ferenc tábornok szobrát, készitette. a nevezett által alapitott Városmajor-utcai árvaház elé. 1887. az Orsz. Erdészeti Egyesület Alkotmány-utcai székházának főkapuja feletti csoportozatot mintázta. U. ez évben vett részt az Arany-szobor pályázatán, mint ahogy számos pályázatra benevezett az évek során keresztül. /Andrássy-szobor /1893/, /1902/, tervét megvették./ szoborpályázat, stb./. 1891. pályadijat nyert a Szabadságszoborpályázaton. 1892. készitette el Ferdinánd bolgár cár szobrát, 1893. a Saxlehner-család mauzoleumának szobrászati

és u. ez évben az Operaház főcsarnokába 4 medaillon-arcképet: Mosonyi, Doppler, Hummel és Goldmark portréit, mintázta.

Schefcsik

[illegible] /DARÓSY, eredetileg/ SZEFCSIK, SZEFCSIK/ ANTAL, szobrász.

---

ez. 1857 máj. 20. Budapesten, mh. 1904 jun. 15. u.o. Rózsiskoszt a fővárosban végezte, mold Oppenheimer Ignác szobrászhoz szegődott szobrászinasnak. 1873. - 16 éves korában - Bécsbe ment és itt beiratkozott a képzőművészeti akadémiára, ahol Helmer és A. Dill voltak a tanárai. Néhány év múlva már megbízásokat kapott Bécsben a Burgmuseum és a bécsi világkiállítás néhány pavillonja számára készített diszítő-szobrokat. 1880. Hazajott és 250 frt. a lansegelyt kapott a magyar kormánytól. Első bpesti munkája az Andrássy-uti Saxlehner-palota szobrászati díszítése volt. 1881. Kilitott ki előszőr Budapesten, az OMKT műcsarnoki őszi kiállításán attila c. [illegible] és Abeszin férfi c. szobrokkal szerepelt. 1882 őszi kiállításon már bemutatta Nihály arhangyal c. szoborcsoportozatát, amely - tőkelsensebb kivitelben - az 1883. évi orsz. kiállításon nagy feltűnést keltett. Ittől kezdve állandóan kapta a megrendeléseket, könnyűtak, az állam és magánosok részéről. 1884. a pénzügyminisztérium megbízásából készítette a herkulesfürdői fürdőcsalat szobordíszét. 1886. a [illegible] Akadémia [illegible] palotájára Merkur szobrát és ugyanez évben Mayer Ferenc tábornok szobrát, [illegible] nevezett [illegible] alapitott Városmajor-utcai árvaház elé. 1887. az Orsz. Erdőszeti egyesület [illegible] szobrászának főkapuja feletti csoportozatot mintázta. U. ez évben vett részt az Arady-szobor pályázatán, mint ahogy számos pályázatra benevezett az évek során keresztül. Vörösmarty szoborpályázat, stb. 1891. pályadíjat nyert a Szabadság-szoborpályázaton. 1892. készítette el Ferdinánd bolgár cár szobrát. 1893. a Saxlehner-család mauzoleumának szobrászati

és u. ez évben Hummel és Goldmark portréit.

Az Operaház főcsarnokába 4 medaillon-arcképet: Mosonyi, Doppler,

1895.készitette Zsigmondy Vilmos kútfúró szobrát,amely a városligeti Széchenyi-fürdő előtt áll. részét és Mendl István síremlékét. Az 1900-as években már igen elismert és "divatos" művésze volt a fővárosnak,aki egyre-másra kapta a megbizásokat. Az uj Parlament épületébe ,a kupolacsarnok számára ő készitette Árpád vezér és a két apród szobrát, majd ~~[illegible]~~ a lipótvárosi Szt.István-templom főbejárata elé két angyal szobrát. Az ő müvei a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Váci-krt.-i /Ma Bajcsy-Zsilinszky-ut/ és Erzsébet-köruti /Lenin krt./ házain levő szobordiszitések, a Ceglédi Takarékpénztár székházának szobrászati disze, Czuczor Gergely emléktáblája a Muzeum-krt.-i V. Brázay-házon ,stb. ~~[illegible]~~ Egyházmüvészeti vonalon is sokat tevékenykedett: az uj Kálvária dombormüveit, (14 db.) a terézvárosi és józsefvárosi plébániatemplomok szobrászati diszeit - az ujjáépités alkalmával odakerült csoportozatokat -,valamint a belvárosi plébániatemplom majolika-oltárának reliefjeit (és főalakjait) készitette. Portrészobrai közül jelentékenyebbek: Saxlehner András,Saxlehner Árpád,Nagy Imre szinész,König Gyuláné, Szterényi József államtitkár,Podmaniczky Frigyes intendáns, Csillag Teréz szinésznő,Dániel Ernő orsz.gyül.képviselő, Dániel Ernőné,Czobor Béla,Gerlóczy Károly polgármester,. Czigler Győző, Koburg Ferdinánd fejedelem szobrai, de legnagyobb sikerét Baross Gábor közlekedésügyi miniszter szobrával érte el,amelyet 1898. állitottak fel a Keleti p.u.előtt. 1903.megbizásból elkészitette Szeged város számára Vásárhelyi Pál szobrának tervét,amire a kivitelezéssel is megbizták,de ennek kivitelében a halál megakadályozta. Ugyanigy, ~~[illegible]~~ ugyanezért maradt félben az Erzsébet-téri /Sztálin-tér/ szökőkut megmintázása, ~~[illegible]~~ amelynek tervére I.dijat nyert a Főváros által kiirt pályázaton. ~~[illegible]~~ Lendvay-utcai mütermében állandó müvészi munkát folytatott,közben pedig - 1895 óta -

a müegyetemen a mintázást tanitotta. A tulfeszitett munka felőrölte szervezetét és fiatalon - 47 éves korában - szivszélhüdés ölte meg. Munka közben halt meg, éppen az Erszébet-téri szökőkut mintázásán dolgozott, amikor a vés végleg kihullott kezéből. Kiállitáson utoljára 1908. szerepelt, amikor egyik posthumus müvét az Egyházmüvészeti kiállitáson mutatták be.

Szécsi Antal

~~Szobrász~~

bibliográfiája

életrajza

Nta

Rónay Mara.

Szécsi Antal

ghár
szobrai

Árpád. — Szécsi Antal szobormüve.

Pesti Hirlap nagy naptára
az 1930. évre, 402. l.

Szécsi Antal

A Szabadságharcról készült pályamüvét Pantagruel sign.-val közölt kritika igen magasra értékeli: „mintájából nem egy, de száz egyéniség kiált kifelé...kár, hogy ez izléses szobrász müvét a költségek tulságos volta miatt aligha lehet majd kivinni nagyban." Az egyhangu vélemény szerint "kolosszális, nagyszerü alkotás."

A HÉT, Bp. 1891. márc. 8. II. évf. 10. sz. 153-154. lap.

Szécsi Antal

Szabadság-szobor cimü pályamüvét bemutatja a lap, amelyet Budapest Székesfőváros Törvényhatósága által hirdetett pályázatra készitett. "Képeinkhez" c. rovat kiemeli a müvet. Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. márc. 29. XIII. évf. 13. sz. 197. és 2o5. lap

Szécsi Antal

Pályamüvéről irja Dr. Nyári Sándor:
"Nem szobor az már, hanem pantheon, melyben dicséretes, hogy a körüljáró csarnok falmezőin tért nyit a festészetnek, melynek jelenetei szabadságharcunkat ábrázolják.
A Szabadság-szobor pályázatára készült.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. ápr. 12.
XIII. évf. 15. sz. 236. lap

Szécsi Antal

37. Szécsi Antal:
Árpád vezér.

Antoine Szécsi:
Le duc Árpád.

		Lap
41.	Bezerédy Gyula: Hunyadi János	92
42.	Lotz Károly: Erélyesség	93
43.	Lotz Károly: Bölcsesség	93
44.	Részlet a képviselőház folyosójából	93
45.	Lotz Károly: Magyarország dicsőítése	96
46.	Lotz Károly: A törvényhozás dicsőítése	97
47.	Kőrösfői-Kriesch Aladár: Halászat	100
48.	Kőrösfői-Kriesch Aladár: Vadászat	100
49.	Vajda Zsigmond: A társalgócsarnok mennyezetképe	101
50.	Tardos-Krenner Viktor: Aratás	101
51.	Vajda Zsigmond: I. Ferenc József megkoronázása	103
52.	Jantyik Mátyás: Az Aranybulla kihirdetése	104
53.	Jantyik Mátyás: »Életünket és vérünket«	104
54.	Dudits Andor: I. Ferenc József koronázási kardvágása	105
55.	Dudits Andor: Közoktatás	106
56.	Udvari ablak oszlopfejezete (majolika)	117
57.	Üvegfestmény a delegációs terem előtti folyosón	121
58.	Könyvtár	122
59.	Étterem	123
60.	A miniszterelnök íróasztala (Thék Endre)	124
61.	A delegáció üléstermének ajtaja	124
62.	A főbejárat rácsos kapuja	125
63.	Falikar aranyozott bronzból	125
64.	Elnöki csengő	126
65.	Az Országház távlati képe Budáról	128

A 70. lap feljéce: Karzati mellvéd az ülésteremben.

Szécsi Antal
nobrász

M.D.K.

Báró Eötvös József

Beschorner A.M. és Fia műércöntők. Bp. 1899.

Szécsi (Sefcsik) Antal

Vas Lip., 1885. 470 l.
(A országos kiállítás
műcsarnokából.)

Ilyen sors jutott *Szécsi* (Sefcsik) Antal «Szent Mihály arkangyalának» is. Ez sem egyenesen az országos kiállításra készült, ez is elég igényekkel számithatna, hogy márványból is megrendelje valami meczénás. A plasztikai érzék igen erősen nyilatkozik e szoborműnek kigondolásában és megszerkesztésében. A lángpallosu, szárnyas arkangyal, ki letiporja és poklokra üzi a sátánt, rohanva száll, kérlelhetetlenül emelve föl kardját. Lába alatt a sátán, összezsugorodva, aláhullva. A diadalmas küzdelem, a bukás, a kárhozat szerencsés kifejezője a két alak, s a lendület is szépen van feltüntetve az alakok elhelyezésében.

VÉSNÖKI MŰINTÉZET

ZI ÚT 65 • TELEFONHÍVÓ: JÓZSEF 322-36

DA

TÁS

Herschkovits Dezső

M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI
CSEKKSZÁMLA SZÁMA: 1920

PANGYÁRAK

Szécsi Antal

Szécsi Antal a legnagyobb művel pályázik. Szécsi abból a felfogásból indul ki, hogy oly nagy feladatot, mint a minőt ez a pályázat kitüz, sikeresen csak úgy lehet megoldani, ha a három testvér-művészet: építészet, szobrászat és festészet kezet fog egymással.

Szécsi ugyanis abból indul ki, hogy a szabadságharcz nagy küzdelmeit a szobrászat eszközeivel egymagában feltüntetni alig lehet, s a hiányt a festészet van hivatva pótolni. A művész előtt alkalmasint a berlini győzelmi oszlop lebeghetett. Szécsi diadaloszlopot csinált, mely egy terraszból emelkedik ki. E terraszon az oszlop alépítménye egy négy diadalív által megszakított oszlopgyűrű által van képezve. Maga az oszlop nem közvetlenül ezen az alépítményen áll, hanem egy tagozott középtörzsön, mely viszont még külön szobrászati díszt nyert. A két

Kovács Dénes dr. A szabadságharc szobra, Vas. Ujs 1891. 167. l.

diadalív elé két szobormű van állítva, a diadalíveken pedig több alak van.

A baloldalon szabadon áll a «*Harczkészség*» alakja, talapzatán: «*Hí a haza!*» jelmondattal. A jobboldalon egy halálra sebezett lovas harczos a nemzeti harcz befejezését jelképezi. Felirata: «*Hazáért, szabadságért*». A diadalívek fölött vannak az *igazság, testvériség, egyenlőség*, a *szabadsajtó* és a *nemzeti hadsereg* allegorikus csoportjai. A liget felé eső diadalív fölött van a «*Béke*» és «*Hungaria végleges győzelme*», a mint a koronát magasra tartja. Az oszlop alapzatának középtörzsén a h[illegible]

e !

r moi un appartement moderne
lage central, eau froide et chaude,
vent. Offres à l'adresse de M. Pétery

e !

j'aimerais acheter ou louer un canot
nes. Offres à l'administration du
r'

e !

chambre et une cuisine pour l'été
rès du Danube et près de la gare.
de Kálmán, Budapest.

Szécsi Antal

Vas. Ujs. 1894. 313. l.

ÁRPÁD. — Szécsi Antal szobormüve.

Uj országház.

M.D.K.

Szécsi Antal, szobrász

kezdte el a Szegeduch szánt Vásárhelyi Pál-szobrot, melyet 1904-ben bekövetkezett halála miatt, ifj. Mátrai Lajos szobrásszal fejez-tettek be.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Évkönyve. Bp. 1905. V. évf. 5. old.

M.D.K.

Szécsi Antal, szobrász

Első díjat nyert a szegedi Vásárhelyi Pál-szobor pályázaton, melyen – a cikkíró szerint [Ezrey] – a két másik felszólított művész mindegyike (Kiss György és ifj. Kárray Lajos) jobb művet nyújtott be nálánál.

Vállalkozók Lapja, Bp. ~~1903.~~ 1903. XXIV. évf.

ápr. 22. sz. 3. old.

MDK

Szécsy Antal

Salviák, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

M.D.K.

Szécsy Antal /1856-1904/

450. Salviák. Olajf. 26x36

Elveszett. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
29. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK

Szécsi Antal

Andrássy ut 62. 3em. ház , az ablakok ívzugában fekvő alakok

GenZakBpest. Bp.müeml.jell.ép. jegyz. 1949.
57 l. kézirat

MDK

e.a: M.ősvenetségek kiáll. Ujság, 1935. jun.2.

Szécsi Antal MIK

Népköztársaság utja 62.

Bobula János magának épitette 1882-ben.
Az ablakok ivzugában fekvő alakok.Szécsi Antal.

A kapualjban két női bronzszobor. "óna József, 1896.
Az első emelet 111. sz. szoba mennyezetén freskó / Amor és Psyché/ Tardos - Krenner Viktortól.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
145.l.

Szécsi Antal

szobrász

A Népköztársaság utja 62.sz. ablakainak ivzugában fekvő alakokat készitette.

263.o.

Borsos-Fodor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

M.D.K.

Szécsi Antal, rajzai

pályaművének képe az Andrássy rajzpályázaton

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője, Bp.

1893. XII. 195.

MDK

Szécsi Antal

Az Andrássy-szobor. Vas. Ujs. 1893. 68o.l.

MDK

Szécsi Antal

Kovács D.dr.: Gróf Andrássy Gyula szobra. Vas. Ujs. 1893. 43. sz. 718.l.

Szécsi Antal

Andrássy Nobor
pájaterre. repr.
Vers. Nyp 1893.
721 l.

Szécsi Antal

Vas. Ujs. 1887. 801. l.

(Az Arany-szobor.)

részt vett a

pályázaton

Gül Baba

2 l.

Szécsi (Sefcsik) Antal sz.

1881. őszi kiállítás

Attila (terracotta)

Képzőművészeti Társulat, 1881. 188.

MDK

Szécsi Antal

Zsolnay pécsi gyárában készült majolika
főoltár, Steindl I. tervezte, Szécsi A.
mintázta

Pálinkásbelvtempl. 4o6 l.

Szécsi Antal

nőtlen

l.

Schoenbelvárosi

19. l.

T. [illegible] 6221.

alra [illegible]
rül és a kádak táján a vendégek
csik várakoznak, jobbra pedig
lénkitik, kik közül egy mankon
znek talyigán. Felirata

u. GEHBAAD in PISCHTYAN.
CHTYAN (Hongrie).

Artaria et Comp.

Szécsi Antal

szobrai díszítették
a belv. templom Steindl-
től tervezett neogót
majolika főoltárát, mely
Budapest 1845-iki
ostroma alkalmával
elpusztult.

Pálinkásbelvtempl.

406. l.

749.

ézve. Rövid haja, szemöldöke, bajusza s sza-
eme barna. Fehér és kék csikos ingének galler-
dője kettős csokorra van kötve, melleinye ki-
ü.

vászonra, méretei 62.7:47.

diki ereklyemuzeumból. 107/95. № 142.

107/95:142

Szécsi Antal

Nolvay

ired

Nagy Virgil. A budapest-belvárosi plébána templom és főoltára. Épitő Ipar 1894.

2 szám.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Szécsi Antal

Kerszítette a Vigh-
doban a hegedűs
ulalját (Bihari)

ind

Jel. 19. l.

Szécsi Antal MDK

Bihari Eszterházy huszárainak jelmezében, gipsz

1889/90. téli kiáll.

Széchy Antal
Szobrász

Fővárosi Lapok 1896. szept. 25., 7. old.
(Ujdonságok. Czuczor Gergely emlékz.)

Kalmár

SZÉCSY Antal szobrán

a Múzeum Szt.-i Bráray-házon elhelyezett Cuncza dombormű alkotója, (1896) - a megrendelés Szülmeiszéről

Nagy Ildikó
Müvtört.Ért. 1990 1'21,2,6,

t filozófus-
ɔdás, vagy
esnek a me-
dök, füstöl-
ı. Hogy mi
ég tudja" –
vvel ezelőtt
k. E mód-
ɔb példája a
özt (1989)
írra, finom
ívüli gond-
nesterrajza.
ɔ részletek-
rajza pedig
9) olyan,
enne. Cso-
hogy sok-
kai lapjai

eti megbí-
ői mozaik
látható volt
2-ből. Mu-
nentóként?
szerint sem
a nem volt

törökökről, magyarokról, másokról; a mohácsi ütközetről közzétett olasz nyelvű kommentárja részben rövidítve, részben bővítve később bekerült nagy egyetemes történelmébe (Historiarum sui temporis) – amely a történészek szerint forrásmunkaként csak alapos kétkedéssel olvasható. Ami kétségtelen: Paolo Giovio éles elméjű, éles szemű, adatokat gyűjtő történész volt, s 1531–ben megjelent kis könyvének néhány oldalán (forrásai elsősorban Brodarics István Igaz leírása és Giovanni Antonio de Burgio pápai követ jelentései) erőteljes képet fest a mohácsi csatatéren történtekről. Beszámolója olasz nyelven jelent meg, Róma- ban. Itáliában sokan olvashatták – sokak véleményét alakította, formálta akkoriban Magyarországról s a magyarokról. Lajos király halálát például hiteles tömörséggel írja le. Bár a tudós és alapos hadtörténész, Gyalókay Lajos megítélése szerint az egykorú források mindig mocsárra, ingoványra, Duna-ágra utalnak, néha tóra, folyóra, a patak szó „az egykorú forrásokban sehol se fordul elő".

elsősorban a mohácsi síkon történte
hanem arról, hogyan szemlélték a ko
sak Magyarország tragikus pusztu
Európából. Volt, amit ők láttak ponto
ban.

Alig egy évvel korábban Oláh Mi
a majdani esztergomi érsek, Mária ki
nő brüsszeli udvarából beszámoló-e
kező levelet írt Rómába Kelemen páp
a földjeinket, országunkat letaroló t
veszedelemről. Lajos király halálát
beszéli el:

„Királyunkat valami balsors, a
menekülni akart az ellenség elől, egy
hácson inneni mocsárba vitte, ahonn
nem lábolhatott, mert lova, ahogy
rántotta a kantárt, összerogyott, s ott p
tult el ő nyomorultul, nem lévén seg
gére övéi közül senki..." Oláh Miklós
volt ott a csatatéren! De mint Machiav
mint Paolo Giovio s mások, olvasga
Bibliát, a Prédikátor könyve 4. rész
10. versét:

„Jaj pedig az egyedülvalónak, ha el
és nincsen aki őt fölemelje."

Szécsi Antal. szobrászm. MDK

A muzeum-körutón van az a háromemeletes ház, melyben Czuczor Gergely, a jeles pap-költö és nyelvész lakott. Ott is hunyt el 1866. szept. 9.-én. - Akkor Bertha-háznak hivták, most Brázay Kálmán nagykereskedöé, ki kegyeletből emléktáblát állitva fel az I.em. szoba ablakközébe.

Sz.A. készitette a költö féldombormüvü mellképét.

Czuczor emléktáblája. Leleplezés 1896 okt.5.
Vas. Ujs. 1896. 43.évf.41.sz. 686.l Képpel.

Szécsi Antal

Szabrász

IROD.

Ancsor emlékt táblája

Vas Vg 1896. 686 l

Lejpel

Szécsi [Antal]
szobrász

Fővárosi Lapok 1886. okt. 6., 7. old.
(Ujdonságok. Czuczor-ünnepély.)

Kalmár

Szécsi Antal

Az Irodalom c. rovatban "Czuczor emlék" cimmel a lap arról számol be, hogy Brázay Kálmán füszerkereskedő készittette el a müvésszel az emléktáblát a következő felirattal: "E házban lakott és halt meg Czuczor Gergely, szül. 1800 dec. 17.-én, meghalt 1866 szept. 9.-én, emlékének Brázay Kálmán 1896. szept. 9.-én",-halálának harmincadik évfordulójára a tudós poéta arcképével.
Repr.
A HÉT, Bp. 1896. okt. 11.
VII. évf. 41. lap. 715. lap.

MDK

Szécsi Antal, szobrász.

Báró Dániel Ernöné, Márvány mellszobor.

Képzőműv. Társ. 1901-2. Téli kiáll. Kat. 31.l.

Szécsi Antal, szobrász. mDK

130. Báró Dániel Ernőné O Excellenciája.

mervány-mellszobor. Mgt.

Képzőm. Társ. 1901-2. téli kiáll. kat. 31.l.

Szécsi Antal

Deutsch Antal, mellszobor

Gerlóczy Károly

Czobor Béla mellszobra, gipsz

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Szécsi Antal

alkotta az egri temető kápolnájának élet nagyságú sobrát. 1945 után elpusztult.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

3981

M.D.R.

Széchy Antal nobrán

Eötvös József késméretű nobrál
készítette el.

Soós Gy. Magyar tört. kisplasztika a 19 sz. ban
hüv. tört. Ért. 1954 1 sz. 99

M. D. U.

SZÉCSI Antal szobrász

1856 – 1904.

1698. Eötvös József mellszobra

Lsz.: 52.944.

A M. N. Galéria évkönyvei I./B. rész

Bp. 1959. 236. l.

Szécsi Antal.

99. **Báró Eötvös József kis mellszobra.** Bronz. Mintázta: Szécsi Antal (1856—). (1571. sz.)

Szechenyi – muzeum

Orsz. Akad. palotája

91. l.

A m. kir.
a M. Kir. József Nádor Műegyetem Budapesten székelő ka

Vámossy-Lossonczy-Littke-	Állami	Közszolgálati		Ingyenes	75 %-os	Félingyenes	25 %-os	Félingyenes vacsora-segélyben részesült	Tanulmányi segélyben részesült										Tandíjseg					
ösztöndíjban részesült				menzasegélyben részesült					400	320	200	150	100	80	60	50	40	30	25	50	40	38.50	35	30
									p e n g ő											p				
			07						1															
										1	2		1	1	2		3	1						
														4	3	3	3							
												1	1			2			1					

MDK

Szécsi Antal

br.Eötvös József mellszobrát mintázta.

Magyar Iparművészet, 1897. 1.sz. Hirdetés.

MDK

Szécsi Antal

"Báró Eötvös József" c.szobra.

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület tavaszi kiáll.tárgymutatója.Szeged.1900.

Széchi Antal

Báró Eötvös József, ércszobor

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.
91 1.

Szécsi Antal MDK

Ferdinand bolgár fejedelem mellszobra, gipsz

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

Szécsi Antal

Ferdinand br. Gór fejedelem mellszobra-
repr. Vas. Ujs 1892

31. szám -

Szécsi Antal MDK

Férfiképmás, gipsz

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

Szécsi Antal MDK

Férfiképmás, bronz

Műcsarnok 1895-96. téli kiáll.

Szécsi Antal MDK

Férfiképmás, gipsz

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

MDK

Szécsi Antal

Gerlóczy Károly főv.alpolgarmester arcképe. Gipsz-mellszobor. A házépitő tisztviselők egyesületének tul.

KMTárs. 1890. téli kiall. 24.l.

Szécsi Antal MDK

A székesfőváros képzőművészeti bizottsága megbizta Gerlóczy Károly mellszobrának elkészitésével.

A székesfőváros müvásárlása.
Mücsarnok.1900.3o.sz.372.1.

Sefcsik Antal

A pénzügyminisztérium megbízásából 1884. ben szobrokat készített a Herkules fürdő új fürdő épülete számára. Meszlet?

Szobrok. Képes Családi Lapok 1884. 784 l.

Szécsi Antal, szobrász

M.D.K.

mintázta Hollán Ernő mellszobrát a Czigler Győző által tervezett tímapusztai síremléken, 1903-ban.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Évkönyve, Bp. 1934. XV. évf. 25. old.

MDK

Szécsi Antal

A dombormüvü bronzképmást Szécsi Antal mintázta Hollán Ernő altábornagy siremlékéhez.

Művészet, 1903. 426.lap

Szécsi Antal

Hollán Ernő mel-
nyoba a tima-
pusztai családi
sírboltban.
Leteplerzer 1903. okt. 31.
írod

MMÉEÉvk

1934. 25. l.

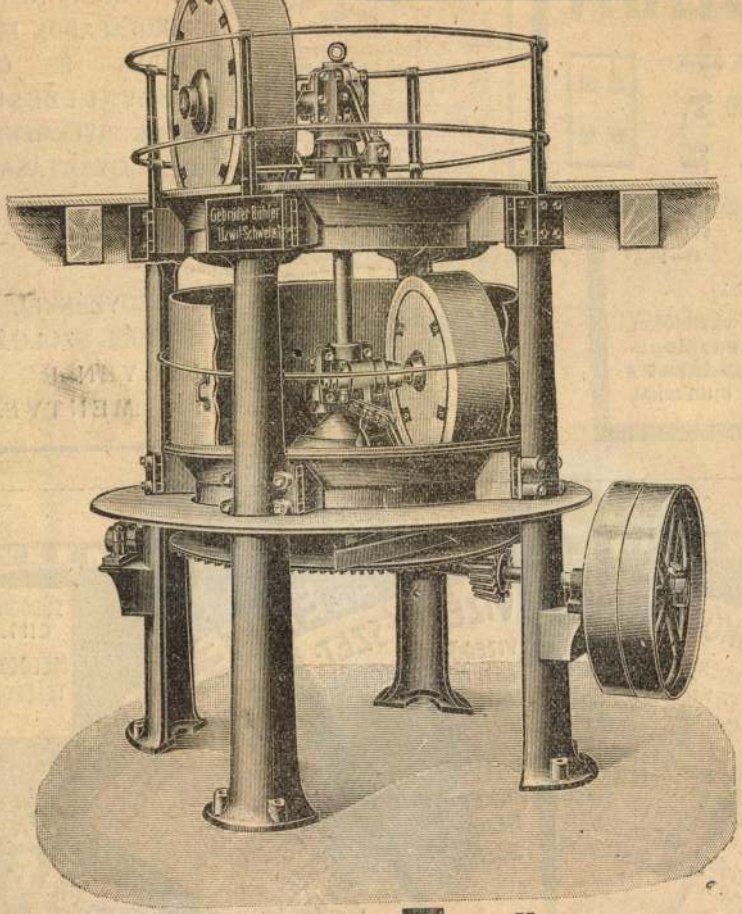

Elsőrendű referenciák.

BÜHLER ÉS DRÖSSLER

EFON 26—79. **Budapest, VI., Andrássy-ut 51.** TELEFON 26—79.

Hirdetések és előfizetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

IV. kerület, Régi posta-utca 3. sz.

MDK

Széchy Antal szobr.

Hunyady János szobra. Műcsarnok 1900, 335.1.

335. 1.

Szécsi Antal, szobrász M.D.K.

Készítette a József-városi templom helyreállítása során a főbejáró szobor-csoportját.

Vállalkozók Lapja, Bp.1895. XVI.évf.
máj. 14. sz. 1 old.

Szécsi Antal

MDK

Koller Károly siremléke, bronzmellszobor

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

MDK

Szécsi Antal

Koller Károly klagenfurti siremlékére szant bronz-mellszobor.Mgt.

KMTárs. 1890.téli kiáll. 26.1.

Szécsi Antal

„Lendvayné Hivatal Anikó", mellszobor, gipsz, 1890, 90 cm.-

Magyar kinészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, domborművek a XIX század. Budapest, 1966. Katalógus, 50 l.

M.D.K.

Szécsi Antal pesti szobrász

készítette az 1889-ben elhunyt Lenyel Miklós nagyprepostnak az egri Dóm-temetőben felállított síremlék-szobrát.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Gerevich Tibor.
Bp.1969. Akadémiai Kiadó, 408. old.

SZÉCSI Antal pesti szobrász. Az egri Rókus temetőben elkésziti Lengyel Miklós nagyprépost siremlékszobrát 1889-ben /Szmrecsányi 29./.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Szécsi Antal

Az egri végi temetőben Lengyel Miklós nagyprépost sírkápolnájában az oltár előtt térdeplő életnagyságú alakjával, bronzzal bevont horganytól Szécsi Antal mutatta.

Szeger 46. l.

Erminj, Michele V. 214.

Széchy Antal, szobrász M.L.K.

nyerte meg annak idé-
jen az Erzsébet-téra terve-
zett szökőkút-pályázatot.
A tanács most felhívta,
hogy pályamunkájára
a részletes költségvetést
dolgozza ki.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.

febr. 25. sz. 2 old.

Szécsi Antal, szobrász M.D.K.

mintázta az Erzsébet-tér közepén felállitandó szökőkutat, mely 53.000 koronába fog kerülni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

jul. 4. sz. 4. old.

M.D.K.

Szécsi Antal, nobrán

tervét fogadták el az Erzsébettéren felállítandó kútra kiírt nyilvánosan pályázaton és felszólítottak a részletes tervek kidolgozására.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1896. XV.évf.

márc. 1. sz. 53. old.

Szécsi Antal, szobrász M.

erzsébet-teri szökőkútjának elhelyezési próbáját megtartották. E szerint a nagy rondó helyére, hatalmas kőmedence közepén levő sík-la ormán két térdeplő, triton alak lefelé tartott kaglói ból Vénusz alakja emelkedik ki. A bizottság elhatározta hogy Venus alakját, még költségtöbblet mellett is, fehér márványból fogja elkészíttetni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

márc. 16. sz. 11. old.

M.D.K.

Szécsi Antal, szobrász

elhalálozása folytán Basler szobrász fejezi be az Erzsébet-térre szánt szökőkút alsó szobor-csoportozatát. A fáklyát lobog-tató „milói Venus" alakjára a bizottság új pályázat kiírását ja-vasolja.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

nov. 1. sz. 8 old.

Szécsi Antal

ünnd

Épitő Ipar 1894

558. l. (Az Erzsébet
téri szökőkút terve)

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Szécsi Antal szobrász

Erzsébet tér szökőkutja

Műcsarnok 1900. 31.sz. 549. l.

MDK

Szécsi Antal szobrász

megbizás az Erzsébet téri szökőkut elkészitésére

A székesfőv. képzőmüv. bizottsága...
Mücsarnok, 1901, 307 l.

M.D.K.

Szécsi Antal

MŰVÉSZET
III.évf. 1904.
260.l.

Péczely
Béla

Szécsi Antal:

Szökőkut-minta a budapesti
Erzsébettérre.

Agyagmodell fényképe.

tervezett szobor-
i "A nemrég elhunyt
lap„Hónapról-hónapra"
et-tér szobrai" cim-

. hó. 41. kötet

Szécsi Antal 9 - 12, 19, 28, 34, 38, 42 - 44, 46, 53, 61
76, 88, 117, 134 - 138, 156
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

Szécsi Antal

Műveszeti lexikon 755

szobrász, szül. 1856 V. 29. Pesten, megh. 1904 VI. 15. u.o. Bécsben tanult azután Budapesten képmás ~~szob-~~ ~~rokat~~ és dekorativ szobrokat készitett. Főműve a bpesti Baross-szobor (1898).

DECEMBER

12

Szécsi Antal

Mayer Ferenc táborok
szobra 1886. Mayer-ár-
vahai elitt.

Liber Bpest szobrai

197, 198. l.

218 -19, 226 ≠ 30,
246, 254
267, 277,
278. l

Szécsi Antal

Brest. Mayer Ferenc mell-
szobor, Városmajor-utca
31. (Mayer fiúárvaház)

Liber Brest szobrai
197.

Részben olasz (Reni, Maratta), részben francia (Galloche) iskolán fejlődött. Főmunkái vászonra festett versaillesi mennyezetképei: Herakles apoteózisa (óriás kompozíció 142 alakkal, Salon d'Hercule) és Allegória XV. Lajos győzelmeire (ovális kép, Salon de la Paix), továbbá Mária mennybemenetele (Párizs, S. Sulpice kupolája). Múzeumokban levő képei: Herakles és Omphale (Louvre), Venus és Adonis (Stockholm), A fürdő nő (Ermitage, Szt. Pétervár). — Irodalom: P. *Mantz*, Boucher, L. et Natoire (Párizs, 1880).

LEMOITURIER (ejtsd: *lömoátürjé*), *Antoine*, francia szobrász, * Avignon, † 1497. A XV. sz. második felében a burgundi szobrászat főmestere. Ő fejezte be Rettenthetlen János burgundi herceg síremlékét (dijoni múzeum), neki tulajdonítják Philippe Pot „siratói"-ról híres síremlékét (Louvre).

LEMOT (ejtsd: *lömo*), *François Frédéric*, francia szobrász, * Lyon 1773, † Párizs 1827. Az ú. n. grand style français egyik jellegzetes képviselője. Van érzéke a nagyszerűség iránt, de lendülete inkább külső pompázás és technikai virtuózkodása sokszor modoros affektáltságba csap át. Főbb művei közül fölemlítendő: az Arc de Triomphe du Carrouselt megkoronázó csoportozat, a Louvre St. Germain l'Auxerrois felőli homlokzata (Napoleon diadalszekéren), IV. Henrik lovasszobra a Pont-Neufön, a Hírnév (a Luxembourg-kastély vesztibüljének kőreliefje) stb.

LEMOYNE (ejtsd: *lömoán*), *Jean Baptiste*, francia szobrász, * Párizs

M.D.K.

Szécsi Antal, szobrász

Első jelentősebb művét, Mayer Ferenc ner, a Városmajor uti árvaház alapítójának szobrát hőrli a lap, Móra Gábor cirkéner kiséretében, aki szorgalmazza, hogy a jellelegy a Városmajor uti ált. iskola pincéjében heverő szobrot a főváros műcsőbb renováltassa és állíttassa fel.

BUDAPEST, Bp. 1967. V.évf. 7. sz. 32. old.

Szécsi Antal, szobrász.

A Csaba u. sarkán álló egykori „Mayer árvaház" épületében működik az egyik általános iskola. 1886-ban Mayer Ferenc tábornak a budai szegénysorsú fiúárvák számára létesítendő intézetre hagyta vagyonát. Emlékét az épület előtt álló, Szécsi Antal kérzítette szobra őrzi. (említve)

Konrádyné dr. Gálos Magda: Városmajor utca. Budapest, 1948. 2.

Yzécsi Antal

nobrány

Ind

Az Építési Ipar

1886. 373. l.

A budapesti Ereskedelmi-
akadémia Merkur
nyolva tőle.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Szécsi Antal

„Nagy Imre", mellszobor, gipsz.

Magyar kinészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, dombormüvek a XIX. század, Budapest, 1966. katalógus, 50 l.

. **Toth József** színművész (1823—1870) mellszobra márványból.

Nemzeti Színház.

434. **Szigeti József** (1822—1902). Olajfestmény Vajda Zsigmondtól. 1844-ben szerződik a Nemzeti Színházhoz.

Országos Színészegyesület.

435. **Madách Imre íróasztala,** diófából, haboskőris betétekkel, két lábon álló, többfiókos felső rakvánnyal.

Történeti Osztály.

436. **Madách Imre** (1823—1864) kisméretű mellszobra Andréjka Józseftől.

Andréjka József.

437. **Madách Imre** (1823—1864) „Az ember tragédiája" c. drámai költeményének 1861-es kiadása, sajátkezű ajánló soraival. Veres Pálné sz. Beniczky Herminának.

Özv. báró Andreánszky Istvánné.

438. **Jászai Mari** (1850—1926) — mint Medea. Mellszobra bronzból Stróbl Alajostól.

Nemzeti Színház.

439. **Paulay Ede** (1836—1894), a Nemzeti Színház igazgatójának (1878—1894) arcképe. Olajfestmény Aranyossy Ákostól (77 × 62 cm).

Nemzeti Színház.

440. **Jókainé Laborfalvy Róza** színművésznő (1817—1866) idős korából. Koller K. színezett fényképe.

Székesfővárosi Tört. Múzeum.

TÁRLÓBAN. SZINLAPOK, MEGHIVÓ, FÉNYKÉP.

(441—491. sz.)

441. **Színlap** 1883 márc. 17-ről. Wiltné osztrák kamaraénekesnő vendégszereplése Erkel „Hunyadi László"-jában.

Dr. Bedő Rudolf.

442. **Színlap** 18[illegible] előadásáról.

443. **Az ember tragédiája.** Írta Mada[illegible] Paulay Ede, zenéjét szerezte Erkel Gy[illegible] sebb szereplők fényképeivel és Zichy M. raj[illegible] fénynyomatokkal, füzet alakban, 8 oldal. 8°.

Dr. Tóth Lás[illegible]

444. **Színlap fele** 1883 nov. 30-ról Jókainé félszázados művészi pályájának ünnepére.

Fővárosi Tört. Múzeum.

445. **Meghívó** Jókainé ötvenéves művészi jubileuma alkalmából a „Hungária" nagytermében rendezett díszlakomára. Budapest, 1883 december 1.

Dr. Rauss Károly.

446. **Színlap** 1884 június 30-án a Nemzeti Színházban tartott utolsó operai előadásról. A „Sevillai borbély" Rossinitól, 1837 augusztus 29-én az első operai előadás is volt a Nemzeti Színházban.

Kuliffay Izabella.

447. **Színlap** 1884. ápr. 18-án Csiky Gergely (1842—1891) „Buborékok" című vígjátékának első előadásáról.

Özv. vitéz Békey Béláné.

448. **Csiky Gergely** drámaíró, műfordító (1842—1891) arcképe. Fénykép.

Özv. vitéz Békey Béláné.

449. **Nagy Imre** drámai színész (1849—1893) mellszobra Szécsy Antaltól, Gipsz.

Nemzeti Színház Múzeuma.

450. **Szatmáryné Farkas Lujza** (1818—1893) arcképe. Olajfestmény Zilzer Antaltól. (77 × 62 cm.)

Nemzeti Színház Múzeuma.

Szécsi Antal MDK

Gerlóczy Károly alpolgármester arcképe, gipsz

Nagy Imre, a Nemzeti Szinház tagjának mellszobra

gipsz

Mücsarnok 1890. téli kiáll.

MDK

Szécsi Antal

Nagy Imre, a nemzeti szinház tagjanak gipsz mellszobra.Mgt.

KMTárs. 1890. téli kiall. 25.1.

Szécsi Antal MDK

N.G. képmása, gipsz

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Szécsi Antal MDK

Női képmás, gipsz

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Szécsi Antal MDK

Női képmás, gipsz

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Szécsi Antal

MDK

Női mellszobor. márvány
Férfi mellszobor, márvány

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat.

Szécsi Antal

MDK

Női képmás, gipsz

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

Sefcsik Antal

Az operaház utvarába medail-
lonokban négy hazai zeneköltő
~~[illegible]~~ féldombormüvü arcképe
van elhelyezve. Mosonyi, Doppler
Ferenc, Hummel János és Gold-
mark Karol. Mindenik Sefcsik
Antal mivel.

Az oprasszúhoz Vás Nyo 1884-
617 l

MDK

Szécsi-Sefcsik Antal.

Képei az Opera előcsarnokában.

Mosonyi Antal,
Doppler János
Hummel János
Goldmark Károly

259.ö.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Szécsi (Schefsschik)

Antal

szobrász

l. Laurisin 49. l.

mdk

Szécsi Antal

művei négy magyar zeneszerző medillonjai a bejárati oldalon a kapuk és régi pénzlapok felett: Mosonyi Antal, Doppler Lajos Hummel Lajos és Goldmark Károly

Ybl Ervin: Az Operaház Bp. 1962. 17.l

MDK

Szécsi Antal, szobrász.

M.kir.Operaház diszitő szobrai. 1875-84.

Bajó Gyula:Budapest ujabbkori épületszobrászata.
Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 62.1.

Sefcsik Antal

A fövesztibut szaunára négy relief arcképet mintáz Mosonyi Mihály, és Doppler Ferencé már kész, most Hummel János és Goldmarck Károly domborminőn arcképeit készíti.

Az operaszínház belső díszítnéjei. Vas. Lip. 1883. 733. l

H. D. K.

SZÉCSI (SEFCSIK) Antal

Az Operaház előcsarnokában: Mosonyi Antal, Doppler János, Hummel János és Goldmark Károly Lenesverzők domborméivű profilja

Ybl Ervin: Ybl Miklós 83.,

Szécsi Antal

az Operaház försar-
nokában Mosonyi,
Doppler, Hummel,
Goldmark meda-
illon archepei.

Ivod

Operaház, A mag-
kir. — 1884–1909.
Bpest, 1909. 10:l.

Szécsi (Sefcsik) Antal

az Operaház díszes pitvará-
ban levő medaillonok-
ban még hazai zeneköltő
földombornimvi archépe van
elhelyezve: Mosonyi,
Doppler Ferenc, Hummel
János és Goldmark Károly.

Vas. Ujs. 1884. 617 l

M.D.K.

Szécsi Antla szobrász

A Parlament szobrainak egyik alkotója

Egry-Komjáthy: Az Országház, Bp. 1967. 29.l.

Lécsi Antal

részt vett a Parlament épületének szobrászati diszitésében.

Az Országháza. - Budapest, 1971. 1.sz. 23-25. l.

MDK

Szécsi Antal, szobrász

Az Országház épületét 253 szobor diszíti,közöttük az övé is.

Bajó Gyula: Budapest újabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 63.l.

M.D.K.

Szécsi Antal

776. Apród alak Árpád fejedelem szoborcsoportjáról. Kemény mészkő 190 cm.

Elveszett. /Országház/

Háborús mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 57. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Szécsi Antal

MDK

Apród alak Árpád fejedelem szoborcsoportjáról, mészkő

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Szech Antal

Arod

Árpád Hobra az
ugyszínű hatóra.

Repr. - Vas Lys

1894 - 313 l.

Szécsi Antal

wód

Sze Orszhár 953 h.

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnö

Szécsi Antal

Hobrás az Országházon:
Északi homlokzat:

Árpád vezér két apróddal
A Kupolacsarnokban

Árpád -

Zámborszky Ilona

A magyar Országház
Bpest, 1937 (91) 129, 130 l
kippel

M.D.K.

Szécsi Antal

szobrász

776) Apród szlak Árpád fejedelem szoborcsoportjáról. (Orsz. ház)

Egyéb köztulajdonból elvesztett műtárgyak jegyzéke. 57.l.
Bp. 1952.

SZÉCSI ANTAL

Az Országházán elhelyezett szobrok néhánya az ő alkotása. (eml.)

Az Országháza.

BUDAPEST, 1971. jan.

MDK

Szécsi Antal szobrasz

"Arpád vezér két apróddal" c. szobormüve az Országház északi homlokzatán.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest. 1937./Képekkel./ 129.l.

MDK

Szécsi Antal

Arpád c. szobormüve. Repr.

Ország-Világ, 1894. 336.l.

MDK

Szécsi Antal

Az Országház északi főbejáratánál 3 m magasan álló Árpád vezér, Szécsi Antal műve.

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Budapest, 1937. 91.lap

MDK

Szécsi Antal szobrász

Árpád

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937. 131 l.

/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Szécsi Antal szobrasz

Árpád c.szobra az új Országház kupolas főcsarnokában.

Cikk: Az új Országház.

Vasárnapi Ujsag, 1894.19.sz.41.évf.310.l.

MDK

Szécsi Antal szobrász

Arpád c. szobormüve az Országház kupolacsarnokában.

Zámborszky Ilona: a Magyar Országház. Bpest. 1937./Képekkel./ 131.l.

MDK

Szécsi Antal szobrász

Árpád vezér két apróddal

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Bp. 1937.
129-132 l.
/Az épület külsején elhelyezett szobrok/

MIK

Széchi Antal, szobrász

jelképes alakok környezetében tervezte meg a két emlékszobrát, de az emlékművet halála miatt Mayer Ede sz. fejezte be.

A király és Királyné szobra az országházban.
Vasárnapi Ujs. 1905. 19.sz. 52.évf. 304.l.

Szécsi Antal

az ugyanegyharban

I Ferencz Józef kiszabt

Erzsébet Ericzné Ó felsé-

gét szobszerepostszata

mariny.

środ

z

NB. ~~[illegible]~~ 21. l.

Szécsi Antal

az új országban kiadja

Két apród, Árpád

C x 20.

Szécsi Antal

rajz

† Csánki Dezső

Árpád és az Árpádok

Bp. 1907. 208. l.
209. l.

† Berzeviczy Albert

Árpád alakja a művészetben.

Az Országház kupolacsarnokában lévő Árpád-szobor repr. – val.

Budapesti nemzetközi borászati

kiállítás IX. 127.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm .

a bizottság döntése alapján ajánlatot terjeszt a tanács elé, h. Ráth Károly v. polgármester mellszobrát készittessék el Sz. A.-al.

A képzőművészeti bizottság okt.15.-i ülése ...
Műcsarnok. 1900. 25. sz. 350.l.

MDK

Szécsy Antal

Népköztársaság utja 3.
Tervezte Czigler Győző. Épült 1884-86-ban a Saxlehner család számára.
Szobrászati disz Szécsi Antaltól.
Lotz Károly freskója és a lépcsőházban és a kapualjban.

Zakariás G. Sándor. : Budapest. Bp. 1961.

141-142.l.

Szécsi Antal

cred

Építő Ipar 1893. 75. l.

(A Saxlehner család mauzoleuma a budapesti Kerepesi úti temetőben)

Hobrázzati vény tőle

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

i ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

MDK.

Szécsi Antal rajzai

Saxlehner András és neje mellszobrai KT-nél
(kiállításon) 1887.

MDK-A-I-1/1879.

Szécsy Antal

zobrazen

wód.

Épitö Ipar

1891, 420. l.

(Stoczek Józef
sirculare)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyt

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Szécsi

Impresszionista

Képzőmüvészet. Szabadságszobor?

Élet. 1891. I

262. l.

263. l.

Bizottsága

adalmának felhasználási

e.

napfényre került
és konzerválási
.... 4.000 P.

reállitási és biz-
ent István korabe-
..... 3.000 P.

astély romjainak
leletek konzer-
..... 2.000 P.

m folytatólagos
tos tereprendező
.... 2.000 P.

uj falképének
.....10.000 P.

i templom tatarо-

S z é c h y A n t a l

szobrász

Budapesti Hirlap. 1897.dec.25.

(A szabadságharc szobra.)

Szécsi Antal

Vas. Ujs. 1891, 161. l.

(A szabadság szobra.)

BARANYAVARMEGYE
KIADOJA.

PÉCS
937 AUG. -2 16.
B 5 B

Budapest

Ráros u. 10.

MDK

Szécsi Antal

Pályaművével résztvett a Szabadsagharc-szobor palyazatán.

Kovács Dénes dr.: A szabadsagharc szobra.

Vas.Ujs.1891. 38.évf. 166.l.

MDK

Szécsi Antal szobrasz

Résztvett a Szabadsagharc-szobor palyazaton, mely 1891-ben jart le.

Erdey Aladár:Stróbl Alajos.

Művészet,1911.évf.50-61.l.Képekkel.

MDK

Szécsi Antal

A Szabadságharc-szobor. Szécsi Antal pályamúve. Repr.

Vas.Ujs. 1891. 38.évf. 168, 169.l.

M. D. R.

SZÉCSI Antal szobrász

Tányérdombormű a rét tornyhoz a Bazilikára

Ybl Ervin: Ybl Miklós 189.

M. D. L.

SZÉCSI Antal szobrász

Mihály arkangyal. Gipsz. (Repr.)

Bookh. Tárvg mut. Bn. 1885. 41, 158. l

158

Szécsi Antal MDK

Sz. Mihály arkangyal. repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Szécsi Antal MDK

Mihály arkangyal, gipsz

Műcsarnok 1885.Bpi orsz.ált.kiáll.

Szécsi Antal

Hobrán

1885. Budapest.

1. Mihály arkangyal. Gipsz (Barokk stylt).

Budapesti orsz. ált. Kiállitás A Kiepzőmův. csoport Lepes tárgymutatója. Bpest. 1885.

M.D.K.

Széchy Antal, szobrász

„Szt. Mihály arkangyal" morgalmasan lefele szálló, harcoló alakja, egyike az ~~Erredeva~~ Gyrágos kiállítás leghatásosabb darabjainak."

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1883.

IX. 20 sz, 279.old.

N.P.L.

M.D.K.

Széchy Antal, szobrász

„Szt. Mihály arkangyal" morgalmasan lefele szálló, harcoló alakja „egyike az ~~Erredeva~~ Gyrágos kiállítás leghatásosabb darabjainak."

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1883.

IX. 20 sz, 279.old.

M.D.K.

Szécsi Antal, szobrász

Mihály arhangal szobrát közli a lap az 1885-évi Orsz. kiállításon szereplő művek közül, és hosszú felsorolást ad a többi szobrászok műveiről.

Ausstellungs-Zeitung, II. évf. Gratis-Beilage der Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1885. XIV. évf.

jul. 26. sz. 61. old.

Szécsi Antal

Szent Mihály arkangyal. Szécsi Antaltól.

Vas. Ujs. 1885-464. l.

s pár hét alatt meg-
összes sikereit.
nagy költő, Kiss Sán-
ely ezredes, és a vén
Áron.
nekülnie kellett; mi
szárnyákba jutottunk,
s kozák hadak hagy-
n kijutott nekünk a
l.
onyom! — mondám,
fnőt Kol zsvártt ujra
ült ám a nagyságod

heti egyszerre az öreg
ölelgetni és siratni

ga fiam, kedves fiam!

ás? — kérdém tőle.
t be, a mit nagyságod

A TESTORY-FÉLE KIÁLLITÁS ÉS A ZOMANCZ-MŰIPAR.

A magyar műipar ujabb fejlődésében egyike a legjelentősebb tényezőknek a Testory-féle hirneves czég fém- és lámpagyára. Annak a roppant elterjedésnek, melyet az izlés a fém- és bronz-disztárgyaknak ujabb időben biztositott, mondhatni egyetlen kutforrása évek óta e czég és senki sem akad fenn azon, hogy országos kiállitásunkon is a legfejlettebb műipari csoportok közt szerepel. Önálló vezetés, szakismeret és fáradhatatlan tevékenység már régóta ismertté tették e czéget legjobb izlésü köreinkben s Testory neve, ki kora fiatalságában éveket töltött a legjobb nevü franczia fém- és bronz-gyárakban, nemcsak itthon, de a külföldön is tekintélyes hangzásuvá lőn.

Szerény kezdetekből, sok kisérleteken át emelkedett a gyár évről-évre mai fokáig, s e gyors felvirágzás érdeme — senki sem tagadhatja — csaknem kizárólag a Testoryé. 1880-ban még mint egyszerü lámpagyár indulva meg, nemsokára már nehány itteni bronzmüvest vett föl, azokat lassanként betanitotta,

MDK

Szécsi Antal

Takarékosság. Márvány szobor. Mgt.

KMTárs. 1890. téli kiáll. 27.1.

Szécsi Antal MDK

Takarékosság, márvány

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Szécsi Antal MDK

Tanulmány, gipsz

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

MDK

Szécsi Antal, szobrász

a Terézvárosi plébánia templom diszitö szobrászata. XIX.sz.második fele.

Andrássy-ut 62. Róna Józseffel. 1879-98.

Bajó Gyula:Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 62.l.

1021

Szeged szobrai

Tisza Lajos (1833—1898)

(80.) Szeged árvíz utáni újjáépítésének volt kormánybiztosa a konzervatív politikus Tisza Lajos. Kétszeres életnagyságú bronzszobrát Fadrus János után Szécsi Antal fejezte be. A Széchenyi téren álló szobornak különösen a mellékalakjai sikerültek szépre.

Szécsi Antal

CSÜTÖRTÖK, 1969. OKTÓBER 23.

DÉLMAGYARORSZÁG 5

janal.

A Kenderfonó- és Szövőipari Vállalat Szegedi Kenderfonógyára (Szeged, Londoni krt. 3.) építésztechnikust keres. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés a személyzeti osztályon. Azonnali belépéssel munkavállalókat vesz fel segéd- illetve textilipari munkára, valamint 16 éven felüli férfiakat anyagmozgatói munkakörbe. Továbbá fiatalkorú (14—16 év közötti) leányokat és fiúkat 6 órás segédmunkás és betanított munkás munkakörbe. Jelentkezés a gyár munkaerőgazdálkodási csoportjánál. Vidékieknek útiköltséget térítünk, vagy albérletről gondoskodunk. Jó kereseti lehetőség! Minden második szombat szabad!

xDK. 1478.

Cipész szakmunkásokat, tűzőnőket, női és férfi segédmunkásokat, anyagmozgatókat, vizsgázott fűtőt felveszünk. Április 4. Cipész és Papucskészítő Ktsz Szeged, Cserzy Mihály u. 30/b.

xDK. 1480

A PNVV Szegedi Textilművek a mérésügyi állomásra felvételre keres gyakorlattal rendelkező elektrotechnikust jó kereseti lehetőséggel. Keres továbbá női és férfi segédmunkásokat, valamint takarítónőket. Gyárunkban a kedvezményes étkeztetés, textiloktatás, évi két alkalommal kedvezményes textilvásárlás, valamint a kollektív szerződésben meghatározott szabad szombat biztosítva. xDK. 1479.

Mezőgazdasági erő- és munkagépek szerelésében gyakorlott és iratás szakszerűséget vesz fel az újszentiváni Magyar—Csehszlovák Barátság Tsz. Jelentkezni a szövetkezet műhelyvezetőjénél. Fizetés megegyezés szerint.

xDK. 1481.

A Rostkikészítő Vállalat újszegedi kenderszára modern üzemébe segédmunkásokat, lakatosokat és kezdő gépészmérnököt vesz fel jó kereseti lehetőséggel. Minden második héten szabad szombat. Jelentkezés a gyárvezetőnél. xDK. 24 840

A DÉGÁZ azonnali belépéssel felvesz takarítónőt. 8 ált. iskolát végzett, 18. életévét betöltött munkavállalókat hőközpontkezelői munkakörbe, központi fűtéses kazánkezelői vizsgával rendelkező munkavállalókat hőközpontkezelő III. kazánfűtői munkakörbe, hegesztőket és segédmunkásokat szerelők mellé és udvarra. Jelentkezés: Szeged, Pulcz u. 44. sz. Munkaügy.

xDK. 24 832

Szakmunkást felszünk. Alföldi Üzemi Vendéglátó Vállalat, Szeged, Hajnóczy u. 15. sz. xS. 88 778.

16 évet betöltött lányokat szövő-átképzősnek felvesz a Pamuttextilművek Jacquard Szövőgyára. A betanulási idő 12 hét, ez idő alatt havi 1000.— Ft bruttó fizetést és napi 1.— Ft-ért ebédet és két szabad szombatot biztosítunk. Lakást minimális térítésért leánvotthonszerű elhelyezésben adunk. Kiképzés után igen jó — 1600—2000.— Ft közötti — kereseti lehetőséget nyújtunk. Jelentkezés IRÁSBAN a P. T. M. Jacquard Szövőgyár üzemgazdasági osztályán, Budapest, XIII., Szekszárdi u. 19—25.

xBp. 3003

A VILLANYSZERELŐIPARI VÁLLALAT felvesz villanyszerelőket, ezek mellé betanított munkásokat, segédmunkásokat, kubikosokat, budapesti és vidéki munkahelyekre. Egyműszakos, heti 44 órás, 5 napos munkaidő, szabad szombattal. Teljesítménybérezés, idénypótlék, különélési pótlék. Kedvezményes utazás és étkezés, természetbeni szállás vagy szállásköltség. Négyéves szakmai gyakorlat után a szakmunkásképesítés megszerezhető. Egyhónapos munkaviszony után a felvétel érdekében felmerült utazási költséget megtérítjük. Jelentkezés: budapesti munkahelyre: Budapest VI., Mozsár u. 16., budapesti és vidéki munkahelyre: Budapest VII., Síp u. 23.

Eladó

3 db Zetor K—25-ös traktor. Érdeklődni a Haladás Termelőszövetkezet (Szeged, Bérkert u. 119.) műhelyfőnökénél.

PÉNTEKEN és SZOMBATON árusítással egybekötve bemutatót tartunk a BUDAPESTI CSEMEGE

hideakonyhai

és cukrászati

készítményeiből, Annakút, CSEMEGEBOLTBAN.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

befejezte Fadrusz: Tisza Lajos szobrát. 1904.

Horv/Thirr Szeged. 21.1.

Szécsi

A Magyar Mérnök és Építész Ej
sulet a Szegedi Vásárhelyi Pál-é
lékmű szükebb pályázatára béc
kezett munkák körül Sz. A.-ét
fogadta el kivitelre.
Művészet. 1903. 141.

Hollán Ernő altábornagynak a
Tímapusztai sírem lékben levő szo
rát Szécsi Antal kivitette.
Művészet, 1903. 42. 6. l.

Resultat

Szécsi Antal

A Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület a szegedi Vásárhelyi Pál-emlékmű szűkebb pályázatára beérkezett munkák közül Szécsi Antalét fogadta el kivitelre, Kiss György és ifj. Mátrai Lajos pályaművét pedig jutalomban részesítette.

141

Művészet 1903 141 l

K.

CHRISTENSEN ÉS TÁRSA
GUTENBERG KÖNYVKIADÓVÁLLALAT
Budapest, IV., Eskü-ut és Váci-u. sarok (Eskü-út 3)

Telefon: Aut. 882-72. 874-66.
Folyószámla:
Magyar.Olasz bank belvárosi fiókjánál
Postatakarékpénztári számla: 21.609.

T.

Nagyságos
Tekintetes

Műemlék orsz.

NYOMTATVÁNY.

Szécsi Antal

A Magyar Mérnök és Építész Egyesület a Szegedi Vásárhelyi Pál-emlékmű szükebb pályázatára béerkezett munkák közül Sz. A.-ét fogadta el kivitelre.
Művészet. 1903. 141.

Hollán Ernő altábornagynak a Tímapusztai síremlékben lévő szobrát Szécsi Antal kivitette.
Művészet, 1903. 42 6. l.

M. KIR. ADÓHIVATAL KASSA
É.-nk. 1933 OKT. 30
16685 szám

W

Szechy Antal

Vásárhelyi szobra. Írta Ezrey. Vállalkozók Lapja, ápr. 22., május 19.

1903.

(Művészet 1903. 221. l.)

Szécsi Antal, szobr. és Mátray Lajos szobr.

Vásárhelyi Pál, szobrát közösen készitették.

1905.

HorvThirrSzeged 2c,21.1.

Kecs. Antal

szobrai

csód

Épitő Ipar. 1903. 184.

(Vás árhely Pál szobra, Keppel)

nem ad ő

kivéd fogadhatja

Cl

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

.

i ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

MDK

Szécsi Antal

Vásárhelyi Pál szobrat Szegeden 1905.okt.22.-én leplezték le. A szobor Szécsi Antal palyaterve után ifj.Mátrai Lajos műve.

Cikk: Vásárhelyi Pál szobra.

Vállalkozók Közlönye,Bpest.1905.okt.18. 6.l.

Szécsi Antal, szobrászm. MDK

A Magy.Mérnök és Épitész-Egyesület a szegedi Vásárhelyi Pál-emlékmü szükebb pályázatára beérkezett munkák közül Sz.A. müvét fogadta el kivitelre.

Müvészet. 1903. 141.1.

Szechy Antal

prof

Vaszyp 902. 641-2

A [illegible] [illegible]
[illegible]

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

a bíráló bizottság egyik tervet sem fogadta el.
A beérkezett pályaműveket 3 kategóriába osztotta be.
Munkája a III. kategóriába jutott.

Irodalom és Művészet. - A Vörösmarty-szobor.
Vasárnapi Ujság. 1902. 49.évf. 41. sz. 675.l.

Szécsi Antal

MDK

szobrász

Az első bpesti Wagner emlékmű felavatása.
Pesti Hirlap 1933. okt. 22.

Szécsi Antal MDK

szobrász .

Vasárnap fölavatták a bpesti Wagner emléktáblát.
A Reggel 1933. okt. 23.

K

~~[illegible]~~

épitész

Szécsi Antal

szobrász

vod. U. 2863

Pesti Hirlap 1933.

okt. 22. (Az első budapesti Wagner-emlékmű felavatása.

Wagner Richard

zeneszerző emléktáblája.

A fej Szécsi Ajnhori műve

asegédtiszt.

nak megfelelően bevonulni köt
azonnal ismét be lehet hivni.

/12/ A bizottság ha
/csendőrségi/ állománytestet,
leges állományba helyezés vég
. . . . . -től . . napig " sz
mányba helyezve pl. 1941. évi
a nyilvántartó lapra ironnal
rozatot megérkezése után azon
ha az alakulat már elvonult,
delmi miniszter meghagyási bi
tést tenni köteles.

/13/ A nemtényleges
helyezett személy Igazolványi
szöveget köteles az állományt
delmi miniszter meghagyási bi
. . . . . napra a nemtényleges
A visszahelyzés kezdő napja:

S z é c s y A n t a l
szobrász

Esti Kurir. 1933.okt.20. (Wágner-emléktábla a Hungária-szálló falán.)

Szécsi Antal

szobrász

irod

Vasárnap délben leplezik le a Hungaria-szálló Wagner-emléktábláját. Nemzeti Újság. 1933 okt. 22.

U. 3638

~~[illegible]~~

tovább
2

K

Szécsi Antal
épitész
Hebrait

U. 2862

A Reggel

1933 okt. 23.
(Vasárnap fölavatták
a budapesti Wag-
ner-emléktáblát.)

Szécsi még 1904-ben elhalt.
A táblán tévő Wagner-fe-
jet ifju korában mintázta.

A nagy nemzet
zeneszerző táblája.

Exp. 19

VI.

MDK

Szécsi Antal

Meghívják 1894 szept. 2-án a zilahi Wesselényi-emlékmű terverésére, de nem készít terwárlatot.

Soós Gyula: Fadrusz János, Bp, 1961, 51. o.

Szécsi Antal, szobrász

Megemlített műve a Zsigmondy-mellszobor.

Szikhai Júlia: Van Pesten egy tiszet... 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 30.

Szécsi Antal

Zsigmondy Vilmos
szobra a Széchenyi fürdő
előtt.

Repr.

Képzőművészet

1931. 42. 7.

n, XL-ik kötet, XVIII. tábla.

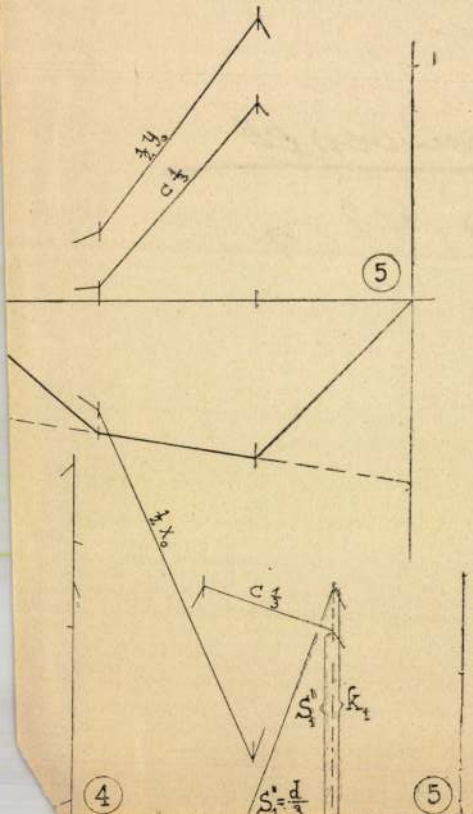

MDK

Széchy Antal

Zsigmondy Vilmos, repr.

Képzőművészet 1931. 42. sz. 159.l.

MDK

Széchy Antal, szobrászm.

Zsigmondy Vilmos szobra. /Nagy magyar balneologus,nobilis egyszerüségü szobrát épp akkor helyezték uj helyére, a Széchényi fürdö elé, mikor a balneologusok világkongresszusa Budapesten tartózkodott./ ?/

Jajczay János dr.- Gyöngyösi Nándor dr.: Budapest szobrai az utolsó tiz esztendö alatt. Képzömüvészet.1931. 42.sz. 155-156.l.

Széesi Antal

MDK

Zsigmondy Vilmos bronzszobra.

1926 óta a Széchenyi fürdővel szemben.

THALY TIBOR : A 200 éves Városliget. Bp. 1958.

95.1.

Szécsi Antal

Zsigmondy Vilmos mell-
szobra 1895. athe-
lyezve 1929.

l.

Liber Bpest szobrai

218, 219. l.

0

LÓR

GYÜJT

M

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyomda rt.

Széchy Antal

Zsigmondy Vilmos szobor. Városliget.

308.o.

Székely László /szerk/ : Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

Szécsi Antal

Több nagyobb alkotást mintázott. A Műegyetemen a mintázás tanára volt.

„Zsigmondy Vilmos", XIV. ker. Városliget, Széchenyi fürdő előtt.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 481.

Szécsi Antal

Byst. Zsigmondy Vilmos
mellszobra, kácsonyi fürdő
előtt

Liber Byrst szobrai

218.

Szécsi Antal

1895-ben állított fel, jelenlegi helyén 1929-ben, mellszobor, bronz, 1,50 m. magas, talapzata mészkő, 1,95 m.

A Fővárosi Képzőművészeti Tanács megrendelésére Szécsi 1885 márciusában megmüvelt.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955 48 l.

Szécsi Antal

A szobor első felállítási helye a régi Attegi fürdő udvara volt, 1929-ben helyezték el a Széchenyi fürdő közelében, szabad területen.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 481.

M.D.K.

Szécsi Antal, szobrász

Zsigmondy Vilmos geológus-ról, a kőforráskutatások megindítójáról készített szobra a bejárattal szemben áll. Eredetileg a régi artézi-fürdő udvarán állott és csak az épület kibővítése után, 1929-ben került mai helyére.

Róna Tibor: Budapest kirándulóhelyek

Bp. /1960./, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 1.köt./

250. old.

SZÉCSI Antal ~~Jozsa~~ Zoltán (Scheforiz)

Eperlesti műtermésről

Gábor E

Müvtört.Ért. 1990 1'2 25,26,27,28,29,35

Dieser Konflikt offenbart sich kon-
et auch in den formalen Einzelheiten des
eßburger Freskos. Bei den irdischen hi-
rischen Teilen bringt Maulbertsch sorg-
tig umrissene Formen und entwickelt die
andlung mit reliefartiger Klarheit; es gibt
ine Überschneidungen, die Gruppen sind
ersichtlich gegliedert, locker aneinander-
reiht. Weder Gedrängtheit noch drama-
sche Leidenschaft stören den ruhigen Fluß
r Handlung, es gibt keinen mitreißenden
ewegungsdrang, eher nur etwas marionet-
nartig, schematisch angedeutete Gesten.
urch die scharfen Konturen wird jede Ein-
lheit mosaikartig herausgestellt. Das ein-
ige dichte Gewoge — denken wir nur an
ie Fresken von Kremsier — hat sich kri-
tallisiert, die Zeichnung ist nüchtern, die
ormgebung akademisch geworden. Bei der
immlischen Szene jedoch bewahrt der Maler
um Teil noch die lockere malerische Dar-
tellungsweise des Rokoko, die ätherische
eichtigkeit des alten Stils.

Fig. 13.

Bei der Ausführung der Preßburger
resken stand Maulbertsch nur wenig Zeit zur
erfügung, so daß er sich genötigt sah, die Hilfe der Mitarbeiter i
ehmen, deren Routinearbeit und bedächtige Pinselführung na
Gesamtwirkung beitrugen. Die Namen der Ge

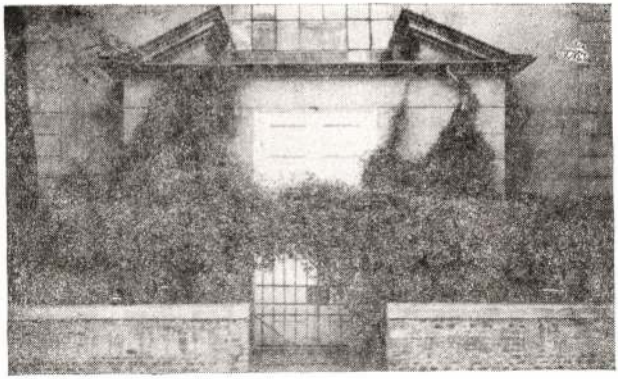

18. Az egykori Szécsi-féle műteremház bejárata. Magyar Nemzeti Galéria, Adattár. Ltsz. 19699/1976.26

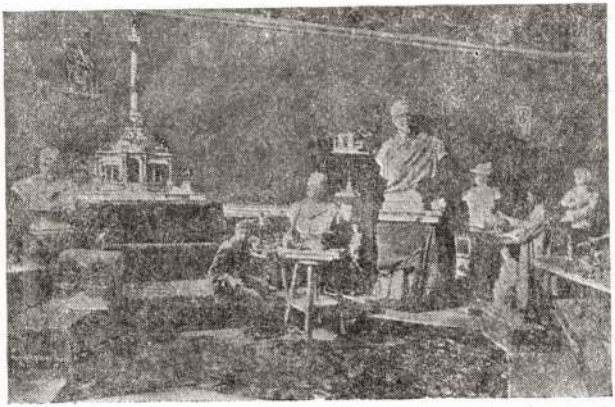

19. „Szécsi Antal szobrász műterme". Vasárnapi Újság 1898. 820.

Donáth Gyula műterme 14,48 × 8,82 m, azaz 127,7 m² alapterületű volt, 6,57 m belmagassággal. A 10 méter széles műteremhez 4 méter mélységű, szabályosan két szintre osztott lakórész járult. A nagy méretű (8 × 4 m) emeleti szobához a műteremből fagaléria folytatódó lépcső vezetett. Itt tehát megépült a nagyobb méretű szobrok távlati szemléléséhez szükséges műtermi galéria — amit a Huszár-műteremben a hálószoba előtti folyosóról, illetve az emeleti loggiáról a műterembe nyíló ablakok helyettesítettek. Donáth műterme alig volt kisebb, mint Huszáré (Donáthé kb. 85 m², Huszáré kb. 88 m²), de az utóbbi több mint másfél méterrel magasabb volt. A Donáth-műteremnek az utca felé 3 m magasságban kezdődő kb. 3,80 × 3,30 felületű műteremablaka volt, amelyet további 1,90 m oldalú négyzetes felülvilágító egészí-

...lag nagy méretű (2,25 × 1,70 m) ablakai.[257] A lakrészhez a már említett emeleti szobán kívül a földszinten egy szoba, előszoba és mellékhelyiség járult.[258]

Arra vonatkozóan, hogy Donáth miként lakta ezt a műteremnek megfelelő, de lakásnak igen szerény épületet, nem találtam adatot. Az tény, hogy a ház felépültétől következetesen ezen a címen szerepelt, egészen haláláig.[259] Feltételezhető tehát, hogy itt is lakott, talán mindössze az emeleti szobában, és ellátásáról a földszinten lakó házmester gondoskodott.[260]

A Lendvay utca 8. sz. alatti Szécsi-féle műteremház formája és története is jóval változatosabb az előzőknél. Szécsi telke ugyan alig 30 □öllel volt nagyobb a Donáthénál, de alakja kedvezőbb volt — nem volt annyira mély, és szélesebb utcai frontja volt; ezáltal lehetőséget nyújtott arra, hogy ne csak a Donáthéhoz hasonló, a telekhatár vonalát kényszerűen követő, a telken mélyen benyúló épület épüljön rá. Szécsi feltételezhetően nagyobb jelentőséget tulajdonított az egyenletes északi megvilágításnak, ezért műtermét úgy helyezte el, hogy a nagy műteremablak észak felé nyíljon. Így a megközelítően négyzet alakú műterem „sarkával" fordult az utca felé. Ez a különös diszpozíció bizonyos mértékig meg is határozta az alárendeltebb helyiségek elhelyezését. A kb. 50 m² alapterületű nagy mintázó teremhez tartozott balról egy kb. 23 m²-es öntöde (gipszöntő műhely), jobbról egy hasonló méretű szoba-konyhás lakás. A két oldalszárny a mintázó terem utcai oldalaihoz csatlakozott. Az épületnek ily módon V alakformája volt, a szárak közötti szögletbe helyezett főbejárattal. A favázas műteremház az előírtnál mélyebben feküdt a telken, s a tervrajzok tanúsága szerint szimmetrikusan rendezett előkertje volt.[261]

Másfél évvel a ház felépülte után Szécsi a műterem nyugati oldalához kőműhelyt kívánt építeni,[262] de — feltehetően a telek eladását megtagadó tanácsi határozat miatt[263] — elállt ettől. 1890-ben azután mégis megépítette az eredetileg tervezett helyre a kőműhelyt, de nagyobbat és magasabbat, mint, ahogy 1888-ban kí-

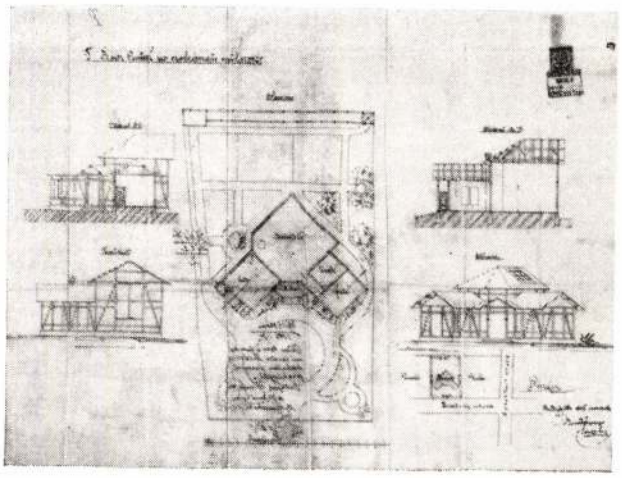

12. Lendvay u. 8. Szécsi Antal műteremházának első terve. Novák Ferenc, 1886. Eng. sz. 39.124/1000-III.

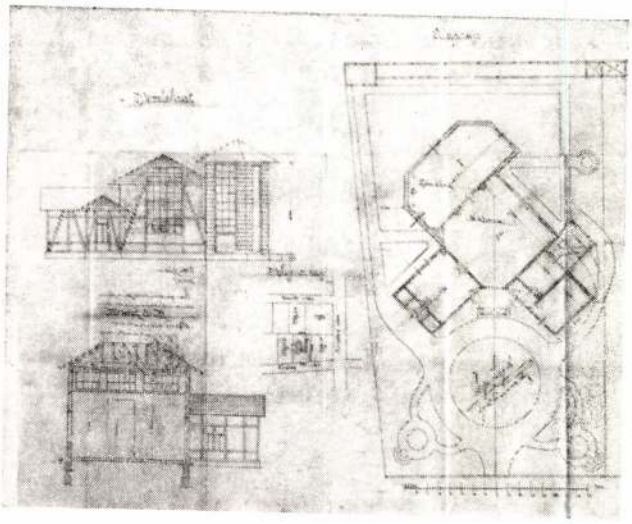

15. Szécsi Antal műteremházának negyedik terve. Eng. sz. 36.639/1892-III.

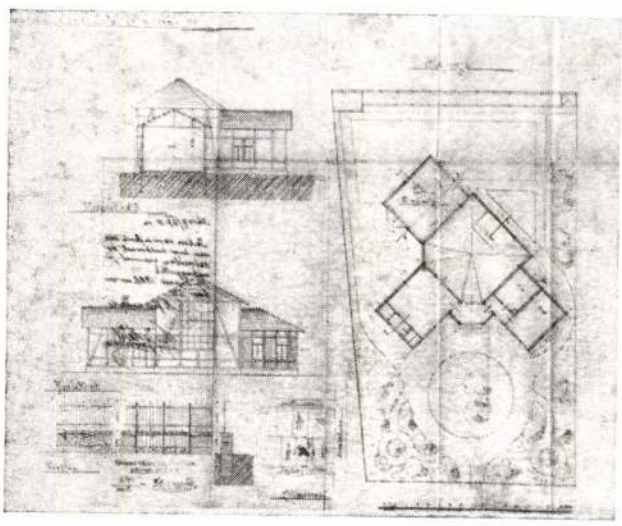

13. Szécsi Antal műteremházának második terve. Eng. sz. 36.147/1888-III. (Nem kivitelezték.)

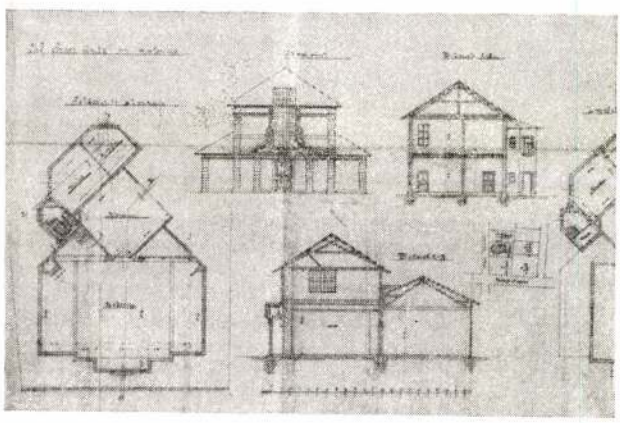

16. Szécsi Antal műteremházának ötödik terve. Engedélyezési záradék nélkül. 1895—1896. BFL.

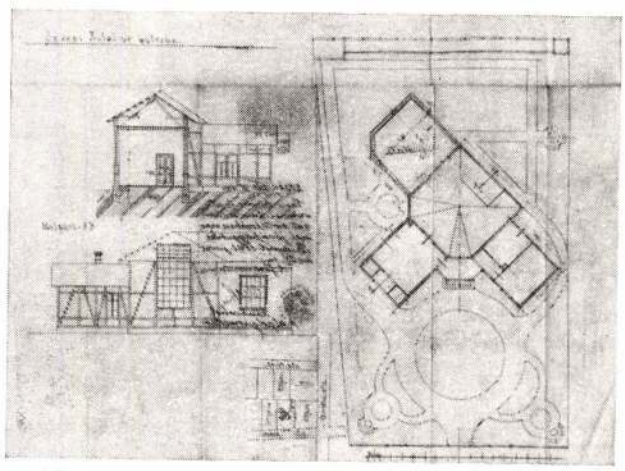

14. Szécsi Antal műteremházának harmadik terve. Eng. sz. 20.369/1890-III.

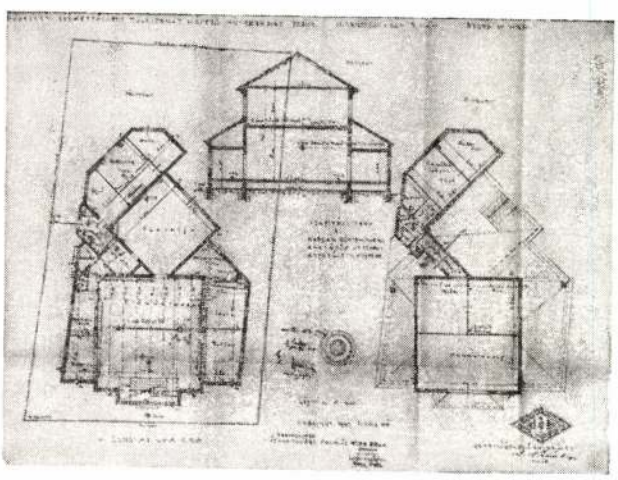

17. Az egykori Szécsi-műterem 1937. évi átalakításának terve. Eng. sz. 283.251/1937

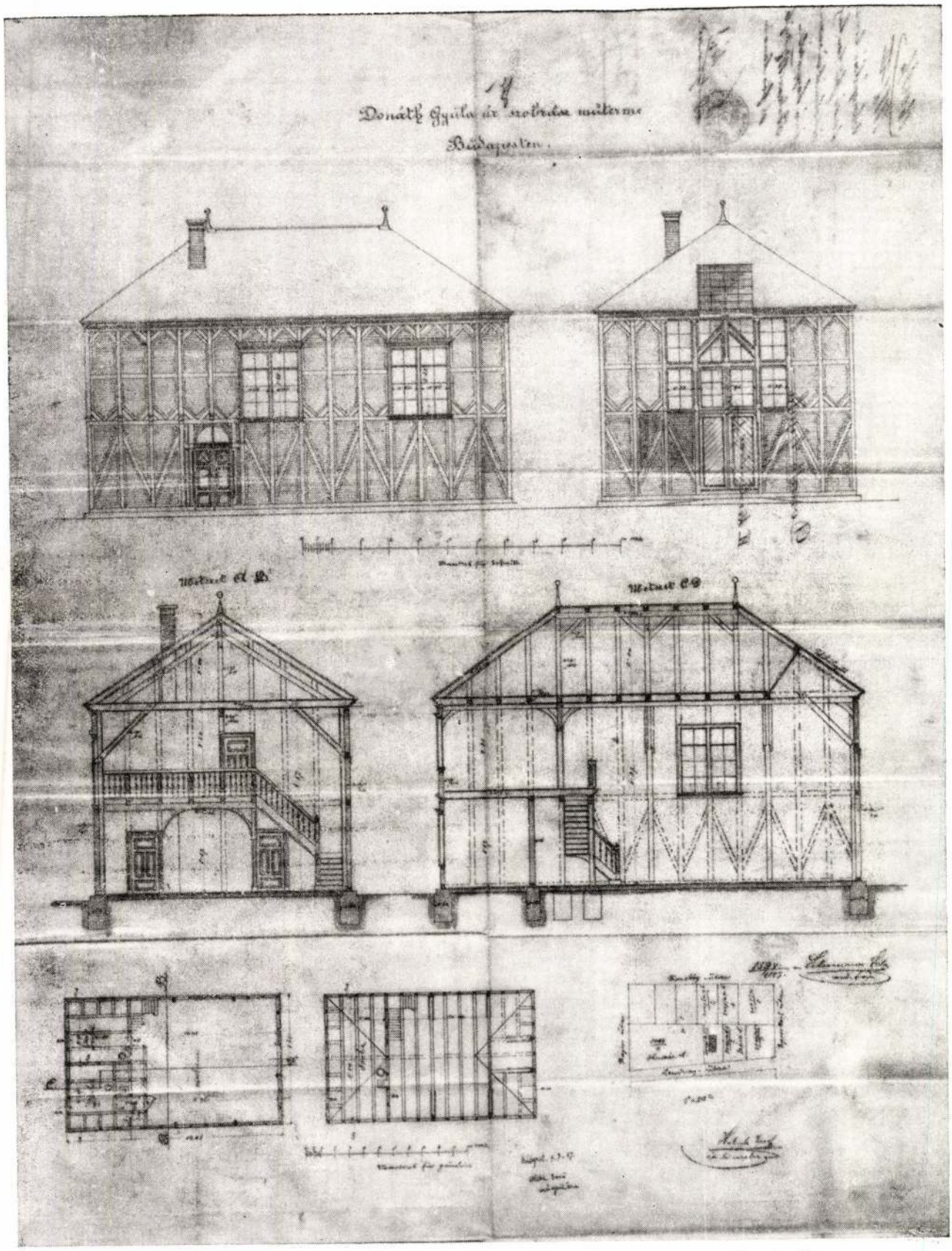

10. Lendvay u. 6. Donáth Gyula műteremházának terve. Mehl Ernő—Holub József, 1887. Eng. sz. 16.058/1887-III.

vánta.[264] Két évvel később a kőműhelyt ismét megnagyobbíttatta, amely ekkor már 5×10 m alapte ületű lett, a mintázótermet is meghaladó 6,34 m-es belmagassággal.[265]

Amikor 1895-ben Szécsinek végre sikerült megegyeznie a tanáccsal az esetleges megváltás ügyében,[266] a további toldozgatás helyett alapvető átépítésbe kezdett. Megtartotta az épületmagot, a mintázó termet és az utóbb épült kőműhelyt, lebontatta a két szárnyépület — az öntöde és a lakás — nagy részét, mindazt, ami a mintázó terem bejárati vonalától az utca felé feküdt. Az utca felé, a telek lehetőségeit maximálisan kihasználva, az előkert helyére egy igen nagy, kb. 150 m² alapterületű, 10 m széles, a „középhajóban" 9,60 m belmagasságú műtermet építtetett.[267] A „kőműhelyt" szintben megosztották, és oda került a lakás: a földszinten egy szoba és konyha, az emeleten két szoba és egy fürdőszoba. Az új épület is favázas lehetett — sehol sem volt alápincézve —, de a kivitel során az új tömb eredetileg tervezett gipszfalai helyett végül is téglafalat építettek.[268] A külső ekkor már nem árulta el a „könnyű építésmódot". A szigorúan szimmetrikus utcai homlokzat sarkait vakolatból képzett armirozás emelte ki; a műterembe vezető utcai kaput megszakított tympanon kötötte össze a felette elhelyezett magas — a tetőn is folytatott — műteremablakkal. Az épület a szobrászmester műhelyházából az emlékmű-szobrász tekintélyt sugalló műteremháza lett. A belsőben létrejött a szokásos nagy műterem — kis műterem — lakószoba térkapcsolat. A tekintélyes külső, a tágas műtermek és a ha nem is elegáns, de használható lakás mind csak rövid távra szólt, mert a takarékosságáról híres Szécsi[269] a régi épületrészekben megtartotta a favázas szerkezetetet, amely a századforduló után egyre több gondot okozott, az épület karbantartása igen költséges volt. (Ezért is gondolt Telcs Ede — a későbbi bérlő — arra, hogy új műteremházat kellene a helyére építeni.)[270] Szécsi halála után a ház bérlői sorra arról panaszkodtak, hogy azt olcsón, rosszul építették meg, szinte roskadozott, amikor bérbe vették, nagy összeget költöttek rá[271] — de mindegyikük ragaszkodott hozzá, pontosabban: a műteremhez. Telcs nem lakott itt; eleinte Maróti sem, de a 20-as években, anyagi problémáinak megszaporodásakor, egy időre ideköltözött.[272]

1937-ben a Fővárosi Tanács katonai célra igénybe vette az épületet, Marótinak felmondtak.[273] Az épületet a Magyar Rövidhullámú Amatőrök Országos egyesülete kapta bérbe és építette át.[274] A ház a háború során semmisülhetett meg.[275]

Egy rangjavesztett tábornok budai árvaháza

Mayer Ferenc sírját manapság is felkeresik a még élő öregdiákok

Mayer Ferenc nem lett a szabadságharc hőse. Sőt talán nem is nevezhető dicstelljesnek, hogy amikor Windischgrätz 1849 januárjában bevonult Pest-Budára, Mayer, a budai országos főhadparancsnokság helyettes vezetője jelentkezett nála. Persze hetvenhárom évesen – mert Mayer altábornagy ekkor épp annyi volt – nem vitézkedik nagyon az ember. Harcolt ő már eleget a napóleoni háborúkban. A 48-as forradalom idején nyugdíjas éveit töltötte Budán (egyébként Csehországból származott), s csak a szabadságharc aktiválta szerepvállalásra. Hogy aztán a harcok után – hiába az önként jelentkezés Windischgrätznél – a császári hadbíróság megfossza tábornoki rangjától.

Ezekért a tettekért Mayer altábornagy nem kapott volna szobrot Budapesten. Szobrot pedig kapott, mégpedig azért, mert 1853-ban nyolcvanezer forintos alapítványt hozott létre a szegény sorsú árva gyerekek részére, s ezzel megalapozta, hogy 1885-ben a Városmajorban felépülhessen Buda első árvaháza. A pénzt a tábornok 1857-ben bekövetkezett halála után Buda városa, majd a főváros kezelte, s az adatok szerint igen jól, mert az alapítványi tőke három évtized alatt száznyolcvanezer forintra duzzadt. (A kuratóriumban városatyák foglaltak helyet.) Maga az építkezés százezer forintot emésztett fel, az alapítvány maradék pénzéből pedig a fenntartást finanszírozták. A Mayer-alapítvány számlájára neves személyiségek is fizettek be nagyobb összegeket: József főherceg például átadta azt a huszonötezer forintot, amelyet a Margitsziget déli vége melletti, egykori Felsőszigetért kapott, de a támogatók között volt Dreher Antal és Luczenbacher Pál is.

A Mayer Ferenc fiúárvaház az 1920-as években

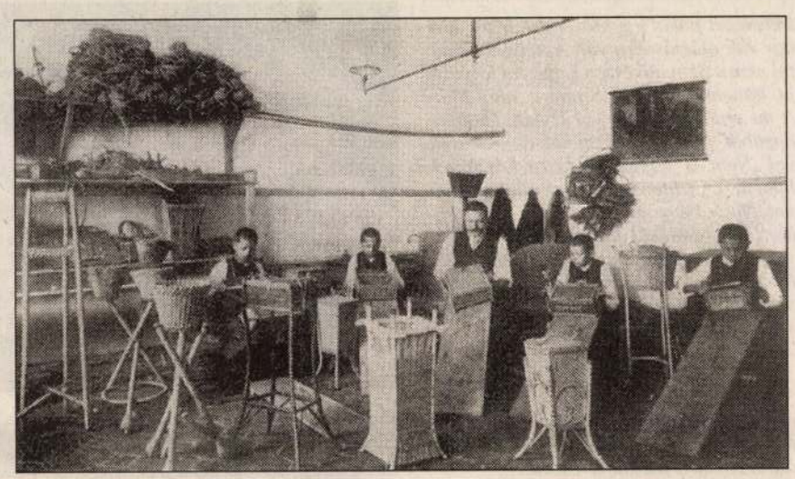

A kosárfonó terem 1912-ben

FORRÁS: HEGYVIDÉKI FOTOGRÁFIÁK

A rendszerváltás után a katolikus egyház vette át az épületet, ma a Pannonia Sacra általános iskola működik benne.

Az egyemeletes épület 1885-re készült el, jó levegőjű, egészséges környéken, a Városmajor utca 31-ben. Az árvaházhoz nagy gyümölcsös és veteményeskert is tartozott, amely leért a Maros utcáig. Az épület hetvenöt árva befogadására volt alkalmas. Emeletén három hálóterem alakítottak ki fürdőszobákkal (mint a szabályzatból kiderül, a bennlakók havonta egyszer fürödtek, indokolt esetben többször is – nyilván a huszadik századra ez az arány javult), a földszinten egyebek mellett az igazgatói lakás, egy tanterem és két dolgozószoba volt, az alagsorban pedig az ebédlő, a mosókonyha, a könyvtár és a raktár. A ház megnyitásakor a bejárat előtt felállították az alapító szobrát, Szécsi Antal művét.

Az intézet célja volt bármely „budapesti illetőségű, vagyontalan, hat-tíz év közti, teljes vagy félárva fiúgyermeket egész a tizennégy éves kor elértéig felekezeti különbség nélkül, teljes ellátás mellett felnevelni, értelmileg és vallás-erkölcsösen kiképezni, őket munkára tanítani és szorgalomra szoktatva oda hatni, hogy magukat serdülő koruk elérkeztével becsületes keresetmód mellett önerejükből tisztességesen fenntarthassák s a társadalomnak lehetőleg hasznos tagjaivá váljanak".

Ennek érdekében a diákok élete szigorú napirend szerint telt. Nyáron ötkor, télen fél hatkor keltek (később ez hatra módosult). Öltözködés után még tanultak egy órát, majd reggel hét és fél nyolc között elfogyasztották szokásos reggelijüket, három deci forralt tejet és egy szelet kenyeret, illetve hetente egy alkalommal egy tányér köménymagos levest. Fél nyolckor indultak iskolába, az Attila utcai elemibe és a Medve utcai polgáriba (ahol a harmincas években bizonyára Németh László is találkozott velük, hisz itt volt iskolaorvos). Ebédre marhahúslevest és főtt marhahúst kaptak főzelékkel (kivéve pénteken, mert akkor nem ettek húst), uzsonnára kenyeret, s néha gyümölcsöt. „Tiltsuk meg a gyermekeknek ebéd után az udvarban való futkosást, mert káros hatású ilyenkor a test egészségére" – olvasható az 1905. szeptember 11-i tantestületi ülésről készült jegyzőkönyvben. Ebéd után visszamentek az iskolába, ahol négyig tanultak. Csak ezután kaptak némi szabadidőt, majd következett a tanulószoba. Este héttől fél nyolcig vacsora: húsleves, üres főzelék és kenyér. Ezután egy óra játék, végül kilenckor takarodó. Ima minden étkezés előtt és után, valamint lefekvéskor és felkeléskor: „Igyekezzünk (...), hogy a gyermekek a napközi imákat érthetően tagolva, őszintén, benső meggyőződésből mondják el" – rendeli el az említett jegyzőkönyv.

Ünnepnapokon eltértek a szokásos napi- és étrendtől. Ilyenkor kirándulásokat szerveztek, s az étel is ünnepi volt: pecsenye és bor. Szokás volt ősszel, mindenszentekkor az alapító sírját közösen felkeresni a vízivárosi temetőben, amely a mai Szilágyi Erzsébet fasor és a Kútvölgyi út között terült el.

A temető felszámolásakor a sírt áthelyezték a Kerepesi úti temetőbe, ám a szokás megmaradt. Állítólag még néhány éve is vittek virágot a sírra a még élő öregdiákok.

A fiúárvaház 1898-ban megjelent értesítője szerint 1886-ban huszonnégyen kerültek az árvaházba, de 1898-ra már elérték a teljes kihasználtságot, vagyis a hetvenöt főt. A mondott évig száztizennyolc nevelt került ki az árvaházból, közülük nyolcvankettő német volt. A hetvenöt árvára mindössze két nevelő jutott és az igazgató. A tanulók betöltvén tizennegyedik évüket megbízható kereskedő- és iparoscsaládokhoz kerültek, inasként dolgoztak, s szakmát szereztek. Túlnyomó többségükből becsületes, szorgalmas ember vált, csak egy-két kivétel akadt.

A Mayer-féle fiúárvaház egészen 1953-ig működött, ekkor általános iskola lett belőle. A rendszerváltás után a katolikus egyház vette át az épületet, ma a Pannonia Sacra általános iskola működik benne. Mayer Ferenc szobra néhány méterrel arrébb került a bejárat elől.

Csordás Lajos

Bécsi Antal dobűr

A mi erdőnk alján: színészek és hallgatók

Máté Gábor növendékei profikkal játszanak a Madách Kamarában

Indexeket pakol egy növendék Máté Gábor elé, aláírásokra vár. A helyszín ezúttal nem a Színművészeti Egyetem folyosója, hanem a Madách Kamara, ahol Máté A mi erdőnk alján című Dylan Thomas-darabot próbálja harmadéves osztályával. Nem is vizsgaelőadásra készülnek, hanem a színház nyári produkciójára, amelynek bemutatója ma este fél nyolckor lesz. Ráadásul a hallgatók Kiss Marival, Gálffi Lászlóval és Mácsai Pállal lépnek színpadra. Máté Gáborral a segítségről, a csapatról és a kiszámíthatatlanságról beszélgettünk.

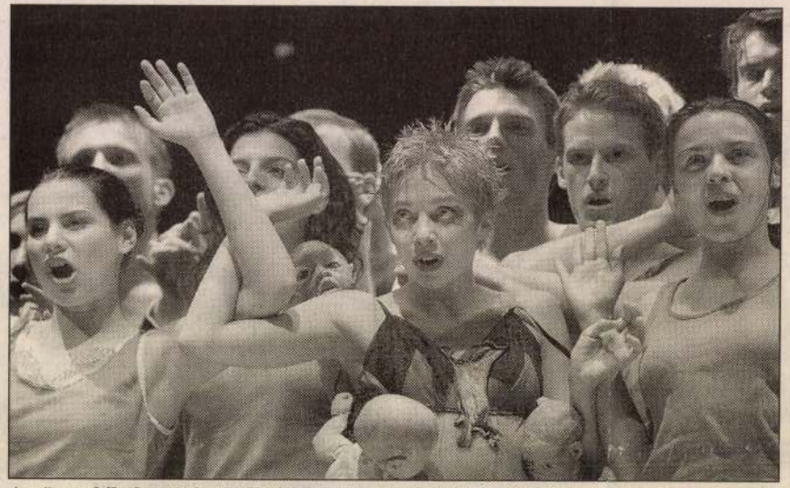

A növendékek megismerhetik, hogyan működik a színház FOTÓ: KOVÁCS BENCE

– Pár éve azt nyilatkozta: „Ma már nem tudom eligazítani a fiatalokat, akik tőlem várnak tanácsot." Akkor miért indított osztályt a színművészetin?

– A tanítás szakmai része érdekel, vannak ugyanis elképzeléseim, hogyan lehetne oktatni a színészmesterséget. Amiben nem tudok tanácsot adni: miként lehet ma elhelyezkedni a pályán, hogyan épülhet a karrier?

– Osztályfőnökként nem dolga, hogy ilyen kérdésekben is segítsen?

– Persze, dolgom. Valószínűleg a véleményem meglehetősen konzervatív, de segítem a fiatalokat, ahogy tudom. Ugyanakkor azt látom rajtuk, hogy nem a földön élnek, még nem nőttek fel. Nincsenek tisztában azzal, hogyan lehet érvényesülni. Talán én is hibás vagyok abban, hogy sokáig együtt akartam őket tartani, vigyáztam, nehogy egyesek felelőtlenül kiragyogjanak. Viszont olyan színházi dolgokat csinálhattak, amiket más növendékek ritkán. Például Szombathelyen bemutattuk Esterházy Péter Egy nő című művét, amelyet később a Merlinben játszottunk. De ez nem az én érdemem, hanem Mácsaié. Ismerte az osztályt, a vizsgaelőadásaikat, és tudott egy lehetőséget Szombathelyen.

– Most sem az anyaszínházában, a Katonában játszik az osztálya.

– Ez meg sem fordult a fejemben. Sokkal valóságosabb a helyzet itt, a Madách Kamarában, ahol ez a lehetőség adódott.

– Hogyan adódnak a lehetőségek?

– Mikor Mácsai kidolgozta a Madách Kamara új művészeti koncepcióját, megkérdezte, jönnék-e hozzá dolgozni. Mondtam: örülnék, ha megkapná a Kamarát, de valószínűleg nem lesz időm itt rendezni. Mert ha nem a Katonában próbálok, akkor a növendékeimmel vagyok. Ekkor ajánlotta fel, hozzam ide az osztályt, csináljuk meg a nyári darabot felnőtt színészekkel.

– Eredetileg Toepler Zoltántól a Paradicsomot akarták bemutatni. A mai premier mégis Dylan Thomas műve, A mi erdőnk alján. Mi lett a magyar darabbal?

– Különböző okok miatt a Paradicsomból nem lett semmi.

– Ha jól sejtem, nem árulja el, hogy miért.

– Jól sejti, ez belső ügy. A Dylan Thomas-darab is régóta foglalkoztat... Mikor kiderült, hogy mégsem a Paradicsomot mutatjuk be, bajban voltunk, mit vegyünk elő. Mácsai Pali is tervezte, hogy a következő években műsorra tűzi A mi erdőnk alját, így megegyeztünk.

– Ez az előadás miben különbözik egy vizsgaprodukciótól – azon kívül, hogy nem az egyetemen játsszák?

– Az osztály megismerheti, hogyan működik a színház. Az egyetemen majdnem mindent maguk csinálnak a próba alatt, itt pedig kiszolgáló személyzet segíti őket. Ezenkívül felnőtt színészekkel dolgozhatnak, ez sem hétköznapi.

– Könnyen megbarátkoztak a gondolattal, hogy profi színészekkel szerepelnek együtt?

– Gálffi tanítja őket, és mindegyikükhöz speciális viszony köti. Mácsai – mint mondtam – régóta ismeri őket. A hallgatók tudják, hogy az ő ötlete volt a szombathelyi előadás. Kiss Marit nagyon kedvelem, és azt akartam, hogy benne legyen az előadásban.

– Nagyon hozzászokott az osztályához. Könnyen elengedi őket jövőre?

– Ez az első osztályom, természetes, hogy kötődöm hozzájuk. Biztos, hogy nem tűnnek el a szemem elől... De ilyen az élet, ez eddig tart.

– Arra gondolt, hogy netán együtt marad az osztály?

– Ez kizárt, ez a pálya nem ilyen. Nehogy idealizáljuk a helyzetet: olyan az egész, mint egy normális házasság – jó együtt, de sok benne a konfliktus. Persze nekem is van életem, a Katonában is felelősséggel tartozom emberekért. Nem dobhatom el a színházamat azért, mert tanítok.

– Főrendező a Katonában, és sokan Zsámbéki Gábor utódjaként emlegetik. Készül arra, hogy átül a direktori székbe?

– Ahogy öregszik az ember, annál több címkét aggatnak rá. Nincsenek igazgatói ambícióim. Hogy ennél is többet kelljen smúzolni, na nem! Szeretnék még visszatérni ahhoz a kérdéshez, alakulhat-e társulat a végzős osztályból. Hogy lehet egy ilyen túlpolitizált világban újabb színházra gondolni, amikor például a Krétakör a létezéséért küzd!

– És mit gondol, miért, hogy ebben a nem túl lírai, túlpolitizált világban egyre népszerűbb a költői színház? Például nagy siker a Katonában Weöres Sándor műve, a Szent György és a sárkány.

– Nem véletlen, hogy unalomig ismert darabok már kevéssé érdekesek. Jó érzés olyan színházba menni, ahol nézőként nem tudja az ember, hogy mire számítson. Dylan Thomasról, vagy rólam, Mácsairól, Gálffiról és Kiss Mariról is gondolnak valamit. De hogy így, együtt a fiatalokkal Csanádi Judit díszletében, Kovács Andrea jelmezeiben, Magyar Éva mozgásával, Monori András zenéjével mit csinálunk, senki sem tudja előre.

Szemere Katalin

DYLAN THOMAS: A MI ERDŐNK ALJÁN

Fordította: *Bányay Geyza*, dramaturg: *Lőkös Ildikó*, díszlet: *Csanádi Judit*, jelmez: *Kovács Andrea*, mozgás: *Magyar Éva*, zene: *Monori András*, irodalmi konzultáns: *Nádasdy Ádám*, asszisztens: *Sallai Zita*, rendező: *Máté Gábor*.

Szereplők: *Gálffi László, Kiss Mari, Mácsai Pál*, valamint a Színművészeti Egyetem harmadéves hallgatói: *Czukor Balázs, Dömötör András, Fenyő Iván, Gál Kristóf, Járó Zsuzsa, Jordán Adél, Kovács Patrícia, Máthé Zsolt, Mészáros Béla, Mészáros Máté, Péter Kata, Szandtner Anna, Száraz Dénes, Vajda Milán.*

SZALON

Máz

Ajánló: Soltész Erzsébet
színművész

Nem ismertem a Kispál és a Borz együttest, amikor meghallottam egy számot a legújabb, Bandi a hegyről című CD-jükről. Annyira megtetszett, hogy elkezdtem begyűjteni a régebbi albumaikat. Viszszafelé szerettem meg őket.

Nagyon ritka ma az ilyen típusú könnyűzene. Sokkal inkább a csillogásról és a felszínről szólnak a dalok. Lovasi Andrásék viszont olyan dolgokról énekelnek, amik engem is foglalkoztatnak. Az egyik számukban például azt mondják: „már elmúltam húsz, még nem vagyok negyven, tudom, hogy' kell győztesnek lenni, de nincsen hozzá kedvem." Ez első hallásra kicsit dekadensnek tűnhet, pedig szerintem csak arról van szó, hogy nem könnyű választanunk a mostani világban. Nem lehet tudni, merre induljunk el, ha célba akarunk jutni, mert rengeteg cél van. Nem minden olyan magától értetődő és tökéletes, mint a reklámokban. Abban pedig egyetértek Kispálékkal, hogy a folytonos keresgélés egy idő után tényleg elkedvetleníti az embert. Egyébként Kispálék éneklik a legszebb szerelmes dalt is, amit valaha hallottam. Ez a szám nem ömleng és csöpög arról, milyen, ha nagyon szerethetünk valakit. Egy látomásról szól, amelyben a szerelmes a csillagokkal együtt érkezik meg kedvesséhez. A címe is egyszerű: Csinálj teát!

Legutóbb Pécsett hallottam játszani a zenekart, de hamarosan fellépnek a fővárosban is. A jövő hét végén – a Quimbyvel és az Emil. Rulez!-zel együtt – ők is koncerteznek a Budapesti Búcsúban.

Lejegyezte: Valaczkay Gabriella

961. Szécsi Antal.

Sz. Pesten 1856 május 29-én.

Baross Gábor.

E halotti kép, a nagynevű ministert, a kinek bajusza és álla körüli szakálla ritka, hanyatt fekve és olyképen ábrázolja, hogy mindkét szeme le van csukva, arcza kissé puffadt és ajkán mosoly ül.

Gypszöntvény, méretei magasságban 24·5 cm. — Lelt. sz. 961. — Értéke 50 K. — Schefcsik János ajándéka 1904 augusztus 7-én (575–908). — Bejelentetett 1905 február 20-án (1004–904).

6/. MDK

Szécsi Antal, szobrászom.

Mayer tábornok emlékszobra.
/A Mayer-féle árvaház kertjében./

Mendl István-féle síremlék a kerepesi temetőben.

A Saxlehner-család síremléke.

D.L.: Szécsi Antal. - In Memoriam.
Művészet.1964. 25s.26c.l.

7/.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Alakok a Pesti Hazai Takarékpénztár váci-köruti és
Erzsébet-köruti házain.
Reliefek a budapesti uj kálvárián.
A terézvárosi róm.kath.templom külső szobrai.
Figurális disz a ceglédi takarékpénztár házán.

D.L.: Szécsi Antal. - In Memoriam.
Müvészet. 1904. 258, 260.l.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Zsigmondy B.-féle emlékmü a Városligetben.
Csoportozat a józsefvárosi pléb.-templom fő-. kapuja felett.
A Vörösmarty-pályázaton megvették pályatervét.

D.L.: Szécsi Antal. - In Memoriam. Müvészet. 1934. 258, 260.l.

9/. MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Király-csoport az uj parlament kupola-csarnokában, melyet még csak ezután fognak márványba kifaragni.
Alakok a belvárosi pléb.-templom főoltárán.
Két angyal a lipótvárosi Bazilika főbejárójánál.

D.L.: Szécsi Antal. - In Memoriam.
Művészet. 1934. 258, 260.l.

MDK

1e/.

Szécsi Antal, szobrászm.

Dijat nyert az Erzsébet-téri szökökut pályázaton.
" " a szegedi Vásárhelyi Pál-féle "
Mellszobrai: Koburg herceg bolgár fejedelem.

Szökökut-minta a budapesti Erzsébettér számára. Repr.
260.1.

D.L. :Szécsi Antal. XXX.- In Memoriam.
Müvészet.1904. 258. 260.1.

MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Mellszobrok: Saxlehner András.
Saxlehner Árpád.
Nagy Imre.
König Gyuláné.
Szterényi József.

D.L. :Szécsi Antal. XXX.- In Memoriam.
Művészet.1904. 258, 260.l.

MDK

13/.

Szécsi Antal, szobrászm.
1857-1904 jun.15.

Baross Gábor szobra. Repr. 259.1.

Szécsi Antal meglehetösen elvonultan élt. Nem szerepelt a közélet ismert alakjai között. Csöndben munkálkodó életét a szivbaj vitte el. 1904.jun. 16.-án temették a magyar müvészvilág öszinte részvétével.

Fénykép repr. a 258.oldalon. Sz.A. arcképe.

D.L.: Szécsi Antal. - In Memoriam.
Müvészet.1904. 258, 259,260.l.,

Szécsi Antal szobra

KEDVES
ÉLET ÉS TUDOMÁNY!

Fővárosunk egyik legforgalmasabb csomópontján, a Keleti pályaudvar indulási oldalán, a vasútépítő miniszter, *Baross Gábor* szobra díszíti a teret. Az emlékmű talapzatán, a két mellékalak, az *ipart* és a *kereskedelmet* jelképezi. Az ipar Thököly út felé néző, üllőre és fogaskerékre támaszkodó modelljének története a szabadságharc, a művészet, az iparosodás és a sport történelmi eseményeire emlékeztet. E modell ugyanis, *Réthy Menotti*,

A XIX. SZÁZAD HÍRES ATLÉTÁJA

volt, aki a Budapesti Torna Club tagjaként vívta ki sikereit: — egyebek közt — 1897-ben 31,50 méterrel, gerelyhajító csúcsot ért el. A Baross szobor alkotója, *Szécsi Antal* szobrászművész — aki négy éven át készítette az 1898-ban felavatott emlékművet — a mellékalakokhoz kisportolt atlétákat keresett, s ezért mintázta az ipart szimbolizáló munkást, a kiváló testalkatú Réthy Menottiról. Az egykori fénykép is azzal a kis bajusszal ábrázolja őt, melyet a szobron a művész megörökített. Az izmos alak más szobrokhoz is modellt állt. Az Emkével szemben, a Rákóczi út és Lenin körút sarkán, a mai éjjel-nappal Között épületének kupoláját (mely egykor a Pesti Hazai Első Takarékpénztár háza volt) egy férfialak díszítette, arany méhkast tartva kezében. Annak is Réthy Menotti volt a modellje. Sajnos a második világháború bombái ezt a szobrot elpusztították.

De talán nem érdektelen az sem, hogy ki volt Réthy Menotti, és honnan ered nálunk ritka — olasz —keresztneve? A romantikusnak tűnő névadási históriát, és a tárgyi emlékeket feleségem családja őrizte meg. Az 1848-as szabadságharcban részt vettek családjai körében nem volt ritkaság, hogy a szabadságmozgalmak kiemelkedő személyeit kérték fel a keresztapa megtisztelő szerepére. Így történt ez *Réthy* Józseffel is, aki a forradalomban honvéd főhadnagy volt. (A Hadtörténeti Intézet levéltárában megtaláltam egy 1849. augusztus 20-án kelt jelentését, amelyet a 24. zászlóalj 4. századának parancsnokaként írt meg.) A Bánátban, *Eleméren* született, ahol az aradi vértanú tábornoknak: *Kiss Ernő*nek volt birtoka. A szabadságharc után lefokozták, és 18 hónapot töltött *Olmütz* börtönében, majd közlegényként császári ezredbe sorozták. Amikor a meghurcolás ideje letelt, Pesten nyitott fényképész műtermet. A század végén, a budai Anna búcsúkon az akkori *Bomba téren* (a mai Batthyány

Réthy Menotti atléta egykori fényképe

Mint a Baross-szobor mellékalakja

(Folytatás a 1230. oldalon)

2/.

Szécsi Antal. szobrászm.

Ahogy fejlödött talentuma magasabb studiumokat keresett, Bécsbe ment, itt Hellmer tanár volt mester. Elvégezve az Akadémiát pár évig Bécsben maradt. - Szobrokat készitett a Burg -muzeum s a bécsi világkiállitás néhány épületére.

D.L.: Szécsi Antal. In Memoriam.
1904. 258.l.és26c.l. Müvészet.

MDK

Széesi Antal, szobrászm.

Ezután Budapestre jött s elsőként az Andrássy-uti Saxlehner-palota szobraival mutatkozik be. -Mellszobrokat csinált magánosoknak, résztvett nyilvános pályázatokon, többször sikerrel. Kb. 1894 töl 1o évig tanitotta a müegyetemen a mintázást.

D.L.: Széesi Antal. In Memoriam.
19o4. 258.l.és26o.l. Müvészet.

4/. MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

Életpályája csendes, szolid, dolgos.
Tisztában volt képességeivel, azon igyekezett, h. talentuma megszólalhasson neki való feladatokban. Művészete a bécsi barokkizáló stilusból indult ki, hajlott a dekorativ felé, azon igyekezett, h. az elébe került témák ne győzzék le formáló készségét.

D.L.: Szécsi Antal. = In Memoriam.
Művészet, 1904. 258, 260.l.

5/. MDK

Szécsi Antal, szobrászm.

További müvei: egy Merkur-szobor a kereskedelmi akadémia főhomlokzatán.
Az orsz. erdészeti-egyesület alkotmány-utcai házának főkapuja feletti csoportozat.

D.L.: Szécsi Antal. - In Memoriam.
Művészet.1904. 258.,260.l.

IN MEMORIAM

SZÉCSI ANTAL

Szécsi Antalt korán érte a halál: akkor is dolgozott, mikor egyszerre, váratlanul meglepte a nagy kiszámíthatatlan. Még tele volt törekvéssel újabb feladatokhoz, kedve nem lankadt, s akik ismerték talentumát, tudták, hogy ezzel a dolgozni akarással, ha nem is szenzációs sikereket, de szolid, megérdemelt eredményeket fog kivívni. Legutoljára is díjat nyert egy pályázaton az Erzsébet-téren az ő kútjából fog magasra szökni a víz, s nemsokára megláthatjuk, hogy formáló keze miképen oldotta meg a plasztikus témát. Mielőtt rendeltetési helyén láthatta volna ezt a művét, mely szobrászi előadásmódját tán legsikerültebben jellemzi, — elejtette a vésőt, s itt hagyta kollégáit, kik becsülték. Negyvenhét esztendős volt s életútja delelőjén érte az elmulás. 1857-ben született Budapesten. Középiskoláit is itt járta, s már ekkor, diákoskodása idején, megszólalt benne a vágy, hogy szobrász lesz. Ezért hát beállt inasnak Oppenheimer Ignác dekoratív szobrász műhelyébe.

Amint a talentuma érett, magasabb studiumokat keresett, s Bécsbe ment, az akadémiára, hol Hellmer tanár volt a mestere. Az akadémia végeztével pár esztendeig az osztrák fővárosban maradt, s dolgozgatott. Szobrokat készített a Burg-múzeum s a bécsi világkiállítás néhány épületére. Ezután Budapestre jött, s legelőször az Andrássy-úti Saxlehner-palota szobraival mutatkozik be. Egész mostanáig a munka jegyében folyt élete: mellszobrokat csinált magánosoknak, résztvett nyilvános pályázatokon, többször sikerrel. Körülbelül tíz esztendeje, hogy emellett mintázást is tanított a műegyetemen.

Látnivaló, hogy ez az életpálya csendes, szolid és dolgos, ha külső eseményekben, regényes momentumokban nem is oly változatos, mint az a küzdő, alulról felfelé törő művészembereknél gyakori. A kohóba, hol a problémák viaskodnak, s a vágyak ütköznek össze: a lélek miszteriumába nem láthatunk. Nem tudjuk, hogy Szécsi szerény, csendben érlelődő talentuma nem óhajtozott-e frappáns sikerekre: arra, mi a minden időknek beszélő plasztika velejárója. Működését nem jelzik olyan eredmények, s nem maradt utána olyan nyom, mit a szokásos esztétika monumentálisnak keresztel s a régi költő szavai szerint: aere perennius. Nem is e szempontból kell végigtekintenünk művei lajstromán: csakis azt tekinthetjük, hogy milyen feladatokat tűzött maga elé, s mennyire jutott közel a megoldásuk-

1904.3
Művészet, 1904.

leigázza kulturában, művészetben a gyengébbet, hacsak ennek egyénisége, törekvése nem oly egyénileg erős, hogy ellenállni tudjon, míg teljesen kifejlik.

Egy nagy és hatalmas művészeti iskolával szemben, melynek szellemi segítségét folyton kénytelen igénybe venni, megőrizni egyéniségét csakis oly művész képes, aki nemzetiségének teljes tudatában sohasem téveszti szem elől azt, mivel ethikai, morális értelemben hazájának tartozik. A nagy cél, melyet lelkesülten tűzött maga elé, önkénytelenül kell, hogy napról-napra éltesse az idegenben, megóva a mellékösvényekre tévedéstől. Mint őrző, vezérlő géniusz állt a művésznek oldalán a nagy gondolat, nemzetének elmult dicsőségét alkotásaiban az utókornak adni át. A nemzeti multnak megörökített képeinél alig van biztosabb záloga a jövőnek, ha igaz honfiúi becsvágy s benső szükségből eredő tettvágy sarkalják alkotóját.

Hol a szó s az írás elhalványul a történelem oktató szolgálatában, ott vegye át szerepét az ecset, a véső, ha oly igaz törekvésű s oly nagytehetségű művészek forgatják, mint a magyar történeti festészet úttörői

Fegyverük, vértjük legyen az általok hagyott örökség az őket követő nemzedéknek s az út, melyet mutattak, vezessen minden nemesen törekvő tehetséget a nemzeti dicsőség pantheonjába.

KACZIÁNY ÖDÖN

MADARÁSZ VIKTOR ÖNARCKÉPE

SZÖKŐKÚT-MINTA A BUDAPESTI ERZSÉBETTÉR SZÁMÁRA
SZÉCSI ANTAL MŰVE

hoz. Tisztában volt a képességeivel, tudta a talentuma határait, s magasra törő próbálkozások és álmok helyett azon igyekezett, hogy talentuma megszólalhasson a neki való feladatokban.

Első művétől az utolsóig nyomon kísérhetni a fejlődését a szobrászi megmunkálásban, melynek gyökrei a hetvenes évek bécsi barokkizáló stilusából indultak ki. Előadásmódján észreveszünk barokk studiumokat, azt a mérsékelt barokkot, melyre az ő akadémiai éveiben Helmer alatt mindenki esküdött. Hajlott a dekorativ felé, s ha egy átfogó pillantással nézzük a műveit, ezek igyekvő, munkás életet tükröznek vissza, mely nem volt megalkuvás, csupán megbékélés: az, hogy az elébe került témák ne győzzék le formáló készségét.

Alábbiakban feljegyeztük műveit, amelyekről tudunk, lehetőleg készítési időrendjükben:

Alakok az Andrássy-úti Saxlehner-féle házon, egy Merkur-szobor a kereskedelmi akadémia főhomlokzatán. Az országos erdészeti-egyesület alkotmány-utcai házának főkapuja feletti csoportozat. Mayer tábornok emlékszobra, a Mayer-féle árvaház kertjében. Mendl István-féle síremlék a kerepesi temetőben. A Saxlehner-család síremléke. Alakok a Pesti Hazai Takarékpénztár váci-körúti és Erzsébet-körúti házain. Reliefek a budapesti új kálvárián. A terézvárosi róm. kath. templom külső szobrai. Figurális dísz a ceglédi takarékpénztár házán. Zsigmondy B.-féle emlékmű a városligetben. Csoportozat a józsefvárosi plébánia-templom főkapuja felett. A Vörösmarty-pályázaton megvették pályatervét. Király-csoport az új parlament kupolacsarnokában, melyet még csak ezután fognak márványból kifaragni. Alakok a belvárosi plébánia-templom főoltárán. Két angyal a lipótvárosi Bazilika főbejárójánál. Díjat nyert az Erzsébet-téri szökőkút pályázaton, s a szegedi Vásárhelyi Pál-féle pályázaton. Ezenkívül tőle valók a következő mellszobrok: Koburg herceg bolgár fejedelem, Saxlehner András, Saxlehner Árpád, Nagy Imre, König Gyuláné, Szterényi József, báró Podmaniczky Frigyes, Csillag Teréz, báró Dániel Ernő, báró Dániel Ernőné, Czobor Béla, Gerlóczy Károly, Czigler Győző.

Szécsi Antal meglehetősen elvonult életet élt. Nem szerepelt a közélet ismert alakjai közt. A csöndben munkálkodó művész életét június 15-én éjjel szívbaj vitte a sírba. Június 16-án temették, a magyar művészvilág őszinte részétével.

D. I.

BAROSS GÁBOR SZOBRA
SZÉCSI ANTAL MŰVE

gyar osztálya és számos iparosaink személyes érintkezése a helyszinen, sokat fog pótolni mindabban, a mit eddig elmulasztottunk.

Tekintettel az általános érdeklődésre, melylyel a közönség, a filippopoli kiállítás alkalmából, Bolgária felé fordul, érdekesnek tartunk ezuttal újból néhány képet bemutatni ez érdekes országból.

*

A palota, melyben Ferdinánd fejedelem Szófiában lakik, valamikor a szófiai basa konakja volt. Mint Törökországban szokás, ezt is annyira elhanyagolták, hogy Sándor fejedelem a helyett, hogy ebbe vonult volna be, inkább egy közönséges kis házikóba ment, s mindaddig abban is maradt, mig a jelenlegi átalakításokat meg nem tették a konakon. Mai állapota elég diszes, bár a palota nem nagy, és miként beavatott körökben beszélik, a fejedelem majd még egyszer akkora épülettel kivánja megtoldani. Tavaly és az idén vigan folytak az épitkezési munkálatok a fejedelem távollétében a palota udvarán.

Azt meg kell adni, hogy a fejedelmi palota így is igen kellemes hatást gyakorol a nézőre, távolból is, közelből is. Belső berendezése diszes és izléses. A butorok legnagyobb része már Sándor fejedelem korában is megvolt. De Ferdinánd alatt a termek több diszt és fényt nyertek, s bár nyugati munka a legtöbb a palotában, mégis sikerült a keleti szingazdagsággal és keleti disztárgyakkal bizonyos kellemes összhangot idézni elő a kelet és nyugat izlése között.

Van azonban a palotának egy speciálitása is, mely a maga nemében ritkítja párját. Ez a fejedelem dolgozó-szobája. Burkolata tisztán fából van faragva, karzati emelkedésekkel, mennyezettel, oldalfalakkal. A ki valaha egy bulgár, orosz vagy maczedoniai templomban megfordult, észrevehette, hogy a templom födiszét a faékítmények, faragások képezik, melyeket egyszerű czinczár munkások készitenek. A természet szépségeit, növényeket, virágokat senki sem tudja szebben kifaragni fából, mint a czinczár, a ki pedig nem járt iskolába, rajzolni nem tanult soha, úgy örökli a faragás művészetének tehetségét. Vannak családok, melyekben apáról fiúra száll ez a képesség s itt valódi művészi becscsel faragják ki a szebbnél-szebb alakzatokat.

Mikor Sándor fejedelem restaurált palotáját újból berendezte, a bolgár ifjuság körében mozgalom indult meg, hogy dolgozó-szobáját tisztán fából faragják ki számára, nemzeti ékítményekkel, nemzeti díszszel és nemzeti virtuozitással. Igy állt elő a szófiai palota legszebb műkincse, mely valóban érdekes látnivaló. Ezt a szobát Ferdinánd fejedelem ugyanugy hagyta a mint az elődjénél volt berendezve. Mindenütt történt valami változás, csak ez maradt meg eredeti mivoltában.

Ezúttal bemutatjuk a palotát, melynek földszintjén részben irodák, részben lakószobák vannak egyszerűen, de kiváló izléssel elhelyezve. Az emeleten vannak a gazdagon berendezett elfogadó-termek, hol a fejedelem igen sűrűen fogadja az ország előkelőségeit, családjaikkal együtt. A meghivásokat illetőleg a fejedelem a legnagyobb liberalitással jár el, s bolgár szokás szerint maga is részt vesz a nemzeti jellegü mulatságokban, sőt tőle telhetőleg jó példával is jár elől.

Utóbbi időben a nagy terem két magyar tárgygyal is gazdagodott. Az egyik *Szécsi Antal* magyar szobrász műve: Ferdinánd fejedelem mellszobra karrarai márványból, melyet a művész annak idején a budapesti műcsarnok tárlatán mutatott be először, hol ő felsége Ferencz József királyunk is megtekinté és meg is dicsérte. A másik egy életnagyságu arczkép, mely Ferdinánd fejedelmet téli köpenyben ábrázolja. Ez *Moretti Rezső* ismert magyar képrestaurátor munkája. Elküldése előtt ez a festmény is ki volt állitva Budapesten.

Egyuttal bemutatunk még két érdekes emléket a török korszakból. Az egyik egy gyönyörü közkut, a melyet azonban *Dimitar Petkov*, ez az egykezü, de vaserélyü főpolgármester (stolicsan kmet) azzal a ritkaszépségű nagy fával együtt, mely a kutat beárnyékolta, elhordatott eredeti helyéről, mert a városi szabályozási munkák úgy követelték. Helyén ma a bolgár nemzeti bank palotája áll.

A törökök dicséretes buzgalommal épitettek mindenfelé közkútakat, de ez, a melynek képét bemutatjuk, már a ritkábbak közé tartozott úgy nagyságánál, mint díszénél fogva. A másik bemutatott kép a fejedelmi park egy részletét tünteti elő a szép portával, honnan a hires kilencz kupolás dzsámiát láthatni. A nemzeti újjáébredés első szakában ebben a nagy dzsámiában volt az államnyomda, a hivatalos lap *(Drzsavni vjesztnik)* szerkesztősége, a nemzeti könyvtár s az állami levéltár. Ma már mindezeknek külön palotájok van Szófiában.

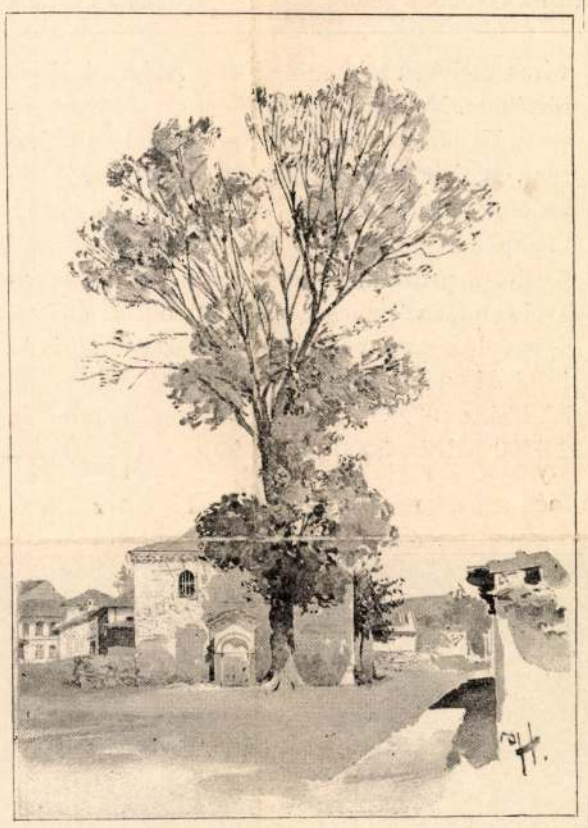

Fénykép után rajzolta Háry Gyula.

KÖZKÚT SZÓFIÁBAN.

A dzsámia tövében készül most a nagy új városháznak alapozása, s valószinű, hogy ez a dzsámia, mely pedig szép török emlék, s mint nagyszabásu, erős épület, egészben igen használhető, szintén a szabályozási munkáknak esik áldozatul.

Mint az utóbbi napokban értesültem, Szófiában mozgalom indult meg, melynek czélja ezt a dzsámiát megmenteni, s esetleg állandó ethnografikus kiállitást rendezni benne. Kettős okból lenne kivánatos, ha meghagynák e nagy épületet s némileg tatarozva, megtestesitenék ezt az egészséges eszmét, mely nemcsak a bulgároknak, de a bulgár ethnografia iránt érdeklődő európaiaknak is nagy szolgálatot tenne.

Strausz Adolf.

A RENGETEGBEN.

Kalapom levéve, fejemet lehajtva
Járok itt egyedül;
A néma alázat, mely szívem áthatja,
A homlokomra űl,
Így járok egyedül.

Ti bérczi fenyvesek fényes koronái,
Tekintsetek reám!
Mint tudja lelkem a fenséget csodálni,
Mint száll felé imám,
Tekintsetek reám!

Ti csörgő patakok a völgy csöndes mélyén,
Arczomra nézzetek!
Büszke sugár nincs most annak halvány fényén,
Remegek köztetek,
Arczomra nézzetek!

Kegyet ki nem keres magát megalázva,
Én otthon az vagyok;
Homlokomat inkább tövis koronázza,
Mint a kevély nagyok.
Én otthon az vagyok.

A törpe gőg előtt nem hajlik a porba
Verítékes fejem;
Hol olcsó koszorút oszt a világ sorba,
Én ott fölemelem
Verítékes fejem.

Óh! mégis itt, a hol fejemet lehajtom
A rengeteg ölén;
Hol imámat törve, rebegve sóhajtom,
Boldog itt vagyok én,
A rengeteg ölén.

Szeretem itt látni az igaz nagyságot,
Mely csak az égre néz;
Mint a sudar fenyő, bár a bérczre hágott,
Egyenes és merész,
Mert csak az égre néz!

Szeretem itt látni azt az örök munkát,
Mely czélra tör híven;
Mint a völgy patakja, bár hegyeket fúrt át,
Azért mégsem pihen.
De czélra tör híven!

Üdv nektek, üdv nektek, rengeteg csodái,
Ó! ti dicsők, nagyok!
Köztetek nem tudok egyenest megállni,
Olyan félénk vagyok,
Olyan kicsiny vagyok!

Fejes István.

MISS NIGHTINGALE.

— Egy angol nőről a magyar nőknek. —

Irta **dr. Farkas László.** (Vége.)

November 5-én kötött ki a «Véctis» hajó a kis női társasággal Skutariban. Ép előtte való nap érkeztek meg Krimből a balaklavai csatában megsebesültek a Fekete-tengeren át. A nagy tornyos barak-kórházban s egy másikban akkor mintegy 4000 sebesült s beteg volt. Ezek gondozása reá bizatott. Még a széles folyosók is telve voltak két sor szalmazsákkal, melyeken ember ember mellett feküdt, alig engedve elég tért ahhoz, hogy átjárni lehessen. A halandóság rendkivül nagy, nagyobb mint a krimi sátrak alatt; hozzá még a legtöbben vérhasba és kholerába estek.

A helyzet kezdetben szerfelett nehéz volt. Minden a legnagyobb rendetlenségben, az orvosok és katonahivatalnokok állandó harczban a felett, hogy melyik van alárendelve a másiknak. Miss Nightingale azzal, hogy kötelességszerűleg alárendelte magát és személyzetét az orvosok akaratának, megszüntette a viszálykodást. Azonnal főző- és mosó-konyhát rendezett be; nappal sebkötéssel, műtéteknél segédkezéssel, éjjel pedig felügyelettel és virrasztással foglalkoztak; «megfedkeztünk teljesen arról, hogy tulajdonkép létezünk», irja egyik nő, haza küldött levelében.

Túlfárasztanám olvasóm figyelmét, ha mindazon igazgatási, berendezési, kezelési és ápolási részleteket közleném, melyek által sikerült

VASÁRNAPI UJSÁG

31. SZÁM. 1892. BUDAPEST, JULIUS 31. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | egész évre **12** frt, fél évre **6** ; Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre **8** frt, félévre **4** ; Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre **5.—**, félévre **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BOLGÁRIÁBÓL.

Méltó büszkeséggel mutathat minden bolgár hazafi arra a sürgés-forgásra, mely második fővárosában, Filippopolban most látható. Az első nemzeti kiállítást rendezik a bolgárok. Először mutatja be a bolgár nép ipari termékeit Európának. Ferdinánd fejedelem kormánya ezt is igen ügyesen rendezte. Kettős célt ért el. Nemcsak kiállítást szervezett, de azt Filippopolban rendezi, hogy ez által ezt a várost is hatalmas lökéssel előre vigye az európaisodásban. Az kétségkivül áll, hogy a bolgár városok gyors tempóban haladnak, fejlődnek. Azonban azt a mesés átalakulást, melyen Szófia az utolsó pár év alatt átment, nagyobbodott, rendeződött, szépült, egyszóval egészen európai szint öltött, a szomszédos Filippopol irigy szemmel nézte. Igen jó és üdvös volt a bolgár kormánytól, hogy ezt a kiállítást nem Szófiában, hanem Filippopolban rendezi. A ki Filippopolba megy, az Szófiát ugyis megnézi, holott ha Szófiában lett volna a kiállítás, kérdés, hogy külföldi látogatók lerándultak volna-e egyuttal Filippopolba is? Pedig ez a város megérdemli, hogy Szófiából oda utazzunk. Ma már kényelmes vasuti kocsival tehetjük meg ez utat pár óra alatt. Az ut pedig, mely Ferdinánd fejedelem székvárosából oda visz, egyike a legszebbeknek Európában. Óriási hegyek, rengeteg erdők, vizesések, kies fekvésü helységek, festői kolostorok váltakoznak gyors egymásutánban. Maga Filippopol is sajátságos fekvéssel bir. Jégtábla egyenességü síkság közepén, minden átmenet nélkül, néhány karcsu syenit-szikla emelkedik s ezen sziklára épült az a város, melynek több mint 2000 évvel nyul vissza története. Már az ó-korban is nagy szerepet játszott. Utóbbi időben Kelet-Ruméliának volt fővárosa. De bár fővárosi jellegét elvesztette, kereskedelmi, ipari tekintetben előkelő hely jut Filippopolnak az egyesült Bolgáriában. Ferdinánd fejedelem pedig, ki tetteiben minden körülménynyel számot vet, megadja Filippopolnak, a mi Filippopolé, s az évnek bizonyos részét itt tölti. Az 1888-iki népszámlálás alkalmával Filippopol lakossága 33.032 volt. Ezek között mintegy 20,000 bolgár, 5000 török, 4000 görög, stb. De bár sok a bolgár ma már Filippopolban, az érintkezési és különösen a kereskedelmi nyelv a görög. Igen szorgalmas és becsületes lakói vannak e városnak s megérdemli, hogy a kormány elősegítse emelkedését. Ma is kellemesen lepi meg e város, — melynek mai számunkban több látképét mutatjuk be, — a látogatót, s első tekintetre észre lehet venni a nagy haladást, mit azon idő óta tett, melyben közvetlen Bolgáriához tartozik.

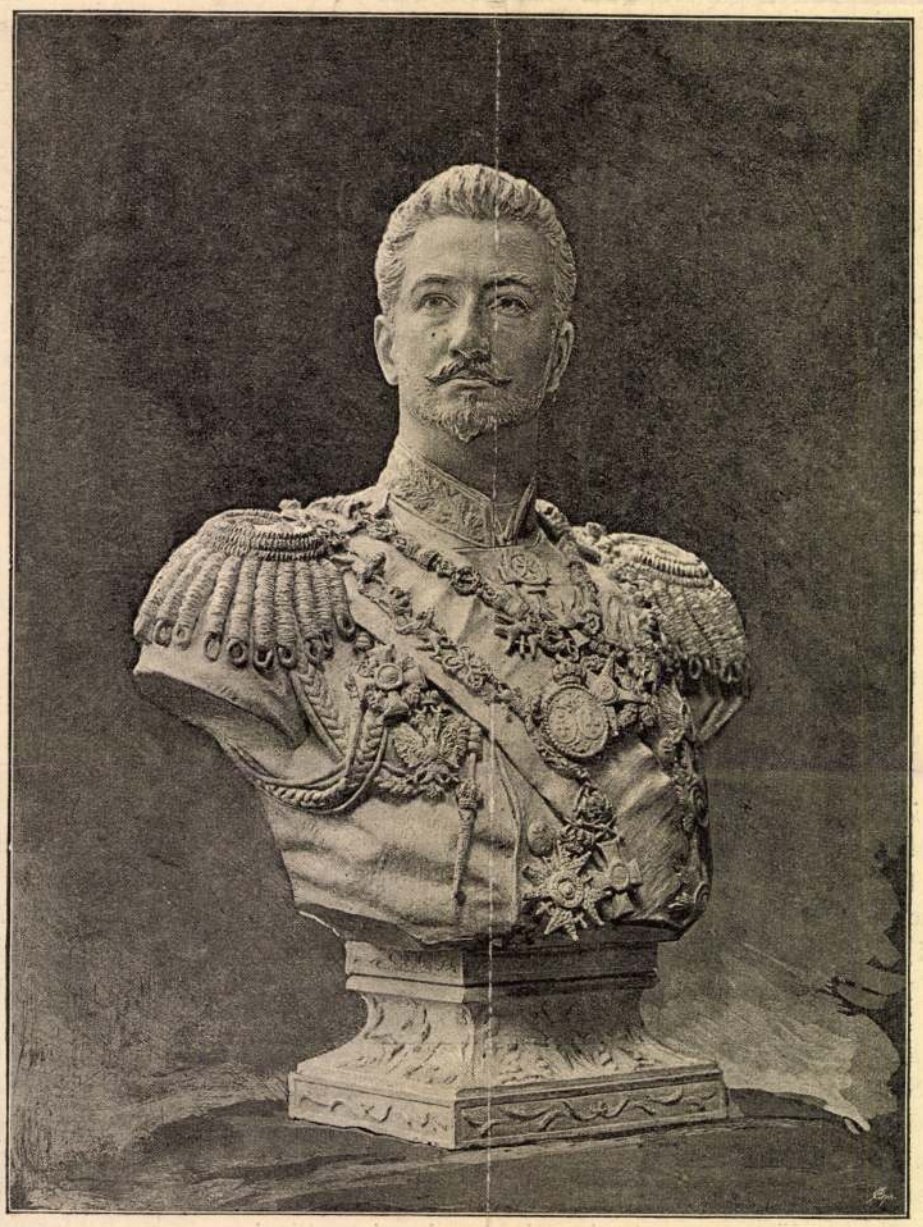

FERDINÁND BOLGÁR FEJEDELEM MELLSZOBRA.

Szécsi Antal szobormüve.

A filippopoli kiállítás újabb fényes bizonyítéka lesz, hogy Ferdinánd fejedelem miképen oldotta meg nehéz feladatát a bolgár trónon uralkodásának öt éve alatt. Alig van ország, mely rövid öt év alatt akkora haladást és igazi fejlődést mutathatna fel, mint a minőt Bolgária Ferdinánd uralkodása óta. Politikailag, szellemileg és anyagilag hatalmas lépésekkel tör előre az a szorgalmas nép. Az oroszok minden titkos és nyilt ellenségeskedése nem képes csak egy perczre is megállítani vagy megakasztani a haladást.

A kiállítás rendezését a bolgár pénzügyminiszter, Nacsevics és osztályfőnöke, Gyorgiev Mihály vezeti. Az utóbbi a budapesti kiállítás alkalmával bolgár biztos volt s szép jelentést irt akkori kiállításunkról. Filippopolban Magyarországnak külön osztálya lesz, melyet a magyar kereskedelmi múzeum igazgatósága nagy buzgósággal rendez, s az egész kiállításnak egyik legszebb részét fogja képezni. Hogy teljesen külön kiállításunk lesz, a boldogult Baross Gábornak köszönhetjük, ki a balkán-félszigeti kereskedelemre is nagy sulyt fektetett; sajnálatos, hogy nem állott rendelkezésére elegendő szakerő a keleti kereskedelmet illetőleg.

A jelenlegi kiállítás ma-

Széchi Armand

1919. okt. kiáll. V. Palota
Margitszigeti részlet, olaj.
1200.—

~~Arch. Köln.~~ ~~V. 31.~~

Szécsi Armand

Műszarnok festő Bpst
1923. tav. kiáll. 721.

16684-88. Posner, Budapest.

Szécsi (Schneider) Ármin

wil. Cs. Somorján (Pozsony m.)

1874. Dr.

1898/99 I. vendéglát

Tötössy Béla dr. V. 310.

Szécsi Anna

Szül. Cs. Soniorja 1874
jul. 17.
1899/900 I. vendéglát.

Lyalin V. 294, 295

Szécsi Armand

U. 1056.

Szécsi Armand

Magyarország
1938. dec. 11.

Karácsonyi kiállítások.

Szécsi Armand (VII., Damjanich ucca 42.) egy letünt világ kedves érzelmességét, gazdag részletező festői szemléletét finom kézzel viszi tovább, noha újabb képeiben a ma építőbb elveit is megszólaltatja.

Szécsi Armand, festő; szül. 1874 június 17-én Cs. Somorján
(Pozsony vármegye).

1907-ben (és 1909-ben) a Szépművészeti Múzeumban több képet másolt.

SZÉCSI ARMAND

92/a Rókavadászat, olajf.

92/b Kürtszó, olajf.

Nemzeti Szalon,
Magyar nép
1940 febr.-márc.

1839
CENTENARIUM
1939

Szécsi Armand festő

KATALOGUS

SZÉCSI ARMAND GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

*

		Ára pengő
1.	Mme Du Barry	300.—
2.	Holdas est (Akt)	250.—
3.	Modern Carmen	200.—
4.	Tennis előtt	200.—
5.	Strandozók	250.—
6.	Alagi táj	250.—
7.	Strand után	120.—
8.	Strand után	130.—
9.	Virágok	120.—
10.	Virágok	120.—
11.	Merengő	200.—
12.	Siesta	300.—
13.	Villa Alagon	100.—
14.	Csikóárverés	300.—
15.	Alagi kápolna	70.—
16.	Finis	70.—
17.	Finis	100.—
18.	Finis	100.—
19.	Finis	100.—
20.	Akt	150.—
21.	Éjjeli hangulat	400.—
22.	Bál után	300.—
23.	Tengerparton	300.—
24.	Esthajnalcsillag	1000.—

*

A képek havirészletre is kaphatók!

Hol és mikor?

KATALOGUS

*

KATALOGUS:

1.	Kerti székben	250 K
2.	Liliom	130 «
3.	Kis Doktor.....	170 «
4.	Csendélet	120 «
5.	Lábadozó betegek.....	300 «
6.	Sárga kaméliák	180 «
7.	Szomorú tüzér.....	200 «
8.	Sakkozók	200 «
9.	Syrén	450 «
10.	Hervadó virágok	200 «
11.	Narancsos csendélet ...	250 «
12.	Wodianer kertje	300 «
13.	3 pohár viz.....	100 «
14.	Csendélet	100 «
15.	Havas utczák.....	100 «
16.	Csendélet	100 «
17.	Monna Vanna	1300 «
18.	Siesta	300 «
19.	Csók	400 «
20.	A «Schwester»	500 «
21.	Várakozás	1200 «
22.	Portrait tanulmány ⟨Faludy Gábor⟩.....	nem eladó
23–24.	Salvator fhg. látogatása a Műcsarnok hadikórházban	«
25–26.	Auguszta fhgasszony látogatása a Műcsarnok hadikórház kertjében	«
27–28.	Könnyü sebesültek érkezése ⟨Brüll Alfréd Vöröskeresztes megbizott⟩.....	«
29.	Tizian profil	120 K
30.	Fonott üvegek.....	120 «
31.	Akt-tanulmány	100 «
32.	« «	50 «
33.	« «	70 «
34.	« « ⟨studium⟩	50 «

35. Ingadozás	500	K
36. Szökés	130	«
37. Virágcsendélet	70	«
38. Elhagyott virág	120	«
39. Sámson (vázlat)	nem eladó	
40. Adain és Luczifer a világ-ürben (vázlat)	«	
41. Charon átviszi a szelle-meket az alvilágba (vázl.)	«	
42. Nyolczas fogat (vázlat)	«	
43. Eszter Mordachajus előtt (vázlat)	«	
44. Kardvágás (vázlat)	«	
45. Koronázás a templom-ban (vázlat)	«	
46. Tükörhintó (vázlat)	«	
47. Napsütés (vázlat)	50	K
48. Margitsziget (vázlat)	70	«
49. Virágok	50	«
50. Virágos rét	50	«
51. Siesta	50	«
52. Virágzás	50	«
53. Tennisezők	50	«
54. Anonymus	70	«
55. Napsütés	50	«
56. Csendélet	50	«
57. Tájkép	50	«
58. Esthangulat	50	«
59. Virágcsendélet	100	«
60. Virágok	100	«
61. Kertben	100	«
62. Katonák	100	«
63. Tanulmány	100	«
64. Tanulmány	100	«
65. Tanulmány	100	«
66. Tanulmány	100	«
67. Tanulmány	50	«
68. Tanulmány	50	«
69. Tanulmány	50	«
70. Tanulmány	100	«
71. Tanulmány	100	«

Pallas nyomda, Budapest.

Szécsi Armand

festő

Nagyságos
Méltóságos

MEGHIVÓ

MŰTEREM KIÁLLITÁSRA

SZÉCSI ARMAND COLLECTIÓJA

1917. MÁJUS – JUNIUS

NAGY JÁNOS-
UTCZA 2. IV.

VERNISSAGE 1917.
MÁJUS 30

BELÉPŐ 1 K, HADI-
ÁRVÁK JAVÁRA

Pallas nyomda, Budapest.

MDK

Szécsi Armand

Ifju legény, of.

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

Szécsi Armand
Rókavadászat, olajf.
Kürtszó, olajf.

Magyarország a képzőművészetben. III. kiáll. Nemzeti Szalon, 1940, február, 121.

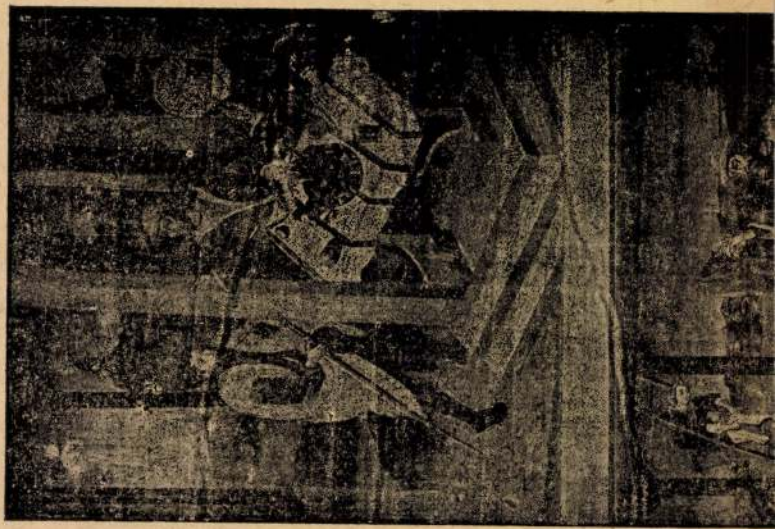

Szécsi Armand festőművész
Rózsaszinruhás nő
Lilaruhás nő
A Wiwa Művészeti Szalon csoportkiállitása.
1922. december 17.

Balkáni munka, XVIII. század.
Réz, mag. 13 cm.

MELLKERESZT,
kettős, áttört dísszel
XVIII. század.
Ezüst, mag. 8 cm.

FEDELES KANNA
Német munka, XVIII. század.
Aranyozott ezüst, mag. 9·5 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

FLAKON,
illatszer számára, kulacsforma.
Német munka, XVIII. század.
Ezüst, mag. 7·5 cm.

FLAKON,
illatszer számára, kulacsforma, vésett dísszel. Tal-
án MTG.
net munka, XVIII. század.
vozott ezüst, mag. 7·5 cm.

SKANNA,
nú testén vésett rajz, fedő, fafogantyú.
munka, XVIII. század.
ag. 19·5 cm.

S2ÉCS1 Armand Josté

OMIKE 1909-1944 549

Szécsi Armand MDK

Siesta, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Szécsi Armand
festő
U. 1056

Pesti Hírlap
1913. dec. 20.
(Műterem kiállítások.)

Monna Vanna,
Alnajáró, Szirén
c. képei, táj- és
virágtanulmá-
nyok.

er úr Ő Nagyméltósága
ző rendeletet intézte a
ez:
„Szükséget érzem annak, hogy a vidéki múzeumi és könyvtári ügy tekintetében hi-

E gondolatok vezetnek szükségkép arra, hogy a kulturpolitika jövő feladatát abban lássam, hogy a vidéki múzeumi és könyvtári ügy tekintetében is bizonyos góczpontok teremtessenek, oly góczpontok, amelyeknek gyüjteményei azután erőteljes támogatásra s fejlesztésre méltók. Ily góczpontnak tekintek szükségkép minden szellemi központot, amelyet valamely egyetemmel vagy más főiskolával biró város képez. Emellett azonban jogosultnak, sőt nagyjelentőségűnek tartom az ország egyes helyein az olyan különleges gyüjteményeknek létrejöttét s fennállását, amelyek az illető hely vagy vidék természeti vagy történeti jelentőségét domborítva ki, alkalmasak arra, hogy az országnak különleges értékű, **egymagukban álló,** *sőt* **nemzetközi jelentőségű** *intézményeivé váljanak. A felvidéken egy Tátra-múzeumra, a Dunántúl egy Balaton-múzeumra, bányászati akadémiánk székhelyén egy bányászati múzeumra gondolok, amely intézmények nagyobb erejű, hatályosabb támogatás [illegible] az illető helyre, avagy vidékre nézve minden adatot egybegyüjtve, egyfelől a tudo-*

MDK

Szécsi Armand festőm.

nem azonos Schönberger Armanddal.

Rendez-vous. Olf.

Csendélet. "

Művészház. - 1913. Zsürimentes kiáll.

-Amerika-VII.-214.-

Szécsi Armand
festőművész

— **Képkiállítás Alagon.** Az alagi pályaudvarral szemben, az úgynevezett alagi pavillonban, a hadiárvák javára rendez kiállítást a Műcsarnok kiállításairól ismert festőművész, *Szécsi* Armand. Alagi tájak, lóverseny témájú képek és egyéb kompozíciók teszik a kiállítás anyagát.

Est
1929 I 18

Szécsi Armand
festőművész

— **Képkiállitás Alagon.** Szécsi Armand festőművész gyüjteményes kiállitása a hadiárvák javára január 13-án déli 12 órakor nyilik meg az alagi pavillonban gróf Pejacsevich Albinné védnökségével.

Pesti Hirlap
1929 I 17

Szécsi Armand
festőművész

** **Szécsi Armand** festőművész az alagi pavillonban (a pályaházzal szemközt) e hó 19-én nyitja meg gyüjteményes kiállitását.

Magyar
1929 I. 18

MDK

Szécsi Armand, festöm.

Müteremsarok.	Olf.
Parkrészlet.	"

OMZ-MUZ.-OMIKE Képzöm. csop. V. kiáll.
1943. szept. 24.-okt. 17. Kat.

MDK

Szécsi Armand, fasiő

Parforce vadászat

Omike – III. Képzőm. kiáll. – 1942 jan. – Fm.

Szécsi Armand

MDK

Üldözöttek

Műcsarnok 1943.nov-dec.
Téli kiállitás

Szécsi Armand

MDK

Uldözöttek

~~Kxxxxxxx~~

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Embléma

Szécsi Árpádné:
Őrsejelyező kopont
(Biztonítás)

1963-

Tasak

Szécsi árpádné:
Allami Biztositó

1963.

Tanrend

Szégi Arpádné:
Alami Biztosító

1963. M. H. Hrch.

Okle vél

Ízéci Arpádné
Bpesti Méh

1963.

Mévi ïa vö zlö

Szécsi Arpádné:
Allami Biztositó

1963-

Ujévi üdvözlő

Szécsi Arpádné:
Kayerület gyógynev,
és tápszergyár

1963

Katalógus

Szégi árpádné:
Futball cukorka

1963. M. H. Arch.

Bomagolás

Szécsi Árpádné:
Artex, kül. kat.

1963

Csomagolás

Szécsi Árpádné:
Hullám va szet,
szárék,

1963.

Röplap

Szücsi Árpádné:
Iskolák körötti
vers en yszerződés

1963.

Em blémer

Szécsi Arpádné:
Állami Biztosító

1963.

Čtuke

Třeci aspiráduě
Ecetes vajbab

1963.

Čtulke

Szégi Arpádné
Vu Gott Vajbab

1963

Čítka

Řeči úspěšné
Kalouttiňů

1963 -

Cillke

Szécsi Árpádnt
Rakoń Kabartu

1963.

Cimke

Szécsi Árpánné
Sólet Bab

1963.

Bomagolás

Szlovi Árpádné:
Praliné bekoládé

1963

Cromagolás

Szégi Árpádné:
Frutti karamella

1963.

Csomagolás

Szégi árpádné:
Peti cukorka

1963

Prospektus

Szécsi Arpádné:
Talex, (Artex)

1963. M. H. Arch.

Prospektus

Szécsi Árpádné:
Tálca, Artex,

1963. M. H. Hrch.

Prospektus

Szécsi árpádné:
Idukta receptkönyv

1963

Plakát

Szécsi Árpádné:
artex, mü. nev.
(29.5 x 42)

1963. M. H. Hrch.

Csomagolás

Szécsi Árpádné:
Körgőkocka
Hobor

1963.

Pomá jolás

Szécsi Árpádné:
Kopi tojás dersert,

1963 -

Csoma gólás

Szécsi Arpádné:
Ken due velles antó,

1963

Bonacigolás

Szécsi Ajpcidué:
Autorovi gyümölcs

1963

Csoma Jolás

Szécsi Árpádné:
Tojás d ra ssé

1963.

Csomagolás

Szécsi Árpádné:
Vegyes dragsé

1963

Csomagolás

Szécsi árpádné:
Cukorbetegeknek
– csokoládé

1963

Szécsi Arpád épitész

M.D.K.

IB RTSRV 6. Iroda

Gázszilikátgyár, Berente

repr.

Épités éve: 1963.

Magyar Épitömüvészet 1964/2. 56-57. l.

Szécsi Árpádné
grafikus

M.DK

Csomagolástervei írlésesek.

Bauer Jenő: Reklám 68
Műveszet, 1969. július - 43 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Szécsi Árpádné, ipari formatervező

Tetrapakk csomagolási tervei.

Sz. A.: Ipari formatervezés és reklámgrafika
Kiállítás a Műcsarnokban 7.

Népszabadság. Bp. 1969. jan. 8.

Szécsi Armand

nem azonos Schönberger Armanddal.

1913. zsúsimentes kiáll.

Művészház.

Rendez-vous, olaj. 200.—

Csendélet, olaj. 200.—

Amerika VII. 214

K.

Nem magyar honosokat nem

* A választói jogosultság az **illető rovatban** egy 1-es szám beirásával jelölendő meg.

MDK

Szécsi Armand: Üldözöttek, olf.

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr. 21 - márc. 19.

Kécsi Szpádné

Csomagolásterveket szerepel a „Design 68" c kiállítás on a hirnaznok ban

f. j.: Design 68

Magyar Nemzet 1968 XII. 30

Szécsi Árpádné

A DESIGN 68 reklámgrafikai kiállításán (Műcsarnok) kitüntetik csomagolástervei.

Magyar Grafika; 1969. 2. sz. 5. l.

MDK

Szécsi Árpádné

4. m. plakát kiáll. Műcs. 1961.

Szécsi Ariadne

Szabad Művészet

1950. 11 sz. 445. l.

vételár hátralékot ---- havi részletben, amelyek közül
a további részletek pedig a következő hónapok----/----

Az esedékes részleteket Önöknek az említett i
át fogom utalni és ilyen módon mentesítem a céget az
kiküldjön.

Jogukban áll az Önöknél lefizetett összegeket
törlesztésére fordítani. Ha bármely részlet fizetésével há
lási összeget esedékesnek nyilvánítani.

Az eladás az Önök részéről csak akkor jogérv
tatták és jelen megállapodás egy másolatát nekem átadt

Késedelmes fizetés esetén törvényes évi kamat

Per esetére kikötjük a budapesti kir. közp. jár

Elismerem jelen megállapodás egy másolatának

Budapest, 193 ---- 18

Fenti kötelezettségekért egyetemleges készfizető

Budapest, 193----

Szécsi-Baumhorn Olga

Tavaszi Szalon - Nemzeti Szalonban - képpel szerepel
/olajfestmények/

Pesti Hirlap 1931,VI.el.

MDK

Szécsi-Baumhorn Olga, festö

Nevetö lány.	Olf.
Fiu cellóval.	"

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Szécsi Jolán

Szécsi Jolán keramikus, II. Tölgyfa-u. 16. 367-376

Átvitel:

Bntárvb 1940 szept.

ISKOLAI HASZNÁLATRA

N

Csoportosítás	Alapkönyvi jel- és szám	Datum 19.....	S z ö v e g	Bizonylat száma	Lejárat			Terh
0	1	2	3	4	5	6	7	

Ke. D. K.

SZÉCSI J. Keramikus

Csányi 1954. 60., 107., 117. l.

MDK

Szécsi Jolán

Kfj.: Kiállitásokról. Magyar Nemzeti Müvészet 1938. 4.sz. 80.l.

MDK

Szécsi Jolán keramikus

Irj: Kiállitásokról. M.N.Művészet. 1938.
4.sz. 80. o.

MDK

Szécsi Jolán

kerámia munkával résztvett az alábbi kiállitáson

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparmüvészet 1937. 247.l.

MDK

Szécsi Jolán

Kiállitásokról. Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4. sz. 80.l.

Szécsi Jolán MDK

keramikus

Az Iparmüvészeti Társ. Karácsonyi Vására, kiáll.
Magyar Iparmüvészet 1937. 247.o.

Kécsi Hakker József

vod
z

Nádai Pál =

Hár, kert, napfény

Bp. é. n. 72 l.

Neppel

A'. 150(7)

Szécsi Hacker József

Szécsi-Hacker József iparmű-
vész-tanár, V. Alkotmány-u. 16.
126-097

Bptávb 1940 szept.

Szigetvár.

A középtért a bástyákkal
el, az előtérben a folyót áth
látszanak. Felirata

fölül középütt: SIGETH
jobbra: 73.
magyarázó szövegének kezdet

Rm., mér. a vk. 6

Szécsi Hacker József

A Hoffmann Ferenc
képkeretgyár pavillonja
a XXX. budapesti nem-
zetközi vásáron.

Terverte fenti.

Repr.

Képrőművészet

1935. 85 sz. 127. l.

Telefonhírmondó és Rádió rt., a **Magyar Országos Nemzeti Gazdasági Bank rt.,** a **Magyar Hirdető** sága és felügyelőbizottsága, valamint a vállalatok lenti, hogy ezeknek az intézményeknek megsát atyai gondoskodással szerető felejthetetlen,

ozma Miklós

mányzói biztosa, ny. belügyminiszter, a felsőház

Szécsi – Hacker

A Soproni selyemipar
rt. pavillonja a
budapesti nemzetk. vá-
sáron, repr.

Képzőművészet

1933. 132. l.

felmerült jövedelmet jelentett

hagyott uj vizszolgáltatási sza-

beszedett közcsőépitési hozzájá-

§.alapján a 8 %-os jövedelmező -

egváltása /6o.821.79 P/. A lak -

?vel több bevételt eredményeztek.

l származó bevételek jelentős mér-

ezelésü gazdálkodásra való áttérés

lönféle jövedelmeket csupán három

tt lakásokért /16.o2o.-P/, Nyomás-

o.- P/ tételekre. Az áttekinthető-

ljes tagoltságukban mutatjuk ki,

l szétosztás és az előirányzattal

oi kimutatást közöljük.

MDK

Szécsi-Hacker József

A Hoffmann Ferenc képkeretgyár pavillonja. XXX. bpesti nemzetk. vásár. Terv.: Szécsi-Hacker József. Repr.

Képzőművészet, 1935. 85. sz. 128. l.

MDK

Szécsi-Hakker és Csapó-Heim ép.- k.

Sopron selyemipar rt. standja. Repr.

Budapesti Nemzetközi Vásár.

Tér és Forma. 1932. 158.l.

MDK

Szécsi-Hakker József iparművész

Asztalterités abrosz nélkül. Repr.

Magy. Iparművészet, 1930. 171. lap

Szécsi Ilona

1907/8 – 1913/14

Ferkèpzomfoiskèvk

137.1.

T. 856.

el megerősitett vár fokán török lo-
go Sagiwa-n túl hegyek látszanak,
flu: Vulgo Teyssa-n csolnak és hadi-

5.5 : 11.3 cm.

Szécsi Ilona

Szül. Budapesten 1887 okt. 22. Rk. okl. rajztanítónő.

1912/13 I. első osztálybeli mű-vesznő. Deák Ebner Lajos nál

1912/13. II. első osztbeli n. o.

(Szül. 1888 okt. 23.)

1913/14. I. másodosztálybeli n. o.

1913/14. II. " " "

K.

Miske Kálmán báró: Bronzkori typolo-
gia VI. 77 — 97.

MDK

Szécsi Ilona, okl.tanítónő.

szül Budapest, 1887 okt.22, v. 1888 okt.23. rk.

1912/13 I.	Első osztálybeli művésznövendék	Deák Ébner Lajosnál.
1912/13. II.	" " "	u.o.
1913/14. I.	Második osztálybeli	u.o.
1913/14. II.	" "	u.o.

? ? ?

MDK

Szécsi Jolán iparművész

Kiállitója az állandó mintakiállitásnak, kerámiával.

Magy. Iparművészet, 1939. 220. lap

Szécsi Jolán

Sparmiverz

l. Magy Sparmiverzek

1938 203 l.

106. kép. *Pesellino, Francesco: Kálvária.*

MDE

Szécsi Jolán

Erj: Kiállításokról. M.N.Művészet, 1938.
4.sz. 80. o.

Szecsi Jolán

Udvarlás c. Ee-
rámiája repr.

Magyar Sors

1937. 2. 27.

M.D.K.

Szécsi Ede
rajzai

A szegedi Tisza rajzait Fadrusz és Szécsi
készítette.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 122 l.

MNK

Szécsi Gyula, illusztr.

Bárczy István: Mulattató vadászrajzok. Vidám kalandok és adomák gyüjteménye. Bp. 1905.
Tompa Mihály: Összes költeményei. Rendezték barátai: Arany János, Gyulai Pál, Lévay József és Szász Károly. Bp. Méhner.

Dr. Szerlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp. 1936.
Könyvdíszek. - Könyvillusztrációk.
Irv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 89.l.

Szécsi-Hacker József

„A modern kiváltak" címmel vetített képes előadást tart a párisi magyar okt. 13-án az Ip. m. Múzeumban. (Másik előadó Jaschik Álmos.)

Iparművészeti előadások.
N. U. 931. X. 11.

Szécsi - Hacker József

„A modern kirakat" - ról fart népszerű vetítésképes előadást az Iparm. Muz.-ban. 931. X - 13. - án.

P. H. 931. X - 11.

M.D.K.

Szécsi-Hacker

Négy rajz "Tavaszi divat" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1918. márc. 17-24. VII. évf. 12. sz. 39. l.

MDK

Szécsi-Hacker József festő

Szinházi Élet 1917. 5o. sz. 11.1.

Szécsi Jolán

keramikus

l.

a 1

MAGYAR IPARMUVÉSZET

1937. 21. l.

Szécsi Jolán

Matyó család. Szécsi Jolán keramiája.

Tél a művészetben.
(Bpest, 1940)

apjától nem vásárolnak többé képet. Az apja illuzióinak megóvásáért elfogadja az ajánlatot... A maga illuzióival nem is törődik.

A harmadik felvonásban a Weyregg-palotában találkozik az egész társaság.

Hubertnek, aki nagy bánatában már azt sem tudja, gróf-e vagy muzsikus, semmi kedve sincs. Szomoruan járkel, szentül meg van győződve, hogy Liza igazán és hűségesen csak Huberrette őt és a vagyon, a gazdagság kedvéért elfordult tőle. A kedves Kolumbia azonban, nem hiába női névrokona Amerika nagy felfedezőjének, felfedezi, hogy mindez csak játék. Liza igazán és hűségesen csak Hubertet szereti és mikor így szépen kimagyarázódik minden, semmi akadálya sincs többé, hogy a szerelmesek annyi balszerencse és oly sok viszály után egymáséi legyenek.

Nagy része van a „Padlásszoba" páratlan sikerében a kitünő előadásnak, amely a legjobbak közé tartozik, amit operett terén nálunk produkálni lehet. A Városi Szinház friss, fiatal együttese feltartóztathatlanul győzedelmeskedik az egész vonalon. Különösen *Péchy* Erzsi, Liza szép személyesitője az, akinek alakitása a közönséget érdekelte. A fiatal művésznő, aki a Vígszinházban kezdte meg pályafutását, a „Padlásszoba" női főszerepében egyszerre a legelső primadonnák sorába jutott. Természetes, kedves játéka mellett nagy feltünést kelt és rendkivül sikert arat éneke, üde tisztaságu hangja. Hubert szerepében *Galetta* Ferenc a partnere, aki gyorsan lett népszerü a Városi-Szinház közönsége előtt. Versenyez vele *Zádor* Dezső, aki az idősebb Weyregg gróf szerepében nyujt kiváló alakitást. Hatalmasan zengő baritonja betölti a nézőteret.

A telefonos-kisasszony kedves alakját *Csatay* Janka viszi szinpadra. A

PÉCHY ERZSI, GALETTA
Városi Szinház: „Padlásszoba". *Labori felv.*

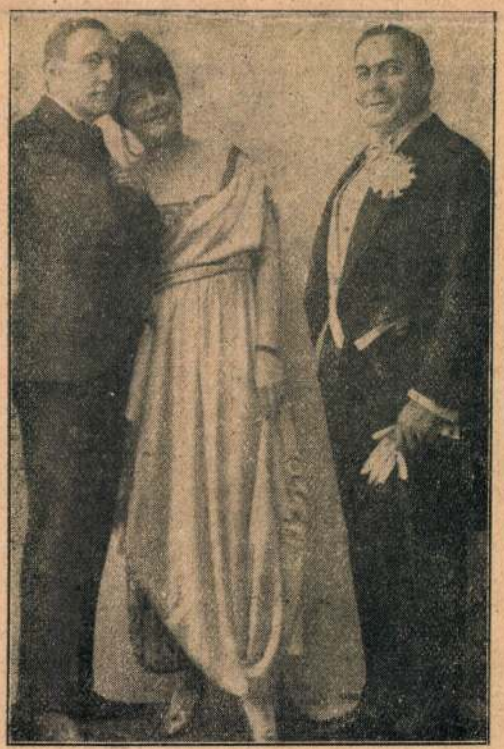

GALETTA, PÉCHY ERZSI, ZÁDOR
Városi Szinház: „Padlásszoba". *Labori felv.*

kitünő társalgási színésznő ezuttal is elsőrendű szubrettnek bizonyul. Özv. Schwabingerné, a bohémtanya szállásadó asszonya *Mihályfi* Júlia kedves zsörtölődésével válik eleven alakká, Winkelberg festő alakját pedig *Sarkadi* Aladár ruházza fel minden kedvességgel, jóizű humorral. Két epizódszerepben — Brösel és Rohrbach — *Járai* Sándor és *Sik* Rezső nyujtanak kabinetalakitásokat.

A TERRORIZÁLT SZERZŐ. Szép Ernő, a poéta a mult este fentjárt a Modern Szinpad öltözői körül. Nagy örömmel fogadták: ez természetes és mindenkinek volt valami mondanivalója a számára. Legérdekesebbet azonban Ilosvay Rózsi, a szinház legfiatalabb tagja kérte tőle:

— Kérem, irjon nekem egy számot... — igy állt elébe és többet nem is mondott.

Szép Ernő meghökkent, nem tudott válaszolni, majd tréfára forditotta a dolgot és kijelentette, hogy ő „csak nagy művésznőknek ir, nem pedig kislányoknak". Ennyibe maradt a dolog.

Másnap délelőtt Ilosvay Rózsi beállitott Szép Ernő alsómargitszigeti lakására. Kopogtatás nélkül ment be. Szép Ernő ép reggelizett. Ilosvay behuzta az ajtót, rácsavarta belül a kulcsot és igy szólalt meg:

— Innen ki nem megy addig, kedves költő ur, amig nekem nem ir egy számot.

Szép Ernő szóhoz sem jutott, Ilosvay Rózsi folytatta:

— A nővérem az előszobában vár, én pedig addig el nem megyek innen, amig kész nincs a szám.

Hogy hogy végződött a csata, nem tudjuk, de Szép Ernő megigérte, hogy számot ir Ilosvay Rózsinak.

***

EGYSZERRE HÁRMAT... Zipser bácsihoz beállit egy kislányka és kottát akar venni. Zipser bácsi ajánlja a legujabb *Kovács* Károly dalt: *Egy dal, egy csók, egy üzenet...* cimüt.

— Hogy ez? — kérdi a kislány.

— Két korona ötven fillér.

— Ez nagyon drága, eddig olcsóbb volt.

— Ja kérem, eddig kapott egy dalt, de most kap még egy csókot és egy üzenetet is.

A „GYURKOVICS FIUK"-BÓL — SZINDARAB. Szinházi körökben hire jár, hogy *Herczeg* Ferenc egykor nagy sikereket aratott darabja, „A Gyurkovics lányok" mintájára szindarabra dolgozza át „A Gyurkovics fiuk" cimü regényét is, mely a jövő évadban a Magyar Szinházban kerülne előadásra.

A „Szinházi Élet" divatrevüje

A Szinházi Élet, attól a szándéktól vezetve, hogy a divat megnyilvánulásait az eddiginél közvetlenebb módon vigye hivei elé, f. hó 15-én délután ½4 órakor a Modern Szinpadon Angelo és Szécsi—Hacker József tervezésében eddig Budapesten még nem ismert kivitelben, a maga nemében egészen ujszerü divatrevüt rendez. A közönség oly páratlan rokonszenvvel és érdeklődéssel fogadta szándékunkat, hogy alig győzünk a sok-sok kérdezősködésre felvilágositást adni. Szerkesztőségünk telefonján Budapest minden köréből egyaránt szünet nélkül érdeklődnek a részletek iránt és a főváros előkelőségei épugy, mint a művészvilág bejelentették már most a jelenlétüket.

Miben is fog állani a Szinházi Élet divatrevüje? Egy kedves, intim belvárosi szinházban, a Modern Szinpadon — menten minden reklámszerü tendenciától — a divat szolgálatába állitottuk a művészetek összes ágait és egy ötletesen összeállitott műsor keretében egy oly szórakoztató és oktató délutánt nyujtunk, mely annyi pompás látványosságot hoz, melyet egyébként csak nehezen és ritkán szerezhet meg magának valaki.

A revü voltaképen egy divatesztetikai értekezés keretein belül folyik le, melynek folyamán élő modelleken bemutatásra kerülnek a mai és tavaszi divat legujabb termékei, kezdve a legegyszerübb házi ruhán végig a legpompásabb costumeig.

Az első részben egy előkelő divatos hölgy napjának minden öltözködési módját mutatjuk be, kezdve a reggeli pongyolán, egész napján végigkisérve. Csupa ragyogó, ötletes toalett, legelső divatcégeink elsőrangu termékei.

A második rész, a háborus nehéz viszonyok tekintetbevételével, olyan uj ruhákat mutat be, melyek szigoruan alkalmazkodnak a mai nehéz anyagbeszerzési viszonyokhoz és amellett megadják még ma is a lehetőséget, jól és izlésesen öltözködni anélkül, hogy az ugynevezett hadidivat illuzióronto kinövéseit kelleue elfogadni. Különös tekintettel voltunk itt a hivatást üző, a dolgozó nő célszerü ruházkodására, melyre szintén sok jól sikerült példát mutatunk be.

A harmadik rész a szinpadi öltözködés

SHAKESPEARE A NYUJORKBAN

SZINHÁZI REGÉNY · ÍRTA: HARSÁNYI ZSOLT

Major Henrik rajzaival

XIX.

A hatos villamosok szaladnak a nyugati pályaudvartól az Oktogon felé. Onnan Erzsébet, onnan József, onnan Ferenc-körutjára. Aztán megfordulnak a sárga bestiák, hogy visszajöjjenek a nyugatihoz. Ahol fordulnak, ott rendszertelen külvárosi tér van, valami jelentéktelen zöld és egy pár lóca a gyereket sétáltató dadák számára.

Az egyik lócán ült valaki. Ült és merően maga elé nézett. Hóna alatt kéziratcsomó. Tiszta és derült téli délután volt, már nem világos, de még nem este. Itt-ott gyuladozó lámpák fénye ütközött fel a kékesbarna háttéren és a lámpák körül sárga fényvonalas udvart látott a szem az enyhe homályban.

A szőke idegen felriadt. Valaki megérintette a vállást. A kis Balla volt, a rendőri riporter.

— Mi az, papa? — kérdezte Balla. — Csak nem ereszti búnak az orrát? Hallottam Pálmai Sáritól, hogy a darabot mindenütt dobták. Hát az nem nagyon kellemes. De azért kár így elfiatalodni.

Az idegen vállat vont és nem felelt. Balla folytatá.

— Ki kéne találni valami jó écát. Jöjjön fel hozzánk a szerkesztőségbe. Ott sok a szinházi ember. Ravasz emberek, fink és dörzsölt emberek. Hátha kitalálnak valami jó tanácsot. Csupa szinházi szerző, jó volna beszélni velök.

Már állt az idegen. Sőt már mentek a hatos villamos állomása felé. Felszálltak és az uton alig beszéltek valamit. Egy jó negyedóra mulva befordultak a Pesti Napló kapuján, nagy ügygyel-bajjal vergődve át a tömegen, amely egymást lökdösve, tolakodva nézte a kirakatokat és olvasta a kiragasztott táviratokat a lámpák esti fényében.

Fenn az idegen csodálkozva nézett széjjel . . . Még nem járt pesti szerkesztőségben, de ahogy olvasmányaiból és beszélgetéseiből egy redakciót rekonstruált magának, az egész más volt, mint ez a helyiség. Ő rozzant asztalokat képzelt, sürü füstös szobákat, bohém-romantikát, izgalmas futkosást és kedélyt. Ez más volt, előkelő, nyugodt, gazdag és furcsa. Folyosó szaladt körül, amely nyitva hagyta az udvart. Az udvar rengeteg kiadóhivatal, könyvekkel és bazilikaszerü pénztárral, az egész mint egy bank, a sárga és zöld szinek, a formák és vonalak gőgös öncélja, mindez erősen fütve, lárma semmi, az izgalomnak nyoma sem, a telefonok csengése elhalkult a jó csukódó ajtók mögött.

— Milyen gazdag dolog! — vetette oda elismerően az idegen.

— Falus! — felelte a kis Balla a lokálpatriotizmus bizonyos nemével. És vezette az idegent. Egy ajtón benyitottak. Az előszobában egy kisasszony iratok rendezésével volt elfoglalva.

— Manci, — szólt Balla, — itt a báró?

— Itt van. Nincs nála senki.

Balla ajtót nyitott és betessékelte az idegent. Az iróasztal mellől egy bámulatos fej pillantott a belépőkre. Széles szája, erős álla, az eleven szemek között előre ugró nagy orra, ritkás haju feje a ráncos homlokkal olyan arcot adtak, a melyet nem lehet egykönnyen elfelejteni. És mikor az egész jelenség, az archoz tartozó termet felemelkedett, a szőke idegen szinte falta ezt a különös

fejezete. Ebben a részben behatóan foglalkozik a szinpadi öltözködés minden fogásával. Ragyogó, fantasztikus kreációkat fog látni a publikum az ő ismert kedves művésznőin, kik mindegyike a maga művészete szerint valami kedves kis aktualitást hoz, hol énekel, hol táncol változatos látványos műsor keretében. Kökény Ilona, Somogyi Nusi, Boross Géza, Erdélyi Géza külön érdekessége ennek a fejezetnek.

A közönség kedvence, a finomkezü Angelo és Major Henrik, a nagyszerü karrikaturista, a közönség előtt nagy táblákon divatrajzokat mutatnak be. Angelo az ő szokott elegáns modorában rajzolja meg a divatos hölgy egy-egy alakját, mig ennek karrikaturáját ugyanekkor Major rögziti meg ötletesen.

Aztán megindul a nagy felvonulás: a szalonok hatvan kedves fiatal próbakisasszonya egymásután lép a közönség elé. Káprázatos felvonulás lesz. Kétszáz gyönyörü ruha. Milliós értékek. Mindezek legelső divatcégeink legsikerültebb alkotásai. Budapest összes előkelő divatszalónjai résztvesznek revünkön és a legujabb modellokat mutatják be kalapban, szőrmében, ruhában egyaránt. A magyar kéz tendenciájában épült fel a revü és megrendezésében főképen az a cél vezetett, hogy öltözködési iparunk óriási fejlődését mutassuk be szemléltető módon a közönségnek; magyar kezek magyar munkáját a maga tökéletességében.

A revü tervezői óriási munkát végeztek a délutánunk létrehozásában. Mindketten külföldön töltött hosszu évek számos tapasztalatát hozzák működésükben. Angelo, aki Párisban a legelőkelőbb cégek házi kreátora volt és jelenleg is a német piacot látja el elismert sikerült kreációival és Szécsi-Hacker József festő és divatesztetikus számos külföldi divatrevü rendezője, egyenkint a maguk neméhen tökéletes munkát végeztek. A közönségnek páratlanul érdekes látványosságban lesz része, szórakoztató műsorban és gyönyörü toalettekben egyaránt.

A Modern Szinpad pénztára már megkezdte a revü jegyeinek árusitását és az a nagy érdeklődés, melyet már most észlelünk a közönség minden körében, fáradságos munkánk jóleső eredménye.

Jegyek elővételi dij nélkül válthatók. Páholy 100, 80, 60 K, ülőhelyek 25—6 koronáig.

HAJDISZEK SZEMERÉNÉL

SZÉCSI-HACKER JÓZSEF
műtermében

ANGELO

Színházi Élet 1917. 50. szám

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUN – 5

PAJTÁS

Szécsi Hédi

1021

művész-sarok

„LEÁNYFEJ" ceruzarajz,
Szécsi Hédi, Budapest

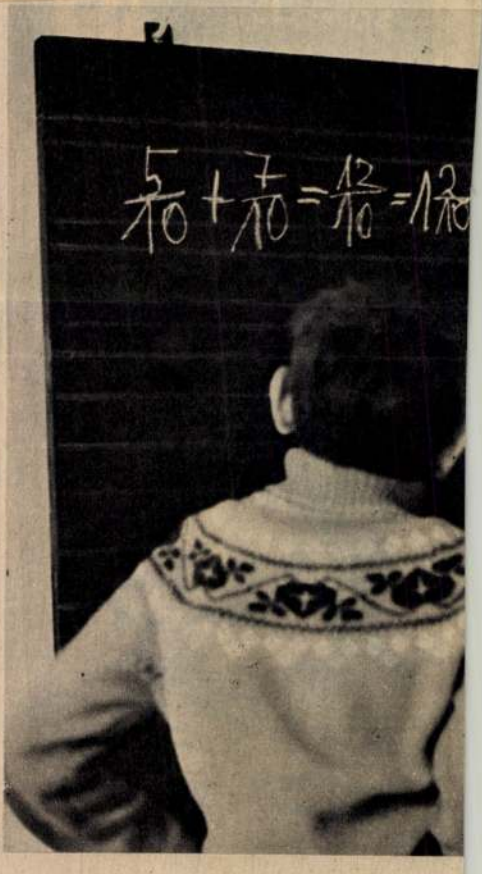
5/10 + 7/10 = 12/10 = 1 2/10

Szécsi Istvánné, népművész

Hódmezővásárhelyi.

Díjat nyert.

–: Kiosztották az idei Kis Jankó Bori-
díjakat 6,

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 13,

Szécsi Ivánné hódmezővásárhelyi népi iparművész a x. Vas Jankó Bori hímző emlékpályázaton Vas Jankó Bori díjat kapott hímzéses szalagjáért

(lm) A népművészek jubileumi ünnepe Mezőkövesden.

Szabad Magyarország 1972/190 2 old.

Szécsi István ötvös

a Nőbarátok Köre a Benczur u. i Pásztás Művelődési Központban működik. Művészekkel, műveikkel ismerkednek meg a tagok. a művész művéct is a kör tagjai bocsátják bemutatásra.

Szalay Károly: Műgyűjtők egy művelődési házban.

Magyar Hírlap, 1945. máj. 15.

Weöres Sándor
Az élet megértése

Figyeld a tüneményekszakadatlan áramlását: mind más és mindig más és mégis mindig azonos. Figyeld tested fájásait: a tompán húzódó sajgástól az élesen villámló fájdalomig mennyi változat! S ezek folyton cserélődnek, egymásra rétegeződnek, akár egy zenemű motívumai, vagy a fán a lombok, gallyak, virágok csipkézete. Figyeld a történelemben, a jelenkorban és saját hétköznapjaidban a jószándék, szenvedély, hazugság, erőszak egymásba-mosódó vonulását: mindaz, amit magában-véve rossznak, csúfnak, aprónak ismersz, oly harmóniává szövődik, mint a felhők vándorlása, vagy a hegykúpok láncolata.

Az életet úgy kell megérteni, mint egy zeneművet. Ha el tudsz vonatkozni mindattól a kellemes, vagy kellemetlen hatástól, melyet az élet dolgai, egyenként, egyéniségednek jelentenek: felismered a közös szépséget a hullámok játékában és tested fájásaiban és mindenben. Mind más és más és mégis mindig azonos. A dolgoknak ne a szerepét és hatását figyeld, inkább mintázatát és iramát: csak ezen az úton értheted meg az életet, természetet, embertársaidat és önmagadat.

Az országhoz

Amelyik nemzet fölényben akar lenni más nemzetek fölött: hóhérrá, vagy bohóccá válik.

Nemzetük életét elmocsarasítják, kik nemzetük valódi, vagy vélt erényeit hangoztatják s a kíméletlen bírálatot tűrni nem akarják.

A legnagyobb csapás, ami egy népet érhet, ha egyoldalú irányítással az ítélőképességét tönkreteszik. Az ilyen nép elzüllik és mennél vásáribb kalandor nyúl érte, annál könnyebben odadobja magát. Nincs az a kívülről jövő veszedelem, végigdúlás, évezredes elnyomás, mely ezzel fölérne.

Az igazságról

A szavak különlévők és gyöngysor-szerűek, a dolgok összefüggők és halom-szerűek. Ezért a szavak és dolgok csak súrolják egymást.

A gondolat összetett és kimondható, az igazság egyszerű és kimondhatatlan. Igazságot csak beszéd nélkül tudhatsz meg, tehát csak önmagadtól. Tedd alkalmassá lelkedet arra, hogy az igazságot tudhasd benne.

Putnoki A. Dávid
ISTENEM, MARADJ VELÜNK!

Mi lesz velünk, ha elrohan a nyár?
Mi lesz velünk, ha az időnk lejár?
Nem marad más csak színtelen lelkünk,
Istenem, mi lesz velünk?

Mi lesz velünk, ha elfogy a napsugár?
Ha a Nap kiég, s az örök sötét beáll?
Elborítja eget-földet, s fehér telünk,
Istenem, mi lesz velünk?

Mi lesz velünk, ha elpusztul a világ?
S ha zsúfolt temető lesz, s nem virág.
Ha eltávozunk, többé nem érezhetünk,
Ó Istenem, mi lesz velünk?

Tiéd a világ Uram,
a tél, s a nyár!
A kezdetektől Te vagy az élet, s a halál.
Ha beáll a nagy változás,
az semmi nekünk.
De csak akkor, ha maradsz velünk!

Pásztohy Domokos
MESEVILÁG

Zsombékos, nádas terület:
tarka récék csónakáznak,
bölcs gólya indul a lápnak,
kócos pásztorkutya üget.

Töltés-földút fut a sziget
víg-virágos rétje felé.
A mészfehér házak elé
igaz húsvét-hitet viszek.

Fogadnak kedves, szép szavak,
cifrára festett tojások.
Népkönyvekből óriások

ülnek a faragott padra.
A zöld udvar bájos liget.
Mesevilág Bikasziget.

Barcs János:

FALAK OLTÁRÁN

Mészfehér esők dobolása
varrd össze tépett kövek erét,
Szaggasd szét a harangkötelet,
Ne ránduljon konok viharban!
Pipacslángú álmot álmodjak:
Karom kitárom, hogy sok fényes
Erő feszüljön izmaimba...
Forogj csak FÖLD, lüktessetek ereim
Mészpettyes gönceim alatt,
Lángszínű téglák, hű szeretőim;
Tűzkemény mellek, combok illatok;
Látjátok mezőim virágait,
És vérem izzó lüktetését
Falak oltárán áldozom föl!
S ha majd szemembe a kék csönd ül;
Énekelve sírjatok téglák,
Örömtűzű napküllős fényben
Sose értsék meg sziklás partok
Fáradt sirályok jajgatását.
Virágozzatok beérett szarkalábak
Világba leskelődő szemem alatt,
Mert nagyon tudnak sírni a fák:
Színtelem könnyük földre ejtve;
Kétszer halt kútágas-testvérük
Mind hanyatt fekszik a legelőn: –
S a vén bognár már rég alászállt,
A sűrű léggyökerek között
Aludni örök-nyugodt álmát...
De a néma házsorok körmenete,
Minden faluszélen végetér!

Vak festő kiállítása

Kedves vendégek, Kedves barátaim!

Az igen tisztelt kiállító **Szécsi István** az egykori építők világában élő, s velem együtt a téglák, s habarcsok rengetegében, a falak oltárán égő és élő kőműves társam. Öröm látni az érdeklődést, a képzőművészetbe vetett hitet, a szépség iránti vágyat az arcokon. Itt van egy nagylelkű, nagyszerű festő barátom Csollák Mihály, aki Tökösön él és alkot. Szakács mestersége mellett küzdötte magát a festészet világába. Az Ő fogalmazásában, hitvallásában emigyen hangzik a minden művészet iránti tisztelet és elismerés: „**az alkotás kegyelmi állapota jutalom**!" S ez így fedi is a valóságot.

Most, amikor Szécsi István első képzőművészeti kiállítását a Művészetbarátok Galériájában megnyitom, érzem a művész-társ ars poétikáját. Egy életút, **egy kőműves mesterségbeli élet lezárta után** itt áll egy olyan ember, aki közben elvesztette szemevilágát – s így vakon is nagyon értelmes életet él. Egykori vágya teljesül: kiállításra kerültek képei.

Művészi hajlama megvalósításához Szécsi István, az egykori kőműves megkapta kegyelmi állapotú jutalmát. Művészete azzá vált, amivé lehetett. Őt az Úr kitüntette, jutalmazta, hiszen a serpenyő, a „fandli", a kőműveskalapács, a függőón és kartecsni, az egyengető-fa mellett helyett az ecsetet is a mester kimunkált kezébe adta. S íme, kedves közönségünk láthatjuk egy nagyon küzdelmes utat járt, magyar sorsot élt, 88. életévét közelmúltban ünneplő ember igyekezetét, szép festményeit.

Büszkeséggel tölt el az a tudat, hogy e nagyszerű, állhatatosan kitartó ember élete első kiállítását ünnepélyesen megnyithatom. **A mai nap közös örömünk**. Gyönyörködjünk a kiállítás képeiben. 1938-ban festett – első képe – jelezte, hogy valami titkot rejteget az akkori ifjú. 1956-ban szomorú eseményt rögzített vásznára. 1950-ben örökítette meg az István utcát, a kiállítás színhelyét, ahol évtizedek óta lakik.

Isten éltesse egykori szaktársamat, a vakon is művész embert Adjon az Úr sok-sok békés alkotó évet.

Barcs János

Elhangzott 2003. január 20-án a Művészetbarátok Galériájában.

Erzsébet asszony és Szécsi István

M.D.K.

Szécsi József (jászberényi)
lakatosmester

végezte a jászberényi ferencrendi kolostortemplom karzatának elrészitését.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV évf.
jun. 5. sz. 2. old.

Szécsi Hacker József

— **Kirakatrendezés és kiállításdíszítés.** *Szécsi-Hacker* József, iparművész, tanár könyve az első magyarnyelvű, elejétől végéig gyakorlati; a kirakat- és kiállításrendezőmesterséget teljes részletességgel tanító szakkönyv. *Az önoktatás vezérfonala.* A könyv végigvezet a kereskedelmi díszítések, elsősorban így kirakat- és kiállításrendezés, plakát- és hirdetéskészítés, árudekorálás, szabadkézi és mértani rajz, kirakatírás, színelmélet, szerszám- és díszítő műhelymunka összes tudnivalóin. Szemléltető, egészen újszerű módon, 300 ábra magyarázó példájával kíséri a szerző tanítását. A könyv, mely 320 oldal terjedelmű, hatalmas, gazdagon illusztrált munka, *egy egész lezárt szaktanfolyam.* A szabadkézi és mértani rajz alapelemeibe való bevezetés és az önálló ötletképzés, valamint a tervezési vázlatkészítés tanításmenete brilliáns pedagógiai munka: mert bebizonyítja, hogy mindnyájunkban ott szunnyad egy bizonyos szükséges alapvető rajzkészség és azt csak fel kell ébreszteni az érdeklődés és az öngyakorlás a könyvben bemutatott módszere szerint. A könyv egész fényképtartalma mind magyar kirakat és kiállításpavillon példák. Számol a mi speciális magyar viszonyainkkal és nem támaszkodik a külföldi, merőben más körülményeknek szánt elrendezések példáira. A kereskedelmi és ipari érdekképviseletek elnökei, a rajztanári és tervezői kar prominens mesterei tökéletes műnek jellemzik ezt a munkát, mely a kereskedő, az iparos, a gyáros, a kirakatrendező, a kiállításépítő számára nélkülözhetetlen. A gazdagon, 300 ábrával illusztrált 320 oldalas könyv az *Athenaeum* kiadásában jelent meg, ára 5 pengő.

Pesti Napló 1936 máj. 14.

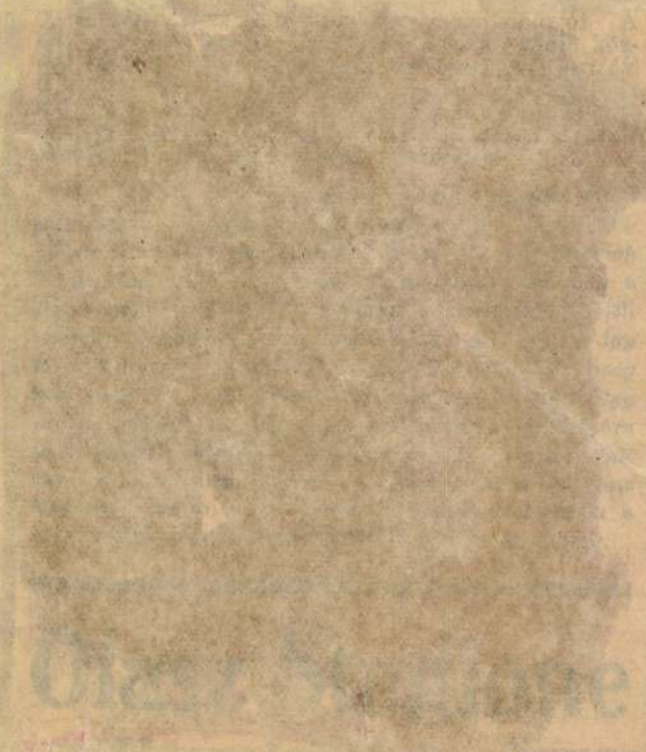

SZÉCSI Katalin

FRANK János: Minta Ktiennálé - 2. a térben. =
ÉS XXXVI.évf. 3. sz. 1992. jan. 17, 12.p.

Bp., Ernst Múzeum, 1991/1992

... Még tarkább *Szécsi Katalin* mintája, kilenc, mondhatnám szögesített volutájával. Mindnek a közepébe egy-egy jó nagy fejű szöget vert be a művésznő. Az előbbi három műdarab összetartozik, holott semmi közük egymáshoz, legalábbis technikájukban nem. A német *Waltraud Jan-*

SZER

megbízásos

mely létrejött egyrészről a MTA Művészettörténet

. . . . . (név) . . . .

. . . . . (munkahely

. . . . . (lakcím) . .

megbízott között . . . . . .

ellátására az alábbi feltételek mellett:

1. A megbízott feladata részletesen:

2. Feladat irányítója: . . . . . .

3. A megbízás teljesítésének határideje: . . . . . .

Szécsi Katalin

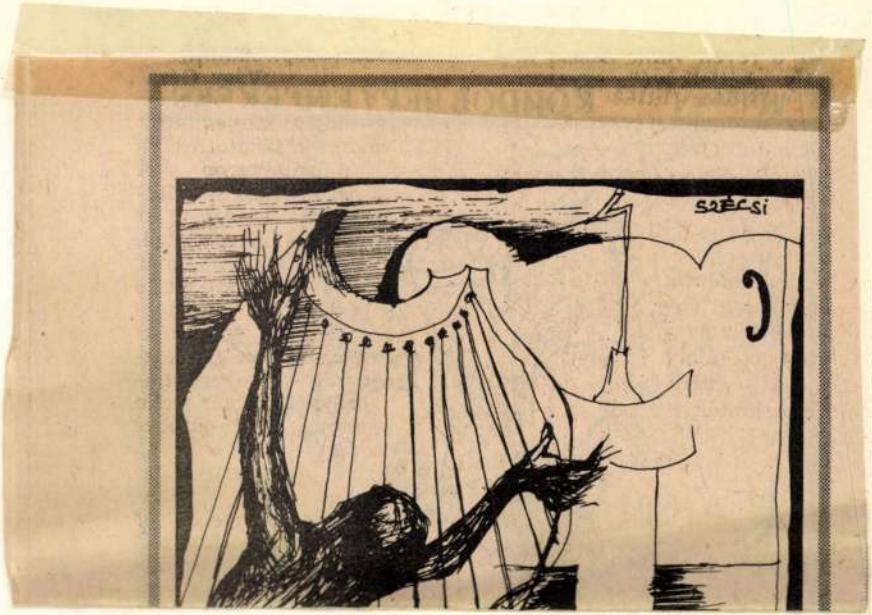

Nagymaros 1986. XI. 29.

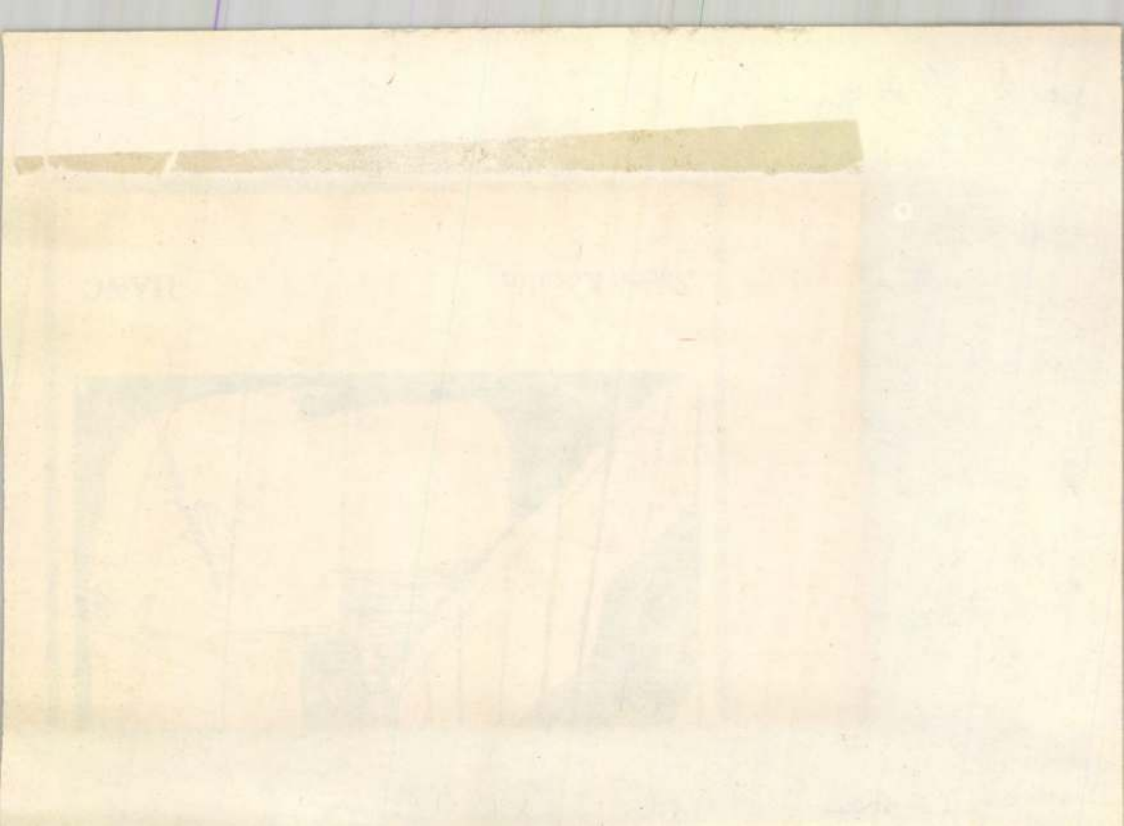

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Szécsi Katalin,
festőművész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1980 MÁJ 11

Zsámbéki emlék

1021

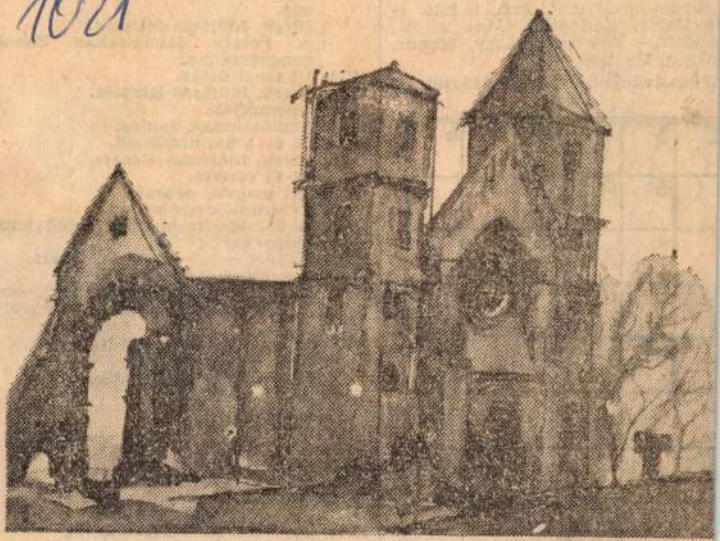

Szécsi Katalin vízfestmé

Rákóczi út 13.
Ceglédi út 15.
eszi. Garas
. Gyál. Bocsk
os. Gödöllő, K
ovszky Beáta
elweis u. 4., f
a, Budapest,
— Bekker Gy
118. 2200.

ányokat post

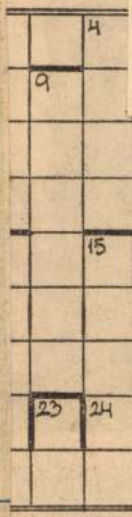

nye

razenekar játszik.
16.11: Az úrhatnám szolgáló. Opera.
17.03: Így láttam Kodályt.
17.35: Ránki Dezső zongorahangversenye.
20.10: A Janácek-vonósnégyes hangversenye.
22.10: Évszázadok mesterművei.
22.56: Csajkovszkij-áriák.
23.30: Hírek. Időjárás-jelentés.
23.33: Műsorzárás.

TELEVÍZIÓ

8.05: Tévétorna.
8.10: Mindenki iskolája.
9.15: Óvodások filmműsora.
9.35: A Tenkes kapitánya.
9.55: Játsszunk bábszínházat!
10.40: Amiről a kövek mesélnek.
10.55: Hírek.
11.00: Bajnoki férfi kézilabda-mérkőzés.
12.15: Kállai Kiss Ernő muzsikál.
13.00: Gruntovecl emberek.
14.20: Pedagógusok fóruma.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Szécsi Katalin
PEST MEGYEI HÍRLAP
Pest
1980 MÁR 08
1021

Leányfej

Szécsi Katalin vízfestménye

ltözzenek és a
egész ország fel-
án az újjáépítés
detét vehette.
et szentel a de-
ártok és a tö-
k tevékenységé-
ervezetek is új-
egindult az if-
etek működése
egegyezés alap-
az egységes nő-
agyar Nők De-
övetsége.

Magyarország

lást követő na-
golszász hatal-
kepviselőjüket
gyarországra és
olitikai kapcso-
ére. Bár a koa-
ltak viták, el-
ek, végül is a
a parasztság, a
ikus haladás
erőfölénybe és
verték vissza a
madásait. Az
zetgyűléssel si-
tatni egy de-
reformot, amely
is a népi de-
állította.
ézi az akkori
amely szerint
em volt ilyen
ben az ország.
mények ellené-
g és a paraszt-
munkája ered-
áépült az or-
dött a népi Ma-
melkedése.
eseménynaptár
özli azoknak a
ország felsza-
demokratikus
nagy munká-
észüket.

Gali Sándor

A

Szeme látt

re anyját,
Endre hitve
ban az akk
Endre király legidősebb fiának. A rettenetes élmény végigkíséri egész életén. Amikor — IV. Béla néven — király lesz, anyja halálának véres képei akkor is megjelennek előtte, hogy soha ne feledhesse: anyai öröksége ez az emlék. Apai öröksége viszont egy szétzilált belső rendű, elszegényedett, Kelet és Nyugat között a helyét nem lelő ország, mely felé már száguldanak Temudzsin kán tatár lovasai.

Szabó Magda méltán látott drámai hőst IV. Bélában. Súlyos történelmi döntésekre kényszerített, s először rosszul döntő király ő, de a rettenetes katasztrófa után szinte más emberként emelkedik a tatárdúlás romjai alól, hogy az ország valóságos második honalapítója legyen. A körülmények szorításában vergődik. A szövetségesül ajánlkozó, ráadásul a tatárokat jól ismerő (hiszen éppen előlük Magyarországra menekülő) Kötöny kun királlyal szemben bizalmatlan, Frigyes osztrák herceg intrikáinak viszont felül. Nem tudja, merre tájolja az alighogy rendbe szedett ország hajóját: a Bánk és társai féle hajdani francia orientáció, vagy az anyja, a meráni Gertrudis révén önként kínálkozó német érdekszféra felé-e? Vagy esetleg a pápai pozícióharcokra figyeljen? A Szentszéknél jó ajánlólevél húga, Szent Erzsébet.

Válsághelyzetről szól A *meráni fiú*, történelmünk számos válsághelyzete közül az egyik legsúlyosabról. Erről drámát írni épp oly izgalmas írói feladat, mint az előző *Szabó Magda*-dráma, az *Az a szép fényes nap* szituációjáról — az István király alatti vallás- és életforma-váltásról, meg az ezzel járó politikai következmények-

eben a darab
Rendkívül érd
go tár elénk
Mag e; sikerre
József Bánk bá
ket, s mutat r
pontos történel
se; kitűnően á
elbizánciasodott
gát (Béla feles
szár lánya volt
ki a Béla és a
a Béla apja, II.
zott birtokok v
kult feszültség;
milyen szerepe
s hogy éltek m
hit bizonyos m
sen megismerh
viszonyát a ma
a tatár veszede
Frigyes hercegh
érdekes történe
dráma. Részint
téséhez szükség
golása, túlságos
az, részint ped
a főhősnek el
drámai ellenfe

Személy szerin

ez a józan
mondott magya
sabb — és eur
csületes és egy
hetne Béla drá
tönynek sokkal
urakkal, ezekke
hatalmi féltéke
hitt és ostoba
lik meg a baja
la csak hagyja
szejtsék Kötöny
dorú osztrák n

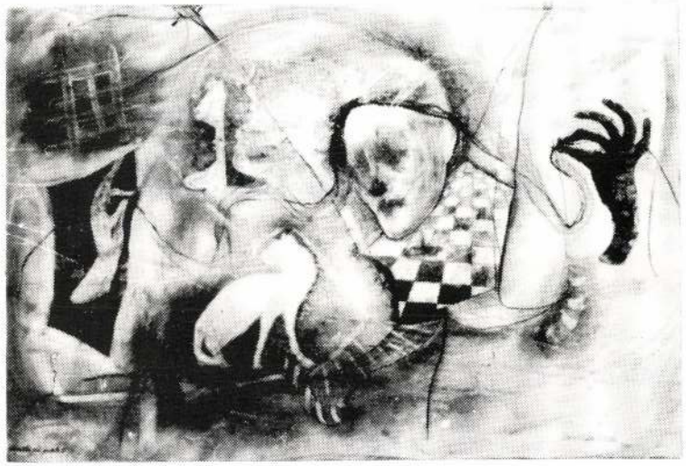

Este

1955-ben Budapesten születtem.
1974-ben fejeztem be középiskolai tanulmányaimat. Ezután, 1975-től 1978-ig Szegeden a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán tanultam tovább.
A Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1983-ban diplomáztam. Mesterem Gerzson Pál volt.
1983-óta vagyok tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.

szécsi katalin zs.
Bp. Bartók B. út 36–38. 1111

GAMF ROTA

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója
és
a Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola
meghívja Önt

SZÉCSI KATALIN ZSUZSANNA

festőművész kiállítására

1984. december 4-én,
(Kecskemét, Izsáki út 10.)

„Az az ember, aki reflektorával az ég végtelenjében egy repülő után kutat, nem szeli át úgy az eget, mint maga a repülő"

Matisse

Évszakok

Eladlak az ördögnek, hogy jobb légy

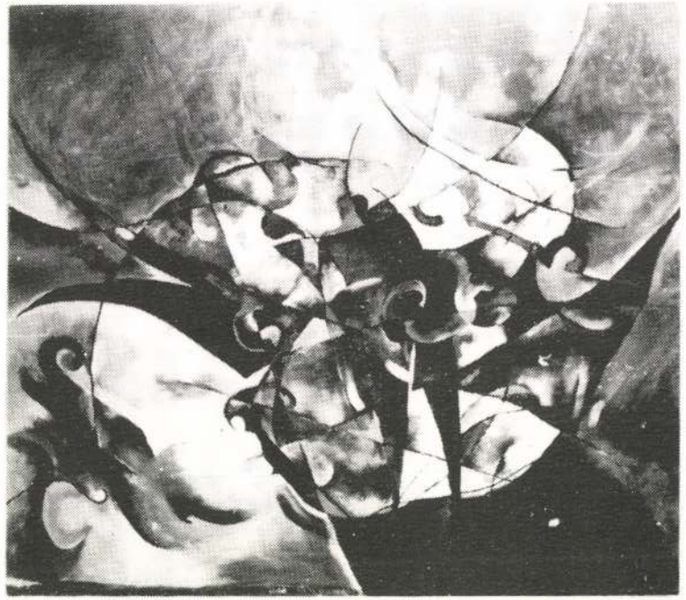

Victoria

Kint és bent (II)

Kint és bent (I)

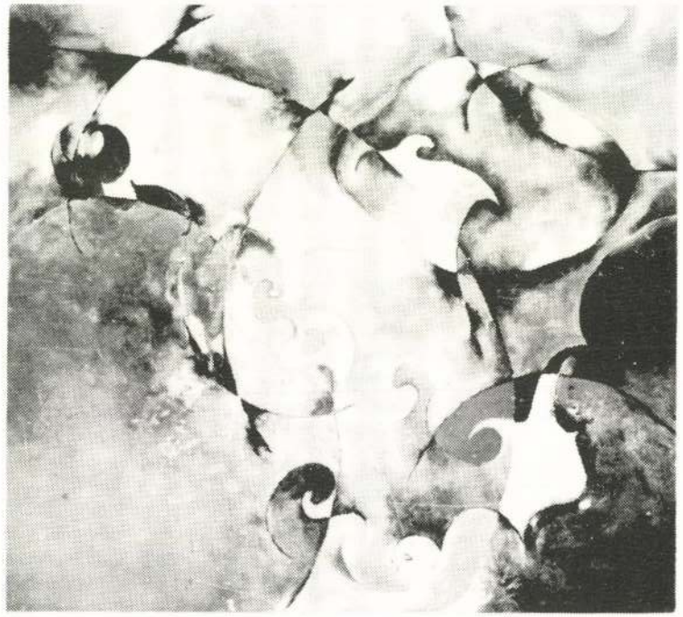

Emlék

CSENDÉLET

kiállítás

egész nyáron

HOME GALÉRIA

Bp.,II.Csévi út 7/b. Tel.: 200-4306

Nyitva: H-P: 10-18
Szo.: 10-13

Kiállító művészek

Aldó Curtis
Ambrus Eugen
A.Vlaszov
Bada Dada
Bráda Tibor
Boemm Rita
Bukta Imre
Cz. Udvardy Flóra
Cs.V. Németh Miklós
DR. Máriás
ef Zámbó István
Fe Lugossy László
Filep Sándor
Frankl Aljona
Gábor Áron
Harapkó János
Hús Zoltán
Kádár Béla
Kertész Zsuzsa
Kiss Ilona
Kmetty János
Kulinyi István
Lebegyev
Makó Judit
Marosán Gyula
Marosán László
Mazzag István
Pap Gyula
Sváby Lajos
Szabó Ákos
Szabó Kristóf
Szabó Tamás
Szántó Piroska
Szécsi Katalin
Szűts Miklós
Tzortzoglou Georgios
Végh András
Vetlényi Zsolt
Zoltán Mária Flóra

Szécsi Katalin

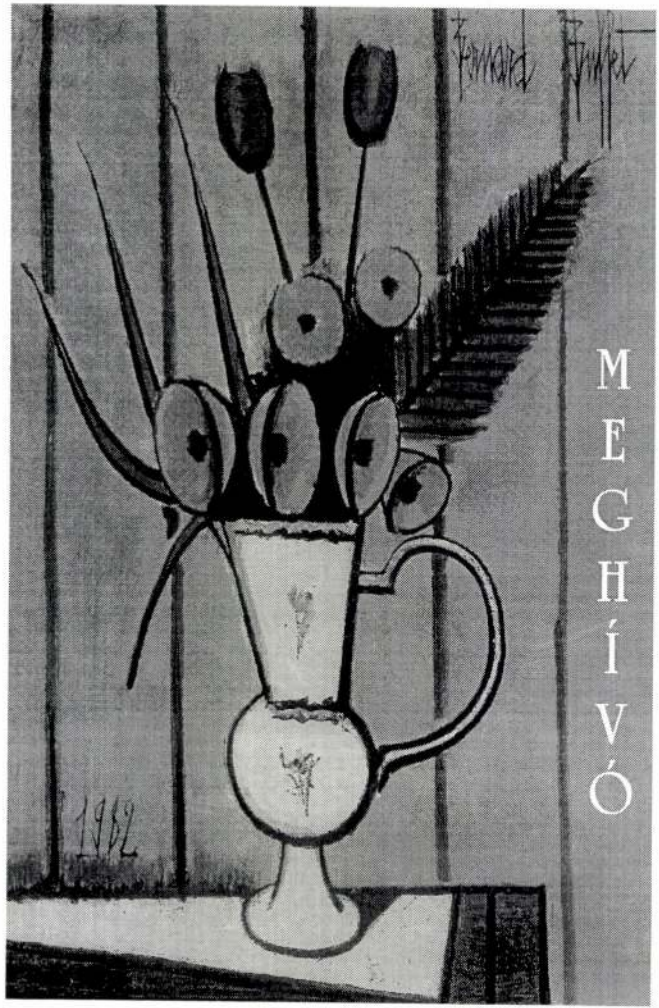
MEGHÍVÓ

SZECSI KATALIN 25.

ÚJLIPÓTVÁROSI

KLUB-GALÉRIA

E-MAIL: UJLIPOTVAROS@CHELLO.HU
HONLAP:
http://MEMBERS.CHELLO.HU/UJLIPOTVAROS

1136. Budapest, Tátra utca 20/B, tel.,fax: 320-53-80

Szeretettel meghívjuk
Önt és barátait

Szécsi Katalin Zs.
festőművész

Poézis
című

kiállítására.

A kiállítást megnyitja:
Dr. Feledy Balázs
művészeti író

2005. február 23-án (szerdán)
18 órakor.

Közreműködik:
Szilvágyi Sándor
gitárművész

A kiállítás megtekinthető:
március 11-ig
hétköznap 14-20 óráig.

Szécsi Katalin Zs.
festőművész

1955-ben Budapesten született.
1983-ban diplomázott a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a Magyar Festők Társaságának és a XIII. kerületi Képző- és Iparművészek Egyesületének. Alapító tagja a Homokhátsági Művésztelepnek.

A Móra Ferenc Múzeum
tisztelettel meghívja Önt és Barátait
a Képtárba (Szeged, Horváth M. u. 5.)

Szécsi Katalin Zs.

festőművész

NEM VOLT, ÉS NEM LESZ

című kiállításának megnyitására

A tárlatot 1996. szeptember 27-én,
pénteken du. fél 5 órakor

Szuromi Pál
művészettörténész
nyitja meg.

Szécsi Katalin Zs.

F. k.: dr. Trogmayer Ottó — Officina Nyomda, Szeged

52 éves korában. Fametszetei, képeskönyvei át meg át vannak itatva a hegyvidéki népek színes mitoszával, azzal a szláv népművészettel, mely ma már csak a lengyel falvak, templomok, üvegképek és fafaragások formáiban lelhető fel. Skoczylas, mint az egész modern lengyel grafikai művészet is, ebben a néphagyományban élt és azt a könyvkultúrát fejlesztette tovább, mely a nagy lengyel nyomtató műhelyekben négyszáz év óta tradicionális. Technikája kissé emlékeztet a mi Divékynk robusztus síkdíszítő formáira és csodálatosan érvényre juttatja a vonalakban lappangó plasztikai képességet.

POSTABÉLYEGEK. Ausztriában már hosszabb idő óta vannak forgalomban olyan bélyegek, melyeket híres írók, költők, művészek arcképei díszítenek. Most ebbe a bélyegsorozatba egy újabbat illesztenek bele: a nagy építészek arcképeit. Mindenféle értékű levélbélyegen más-más híres építész látható Antonius Pilgramtól kezdve Wagner Ottóig. Amint az előbbi sorozatoknál, úgy itt is, a bélyeget a rajta levő névérték duplájáért fogják árusítani s a felárat jótékony célra fordítják. Az építészeket ábrázoló szériának minden egyes bélyegét művészi rézkarctechnikával Hans Ranzoni grafikus tervezi a postakincstár megbízásából.

A WIENER KUNSTGEWERBEVEREIN JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA. 1884-ben alakult meg a bécsi iparművészeti társulat s most 50 éves fennállásának ünneplésére impozáns kiállítás keretében mutatja be az osztrák iparművészet és műipar legújabb termését.

Ez a kiállítás a legújabb osztrák műipart és iparművészetet kívánja reprezentálni meglehetős sikerrel. A kiállító cégek igazán szép és nagy munkát produkáltak.

A kiállítási installáció, amely Josef Hoffmannak, az osztrák iparművészek világhírű mesterének tervei szerint készült, nagystílű és szép, de monumentális hatását erősen csökkentik azok az ezüstpapírból kivágott és a falakra felragasztott figurák és egyéb dekorációk, amelyek az architektúra nyugodt, komoly vonalait erőltetett díszítési vágyukkal giccsszerűvé teszik.

A kiállítási anyag nem eléggé változatos, bár az elrendezés ezt kívánja elérni. A szakmák sem mind vannak képviselve, majdnem teljesen hiányzik például a grafika, amelyet csak egy nyomdának néhány roppant gyenge rajzú és kivitelű nyomtatványa és hét-nyolc elég jó kötésű könyv képvisel. Örömmel állapítható meg, hogy az osztrák iparművészet sem tobzódik már a szögletek és egyenes vonalak hipermodern változataiban. Különösen jellemző ez a bútoroknál és más lakásberendezési tárgyaknál, ahol a legömbölyített sarkokat és megmozgatott vonalakat újra megtaláljuk. Azok a használati tárgyak is, amelyeket az interiőrökben elhelyezve látunk, szintén erről tesznek tanuságot.

Igen szépek a kiállított ezüsttárgyak és modern ékszerek. Különösen a használati tárgyak, például evőeszközök, edények stb. tünnek ki elsőrangú kivitelükkel és elegáns, modern formáikkal. Üvegiparművészetük is finom és ízléses. Világítótestekben is sok jót produkáltak a kiállítók. Textiliák azonban úgy kivitelre, mint tervre nem ütik meg a jó átlagot sem. A kisplasztika gyengén van képviselve. Érmeket és plaketteket csak nagyon keveset látunk s ezek között is csak legfeljebb egy-két jó modern darab akad. Keramiájuk — különösen a csak díszítési célokat szolgáló tárgyak — még mindig eléggé szertelen, azonban igen kitűnőek — előkelő, nyugodt formájúak — a kiállított porcellánedények. Különösnek tetszik, hogy a tervező neve sehol sincsen feltüntetve.

Az előcsarnokban egy vitrinben 1884-ből való iparművészeti tárgyakat láthatunk, amelyeknek mozgalmas vonalai és dús díszítése érdekes ellentétet képez a kiállítás síma egyszerűségű — 50 évvel később született — tárgyaival.

Általában elmondhatjuk, hogy a kiállítás az osztrák iparművészet és műipar jó átlagtermelését mutatja be s teljes képet és áttekintést nem ad ugyan, de a nagyközönség ízlésének fejlesztéséhez azonban igen üdvösen és remélhetőleg hatásos eredménnyel is — járul hozzá. H. L.

NÉGERFARAGÁSOK A SZOBÁBAN. Egy magyar ember, aki sokat utazott Afrikában, onnan hazatérve, igen érdekes néger plasztikai gyüjteményt hozott magával. Szécsi László ezeket a néger figurákat, istenségeket, táncmaszkokat ki is állította nyilvánosan Berlinben. Később azután Párizsba költözött s ott főleg azzal kísérletezett, hogyan lehetne e tárgyakat a szobák díszítésére felhasználni. A rokokótól a késői biedermeierig mindenféle stílű szobákkal megpróbálkozott. De addig sehogy sem sikerült. Végül rájött arra, hogy ilyen célra csak a mai síma, funkcionális jellegű szobák alkalmasak. A primitív alakok alkotói s a modern bútorok megteremtői közt feltűnő lelki hasonlatosság van — írja Szécsi László a Studio júniusi számában — s így a falakon kínálkozó nagy síma felületek mintegy megkívánják a négerplasztikát. Így vélekedik Szécsi László, aki a saját otthonából és Tristan Tzarának, a modern költőnek párizsi otthonából vett példákkal, szobafelvételekkel igazolja ezt a tételt. Mi azonban nem osztjuk sem az egyik, sem a másik állítását. Minden kellemes otthonnak szüksége van jó képzőművészeti alkotások vagy egyéb dekorációk frissítő hatására is.

TÁNCMÚZEUM ÉS KOSZTÜM MÚZEUM. A svéd és orosz ballet iránt érzett különös tiszteletnek és hódolatnak emléke gyanánt létesült Párizs legújabb múzeuma: a „Nemzetközi Tánemúzeum." Landau Stanislas építész egy régi épület átalakításával és egy hozzája kapcsolt új pavillonnal teremtett otthont mindazoknak a képeknek, metszeteknek, kosztümöknek, maquetteknek, melyek a híres, modern balettekre s általában a korszerű táncokra vonatkoznak. Mindjárt bemutatóul egy rendkívül érdekes képzőművészeti kiállítás is szerepelt Hieronymus Bosch, Poussin, Watteau, Tiepolo, Degas, Renoir, Gauguin műveiből, továbbá Carpeaux, Clodion és Degas szobraiból. Alig avatták fel ezt a múzeumot, már elhatározták, hogy a létesítendő következő múzeum egy teljesen egyedülálló kosztüm-múzeum lesz, amelyben a ruhaviseletek egész történetét végig lehet majd tanulmányozni. Az új múzeum anyagi alapját a párizsi kereskedelmi kamara fogja előteremteni. N.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1934.

EGY AUKCIÓ TANULSÁGAI. Nagy a közömbösség a művásárlásban. Ritka esemény kelti fel az amatőrök és gyüjtők figyelmét. Ebben a nagy sivárságban megkapó volt az az érdeklődés, mely egy közelmult aukció alkalmával régi bútorok iránt megnyilatkozott. Honnan, miért volt ez a nagy lelkesedés gróf Apponyi Sándor lengyeli kastélyának kiselejtezett s kalapács alá bocsátott berendezése iránt ? Huszonöt-harminc szoba, jórészt a biedermeier-korból, különösebb történelmi érték nélkül. Egyszerű cseresznyefa-hálók, jóképű neobarokk-szalónok. De mindegyikben volt valami üdítő, kedves színhangulat. Virágos selyemhuzatok. viaszszal bevont chintzek, mintás kretónok a bútorokon s a dekorációs szövetek gazdag tarkasága mindenütt. Meglátszott, hogy a kastély nagyműveltségű gazdája, a híres könyvgyüjtő mecénás a maga ízlését megcsillantotta otthona tárgyain is. Nem pazarolt reá vagyonokat és nem rakta tele múzeális tárgyakkal. Otthont akart, amelyben szívderítő a reggelizö szoba, kedvesen kacér a kis szalón és hivogató a vendégszoba. Az otthonkultúrának pedig még ma is van vonzóereje : az utolsó darabig mindent jó áron megvásároltak az aukció résztvevői.

A LOUVRE ÚJ TERMEI. Tudvalevő, hogy a francia forradalom évében, 1793-ban állami múzeummá nyilvánított gyönyörű francia királyi palota, a Louvre, százötven éven át volt képek, szobrok és műkincsek gyüjteménye, anélkül, hogy erre alkalmas lett volna. A legszebb alkotások művészi hatása elenyészett a rossz világítás és rossz rendezés miatt. Most, annyi sürgetés és kritizálás után végre hozzáfogtak a Louvre átépítéséhez és újjárendezéséhez. Gondoskodtak róla, hogy a Louvre 173.000 műtárgya a világhírnévhez méltó helyet kapjon. Egyelőre csak a Tuilleriák-szárny, a középkori renaissance szobrászat, a keleti gyüjtemények és az olasz primitívek, valamint a mult századi francia festészet kaptak új köntöst. De a hatás máris elragadó. Az építészeti megoldás, a fényekkel való ravasz játék, a levegős és áttekinthető csoportosítás minden kritikust bámulatba ejt. Az újjáteremtés első korszaka befejeződött és a múzeum azon az úton van, hogy valóban a világnak egyik legszebb látványossága legyen belőle. Dr. N. P.

SIGNAC. A franciák egyik legnagyobb, legerősebb művészegyesülete, a Független Művészeké most ünnepelte ötvenéves jubileumát. Szinte végeláthatatlan nevek sora a katalógusban, mérhetetlen értékű képek a párizsi Grand Palais kiállításán. A fiatalok, a meg nem értettek, a visszautasítottak minden korban, nemzedékben idecsatlakoztak s innen váltak világhíresekké. Impresszionistáktól az École de Paris-ig minden művészirány képviselve volt soraiban s amit valaha kiállítottak, annak a legjavát szedték most össze kiállításra. Az egyesület elnöke Signac. Ma már aggastyán korra nézve, de fiatal s lelkes az energiákban. Ugyanakkor, mikor képei a Grand Palaisban megjelentek, a szomszédos Petit Palais-beli vegyes képzőművészeti tárlaton is szerepelt egy sereg festményével. Mellette és körülötte egy sereg jeles képző- és iparművész munkái.

AZ OSZTRÁK DOHÁNYJÖVEDÉK JUBULEUMI KIÁLLÍTÁSA. Elegáns, kitűnően elrendezett kiállítás keretében ünnepli meg az osztrák dohányjövedék fennállásának 150 éves jubileumát. Kellemes, nyugodt hatású installáció fogadja a látogatót, ízléses feliratok tájékoztatják arról, hogy melyik fülkében mi látható s bár az egész kiállítás nem nagy, mégis egy teljes, befejezett képet nyujt a látogatónak.

Nemcsak a különböző dohánynemüeket, hanem mindent bemutatnak ezen a kiállításon, ami a dohányzással összefüggésben van : pipákat, szipkákat, dohányzószereket, öngyujtókat, tűzszerszámokat, dohányszelencéket és tartókat stb., stb. A cigarettahüvelyt készítő elmés gépet is működésében tanulmányozhatja itt az érdeklődő.

A kiállítás a történelmi résszel kezdődik, ahol megtaláljuk őseink nagy pipáit és tubákos szelencéit és mellettük a legrégibb — 1844-ből származó — osztrák szivargyüjteményt.

A dohánygyártáshoz szükséges nyersanyagokat és magát a szivar és cigaretta készítését a helyszínen mutatják be fürge munkáskezek s az a gondosság, amellyel készülnek, erős vágyakat ébreszt a dohányosok kebelében a kész gyártmányok megvásárlására. Az osztrák

Buday György : Illusztráció.

SZÉCSI KATALIN ZS.

Szeretettel meghívjuk Önt és barátait

SZÉCSI KATALIN ZS.

festőművész

Kamara Kiállítására

A Kiállítást megnyitja:
DR. FELEDY BALÁZS
1994. július 1-én 18.00 órakor

Gazdagréti Galéria
1118 Budapest Törökugrató u. 9.
173-52-53

Megtekinthető: 1994. július 1-30-ig
10-20 óra között

BPXI TÖRÖKUGRATÓ U.5 TEL 1735333
TELEFAX 1735253 MNB 548-511280

Szécsi László

Ungarische Kunstausstellung in Paris. Der hervorragende ungarische Kunstsammler Ladislaus *Szécsi* hat die auf seiner Afrikafahrt erworbenen Kunstobjekte soeben dem *Pariser* Publikum in einer stattlichen Ausstellung vorgeführt. Der Eröffnung wohnte auch der ungarische Gesandte Baron Friedrich *Villani* an. Szécsi hat dem Ungarischen Ethnographischen Museum eine Götzenstatue angeboten, die von der Elfenbeinküste stammt. Auf seine Bitte hat sich der Gesandte bereit erklärt, das wertvolle Kunstobjekt, das das bedeutendste Stück der Sammlung darstellt, dem Museum zukommen zu lassen.

Pester Lloyd, 932.11.6.

Szécsi László

festő

az 1930-cik elején tünt fel Párisban. A francia gyarmatokon összegyüjtötte az ott élő népek szobrait és maszkjait és bemutatta a franciáknak saját gyarmatáik primitív művészetét. Nagy sikere volt s ezzel megalapozta mükereskedését. Ekörben kapott kedvet a festéshez s amikor 1937-ben Amerikába költözött, ott már szint festő"

Fordítás

mutatkozott be. 1941-ben
Jedertek fel s aréta
volt vagy 10 öntálló ki-
állítása és számos csoport
kiállításon vett részt
Több képe függ ame-
rikai múzeumokban
Amikor egyéni meglá-
tású filmszínésznői
portrét 1946-ostam ki-
állította, a Look, s a
Newsweek oldalas cik-
kekben írtak róla -

Hevesi Endre = Levél
Segy ügyében. Romeó
és Julia. 1947. máj. 8.

MDK

Szécsi László, mügyüjtö

Néger plasztikai müveket csak a mai sima, funkcionális jellegü szobákban lehet szabadiszül felhasználni" / Studió 1934.jun.sz.-ban irta Sz.l./
/Tristan Tzara párisi otthona alkalmas erre és Sz.L.-é/
/Véleményünk: minden kellemes otthonnak szüksége van jó képzömüvészeti alkotások frissitö hatására./

Négerfaragások a szobában.
Magyar Iparmüvészet 1934. 109.l.

MDK

Szécsi László, műgyüjtö

Magyar ember, ki sokat utazott Afrikában , hazatérve érdekes néger plasztikai gyüjteményt hozott magával.
Ki is állitotta Berlinban: néger figurákat, istenségeket, táncmaszkokat. -Párisban föleg azzal kisérletezett hogyan lehetne ezeket a tárgyakat a szobák diszitésére felhasználni.

Négerfaragások a szobában.
Magyar Iparmüvészet 1934. 109.1.

Szecsi László

Ötvös

1739

Lásd

Cregghe 6351.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191

tésénél

jelenhetek, keresményemnek átvételér

nevü munkástársamat szóbelileg megb

Kelt , 191

tanu.

tanu.

Szécsi Laczkó

ötvös inas.

Mestere Neudorfer Gergely Kassán. Szegödött 1731. máj. 19.

Mihalik József. Kassaváros ötvösseinek történett. Pipest. 1900. 326. l.

Papp Henrik

festő.

SZÉCSI Magda

Szécsi Magda rajza

Magyar Nemzet
1991. szept. 18.

SZÉCSI Magda

1991. aug. 30.

Szécsi Magda rajza

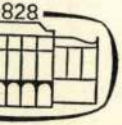

IADÓ, BUDAPEST

...talan a nem egészen átlátható nem utópia:

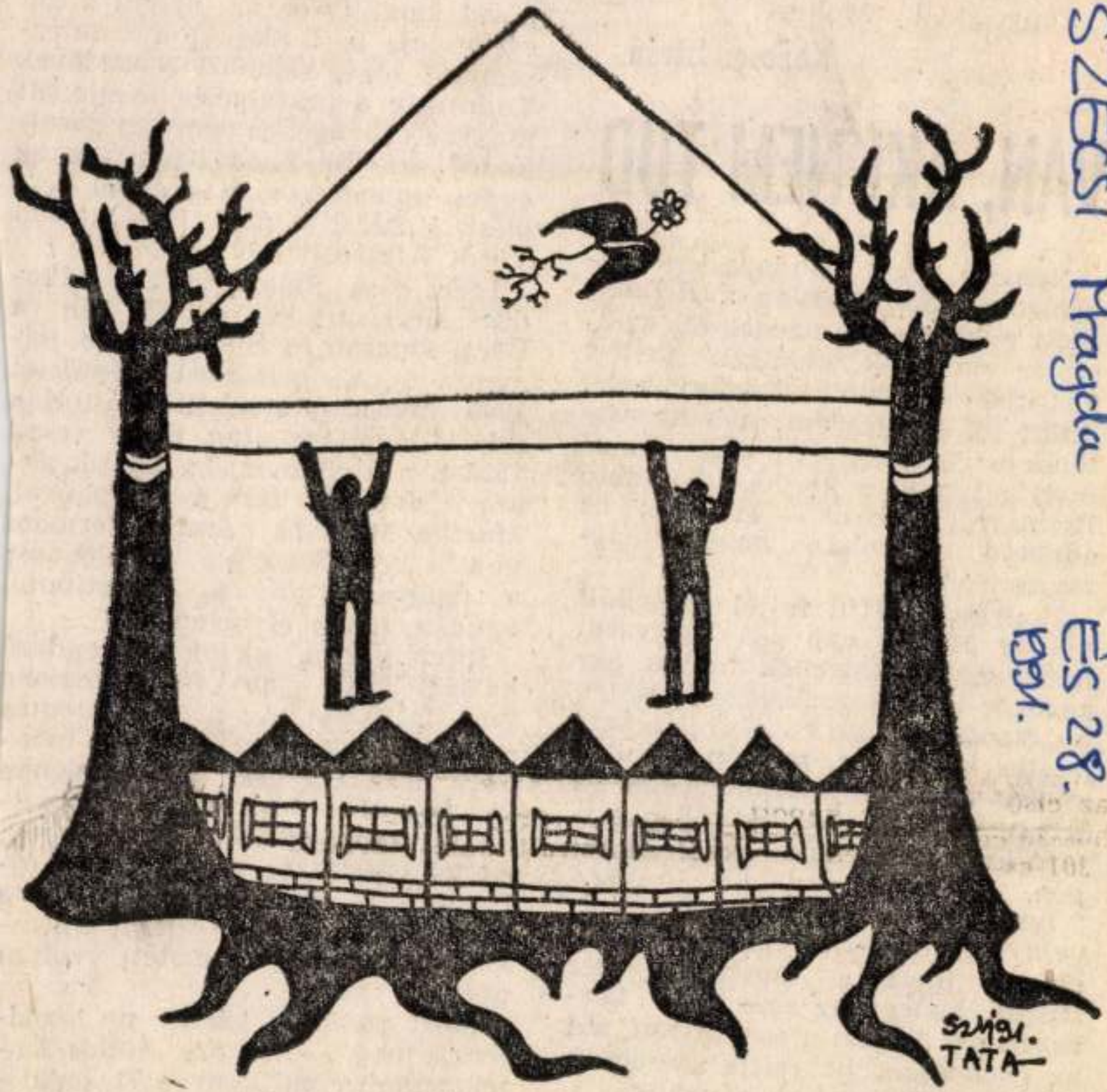

Szécsi Magda rajza

ja-e a képzelt beteg [illegible] Arganról elkeresztelni a következő metódust?

Copyright by Moliere.

Kenesei István

VAN, AKI NEM TUD

Nemrég ismét Budapesten zongorázott *Szvjatoszlav Richter*. Most már, hogy évtizedek óta viszszatér hozzánk, nemigen kellett életrajzi adatokat közölni róla. Azért jól emlékszem: néhány esztendeje is megesett, hogy valamelyik lap — a kezdő, az induló Richterről szólván — ezt írta: az odesszai operaház *hangversenymestere* volt.

Hogyhogy? Ifjú fejjel *hegedült* volna? Másról van szó. Magyarul hangversenymesternek hívjuk egy zenekar első hegedűseinek elsejét, a „csapatkapitányt", akivel a karmester kezet fog, miután bejött s mielőtt még meghajolt volna a közönség felé. Akár operában játszik a zenekar, akár koncertdobogón.

Igen ám, de az orosz zenei „tolvajnyelv" nemcsak ezt az első hegedűst illeti a *koncertmejszter* szóval, hanem az operaház *korrepetitort* is! Azt a *zongoristát*, aki az énekeseket betanítja szerepükre, és együtt ismételi el velük.

Szvjatoszlav Richter ilyen minőségben volt az odesszai operaház tagja; ő nem hegedült a zene-

[illegible] *halála*. Operául.

Gyanítom, hogy tolmács segítségével készült az az interjú a két esztendeje is Budapesten vendégszereplő olasz színházi rendezővel. Tudniillik a beszélgetés megjelent magyar szövegében van egy „árulkodó" szó. De hadd írjam ide az egész mondatot: „Két évvel ezelőtt, a Bécsi Opera felavatásán Verdi Álarcosbálját rendeztem".

Igen, ez a „felavatásán" árulkodik! Mert mit kellett 1987-ben a Bécsi Operán, a Staatsoperen felavatni?! A gyönyörű épületet 1945 tavaszán bombák gyújtották föl. Újjáépítése után ismét csak 1955-ben nyílt meg: ha tetszik, akkor „avatták fel" a Fidelióval, *Martha Mödl* és *Anton Dermota* volt a két főszereplő, az előadást a magyar rádió is közvetítette, emléke ma is él bennem.

Interjújában az olasz rendező kétségtelenül az *inaugurazione* szót használta. Az pedig *felavatás* — is! A tolmács tehát igazat mondott. Csakhogy az inaugurazione — operául — *nyitó előadás*, esetleg *megnyitó díszelőadás*. 1987-ben ősszel, csakugyan Az álarcosbál újrendezésű előadásával nyitotta meg kapuit a bécsi Állami Operaház. Utána lehet (lehetett volna) nézni.

Most pedig — kérem, ne lepődjenek meg! — *Horthy Miklós* Emlékirataim című könyve 71. oldaláról idézek; az egykori kormányzó *Enrico Carusó*ról ír, akit a Carmenban látott és hallott. Így emlékszik vissza: „Caruso az els

SZÉCSI MAGDA

ÉS 1991.julius 26.

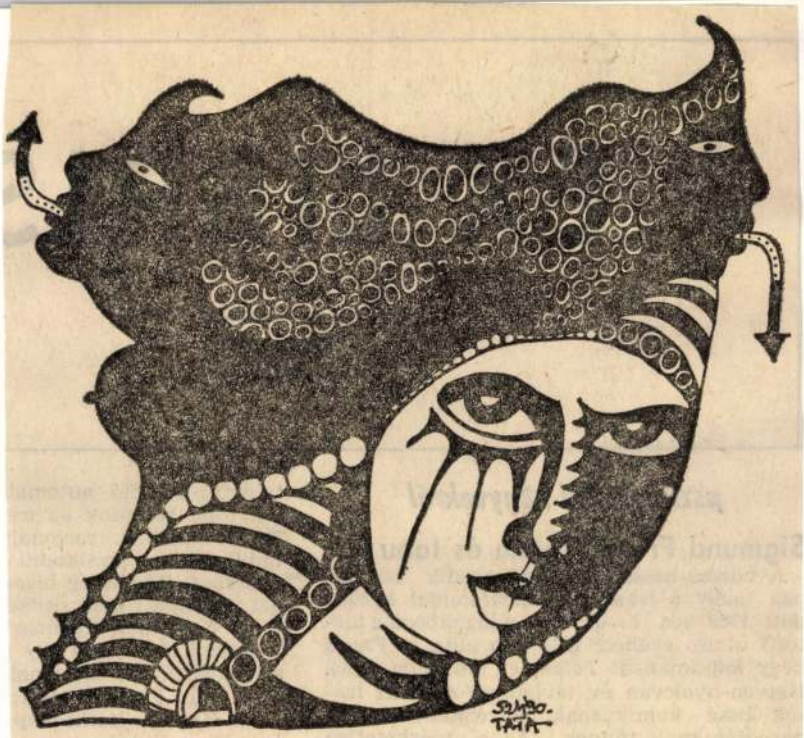

Szécsi Magda rajza

és abszolút mód a művészet javára önző „művész", ezt úgy viselem és hordozom magamon és magamban, tehát, mint örvendetes szempontgazdagodást. Például ha ősi-régi madár- vagy virágmotívumokat látok egy templom kőpadlózatán, „népi" ívű mozaikot, ámultan gyönyörködöm s annak a mesternek, annak a néppillanatnak ihletettségét vágynám magaménak tudni. Vagy ha a szerencsésebb nemzetek építészetét stb. láthatom, a nagyon megmaradt emléksokaságot, arra gondolok: nálunk az, ami nemzeti, még külön pluszküzdelmet is igényel, mert ezt az országot annyiszor és oly sokféleképpen lerombolták és tönkretették. Ha a mai ilyes ellentétekről hallok, csakis egyet tudok — összeszorult fogazattal, akár, ha úgy tetszik — elhatározni, egy ízemig akarni: azt, amihez magam értek, csinálni; azt, amit mások a maguk értésének jegyében csinálnak, minden java jegyében ugyanúgy érteni, érteni-vélni, értékelni, kívánni — mert magam nem lehetek mestere másfél dolognál többnek, nekik kívánni! —, ezt akarhatom csak. Az elmúlt évtizedek magyar irodalma ilyen szempontból sem sérült meg. Sértettségeket hordoz, de azok a harcosabb pályatársaim sértettségei; sokaké, nem mindőnké. Bennem nincs ilyen sértettség. Nyilván elég baj. Túl nagy önzés a megértés is, tudom. Túl kevés tudás. Én az elmúlt évtizedekben a dolgokról jószerén nem is tudtam. Tehát elindulok, ilyen szempontból is, azokat „illetően", akik élnek, mezítláb. Semmiféle művi nyomot nem hagyok, azt hiszem. A művek — irtózom e szótól is! — csekély javarésze úgyse művi. Azért marad mű. S ezt a függeléket kézzel írom alá, míg dolgozatom személyesebb-novellisztikusabb derékrészét csak nyomtatott betűs gépi névjelölés jegyzi.

fórum

GÖRÖMBEI ANDRÁS

Modell értékű nemzeti minőség

NÉMETH LÁSZLÓ: SORSKÉRDÉSEK

I.

Azt, hogy Magyarországon több mint négy évtizeden keresztül a nemzet érdekeit semmibevevő politika uralkodott, Németh László a magyarság sorskérdéseivel foglalkozó írásainak most megjelent kötete egymagában is igazolhatná. Még az életműsorozat legvégére állítva, mentegető-magyarázó elő- és utószóval körülrakva is ki kellett várnia a régi rendszer összeomlását ennek a csupa korai, 1945 előtti írásokból összeállított kötetnek. Pedig a magyarság nemzeti önismeretének különleges forrása fakadt föl azáltal, hogy a magyar szellem Odüsszeusza — Sütő András nevezte így Németh Lászlót — nemcsak bejárta az európai szellemiség kiemelkedő értékű tartományait a görögségtől a maga közvetlen kortársaiig, hanem az eléje tárulkozó birodalmakat azzal az igénnyel is vizsgálta, hogy szembesíthesse a nagyvilágot a magyarság helyzetével, sorsának történelmi és jelenkori változásaival, szellemi, erkölcsi, gazdasági állapotával, politikai meghatározottságaival. Ifjúkorában a magyar szellemi élet organizátori szerepére jelentette be igényét, s bár ez a nemzet inkább csak mosolygott az ő organizátori elszántságán, Németh László a nemzet sorsa iránti aggodalom és felelősség megszállotjaként vizsgálta a magyarság történelmét és jelenkorát. Szomorú diagnózisaiból mindig programot bontott ki. Lenyűgöző őszinteséggel mondta el véleményét mindenről és mindenkiről, s ugyanilyen megszállottsággal kutatta az emberi sors magyar változatának azokat a jobb lehetőségeit, melyek úgy emelnék föl a magyarságot, hogy szellemi-erkölcsi-gazdasági minőség révén más népek számára is mintául szolgálhasson. A magyarság sorskérdéseit elemző gondolataival már azok megjelenése idején éles vitákat váltott ki, életreszóló haragosokat gyűjtött maga köré, 1945 után pedig — ezek a munkásságának csupán alig egyhuszadát kitevő és immár szinte teljességgel hozzáférhetetlen írásai — több bírálatot kaptak, mint az életmű egésze. Bármit lehetett írni róluk, a nagyobb közönség előtt Németh László fantomizálásának terepévé válhattak, hiszen hozzáférhetetlenségük révén az ellenőrzés lehetőségét kikapcsolta az a kultúrpolitika, amelyiknek ez fölöttébb érdeke volt. Németh László sorskérdéseinkkel foglalkozó írásainak ugyanis az a lényegük, hogy a magyar irodalomnak, történetírásnak, nevelésnek, politikának, gazdaságnak a magyar érdekek képviseletén keresztül kell az emberiség értékeihez a maga külön színével hozzájárulnia.

Széchy Beáta

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gráfikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 APR 19

1021

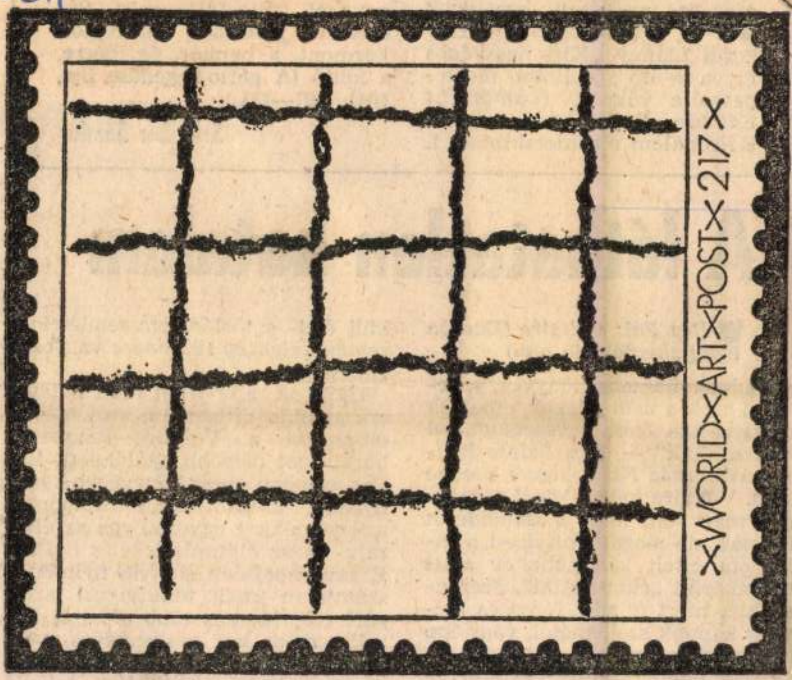

Széchy Beáta: Bélyeg

segéd az akkor még csak udvari tanácsosi címet viselő, későbbi v. b. t. t.-nak, de megvették." „Ugyan ki vette meg azt az ananászt, amelynek árát én soknak tartottam?" — kérdi Lánczy. „Kiss nagyságos úr, a költő", hallotta meglepetve a választ. *(Lambrecht Kálmán—Varró István:* A világirodalom anekdotakincse. I. 1941. 107—111.).

Scheiber Sándor

A láthatatlan hatalom

■ *Réz Pál: Voltaire (Európa Könyvkiadó, 345 old.)*

„Vannak hasznos könyvek, amelyeket azok a nemzedékek, amelyek elhasználták őket, egyszersmind el is használták" — idézi Sainte-Beuve szavait *Réz Pál* a könyv közepe táján. Voltaire művei közül ma már csak regényeit, főleg a *Candide*-ot olvassák, de magát Voltaire-t a halála óta eltelt kétszáztíz év alatt nem sikerült „elhasználni". Szerencsénkre, mert mindig fényt és bizalmat kapunk szellemétől, vagy épp balsorsunkra, mert a sötétség azóta sem enyhült? Réz Pál könyve okos, halk és tétova kérdést teszi föl, nyugodtan és józanul, illúziótlanul, de mégsem jajveszékelve.

Gondolnánk, azért is nehéz az írók Világa-sorozatban Voltaire-küli élet- s történelemszemlélete, a *reménytelenség türelmére* való okos képessége.

Hinnénk, alig lehet már, kötetek százai után érdekesen, s új módon elbeszélni a Voltaire—Rousseau-barátságot (később gyűlöletet). Réz Pál azonban egész könyvében könnyedén, magabiztosan és pontos arányérzékkel egyensúlyoz az életrajz- és az életműértékelés hídján. E zavarbaejtően sokfelé nyitott és számtalan mai tanulsággal szolgáló ellentétet is több oldalról közelíti meg: hol a személyes, vérmérsékletbéli, hol a két gondolkodó társadalmi helyzetéből fakadó különbségeket tárja elénk.

A levélbarátságnak és a gyűlölködésnek Rousseau oldaláról már-már kuriózumba illő, patologikus

Ezt már parancsoltam. S a kocsira mutattam, kinyújtott kézzel. Aztán odatántorogtam magam is, a motorházra támaszkodtam. Émelygést éreztem. Iszonyat volt bennem és szégyen és utálat.

A temető közepén a szitává lőtt feszület roncsa. A lábtól való koszorú a földön hevert. A tárak és a lelkek üresek voltak, semmit sem lehetett meg nem történtté tenni többé.

A kocsi már nem állt meg útközben sehol és olyan csend honolt benne, mint a temetőben, géppisztolysorozatok után. Élők temetőjébe vittek. Börtönbe.

„Eleinte szép világ volt...”

EGY ÁVÓS LEVÉLELLENŐR ÉS LEFIGYELŐ EMLÉKEIBŐL

GYARMATHY LÍVIA FILMRIPORTJA TÁRNOKI SÁNDORRAL

Tárnoki Sándornak hívnak. 1927-ben születtem. Anyám háztartásbeli, az apám gépkocsivezető volt a Postánál. Iskolázatlansága ellenére komolyabban indult el az életben, az első tíz ember között volt, aki az I. háború után a Magyar Postához mint gépkocsivezető bekerült. Lett is hátránya a múltjából, mert először személygépkocsin volt, és az 1919-es forradalom idején Kun Bélát hordta kocsival — akkor ugyanis nem volt gépkocsi Magyarországon és a Posta vezényelte ki —, rögtön tehergépkocsira is tették büntetésből a forradalom leverése után. Később másodosztályú garázsmester volt az öreg. Anyagi körülményeink jók voltak, egyáltalán nem nyomorogtunk.

Hat testvérem volt, ebből négy lány, akik mind gyári munkások voltak, és a bátyám, az 1919-ben született Tárnoki János. Ő a polgári iskola elvégzése után telefonszerelő lett a Telefongyárban. 1942 óta részt vett a mozgalomban. Apám nem volt híve ennek az akár kommunista, vagy szocialista rendszernek. Nem tetszett neki. Úgyhogy sokszor volt nézeteltérés a családban. Pedig később a bátyám többre vihette volna, ha ő is, mint mások, megnyergeli ezt a rendszert.

Én a bratyómon, a Jancsin keresztül jutottam el a mozgalomba. Esztergályos szakmát tanultam a Ganz-Mávagban. Oda minden további nélkül felvettek, ahogy kijártam a polgárit, mert jól fociztam.

1949-ig a Mávagban dolgoztam mint esztergályos.

A bátyám, János, 1945-ben került az ávo-ra, elektromos, rádiós vonalra. Főnöke Szepesi Imre volt, azt tudom, hogy Szepesi tábornoki rangig fölvitte. 1949-ben a testvérem, aki akkor már magas pozíciót töltött be az ávo-n, mondta, hogy gyere oda öcskös, vannak ott fiatalok, meg mások is. Próbáld meg ott.

Én mint őrmester kerültem be. Az Andrássy út 60-ba mentem be, mikor megkezdtem szolgálatomat. Onnan az akkori vezetőm, Kovács Dénes egyből átvitt a 72-es postahivatalhoz, ami a Keletinél van. Az Andrássy út 60-ba csak enni jártunk be, és oda kellett a jelentéseket beadni.

Mi volt az Ön feladata a 72-es Postahivatalban?

Az ország területére befutó és kifelé menő levelek ellenőrzése. Három műszakban ment a munka. Minden be volt osztva, volt kimenő és bejövő levél. Különböző területenként hozták bezsákolva a leveleket, mert így osztották szét a szobákba. A magyarországiakat megyénként, a dél-amerikaiakat, európaiakat stb. országonként. Ezek a részlegek egymástól elkülönítettek voltak, olyannyira, hogy még a WC-jük is külön-külön volt.

Én eleinte levélválogató voltam, később olvasó. Korán reggel bementünk a hivatalba, és táblákra felragasztva ott voltak az ún. „szoros” nevek. Ezek figyelés alatt álló személyek nevei voltak Kovács Bélától Tildy Zoltánig, Balogh pátertől Mindszentyig. Ezeket a neveket és címeket meg kellett tanulni. Rengeteg név volt, annyit kellett tanulni, mint a fene. Aztán jött a csoportvezető és kikérdezte, hogy tudjuk-e a neveket és címeket. A nevek másik része vezető elvtársaké volt. Rajk László vagy Farkas elvtárstól Gerő elvtársig. A nekik szóló

Készült 1989. szeptemberében.

SZÉCSI MAGDA Magyar Nemzet, 1990. dec. 27. 4. p.

Szécsi Magda rajza

dcéry kamenára Gottlieba
želky Zuzany (MP fary sv.
ovembra 1777 s manželkou
pri krste Jána Juraja, syna
menára, a jeho manželky
sv. Martina). — 3. marca
Julianou kmotor pri krste
enára Teofila Texa a jeho
(MP fary sv. Martina). —
anželkou Julianou kmotor
syna kamenára Gottlieba
želky Zuzany (MP fary sv.

j Konrád, zlatník (Goldar-
1740 sa sobáši s Annou
, dcérou Mateja Lutten-
a mešťana v Plattlingu
ho manželky Márie Evy.
Klein, cínolejár, a Pavol
zlatník a mešťan z Pod-
. Martina).
maliar (pictor), 2. marca
pri krste Dominika, syna
ešťana, a jeho manželky
— obchodníka Dominika
želku Magdalénu (MP fary

maliar (pictor), 3. augusta
ary sv. Martina).
j, maliar (pictor), 9. mája
i smrti svojej dcéry Terézie
tina). — 28. januára 1798
i svojej 40-ročnej manželky

Szécsi Magda

festő

lásd: Balázs János

Népszabadság, 1988. márc. 28

[Ligány expressionizmus]

I V Ó

rt 1985. október 7-én,
ező rendezvényét /Bp. VI.

nek jelölése, szavazás.

sa:
árvédelem dozimetriai

Szécsi hangit

M.D.M.

Karnevál. (repr)

N.L.: Költők kiránduláson

Élet és Irodalom, 1963. okt. 12 - 11 lap.

SZÉCSY MAGDA

Pozitív a Toronto Raptors első hónapi mérlege

Dávid Kornél játékra vár

Jól érzi magát a Toronto Raptors magyar kosarasa, Dávid Kornél, hiszen megy a csapatnak, csak az zavarja egy kicsit, hogy hol játszhat, hol nem, attól függően, hogy ki fáradt vagy sérült.

Pozitív mérleggel zárta az első hónapot az NBA-ben a Toronto Raptors, vagyis többször nyert, mint vesztett. „Ha minden hónapot ilyen mérleggel zárunk, jó esélyünk lesz bejutni a rájátszásba – mondta lapunknak Dávid Kornél –, hiszen a Keleti konferenciában nyílt a verseny, nincs egyetlen kiemelkedő csapat sem."

A magyar kosaras hosszabb kihagyás után végre játszott a legutóbbi két meccsen. Csütörtökön a Charlotte Hornets ellen 15 percet volt a pályán, dobott hat pontot és szedett három lepattanót, szombaton pedig – a Los Angeles Clippers volt az ellenfél – 16 perc alatt két pontot szerzett.

„Nincs tehát semmi baj – folytatta Dávid –, jól szerepel a csapat, csak az zavar, hogy nem tudom, mikor játszhatok. Hét-nyolc állandó játékos van, a többi hat-hét, velem együtt, a kispadon ülve várja a lehetőséget. Hogy mikor léphetünk pályára, az attól függ, hogy ki sérült vagy fáradt a többiek közül. Így viszont elég nehéz formában maradni, mert a sok mérkőzés miatt kevés az edzés. Gyakran csak taktikai megbeszéléseink vannak, nincs alkalom és idő arra, hogy igazi edzéseket tartsunk."

És a kispadon ülőket nem biztatgatja az edző sem, hogy fel a fejjel, lesz ez másképp is. Azt már a szerződéskötések időszakából megszokhattuk, hogy az NBA-ben nem divat a játékosokkal a színfalak mögött elbeszélgetni, híreket kisziváogtatni, és ugyanígy nem szokás a kispadosok lelkivilágának ápolása sem. Igaz, nem szokás az alapos fejmosás sem.

Két hete ötéves fennállásának legnagyobb vereségét szenvedte el a Toronto, 100:64-re kapott ki a Charlotte Hornetstől, s Lenny Wilkens edző akkor megígérte, hogy alaposan elemezni fogja játékosokkal a történteket, és az „nagyon fájdalmas lesz". Aztán mégsem lett velős ordítozás az öltözőben. „Elbeszélgetett velünk az edző, de nem volt különösebb letolás – mondta Dávid. – Nincs is idő ilyesmire, hiszen egymás után jönnek a meccsek, nem érünk rá lelkizni. Ha beszalad egy nagy vereség, röviden megbeszéljük, aztán már a következő mérkőzésre koncentrálunk."

A csapat most idegenben játszik, először a Utahhal, majd a Portlanddel, végül a Golden State-tel. Az utolsó meccsre talán már a csapat sztárja, Vince Carter is felépül. Szükség is van rá, ha azt akarják, hogy pozitív legyen a decemberi mérleg is. *KT*

Dobócsúcs az N

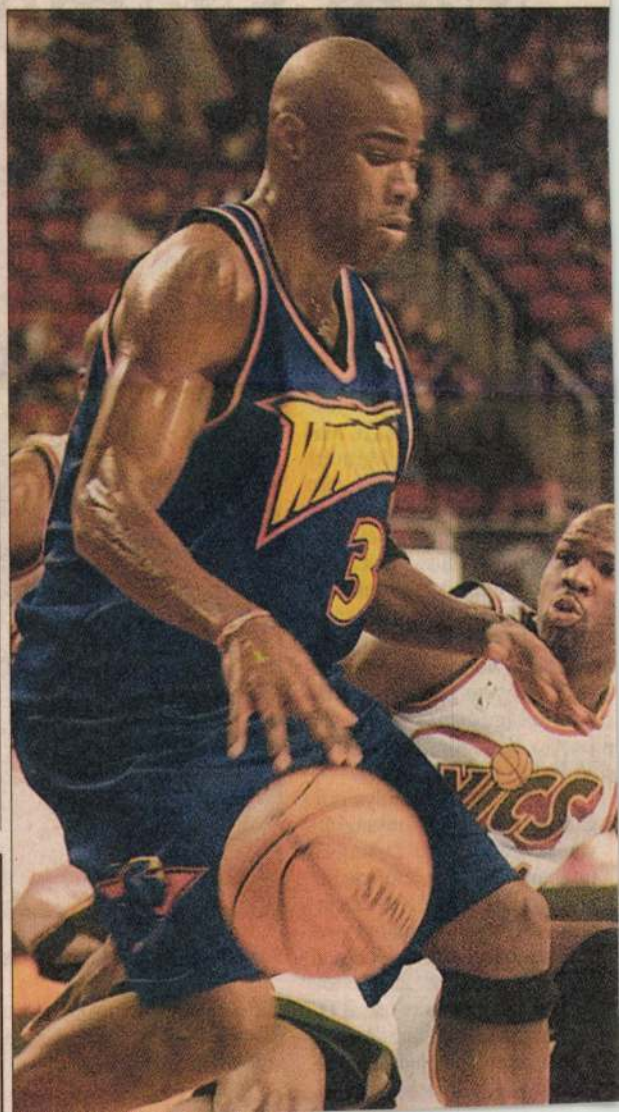

A Krumplivonal árverésén több mint nyolc tonnát ajánlottak fel

Nem Szomolyára megy a segély

MH-összefoglaló

Húsz magyar író, költő és újságíró tegnap – ennivalóért, krumpliért – árverésre bocsátotta művét, amelyet Szécsi Magda, Ferenczy Noémi-díjas grafikus egy-egy alkotásához készített. Az eredmény elképesztő: 8,65 tonna krumpli gyűlt össze!

Konrád György Mi lesz velünk című írása 12,5 mázsáért, azaz százezer forintért kelt el, Faludy György cím nélküli verse 10 mázsáért, Lázár Ervin meséje 9 mázsáért. Parti Nagy Lajos verséért 6 mázsa krumplit kínáltak. Az Igazságügyi Minisztérium nem licitált: 12,5 mázsa krumplit adományozott. Elkelt a Magyar Hírlap mindhárom újságírójának, Stark R. László, Scipiades Erzsébet és V. Bálint Éva írása.

Varga Imre, Szomolya polgármestere – a jótékonysági árverést eredetileg a szomolyai tufabarlangokban élő cigány kisgyerekek megsegítésére indult – a krumpliadományt visszautasította, sőt, egyenesen sértőnek nevezte az akciót. A falu első embere az RTL Klub tegnap esti híradójában cáfolta, hogy településén éhezőnek. Mint elhangzott: ha szegényesen is, de megélnek a családok a segélyből és az alkalmi munkából. Éppen ezért a szállítmány ma délelőtt Gilvánfára indul, az ott élő százötven cigány kisgyereknek. De kap a szállítmányból a Dankó utcai Napsugár óvoda mind a száz óvodása is. A krumpliszállítmány útjáról lapunk részletes beszámolót közöl.

Schäffer Erzsébet kézirata és Szécsi Magda egyik grafikája az árverésen

FOTÓ: HABIK CSABA

SZÉCSI Magda

LAKATOS László: Bemutatjuk Szécsi Magda grafikáit = Élet és Irodalom, 1989. február 24. 12. ill.

XX. sz. 45 u / Meksek

jelen vagyunk. nmese volna, a — operaigazga- át az ügyelőig Európa jóformán fő politikai tö- gait. S ha volna

Európa-víziótól, hol Európa gyűri maga alá — például egy olyan írásban, képben rossz, kínos jelenetsor, mint a budapesti betét. Ha ugyanis azt viszi filmre Szabó, hogy Szántó Zoltán képtelen családja és hazája nélkül élni — pe-

lött, a szörnyű zsúfoltságban, a kényelmes zsöllyékből szemlélődő nyugati operaközönség szeme láttán furakszik előre a feszület, az Európához tartozás kétezer esztendős jelképe.

Erről van szó!

S ISTVÁN:

Vacsoraidő

gy ácsorgok magam előtt,
intha egy idegen város terén
házak homlokzatát nézném,
z esőmosta vakolatot,
z összekuszálódott cseréptetőt,
z ablakok kitámasztott zsaluit.

ehéz elutazni.

z idő megfordította homokóráját,
földet, és a nap átpereg
másik féltekébe.
steledik.
acsorazaj
otorkál ki a térre,
s a közeli padra ül.

ölnézek a szemközti házra.
omlokzatát Vasari festette
reskókkal tele, de mára
ár az utolsó vonal is elhalványult.
önt vacsoráznak.
harmadik emelet egy
dvarra néző szobájába
épzelem magam.
z ablakdeszkán cserepes
rág, a sarokban
gy kiült karosszék,
ellette könyvespolc
éhány alig forgatott
önyvvel. A túlsó falnál
everő. Ott fekszem
egyre mélyülő
ötétben a fal felé
rdulva. Éppen alszom, és
ig hallatszik a lélegzetem.

Három képzőművész gesztusa

A három művész — egyikük festő, a másik kettő grafikus — a tatai helyőrségi klubban olyan szándékkal állította ki munkáit, hogy a kiállítás eladott darabjainak árát nehéz anyagi helyzettel küszködő lapunknak — az ÉS-nek — megsegítésére szánja. Szép gesztus, nagyon köszönjük. A kiállítás október végén nyílott, mire ez a kis méltatás megjelenik, talán már be is zárt. Késlelettük annak méltatását, mert rosszul jött volna ki, hogyha hírverést csinálunk egy olyan kulturális alkalomnak, amelyiknek anyagi hasznát magunk élvezzük.

Ilyenek vagyunk. Szemérmesek és élhetetlenek. Pedig az is lehet, a kiállítás képei nem keltek el, hiszen kinek van ma pénze képzőművészeti alkotások vásárlására? Ahogyan ideje se — teszem azt — olvasásra.

Aki azonban látta Szécsi Magda és Jakobi Anna grafikáit meg Sebestyén J. András festményeit, az tudja, hogy az alkalom egyáltalán nem pénzkérdés, mert az alkalom igazi művészi élmény. Van valami közös a három művész alkotásaiban. Az absztrakcióra való hajlam. Mind a hárman eszmét fordítanak át közvetlenül érzéki formába. Sebestyén J. Andrásnál egyenesen zezei tartalmak kérnek festői formát, Szécsi Magda az archaikust és a népit használja mai érzékenysége nyelvének, Jakobi Anna grafikái pedig egy álomvilágot manifesztálnak szürrealista eszközökkel.

Bata Imre

a színnazcsinalo. Mozart a kerti lakban írja A varázsfuvolát, eközben Schikaneder kielégíti a szeszélyeit, gondoskodik számára ételről, italról és nőről, próbál, színpadot épít, bajmolódik a színészek magánéletével, a szabadkőművesség és a beépített besúgó veszélyeivel — kigyötri a zseniből a remekművet s a társulatból a premiert. Közben ő maga rámegy.

Szikora, vélem, a színházi mindenesnek kívánt emléket állítani. Mozart meg sem jelenik a színen — csak egyszer a sziluettje komponálás közben a kerti ház függönye mögött —, mi csupán Schikaneder, az író, rendező és színigazgató küszködéseit látjuk. Ráadásul a múltra visszapillantva, a színházcsinálástól eszelős öregember szemszögéből. Ez tehát az örök színházi csepűrágó apoteózisa akar lenni. Miközben szól a Mozart-zene, és fölhangzanak a darabbeli próbába intarziált Varázsfuvola-áriák. Ez a dolog szomorú paradoxona. A Csepűrágó apoteózisát lerombolja a zene. Az ősbemutatót megelőző hajcihő, a színházi ember önfeláldozása érdektelenné válik abban a pillanatban, amikor a muzsika megszólal. Kiütéssel győz Mozart; Schikanedert érdemei elismerése mellett elfelejtjük. Ha erről a bánatos igazságról akart beszélni a darab, elérte a célját.

A paradoxon az előadásra is kiterjed. *Székelyhidi Hajnal* virtuóz Éj királynője-áriájában több belső drámaiság van, mint *Garas Dezső* Schikanederének színházcsináló szenvedélyében. Pedig Garas jó — erőszakos és eszelős, s mindenekfölött mániákus —; nem tehet róla, hogy ott nem az övé a pálya, ahol szívre van szükség, ahol a lélek sebeit kellene fölfednie, ahol nem dörzsöltnek kellene lennie, hanem gyermekien anyátlannak. Ott *Malek Andrea* van otthon, aki meghatóan líraisággal oldja egymásba Pamina és a Mozartot gyöngéden szerető színésznő érzéseit.

Szikora egyenletesebb munkát végzett rendezőként, mint íróként. Míg utóbbi minőségében helyzeteket teremt, de híjával van az eredeti, hiteles szónak, és háromszornégyszer is befejezi a darabot, addig a fenti hibákat rendezőként kijavítja, és *Csík György* jól játszó díszleteinek-jelmezeinek segítségé-

onarckep. primitív go fia és elszá ződik benn világdráma tartani, ho piros vag nészen, é rancsno csolásá másfel megrendítő heroikus. Bernhard s világ, s A nemében s

A Budap tűnő előada lentős szín fordítása sz köznapinak vétlenül ol vének meta rendező *To* kocsmaszín ba, *Szirtes* vedlett fala vel, arányj megbillent *Bartha And* keny dara szervezett és bizonyos a szereplők vendéglőse, connéja, *Tó* ciója, *Réti* ja, *Kóti Ko* télő vendég meggyőződé szereplőnek

Aki *Sink* virtuóz a technika és („an sich") szellem és t és invenció. di darab és művészek) Bruscon önn aki nevets korszerűtlen körülmények a körülmény ragaszkodik nélkülözhete színház.

Mikor az e tető, szétsza bachi közön egymásba k sorsukon, m tudjuk: mag

SZÉCSI Magda grafikus

É s 1991. nov. 27.

A szerzői estet megnyitja,
Szécsi Magda irodalmi munkásságát méltatja:
Lakatos Menyhért
József Attila-díjas író,
Bíró András
alternatív Nobel-díjas kisebbségkutató

A verseket és a meséket elmondja:
Jónás Judit
Domján Edit-díjas színművész

Nagy László bolgár népköltészeti fordításaiból
Elmondja és bolgár népdalokat énekel
Hadzsikosztova Gabriella
színművész

Énekek éneke
Részleteket ad elő Károli Gáspár fordításában
Hadzsikosztova Gabriella és **Jónás Judit**

Közreműködik: **Kanċi Doṡ Együttes**

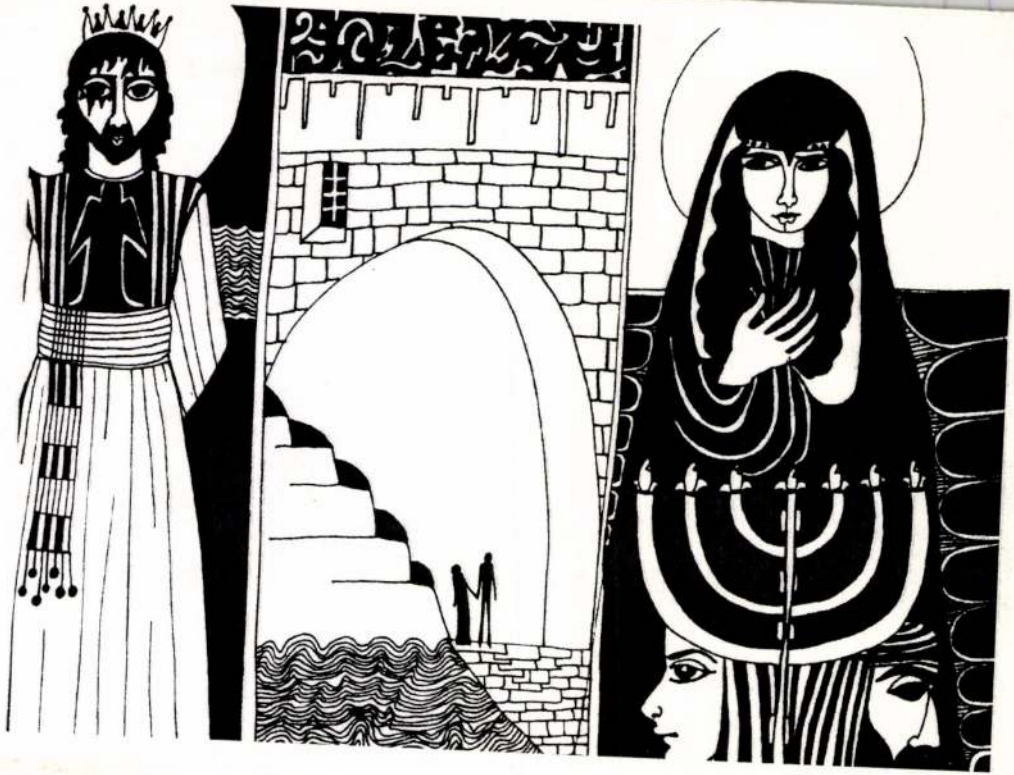

A KOSSUTH KLUB
A MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET
A BOLGÁR ORSZÁGOS ÖNKORMÁNYZAT
A MAGISTER '93

tisztelettel meghívja Önt a Kossuth Klubba

SZÉCSI MAGDA

grafikusművész, író

kiállítására és szerzői estjére

Megnyitó
2000. március 10-én, 18 órakor

A kiállítást bemutatja:
Kerékgyártó István
a Magyar Művelődési Intézet
tudományos főmunkatársa

Szécsi Mariann, építő

L. Farkasdy Z

– követségi kirch

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

6.

83/3

Szécsi Menyhért

"Kossuth és Görgey találkozását megörökitő festményén...ki keresné a valóságos arányok helyett az anatómiailag valóságosokat?"-kérdezi Szabó György: "Naivok" c. kritikájában elragadtatással adózva a müvész alkotásának, mely a Nemzeti Galériában rendezett, -"Magyar naiv müvészet a XX. században" c.-kiállitáson szerepel.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. junius lo.
XVI. évf. 24. sz. 13. lap.

Szécsi Menyhért, naiv festő

Szécsi Menyhért és Sóós Gábor amatőr szobrász közös kiállítása Gyöngyösön nyílik meg ma.

Esti Hírlap, 1976. dec. 9.

Szécsi Menyhért, festő

L.: Soós Gábor

—: o Soós Gábor 12,

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 9.

Szécsi Menyhért, váw parasztfestő (Kömlő).

Mostanában sok nyugdíjas nyúl a festőecset után. Találkozhattunk már a képernyőn Csajersi Jánosné csorvási asszony munkáival, Kömlőn az öreg Szécsi Menyhért paraszfestő munkálkodik.

„Életet az éveknek"

1981. máj. 26.

Szécsi Pál

épitész

l. Bp Épitőm. VI

17. l.

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT

16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

MDK

Szécsi Pál, ép.mérn.

Kisigényü családi lakóházat tervezett.

A MMÉE-ben állandó intézménnyé alakult át ez a kiállitás. / Két illusztr. a III.és a VII.l./

Dr.Ny.L.: A " Hogyan épitsünk?" kiáll. a Nemzetközi Vásáron.1933. V.6. III.-VIII.l. MMÉE Közlönye.

Szécsi Pál

4 /

MAGYAR IPARMUVESZET
1937. 126. l.

KIÁLLÍTÁSI CSARNOK. Az Iparművészeti Társulat régibb tagjai még jól emlékszenek arra az szívós küzdelemre, melyet a társulat vezetői már a háború előtt s alatt folytattak egy nagy s állandó jellegű kiállítási csarnok létesítése érdekében. Hány gyűlés, felirat, cikk és küldöttség sürgette akkoriban a változó kormányokat, — hiába! Még a „Kiállítási Központ" című bizottságnak, mely egyenest erre a célra alakult, sem sikerült ezt az intézményt megvalósítania. Most két évtized után az Országos Magyar Kertészeti Egyesület valóra váltja. Négy közhatóság összesen négyszázezer pengővel támogatja a kertészek vállalkozását s a városligeti volt Kolegerszky-kioszk helyén felépül a kiállítócsarnok. A cél persze elsősorban a magyar föld termékeinek, kertészetének gyakori bemutatása. De ezek mellett a Szécsi Pál mérnök tervezésében készülő hatalmas kiállítócsarnokban egyéb kiállítások is helyet fognak kapni. Sőt három tenniszpálya is lesz az óriási vasvázas, üvegfedelű csarnokban, melyekben a kölföldi versenyekre lehet majd télen és trenírozni. Az épület köré gyönyörű terraszos parkot terveznek, vízmedencékkel s olyasféle perspektíva-hatásokkal, amilyenek a schönbrunni parkban is láthatók. A kertészeti egyesület vezetői szeretnék az épületet még az idei év folyamán üzembehelyezni.

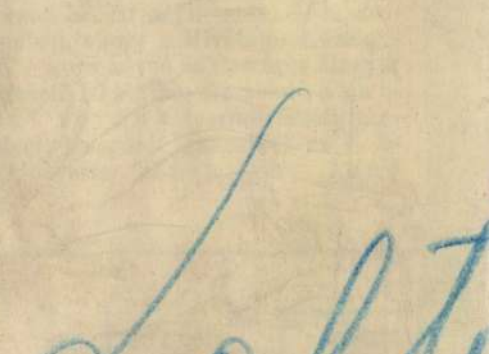

SZÉCSI Valéria festő

Vasárnap Hírek
1992. okt. 11.

zetben. (Bp. I., Fő u. 17.) — Szécsi Valéria festőművész kiállítása Szolnokon nyílik a városi művelődési házban.

žen plameni jezik jedini su simbol koji se raspoznaje na ovom fragmentu. Ne može se pouzdano znati da li je ovdje zmaj samo nosač heraldičkog štita ili je stavljen u sam »cimer« (vrh) potpunoga grba. U svakom slučaju, stilizacija zmajskih čeljusti toliko je upadljivo slična sa zmajem iz grba Janoša Stibora, komornika ugarsko-hrvatskog kralja Žigmunda,[52] da se ne možemo oteti utisku da se radi o istom simbolu. Zna se da je zmaj u Stiborovu grbu u stvari visoki Orden zmajevog reda koji je Žigmund ustanovio i dodjeljivao ga najuglednijim prijateljima i suradnicima.[53] Iz pisanih izvora se također zna da su ovaj orden imali Hrvoje Vukčić i srpski despot Stefan Lazarević.[54] Naša nadgrobna ploča pokazuje da je taj orden dobio i kralj Ostoja, koji se dugo vremena oslanjao na Žigmundovu podršku u borbi za bosansko prijestolje. Između ostaloga, zna se da je učestvovao i na poznatom Budimskom saboru 1412. g., gdje su se Bosanci posebno istakli u viteškim igrama.[55] I ostala dva kralja — Tvrtko II i St. Tomaš bili su vjerojatno nosioci ovoga ordena.

S obzirom da su u sjevernoj grobnici nađeni dijelovi triju skeleta, i s obzirom na pretpostavljeno pomicanje iz srednje grobnice, a računajući i sa poznatim historijskim okolnostima, moglo bi se zaključiti da su u sjevernoj grobnici sahranjeni posmrtni ostaci kralja Ostoje, njegova si-

Szécsi Pálné dr.né
Baumhorn Olga
textil
VII. Dózsa György út 17.

MKSz 1947

mbe a kormánnyal, hogy megállitsam azon az uton,
helyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
épviselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

es aggodalom és választóim ezreivel való személyes
küzdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
azdasági megélhetést veszélyezteti.
ama eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
ől és

mus zászlaját a fővárosban!

Királyért, Hazáért"

SZÉCSI Magda.

ld. rajzait Univ 1991/~~4~~, 3, 4. n.

vén Csokonai halála évének 100. fordu-
ladatok elvégzését osztja ki. Beválasztatja
állítási bizottságba és ennek keretében
i nemességének, származásának, család-
val és bizonyos rajzok elkészítésével.
egy tagja volt Zoltain kívül: *Kardos*
zése, III. csomó 14., 17—20. sz.) 1905
Csokonai-ünnepség, amikor a *városi*
ották.
unkálatokat már mint boldog házasember
asságát a Kúria 1901-ben felbontotta s ő
otta második esküvőjét *Pecze Erzsébettel*,
vi csikósszámadó feltűnően szép leányával,
kirándulás alkalmával ismerkedett meg.
te ezt a házasságát is, mely feleségének
következett haláláig tartott.
a házassággal nyugodt mederbe terelő-
pán legjobb régi barátaival érintkezve,
nyok között, örökös munkában folyt az
etésén felül írásaival, tudósításaival is
nét. Így pl. többek közt a budapesti
zepén 90 koronát kapott s a szakfolyó-

Szecsó Péter

Viállítás a kiskunfél-
egyházi kalmakozi Múvelődési
Házban.

Nepszava 1985. IV. 12.

Szécsi Sándor

Kamaratárlata nyílt a
nagykalászi Művelődési Házban

Kelet Magyarország 1968 XI. 1

Szécsi Seres János

szobrász XVI. sz.

Kolozsvár

vod

Vásárhelyi Miklós

Városunk műemlékei

Pásztortúz 1936. 492. l.

Gömör- és Kishontvármegye ~~Dernői~~ Ktvárolyai körjegyzőség.

re-

Müemlékek

Országos Bizottságának

Budapest

kerésére alapján az /. alatt

van szerencsém tintelettel

5 ér május 12

Seprősi-Czárán György

Adventi koszorú
(rondó)

Advent van (vagy: ádvent). Eljövetel, Úrjövetel. A karácsonyt megelőző négy héten át. Advent a böjt ideje (is). Na, persze, nem olyan szigorú, mint a húsvét előtti nagyböjt. Ez amolyan „kisböjt". De böjt. A tisztulás napjai ezek is. A bűnbánaté, a tisztulásé; a várakozás (vágyakozás) hetei. (Megváltó kerestetik.)

Eszembe jutnak gyermekkorom adventi hétköznapjai. Nem igazán a nappalok – inkább a hajnalok. A hajnali misék. Mert bizony (akkoriban még) mentem Keresztanyám kezét fogva. Mentem esőben, hóban, fagyban. Mentünk. Csúszkáltam a befagyott tócsákon, szaladtam a szűz havon; arcomba belemart a csípős északi szél. Sötét volt még és hideg.

Minden reggel vittem jócselekedetem jászol-szalmaszálát. A Kisjézusnak. A Jézuskának, hogy ne fázzon. Közel már az idő. Mire a mennyekből, a színes-égős magasságból naponta fokról fokra lépkedve a létrán jászolt ér, puha, meleg szalma várja. Jócselekedetekből gyűjtöttünk melegséget. Szerény, de (hozzánk!) méltó fogadtatás. (Eszembe sem jutott volna arannyal díszített márványpalotában várni Őt, pehelypaplanos cédrusfaágyban.)

A fehér-ingecskés műanyag-Jézuska mindig mosolygott. Mindig rám (is – de erre csak később jöttem rá). Ma már tudom: akkor boldog voltam. Akkor voltam boldog.

Két kis kezemmel két kezet foghattam: Keresztanyámét és a Jézuskáét. Anyám és kistestvérem kezét. Legalább azokon a fenyőillatú áldott adventi hajnalokon.

Advent van. Böjtidő. Úrjövetel.

Asztalomon adventi koszorú, négy gyertyával, lila szalaggal átkötve. Esténként (a hetek számának megfelelően) meggyújtom a gyertyákat. Önkéntes (önkényes) magányomban legalább ennyi megőrződött a boldog gyermekkor várakozásából (vágyakozásából).

Gyertyát gyújtok. Mert gyertyafény nélkül – számomra – elképzelhetetlen az advent, az ünnepi étkezés és a szeretkezés.

Szikrázó pillanatok

Tartalom

Zalán Tibor: A kor falára (publicisztika) 1. és 48. old.
Lengyel Boldizsár: „Koporsót csinálnak egész országokból" (riport) 3. old.
Egri Sándor: Folyóirat-lét '91 (interjú) 7. old.
T. Kiss Tamás: Vázlat a polgárosodás lehetséges folyamatáról (esszé) 10. old.
Dienes Eszter: Történetek Kunhegyesről, a Sárkány-tó utcából (novellafüzér) 13. old.
Dudás Sándor: Újra apámról; Örök nyár; Közérzetem (versek) 16. old
Prohászka Antal: Bartók (festmények) 16. old.
F. Csanak Dóra: Borsos Sándor futóbetyár tragédiájának leírása (elbeszélés) 18. old.
Selmeczi Kovács Attila: Országcímeres kunsági cifraszűrök (tanulmány) 25. old.
Farkas Ferenc: A népi állatnevek antropomorfizmusának néhány forrása (tanulmány) 29. old.
Szilágyi Miklós: Örsi Julianna: Karcag társadalomszervezete a 18-20. században (recenzió) 32. old.
Rideg István: Szabó Pál-relikviák (dokumentum) 35. old.
Kalivoda Béla–Tóth László–Zsigrai György: A karcagi arborétum madárvilága (tanulmány) 37. old.
Lengyel Boldizsár: Őszi színházi esték (színházkritika) 41. old.
Rigó József: Legendák nélkül (színházkritika) 44. old.
Zelei Miklós: A tízmillió tv-maci országa (tévékrtika) 46. old.
Molnár H. Lajos: Mi az, hogy közszolgálati rádió? (rádiókritika) 46. old.

A címlapon *Mezey Lajos* századfordulón készült fotóját közöljük. A 2., 6., 12., 34., 40., 45., 47. olalon *Szécsi Valéria* grafikái láthatók.

A 41. oldalon lévő fotót *Hargitai Lajos*, a 42. oldal képét *Tarpai Zoltán* készítette. A *Prohászka Antal* festményeiről készült reprodukciók *Hargitai Lajos* munkái. A 36. oldalon *Szabó Pál* kézírásos levele látható.

Jászkunság

Társadalmi és kulturális folyóirat. 1991. augusztus XXXVII. évfolyam 6. szám. Megjelenik kéthavonta 48 oldalon, a/4-es nagyságban.
A szerkesztőség címe: 5000 Szolnok, Kossuth L. út 2. fszt. 65.
Telefon: (56) 37-610
Szerkesztőségi fogadóóra: szerda 10–13 óráig
Főszerkesztő: Körmendi Lajos
Olvasószerkesztő: Dorkovics Ágnes
Technikai szerkesztő: Dede Géza
Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Szerkesztőbizottság: dr. Botka János, Csatári Bálint, Fekete-Szabó Sándor, Györfi Sándor, dr. Kerékgyártó T. István, Körmendi Lajos, dr. Mrena István, Sarusi Mihály, dr. Szabó László, dr. Tóth Albert
Kiadja a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár,
5001 Szolnok, Kossuth tér 4 . Pf. 139 Telefon: (56) 41-333.
Felelős kiadó: Bertalanné Kovács Piroska
Készült a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár nyomdájában.
Felelős vezető: Demeter Miklósné
Megvásárolható Jász-Nagykun-Szolnok megye közművelődési intézményeiben (könyvtárak, művelődési házak, múzeumok). Előfizethető rózsaszín postautalványon a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár címén.
Csekken történő megrendeléskor kérjük feltüntetni a Jászkunság nevét.
Egyes szám ára: 38.-Ft
Előfizetési díj egy évre: 228.-Ft
ISSN: 0448-9144

SZÉCSI Valéria

Jászkunság

társadalom, kultúra XXXVII. évfolyam, 6. szám 1991. december

Ára: 38 Ft

Riport Jugoszláviából
(3. oldal)

Vita a polgárosodásról
(10. oldal)

Borsos Sándor futóbetyár története
(18. oldal)

Cifraszűrök címerábrázolásai
(25. oldal)

Minden kedves olvasónknak békés karácsonyt és boldog új esztendőt kíván a szerkesztőség.

A KOR FALÁRA

Zalán Tibor

Mi az, hogy nem ír?

Haragszom magára, Zalán Tibor! Egy ismeretlen nő ezzel a mondattal szólít meg az új symposion-est utáni banketten, egy ablakmélyedésben ácsorgok, az ablakok az MDF plakátjaival vannak teleragasztva – na, látna csak valaki! (Magamban pislogok, befelé, kicsit beljebb, csak nem félek? Csak nem kezdem el magamat azzal nyugtatni, hogy hiszen hát mindazáltal amúgy a helyzet menthető, miért nem másik szervezet hívta meg a szimpósokat erre a mai bulira, rádiófelvételre, bankettre; nincs itt politika, vagy mégis? Egyébiránt édesmindegy számomra, hogy melyik szervezet, miért, hogyan, az a fontos, hogy a Hitelnek* eszébe jutott, hogy a háború talán az új symposiont is eltiporja a lánctalpaival.) Szóval a nő, és mondja nekem, a Magyar Hírlap-beli nyilatkozatom miatt oly haragos. Puff neki. Kellett nekem a Magyar Hírlapban nyilatkoznom – abban a Magyar Hírlapban, amely köztudottan és némi melldöngetéssel eszdéeszes és kormányellenes, gondolhattam volna, hogy előbb-utóbb csak olyan helyzetbe

*Amely körül mégiscsak vannak indulatok, s elég rendesek ezek

Folytatás a 48. oldalon

idén tavasszal sikerült megfigyelnünk. Az erdei pityer a ligetek, erdőszélek madara, de sajnos az arborétumban csak vonuláskor jelenik meg. Rokona, a barázdabillegtető viszont egész nyáron megfigyelhető. A parkban vagy közvetlen környékén fészkel. Nyíltabb füves térségekhez ragaszkodik a sárgabillegtető, ezért a területen csak vonuláskor látható. A magas észak madara a csonttollú. Egyes teleken tömegesen lepi el hazánkat, máskor alig vagy egyáltalán nem látható. Az elmúlt télen sikerült kisebb csapatait megfigyelnünk, többek közt az arborétumban is.

Apró sólymocskákhoz hasonlítanak a nagyobb rovarokra vadászó gébicsek. A kis őrgébics a kornyéken fészkel, időnként a kerítést használja leshelyül. A tarkább tollú tövisszúró gébics néhány párja viszont a parkban neveli fiókáit. Még a kertek karóin, oszlopain is gyakran láthatjuk tücsöklesen ülni.

A lármás utánzóművész, a seregély is költ az arborétumban néhány párban. Bár ezek a madarak a gyümölcsöt is megdézsmálják néha, mégse bántsuk őket, mert fiókáikat rengeteg rovarral etetik, még a bűzös krumplibogarakat is elfogyasztják.

A házi verebet bizonyosan mindenki ismeri, az intézetben is minden alkalmas zugban költ. Kisebb testű, barna sapkás rokona, a mezei veréb is gyakori fészkelő. A verebeket szinte mindenki kártékonynak tartja, azt viszont már kevesen tudják, hogy bár magevő madarak, fiókáikat ezek is rovarokkal nevelik fel, ezért legalább költési időben kíméletet érdemelnek.

A pintyfélék szép számú fajának sorát a meggyvágó nyitja meg. Ezt a fajt egész évben láthatjuk az arborétumban. Találó neve kedvenc csemegéjére utal, ugyanis a meggymagot könnyedén töri fel tekintélyes méretű csőrével. Állandóan látható, gyakori madarai a parknak a zöldike és a bohócruhás tengeric.

Északi nyíresek madara a csíz, telente azonban rendszeresen megjelenik. Az arborétumban ugyancsak téli vendégként jelentkezik a hazánkban egyébként fészkelő kenderike. Ritka vendégként, de főleg éppen a Hortobágy környékén jelenik meg hazánkban a téli kenderike. Egy alkalommal a parkban is megfigyeltük, ugyancsak ritka rokonával, a szürkezsezsével együtt. Vonulási időben alkalmanként látható a területen a csapongó röptű csicsörke is. Rendszeres téli vendége a parknak a fenyvesekből hozzánk látogató süvöltő. Országosan is különleges ritkaságként sikerült megfigyelnünk az arborétumban a ragyogó vörös karmazsinpirókot. Ugyancsak érdekesség a keresztcsőrűek tavalyi átnyaralása. Ezek a madarak erősen kötődnek a fenyvesekhez, ugyanis szinte kizárólagos táplálékuk a fenyőmag, ehhez idomul még különleges csőrük is, amelyről nevüket kapták. A szép tollú és kellemes énekű erdeipinty szép számban fészkel a parkban, de télen is csapatostól látható. Ilyenkor rendszeresen csatlakozik hozzá északi testvérfaja, a téli– vagy fenyőpinty is. Ugyancsak ilyen téli csapatokkal jelenik meg a citromsármány.

Ebből a rövid madártani ismertetésből is kiviláglik, hogy a Kutató Intézet arborétuma a környező tájtól eltérő arculatú hely, különleges gyöngyszem. Változatos növényzete gazdag madárvilágnak ad otthont. Azonban jó lenne, ha a város peremén egy ilyen érdekes hely nemcsak a madarak iránt érdeklődők számára lenne ismert. Úgy hiszszük, hogy egy korszerű környezeti nevelési programba is kiválóan beilleszthető lenne, hiszen itt, a szabadban megtartva egy–egy tanórát, a gyermekek olyan mélyreható élményeket szerezve tanulhatnának, hogy az tartósan befolyásolná a környezetükkel kialakított kapcsolatukat. E záró sorokkal ajánljuk segítségünket is az érdeklődők számára.

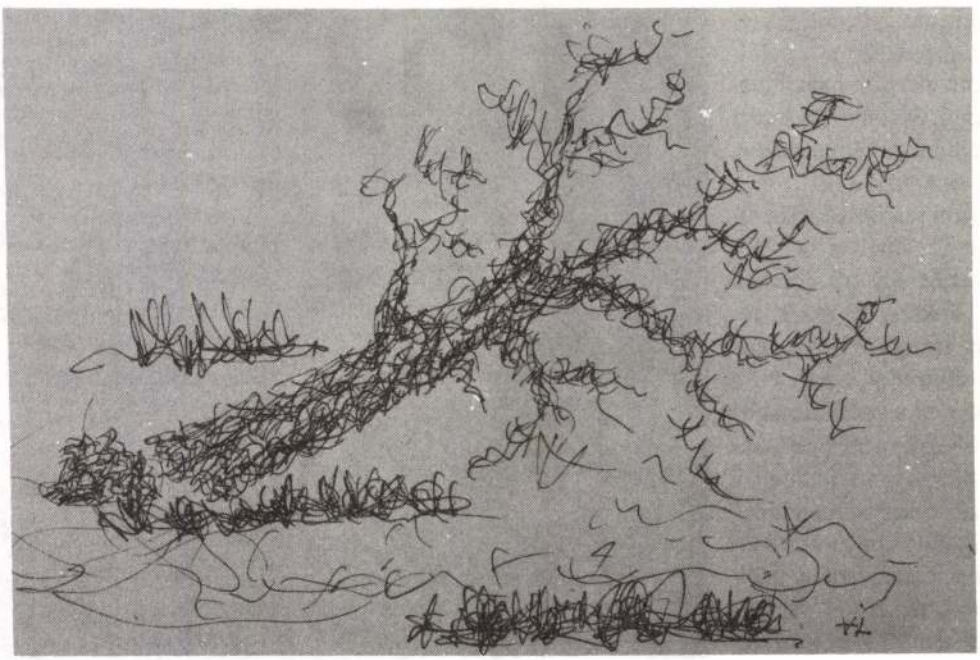

Természetellenesség

hatjuk a parkban, főleg télen. A legygyakoribbak a sárga–fekete dolmánykájú széncinege, és a nála kisebb, a fekete helyett kék tollakat viselő kékcinege.

A fészkelőodúk hiányában ezeknek a télen gyakori madárkáknak a zöme tavasszal kénytelen máshol helyet keresni magának, de egy–két pár azért minden évben költ egy–egy alkalmas hasadékban vagy postaládában. A fenyvescinege távoli vidékek lakója, de azért telente egy–egy kisebb csapata rendszeresen megjelenik. Jóval ritkább fenyveserdei faj a búbos cinege. Mi ugyan még nem találkoztunk vele, azonban Tóth Albert szakköre egy régebbi útja során megfigyelte az arborétumban. Egyszerű szürkésbarna tollú, fekete sapkás kis madár a barátcinege. A télicinke–csapatokkal ez a faj is megjelenik a parkban. Ugyanígy csak téli vendég a hosszú farkával artista ügyességgel egyensúlyozó őszapó is.

Aprócska harkálynak látszanak, de valójában a cinegék rokonai a fakuszok. Két igen hasonló fajuk a rövidkarmú fakusz és a hegyi fakusz telente rendszeres kísérője a cinkecsapatoknak.

Ugyancsak gyakori téli vendég a higanymozgású ökörszem is.

A rigófélék számos faja közül is jónéhány előfordul az arborétumban. Ritka látogató közülük hegységeink zárt erdeinek madara, a léprigó. Kisebb–nagyobb csapatokban minden télen megjelennek a parkban a fenyőrigók. Nagyobb erdeink szép hangú madara, az énekesrigó, ősszel és tavasszal rendszeresen átvonul a területünkön, sajnos fészkelni nem marad itt.

Magyarországon rendkívül ritka átvonuló az örvösrigó, amelyet az arborétumban is sikerült egy alkalommal megfigyelnünk. Sokáig az erdők félénk madaraként ismertük a feketerigót. Az utóbbi évtizedek során ez a szép madarunk egyre bizalmasabbá vált, s ma már a legzajosabb városokban is költ. A parkban is szép számban fészkel, s jó részük télire is itt marad.

Kistermetű rigóféle a cigány csaláncsúcs, amellyel a gépudvarban találkozhatunk néha. A rendkívül mutatós kerti rozsdafarkú sem fészkel a területen, de vonulási időben egy–egy példánya rendszeresen megfigyelhető. Szerényebb színezetű rokona, a házi rozsdafarkú már az arborétum fészkelő madarainak sorát gazdagítja. Legszebb hangú énekesmadarunk, a fülemüle szép számban fészkel. Ez az egyszerű színezetű kis madár különösen szívesen énekel éjszaka, tavasszal dalától varázslatosan zeng a park. Mélyebb hangú északi rokona, a nagy fülemüle rendkívül rejtetten vonul, de egy alkalommal sikerült az arborétumban is megtalálnunk. A bánatos énekű kis vörösbegy vonulási időben gyakori a parkban, de fészkelni is itt marad néhány pár. Az elmúlt télen ennek az egyébként vonuló fajnak két példánya szerencsésen átvészelte a legzordabb időket is nálunk.

Érdekes módon – bár az arborétumban nincs nádas – vonuláskor néhány nádi madár is megpihen. Így volt módunk megfigyelni a berki tücsökmadarat, a nádirigót és az énekes nádiposzátát is.

Ha a madarak közt énekversenyt rendeznének, a már magasztalt fülemüle riválisa valószínűleg a kertigeze lenne, amellyel vonuláskor ugyancsak találkozhatunk. Szintén kedves hangú rokonainak, a valódi poszátáknak több faját is megfigyelhetjük a parkban. A barátka vagy barátposzáta a leggyakoribb fészkelők közé tartozik. A nagyobbacska karvalyposzáta ugyancsak költ a kerítés menti rózsabokrokban. A sűrű bozótosok rejtőzködő madarával, a kertiposzátával csak vonulás idején találkozhatunk. A környező bokrokban fészkelő mezei poszáta is felbukkan időnként az arborétumban. Az aprócska kisposzáta viszont a park bokraiban is költ.

Az örökmozgó kis fűzikéknek három faja is megfigyelhető, de a fitisz fűzike és a sisegő fűzike csak vonuláskor.

Itt fészkel azonban a csilp–csalp fűzike, így gyakran hallhatjuk csengő, egyszerű kis énekét, amiről nevét kapta.

A fenyvesek madarai a királykák, de az arborétumban éppen a sok örökzöld miatt szívesen megpihennek. A sárgafejű királyka 20–30–as csapatai rendszeresen áttelelnek nálunk, gyakran április végéig is itt maradnak.

Hazánk legparányibb madarát, a ritka tüzesfejű királykát is többször sikerült megfigyelnünk.

A leshelyről vadászgató légykapók közül sajnos egy sem fészkel a parkban, de három fajuk, a szürke légykapó, a kormos légykapó és az örvös légykapó vonulásuk idején rendszeresen megjelenik. Fiatal fenyvesek jellemző madara az erdei szürkebegy. Vonuláskor is igen rejtőzködő, de azért

Erdei fülesbagoly

földtulajdonnal rendelkezők *családi* stratégái (a „kisszolga", a „pesztra", a „sütő–mosó asszony" és a „napszámos" munkakínálatot bele lehet s bele is kell szervezni a földnélküli család munkamegosztásába!); másrészt nem lesz eléggé nyilvánvaló minden szorgalmas „szegény ember" legjellemzőbb életeszménye, az ti., hogy valamiképp kilábaljon a szolgai, bérmunkási létállapotból, s ezért törekszik a valamivel szabadabb munkavállalás felé; harmadrészt pedig olyan látszat keletkezik, mintha a felesbérlet, a haszonbérlet reális cél lett volna a nincstelenek számára – jóllehet ehhez már parasztgazdaság szükségeltetett. Nem kellően megokolt a „bandában dolgozók" elkülönítése sem, hiszen a kubikosokról is okkal feltételezem a mezőgazdasági idénymunkát, a cséplőbandák pedig személyi összetételükben és szervezési elveikben azonosak szoktak lenni a részesarató vállalkozásokkal. (Hadd tegyem persze hozzá: e bíráló megjegyzéseket nem Karcag, hanem a szomszédos Kisújszállás és a Békés megyei mezővárosok társadalomnéprajzi vizsgálata közben kikristályosodott véleményemre alapozom.)

Összefoglalóan hadd hangsúlyozzam: azt tartom Örsi Julianna könyve legfőbb érdemének, hogy *egészében* az alföldi mezővárosok társadalmára általában érvényesnek, tehát modell–értékűnek látszik; *részleteiben* ennek ellenére összetéveszthetetlenül Karcagról szól, azzal a sugalmazott többlettel – ez ritka erénye egy szakkönyvnek –, hogy a vérei iránti szeretetét, elkötelezettségét is bele tudta írni a szerző. Azokkal a részletekkel vitatkoztam csupán, melyek – más alföldi mezővárosokban szerzett ismereteimhez képest – nem mutatják eléggé dinamikusnak Karcag társadalmi tagolódását és kapcsolatrendszerét. Hadd reméljem azonban, hogy az olvasó a vitakedvet is Örsi Julianna munkájának elismeréseként fogadja el tőlem. Hiszen – régi igazság – vitatkozni csak jó könyvvel, gondolatgazdag szerzővel érdemes.

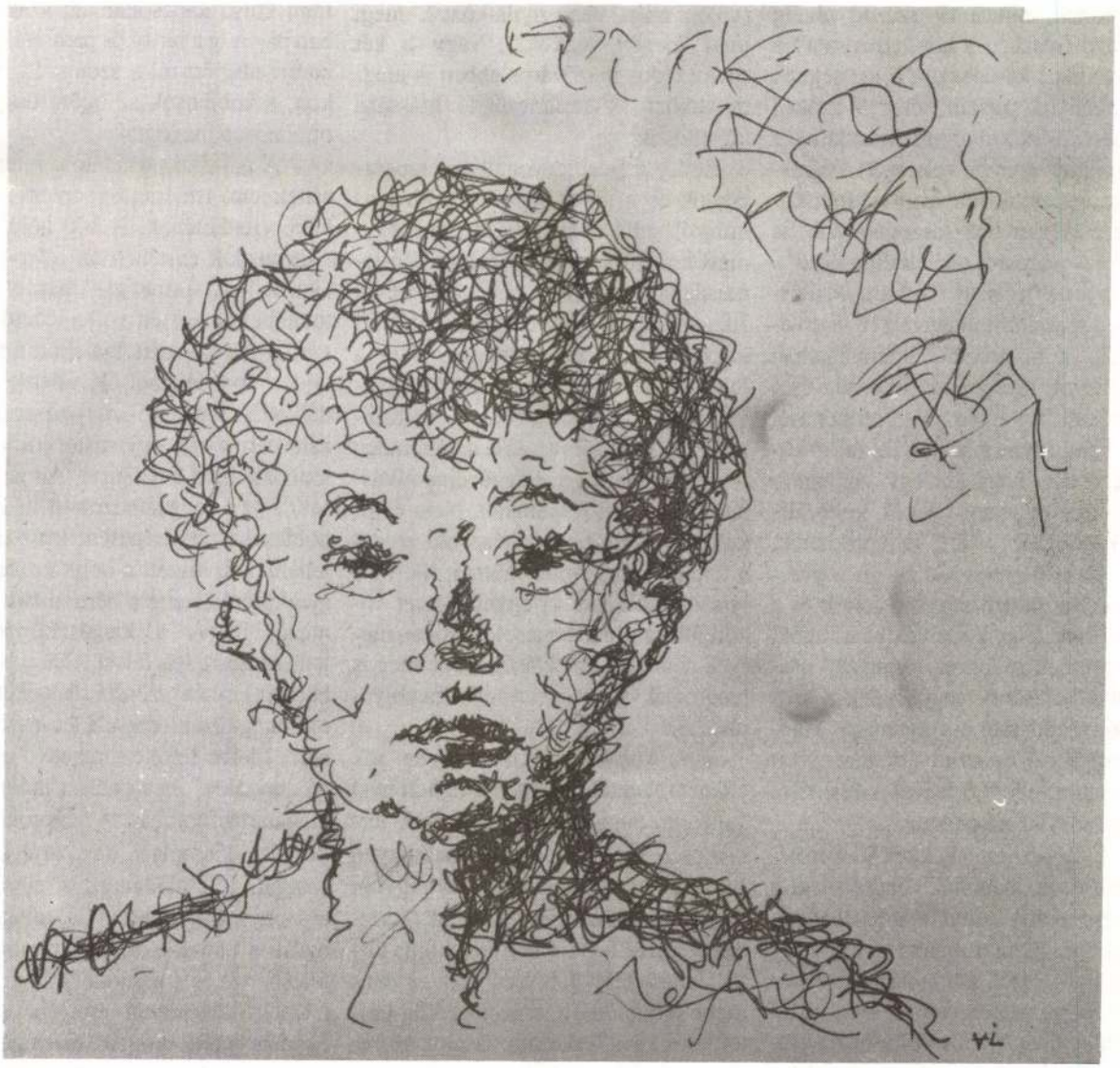

Vázlat

tek s igyekeznek azonos városrészen belül lakni. Azt a hipotézisét, mely szerint e törekvés a török alatt elpusztult falvakból való együttes betelepülés idejére nyúlik vissza, 18. századi összeírások elemzésével – tehát közvetett módon – igazolja, megállapítván, hogy egyes családnevek egy–egy városrészben sűrűsödnek, s az ekkor együtt lakó nemzetség nevét a zugok nevében is fel lehet fedezni. Az ún. hadas települési mód máig kitapintható nyoma persze annak is következménye – mutat rá nagyon helyesen a szerző –, hogy a feudalizmus kori tanács úgy szorgalmazta a telkek megosztását, hogy a rokonoknak elővásárlási jogot biztosított.

– Ennél is jelentősebb felismerésnek tűnik számomra az, hogy a városon belüli szomszédság egyéb szomszédsági kapcsolatokkal is együtt járt. A tizednek, mint a 19. század végéig jellemző (részben a kerületbeosztásba is átmentett) közigazgatási egységnek ui. a határ 18. századi, sőt a 19. század második felében elvégzett kiosztásakor iránymutató szerepe volt, ezért a városbeli szomszédok földszomszédok, következésképpen tanyaszomszédok is lettek. A városrészek elkülönülése – vagyis a nemzetségi rend a településben – a templomi ülésrendben is érvényesült, s a temetők használatában szintén volt szerepe. A rokonság és a szomszédság ilyen összefonódásai még hangsúlyosabbá teszik azt a következtetést, hogy az egy zugban – utóbb egy utcában – lakók kulturális kisközösségként is jellemezhetők. Ilyen alapon szerveződtek ui. a gyermekek játszóközösségei, a fonók és a tanyázások, s így tölthették be a zugok, illetve utcák rokon és szomszéd családjai a kölcsönös segítséggel, a szokásszerveződéssel, a folyamatos kommunikációval és az elvárt magatartás folyamatos ellenőrzésével kifejezésre jutó közösségfunkciókat.

– A szóbeli emlékeknek és a történeti források adatainak gondos megfeleltetése avatja iránymutató jelentőségűvé, amit Örsi Julianna a rokonság számontartásáról, különösen az olykor három évszázadot átívelő származástudat lényegileg hiteles voltáról megfogalmazott. Nem csupán az esetenként 16–17. századi, gyakrabban 18. századi beköltözésnek, s a kibocsájtó település megnevezésének, illetve 150–200 személyre kiterjedő „paraszti genealógia" tovább–hagyományozásának meglepő adatsorai kelthetnek figyelmet a paraszti emlékezet gyarló voltát, a történelmi emlékanyag adatszerű megbízhatatlanságát hangoztató egyéb kutatásokhoz viszonyítva. Sokkal inkább az, hogy e redemptus közösségben a kisnemesség – vagy inkább a köznemesség – származástudatával összemérhetően nagy igény mutatkozott a történelmi múltban gyökerező öntudat minden lehetséges eszközzel való fenntartására. Számomra azért is figyelmeztető az ilyen emlékanyag, mert Kisújszálláson sokkal töredékesebbnek találtam a törzsökös családok származásukkal kapcsolatos ismereteit. Ebből a különbségből pedig vagy adatgyűjtési eljárásom tökéletlensége (vajon azért nem nyilatkoztak meg, mert *idegen* vagyok?), vagy a két szomszédos mezőváros ebben is megmutatkozó, s értelmezendő mássága következik.

Eddig a jelenre vonatkozó tapasztalatok és a majd' három évszázados múltról való archiválisforrások egymást erősítő s egymást kontrolláló tanulságaiból emeltem ki néhányat Örsi Julianna könyvének dicséreteként. Azt is szóvá kell azonban tennem, hogy a jelen és a múlt viszonyának: a hagyomány továbbélésének és a változékonyságnak az ábrázolása nem minden részletben mutatja eléggé dinamikusnak a történeti folyamatot. Nem érzékelteti minden esetben a szerző azokat a településen kívülre mutató, illetve a társadalomszerkezet egyes elemei között felfedezhető kapcsolódásokat, melyek nemcsak befolyásolták, de meg is határozták a történelmi mozgásfolyamatokat.

– A külső kapcsolatok igen sok elemét felsorakoztatva szemlélteti Örsi Julianna, hogy a karcagi lakosok termékcseréje és munkavállalása hogyan illeszkedett bele a kistáji és a nagytáji kapcsolatrendszerbe. Hiányzik azonban e fejezetben a karakterisztikus történelemszemlélet, hiszen csak egymás mellé rendeli a 18. századi görög boltok és a 19–20. századi vásárok szerepét, a tiszaháti épületfa–beszerzést és a házaló kereskedést, a vándornyomtatást és a kubikos munkavállalást. Nem mutatott tehát rá, hogy az emlékezettel elérhető korszakban – az iparosítás–iparosodás, a közlekedés és a kereskedelem kapitalista szellemű megszerveződése, az állami beavatkozás, a törvényi szabályozás stb. következtében – minőségileg más volt a külső kapcsolatok rendszere, mint a 18. században. Az kiolvasható az adatokból, hogy a 20. századra a táji munkamegosztás parasztias kapcsolatai beszűkültek, s megnövekedett a kényszerkapcsolatok, s a parasztságon kívüli társadalom megszervezte kapcsolatok jelentősége. Ez azzal jár együtt – amit a szerző már nem hangsúlyoz –, hogy a különböző időszakokban a mezőváros egyes csoportjai eltérő intenzitással tartottak fenn külső kapcsolatokat; századunkban pl. amíg a birtokos parasztság horizontja alig ért túl a szomszéd városokon, a kubikosok az egész országban otthonosan mozogtak.

– A paraszti társadalom rétegződésének leíró ismertetését érzem a leginkább vitathatónak. A 100 hold fölötti nagygazdák esetében az „életvitel", a „gazdálkodási stratégia" másneműsége további bontást tett volna lehetővé, hiszen a 20. századra kialakult a földtulajdon hozadékából élő, illetve a gazdálkodást szervező–irányító–racionalizáló nagygazda egymástól jól megkülönböztethető két típusa. Az is kérdéses, hogy megalapozott–e a 10–100 holdasokat egységesen kisgazdaként jellemezni, hiszen a helyi közfelfogás megkülönböztette a bérmunkást alkalmazó, illetve a kiegészítő jövedelemszerzésre (pl. felesbérletre, haszonbérletre) rákényszerülő rétegeket, vagy más megközelítésben: a lecsúszás ellenére, illetve felfelé törekedve–igazodva „urizálók" és a paraszt módra élők magatartásformáját. A legproblematikusabb a kisszolgát, a pesztrát, a nagyszolgát, a cselédlányt, a sütő–mosó asszonyt, a szolgatanyást, a szabadtanyást, a napszámost, a részesaratót, a felesbérlőt és a haszonbérlőt a „nincstelenek" társadalmi rétegébe sorolva egymás mellé rendelt ismertetésekkel bemutatni. Így homályban maradnak egyrészt a földnélküliek – csekély

lődési, oktatási feladatnak tekintő polgárként igyekszik megoldani. Feltételezhető, hogy ebből a korosztályból kerül majd ki a különféle területek elitje. Ők alkotják a gazdaság, a tudomány, a művészetek legjelesebb képviselőit, a politikai élet reprezentásait. Ezek a polgári rétegek rendelkeznek ugyanis (feltehetően) mindazokkal a feltételekkel és adottságokkal, melyek kedvező alapokat és biztos kereteket nyújthatnak kiemelkedő teljesítmények végzéséhez. Közülük kerülnek ki nagyobb számban a valóságos mecénások, alapítványtévők, ők lesznek azok, akik a társadalom fejlődését, gyarapodását, gazdagodását magánérdekből is alapvetően fontosnak tartják. *A polgárosodásnak ezen szakaszában tisztázódnak végérvényesen és különülnek el majd egymástól a különböző értékrendszerek.* Nemcsak világossá válnak az értékek közötti határvonalak, de kibontakoznak az átjárhatóságok is. Valószínű, hogy erre az időszakra tehető a hazai polgárosodás szerkezetének, intézményrendszerének, értékeinek, vagyis a most kezdődő világunk valamennyi értékes törekvéseinek, európai értelemben vett meggyökereződése.

A hozzászólás nyújtotta szűkreszabottság miatt csupán vázlatszerűen – prognosztizálva egy lehetséges folyamat „állomásait" – szóltam a polgárosodásról. Bizonyos vonatkozásban talán klasszikusnak tűnő kialakulási és intézményesülési folyamatot nemcsak azért nem kerülhetjük ki, mert a történelem tanulsága figyelmeztet, hanem azért sem, mert Magyarországon *legalább három generációra lesz ahhoz szükség*, hogy egy szerves fejlődésnek induló társadalom értékes húzóereje valóban kialakuljon és meghatározó erővé váljon. Létrejöjjön egy olyan polgárság, amely értékrendszerével (melyet mint kulturális örökséget hagyományoz tovább) válik képessé arra, hogy biztosítsa egy közép-kelet-európai ország, európai normákat és mértéket elérő működését.

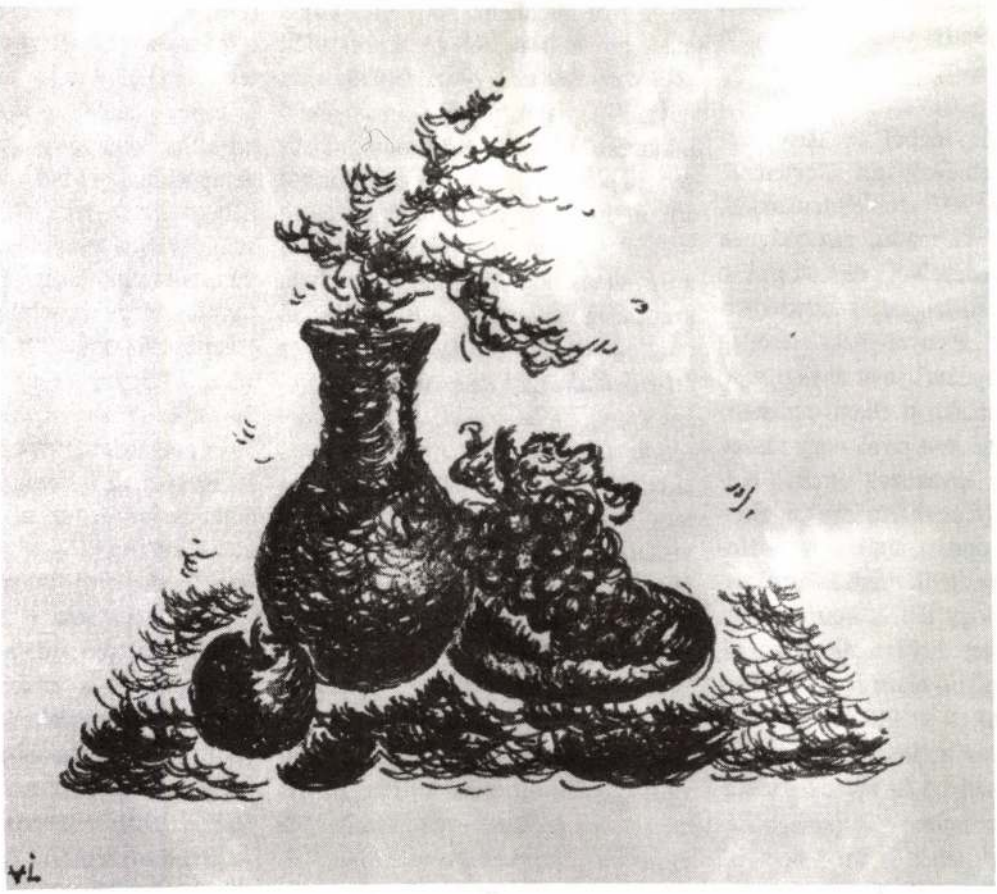

Csendélet (háromszögben)

sodás kialakulásához vezetett volna. Persze ebben az adott politikai, társadalmi kényszerek és feltételek is komoly szerepet játszottak. Irodalmi művek, szociográfiák kedvelt figurái voltak a külsőségekben magukat polgároknak mutató és imitáló gazdasági, politikai, valamint államigazgatási vezetőrétegek képviselői, reprezentásai. Tudományos kutatások tucatjai bizonyították és elemzik ma is, hogy miért nem válhatott polgárrá az, aki erején felül dolgozott, egészségét nem kímélve iszonyatos terhek és áldozatok vállalásával, korrupcióval, ügyeskedéssel, vagy akár „elvtársi összeköttetéssel" némi többletre tett szert. *Boros László* vitaindítójában erről szemléletesen értekezik.

Mindezek ellenére – elfogadva és nem vitatva a valóság és a kutatók ezen érveit is – azt gondolom: *leendő polgárságunk kialakulásának „kezdetek előtti embrionális szakasza" a Kádár-korszakban kezdődött.* Ekkor indult meg egy tényked és (nem lehet igazán folyamatindulásnak nevezni), melyet *Utasi Ágnes* szavaival „átlépés a passzív szegénységből az aktív szegénységbe" elnevezéssel illethetünk. Vagyis az egyén többletmunkákkal, második, sőt harmadik gazdaságban vállalt tényked éseivel, összefogva a családdal, rokonsággal, szomszédokkal, mintegy „átszivattyúzta", esetleg „visszaszivattyúzta" saját anyagi világába a korábbiakban állami redisztribúcióval apanázsolt javak nagy részét. Ilyen módon igyekezett „máról holnapra" jutni. (*Kádár Jánosnak* tulajdonítják azt a mondást, amikor üzemlátogatás során az egyik munkás arról panaszkodott, hogy lopják a szerszámokat – azt felelte: „Így is a miénk marad, a nemzeti vagyon része marad".) Persze nevezhető ez az időszak naturális felhalmozásnak is, amely nemcsak periódusokra osztható, de bizonyos tekintetben megteremtette az előrétegződés csíráit is. A „lehet is meg nem is" viszonyok közti „félvállalkozói magatartásra" berendezkedő állampolgárok a rendszerváltozás utáni időben részint szembetalálkozva a létbizonytalansággal, a munkanélküliséggel, részint felismerve az új világ nyújtotta lehetőségeket, váltásra-változásra kényszerültek. Ez alapvetően két területen érezteti hatását. Erőteljesebbé vált, jelentősen felgyorsult a rétegződési folyamat. Mind nagyobb és lényeges különbségek alakulnak ki rétegek és rétegek, csoportok és csoportok között. Másrészt jól érzékelhetően változik az egyén – elsősorban – anyagi világát gyarapító jövedelemszerző tényked éseinek „eszközparkja".

A változás legszembetűnőbben az „eszközök" radikalizálódásában mutatkozik meg. A Kádár-korszakban alkalmazott „szivattyú-módszert" felváltotta az „átmentés". Számos jövedelemgyarapító technika pedig az „eredeti angol tőkefelhalmozás" időszakában alkalmazott „bekerítésekhez", az államilag is (esetenként hallgatólagosan) engedélyezett „kalózkodáshoz", „kemény" kereskedői eljárásokhoz, illetve törvényességgel is támogatott vállalkozásokhoz válik mind inkább hasonlóvá. Távol áll tőlem, hogy valamiféle analógiát állítsak fel az akkori idők „cél szentesíti az eszközt" eljárásai, és például napjaink rohamosan növekvő bűnözési hulláma között, amely elsősorban anyagi javak (ötven forinttól sok millióig terjedően) megszerzésére irányul. Csupán arra próbálom felhívni a figyelmet, hogy hazánkban ma olyan szabadság van, melyet – Boros László megfogalmazását elfogadva – *a nagy felszabadultságok és a kis gúzsbakötések éppúgy jellemeznek, mint a „korlátlan lehetőségek".* Azt gondolom, akik ebben a– valószínűleg rövid ideig tartó – „vákuum-helyzetben" képesek viszonylag nagy értékeket felhalmozniuk, azoknak komoly esélyük nyílik arra, hogy elindulhassanak a polgárosodás útján.

A hazai polgárosodás következő szakaszának „megformázása" arra a gazdasági és társadalmi pozícióit tovább erősítő (újratermelő) rétegre vár, *melyet konkrét és átvitt értelemben egyaránt „második generációnak" is nevezhetünk.* Ebben a szakaszban várható, hogy az előző nemzedék által megteremtett indulási, valamint kialakult értékelési és viszonyítási alap módosulni fog. Szükségszerű, hogy ennek a generációnak már finomodjon a jövedelemszerző és -gyarapító „eszközparkja", nagyobb figyelmet fordítson viszonyainak társadalmasítására. Életvitelében (beleértve üzleti, vállalkozói, munkahelyi etc. ügyeit) háttérbe szorulnak az előző korosztályra még gyakorta jellemző nyersebb megoldási és eljárási módok, az úgynevezett „kemény" módszerek alkalmazása. Mind inkább elsődleges céllá, értékké és érdekké is válik egyszerre a társadalmi viszonyok – mikro- és makrovilágban egyaránt – konszolidálása, kiszámíthatóbbá tétele és megbízhatóságot árasztó stabilizálása.

Nagy annak a valószínűsége, hogy ez a generáció lesz az, amelyik már érez maga mögött elég gazdasági erőt, hogy választásokon (parlamenti, helyhatósági, időszaki), mint befolyásos, tekintélynek örvendő erőként komoly eséllyel indulhat, vagy indíthat és támogathat jelöltet. Valóságos és konkrét politikai hatalom megszerzésére törekszik, mert úgy véli, hogy világának mind jövedelmezőbb és kulturális újratermeléséhez ezzel a szerepbővítéssel tudja leginkább biztosítani a megfelelő alapot, szabadságot és miliőt. Ennek a generációnak áll talán leginkább érdekében, hogy karakterizálódjanak és stabilizálódjanak a polgárság különféle társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális szerepeket betöltő, képviselő rétegei és csoportjai. Másként fogalmazva az, hogy *végképp kialakuljon és megerősödjön a polgárság struktúrája.*

A polgárosodás harmadik szakaszát feltehetően az a korosztály alakítja ki, amelyik helyét, szerepét és funkcióit már a kultúra (a fogalmat tág értelemben használom) szempontjai szerint igyekszik betölteni. Bizonyos értelemben egyszerre „mintaadóként – fogyasztóként" és „alkotó-termelőként" vesz részt a társadalom életében. Mégpedig részint abban az értelemben, hogy *stabil egzisztenciájára épülő értékrendszerével meghatározó politikai és kulturális erőként is jelen van.* Részint pedig abban az értelemben, hogy a gazdaság és a társadalom területeiről érkező kérdéseket, problémákat műve-

Vannak, akiknek harcos státust ígérnek, ami majd nyugdíjjal és egyéb szolgáltatásokkal jár. Tehát tudatosan motiválnak a háborúra. A háború szerintem is elhúzódik. Az esztelen öldöklés csak tovább növeli és tartósítja a háborút. Nincsenek illúzióim.

A péntek éjszakát falun töltöttem. Idős barátomat az egyik komájánál találtam, a szokásos kártyapartin, amiről még nem mondtak le. Furcsa helyzet volt. Az idill, később rájöttem, törékenynek bizonyult. A hírekre bekapcsolták a tévét, félszemmel azt nézték, kommentálva az eseményeket.

– Tudod – kezdte Laci bácsi –, itt a faluban jól megvagyunk egymással. Szerb a magyarral, magyar a szerbbel. Csak a politikusok ne rontsák el ezt a viszonyt. A szeretetet kellene bevinni a politikába is.

– Politikába szeretet – fából vaskarika. A politika kiveti magából a szeretetet. Mióta a háború tart, csak az öldöklést, a gyűlöletet látjuk és tapasztaljuk. Néhány éve még nyugalom volt ebben az országban. Most káosz uralkodik. Gyermekeim, unokáim vannak, az ő jövőjüket féltjük.

– Már panaszkodni sem lehet, mert könnyen rávágják, ha nem tetszik, menjünk Magyarországra. Mi nem akarunk sehová menni. Itt vannak a halottaink, itt élnek akiket szeretünk. Más országban kivágott fához lennénk hasonlók, gyökerek nélkül elszáradnánk.

– Az utóbbi időben történt intézkedések nálunk is aggodalmat váltottak ki. Korlátozták korábban biztosított jogainkat, lehetőségeinket. Ha így haladunk, nekünk nem lesz mit védeni. Akkor miért menjenek háborúba a gyerekeink?

– Nem szabad senki mellé állni, de széllel szembe pisálni sem.

A három nap csak arra volt elég, hogy belekóstoljak egy fokozatosan hadszíntérré változó ország életébe. Próbáltam magyarázatot keresni a történtekre. Voltak, akik történelmi örökségről beszéltek, felhalmozott és soha meg nem oldott problémákról. Mások az itt élő emberek mentalitásával magyarázták az eseményeket. Hallottam, a földrengés idején a tévé-riporter megkérdezett egy férfit, mit tett, amikor a veszélyt észlelte? „Beszaladtam a házba, és kihoztam a puskámat" – volt a válasz. A szerbekre mondják némi irónikus célzással, hogy erotikus viszonyban vannak puskájukkal. Féltik, ápolják, vigyáznak rá. Szertartásszerűen tartják rendben. Ez még nem bűn. Az viszont elgondolkodtató, hogy kiképzés nélkül golyófogónak küldi a katonai vezetés a nép fiait a frontra egy hivatalosan még ki nem hirdetett, meghatározatlan célokkal folyó háborúba. Az is probléma, hogy a kisebbségeket megfosztják elemi jogaiktól, ellentétben minden európai konvencióval. Pedig az alkotmány szerint a Szerb Köztársaság „a benne élő minden polgárnak az emberi és polgári szabadságjogokon, a jog uralmán és a szociális igazságokon alapuló demokratikus állama. (A Szerb Köztársaság Alkotmánya, első szakasz.)

Tapasztalataim szerint a népek békében akarnak élni, hiábavalónak látják a további öldöklést. A háború nem az ő háborújuk. Számtalan jelét adták tiltakozásuknak. Sajnos jóslatszerűen megvalósulni látszanak Batsányi János száz évvel korábban írott sorai az Európai hadakozásokra című verséből:

„Felkelnek a népek békesség öléről,
Hogy egymást elverjék hazájok
földéről.
Mint az éhes medvék hideg
barlangjokból,
Oly dühös haraggal törnek ki
honnyokból,
S ezer halált szórván kegyetlen
markokból,
Koporsót csinálnak egész országokból."

A szerző útját a Hungária Biztosító szponzorálta.

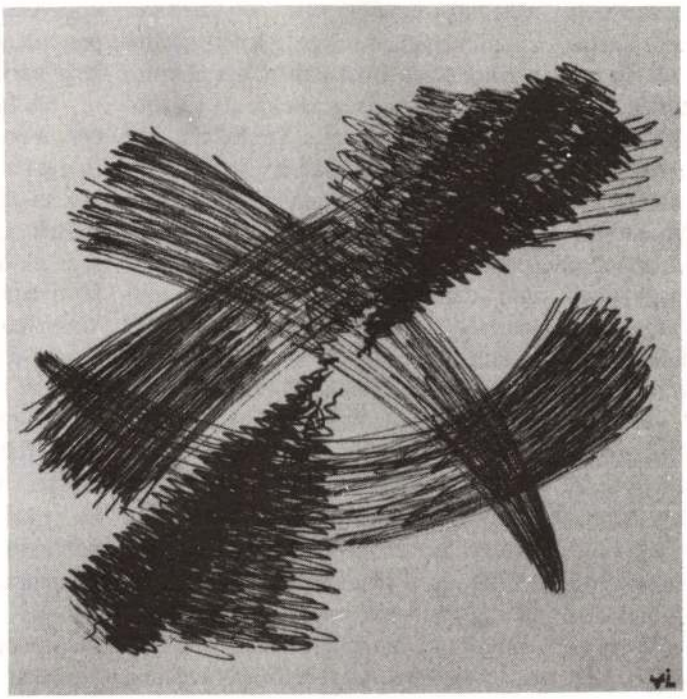

Dinamika

23 éves – már sokat publikált, érdekelte a történelem, jártasnak mutatkozott a társadalomtudományokban. Rendkívül magabiztos volt, mikor a jelenlegi helyzet megítélését kértem tőle.

– A háborús helyzet a következő napokban, hetekben lesz a legintenzívebb. Ki akarják használni azt az időszakot, amikor még nincs érvényben az olajembargó. Most még van benzin a tankokhoz, és a repülőgépeket tudják üzemeltetni. Amíg ez tart, addig akarnak egy elsöprő támadást indítani Horvátország ellen. Teljes mozgósítás is várható. Valószínű, a hadiállapotot is kihirdetik. Eddig azért nem tették, mert akkor elismerték volna, hogy harcban állnak Horvátországgal. Az embargó lehet, hogy rontja a helyzetet, mert azt tudják mondani, hogy rájuk kényszerítették a háborús állapotokat. Pedig ez nem igaz, hiszen egy korábban kitervelt intézkedési sorozatról van szó véleményem szerint. Az események 1988-ban kezdődtek, mikor a kommunista párt középső rétege elhatározta, hogy átveszi a hatalmat, és kiépít egy új, nemzeti szocialista rendszert. Ez a rendszer, különösen a háború óta, fokozatosan jobbra tolódott. A valamikor komolytalannak számító emberek most hangadók a Parlamentben. Aknamunkával a mérsékeltebb szárnyat háttérbe szorították és lejáratták. Sesej csetnyik vajda 23 éves korában doktorált, nem buta ember, ezért nem szabad lebecsülni. Tudja, mit akar. Lassan-lassan megalakulnak a szerb szabadcsapatok, ezek rövidesen legalizálódnak, és már meg is lesz a szerb nemzeti hadsereg. A Magyar Szót, az újvidéki rádiót megpróbálják lehetetlenné tenni. Most egyszerűen el tudják érni, csak be kell hívni katonának a fontosabb embereket. Vagy behívóparancs kiadásával kényszerítik arra, hogy elhagyják az országot. Így ment el Varga Szilveszter, Mucsi Géza a rádiótól, vagy Bódis Gábor a Napló főszerkesztője. Akik nyilvános szereplést vállalnak, azok pár napon belül várhatják a behívót. Már a civileknek is van fegyverük Szerbiában. Az egyetemista otthonban a tartalékosok megkapták fegyvereiket. Tehát bármikor sor kerülhet egyéni akciókra, akár leszámolásokra is. Különösen az egyetemen veszélyes ez, ahol sok a kisebbségi fiatal.

A magyarországi tájékoztatást azért tartom hiányosnak, mert a horvát szélsőséges erőkről és azok tevékenységéről nem adnak hírt. Pedig ott is vannak elrettentő esetek. A háborúban egyre több szerepet kapnak például az egykori usztasák és szimpatizánsaik. Vannak, akik usztasa állam megteremtéséről beszélnek. Érdekességként említem, hogy a jugoszláv hadsereget az a tábornok vezeti, akinek a családját usztasák irtották ki. Tehát motiválva van a háborúra. A gyűlölet mindkét oldalról kölcsönös. A horvát feketeingesek legalább annyi bűnt követnek el, mint a csetnyikek. A negatív erőkre mindkét oldalon oda kell figyelni. A határok lezárásával még belterjesebb lesz a helyzet mindenütt. Ennek is beláthatatlan következményei lehetnek. Az lesz a probléma, ha megnyílik a déli front Koszovóban és Macedóniában. De talán erre nem kerül sor. Az albánok vezetője Párizsban tanult, igazi európai. Az a taktikájuk most, hogy mindenkit túl kell szaporodni. Már tudják, hogy fegyverrel nem boldogulhatnak. Igazából én attól félek, hogy az egyezkedés végén majd Horvátország engedményeket tesz Szerbiának, Szerbiba Horvátországnak. A szerbeknek tett engedmények valószínű majd azok lesznek, hogy eltekintenek az albánkérdés és a többi nemzetiség problémájának megoldásától. Úgy érzem, ez a legnagyobb veszély, mert a magyaroknak további megszorításokat jelent a nemzetiségi jogok szempontjából. Már most egyfajta kettősség jelentkezik mindenütt. Amit meg lehet csinálni a szerbeknek Boszniában, azt nem lehet más nemzetiségeknek vagy kisebbségeknek megcsinálni Szerbiában. Ezt nagyon gyakorlatiasan érvényesítik.

A szerb demokrata párt a háború hatására sajnos jobbra tolódott, és erősen nacionalizálódott. Kevés köztük az igazi demokratikus erő, akikre számítani lehet. A szerb kormány most a pillanatnyi érdekek szerint politizál. Szerencsére a vajdasági magyarok demokratikus közösségében olyan nagytekintélyű vezetőket találunk, mint Hódi Sándor, Csorba Béla, Beszédes István. Ők szakmailag elismert emberek. Vannak persze most is, akik túlságosan toleránsak a rendszerrel. Félnek mindenfajta ellenzékiségtől, mondván, ne haragítsunk magunkra senkit, mert akkor még kevesebb lehetőséget kapunk. A túlzott toleranciának békeidőben talán még haszna is volt. Most nem lehet megegyezni a régi formában és a régi eszközökkel. Olyan típusú ez a szerb állam, hogy nem tűri a másságot. Itt most a pravoszláv szellem a domináns. A lakosság tartózkodó, pedig a kialakult környezetben nem lehet semlegesnek maradni. Begubózással akarják a történteket túlélni. Mindenkinek nyilatkozni kellene, hol áll. Tudom, félnek az emberek. Az egyéni megfélemlítés is része a politikának. Személyekre koncentrálnak és húzó emberekre. Kétesélyes játék ez, mert vagy nagyobb lesz az elégedetlenség, vagy a félelem lesz úrrá mindenki felett. A VMDK esélyeit nehéz megjósolni. Egy totalitárius rendszerben egy demokratikus szervezetnek nincsenek esélyei. Nem szólíthat fel például engedetlenségre, mert azonnal letartóztatás rá a válasz. A frontról már most is hoztak haza olyan katonákat, akik tarkólövésben haltak meg, valószínű, parancsmegtagadás miatt. A békekezdeményezéseket elfojtották. A pártvezetők fegyverrel járnak mindenütt az országban. Nagyon veszélyes az, hogy mindenkinél fegyver van. Abba nem szabad belemenni, hogy a magyarokat felfegyverezzék. Akkor okot adnak egyeseknek egy újabb népirtásra.

Az egyik falusi vendéglőben újságíróval akadtam össze. Sokat mászkált a környéken, kíváncsi voltam, mit tapasztalt, mire lehet számítani a következő napokban, hetekben.

– A hadsereg soraiban teljes a káosz, a parancsnoklás nem működik, a tiszteknek nincs tekintélye. Mindenkinek az oldalán ott van a 120 golyó és a tisztek is félnek. Tulajdonképpen a szerbek sem akarnak meghalni. Az ő motivációjuk sem olyan, mint egy klasszikus háborúban, hogy jön az ellenség és a sajátjukat védik. Belgrádban egy behívás alkalmával az érintetteknek mindössze 19 százaléka jelent meg. Tehát igazából senki sem, még a szerbek sem akarják ezt a háborút. Hogy kik érzik magukénak? A fejletlenebb vidékeken élők, a szociálisan elnyomorodottak, a tartósan munkanélküliek, mindazok, akik valamilyen szempontból veszélyeztetettnek érzik magukat. És természetesen a szélsőségesen gondolkodók. A szerb nemzeti gárda sajnos ilyenekből verbuválódik.

vészetünk egészében (a Világszínház egészében), hanem a későbbi korok rendezői is többnyire az orosz színpadi klasszikusok hagyományaihoz idomulva vagy abból táplálkozva hozták létre saját Csehov-koncepciójukat. Ettől a mintától nagyon ritkán fordult elő a színházi gyakorlatban kíméletlen és gyökeres szakítás.

Fodor Tamás rendezői életútjában erőteljesen kötődött (kötődik) a színpadi realizmusnak eme hagyományaihoz. Legerőteljesebb rendezéseiben – mint a közel másfél évtizeddel ezelőtt a „Stúdió K" nem hivatásos színházzal bemutatott és európai hírűvé vált Büchner töredékben (Woyzeck) a kidolgozott, a legapróbb részletekben is valósághű színpadi realizmust alkalmazta. Kőszínházi munkái során is ebből a hagyományból építkezett. Volt ugyan az elmúlt évad során egy sikeres elszakadása Szilágyi Andor Szobaszínházban bemutatott darabjában, ahol egy nagyon erőteljes teatralitás és izgalmasan újszerű színházi formanyelv kidolgozása történt meg. Későbbi munkáiban ugyanakkor visszatért korábbi módszereihez, és úgy tűnt, ez a rendezői eszközökben történő váratlan váltás egyedi csupán. Ibsen Vadkacsájában magas mesterségbeli fokon ugyan, de visszatért a hagyományokhoz. Beidegződéseinkben ezért azt várjuk, hogy rendezői alkotói módszerének egyik leghitelesebb megvalósításaként dönt a számára autentikus Csehov mellett. Azonban nagyon örvendetes módon átlép ezen a várakozáson, és meglepetésként a várt Csehov-tradíciókkal szakító művészi magatartással lep meg bennünket.

A Sztanyiszlavszkij rendezői iskolájából kikerülő legtehetségesebb tanítványok önálló iskolákat hoztak létre. Vszvevolod Mejerhold a szimbolista teatralitás, a fokozott stilizálás irányában keresgélt, messzemenőkig szakítva, de természetesen szellemileg táplálkozva mesteréből. A másik tanítvány, Jevgenyij Vahtangov szorosabban kötődik Sztanyiszlavszkij lélektani realizmusához, létrehozva az önmaga által „fiktív realizmus"-nak nevezett alkotói módszert, amelynek igazsága, valóságossága az előadás időtartamára érvényes színpadi igazság. Rendezéseiben a színpadi groteszk, a komikum szélsőségesen ellentétes elemeinek kifejező eszközeit hozza létre.

Fodor Tamás Cseresznyéskert rendezése a Vahtangov által kidolgozott hagyományokra épít. A Karátson Gábor által tervezett színpadkép irónikus-stilizált világa a huszas évek orosz színházi díszletterveit idézi. Ebben a naturalizmus hagyományait messze elkerülő játéktérben bonyolódik le Csehov négyfelvonásos komédiája. Fodor darabértelmezése túllép a komédián, bebizonyítja, hogy Csehov teljességgel modern szerző. Egymás mellé beszélő, kapcsolat nélküli figurái tétován tapogatóznak az egyszerre több értelmű térben. Otthontalanok, mint Samuel Beckettnek a létezés abszurditásába belefáradt hősei. A térben szétszórt emberi alakzatok a rendezői képi megfogalmazásában erősítik ezt az életélményt.

Az előadásban egységesen játszó színészeket látunk. Kiváló alakítást nyújt Törőcsik Mari Ljubov Andrejevna szerepében. Gajev, a mindig akadékoskodó, tudálékoskodó fivér Kézdy György. Kiss Andrea fh. érett alakítást nyújt Ánya szerepében. A kívül még fiatal, de belül öregedő vénlány Varját Császár Gyöngyi alakítja. Lopahin vállalkozó szerepében Kozák András nyújt pontosan felépített alakítást. Kátai Endre Szimeonov-Piscsik szomszéd birtokos szerepében primitív, böfögő, zsíros és jelentéktelen figurát alakít jól. A nevelőnő Sarlotta Meszléry Judit. A darab szerint illuzionista számokat is be kellett mutatnia, ezt a jól megoldott plusz feladatot Robin Hood bűvész segítette. Trofinov rajongó egyetemistája Mészáros István. Jepihodov könyvelőt Csányi János játssza. A széplelkű szobalány, Dunyusa, Illés Edit. A világfi Jasa Kerekes László, Ehezó, a hajléktalan vándorlegény Czákler Kálmán. Az állomásfőnök Váry Károly, postamester Árva László, állatorvos Czakó Jenő.

A jelmezeket Németh Ilona tervezte, dramaturg Szeredás András. Molnár Anna koreográfus táncbeállítása nem válik karakteressé, így betét marad. A szcenikus Farkas Miklós. Segédrendező Trömböczky P. Péter. A színlap feltűnteti még az előadás létrehozóinak munkatársai között Szeredás Ágnes lektort, valamint Medvegy Gábor operatőrt. Hogy a létrejött előadásban mi a szerepük, számunkra megfejthetetlen maradt.

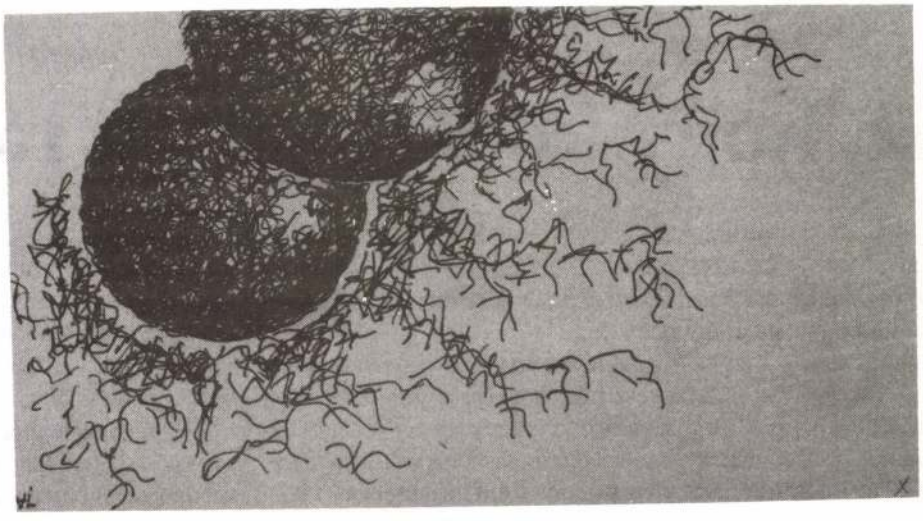

Létünk kapaszkodói

Zelei Miklós

A tízmillió tv-maci országa

Jár az ember szája a tv ellen, de közben nézi. Sőt, nézik azok is, akiknek nem jár a szájuk. Ez még rosszabb. Mit lehet elérni? Talán azt, hogy ne a képernyő használjon minket, hanem mi a képernyőt.

Történelmi emlékezetünkben még elevenek a gőzmozdony elleni parasztlázadások: „Felgyújtja a búzatáblát!" Mit tesz Isten? Fel is gyújtotta. Meg még a legelőt is, az erdővel együtt. Mára pedig itt száguldoznak a villanymozdonyok a szárnyvonalakon is. Szennyezzük a környezetet az autóval, de a valamirevaló gyárak régesrég azért hajtanak, hogy járműveik kipufogóján lehetőleg ne jöjjön ki semmi, s nem esélytelen, hogy meg is érjük ezt. És így fog ez menni, ilyen reménykedve, míg csak meg nem szűnik a földön az élet, mert addig ki mondana le arról, hogy ne taxival menjen a babájához, s ne legyen meg reggelire, vacsorára, olykor már ebédre is a képes hírműsor? Közhely, hogy legnagyobb hatásfokkal a tv ellen a tv-ben lehet beszélni, mert így jutunk el a legnagyobb közönséghez.

Mondjuk azt, hogy lelki környezetünket tekintve a képernyő villogása is környezetszennyező? Dehát a mélyhűtött földieper is az, amikor eldobjuk a nejlondobozát, ami állítólag hosszabb ideig fenn fog maradni, mint az egyiptomi piramisok... Szinte csak arról van szó, hogy úgy ott felejtjük-e magunkat a drágán vett, vagyis megbecsült készülék előtt?

Állandó mozgásban vagyunk ugye Európa felé, lehet, hogy ez a mozgás csak helybenjárás, a többi meg csak duma, a tornatanár harsogása, de miközben a tanár úr harsog, tévénk az európai kultúrával szemben egyre inkább amerikanizálódik, Európából is az „amerikait" véve át. Zúdul a rózsaszín atlanti butaság, néha már dézsát kell a képernyő alá rakni, hogy ne áradjon el a lakás. Bízhatunk benne, a következmény az lesz, hogy amerikanizálódni fog a tévézési stílusunk is. Egyik nagyhatalom kulturálatlanságából a másik műveletlenségébe esünk. Már csak azért is, mert lepusztult életünkben a legolcsóbb vacsora után ez a legolcsóbb szórakozás. Esküszöm, akkor néha már jobb csupán üldögélni, talpat vakarni. Meditálni. Gondolkodni netán, bár ennek környezetünkre és ránk olykor veszélyes következményei lehetnek.

Abban már nem különbözünk Amerikától, hogy nálunk is lényegében minden háztartásban van tv. Ott is, legfeljebb több és még több csatornás. Az egyik csatornán mondjuk repülőjegyet is lehet foglalni. Ez azért nekünk még nem igazán hiányzik. Ha mégis elutazunk valahova, nem okoz gondot, hogy elslattyogjunk az IBUSZ-hoz, befizetni éves jövedelmünket az odavisszáért. Hát *„ott"* ez nem így van...

Az amcsi tv-k naponta átlag hét óra tíz percet vannak bekapcsolva, olyan hat óra hosszat nézi is őket a dél-dakotai benzinkutas. (Postarabló, postamester, rendőr, körorvos, börtöntöltelék...) A tévézés a gyerekek kedvenc időtöltése is. Csak az alvási idejük hosszabb annál, amennyit a gép előtt töltenek. (Hogy azután az alvásidőben mit álmodnak, arról nincs információm. De ha a folyamatos tévézés nem csonkolta még teljesen a fantáziájukat, tessék elképzelni.) Szabadidejük negyven százalékát ezzel töltik a felnőttek is. Két dolog fontosabb az életükben ennél: a munka, az alvás. Az ifjú amik tizennyolc éves korukig körülbelül két és fél évet, huszonkétezer órát töltenek a tv előtt. Mire elérik a hetedik X-et, a két és fél év hétre növekszik. A főműsorokban nyolcpercenként látnak erőszakos jeleneteket. A szombat reggeli rajzfilmekben kétpercenként. Egy ember tizennyolc éves koráig húszezer gyilkosságot lát, és több mint háromszázötvenezer reklámot.

Erre tartunk, csak csóró kivitelben. Gazdag karácsonyunkon nem árt ezen elmélázni, legalább a szünetjel idején.

Molnár H. Lajos

Mi az, hogy közszolgálati rádió?

Eszembe nem jutott volna e kérdés, ha hónapok óta nem követelnék (vagy utsítanák el) egyre gyakrabban ezt a közhasznút. Azért csúsztattam haszonra a szolgálatot, mert a kettőnek egymáshoz vajmi kevés köze van – a gyakorlatban. Elméletileg is csak akkor lenne, ha az államot, mint engem, a köz egyik összetevőjét kiszolgálónak tudnám elképzelni. Mivelhogy a *közszolgálat*, a minden gyanún felülálló értelmező szótárt szerkesztők szerint: állami alkalmazásban végzett tevékenység...

Néha annyira szubjektíven és önkényesen értelmezem a dolgokat, hogy ragaszkodom képtelen képzettársításaimhoz. Tehát: abszolút vitatható fantáziálgatásom „értelmezésében" közszolgálati rádió az, amelyik a közösséget szolgálja. (Tudom, hogy ez az okoskodás olyan, mint az egyszeregy, azaz – mint a többi egyszerűség – együgyű, baromság. Mindegy.) Hát ez az, amit ebben az észbontó átértékelődésben borzasztó nehéz megvalósítani!

Ha csak magamból indulnék ki, hűj, de kapásból meg tudnám mondani, mivel szolgálhatna engem a hallgató kegyeiért tudathasadásig lelkiző rádió.

Sajnos, nem én vagyok a köz, meg sem próbálok tippet adni, csak menteni próbálnám a megfelelésért immár fejük tetejére állt szaktársakat.

Az úgynevezett Magyar Valóságot valamelyest kapiskálva érzékelem, hogy a vakokat, a gyengénlátókat, a nyugdíjasokat, az álmatlanokat és néhány megszállottat leszámítva, az immár polgárosodásra száműzetett lakosság körülbelül 0,05 százalékát érdekli a rádió főleg autózás vagy utazás közben. A többit elorrontotta a tévé, a videó és egyebek (például: peep-show) látványossága. Nos, ebből a „tömegből" a tudományos közvéleménykutatástól rettenetesen messze álló becsléseim 0,001 százaléknyi tábort mutatnak ki, mint irodalmi műsorok, hangjátékok és hasonló baromságok hallgatóit. Fülembe csicsergő madárkámtól hallom, hogy a politikai műsorok hallgatottsága 0,0001 és 0,001 között mozog attól függően, hogy mit értünk politikai műsoron. Ha csak a híreket, akkor ez az, ami maximális közérdeklődésre (tehát: közszolgálatra) számíthat, ám ez is kezd nagyon uncsi lenni, amióta (több hónapja) ez a sláger, a főhír, a headline: jugóéknál lőnek, megszegték az n+1. fegyverszünetet. Ha pedig kormányzáson és ellenzékben lévők, illetve függetlenekként hencegő politológusok nyilatkozatait minősíteném (az ötödik deci pálinka után) politikai műsornak, akkor ez lehet a „vesszek meg a kíváncsiságtól" minimuma. (Kivétel – mikor e sorokat rovom –: Kónya, Torgyán, Orbán és archív felvételről Nagy Imre, Rákosi, Kádár.) A minimum maximuma pedig az a produkció, amikor az éppen aktuális áremelések életszínvonal-emelő hatását magyarázzák; ezek után néhány nappal vásárol az asszony a gyereknek és lecsillapodott férjének új készüléket.

A műsoridő egyre nagyobb részét kitöltő reklámtól kábé 0,0001 százalékot tehet ki a füleit a hangszóró felé hegyezők közüli még normális ember. Mert vagy olyasmit kínálnak (padlószőnyeg, fűnyírógép, könyv, folyóirat, ragasztó, hátdögönyöző stb.), ami a hülyének sem kell, vagy azt (szuperautó, riasztókészülék, utazás Honoluluba stb.), amit csak az a 0,000001 vásárolhatna meg egy gyönge pillanatában.

Azt hiszem, nagyjából maradna a zene, amivel a magyar társadalmat (pardon: nemzetet) szolgálhatnák. Amilyen pechesek vagyunk (vagy amennyire balkézzel nyúlnak a lemezekhez, szalagokhoz), ezzel is majdnem mindig sikerül ellenszolgálniuk. Ha véletlenül táncra perdülhetnékem van, nekik éppen Bachra van gusztusuk. Ha az altató nem hat hamar, és preklasszikusokat hívnék segítségül a megváltó álomhoz, hétszentség, hogy Hard-rockot sugároznak. Amikor – valami egészen megmagyarázhatatlan oknál fogva – anyósomnak mulathatnékja támad (és nekem magyar vagy etnikai nótám nincs a házban), hát nem létezik, hogy ne éppen Bartók valamije szólna a rádióból ütő-, verő- és egyéb hangszerekre (meg valamilyen cselesztára – ez mindig benne van).

Van egy műsor, amely biztos közszolgálati, mert a törzskocsmámban is mindig leállítja a pincércsaj a kazettát már negyedórával a lényeg kezdete előtt, hogy hallhassa (hallgathassuk) az éteren át érkező ajándékot, kedvességet, szenzációt: a kívánságműsort, azt a „szív küldi szívnek" utódot. „Józsi üzeni e dallal Bözsinek, hogy még nem felejtette el" – veszem tudomásul könynyeim letörölve, és ennél jobban már csak az fáj, miért nem lehet mást is üzenni és kívánni...

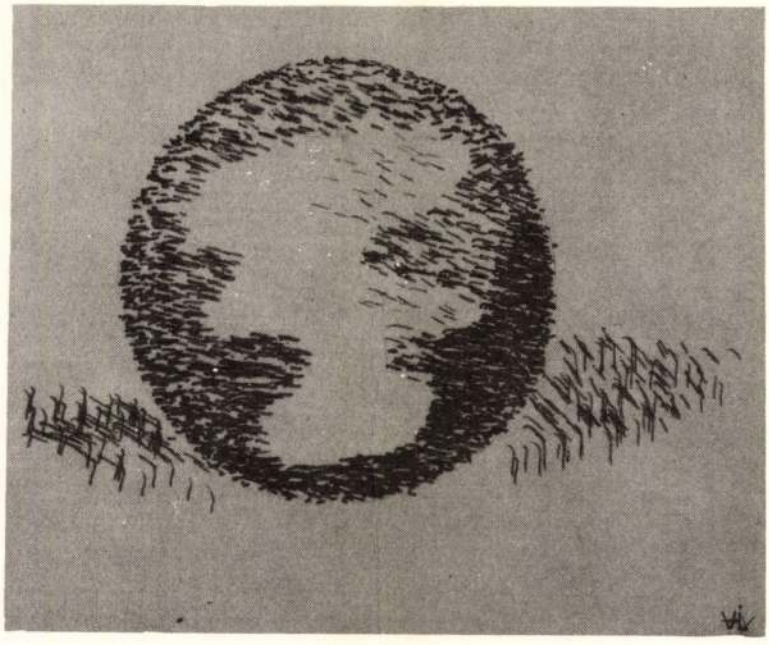

Szűkülő tereink

Folytatás az 1. oldalról

keveredem, amikor ezt még a fejemre olvashatják. Egy dolog lehetséges csak, nyilván, vagy valószínűsíthetően – ez az egy pedig a hallgatás, a kívülmaradás, a csönd.

De a hölgy nem ezért haragudott. Igazából nem is haragudott, csak mondta. Ahogy az emberek csak úgy mondani szokták egymásnak a haragszomot, közben meg nem is haragszanak, csak csalódtak a másikban, az elvárásaikban, a feltételezéseikben. Ám milyen elvárása, feltételezése lehetett ennek az ismeretlen nőnek, melyeket megcáfolta, romba döntötte az ominózus nyilatkozat? Azután ez is kiderült. Hogy képzeli, hogy csak úgy kivonul? Csöndesen beszél, de tűz van a hangjában. Én ismerem és szeretem a munkáit. Mi az, hogy nem ír többet? Döbbenten meredek rá. Én? Nem írok? Ezt meg ki mondta, hogy én nem írok többet, ha én nem mondtam? Mert én bizonyosan nem mondhattam. Azután csak-csak megvilágosodik a kép. Arról van szó, magyarázza a nő, hogy azt nyilatkoztam, elegem van mindenből, sőt, a címben az is benne van, utálom a közéletet. Ki fogja akkor itt elmondani az embereknek, mi történik velük, körülöttük, ha nem az író? Az olyan, mint például maga. A politikusok, válaszolom sötéten. Gyengéden tolja félre a választ – ugye, ezt nem gondolja komolyan? A beszélgetés további fordulataival nem untatom az olvasót. A jelenség, amiért felidéztem, már úgyis benne van az előző pár mondatban. Az emberek, s itt most ne csak „az egyszerű emberekre" gondoljunk, valamiért még mindig jobban bíznak az íróikban – kvázi a művészeikben –, mint a felkent politikusokban. És ez nem jó. Ha ez így van, bizony, hogy rossz. Akkor baj van a politikával, de baj van a sajtóval is, a médiákkal is. Bajnak kell lenni, hiszen azokat nem az írók csinálják, hanem a politikusok, az újságírók és a riporterek, a hírszerkesztők és a főnökeik és a súgóik. Namármost a nő azt mondta, az írók tudják, mi történik s mondaniuk kell – elmondaniuk kell. Legalábbis tudniuk kéne, hiszik az emberek, akik maguk sem tudják pontosan, mi történik körülöttük, csak érzik, látják, hogy ami történik, rosszul történik, ami van, az egyre inkább a nincs.

Udvarlásnak vélhette a hölgy, amikor megköszöntem, hogy felvilágosított valamiről, amiről csak sejtéseim voltak. Az én visszahúzódásom nyilván onnan eredeztethető, hogy nem tudom, mi van itt és nem értem, hol vagyok, ha itt már nem lehet ittlennem, s amikor azt mondom, nem érdekel, azt mondom, beletörődöm a sorsomba, amely oly reménytelennek tűnik fel, mint a másokéi. Hivatkoztam a haragos hölgynek legutóbbi rádiójegyzetemre, melyet a Magyar Írásban mondtam el, de nem hallotta. Felvetem neki, a Jászkunságban írok én ilyen füstölgő, de inkább szomorkás jegyzeteket. Azt válaszolja, na, ne hülyéskedjen, ki ismeri a Jászkunságot. Mosolygok, majd megismerik. És ezt el is hiszem – magamnak. S ígérem: ott olvashatja a jegyzetet. Nos, itt a jegyzet.

Interjú

„Hamarosan félrelökött, lekörözött, korán – vagy későn – meghalt alak leszek, akit úgy emlegetnek, mint egy énekesnőt, kinek szopránja megkopott." Gottfried Benn-nél olvasom ezeket a keserű mondatokat, melyek, hogy-hogynem, megnyugtatnak, s különös derűvel töltenek el, mert emlékezésre kényszerítenek. Kezdődött azzal, hogy elkezdődtek a rendszerváltásnak hívott újabb elosztás sajátságos mozgásai. Barátaim riadtan hívták fel a figyelmemet, ha nem veszek részt a közéletben, vagyis, ha nem írok én is hatalmas bölcsességeknek feltűnő jól megfogalmazott közhelyeket a napi/heti sajtó megforradalmiasodott hasábjaira, alighanem el fognak felejteni, s ami még rosszabb, ki fognak felejteni az újabb szereposztásból. (Miért kéne minden szereposztásban részt vennem?) Mert az már rég nem érdekel senkit, hogy eddig mit – ha ez a mit teljesítményt takar –, mostantól az a fontos, hogy most mit, (mert ez a mit már szándékot takar), szóval kivel, miért, s a legjobb, ha rögtön definiálható az is, hogy ki ellen. Hiszen a védekezés is lehet ellen, sőt, legyen is az, fontos, hogy artikuláljuk, komolyan vesszük ezt a rettenetesen sok baromságot, ami történik körülöttünk, aminek neve van, s komolyan vesszük azokat az urakat és hölgyeket, akik kihajtják és végighajszolják ezeket a jónevű baromságokat, ezzel is igazoljuk tehát, kell, hogy ők legyenek, ott legyenek, s legyenek az ügyek is, amelyek ottlétüket legalizálják. Hol van ez az ott? Ne kérdezd, tudod te azt, nálamnál jobban. S hogy miért éppen nekünk osztották a legalizáló szerepeket? Nem azért, mert fenemód elismerték a tehetségünket és a munkánkat. A fenét. Mert mi rendszertől függetlenül hoztunk létre valamit, aminek hitele volt és van, s mert munka, értéke is. Hivatkozni lehet rá. Ránk. Jött azután a második szakasz, amikor ismét figyelmeztettek a barátaim, öreg, ha ezt a fázist is kihagyod, már nem csak a leosztásnál nem vesznek figyelembe, de onnan is kiszorítanak, ahol vagy. (Miért kéne mindörökre ottmaradnom, ahol vagyok?) Megmagyarázták, le kell tenni valahová a garast, a független gondolkodás majdnem erkölcstelen, gyávának fognak hinni, hintapolitikával vádolnak majd meg, két oldalról, több oldalról nyomnak, harapnak, csípnek, ütnek, vágnak. Kik? Azután rá kellett jöjjek, igazuk van ezeknek a barátoknak, valóban elkezdődött az irodalomban, a költészetben is az új honfoglalás, s hamarosan megtudtam azt is, kik azok a kik. Azt üzenték, megtanulom majd hamarosan, hol lakik a Jóisten, s ha meg kell tanulnom, hát meg fogom tanulni. A közeljövőmet szólította meg tehát a Benn-idézet, hiszen azoktól, akik oly erővel próbálnak visszamenőleg gyilkolni, megpróbálják az én nyomaimat is eltüntetni a költészetből, sem kegyelemre, sem jóindulatra nem számíthatok. Olyan harc látszik itt kialakulni, melyben semmiképp sem akarok részt venni. Nem hiszem, hogy attól lesz jobb az irodalom, ha egymás hulláin lépünk át nap mint nap, mosolygok azokon, akik úgy vélik, attól lesz jobb a költészetük, ha eltakarítanak maguk elől, mellől mindenkit, aki jobb lehet náluk, aki tud valamit, amit ők nem. A kiszorítósdi nem irodalmi műfaj, készségesen ülök ki a pálya szélére, s nézem, hogyan játszanak azok, akiket állítólag a Kádár-rendszer nyomott el, tartott távol a publikálástól, a harcos tiszták, a szívós kivárók, a nagymellényű utánzók, miként s mikorra sikerül arcot sminkelni a sok szürke, arctalan igricnek, akikkel teli a magára maradó, sötétedő porond. Talán még szurkolok is nekik, sikerüljön megtalálniuk azokat a pártfogókat, akik mögé bújva sokáig el lehet vitorlázni ezek között az összevissza szelek között. Erről meg Csiki László régi verse jut eszembe, s megint mosolyognom kell:

Üdv a zsákbafutás bajnokainak,
S annak, ki a lepényből a pénzt kirágta.
Könnyű legyen a póznamászók álma!

A FOR KALÁRA

Frécsisziget

Zalam.

Könyöki 1885

1/ vár kástély helyszín rajza

21.

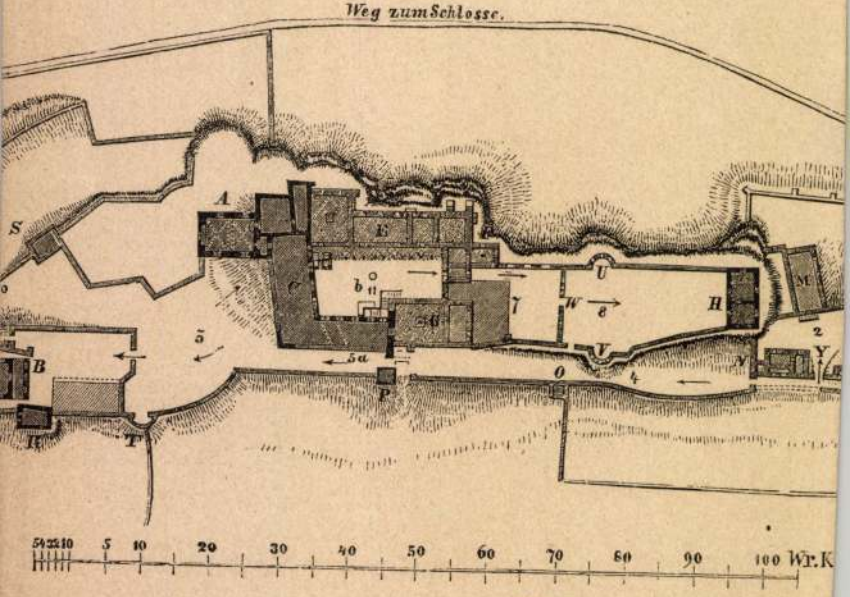
Weg zum Schlosse.
A
E
S
C
b
11
26
7
U
W
8
H
M
2
Y
5
5a
B
V
O
4
P
R
T
54 32 10 5 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 Wr.K

19.

Szécsiszigeti rk.

templom főoltára

kéje repr.

Kiss Bikl Kath. Nagy

838. l.

Szécsisziget vár-
kastély
(Zala vm)
l.
Fára Zal
32. l.

Krayer

lakk- festék- és kencegyár

Budapest, V, Váci-út 34

Telefon: *90-5-73 — Postafiók

T

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest

Állatkerti út 1.

Kézbesitve

Szécsiné Stul Ica

illustrálta

Petőfi Sándor:
Anyám tyúkja
Bp 1946 [1947]

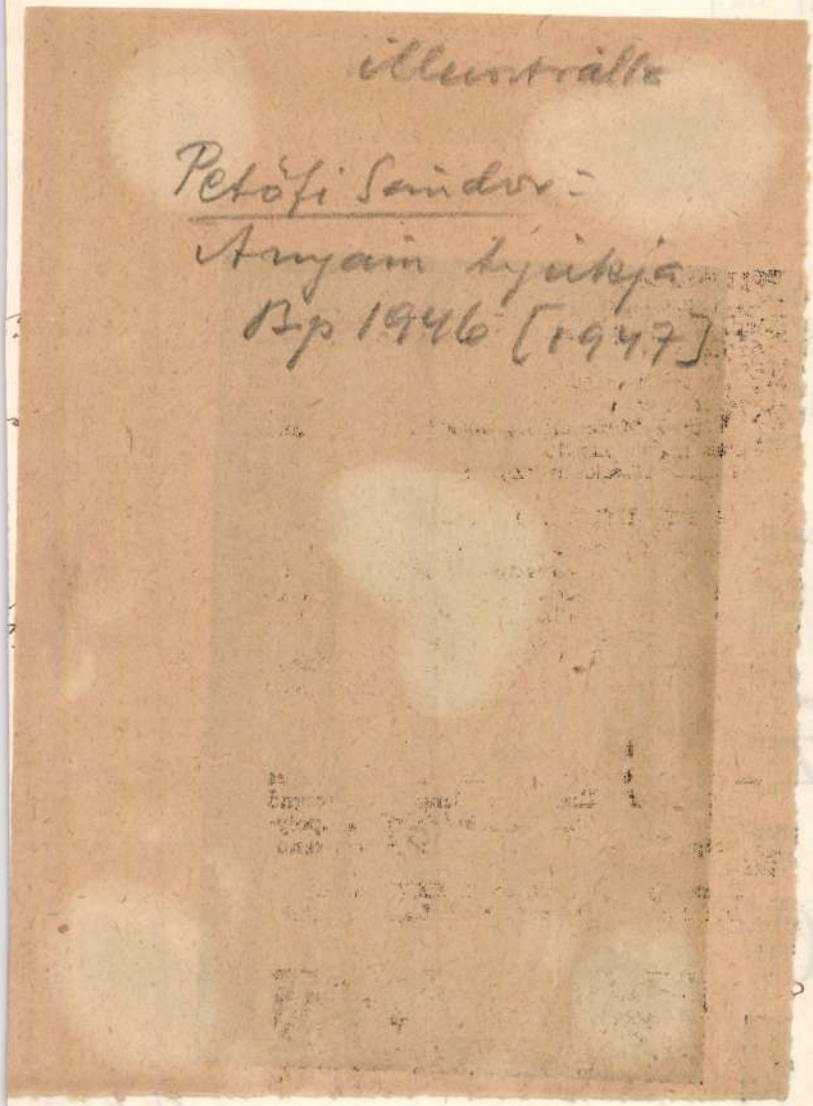

27. szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Előterjesztés a V. K. illi-
nisztériumhoz a levél-
portó tárgyában.

A beadv

Mellékle

Egyúttal

Előirat s

Utóirat s

Másolta:

Exp. 192

Szécsi Schneider Ármin

1896/97 - 1899/900

Ferképzomfoiskàvk

137.1.

Szikszó.

A középtérben látjuk a körö
nek piaczán katonaság áll, a hát
vannak, az előtérben pedig a bal
szaladgál, mig mögöttük egy munk
irata a lebegő mondatszalagon:

SIXO

Rm., mér. a vk. 9.

Szécsi Zsolt évitori

MEGHÍVÓ

Szécsiné dr

Baumhorn Olga

festő

Stul. Bpest

lát

Boz Magyarlex

918. h

B.u.é.k.
1938

SZÉCSISZIGET

Szapáry-Andrássy kastély

SZENTE Ottó: Iöztulajdon, középnzek...
Kastélysors(rontás) II. = Zalai Hirlap,
1994 január 28. 7. ill.

MAGY
ÉS É

M E G

1994. február 22-é

"Fordulóponton

Szécsiné

Plakátja:
Nagy husvéti játékvásár ... Bp.1961. 23x33 cm.
Ábrázolás: Husvéti nyuszi motorkerékpáron igyekszik
a piros tojások irányában.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metsze -
tek. /Összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 120.1.

MDK

Szecskó András

Résztvett az Ernst Múzeumban rend. Plakátművészeti Kiállításon 1953-ban.

Plakatművészeti kiall. 1953. kat.

MDK

Szecskó András

Akvarell

O.M. Képzőműv. Főisk. Ifjusági Köre.
Karácsonyi Kiáll. 1946.

MDK

Szecskó András

Plakátművészeti Kiállitás Ernst Muzeum 1953.
Kat.

Szecsró Péter

Illusztráció

Bársony István: Beszélő nádak.
Új Tükör, 1978. július 30–39 lap.

Szecskó Péter

Illusztráció

Tomörkény István: Vizimalom.
Új Tükör, 1979. január 21 – 39. lap.

Szecskó Péter

Illusztráció

Dékány András: Pólimadár.
Új Tükör, 1979. május 27-39. lap.

Svorkó Péter

Illusztráció

Bársony István: Gólya
Új Tükör, 1978. augusztus 13 – 39. lap:

Undated

Szecskó Péter

Illusztráció

Görgey Titusz: A téli erdő madarai.
Új Tükör, 1979. február 4 - 39. lap.

Szecskó Tamás

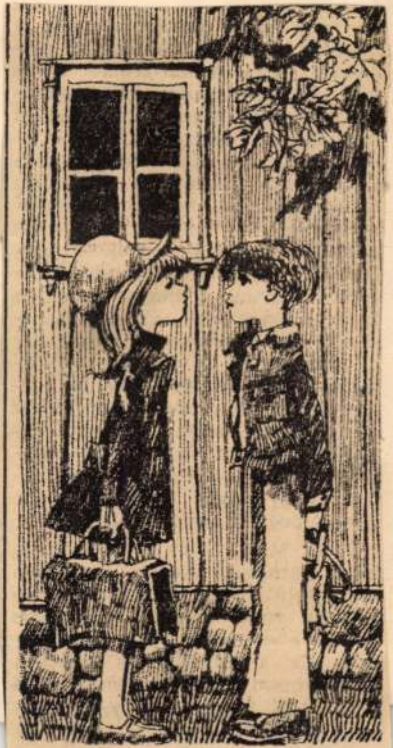

Szecskó Tamás rajza az Ami a szívedet nyomja — Mai svéd gyermekversek című kötetből (Móra)

Magyar Hirlap 1975/319/4

színpadon [illegible]
hangszeren kísérte. A játék savát-borsát a képtelenül kacagtató helyzetek mellett a nagyszerű nyelvezet adja meg. Ez rímelteti

Szecskó Tamás

SZÉP KÖNYVEK GYERMEKEINKNEK

JEGYZETEK A KIÁLLÍTÁSRÓL

Július elejéig tartott a prágai *Albatros Ifjúsági és Gyermekkönyvkiadó*, valamint a budapesti *Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó* közös kiállítása. A Prágai Magyar Kulturális Központ székházában rendezett kiállítás anyaga meggyőző tanúbizonysága annak, hogy a szocialista könyvkiadás fontos feladatának tekinti az ifjú nemzedék egészséges szellemi fejlődésének megalapozását.

Hosszú évekre tekinthet vissza a prágai Albatros és a budapesti Móra Ferenc könyvkiadók közti együttműködés. Az eredmények kézzelfoghatóak. A kiállításon belelapozhattunk a cseh szerzőktől magyarul megjelent művekbe, illetve magyar szerzők csehre fordított köteteibe. Az Albatros gondozásában jutott el a cseh gyermekekhez például a Benedek Elek és Illyés Gyula által feldolgozott magyar népmesekincs sok-sok gyöngyszeme, a legkisebbekhez Janikovszky Éva és Réber László szellemesen oktató könyvei.

De nem hiányzik a cseh gyermekek könyvespolcáról Molnár Ferenc *Pál utcai fiúk* című műve, sem pedig Őszi Ferenc *Tenkes kapitánya*. Szabó Magda felnőtteknek és ifjúságnak egyaránt tanulságos könyvei – például a *Freskó, Mondjátok meg Zsófikának, Az őz, a Disznótor, a Szigetkék; az Álarcosbál* – ugyancsak nagy visszhangot váltott ki a cseh olvasók körében.

A magyar gyermekek viszont jól ismerik Karel Čapek, František Hrubín, Eduard Petiška, Milena Lukešová, Věra Adlová, Ota Šafránek és más cseh ifjúsági írók magyarra fordított alkotásait.

A csehszlovákiai könyvkiadókban évente 450 könyv jelenik meg gyermekek számára, példányszámuk 12 millió. Az Albatros szerepére jellemző, hogy évente 250 könyvcimet ad ki, szem előtt tartva az egyes korcsoportok szellemi fejlettségét és érdeklődését. Alapvető sorozatai közé tartozik a *První čtení* (Első olvasmányom), a *Jiskričky* (Szikrácskák) és a *Střelka* (Iránytű), de ezeken kívül az Albatros gondozásában megjelenik még *meséskönyv-sorozat, kaland-sorozat,* külön sorozatban az ifjúság számára átdolgozott *régi mondák és eposzok (Obnovené obrazy* – Felújított képek), a leányolvasók számára szerkesztett *Veronika-sorozat*, a *Zlatoroh* (Aranykürt) elnevezésű, hazai és külföldi klasszikusokat felvonultató sorozat és nem utolsósorban az *Objektív*-sorozat ismeretterjesztő kötetei.

Az Albatros kiadó székházában egy nagy gyermek könyvesbolt, színház és kiállítóterem is helyet kapott. A színházban – amely ugyancsak az Albatros nevet viseli – a legsikeresebb gyermekkönyvek színpadi feldolgozásait mutatják be. A kiállítóteremben évente legalább tíz könyv- és illusztráció-kiállítást rendeznek. A kiadó körül, több százezer taggal, megalakult az *Ifjú Olvasók Klubja*, amely szorosan együttműködik az iskolákkal, s könyvajánlatai alapján elégíti ki az érdeklődőket.

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadóban megjelent könyveket olvasóink jól ismerik, hiszen behozatalukról könyvkereskedelmünk rendszeresen gondoskodik. Ez a kiadó fennállása óta 6839 művet adott ki 216 millió példányszámban. Például csupán 1980-ban ötvenszer több ifjúsági könyvet adott ki, mint a kapitalista rendszer idején az összes magyarországi kiadó.

A prágai kiállítás betekintést nyújtott e gazdag könyvtermés reprezentatív sorozataiba. Az óvodásoknak és kisiskolásoknak készült a *Bölcs Bagoly* és a *Mit mesél a természet* sorozat, amely a gyermekeket az ismeretszerzés, a természet titkai felfedezésének örömére vezeti rá. A *Népek meséi* sorozat a világ népmesekincsének színe-javát tárja a gyermekolvasó elé. A *Hegyi szellem* című kötetben cseh és szlovák meséket, a *Repülő hajó* címűben a Szovjetunió népeinek meséit olvashatjuk. Verseskönyvek, nagy mesekönyvek, természetleíró sorozatok váltogatják egymást a *Delfin*-sorozat fantasztikus olvasmányaival, izgalmas úti- és vadászkalandjaival. A 9–13 éves leányolvasó saját érdeklődési körének leginkább a *Pöttyös könyvek*, a serdülőknek a *Csíkos könyvek* leányregényei felelnek meg. Fiúk és lányok számára egyaránt tanulságos és hasznos időtöltés a *Búvárzsebkönyvek* vagy a *Kolibri könyvek-sorozat* tanulmányozása. Szép kiállításúak és érdekes tartalmúak a *Hétszínvilág*-sorozat kötetei. Ezek az olvasót ismerős tájakra és egzotikus messzeségekbe viszik el. A sorozat egyes köteteinek szerzői a bemutatott országot jól ismerő írók és újságírók. Ebben a sorozatban jelent meg nemrég Komornik Ferenc *Ahoj, Csehszlovákia!* című könyve is. Az elmúlt századok legkiválóbbjainak életútját és munkásságát mutatja be az *Így élt...* sorozat, s a történelem legjelentősebb korszakairól, eseményeiről, az emberek életkörülményeiről, munkájáról és kultúrájáról nyújt átfogó és szemléletes képet a *Képes Történelem* sorozat. Kitűnően egészítik ki a földrajzórák tananyagát a *Képes Földrajz* sorozat kötetei.

A kiadók nemcsak a kiadásra szánt művek kiválasztására, hanem az esztétikai szempontok érvényesítésére is nagy hangsúlyt fektetnek. Közös vonás a két kiadó munkájában, hogy neves képzőművészek illusztrációi díszítik a megjelenő könyveket. A mai cseh gyermekkönyv-illusztráció olyan személyiségek nevéhez fűződik, mint Josef Lada, Jiří Trnka, Adolf Zábranský. Az ő hagyományaikat fejleszti tovább Eva Bednářová, Jan Kudláček, Olga Čechová, Adolf Born, Jindřich Kovařík. A Móra-kiadványokat ugyancsak neves magyar grafikusok, illusztrátorok – például Würtz Ádám, Szecskó Tamás, Kass János, Molnár Ágnes, Kovács Tamás, Róna Emmy, Mandel Tamás, Kiss István és mások teszik még vonzóbbá.

A két ország ifjúsági kiadói együttműködésének gyarapodását jól érzékeltető kiállítás annak a célnak a megvalósulását is szemléltette, amelyet az Albatros tűzött ki kiadói alapelvként: Könyvet mindenkinek – de a legszebbeket a gyerekeknek!

SOMOGYI MÁTYÁS

Szecskó Tamás illusztrációja

M.D.K.

Szecsró Tamás
Grafikus

Tevan Andor szakmai tudá-
sainak sokat hőszönhet.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb....
Művészet, 1967. október. 8 lap.

Szecskó Tamás M.D.K.

Illusztráció Szántó Tibor: Tizezer rendszám c. könyvéhez / Kozmosz Könyvek /

Vasárnapi könyvespolc

Magyar Nemzet 1965. dec. 19. 13. 1.

M.D.E.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 NOV 4

NŐK LAPJA

Szecskó Tamás

1021

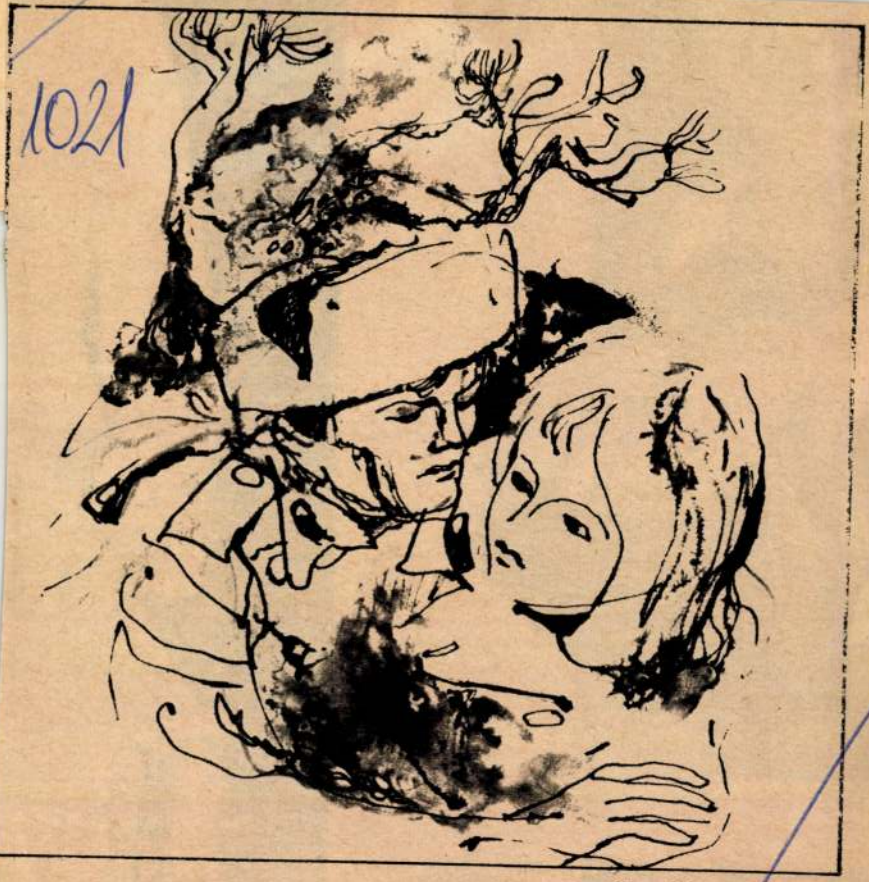

Szecskó Tamás rajza

Szürke-fehér vékonycsíkos kiskosztüm két nagy zsebbel a mellvarrás

Szecskó Tamás

illusztrálta Szluka Emil könyvét: Gépek és gyárak világa.

Magyar Honvéd, 1967. VII. 2. 13.
Vasárnapi könyvesmelle

Szecskó Tamás

Illusztrálta Dr. Horányi K. könyvét

√ könyvkiadók 1964. évi díjazott és díjszerel-
ben részesített kiadványainak értékelése

Magyar Grafika 1965 5 sz. 28. l.

Szecskó Tamás

Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Nikes György: A külföldi rokon

Kék Lapja, 1965. szept. 18 - 12 lap

Szécsi Tamás
grafikus

M.D.K

Részt vett a kiállításon.

Szamosi Ferenc: IV. Plakátkiállítás a Műcsarnokban.
Művészet, 1962. március – 46 l.

MDK

Szecskó Tamás illusztrációi

Petrolay Margit: A királynő libái.Bp.1958.Móra K.

Szecskó Tamás

Kántó Tibor: Tízezer sendszám c.

könyvét ilmuntrálta

Nagyonva 1965 dec. 18

Szecskó Tamás

grafikus

● Szecskó Tamás, a nemrég elhunyt grafikus gyermekkönyv-illusztrációiból nyílik kiállítás a Móra Kiadó Hétvégi Galériájában, február 17-én, pénteken. A tárlat hetenként péntektől vasárnapig délelőtt 10 órától délután 6 óráig — március 25-ig látogatható.

Népszabadság, 1989. febr. 14.

Szecskó Tamás

illusztrációját Zörlé a lap

Benedek Elek Többszínes Zizatyfi

c. mesés könyvéhez

Magyar Nemzet

1969 augusztus 17. 13. old.

1970 APR 12

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Szecskó Tamás

MAGYAR NEMZET
Budapest

ÖLBEY IRÉN

Az ezüstbárányok

Két meseregényt fog egybe *Ölbey* Irén — hat éven felülieknek szánt — A könyve, *Az ezüstbárányok.* Izes, szép stílusban, és a népmesék világára emlékeztetően szövődik mindkét történet, szeretettel és képzelettel, tanulságosan. *Szecskó* Tamás rajzai ugyancsak népművészeti hangulatúak. *(Móra Könyvkiadó.)*

ahol talán külső személy meg-
értő érdeklődése, méltányos

Lecskó Tamás, grafikus MOh

Szántó György: „Kastély" c. könyvéhez készített illusztrációkat.

Aradi Nóra: Ifjúsági könyvek illusztrációiról 509. l

A Könyv,

[Könyvbarát], bp. 1955. november. V/11.

Szecsko-Tamás, grafikus M Dk

Révay ifjúsági regényét illusztrálta.

Csertő i Oszkár: Révay József: Arany gyűrű 46. l

KÖNYVBARÁT, Bp. 1957. szeptember VII/4

Szecskó Tamás, grafikus

Ó Ok

Ács Kató könyvéhez szellemes rajzokat készített.

—: Új Könyvek

Á. R.: Ács Kató: Jutka és a bábszínház

P. l.

NÉPSZABADSÁG Dec. 1961. Sebr. 18.

Szecskó Tamás, grafikus MOK

Az új sorozat egyik illusztrátora.

—: Az én könyvtáram – A Móra terem Könyvkiadó új sorozatam 6.l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. márc. 29.

Szecskó Tamás, grafikus 17 Dk

Rajza Ch. és M. Lamb Shakespeare mesék

című művéhez

Repr.

Kovács Endre: Az én könyvtáram 12-13.

Család és iskola, Bp. 1961. május XII/5.

MOK

Szecskó Tamás (grafikus)

rajzaival jelent meg Takács Tibor: Móra igazgató úr c. műve a Móra Ferenc Könyvkiadónál.

(B. e.): Takács Tibor: Móra igazgató úr.
Ország-Világ, Bp. 1961. 9. sz. 14. l.

Szeczkó Tamás, grafikus DOK

finom illusztrációi értékei
Révay könyvének.

Szertői Oszkár: Révay József: Tűzfolyam
571-72. l.

KÖNYVBARÁT | bn. 1958. december VIII/12.

Szecskó Tamás, grafikus

Carell könyvét illusztrálta.

Vámosi Pál: Lewis Carell: Alice a csodaországban

572

Bp. 1958. december VIII/12

KÖNYVBARÁT

Szecskó Tamás, grafikus

MDk

Rajzai díszítik Balogh B.
Könyvét.

– más: Balogh Béni: Gyöngyhúrú citera

524.e
VIII
11.

KÖNYVBARÁT

Bp. 1958. november

Szecskó Tamás, grafikus

Illusztrációi.

Csertői Oszkár: Erwin Strittmatter: Apja még nincs 477-78.

Kp. 1958. október

VIII/10

KÖNYVBARÁT.

Szecskó Tamás, grafikus M Dh

Hegedűs Géza Vergilius regényét illusztrálta.

(csertői): Előszó a hőskölteményhez 16-l

Család és Iskola, bp. 1959. június X/6.

Szecskó Tamás, grafikus

Ok

Illusztrációi. értékesek, népek.

Kéki Béla: A könyvillusztrálás modern eszközei

321-24. l.

A Könyv

[Könyvbarát], bp. 1955. július

V/7.

Szecskó Tamás, grafikus MOh

Cseh és szlovák népmesék gyűjteményét illusztrálta.

Simándi béla: Božena Němcová: A hűséges pejkó 156-157. l.

A Könyv,

[Könyvbarát], Bp. 1955. október V/10.

Szederkényi Attila, [ ]

Kiállít

↓

—: Új tárlat a Stúdió Galériában

2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 27.

Szederkényi Attila

Fémvirág, ólom, 22 cm
Mítosz, br. 22 cm

Vásárhelyi őszi tárlat, Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely 171.

Szedepkényi Attila

A tárlaton bemutatott művei:

„Fémvirág," ólom, 22 cm;

„Mitosz," bronz, 22 cm.

Rozványi Márta: Vásárhelyi őszi tárlat,

Hódmezővásárhely, 1971

Szederkényi Attila

A KISZ KB díjával tüntették ki.

Magyar Hírlap, 1970. IV. 7. 9. l.

Szedecheényi Attila
szobrász

A szekesfehérvári Egészségügyi Szakkózys
iskola és Kollegium épülettömbjei között
levő dísztéren, elhelyezendő díszkút terve-
zetére kiírt pályázaton vett részt.

N.Dvorszky Hedvig: Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1974.február - 48.oldal

Szederkényi Attila

Kocsikaját bronz 22 cm

Studio Galéria 72

Szederkényi Attila szobrász

A Stúdió KISZ szervezete „Ifjúság a szocializmusban" c. pályázati felhívásra készült műveket bemutatja a Nemzeti Galériában rendezett kiállításon, melyen szerepel műve. Nyolc kazettából álló, a repülést szimbolizáló kapuja (emlitve) – a Fővárosi tanács díját kapta (művész

Pogány Gábor – Molnár Zsolt: Fiatalok a Nemzeti Galériában.

Magyar Ifjúság, 1945. máj. 30.

Szederkényi Attila

1975-ben részt vett a Nemzeti Galériában rendezett fiatal képzőművészek tárlatán.

Népszava, 1975. máj. 16. 103. évf. 113 sz. 6p.

Szederkényi Attila

KÖZÖS KIÁLLÍTÁSON mutatkozik be Réti Zoltán, Farkas András, Jánossy Lorenc festőművész és Szederkényi Attila szobrászművész a balassagyarmati Szántó Kovács János Gimnázium és Szakközépiskola dísztermében.

Magyar Hirlap 1976/264/13

SZEDERKÉNYI ATTILA

A középkortól kezdve előszeretettel díszítették reprezentatív (elsősorban vallási célú) épületek bejáratát domborművű bronzkapukkal, századunkban az alkalmazott képzőművészeti ág új értelmet nyer. *Szederkényi Attila* műve (Kapu a repülésnek) is méltó helyet kapna egy légitársasági székház portáján. A fiatal szobrász 8 mezőben dolgozza föl az égbe törő ember történetét. Nem az elbizakodottságáért meglakolt Ikarusz története ez, hanem az eget valóságosan meghódító emberé. A klasszikus dombormű kereteit szétfeszíti, a repülő ember teljes körplasztikája a relief síkja előtt helyezkedik el, csak egy-két ponton érintkezve azzal, e mintázási mód szemléletesen érzékelteti a föld síkját elhagyó, tehát minőségileg más közegbe kerülő embert. (Kár, hogy e műves igényességgel megmintázott díszkapu anyaga még csak, megbízás híján, gipsz.)

Pogány Ö. Gábor: Fiatal képzőművészek a Nemzeti Galériában

Aldölf 1975/6/95

Szederkényi Attila, [ ]

L. Udvardi G.

– Hd

8.

Népszabadság, Bp. 1980 júl. 12.

Szederkényi Attila, szobrász

SZEDERKÉNYI ATTILA szobrászművész alkotásaiból nyílik meg kiállítás ma este 6 órakor a rétsági Asztalos János Művelődési Központban. A tárlat január közepéig látogatható.

-Hu

8.

Népszabadság, Bp. 1979. dec. 18

Szederkényi Attila, szobrász

L: Gadányi Jenő

-: O Kiállítás- 8.

Esti Hirlap,

Bp. 1978 júl. 20.

Szederkényi Attila

Tessedik Sámuel-mellszobor
/Cserhátsurány, Ált.Iskola/

-----Köztéri munkák.
MŰVÉSZET, 1981.március - 59.lap.

Szederkényi Attila szobra

MADÁCH VISSZATÉR

Holnap lesz 167 éve, hogy a Tragédia megálmodója megszületett. Nem kerek évforduló, a tágabb szülőhely, Nógrád azonban minden évben megünnepli. S mivelhogy a bölcső helye, Alsósztregova a határon túl van, marad a kúriát befogadó *Csesztve*, s az írói és táblabírói pálya egy szakaszának színtere: *Balassagyarmat*.

Gyarmaton csak a jövő hét végén emlékeznek Madáchra. Rossz a naptáruk talán? Jó az, csak a körülmények kívánják a halasztást. Merthogy előbb Balassagyarmatra *vissza* kell helyezni a Madách-ünnepséget Salgótarjánból. Ahogy dukál, testületi határozattal. S csak azután lehet ünnepelni.

A Madách-kultusznak méltó, szép hagyománya van Nógrádban. A megye még a hatvanas években díjat alapított az író nevével, amelyet az évfordulón osztanak ki. Az szinte természetes, hogy az — egykor maga is pályázó — Madách nevével irodalmi pályázatot is alapítottak, országosat. Bizony, célszerűnek látszik a Madáchcsal kapcsolatos kutatásokat, gyűjtőmunkát is itt összefogni. Igen ám, de pontosan hol? Sokáig Balassagyarmat lehetett az a természetes centrum, amely képes volt magába szívni a magyar irodalom olyan jeleseinek szellemét, örökségét, mint Mikszáth, Madách vagy éppen Komjáthy Jenő. Hogy mennyire így volt — és van —, ezt bizonyítja egyebek mellett a két világháború közötti Madách Társaság, vagy a mai honismereti kör működése, két balassagyarmati képzőművész, *Farkas András* és *Réti Zoltán* szép Madách-illusztrációinak több sorozata, hogy egyebeket ne említsek. A hagyományápolásnak fontos alkalma volt mindig a Madách-emléknap, emlékezéssel, díjkiosztással, irodalmi programmal (amelyről olykor hónapokig beszélt a város). Ámde a megye az utóbbi években elvette Madáchot Balassagyarmattól. Formailag csak az emléknapot, de hát tudjuk jól, ez mit jelent. Ismerjük a mi korábbi külön kis szellemi-kulturális „szisztematizálásunk" természetét, következményeit.

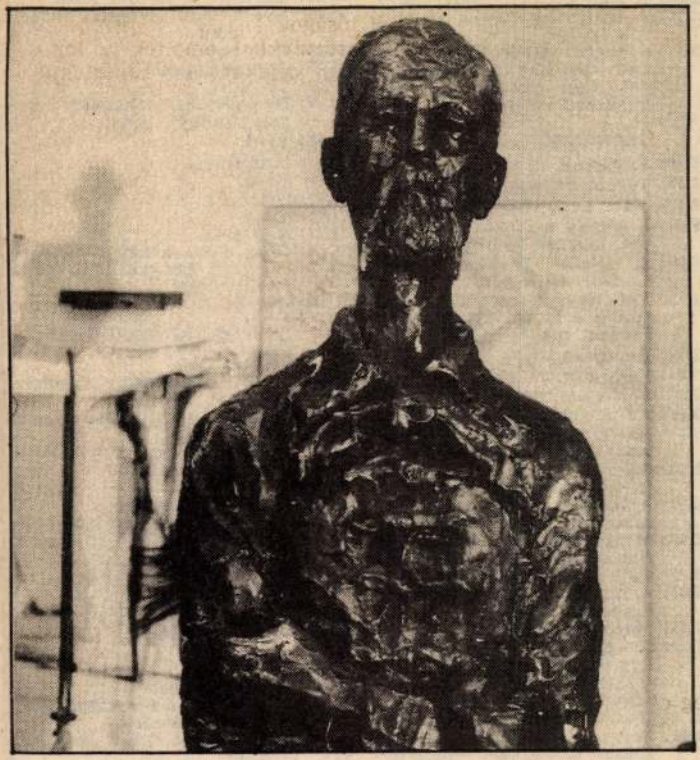

Most, ha néhány napos késéssel is, Madách visszatér. Érkeztét *új szobor* fogadja Balassagyarmaton — *Szederkényi Attila* alkotása —, már a *második* a városban. Messzenéző, konok tekintettel figyeli majd, aki elébe áll.

V.

Népszabadság, 1990. jan. 20.

nye a Varsányházban.
20.06: Weber operáiból.
21.05: Mindennapi irodalmunk.
21.35: A kamarazene kedvelőinek.
22.30: A nyolcadik stáció. Pap Károly műve.
23.31: Szabados György és a Makuz zenekar A szarvassá vált fiak című új dzsesszlemezéből (részlet).

TELEVÍZIÓ

8.30: Képújság.
8.35: Tévétorna gyerekeknek.
8.40: Maci Laci első karácsonya.
9.00: Kapkodd a lábad! Sport, játék, mozgás gyerekeknek.
10.30: A klinika. NSZK tévéfilmsorozat. XI/4. rész: Intrikák.
11.15: Vyhonky. A szegedi körzeti stúdió szlovák nyelvű nemzetiségi magazinja.
11.45: Képújság.
13.05: Képújság.
13.13: Műsorismertetés.
13.15: Az angol ház. Angol ismeretterjesztő filmsorozat. IV/2. rész: Kényelem és ízlés.
13.40: Szimat Szörény szimatol. IX/5. rész: A táncmester.
14.10: Ajándék a vegyiparnak. Szórakoztató riportműsor.
15.30: Mozgó Képek. A MOKÉP filmajánlata.
15.45: Tájkép.
16.35: A nap lovagjai. VIII/8. rész: Szomory Dezső.
17.05: Műsorajánlat.
17.10: Nekem ne lenne hazám! Egy operatőr honismereti sorozata. Valamikor dalolt a hegyoldal. Cirkáló-tanya.
17.25: Unokáink sem fogják látni.
18.10: Programismertetés a Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt országos nagygyűléséről.
19.15: Esti mese.
19.30: Híradó.
20.05: Vers mindenkinek. Szenci Molnár Albert: XLII. zsoltár.
15.55: Útkereső.
16.20: Tv 2.
16.30: Melyiket a három közül?
17.00: Nyelvlecke! Sesame Street. 52/3. rész.
18.00: Telesport.
18.25: Gyerekeknek!
18.42: Tv 2.
19.00: Dempsey és Makepeace. Angol bűnügyi film.
19.47: Tv 2.
20.00: Rockstúdió.
20.40: Tv 2.
21.00: Híradó 2.
21.20: Tv 2.
21.30: Napzárta.
22.15: O-bi, O-ba, avagy a civilizáció vége. Lengyel film. (Csak felnőtteknek!)
Kb. 23.40: Tv 2.

ESTI MŰHOLDPROGRAM

SKY

17.00: NDK műkorcsolya-bajnokság.
18.00: Ausztrál nyílt teniszbajnokság.
19.00: Sí Világ Kupa.
20.00: A világ sportja.
21.00: Rugby.
21.30: Széllovas magazin.
23.00: Ausztrál nyílt teniszbajnokság.
24.00: Sí Világ Kupa.

SUPER

17.30: Coca-Cola Eurochart.
18.25: Várható időjárás.
18.30: Ultra sport.
20.30: Biliárd.
21.25: Várható időjárás.
21.30: Klasszikus filmvígjátékok. Ma: A főellenőr.
23.20: A hullarabló. Késő esti horrorfilm.
Kb. 0.40—7.00: Egyveleg.

TV 5

17.15: Carabina.
17.45: Főzőlecke.
18.00: A világ állatai.
lékezés Ignácz Rózsa íróra egy emléktáblavatás alkalmából.
10.05: Örökzöld dallamok.
10.54: Édes anyanyelvünk.
11.00: Gondolat—jel.
12.20: Harminc perc alatt a Föld körül.
12.50: Korunk hőse. Jegyzet.
13.00: Népdalkörök pódiuma.
13.30: Szonda.
14.10: Művészlemezek.
15.03: Feltámadás Makucskán. Szabó Dezső regénye.
16.05: Muzsikáló nagyvilág.
17.00: Választó.
18.00: Szőnyi Erzsébet népdalfeldolgozásaiból.
18.15: Hol volt, hol nem volt . . .
18.40: Radioton-korongokról!
18.45: Remekírók hangszalagon. Leveleskönyv: Mikes Kelemen törökországi levelei.
18.48: Összeállította és rendezte: Csapó György. Közreműködik: Latinovits Zoltán és Uri István.
19.52: „Három generációt dirigált . . ." Zenés beszélgetés Varga Pál karmesterrel.
20.53: A hang udvarában.
21.08: Verdi: Az álarcosbál. Háromfelvonásos opera.
23.46: Régi fúvószene.
0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Van itt Walaki?
9.05: Tip-top parádé.
9.35: Szivárvány — a vállalkozásról.
11.10: Vasárnapi koktél.
12.03: Jó ebédhez szól a nóta.
13.05: Mikrofon-próba.
14.00: Többet ésszel.
15.05: Táskarádió.
16.00: Poptarisznya.
19.05: Megmozdult a Rock. Segélykoncert Romániáért.
21.05: Makár álma.
21.37: Társalgó.
22.32: Dzsessz a 80-as években.
15.10: A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara játszik.
16.05: Agora.
17.00: Huguette Dreyfus Philipp Emanuel Bach-műveket játszik fortepianón.
17.38: Hazatérés idegenből.
18.30: A Magyar Rádió szerbhorvát nyelvű nemzetiségi műsora Pécsről.
19.05: A Magyar Rádió német nyelvű nemzetiségi műsora Pécsről.
19.35: Új kompaktlemezeinkből.
21.11: A Doors együttes legnagyobb sikerei 1967—1971 között.
22.00: A Vándor Kórus énekel.
22.20: Mi újság a régi zene világában?
23.08: Nem élek én tovább.

TELEVÍZIÓ

8.25: Családi torna.
8.30: Kéménymesék.
8.55: Az elsüllyedt világok. Francia rajzfilmsorozat.
9.25: Cigánykerék.
9.55: Játsszunk bábszínházat.
10.20: Részletek a szovjet cirkusz műsorából (ism.).
11.00: Kapcsoljuk a budapesti Nemzetközi Kereskedelmi Központot. Zenebutik.
12.00: Képújság.
14.20: Képújság.
14.30: RTV Közönségszolgálat.
14.40: Ízek mikrohullámon. V/5. rész.
14.55: FTC—Újpesti Dózsa bajnoki jégkorong-mérkőzés közvetítése a Budapest Sportcsarnokból.
17.20: Barátkozás a delfinnel. Angol ismeretterjesztő kisfilm.
17.40: Szó-zene-kép.
18.10: Delta.
18.50: Esti mese.
19.00: A HÉT.
20.00: Híradó.

MDK

Szecskó Tamás
grafikus

illusztrálta, Réray József: Aranygyűrű c. könyvet.
(Móra ifj.)

÷ az 1957 évi Könyvművészeti versenyen
Magyar Grafika, 1957. 1sz. évf 9-10 sz. 34 l.

MDK

Szecskó Tamás

grafikus

illusztrációja „szaggatott vonalú rajza friss, mintlogyha néhány pillanatra örökített volna meg egy látott képet vázlatfüzetébe".

47. kép Melléklet.

Artner T. Az illusztrálás művészetéről

Magyar Grafika 1958, II évf 5 sz Melléklet 47. kép

MDK.

Szecskó Tamás

Grafikus

"játékos vonalú illusztrációja: Alice
csodaországban. 37 kép. Melléklet

Ordner Tivadar Az illusztrálás művészete
Magyar Grafika, 1958 II. évf. Melléklet 37 kép.
5 sz.

Szecskó Tamás

rajzoló

toll rajzai à la Mühlbeck

Károly

Az Uj Idők 1947-ei

1948-évfban.

Métrósáp

Parjú Elemér
ny. múzeumi igazgató

Budapest
V. Vadász-utca 16.

Szecskó Tamás

grafikus

Illusztrálta a

következő könyvet

Charles és Mary Lamb

Shakespeare mesék

Bp. 1955.

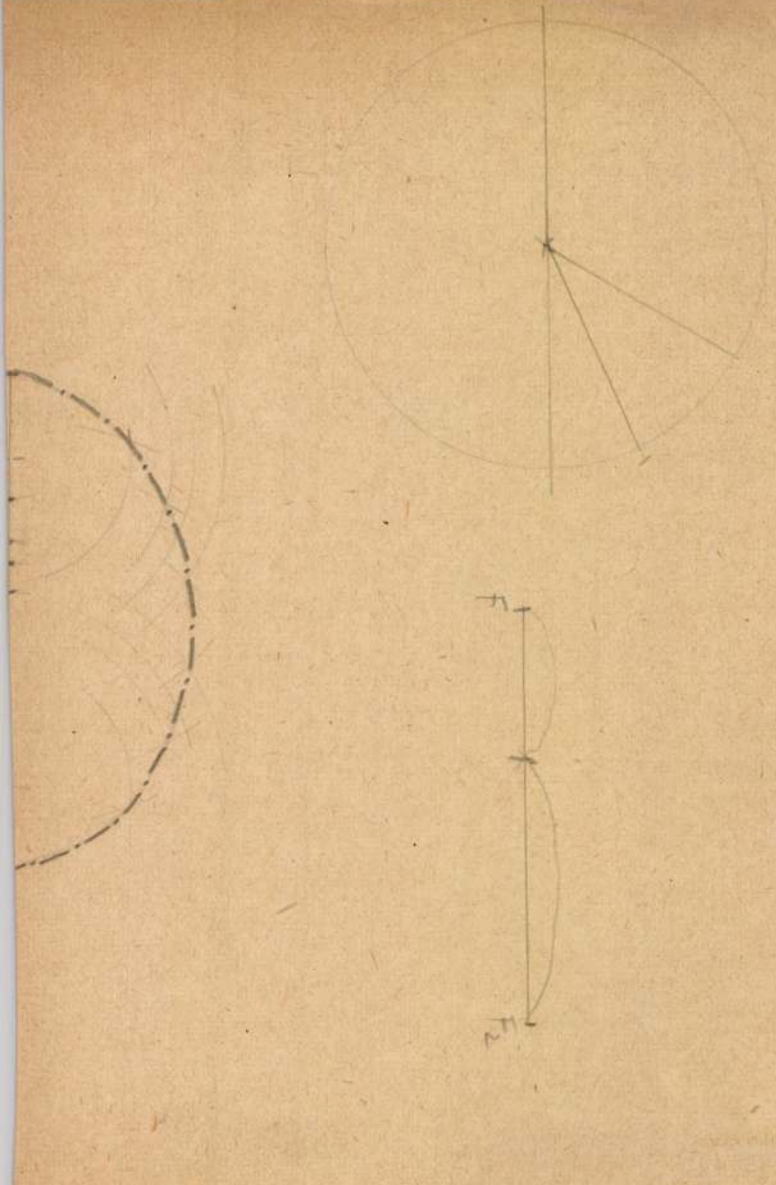

Szecskó Tamás

Szabad Művészet

1950. 11. sz. 445. l.

apján lesznek esedékesek, lefizetni.
őpontokban póstatakarékpénztár utján pontosan
alól, hogy a részletek beszedése végett hozzám

mindenkor a korábban esedékessé vált részletek
ralékban maradnék, jogukban áll a teljes vásár=

ényes, hogy ha a vásárolt árut részemre kiszolgál=
k.
t számitunk fel.
sbiróság illetékességét.

átvételét.

Dr Szentiványi Gyula

aláirás.

Cim: .....

i kezességet vállalok.

.....

aláirás.

Cim: .....

Szecskó Tamás, grafikus

Nemes Nagy Agnes—Szecskó Tamás: Mit látunk az utcán? Verses képeskönyv, 5. kiad. — Nyuszikönyvek

8.

–: Most jelent meg

Népszabadság, Bp. 1980. márc. 14.

Szecskó Tomás, grafikus

L: Herpai Zoltán

(f.f.) Sa-ji a képzőmű vénetben

2

Esti Hirlap, Bp. 1981 ápr. 21.

MDK

Szecskó Tamás

illusztrálta Frajerman – Zajkin: Golovnyin kapitány élete és kalandjai című regényét. [redacted] kiadta a Művelt Nép Könyvkiadó.

(Gy.): Frajerman – Zajkin: Golovnyin kapitány élete és kalandjai.

Nők Lapja, Bp. 1955. június 9. [9. l.]

M.D.K.

Szecskó Tamás
grafikus

Illusztrációi

Dutka Mária: Könyv és illusztráció-91
Magyar Nemzet, 1959 dec. 6.

M.D.M

Sincerely Yours,

Mary Ann Hoffman

Enclosure

Dear Mary Ann: Thank you for your letter of the 12th. I am pleased to

Szecskó Tamás, grafikus

DDK

„Jégen" c. rajza. Repr.

16. lap
(Hátsó borító lap.)

Csalá d/ó Iskola, 1954. december

V

12. m

Szecskó Tamás, grafikus Dok

Címlapszajna diszíti a román író könyvét.

Sz. A.: Mihail Sadoveanu: Virágötöl

39-40.

Könyvbarát, Bp. 1952 október. II/10

Szecskó Tamás, grafikus

MDK

Az Ifjúsági Könyvkiadónál megjelenő
Kispajtások Mesekönyve c.
sorozat egyik illusztrátora.

T. Arsódi Éva: Kispajtások Mesekönyve 32. l

Könyvbarát, Bp. 1951. szeptember I/4.

MDK

Szecskó Tamás grafikus

Thury Zsuzsa:Zalai nyár c.könyvének illusztrációi.

Szalai Károly:Thury Zsuzsa Zalai nyár /könyvszemle/
Csillag 1955.IX.évf.augusztus 1716.l.

MDK

Szecskó Tamás

illusztrációival jelent meg Ilf-Petrov: Tizenkét szék című regénye.

A könyvtáros: Levél a könyvtárból.

Nők Lapja, Bp. 1957. július 4. [12. l.]

Szecskó Tamás, grafikus MDK

Az elmúlt év Könyveiben gyakoriak rajzai.

Dr. P. Brestyánszky Ilona: Legszebb könyveink 16-17

A Könyv, bp. 1962. május II/5

Szecsó Tamás
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Mohás Livia: Isarsa és a nehé
Nők Lapja, 1963. julius 13-14 kep

MDK

Szecskó Tamás

4. m. plakát kiáll. Műcs. 1961.

Szechó Tamás
grafikus

M.D.M.

Illusztráció

Barabás Tibor: Éva
Nők Lapja, 1963. július 6–11 kép

Szecskó Tamás
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Pásztor János: Aki ér
Nők Lapja, 1963. szeptember 14 - 11 lap

Szecskó Tamás

grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Gellért Andor Endre: Sibacomb

Nők Lapja, 1963. aug 3. – 11 lap

M.D.K.

Szecskó Tamás

Vitányi János: Komédiások c. könyvét illusztrálta. /Móra könyvkiadó./

Uj Könyvek c. rovat
Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. ápr. 26. VII. évf. 17. sz. 23. lap.

SZECSKÓ ANDRÁS

Zsennyei utca télen olaj 50 x 60

Zsennyei művészetelep kiállitása. Szombathely, 1956.

MDK

Szecskó Tamás, grafikus

Benedek Elek: Vége jó minden jó címen megjelentetett kötetét ill

Könyvekről

-cz-e: Könyvtétve ajánljuk - gyerekeknek! 34.

GYERMEKÜNK, Dp. 1969. május XX/5

MDK

Szecskó Tamás, grafikus

Benedek Elek: Vége jó, minden jó
c. könyvét illusztrálta.

Könyvekről

– ca – e: Könyvhétre ajánljuk – gyerekek – nek! 34.

GYERMEKÜNK, Bp. 1969. május XX/5

Szecskó Tamás, grafikus ↗ Dk

Stílusosan illusztrálta a regényt.

– Kas: Sárdi Sándor: A Sólyom utcai fiúk 30.

A KÖNYV, Bp. 1963. május III/5

Szecskó Tamás

grafikus

M.D.K.

Gyermekkönyv illusztrációkat

rajzol.

P. Brestyanszky Ilona: Bibliofília vagy könyvművészet

Művészet, 1963. január — 30 lap

M.D.K.

Szecskó Tamás

"..kitünő rajzai illusztrálják.." Barát Endre: "Égő lándzsa" c. müvét.
/Móra kiadás/

Könyvek között c. rovatban /-r/: Barát Endre kezdetü ismertetése.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. dec. 7. VI. évf. 49. sz. 44. lap.

M.D.K.

Szecskó Tamás

A Móra kiadóban megjelent Száva István: A hiuz a napba néz c. könyvét illusztrálta.

/-u-/: Száva István kezdetü ism.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. aug. 3. VI. évf. 31. sz. 44. lap.

mdk

Szecskó Tamás

illusztrálta „izléseseu" Vitányi „Komédiások" c. „Könyvét

Könyvjelző.

V. V. Vitányi János Komédiások

Nepszava 91. évf 144. sz. 1963, jun 22 . 2. l

Szecskó Tamás, grafikus MDh

Kitűnő illusztrációkat készít a kisgermekek részére.

Dr. P. Brestyánszky Ilona: Legszebb könyveink 16-17. l.

A Könyv, Bp. 1962. május II/5

mák

Szecskó Tamás

rajzai Devecseri Gábor három versélez Koppenhága, Kerkyra, Salzburg Mozartház e.:ck.

1. Utikepek. Devecseri Gábor versei
Ország-Világ 1963, 40 sz
16. l.

Szecskó Tamás, grafikus MDk

Rajzai díszítik Szántó könyvét.

-i -r : Szántó György: A javíthatatlan javító 32. l.

A KÖNYV, Bp. 1961 | május . I. évf./5. n.

M.D.K.

Szecskó Tamás
grafikus

Kisgrafikáival nett részt
a kiállításon.

Szamosi Ferenc: IV. Magyar Plakátkiállítás a Műcsarnokban
Műrészet, 1962. március — 46 l.

M.D.K.

Szecskó Tamás
grafikus

Illusztráció

Tamási Áron: Ünnepi vak tyúk
Nők Lapja, 1965. szept. 11 - 11 lap.

Szecsró Tamás
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Galsai Pongrác: A besuzzanó szerkesztő -
Nők Lapja, 1965. július 24 - 13 lap.

MDK

Szecskó Tamás

Földrajz a középiskolák 1.oszt. számára.
Irták Balázs Julia és társai. Bp.1949.

~~Gerritschen Vilmos~~

Szecskó Tamás

tovább
2 illusztrációi

Földrajz a középiskolak 1. oszt. számára
Irtak Balázs Julia
és társai Bp 1949.

K

M.D.K

Szeghő Tamás
grafikus

Illusztrációs

Albert János fordítása: Első szerelem,
NÖL Lapja, 1967. nov. 4 – 20 lap.

M.D .K.

Szecskó T amás

Illusztráció Szántó Tibor: Tizezer rendszám c. könyváhez / Kozmosz Könyvek /

Vásrnapi könyvespolc

Magyar Nemzet 1965. dec. 19. 13.1.

Szeczkó Tamás, grafikus

B 04

Grafikái díszítik a kötetet.

Csertő: Oszkár: Janikovszky Éva: Szalmaláng

572.

KÖNYVBARÁT bp. 1960. december x/12

~~14~~
21

MDK

Szecskó Tamás
grafikus

Két rajza: Hess András és Tótfalusi Kis Miklosról. Megjelent a Lausannban Fartott nyomdászati világkiállítás „Graphic 57" alkalmi lapjában.

÷ Gutenbergtől a klischographig
Magyar Grafika 1957 1-sö évf 5-6 sz. 237 l

M.D.K.

Szecskó Tamás

Dékány András:Csempészek, hősök, kikötők c.-Móra kiadásában megjelent- müvének rajzait készitette.

-os: Dékány András: Csempészek, hősök, kikötők c. rövid ismertetése Könyvek között c. rovatban. Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. junius. 17. IV. évf. 25. sz. 44. l.

Szecskó Tamás

hémítette Dr. Horányi Károly: Ké-
pes angol nyelvkönyv... c. könyve
illusztrációit és kötéstervét.
Díjavott la hép magyar könyv 68-a/

Magyar Grafika 1968 mell.

Szecskó Tamás, grafikus Mosk

Weinstein könyvét illusztrálta szellemes rajzokkal.

(H.): Dr. Weinstein Pál: Hogyan lát az ember és az állat? 34

CSALAD és ISKOLA, bp. 1966. január XVII/1

Szecskó Tamás, grafikus

Dékány A. Könyvét illusztrálta.

Gertő i Oszkár: Dékány András: Kalózok, bál=
nák, tengerek 186.

X/4.

Bp. 1960. Akvilis

KÖNYVBARÁT

Szederkényi Attila

▲ Szederkényi Attila szobrászművész kiállítását Balassagyarmaton a Mikszáth Kálmán Művelődési Központban december 24-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Kamarazenekar

Népszabadság, 1987. XII. 8

Szederkényi Attila, nalván

L: Kéri Ádám

Pogány Gábor: Nagyoltád fonolnai 24-25.

Új Tübin, B p. 1986. fel. 3. XXIII/8

Szederkényi Attila

Kun Béla emlékére dombormű-vet helyeznek el Balassagyarmaton, elkészítésével Szederkényi Attila szobrászművészt bízták meg. A reliefet 1987-ben, a Tanácsköztársaság kikiáltásának 68. évfordulóján avatják fel.

♥

Nemzet 1986. XII. 16.

Szedlacsek János, MDK

A szentély uj boltozatának záróköveit faragta ki.

27.o.

Bágyuj Lajos: Beszámoló a kolozsvári Szent Mihály-templom 1956/57 évi helyreállitási munkálatairól.

KelemenEml. 24-32.o.

Szedlacsek János

(kiáll. Nemzeti Szalonban
1908. tavasz)

Részlet a városházáról,
kőnyomat. 200 k.

Falka Sámuel, rajzoló.

18-19 sz.

III. 199.

Szederkényi Attila

A Vásárhelyi Hetek '71 keretében avatják fel dombormüvét a Bethlen Gábor gimnázium-ban.

Csongrád Megyei Hírlap, 1971. okt. 9.

Szederkényi Attila szobrászművész

Vásárhelyi Hetek '71 Miratalos megnyitásán leleplezték domborművét.

Dél Magyarország, 1971. okt. 10,

Szederkényi Attila szabrászművész

Imre Sándort ábrázoló dombormüvet leplezték le a Vásárhelyi Hetek '71 ünnepség keretében.

Csongrád Megyei Hírlap, 1971. okt. 10.

Szederkényi Attila

Imre Sándor relief

(repr.)

D.J.: Vásárhely sobrai
a Bethlen gimnázium panteonja

Csongrád Megyei Hírlap, 1941. júl. 27.

Szederkényi Attila

szobrász-tanár szakmai tanulmányát a Képzőművészeti Főiskolán az 1970/71 tanévben végezte be.

M. Képzőművészeti Főiskola, Budapest, 1971. közlése

Szederkényi Attila szobrászművész

Hódmezővásárhelyen, a Bethlen Gábor Gimnázium-ban dombornűvét állították fel.

Dél Magyarország, 1971. okt. 8.

Szederkényi Attila

Szerepelt a főiskolások vásárhelyi nyári tár-
latán.

Csongrádmegyei Hírlap 1967. aug. 9.

Szedrits Mihály

Basikolt selyemkendő;

repr.

Magyar Iparmüvészet

1916. 339. l.

wig". A kép alatt "Buda - P
Siebenfölk in Pest". Nyolc kise
kőrajz. "Griechsche Kirche,- Aca
Kirche,- Redoute,- Ung: Theater,-

A magy.kir. várp
in Ofen. Természet után rajzolt
Leitner M.L. nyomása Pesten. La
nes kőnyomat. - 34 x 50 cm. - F

Az ideiglenes ma
Kertjéből fölvéve /németül is/.
Ádám.....Főv.Muz.ltsz. 3135.

A M. Tud. Akadém
Sowikowsky Ádám.....Főv.Muz

MDK

Szerdrits Mihály, ip.müv.

385. kép. Batikolt selyemkendö. Repr.

Iparmüvészeti karácsonyi vásár.
Magyar Iparmüvészet. 1916. 339-34o.l.

SZEEL JÁNOS, borbélysebész

A vándorló évek után a monarchia valamelyik városában kell letelepednie és valamelyik egyetemen vizsgáznia kell, csak igy lehet a céh tagja. Ezért nem teljesitette a pécsi városi tanács 1776.okt-ben Szeelnek a céhbe való felvételi kérelmét, mert ezeknek nem tett eleget.

172.old. 17.jegyz

KOPASZ GÁBOR: Régi pécsi kézmüves mesterségek 167.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. 1971.
Pécs, 1972

Szedlenitzky Károly báró

Jekelfalusy Vince, a szabadságharc szepesi püspöke és békekövete. Fenti akvarellje.

Az Egri Vármuzeum Barcsay-gyűjteményének vezetője. Budapest, 1937. 313. sz.

Amant Sándor 37. gyalog-ezredbeli hadnagy (1838-1867) arckeje fentitől

n. o. 352. sz.

Szédler András, kőműves M.D.K.

Eperben 1814-45 között szerepel az adókönyverben.

Heves megye műemlékei I. Irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Gerevich Tibor.
Bp.1969. Akadémiai Kiadó, 408. old.

SZÉDLER András kőmüves. Egerben 1814-45 között szerepel az adóösszeirásban.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Szedlnitzky Károly
báró

festő

Jekelfalusy Vince,
a szabadságharc
szepesi püspöke és
bérekövetének arcképe
Fenti vizf.

Bares 313. sz.

Amant Sándor 37.
szalogszerdbeli had-
nagy (1838 - 1867)
arcképe, vizf. fentitől

Bares 352. sz.

vegyes

j. 76

1 köt. 8°

Rákóczi

II. — Ferencz

1–8. ll., 1 réjes tábla

Szedlnitzky Károly báró

festő

l.

Baresayegrivárnunz

18, 20. l.

M.D.K.

Szedmér Fülöp

litográfus

85 éves

(öregedés)

1944. jún. 30

Esztergomi Temető

Hedmeröce Pominóc Trencsén

Drahotunky 1875.

1) alapraje 14 mm = 1 m

2) déli oldal távlati képe.

Könyöki 1882.

1) alapraje déli oldal Merentrutnut 7 mm = 1 m
zrészlet. –

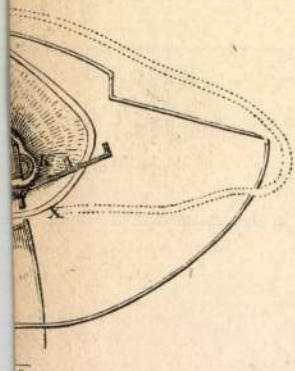

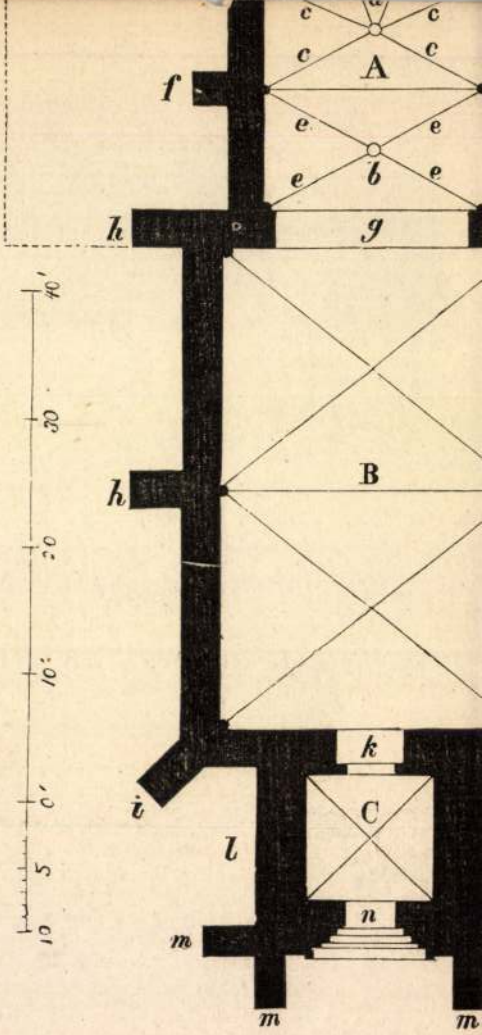

18.

MDK

Szednicsek Károly épitész

/Épitkezések/ Épitő Ipar Épitő Müvészet, 1931, jun. 15. 95-96 l.

Tata (Komárom)

Ady Endre-utca 13. Ház, föld
kal, konzolos párkánnyal, A

(Tata V.é MV. Bp. 1952, második

Szedő László, festő

- szerzetes. Kis Terézt képét Borsos Miklós javította.

Szedő László: A fiatal Borsos
Vigília, 1971. aug. 539. l.

SZEDERKÉNYI ATTILÁNÉ

SZEREPEL A GOLDBERGER TEXTILNYOMÓ-GYÁR KIÁLLITÁSÁN.

KLEEBERG LÁSZLÓ: EZT A KEZDEMÉNYEZÉST FOLYTATNI KELL...

TEXTILÉLET, 1970. OKT. 17.

Szedlácsek, gipszszobrász

Gádor István 1911-ben Maróti Géza mű-
helyében dolgozott. Bemutatta az egész mű-
~~hye~~ helyet, ahol akkor rengeteg munka volt,
ekkor kezdték a Hitelbankot építeni. —
Szedlácsek készítette a mokettelet, az Ipar-
művészeti Iskolában is ő tanítatta a gipszelést,
kitűnő gipszszobrász volt.

Gádor István: Pályám emlékei.
Kritika, Budapest, 1976. aug. 7. dd.

Szedlacsek Dara István
takácsmester a népművészet mestere ci-
met kapta.

Népművelők és népművészek kitüntetése.

Magyar Hirlap 1972/229 3 old

Szedlacsek Dara István, takács

A népművészet mestere lett.

– : Népművelők, könyvtárosok, népművészek kiküntetése 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. aug. 18.

Szedlacsek Dezső István, tokaji

4 népművészet mestere lett.

— : Népművelőket és népművészeket tüntettek ki 8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 19.

Szedlacsek Gyula

Grafikus

1934. végbiz jó.

Iparm.Isk Évk

1930-34. 48. l.

SZEDLACSEK Mátyás

1777-től ő az első császári tartás

MÉrt 1997/3-4. 150.

XXIV

Szépi András

„Kápolnási sikátor" Repr.

Rajza. Repr.

Lukó Imre:

Orbán Balázs – a sütő fölöl szerelmese.

~~Korunk~~

Korunk, Kolozsvár 1968. VII. 977.

943.

Szénási András

Tusrajza Repr.

Balogh Edgár: Kós-kősírkő.
Korunk, Kolozsvár 1968. XII. 1763.

Szedlacsek Gyula

grafikus

1930-34.

Iparm Isk. Évk.

1930-34. 46. l.

A kincstárat mindig az esztergomi kap
köszönhető, hogy a kincstárat nem érte az a pu
kincseit a viharos századok folyamán általában
pusztításoknak a káptalan sem tudott ellenáll
hazafias és szociális áldozatot is hozott a kincst
házi kegyeletet érdemlő tárgyakat mégis sikerü

A tatárok nem tudták Esztergom várát b
trónviszályok idején Kőszegi Iván és a cseh
az Árpád-kor szerzeményeit jórészt elraboltá
vajda fosztotta meg a székesegyházat. A törökö
onnét pedig Nagyszombatba, majd a belviszály
Thurzó György trencsénmegyei Letava várába
a jezsuiták kollégiumába, 1626-ban Vöröskő v
káptalanhoz, 1643-ban Lánzsér várába Este
Pozsonyba, 1809-ben Napóleon elől Garam
szállította a kincstárat részben vagy egészben.
1530-as években Szapolyai János király a kinc
a Mátyás királytól Frigyes császárhoz pártolt
megdézsmálta a kincstárat. II. Mátyás király n
kérte „lerajzoltatni" Mátyás király kálváriáját,
tésére küldte vissza. Kollonich Lipót Bécs ostr
Szelepcsényi prímás házában őrzött székesegy
félmillió forintra becsült kincseiből fedezték jó

Szedlacsek István takács népművész

Nagybakacskán él

Szerepel a népművészeti Tárlaton

N.N.: Megnyílt a népművészeti Tárlat

Kiskunfélegyházán

Petőfi Népe 1970 VIII. 12

Szedlácsek Károly

nobrázt ~~[illegible]~~ tanonc

6 elemi, 5 iparrajz

9 hónap, jeles eredm.

Tanár Prenoszil Sándor

Iparrajziskola 1895

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Szedlák Sándor

U. 4291.
4293

Aureus V. 256, 257. — Ant. Pius
Korabeli IX. 112. — Nero-féle IX. 113.

Szecskó Tamás, grafikus

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó jelentette meg T. Szabó Éva válogatásában és Szecskó Tamás illusztrációival az „Ittörődolog".

Népújság (Hatvan), 1976. júl. 25.

Szecskó Tamás

Mai svéd gyermekversek antológiája az „Ami a szívedet nyomja" c. kötet, melynek anyagát Tátfalusi István válogatta és fordította, Szecskó Tamás illusztrálta.

Zalai Hírlap, 1975. okt. 26.

Szecskó Tamás, grafikus

Nemes Nagy Ágnes – Szecskó Tamás:
Mit találnak az utcán? c. könyve

↓

— : Most jelent meg ?

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 20.

id. Szecsős Tamás grafikus

Szecskó Tamás

Rajza Benedek Elek A vitéz
szabólegény c. mesegyűjteményéből
a 13. oldalon

május 26

Szecskó Tamás

illusztráció

Magyar Hirlap 1969/341/9

Szecső Sándor

Csepeli Állami Áruház és Szegedi Állami Áruház. /Holl ay György, Szecső Sándor, Balogh István építészek Batka István, Kecskés István belsőépitészek./ - Magyar Epitőipar, 1967. 16.évf. 1.sz. 55-57. 1.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Írt. 197o. 1.sz. 68-1o7. 1./

73. 1.

Szecsődi Ákos.

A "Kéve" müvészegyesület tagjai a fiatalabb müvészgárdából 1929-ben.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története.

Kecskés Tamás grafikus

Benedek Elek: A vitéz szabólegény c. könyve Kecskés Tamás rajzaival

↓

—: Most jelent meg 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 8.

Szecskó Tamás

Gyermekek számára készült diafilmeket illusztráló grafikusok munkáját birálja Vadas József: "Képártalom" cimmel. A Diafilmgyártó Vállalat kiemeli az itt felsorolt grafikusokat, s ez ellen tiltakozik a kritika. Birálja a tankönyvek rajzolóit is. Bencze László, Benkő Sándor, Bényi Margit, Bognár Magda, Czeglédi István, Fekete Edit, Köpeczi Bócz István, Mész István , Németh István, Rogán Miklós, Sóti Klára, Tankó Béla, Zórád Ernő.
A tankönyvek grafikusai: I.oszt.:Rogán Miklós, II. oszt. olvasókönyv: Reich Károly, III. oszt. olvasókönyv Kass János, IV. oszt. Irodalomkönyv: Szecskó Tamás, V. és VI. oszt. olvasókönyv: Cergezán Pál és Görög Rezső, a Munkalapok c. kötet illusztrátorai: Boromissza Zsolt és Démuth Ágnes.
A Vadas-kritikát lásd: Reich Károly nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 27 26. XXI. évf. 48. sz. 3. lap.

Szecskó Tamás, grafikus

A kezdő iskolások figyelmére számít Tarbay Ede elbeszéléskötete, a „Vadgesztemjék", Szecskó Tamás rajzaival. (említve)

– „Úttörődolog" c. elbeszélésgyűjteményt T. dszódi Éva válogatta, Szecskó Tamás rajzolta. (említve)

-i-s: A gyerekek könyvespolcára.
Pedagógusok Lapja, 1976. okt. 8.

Szecskó Tamás a grafikus

Ami a szívedet nyomja e-kötetet illusztrálta.

Berzenyei György: A Móra Kiadó új könyveiről 8.

Nenszava, Br. 1975. nov. 30.

Szecskó Tamás, grafikus

Mit látunk az utcán? c.
leporello rajzait kénítette.

– : Kérdesz! felelek mindenre! 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 8.

Szerkő Tamás grafikus

Teknős Péter: Kérdezz! felelek mindenre c. könyvét illusztrálta.

—: Új könyvek

1280.

Élet és Tudomány, bp. 1975. júl. 4.

XXX
27.

Sz[illegible]ás

[illegible] „[illegible]ce csodaországban"
[illegible]eregénye megjelent, Kosztolá-
nyi Dezső fordításában, Szecskó Ta-
más illusztrációival.

Új könyvek

Tolnamegyei Népújság, 1975. márc. 2

Szeszkó Tamás

Illusztrációk

Viktor Dragunszkij: Élő és holt
Tükör, 1976. október 12 - 30

Szedlák Gáspár

mülakatos U. 4291.

Ujság. 1927. febr. 4.

(Magyar iparmüvész sikere.)

A párizsi nemzetközi iparmüvészeti kiállitáson a francia kiállitási elnökének épülete számára tervezett † mülakatos diszitőmüvével nagy dijat (grand prix) nyert.

† és kivitelezett

a U. 4293. ugyanez a kir.

" 27 Vallas Miniszterim elszá

" 30 Gelért szállóba Könyv-

azaz Tizennégy forint

Bizottsága pénztárából a

Szedlák György

A kalocsai naptárak lapjain szerepelnek grafikái. A kritika nem tartja szerencsésnek, hogy a müvész a himzést utánzó tapéta-mintát "a paprikavörösen pirosló fényképek köré tette."
Vadas József: "Ujévi hamis kártyák" cimmel a müvészeti naptárak, a vállalati reklám-naptárak és az üdvözlő lapok tervezőiről ir.

Élet és Irdalom, Bp. 1974. jan. 12.
XVIII. évf. 2. sz. 8. lap.

Szecsődi Klára MDK

Budapest felszabadulása, vázlat, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Szecsödi Klára MDK

Figyelő kisfiu, pasztell

Koreai női harcos, olf.

Táj tavasszal, olf.

Mücsarnok 1958 Magy. Képzőművésznők kiáll.

Szecsődi József, Veszprémvarsány
636-637. Tükrös, fafaragás

Ernst Muzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
2o 1.

bázat nélküli sima oszlop
ives kapuzata záróköves.
ves, zárókővel diszitett
ek, mindegyiken csak egy-
A homlokzatot erőteljes,
le. A kétszakaszos torony
két szakaszban félkörives
párkány zárja le, hagymaa
Déli homlokzatán három ke
melyek közül a kórusrészne
ti oldalán a hajóhoz háro
/Ebből csak a középső kar
a szentély előtt, mintegy
félkörives záródással./ E
bélletes ablak kőfalazata.
ságig szabályos kőkváderek
vakolat alatt. Ugyancsak a
hány évvel ezelőtt készite
hajóba. Külső ajtaját befa

MDK

Szecsődi Klára

Budapest felszabadulás, vázl. of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

helye: .....

MDK

Szecsődi Klára

Ili Erzsébet sztahanovista, of.

Kertben, of.

Szentendrei festők 2. kiáll. Ferenczy K. Muz.
1952. okt.

Szecsődi Mártonné
Olvasó honvéd, olaj

Szentendrei festők III. kiáll. Szentendrei Ferenczy Károly Muz. 1953. aug. 1.

Szecsődi Mártonné MDK

Dunapart, olf.

Modellező növendék, olf.

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Szecsődi Mártonné, festő.

Kovatavaszi üdülés Gahján. Of.

Mücs.-Tav. tárl.-a Mücs.-ban-Hősök tere.

1952 máj. 10 - jun. 4. Jegyz. 9. l.

Szecdődi Mártommé

Olvasó honvéd, olaj

Szentendrei festők III. kiáll. Ferenczy Károly Muz.
1953. aug. 2 1.

Szecsődiné

M.D.K.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 81 l.

MNK

Szecsődi Mártonné

Dobay J: A szentendrei Művésztelep kifil. Sz.M. 1953, 24o l.

Mecsa (Komárom)

Szentháromság-szobor, pillére

(Voit Pál, 1953)

Szecsődi Mártonné

Tavaszi munkásüdülés, olaj

Kislány arcképe, "

Szentendrei Művésztelep kiáll. 1951. okt.

Császár /Komárom/

Kőkereszt, ujabb fémkorpuss:
Mária, 1804.

/Genthon, 1952/

MDK

Szecsődy Mártonné

K.L.-né arcképe, olaj

Arckép kiáll. Ernst Mus. 1952. aug. 7 l.

MDK

Szecsödi Mártonné, festö

Koreai nöi harcos. Olf.

Mücs.-IV.M.Képzm .Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat.lo.l.

MDK

Szecsődi Mártonné

Olvasó honvéd, of.

Szentendrei festők 3. kiáll. Ferenczy Muz. 1953. aug.

Fénykép

Magyar Foto: M 513/7 Hegedűné

Szecsődi Mártonné: Üzemi bölcsőde
Olaj

1950.

Neg. van

MDK

Szecsödi Mártonné, festö

Üzemi bölcsöde. Olf.

Mücsarnok.-I.M.Képzöm.Kiáll. 1950. Kat. 6.1.

MDK.

Szecsődi Mártonné festő

"Dunapart" /olaj/
"Modellező növendék" /olaj/

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1955. 21. l.

MDK

Szecsődi Mártonné

Dunapart.Olajf. 50x73
Modellező növendék. Olajf. 60x50

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 21.l.

Szecsódiné Tauber Blanka MDK

Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért. Kortárs. 1961. 12. sz. dec. 920.1.

Szecsődi Mártonné

MDK

Koreai női harcos, olf.

Műcsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szecsődi Mártonné, MDK

Koratavaszi üdülés Galyán, olf.

Műcsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Szecsődi Mártonné MDK

Üzemi bölcsőde olf.

Mücsarnok 1950 I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szecsődy Mártonné

d.

Szabad Művészet

1950. 9. sz. 367. l.

WEISS GYULA R.-T. ÁRUHÁZA
BUDAPEST
IV., KOSSUTH LAJOS UCCA 18. SZÁM.
TELEFON: AUT. 895-41.

T.

.....

Megállapitottuk, hogy szán
mutatkozik és mivel feltételezz
által maradt fenn ezen hátralék
kedjék a számlával és nyugtáiva
láját rendezhessük.

2099 Korvin Testv. Bpest

Szecsődi Molnár

Mihály

molnárcéhmester

1774. Pápa

Balhel 131. l

33. l.

Sörös P. A pápai molnárcéh leveleiből. Magyar Gazdaságtörténeti Szemle. 1900.

325-8. l.

„Europa"

Lapkiadó Rt.

Budapest.

VI., Eötvös-utca 43.

Szecsőy Sándor építész M.D.K.

Közremüködött a szegedi "Püspökbazár" beépitésénél

mint a tervezők munkatársa

Épitész: Balogh István - Hollay György
Magyar Épitőművészet 1967/1. 37-41.l.

Hxxxxxxxxxg M.D.K.
Szecsődy Sándro épitész

Csepeli Áruház

Társtervező: Hollay Sándor- Balogh István

Magyar Épitőművészet 1966/6. 14-21. l .

Szecsői Sándor

Hollay!

H/ollay/ Gy/örgy/: Szegedi áruház. /Hollay György, Balogh István, Szecsői Sándor építészek, Batka István iparművész, Nestor Jenő kertterv./ - Műszaki Tervezés, Ax 1967. 2.sz. 10-11. 1.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Írt. 1970. 1.sz. 68-107. 1./

74. 1.

Szecsöy Sándor

Törőcsik Sándor: Csepeli Áruház /Hollay György, Balogh István, Szecsőy Sándor épitész, Batka István, Kecskés István belsőépitész/ - Magyar Épitőművészet, 1966. 15.évf. 6.sz. 14-17. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 25o. l.

Szecsői Sándor

H/ollay/ Gy/örgy/: Csepeli Állami Áruház. /Hollay György, Balogh István, Szecsői Sándor építész./ Műszaki Tervezés, 1966. 8.sz. 12-13. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz.243-283.l./ 248. l.

Szécsy
Napsütés, olaj

Szent-György-Chéh XLVI.művészeti aukciója. A Gyüjtő.
X.évf. 2.sz. 5 l.

. Ugyanez megismétlődik 2o évvel ké-
hát a század közepe táján épülhetett
király országbirója, Szécsényi Ferenc.
ésü vár a ferences kolostort és temp-
át a mezővárost is védte. Drégely vár
bi nógrádmegyei várral együtt Szécsény
rült. Jelentőségét bizonyitja, hogy
őnyi volt a vár török őrségének lét-
ós hadai visszafoglalták. Ettől kezd-
s Fülek közelében legjelentősebb vég-
ti, divényi, drégelyi, bujáki és pa-
y várából is eltávolitották a német
ártjára álltak. Az 16o8-i országgyü-
ják várak megerősitése mellett Szé-
Nógrádmegye három járásának jobb-

MDK

Szécsy Antal

Részt vett az Arany-szobor palyaterven.

R.: Az Arany-szobor.

Vas.Ujs.1887.48.sz. 801-803.l.képekkel.

M. D. K.

Szécsy Antal
festő

450.) Saluták.

(Somogym Muz.)

Egyéb köztulajdonból elveszett műtargyak jegyzéke.
Budapest, 1952

29l.

Szécsy Árpádné

részvett a „Design 68" c. kiállításon

– említve.

Magyar Nemzet 1968 dec. 30

HIRADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 ÁPR

Könyvvilág

1021 Szecskó Tamás.

Illusztrációk gyermekkönyvekből

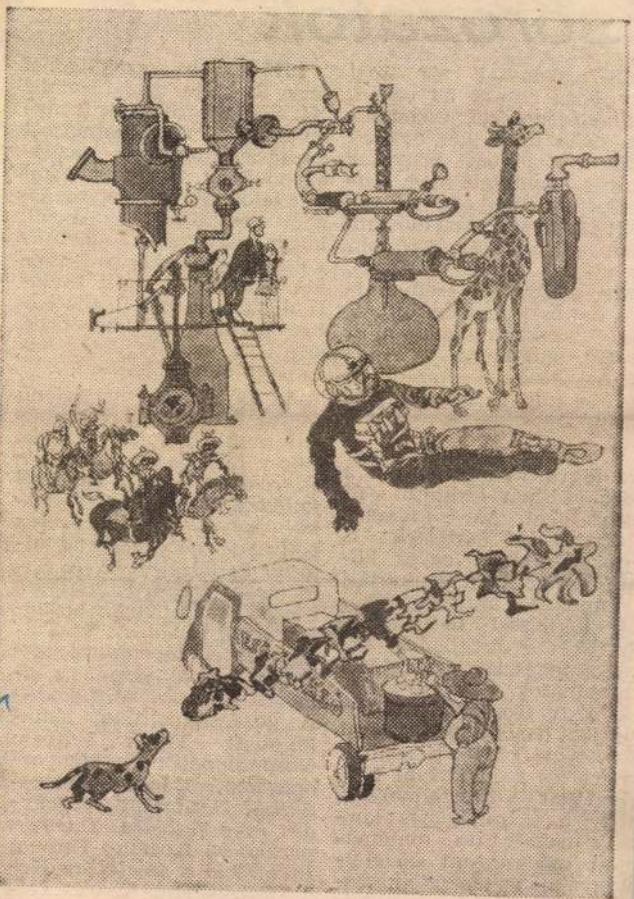

Szecskó Tamás illusztrációja. Teknős Péter: Kérdezz! Felelek mindenre c. kötetéből (Móra)

20 év utá

Új sorozatok

A Közgazdasági és Jogi Kiadó az elmúlt év végén, működésének 20. esztendeét zárta le. E két évtized alatt majdnem négyezer művet jelentetett meg. Különösen kiemelkedő volt az 1974-es év: hosszú idő óta nem jelent meg egyetlen év alatt annyi elméleti, vagy gyakorlati szempontból fontos közgazdasági és jogi szakkiadvány, mint tavaly, amikor is az előző évi 4500-zal szemben 5087-re nőtt az átlagos példányszám.

Tematikai jelentőségüknél fogva, ki kell emelni a közelmúltban indított új sorozatokat. Az *Időszerű közgazdasági kérdések* c. sorozat minden egyes kötete valamilyen gyakorlati szempontból aktuális elméleti kérdéssel foglalkozik. A tőkés agrárfejlődés útjai, a jugoszláv agrár-ipari kombinátok, a „kúszó infláció".) A *Korszerű matematikai ismeretek* sorozat kötetei a közgazdászoknak szükséges módszertani tudnivalókat tartalmazzák, hogy a számítógépes korszak megkívánta matematikai módszertani követelményeknek megfelelhessenek. *A számítógép és alkalmazása* sorozat szakmai ismeretterjesztő jellegű.

1975-ben a szakkiadási terv fő célja az MSZMP XI. kongresszusának irányelveiben megfogalmazott gazdaságfejlesztési, gazdaságpolitikai és jogpolitikai feladatok alátámasztása kiadói eszközökkel. Azzal, hogy a szakmai alapműveltségbe tartozó ismereteket közérthetően, a távlati népgazdasági feladatokhoz igazodóan közvetítik, segítik a közművelődési határozat megvalósítását.

Az 1975-ben megjelenő fontos közgazdasági elméleti munkák a következők: Bucsy László: *Az innovációk rendszere és a vállalati fejlődés*, Erdős Péter: *Tanulmányok a kapitalizmus politikai gazdaságtana vitatott kérdéseiről*, P. A. Samuelson: *Közgazdaságtan*, Piero Sraffa: *Áruk termelése áruk révén*, A. Sz. Tolkacsev: *A társadalmi termelés hatékonyságának elméleti elemzési kérdései*. — A gazdaságpolitika témaköréből: Tímár Mátyás: *Gazdaságpolitika Magyarországon*, Bánsági—Rácz—Szabó: *Gazdasági növekedés és a fejlődés intenzív periódusa*, Kozma Ferenc: *Integráció a szocialista Kelet-Európában*, Kovács Géza: *A jövő kritikus elágazási pontjai*. — Pénzügyi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 AUG

Könyvvilág

Szecskő Tamás

1021

Anyu, hova fut az eső?

Minden szülő őriz néhány kedves, apró történetet gyermeke „miért" korszakából. „Anyu, hova fut az eső?", „Papa, hova ment a tegnapi nap?", „Miért van este sötét?", „Miért nincs a csigának lába?" — és még oldalakon át folytathatnók.

Nagy öröm figyelni a világ iránti érdeklődés bontakozását, de ugyanakkor meglehetősen fárasztó a millió kérdésre válaszolni, méghozzá érthetően és úgy, hogy tágítsuk a kis ember ismeretkörét.

A válaszolgatás terhét segíti levenni a szülők válláról Teknős Péter kis gyermek-enciklopédiája, amely Szecskő Tamásnak a gyermekek képzeletvilágához alkalmazkodó rajzaival segít eligazodni a világgal való ismerkedés izgalmas folyamatában. A kérdések és válaszok megkötöttség nélkül, ahogy a gyermek csapongó fantáziája felveti őket, sorakoznak egymás után, és csupán öt nagy csoportba foglalásuk visz némi rendszert közéjük. Az öt csoport különválasztja a biológia és a földrajz, a higiénia, a technika, a jog és erkölcs, valamint a társadalmi összefüggések és a történelem kérdéseit.

Az olvasni már tudó gyermekek is bizonyára örömmel és haszonnal forgatják majd a könyvet.

(Teknős Péter: Kérdezz! Felelek mindenre. Szecskő Tamás rajzaival. Móra. 207 oldal, kötve 36 Ft.)

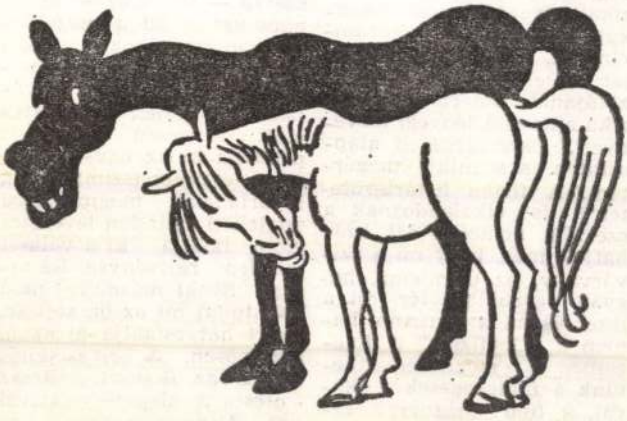

Horst Lemke illusztrációja Erich Kästner Május 35 című regényéhez (Móra)

Fizika és csillagásza

Az utóbbi időben három színvonalas könyv jelent meg, melyek joggal tarthatnak számot a fizikát és a csillagászatot kedvelők érdeklődésére.

George Gamow és John Cleveland *Fizika*-ja igen jó összefoglaló munka. Mindketten kitűnő fizikusok és igen jó ismeretterjesztők. Sokan azért riadnak vissza a fizikai ismeretek megszerzésétől, mert az magas matematikai képzettséget igényel. Gamow és Cleveland bebizonyítják, hogy a legbonyolultabb jelenségek is megismerhetők megfelelő előadásban; többnyire még a középiskolai matematikai anyag ismeretét sem tételezik fel. A könyv összefoglalja a középiskolai fizikai anyagot, de ennél sokkal többet ad. A kvantumelmélet, relativitás-elmélet, az elemi részecskék fizikájának ismertetése a fizika alapvető, lényegi törvényeit, összefüggéseit alapszinten is segítik megérteni. A fizika határterületeire is elkalandoznak a szerzők, nemcsak azt tudhatjuk meg, hogy mi a szivárvány, az ultrahang, hogyan görbült a tér, mi a lézer és mi a neutrino, hanem a „Geofizika" c. fejezetben megismerkedhetünk a földrengések okával, a föld mágnesességével, az úszó kontinensekkel, a légkör fizikájával is. Találkozunk a biofizikával, a fizika és a biológia határterületével is. Figyelemre méltó, hogy a fizikai tanulmányokat egyszerűsítő relativitáselméletet, a tanulmányok kezdeteként tárgyalják. Számos példa és feladat segíti a lényeg megértését és elsajátítását. Külön kiemelték azokat a részeket, amelyek haladók részére készültek, de ezek elolvasása nélkül is kerek egészet képez a könyv. A feladatok között nagyon sok érdekes fejtörő kérdést találunk. A szöveg minden szükséges formális eszközt bemutat a kérdések megválaszolására: paradoxonokat, rejtvényeket, levezetéseket, műszaki alkalmazásokat, becsléseket, pontos számításokat, s végül még filozófiai problémákat is felvet. Az egyik szerző — Wheeler — jó tanácsokat is ad a megoldás mechanizmusához: „Soha ne végezzen számítást anélkül, hogy ne tudná a választ. Minden számítás előtt végezzen becslést: próbálja ki az egyszerű fizikai érveket (szimmetriát, invarianciát, megmaradási tételeket) minden levezetés előtt, találja ki a választ minden rejtvényre. Bátorság! Senki másnak nem kell tudni mi az ön sejtése. Ezért hát csinálja gyorsan, ösztönösen. A helyes sejtés erősíti az ösztönt. Rossz sejtés a meglepetés erejével hat. Minden esetben: az élet a téridő-szakértő számára sok mulatság!" Még

†

A gyászoló család fájdalommal tudatja, hogy

Szecskó Tamásné

született

Hollós Katalin

1999. január 18-án, hosszú szenvedés után, életének 70. évében elhunyt.

Temetése 1999. február 3-án, délelőtt ½10 órakor a Farkasréti temetőben,
az engesztelő szentmise közvetlenül utána a farkasréti Mindenszentek plébániatemplomban lesz.

Levélcím: Szecskó, 1014 Bp., Úri u. 68.

id. Szecsi Tamár grafikus

Szeddák Jánosné, amatőr festő

Tatán a megyei művelődési Központban látható az amatőr képzőművészeti kiállítás. – Szeddák Jánosné akvarelljei a kiállított négy alkotása a tárlat legérettebb, legösszetettebb és technikailag is figyelemre méltó darabja.

Zambó Kornél: Amatőr alkotók.
Dolgozók Lapja, 1982. febr. 25.

Szedleczky Rudolf lebőép.

ill.

-> Gyarka Géza kan

MŰVÉSZET 1985/10/5

Szedlecszky Rudolf, belsőépítész

L: Dienes Gábor

– Pályázati –

Borító 3.

Mozgó világ, Bp. 1975 különszám IV/VII.

Szedleczky Rudolf

iparművén

Öntött fémből lévőlt bútorainak
kiállítása a Medvyánuly teremben

TV Híradó T.
1982 X. 28.

SZEDLECZKY RUDOLF

ld. Király József

Balog János:Egy kiállitás szőkei.
UJ TÜKÖR 1980 /XVII/24.sz.28-29.o.

Haec unio formae cognoscentis e
tionalis, cuius radix est immate
formam spiritualem possidet.

Nb.: In cognitione idem obi
tendi habet: unum in ordine phys
tionali.

9. Conspectus metaphysicus

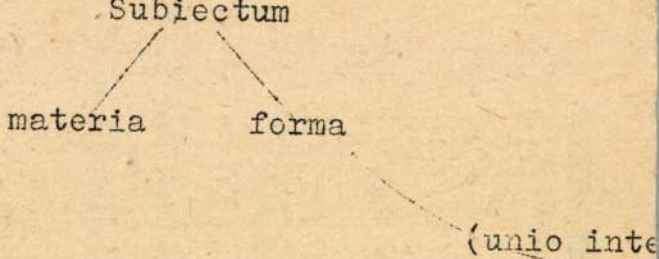

Szedleczky Rudolf

a Hilton Galló belsőépítészeti

tervezésében közreműködött.

Vendéváró régi házak, Mezaki kiadó Bp. 1979. 185. o.

SZEDERJESI András

Mircea Ţoca: Szederjesi szobrászi horizontja. = Korunk, 1988, 10. 778-779. ill.

45 - 1 M

SZEDERJESI András *77, 106*
Nagymedesér, 1926. január 1.
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász

Banner Erdély

Szederkényi Attila: szobrász

a Műcsarnokban rendezett Stúdió '76 c. tárlaton szerepelnek a művész munkái: gipsz reliefje. (említve)

Molnár Tsolt: Stúdió '76.

Magyar Ifjúság, 1977. jan. 14.

Szederkényi Attila nobrász

Wehner Tibor: Köz-tér

Művészet, 1982. február

Szederjessy András

Miltatás.

Barnoc Zoltán: Egy faragó szobrász a XX. században
Müvészet, 1978. augusztus – 12. lap.

Szederjesi András

Portré c. művét ajándékozta A Kék Képtárnak.

16. 5. alj. 33 m. 4p.

Szederjesi András

Portré (fanabor)

8. 5. erf. 10m. 9r.

Szedesjesi András

A Képzőművészek szövetsége kolozsvári fiókjá-
nak tagja.

n. v. t. 1974. márc. 22. 5. evf. 12sz. 7p.

Szederjesi András

Bukarestben 1974-ben Makár Alajossal közös kiállítása volt.

A Hét, 1974. márc. 22. 5. erf. 12 m. 7 p.

1021

1978. május 12. Petőfi 13.o3 M.

Nőkről nőknek.

Oroszlányi asszonyok. A riporter Kapusi Rózsa.

- Oroszlány városban a bányától kezdődik minden. Bánya nélkül ebben a városban nincsen élet. Ezért tartottam kötelességemnek, hogy elsőnek Szedlák Jánosné csillést mutassam be, mint tőzsgyökeres oroszlányi asszonyt, hiszen itt született.

- Akkor még nem volt bánya, kis falu volt Oroszlány, elmentek meszet árulni a férfiak, akkor itthon művelték a kis földjeiket, nem voltak olyan gazdag emberek itt és emmellett nem is olyan nagyon jó volt az oroszlányi határ, tehát szükségük volt még arra is, hogy elmentek az erdőkbe fuvarozni.

- Minden megváltozott azonban amikor jött a bánya.

- 1936-ban nyitották meg az első aknákat, nagyon nagy esemény volt visszaemlékszem még fiatal kislány voltam és ott ahol most a háztelep van ott volt egy tó a fölött volt egy kis szőlője a nagyapámnak és akkor kimentünk az Öcsémmel oda voltak rakva a csillék, fogalmunk sem volt, hogy lesz abban szén szállitva, nem láttunk még ilyet, a faluban nem is igen tudtunk mi elmenni.. talán 13 éves voltam amikor először vonaton ültem, és hát megvalósult.

- Akkor kezdtek az emberek jól keresni, kezdett megpezsdülni az élet.

- Minden föllendült, minden.

- Szedlákné akkor még nem dolgozott a bányánál.

- A nők már csak a háború után a szénszállitásnál, vagy a fa-kamrákba. 14 éves koromba Pestre mentem szolgálni, cselédlány voltam, és onnen visszajöttem, férhezmentem 1948-ban, szültem hat gyereket, ebből négy él.

- Elmondaná kik a gyerekek, mivé lettek, kiből mi lett?

- Marika artista Prágába, Ő járja az egész világot, úgy hogy sok szép helyen voltak már, sőt többek között én is kint voltam Norvégiába utánuk, sok szép élményem van. Következik János a fiam, Ő a Trösztben villamosmérnök, nagyon szereti a hivatását, sőt elvégezte a Müszaki Egyetemet, de még mindig tanul. A harmadik az Ilona Oroszlányban a 3. sz. iskolába most harmadik éve tanit, kis gyerek kora óta mindég ez volt a vágya, hogy pedagógus legyen, ami sikerült is. A negyedik a legfiatalabb a Rozália az is tanitónőnek készül, első éves.

- Szedlakék családjából egy oroszlányi családregényt lehetne irni. És anyuka még most is csillés?

- Igen, igen csillés vagyok és én nagyon szeretem az ilyan fizikai munkát nekem ez nem megerőltető. Hozzá voltam mindig a nehéz munkához szokva és valahogy ott ahol dolgozom olyan jó kis társaság van és nekem fölkinálhatnának bármilyen könnyü és szép helyet én nem tudnám otthagyni.

- Ebben a nehéz fizikai munkában ami öröm mondja mégis mi ad megkönnyebbülést, vagy egy kis kikapcsolódást?

- A művészet, ez az én életemben egy olyan nagy erőt jelent,

- Milyen művészet?

Szedlák János csillés

- A képzőművészet.

- Most ezt müveli, vagy nézi?

- Én ezt csinálom, képeket festek, ez nekem egy végtelen nagy örömöt és erőt jelent, ami tényleg az életemet széppé teszi és ambiciót, erőt ad a mindennapi munkához.

- Szedlák Jánosné csillés személyében voltaképpen festőművésznőt is üdvözölhetünk.

- Hát köszönöm ezt a megtisztelést, de valahogy ezt én nem merem igy mondani, de magamban azért csak úgy érzem.

- Milyen müfajban dolgozik?

- Hát én többféle technikával, pl. akvarellozok, vassal is szeretek dolgozni, olajjal, már mindent végigpróbáltam.

- Ezt hol tanulta?

- Járok a képzőművész szakkörbe a müvelődési központba és valamikor, amikor még még ez nem volt, akkor saját magamat képeztem úgy, hogy könyvtárból hoztam ki könyveket és nagyon sok kiállitást végignéztem, Pestre eljártam megnézni a múzeumokat.

- Volt már kiállitása?

- Igen, most Tatán lesz, 18-án lesz a megnyitó, egy országos kiállitás, ahová technikánként hárommal lehetett indulni. Ugy hoztam össze amit gondolom, hogy érdekli az embereket.

- Ezek szerint a fizikai munka, a csillésség nem mond ellent a legmagasabb müvészi törekvéseknek.

- Nem, nem, ezt nem mondhatom, mert szükség van erre is, arra is. És az, hogy az én családom olyan szép és jó gyerekek, habár minden anya elfogult a gyerekeivel szemben, de én látom és tudom hogy ők annyira tisztelettudók és annyira rendesek, már nem csak irántam, hanem mindenki iránt.

- Szeretik a városukat?

- Én nagyon szeretem és visszaemlékszem, hogy amikor kislány voltam és Pestre mentem szolgálni és amikor kérdezték hová valósi vagy, oroszlányi, nem tudták, hogy az hol van, én meg magyaráztam a Vértes hegyek alatt és csak a szépet mondtam akkor is, pedig akkor még olyan egyszerü kis hely volt, ma meg egy gyönyörü kivirágzott város. Boldog lehet az, aki itt él, aki érzi azt, hogy szüksége van Oroszlány városnak rá és be tud kapcsolódni a mai társadalomba, mert tényleg ez egy megtisztelő valami.

- Szedlák Jánosné pedig ilyen és ilyen a másik asszony is a szállitószalagon Német Nándorné. Valamikor Ön is dolgozott a szénosztályozón,

- Sőt nemcsak a szénosztályozón, hanem amikor 53/54-ben, tehát az Ellenforradalom előtt a 19-es aknába lent a bányába, amit azóta bezártak.

- És azóta a Kormány is megtiltotta a nők földalatti munkáját.

- Ez egy nagyon jó sztori, t.i.mi a bányában gépeket kezeltünk. Amikor kitiltottak bennünket a bányából, mondván azt, hogy nem a nőknek való, hát a szállitó-üzembe mentem én is dolgozni csillézni. És ott egy óra alatt több fizikai erőt fejtettem ki

ill. 8 óra alatt, mint a bányában egy hét alatt amikor lent dolgoztam. Azóta belejöttünk.

- Ez a szénosztályozón való munka a legnehezebb fizikai munkák egyike ma is, pedig igyekeznek könnyiteni.

- Hogyne, feltétlenül, össze sem lehet hasonlitani a 15 évvel ezelőtti csillézési munkákat pl. gépesitenek, lánc-pályák segitik a csille továbbitását. Két nagyon nehéz munka van az osztályozón amit nem sikerült máig sem gépesiteni, az egyik a pala-válogatás, a másik a pala törése, a leválasztott pala törése.

- És ki csinálja?

- A válogatást nők, a nők számára tiltott munkakör a kézi palatörés, ezt igyekszünk is betartani, de sajnos annyira elnőiesedik a szállitó-üzem hogy nem tudom meddig tudjuk majd betartani.

- Egyébként a szállitó-szalagokon nagyon izmosak lesznek a nők ettől a állandó emelgetéstől, azt hiszem tonnákat emelnek meg naponta.

- Feltétlen, feltétlen, főképpen azóta amióta a bányában egyre gépesitenek, meg gép termeli a szenet, úgy mondják hivatalosan, hogy piszkos a szén, tehát sok benne az idegen anyag, egyre több,

- Itt a válogató-szalag, a szénosztályozó itt fedett volt mindig mikor épitették?

- 1953 március 3-án indult be üzemszerüen.

- És akkor már nem épitettek nyitott válogatókat?

- Nem, nem,

- S mit tudtak tenni a hideg ellen?

- Vannak benne radiátorok, hát képtelenség ezt átfüteni, melegedőket épitettek, nagyon sok ilyen elkészült már azóta amióta 1953 óta üzemel az osztályozó.

- Németné a bányában szakszervezeti tisztségviselő is ugye? ugy hogy helyénvaló a kérdés, mit kellene a nők helyzetén könnyiteni?

- Hát ez nagyon nehéz kérdés, mert ezt évente vizsgáljuk, eredmény feltétlen van, mert nem kézzel történik a csille továbbitása süritett levegővel, zajvédő fülkéket készitenek a zajártalom ellen, porelszivó rendszert épitettek ahol rettentő a kiporzás pl. az osztályokon egészségvédelmi szempontból.

- Hát ha hallgatom úgy tünik, hogy rengeteg, mégis van valami ellentmondás, mert ha megkérdezem az asszonyokat azt mondják hogy nem lehet ezt sohasem tökéletesiteni.

- Egyelőre nem találták ki még annak a módját, hogy az egyik legkimeritőbb munkát a pala-válogatást gépesiteni lehetne.

- És legalább ezzel a nehéz fizikai munkával jól keresnek?

- Meglehetősen.

- Mennyi ha nem titik?

- Általában a csillések 2.5oo- 28oo Ft között van az alapbér

- És mi járul még ehhez hozzá?

- Hát a szakos pótlékok, 2o % délutános, 3o% éjjeles pótlék, étkezési pótlék, ugyanis biztosítani kell vagy 1/2 óra étkezési szünetet, vagy ennek megfelelő, ez nálunk 6.3o Ft prémiumot tudonk adni, sőt mivel komoly létszám-hiánnyal dolgozunk, a szállitó-üzem az idén olyan un leterheltségi prémiumot tudunk fizetni, a bér-politika úgy intézkedett, hogy 1 millió 7oo ezer Ft bértömeget kaptunk a létszámianyból adódó többletmunka dotálására. Ennek nagy sikere vol.

- Tehát szépen keresnek, szépen összejön azért a 4- 5 ezer csak összejön.

- Feltétlen.

- De ezért nagyon sokat kell dolgozni.

- Nagyon sokat és mostoha körülnyek között; huzatnak, pornak kitéve. Talán még annyit mondanom el, hogy amellett, hogy ilyen nehéz fizikai munkát végeznek nank an nők, Irénke, Szedlákné k. zőművésm, de fantasztikusan szé szebbnél-szebb kézikumkákat hímez. A társadalmi rendezvényel, üzemi rendezvényeken a brigádokban, a legjobban mozgósithik a nők. Családot nevelnek.

- Nagyon törekvőek az oroszlányiők.

- Legyünk nagyon őszinték, maguközött vagyunk egy kicsit még mindég több az elvárás velünk nel szemben. Női csoportvezetőket neveztünk ki az üzemben, us szemekkel nézik, nem csak a férfiak, mi magunk is nők is ezt. Hát pl. akkor amikor én SZB titkár lettem a szállitó-üze, a bányászatban nem vagyunk sürüen, öten vagyunk úgy tudom, egész országban. Hát ez egy olyan szenzáció volt,

- És támogatták a nők?

- Támogattak, feltétlen, volt o is, hogy azt mondták, hogy a szállitó-üzemben nőuralom vanlt három nő főbizalmi, tényleg úgy volt, hogy a 11 tagú SZB hatan nők voltunk. És rettentő büszke vagyok rájuk. A megegyik legjobb alapszerve vagyunk. Állitom, hogy ebben benne valamennyi női szb.-tag munkája.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1972 JAN 7 -

1021

Szederjesi András

Szederjesi András: Tavaszi szél

ázi képkockák

mesevilág hangulata — itt ide-
genszerűen hatott, mégis mél-
tányolnunk kell őszinte törek-
véseit a szépre és a romanti-
kusra. Zoltán Aladár pompás
zenéje viszont másik irányban
haladta meg a darab és elő-
adás világát: népies, dinami-
kus, friss, modern, monumen-
tális volt (Valkay Ferenc tán-
cai a lehetőség adta keretben
stílusban, szellemben igyekez-
tek neki megfelelni).

E két ellentétes szemléletű,
de határozott eszményeket kö-
vető véglet között a játék —
a szövegbe kapaszkodott. Kóra
Ilona rendezése igyekezett íz-
léses határok között tartani a
komédiázást és minél érthetőb-
ben felfejteni a szöveget, az
előadás menetét. Figyelmét
azonban mindig csak az adott
jelenetre és a nem a színpad
egészének a látványára össz-
pontosította, ezért a mozgás
sokszor elszakadt a környezet-
től, a körülményektől, és játé-
kossága nem színpadilag kife-
jező, hanem — zabolátlan volt,
s sokszor az erőtlenség benyo-
mását keltette.

A színészek a szerep adta le-
hetőségek szerint próbálgatták
megvalósítani azt, ami ben-
nük a gyerekelőadások eszmé-
nyéről élt. Egy kicsit

színháznál is, hogy a jó szerep-
megformálások nem az összjá-
tékot, a színpadi küzdelem fe-
szültségét szolgálják, hanem
statikus tér keletkezik körülöt-
tük, amelyekben a színész
egyénenként produkálhatja
magát, a szín adi történés sod-
ra viszont elszikkad. Ez volt
a jellegzetessége Jámbor lel-
kű szent Flórián-előadásuknak
is. (Rendező Csereszny és Gyu-
la.) Ami hatás, ami humor, azt
a színész egyénileg igyekszik
elsütni, s a játék menete tu-
lajdonképpen csak ürügyeket
teremt egy-egy csattanóra.

Ennek a játékmodornak sa-
játos hatása van: az ember
jobbik esetben is csak szóra-
kozik, de az előadás végére
határozottan kifárad, nagy hi-
ányérzettel távozik. Volt ebben
az előadásban olyasmi, ami
(félreértésképpen?) talán egy
lappangó „Úri muri" előadás
kollektív szólózásaira emléke-
tetett. Pedig Sinka, Fábián,
Szabó Lajos, Mester András és
a többi is mind, időnként rá-
ráütött a megfelelő húrokra,
de a hangzatok gyengítették,
nem erősítették egymást.

S talán csak annyit: nincs
olyan problematikus előadás,
ami azonnal kevésbé proble-

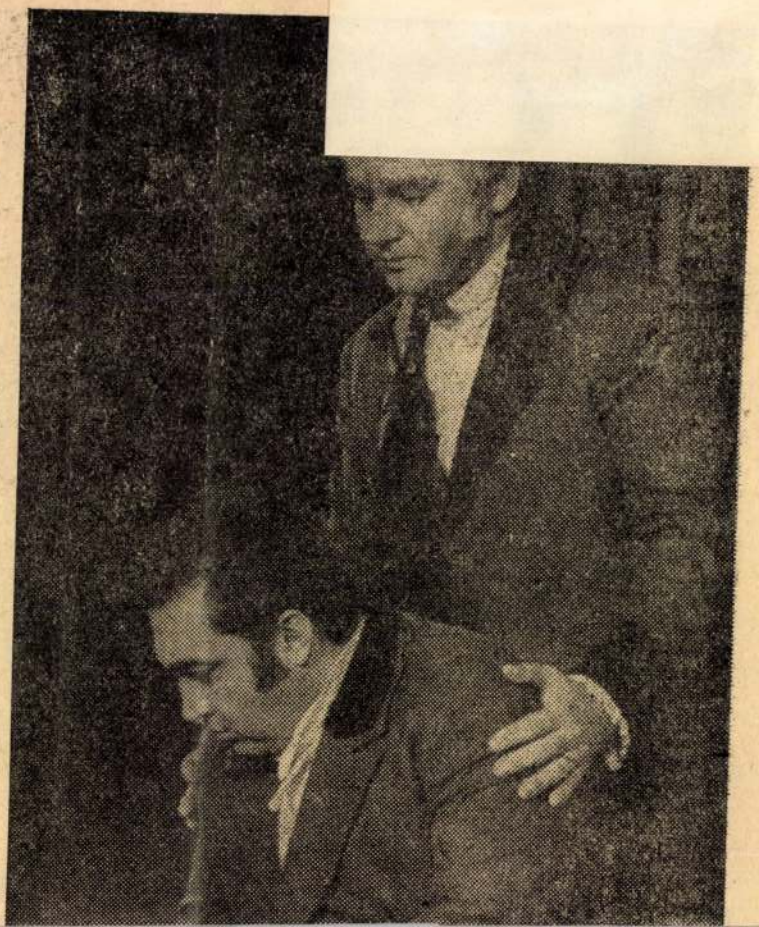

mdk

Szécsy Gyula

illusztrálta a Magyar Mese és Monda-
világot

Delta: Ezer év meseköltése

Pestmegyei Hirlap 1894. 67.sz dec 30. 1.l

M.D.K.

Szécsy Gyula

"Fogadj Isten" c. képét bemutatja a lap. "Képeinkhez" c. rovat elmondja az ifju festőművész festményének tartalmát.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. 5. évf. 2. sz. 25, 3o. lap

MDK

Szécsy Károly

Szabadság-hid

A néemetek által 1945 jan. 17-én felrobbané
tott hidat 1946 aug. 20-ra ujjáépitette
Szécsy Károly és Huszár Győző.
Az épités Sávos Károly vezette.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

124.l.

Szécsy Pál, építész

M.D.K.

Készítette el az Országos kertészeti Egyesület megbízásából a városligeti Kolegerszky kiosk helyén építendő fedett teniszcsarnokot, mely egyszersmind virágkiállítás céljait is fogja szolgálni

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

aug. 5. sz. 5. old.

Szeptam György

Méltatás kiállításáról

(j) A piktúra határai

Balgozsó Teppa, Tatabánya 1970. júl. 27.

MDK

Szedelényi Imre kassai kömüvesmester, céhmester:
1789

Kemény Lajos cikke. Magy. Mérnök és Épitész Egylet, Heti Ért. 1907. 14.sz. ápr. 14. 154 l.

z edényt
zapolt kis
, hogy az
an meg tu
darabot a
peremű
l felépítet
sz. szintén
s bordata
ű edényt
fogazott

5.

Kádenik Kálmán
Ásatás
1927-28

Szántód 1930
89.1.

41.

nak megállapíthatására tog vezetni.

A 38. 1. sz. ábra egy kettős csonka-kúpalakú gyöngyöt ábrázol. Jellemzője, hogy az egyik csonk voltaképen csak fele a másiknak s alúl erősen be van rítva. Legnagyobb átmérője 2·6 cm.

Ugyanezen az ábrán 2. sz. alatt egy hengeres, két végén benyomkodott agyag látunk, amilyenhez hasonlókat a pécskaszemlaki határban levő Nagysánczon esz ásatások rendjén többet leltem[1] s aminek a nyéllyukas szerszámok öntésénél vol repe s mint ilyen elsőrangú fontosságra tarthat számot, bár eddigi ásatásaim r nem leltem öntőmintát, sem nyéllyukas fémszerszámot. Hossza 1·6 cm., vastagsága

Kevés, de jó darabbal van képviselve e csoport csontipara is. Egy törött s egy félig kész olyan típusú csontárat, mint az első közlés 59. képének 7. sz. árja, pusztán csak megemlítek. De külön rajzon mutatok be (41. kép) egy 6·5 cm. hosszú, ívelt testű, alsó negyedében két oldalt, alsó hatodában elűl szintén bevágott, egyébként kerek átmetszetű alsó, csonka kúpos-felén, mondjuk fején, hosszában átfúrt tűt. E típusból eleddig ez az egyetlen példánk.

Meglehetős épen maradt ránk egy átfúrt szarvas-agancs-kalapács is, melynek hossza 14 cm. (28. kép

Szedényi Imre

Szerepel a IX. nemzetközi szobrászállításon Middelheimben

(Belgium)

Néprava 1967 V. 7. 16old.

Szedényi Imre MKK

szerepelt a tárlaton.

Csorhát József: A legszinvonalasabb kiállitás Veszprem megyében. - Balatoni Nyári Tárlat.

Napló 1984 jun. 18.

Szeder

Láb I. 88

T.

Müemlékek Országos Bizottság[a]

Budapest.
IX.Rákos u.lo.

Dr. SZENDE PÉTER PÁL
ÜGYVÉDI IRODÁJA
Budapest, IV., Deák Ferenc-u. 17
TELEFON: 85-6 71 és 85-6-72

Szeder

l.

LykaMagyműI800-50

89. l.

Érmek jegyzéke

Bertolino Tommaso

"Atyám"

"Anyám"

Képmás

"Egyszer volt,.....

Mercante Luciano

A Duce

"Italia feje"

A Szőgalom 10. évfordulója

Szeder Fábián

festő

Benedekrendi és magyar író, jartas volt a festésben is. Így ő festé Révay Miklós büszbjét, meg Schrott rajza után Lenhard által metszve megjelent az 1831 évi Uraniában.

Nagy Iván, Magyarországi képző művészek a legrégibb időktől 1850 ig. Szárudók. 1874 évf. 198. l.

Bevétel folyó pénzértékben		Kiadás folyó pénzértékben		
K	f	K	f	

MDK

Szeder Fábián, bencés .

az ismert iró, az épitészeti és diszitörajz tanára, Révai Miklós "büsztjét festé, mely Schrott rajza után Lenhard által metszve megjelent a 1831-i Urániában".

Lstab I.

Önálló táblakép /?/

"Révay Miklós szobra"

Szeder Fábián

Századok 1874. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Széder Fábián/

Szécsy Béla

Folyvást, folyvást...

Százéves, közlik most már napok óta írásban, fényképben és rajzban, százéves a vurstli. Száz éve lehet szórakozni az olcsó dolgokkal, amik kint találhatók. Száz éve pofon lehet ütni egy emberfej formában végződő bábut, száz éve lehet puffogtani, lehet lendülni fel és még feljebb, lehet körbeforogni, lehet eltévedni, olcsó pénzért jó jövőt igérgető jóst hallgatni, olyan beállitású fényképfelvételt készittetni, amilyent a vágyódó akar, lehet szörnyűségeket látni (igaz, hogy csak viaszból, itt csak abból). Száz éve lehet urak, lehet — Maud, a nőképű csodapók annak idején szőke kislány volt, ma bizonyosan agg matróna és karácsonyi számok részére szivesen nyilatkozik a hosszú élet titkáról.

Száz éve helye ez a szakállas hölgyeknek, akikről azóta tudják már, hogy a belső szekréciós mirigyekkel volt baj, vagy csak jó ragasztót használtak, száz éve helye ez a mázsás hölgynek, akinek minden esztendőben baja akad egy térképismerővel, mert az kifogásolja, hogy a hátára tetovált világtérképről hiányzik Ausztrália és Newyork Nujorknak van irva.

Száz éve a jó népé ez: a kedves és őszinte hely, ahol minden magyarázat és szemforgatás nélkül akkora pofont lehet adni, amilyent az illető csak akar vagy tud és mindennél bizonyosabb, hogy aki a pofont kapja, semmi esetre semmiféle formában nem fogja az ütést visszaadni. Száz éve lehet itt mulatni azon, hogy valaki ügyetlenül botorkál és nagyon kómikusan elesik és itt láthatók, igen, urraim és hölgyeim a világhirességek a vasorrú bábától kezdve a hasfelmetszőn át egészen a... nem is kell felsorolni, mindenki tudja, hogy vannak világhíres emberek.

Száz éve tanulságos és kitűnő hely ez, itt kapni a leghamisitatlanabb szemfényvesztést, a legolcsóbb, de legvegytisztább trükköket, valódi bűvészkedést. Ha itt a tenyeredből kiolvassák és egyben megígérik, hogy boldog élet, jó viszonyok, jobb jövő vár rád, egészen bizonyos, hogy a jóslat is, az igéret is csak tiz filléredbe kerül és amellett nem kötelező, hogy mindazt, amit mondanak, elhiggyed.

Száz éve élnek itt azok a kikiáltók, akik olyan nagyokat mondanak, amilyenek csak rekedt torkukon kifér, de mindenki nagyon olcsón meggyőződhetik róla, hogy amit mondtak a bódék elé sereglett kiváncsiaknak, igazak-e bent, a bódék kulisszái előtt?

Nagyszerű hely ez útvesztőjével, amelyből mindenki kitalál, panoptikumával, ahol hangosan lehet szörnyűködni, félelmetes tűz- és kardnyelőjével, akiről bent a bódében kiderül, hogy csak a kikiáltó állitotta róla szava teljes súlyával és meggyőződése határtalan komolyságával, hogy ilyen borzasztó dolgokat tud művelni, rögtön kiderül róla, hogy már csak belül üres súlyzókat emel, mert elrontotta a gyomrát kelkáposztafőzelékkel és nem szabad tüzet és kardot nyelnie.

Itt csak pillanatokra csapják be a kiváncsiakat s a nagyhangú szenzációt a törpe valóságtól nagyon is olcsó, népszerű belépti- és tandijért meg lehet különböztetni. Remek hely ez minden izében, vurstli és soha nem jutott eszébe, hogy ezt a minőségét egy percig is tagadja... Hát lehet, urrak, folyvást, folyvást, most száz éve, hogy ide letelepedett a vurstli egyszerű trükkjeivel és lehet, hogy megér még száz esztendőt.

Úgy rémlik, egyszer szó volt arról, hogy kitelepitik, elviszik máshová, lebontják, vagy halálra itélik. De aztán más meggondolás kerekedett felül, úgylátszik, megkegyelmeztek Maud, az agg csodapók, a túlhájas hölgy s az egyéb hamisitatlan szemfényvesztés kis kenyérlehetőséget nyujtó telepének.

Nagy kár lett volna, ha nem igy történik. Utóvégre, én legalább úgy vélem, erre is szükség van. Az olcsó trükkökre, a nagyhangú kikiáltók mondatainak olcsó és fejfájás nélkül történő ellenőrzésére, erre a külön helyre, ahol kis játékok folynak, kis bűvészkedések történnek, ahol női háton van rosszul rajzolva a térkép, ahol szemmel láthatóan üres álmázsás súlyt emel a testszinű trikója alatt kitömött, nevetségesen torzonborz, félelmetes erőművész. Bizony kár lett volna éppen ezt az olcsó szórakozóhelyet eltüntetni látnivalóival és tanulságaival, nem is értem, miért került szóba, hiszen mindenütt van, az egész világon, sőt, sokkal nagyobb is ennél. Száz éve van itt és jó volna, ha itt is maradna.

Marad. És hát lehet urrak, lehet, úgylátszik, folyvást, folyvást...

Bodó Béla

LLOYD GEORGE:

„A világháborúban a németek győztek volna, ha úgy osztják be élelmiszerkészleteiket, mint mi Angliában!"

London, július 13.

Az alsóházi interpellációk után *Morrison* földmüvelésügyi miniszter megnyitotta a *mezőgazdasági vitát, amelyet az ellenzék egyesült rohamra szándékozik kihasználni Chamberlain miniszterelnök* ellen, mert ketteringi beszédében megvalósíthatatlannak minősítette Anglia számára a teljes élelmezési önellátást.

Morrison kifejtette, hogy 1913 óta Anglia búzatermelése nagyjában változatlan, hústermelése évi nyolcmillió mázsával, tejtermelése majdnem 1500 millió literrel, tojástermelése 3000 millió darabbal emelkedett. Az almatermelése például évi négymillióról tízmillió mázsára szökött fel.

— Agrárpolitikánknak — mondotta a miniszter — az az alapja, hogy az angol gazda piacának megvédését követelheti a dumping ellen és hogy első helyen jön a honi termelés, második helyen következik a birodalom többi nemzete és harmadik helyen következnek azoknak az idegen nemzeteknek termékei, amelyek számunkra értékesek.

Lyod George szokott módján támadta a kormányt. Kijelentette, hogy az angol gazdatársadalom forrong az elégedetlenségtől, a talaj termékenysége rohamosan csökken. Anglia lakossága 1913 óta ötmillióval növekedett. Az agrártermelés ezzel nem tartott lépést. *Hiába fegyverkezünk*, — folytatta a szónok — *ha nem készülünk el a kiéhezteés ellen, amely 1914 és 1918 között majdnem térdre kényszerített bennünket.* Az alma nem fog bennünket az éhinségtől megmenteni. Chamberlain megrögzött városi ember, de ez nem mentség a mezőgazdaság tönkretételére.

— A legutóbbi világháború — így folytatta Lloyd George — *a kiéheztetés harca volt két hatalmas birodalom között és a németek győztek volna, ha kezdettől fogva úgy osztják be élelmiszerkészletüket, mint mi.* Itt a bizonyíték arra, hogy hajszál választott el bennünket a vereségtől, — kiáltott fel Lloyd George, drámai kézmozdulattal lobogtatva egy iratcsomót. — *1916-ban Londonnak csak két napra elegendő, Bristolnak pedig csak két hétre elegendő búzakészlete volt.* Az Amerikában megvásárolt búza hazaszállításához nem voltak hajóink. Akkor még nem is kezdődött meg a korlátlan búvárnaszádharc. A világháború óta a búvárhajókat soha nem álmodott tökéletességre fejlesztették. Anglia kereskedelmi flottájának ürtartalma kétmillió tonnával csökkent. A kereskedelmi hajókat amellett a légibombázás új halálos veszedeme is fenyegeti, amelynek legjobb példája az angol hajók sorsa spanyol vizeken. Franco tábornok kétségkívül előre megbeszéli az angol tiltakozásokra adott válaszait két szövetségesével (Németországgal és Olaszországgal), akiknek leghatározottabb politikájuk, hogy *a jövőben elsüllyesztenek minden élelmiszert szállító, vagy egyéb hajót, mind a kikötőben, mind a nyilttengeren.*

Bilbo szenátor vissza akarja telepíteni Amerika tizenkétmillió négerét Afrikába

Newyork, július.

(A Pesti Napló külön tudósitójától.)

Theodore *Bilbo* szenátor, az Egyesült Államok egyik köztiszteletben álló politikusa nagyszabású tervet dolgozott ki arra, hogy *az Egyesült Államok területén élő 12 millió négert költöztessék vissza ősi hazájukba, Afrikába.*

Bilbo szenátor a nagy afrikai néger birodalom megteremtését azon az alapon tervezi, hogy *Anglia és Franciaország, háborús tartozásaik törlesztéseképpen, adják át Amerikának a mostani egyetlen független néger ország, Libéria környékén fekvő gyarmataikat.* A számításba jövő gyarmatok a következők: Francia Guinea, a Francia Aranypart, továbbá az Angol Aranypart és Sierra Leona.

A négy gyarmatot Amerika összeolvasztaná Libériával és így hatalmas birodalom állana rendelkezésre az amerikai négerek letelepítésére. *Tíz évig az új néger birodalom az Egyesült Államok fennhatósága alatt állana, de azután teljesen függetlenné válnék.* Ez alatt a tíz esztendő alatt végrehajtanák a kolonizálást, utakat építenének, hadsereget szerveznének, gyárakat alapítanának és egész városokat építenének.

— Ennek a tervnek keresztülvitele — jelentette ki *Bilbo* szenátor — nemcsak a háborús adósságok kérdését oldaná meg véglegesen, hanem *egyben az Egyesült Államok faji problémáját is.* Együtt járna vele az afrikai nyersanyagtermelés növekedése, ugyanakkor pedig *az amerikai árucikkek számára új piac nyílnék Afrikában.*

— Szerintem a háborús adósságok súlyos problémáját nem lehet, csak valami ilyen módon megoldani — folytatta *Bilbo* szenátor. — Az adósságok aranyban való visszafizetése gyakorlatilag kivihetetlen, ha pedig Amerika adósai árucikkekben fizetnének, az amerikai piacot elárasztanák az olcsó külföldi gyártmányok és ezzel csak az amerikai munkanélküliség növekednék. Az a javaslat, hogy a háborús adósságokat írják át magánadósságokká, a gyakorlatban nem jelentene semmi különbséget és nem oldaná meg a kérdést.

— *A háborús adósságokat csak gyarmatok átengedésével lehet megnyugtatóan rendezni* — mondotta az ismert amerikai politikus. — Libériának 1,800.000, Francia Guineának 2,095.000, a Francia Aranypartnak 1,725.000, az Angol Aranypartnak 3,164.000 és végül Sierra Leonenak 1,769.000 lakosa van. Ha ezekhez hozzá számítjuk az Egyesült Államok területén élő 12 millió négert, *22 millió lakosú hatalmas néger birodalmat kapunk.* Ne felejtsük el, hogy *az új afrikai ország kétszer olyan nagy lenne, mint például Németország...*

— Teljesen tisztában vagyok azzal, hogy egyelőre még igen nagy akadályok tornyosulnak tervem kivitele elé. Először is meg kellene kapnunk a négy gyarmatot, azután kolonizálni kell azokat, végül pedig meg kell győznünk az amerikai négereket arról, hogy az új néger birodalom nagy fejlődési lehetőségekkel kecsegtet. *Kétmillió amerikai néger már is írásban kötelezte magát, hogy nyomban hazavándorol Afrikába,* mihelyt ott életlehetőséget nyujtanak neki. Meggyőződésem, hogy további ötmillió néger szintén hajlandó lesz erre, ha megkezdődik a komoly munka.

— Ha a washingtoni kormány abban a helyzetben van, hogy Alaszkában nagy telepítési akciókat hajthat végbe, — fejezte be az interjút Bilbo szenátor — ezt meg kell tudni tennie Afrikában is. *Az amerikai négerek nem találják a helyüket az Egyesült Államokban, mert a lakosság nem hajlandó asszimilálni őket.* Ezer évig élhetnek a négerek Amerikában, akkor sem remélhetnek semmit a jövőtől. Ezzel a négerek is tisztában vannak és az utolsó időben erőteljes nemzeti mozgalom indult meg az amerikai négerek között. Ez a mozgalom *nemzeti államot követel* és jelszava az, hogy »*Vissza Afrikába!*«

Amerikai gazdasági körökben *Bilbo* szenátor tervét nem fogadják valami nagy lelkesedéssel. Nemcsak a déli gyapottermelő államokban, hanem az Egyesült Államok ipari államaiban is döntő tényező az olcsó néger munkaerő. Az amerikai gazdasági élet vezetői attól félnek, hogy *ha a négerek visszavándorolnának Afrikába: a munkabérek hirtelen a magasba szöknének.*

Bilbo szenátor mindezek ellenére tovább folytatja a propagandát és így alkalmasint az Egyesült Államok szenátusa is rövidesen foglalkozni fog a tervvel.

102 vádlottja van a CSAR-ügynek

2300 tanut hallgattak ki

Párizs, július 13.

Reynaud igazságügyminiszter ma este fogadta a baloldali pártok képviselőit, akik közölték vele, hogy a CSAR-ügyben folyó nyomozás hosszú időtartama köreikben *kedvezőtlen benyomást kelt.* Az igazságügyminiszter kifejtette, hogy az ügy rendkívül bonyodalmas, tekintettel arra, hogy *százkét vádlottja van*, kétezerháromszáz tanut hallgattak ki vele kapcsolatban és a per anyagának összefoglaló ismertetése már eddig háromszáz oldal. A kormány egyébként elhatározta, hogy mindent elkövet a törvény tiszteletbentartása érdekében s a személyi biztonság és a köztársasági kormányzat ellen elkövetett vagy előkészített *merényletek szigorú megtorlására.*

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

640 kilométert rohannak óránként az új angol bombavető repülőgépek. Már majdnem úgy száguldanak, mint maga a bomba.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Az ítélőtábla megállapította egy lányról, hogy nem csunya.« »Bizonyára nagyon fél, hogy a Kúria megváltoztatja az ítéletet.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon példát vehetünk a lizsétől, amely százesztendős korában is vidám és fiatal?«

A nap hőse: James MacDonald, aki Renóban egy nap alatt kétszer nősült. De csak egyszer vált el, azonban ezt a hiányt előreláthatóan rövidesen pótolja.

Amnesztiát kapnak a kényszerpihenőre ítélt futballisták. Remélik, hogy közben jó útra tértek és a bíró ellen nem fognak rugdalózni.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Egy dán úszónő, aki már egyszer 99 kilométert úszott, most átússza az Északi tengert.« »Ha így halad, legközelebb gyalog megy át Amerikába.«

Mindenben első a Pesti Napló

— **Eckhardt Tibor a miniszterelnöknél.** A független kisgazdapárt vezére július 15-én egyhónapi szabadságra Olaszországba utazik. Elutazása előtt meglátogatta *Imrédy* Béla miniszterelnököt, akivel az aktuális politikai kérdésekről tárgyalt.

— **Rákóczi-emléktáblát lepleznek le Kassán.** *Prágából* jelentik: Mint Kassáról jelentik, július 24-én egésznapos ünnepség keretében leplezik le a kassai dóm északi külső falán elhelyezett Rákóczi-emléktáblát. Az ünnepség rendezésében kizárólag a magyar kultúregyesületek vesznek részt, élükön a szlovákiai magyar közművelődési egyesülettel. Az ünnepség a dómban tartandó szentmisével kezdődik, utána a küldöttségek megkoszorúzzák a nagy fejedelem sírját, majd a kassai dalárdák egyesített férfikara és a dóm előtti téren felállított egyesített cigányzenekarok kuruc dalokat adnak elő. Ezután *Mécs* László mond ünnepi beszédet, majd az emlékmű átvétele következik. Délután a városi színházban lesz emlékünnepély.

— **Pártközi értekezlet a székesfehérvári országgyűlésről.** Szerdán délben a képviselőházban pártközi megbeszélés volt a székesfehérvári országgyűléssel kapcsolatos kérdésekről. A megbeszélésen *Eckhardt* Tibor, *Tasnádi Nagy* András, gróf *Esterházy* Móric, *Rassay* Károly, *Esztergályos* János és *Matolcsy* Mátyás vett részt. Még nem döntötték el, hogy *Hóman* Bálint mellett ki lesz a képviselőház második — ellenzéki szónoka.

— **A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara ötezerpengős hozzájárulása a Nemzeti Repülőalaphoz.** A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara elnöki tanácsülése elhatározta, hogy a *Horthy* Miklós kormányzó hetvenedik születésnapja emlékére létesítendő Nemzeti Repülőalaphoz 5000 pengővel járul hozzá. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara tisztviselői kara a repülőalap céljaira egy havi illetményének egy százalékát ajánlja fel.

— **Csekey István professzor észt kitüntetése.** Tallinnból jelentik: Az észt köztársaság elnöke dr. Csekey István egyetemi tanárnak, a szegedi egyetem jövő évre megválasztott jogi kari dékánjának az észt-magyar kultúrkapcsolatok kimélyítése érdekében kifejtett eredményes munkássága elismeréseül a Fehér Csillag-rend II. osztályát adományozta a csillaggal. A magas kitüntetést Task miniszter nyujtotta át a köztársasági elnök nevében.

— **Magyar tanszék a newyorki Columbia egyetemen.** A newyorki Columbia egyetem magyar irodalmi tanszéket szervezett, amelynek első tanára *Takaró* Géza református lelkész. Szeptember 30-án kezdődnek az előadások: minden péntek este másfélóra általános magyar ismeretekből, további másfél óra pedig magyar művelődéstörténetből és irodalomtörténetből.

Jégszekrények
villamos hűtőkészülékek, sörkimérő készülékek, fagylaltgépek, jéggyártóberendezések
HENNEFELD jégszekrénygyár, VI., Ó ucca 6
Árjegyzék ingyen és bérmentve. Tel. 112-026, 115-646

— **Minden ötödik budapesti lakos szegénységi bizonyítványt váltott ki tavaly.** Dr. *Melly* József egyetemi magántanár érdekes tanulmányt írt a budapesti szegény betegek gyógykezeléséről és a szegénygondozásról. A szegénygondozás anyaga a munkanélküliség enyhülésével kisebb lett, 1932. év végén 184.155 inséges volt nyilvántartva Budapesten, ami az összlakosság 18.1 százaléka, 1935-ben már csak 96.414, tavaly az év végén pedig csak 56.996, ami az összlakosság 5.4 százalékának felel meg. A kerületi orvosok rendelőinek forgalma még mindig igen élénk. Ezidőszerint 43 kerületi orvos látja el a szegények vizsgálatát. *A kerületi orvosok az elmúlt évben 300.000 rendelést tartottak.* A szegény betegek részére rendelt gyógyszerek értéke 402.500 pengő volt. A kerületi elöljárók óriási tömegű szegénységi bizonyítványt állítanak ki. Az elmúlt esztendőben 221.286 szegénységi bizonyítványt adtak. *Minden ötödik budapesti lakos szegénységi bizonyítványt váltott ki az elmúlt évben.*

— **A miniszterelnök felesége a Karitász Kiállításon.** Vitéz *Imrédy* Béla miniszterelnök felesége szerdán délben megjelent a Múzeum ucca 17. szám alatti gróf Károlyi palotában, hogy a Nemzetközi Karitász Kiállítás anyagát megtekintse. Gróf *Esterházy* Móricné, a kiállítás elnöke, *Mihalovics* Zsigmond tb. kanonok, *Molnár* Frigyes érseki tanácsos, mint a kiállítás rendezői és lovag dr. *Ahsbahs* Sándor miniszteri tanácsos kalauzolták végig a miniszterelnöknét a kiállítás húsz termében. Imrédy Béláné nagy érdeklődéssel tanulmányozta a kiállításon felvonultatott szociális alkotások művészi értékű bemutatkozását. Csodálkozásának adott kifejezést afölött, hogy mennyi ismeretlen anyag került a kiállításon napvilágra.

— **A Johannita-rend új tagjai.** A Johannita Lovagrend Nagymestere a Sonnenburgban tartott káptalanülésében tiszteletbeli lovagokká nevezte ki Beretvás János felsőházi tagot, kölcsei Kölcsey Ákos és jószási Purgly János nagybirtokosokat, valamint vitéz técsői Móricz Istvánt, a Hitelbank igazgatóját és báró Feilitzsch Jenőt, a Hitelbank cégvezetőjét.

A legvirulóbb gyümölcs és a legszebb főzelékek közt — az éhhalál küszöbén

Látogatás egy különös művészet, a gyümölcsportré mesterénél

(Saját tudósítónktól.) **Szécsy Bélának hívják a művészt, a Thököly úton lakik; fehér köpenyben fogad és azonnal az éléskamrába vezet.**

Az asztalon tucatjával fényes aranyranett almák fekszenek előttünk, szép rendesen dobozva rakva. Mellettük a legszebb szívalakú ananász-eprek kis kosárban. Másik dobozban sárgarépa, gyöngyházszínszárú spárgaköteg, fiatal kalarábé: csupa ínyencfalat.

És mindezek fölé szomorúan hajlik az összes szőkebajszú mester, úgy mondja:

— Most már ott tartok, hogy úgyszólván ennivalóm sincs. Pedig igazán voltam valaki a szakmámban... Itthon a pomológiai intézetben dolgoztam, évekig. Merem állítani, hogy nem igen tudja más így a mi magyar gyümölcseink színét, formáját visszaadni, mint én.

Szécsy Béla kivesz egy császárkörtét valamelyik dobozból; megforgatja, mint valami ékszert, megcsillogtatja a fényben:

— Ez nem lehet akármilyen körte. Itt minden apró fekete pont a helyén van, a zöldes árnyalatok átmenete a sárgásba — ez *egy* bizonyos gyümölcs.

— Értem. Körteportré.

— Az. Igen — mondja komolyan. — Eltalálta. Ez, kérem, speciális művészet. Én egy életen át tanulmányoztam a hazai flórát. Híresek voltak viaszgyümölcseim. Nekik köszönhetem, hogy *kivittek Egyiptomba*, a gazdasági főiskolára; hogy csináljam meg az afrikai gyümölcsök, főzelékfélék mintáit. Gyönyörű dolgok vannak ott, kérem, valóságos műélvezet volt dolgozni velük...

Gyengéden kicsomagol pár világos rózsaszínbélésű bronzfügét, egy ananászt.

— Ezeket hazahoztam emlékül. Mert hazajöttem; hazahozott a honvágy. Pedig Kairóban maga *Faruk* király is eljött a műtermembe. És még őt is megtévesztettem. Mikor látogatását vártam, két narancsot tettem ki egy kis tálba. Az egyik valódi volt; a másik — saját művem. És a király — az enyém után nyúlt! És még mikor kézbefogta, se vette észre, hogy viaszból van. Annyira élethű volt az a rücskös texturája. A narancsé, kérem. Csak akkor jött rá a turpisságra, mikor hámozni kezdte!

Szécsy mester könnyes szemmel nevet. — És a király gratulált nekem!

— Itthon pedig nem tudnak elhelyezni. Ma, mikor egyebet se hall az ember, mint gazdasági, ipari átképzés, gyümölcstermelés fellendítése! Mit gondol, mit jelentene az a falusi gyerekeknek, ha az én gyümölcseimen, répáimon tanulnák meg, milyennek is kell lenni a szép példánynak?

Tűzbejön.

— Az én cigányalmáimat aztán meg tudnák különböztetni a Calvilletől egy életre! Azt garantálom! És kérem — roskad újra magába — azt mondják, nincs rám fedezet. Nézze csak, miket csinálok már bánatomban:

Szinte szégyenkezve egy *tányérka spenótra mutat*, aminek a színe, a fénye, teljesen a lágy pép illúzióját kelti.

— Nagyon éhes voltam mikor ezt csináltam — vallja be, mint a költő a szonett mögött megbúvó egyéni élményt.

— A végén még majd megeszem — mondja keserűen.

— **Kormányzói elismerés.** A kormányzó megengedte, hogy *Fischer* Béla Baranya vármegye alispánjának nyugalombavonulása alkalmából kiváló buzgalommal teljesített értékes szolgálatáért teljes elismerését tudtul adják.

— **Magyarország második lett a nemzetközi kézműipari kiállításon.** *Berlinből* jelentik: A nemzetközi kézműipari kiállítást szerdán délután ünnepélyesen bezárták. Ez alkalommal a kiállításnak a Kroll-operában lévő helyiségeiben megjelentek a külkepviseletek vezetői, a német munkafront vezetősége és a résztvevő 27 nemzet küldöttségei teljes számban Kiosztották a kiállítási díjakat, amelyek közül Magyarország hét nagy állami díjat kapott és ezzel valamennyi résztvevő állam között Németország után a második helyre került. A résztvevő külföldiek nevében báró *Kruchina* Károly államtitkár, a kiállítás magyar kormánybiztosa köszönte meg a német munkafront vendégszeretetét és egyben szerencsekívánatait fejezte ki a kiállítás vezetőségének a nagyszerű rendezésért.

— **Zala megye adománya a Nemzeti Repülőalapra.** Zala vármegye törvényhatósági bizottságának kisgyűlése szerdán délelőtt elhatározta, hogy a Horthy Miklós nemzeti repülőalap létesítéséhez *10.000 pengővel* kíván hozzájárulni.

— **A tiszai evangélikus egyházkerület** július 15-én Miskolcon tartja rendkívüli közgyülését. *Lichtenstein* László egyházkerületi felügyelő és *Domján* Elek püspök elnökletével.

— **Közlekedési matematika.** Azok számára írjuk ezt a kis furcsaságot, akik nem mondhatják az elsőosztályú vasúti jegy váltásánál a pénztárosnak: a többi a magáé. Ha ugyanis egy pesti polgár Zuglóból el akar jutni Visegrádra, felül a villamosra, vesz egy átszállójegyet, fizet érte 30 fillért és ezzel a jeggyel, a HÉV-re átszállva, elmegy Rómaifürdőre, ahonnan a HÉV és a Szentendre—Visegrád között közlekedő autobuszra kombinált jegyet vált 2 P 20 filléres árban. Az egész út tehát belekerült *2 P 50 fillérbe*. Ha azonban ez a polgár olyan közel lakik a Pálfy térhez, hogy villamost a legjobb szándék mellett sem tud használni, akkor a Pálfy tértől Visegrádig 2 P 80 fillért fizet. Vagyis 30 fillér fényüzési adót azért, mert nem volt kénytelen a Beszkár kocsijait használni. Logika 1938!

— Családja egészségét védi, Ha a gázhűtőszekrényt kéri.

— **A Nemzetközi Asszonyhét határozatai.** *Stockholmból* jelentik: A harmadik Nemzetközi Asszonyhetet *Sybilla* főhercegasszony, a svéd trónörökös feleségének védnökségével rendezte meg a legnagyobb női szervezetekből álló bizottság. Az üléseken tizenkét nemzet részéről, mintegy 150 kiküldött vett részt. A Magyarországról kiinduló »Béke barátsággal« elgondolást, a személyes barátság és szeretet alapjaira felépített megértést a svéd közvélemény teljesen a magáévá tette és a lapok meleg cikkekben méltatták a kongresszus tevékenységét. A kongresszus dr. *Spurné Bárdos-Féltoronyi* Magdát a július 23—30-ika között Budapesten ülésező nemzetközi bizottság elnökévé választotta és megbízta az állandó budapesti központ megszervezésével.

— A szép arcbőr házi ápolására: Arctej, Száraz-kenőcs és Arcpúder a dr. László-féle különleges kozmetikai készítményekből! Egyedárusítás: Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

— **Ismeretlen teherautó halálragázolt egy férfit az országúton.** *Győrből* jelentik: Tragikus halálos szerencsétlenség történt Táp határában az országúton, ahol egy eddig ismeretlen, 40 év körüli férfi haladt. Nagy sebességgel jött arra egy gyümölcsszállító teherkocsi, amely Győr felé haladt. A gépkocsi elkapta a férfit, elgázolta, majd nagy sebességgel továbbszáguldott Győr felé. *Az elgázolt pár perc mulva a helyszínen meghalt.* A csendőrség értesítette a győri rendőrséget. A vámoknál elállítottak és megvizsgáltak minden teherautót, hogy a gázolás nyomait nem fedezik-e fel rajtuk, de a nyomozás *eredménytelen maradt*. Ezidáig még a férfi személyazonosságát sem sikerült megállapítani.

— **Megállapították a veszprémi Szent István ünnepségek programját.** *Veszprémből* jelentik: Veszprém város a Szent István év ünnepségeivel kapcsolatosan helyi bizottságot alakított, amely most tartotta első ülését. A bizottság megállapította a veszprémi Szent István ünnepségek végleges programját. Az ünnepségek szeptember 23-án kezdődnek a most épült Szent Margit templom felszentelésével. A megnyitást követő napon érkezik Veszprémbe a Szent Jobb, amelyet díszes keretek között fogadnak. Ezen a napon avatják fel ünnepélyesen Szent István király és Gizella királyné együttes szobrát, továbbá a restaurált Gizella kápolnát, a vitézi házat, a várba vezető hősi kaput és a török időkből származó őrtoronyban elhelyezett harangjátékot. Az ünnepségek egy hétig tartanak és a program keretében tartja vándorgyülését Veszprémben az Országos Idegenforgalmi Tanács és a Balatoni Egyesületek Szövetsége.

— **Házasság.** *Merész* Károly líceumi tanár és *Gráf* Manci tanítónő július 16-án, szombaton délután öt órakor tartják esküvőjüket a soproni evangélikus templomban.

Adófelebbezésnél nélkülözhetetlen! Adóügyi kiskáté
Ára P 2.90 Kapható Az Est könyvkereskedésében, VII., Erzsébet körút 18—20

Szeder J.

rajzoló

Az esztergomi bazilika képe a Vallás és Egyházi Tárban

1832.

Készült Tack építőmester utasítása szerint.

Irodalom:

Asztalos Miklós dr.:

Adatok a pécsi dóm 1832-beli képének keletkezéséhez.

Dunántúl, 1924

ORS. 19.

«A MAGYAR SZEMLE KÖNYVEI»

SZEKFŰ GYULA

BETHLEN GÁBOR

Második—harmadik ezer. Ára 12 P 80 f (I)

*

WEIS ISTVÁN

A MAI MAGYAR TÁRSADALOM

Második ezer. Ára 10 P (II)

*

HÓMAN BALINT

szerkesztésében tizenegy szerzőtől

A MAGYAR TÖRTÉNETIRÁS ÚJ ÚTJAI

Második kiadás. Ára 15 P (III)

*

HORVÁTH JÁNOS

A MAGYAR IRODALMI MŰVELTSÉG KEZDETEI

Ára 11 P (IV)

*

FARKAS GYULA

A «FIATAL MAGYARORSZÁG» KORA

Ára 11 P (V)

*

BABITS MIHÁLY

«AMOR SANCTUS»

SZENT SZERETET KÖNYVE

Ára 9 P 20 f (VI)

*

JULIER FERENC

«1914—1918»

A VILÁGHÁBORÚ MAGYAR SZEMMEL

Ára 10 P (VII)

SZEDER Fábián

1834.
1806

Szalai - Szabó 1999. 113-114. No. 33., 34.
177 No. 79.

romantik (1932), zit. n. Monika Wucher: Von der Lebenskonstruktion
eption, in: *Acta Hist. Art. Hung.* Tomus 36, 1993, S. 222; ungarische
Ernő: *Művészet veszélyes csillagzat alatt. Válogatott cikkek, tanulmá-*
na 1981 (Red. Éva Forgács), S. 148.
Az absztrakt művészet magyar elméletei, in: *Kritikák és képek. Válo-*
művészet dokumentumaiból, 1945–1975. Budapest, Corvina 1976,
e Wirkung des Lukács-Artikels auf den Kállai-Kreis und die Europäische
ter-Pataki Gábor: *Az Európai Iskola és az Elvont Művészek Csoportja.*
990, S. 34–42.
aßner: "Ersehnte Einheit" oder "erpreßte Versöhnung". Zur Kontinuität
ngarischer Konstruktivismus-Konzeption, in: *WechselWirkungen –*
de in der Weimarer Republik (Kat.), Marburg, Jonas Verlag 1986, S.
Árpád: The young Lukács and the Fine Arts, in: *Acta Hist. Art. Hung.*
29–39. Desweiteren siehe *Acta Hist. Art.Hung.* Tom. 36, 1993 –
ter Kállai-Konferenz (in deutscher und englischer Sprache)

Szeder Fábián

Thieme Becker

XXXII. 373. l.

(Lyka)

Szege Sándor

Szerepelt a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

Újság 1930. III. 18.

Szege Sándor MDK

Csodaszarvas, gipszplakett

Műcsarnok 1932/33 téli kiállítás

MDK

Szege Sándor

résztvett az alábbi pályázaton

Kik pályáztak az Ady-siremlékre? Képzőművészet 1928. 7. sz. 64.l.

Szege Sándor

MDK

Jókai emlékplakett

Műcsarnok 1927 őszi kiállítás

Szege Sándor

MDK

Ősmagyar ijjász, gipsz

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Szege Sándor

MNK

Összegyűjtött írások. Sajtó alá

Miscellanea 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Szege Sándor MDK

Csodaszarvas, bronzplakett

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szége Sándor MDK

Leányrablás, bronzplakett

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállítás

MDK

Szege Sándor, szobrász

A győztes. Gipsz.

KMT.-Tavaszi Kiállitás. 1928. -Kat.12.l.

MDK

Szege Sándor szobr.

A győztes

Képzőművészet 1931. 37. sz. 41. 1. kép

MDK

Szege Sándor

32. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművészet
II.rész. Bp.é.n. 35. l.

MDK

Szege Sándor

G. A. arcképe. Gipsz

J. M. arcképe. Gipsz

KMT. 1915/16. téli kiáll. kat. 55.l.

Szege Sándor MDK

Radócz J. ur arcképe, plakett

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Szege Sándor MDK

Madonna, herendi porcelán

Magyar Egyházmüvészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr. márc.

Szege Sándor MDK

iparmüvész

Pályázatok
Magyar Iparmüvészet 1916. 60.o.

MDK

Szege Sándor

Magyar Iparművészet, 1917. 51. l.

Szege Sándor MDK

Ősmagyar lovas, gipsz

Műcsarnok 1938. Szent István kiáll.

SSzege Sándor szobrász

Lantos

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok 1934.

Szege Sándor

MDK

Radócz Jó ur arcképe, plakett, gipsz

Műcsarnok 1919-20. Téli tárlat

Szege Sándor MDK

Radócz J. ur arcképe, gipsz, plakett

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Szege Sándor

A győztes, repr..

Évk. KMT. 1929. 156.l.

MDK

Szege Sándor

Halmos Izor kisplasztikai díját Szege Sándor "A győztes" c. szobormüve nyerte.

Kézdi Kovács László: Egy év története.

Évk.KMT. 1929. 18.1.

M.D.K.

Szege Sándor

és Fehete Sándor tervét megvásároltár a szabadon éllő hadi emlékekre kiírt pályázaton

Építőipar - Építőművészet, Bp.1915, 39.évf.

22. sz. 129.o.

Szege Sándor MDK

A győztes, gipsz

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

MDK

Fekete Oszkár és Szegő Sándor, graf.-k

189. reprodukció 300 koronás díjjal jutalmazott pályaműve. - 3.fill. Magyar kir.posta. /Cegléd-Szarvas, Hunor és Magor/.

Postabélyegek. Pályaművek.
Magyar Iparművészet. 185.l.

Szege Sándor MDK

Ősmagyar lovas, gipsz

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

M.D.K.

Szege Sándor, kerámikus

herendi szobrai:

Székelykapu lantossal 210×165 sines
könyvtámasz mm

Szekelykapu növel 210×165 sines
könyvtámasz mm

É.M. Árjegyzék. Herendi szobrok és dombormüvek.
Bp. 1959. 21.old.

Szege Sándor, kerámikus M.D.K.

herendi szobrai:

Mátyás kir. korabeli vitéz 236 mm sinos
Lovas ős magyar ?
Magyar honvéd 1848-ból 250 " " "

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és dombormüvek. Bp. 1959. 20-21.old.

MDK

Szege Sándor keramikus

M. egyházművészeti kiáll. M.Szal. 1941. II.

Szegi Sándor.

A Műcsarnokban bemutatott Ady-emlékpályázaton két pályaműve szerepel.

A Reggel, 1924. febr. 13.

Szeged Sándor.

Részt vett az Ady Endre-szobor
elkészítésének pályázatán.

Magyarság, 1924. febr. 9.

Szege Sándor.

Részt vesz az Ady Endre-
szemlék pályázaton.

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 9.

Szege Sándor

MDK

Lantos, bronz

Műcsarnok 1942-43 téli kiállítás

Szege Sándor

MDK

Riadó, gipsz

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

M.D.K.

Szepe Sándor kerámikus

herendi szobra :

Krisztustest, nagyobb	230×175 mm	fehér
Krisztus test, kisebb	111×92 " "	"
Székely lantos	150 mm	színes
Szekely nő	143 " "	"

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és domborművek. Bp. 1959. 25. oldal és 34. old.

Szege Sándor MOK

Honvéd-emlék, gipsz

Műcsarnok 1939 dec.-1940 január

SZEGE *Sándor*, szobrász és éremművész, * Nagyszőllős 1883 nov. 24. A budapesti Iparművészeti Iskolában Lorántfi Antalnál tanult, azután Münchenben dolgozott. Hazatérve, Budapesten eleinte dekoratív szobrászmunkákat végzett s közben érmeket, plaketteket és kisebb szobrokat készített és állított ki a Műcsarnokban. 1928. Győztes c. művével megnyerte Halmos Izor kisplasztikai díját.

K

K-Z II 1924

BUDAPEST
965-APR.17. E10

MDK

Szege Sándor

kiéplasztikai müveit emeljük ki.

/gy./: ?

Képzömüvészet. IV.évf. 26.sz. 27.l.

Szege Sándor MDK

Leányrablás, bronzplakett

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szege Sándor

MDK

Csodaszarvas, bronzplakett

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Szege Sándor

A győztes

Kézdi Kovács L.: Egy év története. Évk. KMT. 1929. 18.l.

MDK

Szege Sándor

A győztes c. szobormüvéért a Halmos Izor kisplasztikai dijat kapta

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1928 évi Kincsesháza. 65.l.

MDK

Szege Sándor

Az Iparművészeti Társulat fából készült világitótest-pályázatán jutalomban részesült.

Művészet, 1916, 82 l.

MDK

Szege Sándor

Az Iparmüv.Társulat limanovai csata-emlék-plakettpályázatán loo koronás dijat nyert.

Müvészet,1916 82 l.

Szegę Sándor

MDK

Az Ipmův. Társulat posta- és hadibélyegekre kiirt pályázatán 300 K-s dijat nyert.

Művészet, 1916 82 l.

MDK

Szege Sándor, szobrászm.

Szent Erzsébet-érem. Gipsz.

Műcs.-OMKT 1931-32 téli kiáll. dec.2o.-jan.17. Kat. 12.

Szege Sándor, grafikus. MDK

Sz.S. plakettejeivel szerepel.

A téli kiállitás. - Szépmüvészeti Muzeum.
Müvészet, 1917, 49.1. 1917-18.

Szege Sándor MDK

Lantos, gipsz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Szege Sándor MDK

G.nővérek arcképe, plakett, gipsz

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

MDK

Szege Sándor

A győztes c. szobormüve a Halmos Izor kis plasztikai diját kapta

A Tavaszi Tárlat dijnyertesei. Képzőművészet 1928. 8-9.sz. 109.l.

Szege Sándor

MDK

G.A ur arcképe, gipsz

J.M. arcképe, gipsz

Műcsarnok 1915-16 téli tárlat

Szege Sándor MDK

Ijjász és Isten kardja, bronzérem

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

MDK

Szege Sándor

Tervével résztvett a Lechner-szoborpályázaton.

P.H.930.IV.11.

Szege Sándor

MDK

Ősmagyar ijjász

Műcsarnok 193o tavaszi kiállitás

Szege Sándor MDK

Gyermekvédelmi jubileumi érem

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

M.D.K.

Szege Sándor (?)

pályaműve harmadik díjat nyert a jeszt ezzsébeti hősi emlékmű szüzelbkörü pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

febr. 16. sz. 8 old.

Szege Sándor MDK

A győztes, gipsz

Lantos, gipsz

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

MDK

Szege Sándor

Lóránfi Antal tanitványa volt

Szege Sándor szobrász és éremművész. E. G. II. 492.l.

Szege Sándor

Szent Erzsébet-érem, gipsz

Hiccarnok 1931/32 téli kiállítás

Szege Sándor
festő

l.

Magy. Műemlékei
III. 280. l.

58. Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

~~48~~. Zichy Károly gróf.

látható

Térdig, balra fordul[illegible] á
asztalon lévő prémkalpag[illegible] felső
és egy csukott könyv fekszik; lee
tartja. Parókája egyszer fodritot
bajusza leberetvált. Körülcsavart
bekecse, dolmánya és nadrágja feh
les sárga zsinóröv szoritja. Balr
Finanz W. v. Jung, Cameral W. v.
A. 1790, Finanz W. v. Justi és Sa
piros párnázott szék [illegible] nyert c

563
(TK)

Vászon, méretei 132: 97
~~A Nemz. Muz. képtárából~~
~~Át. Képt 21.~~
Kifüggesztésére vonatko
A Nemzeti Muzeumban. 18
I. 36. - 1876: VIII. 50. - 1878: VIII. 1
VIII. 338.

904: v. 2.

Mellét a szent István-rend [illegible] jelvénye dis

A Tört. Képcsarnokban.

~~Fekete Oszkár és~~

Szege Sándor

A szabadon álló hadi-
emlékművek terv pályá-
zatán pályatervüket
100 koronáért megvá-
sárolták. Repr.

Magyar Iparművészet
1915. 200. l.
201. l. képpel
mint ced

Fekete Orszár

és Szege Sándor

Háborura vonatkozó emléktárgyakra hirdetett pályázat. Emlék-tál-terv. Feindomborítás. Megvásárolt pályamű. Repr.

Magyar Iparmüvészet

1916. 60. l. képpel

Pályázatok

mint cód

cipőben is járt. De pótolta a kiállítá
tásokat, nevelte a közönséget, s neve
te a művészeket is. Művészi ízlést te
remtett. Érdeklődést keltett. Megindít
ja lett annak a nagyarányu fejlődésn
amely a század közepe táján már gaz
művészi életet, s értékes művészeket,
[illegible] a kor egyetemes szinvonalán
álló alkotásokat tud felmutatni.

MDK

Szege Sándor

Honvéd emlék, gipsz

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec. 13. 1.

MDK

Szege Sándor, szobrász.

Ösmagyar ijjász. Gipsz.

Bp. Müce. - OMKT Nemz. Képzömüv. kiáll. /Rend. M. K. r. Vall. - és Közokt. Min./ 1933 ápr. 19. - máj. 25. Kép. tm. 45.1.

MDK

Szege Sándor

Riadó. Gipsz.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 27.l.
Mücs.

Sergo Sandor

Riado. Gipas.

Alios.

M.D.K.

Szegő Sándor, zománcos

Krisztus a feszületen c. műve szerepelt a „Herend 100 éves" kiállításon.

36

"Herend 100 éves" kiállítás katalógusa.

Bp. 1939. 36.old.

~~Fekete Oszkár~~

Szege Sándor

HELYREIGAZÍTÁS. Folyóiratunk 6. füzetében közöltük a póstai értékjegyekre hirdetett pályázat kiválóbb pályaműveit, amelyek közül Tary Lajosnak 300 koronás díjjal kitüntetett pályaműve is szerepel (a 185. sz. oldalon 189. sz. kép). Tévedésből Tary Lajos neve helyett Fekete Oszkár és Szege Sándor neve került a kép alá.

Magyar Iparművészet

1916. 267. l.

ai képek, genre-jelenetek, stb.

a pesti követválasztás alkalmával a
Einzug der Cortes zur Deputierten-Wahl
Pest, 1843. - Főv.Muz.Ltsz.....

s megérkezése Budapestre 1843. Nyomt.
cenben. Főv.Kvt.B.769/99.

lója a pesti nagy Redouteremben. Nyom-
esti Divatlap melléklete. 20.5 c 13.5
12.sz.

ar polgári őrhad zászlószentelési ün-
4. aug. 15-én. Szines kőnyomat. 47 x
9. -

Lett

Műemlékek Orsz. Bizottságának

Budapest

Augusztus hó 15 én postára adtam a Bizottság czimére a gödényházi (ugocsa m) ev. ref. templom régi magyar stilü diszitményeinek másolatait egy levél kiséretében; de a mai napig semmi választ sem kaptam. Mivel nem én adtam postára, azért szeretném tudni hogy megkaptaze a Bizottság, és kérném hogy értesitsen róla

mély tisztelettel.

1907 szept. 6.

Szege Sándor
iparmüv. isk. növ.
Budapest.
IX. Kinizsi u. 31 szám

Vasvármegye Alispánja.

3930/6-1936 szám.

MÜEMLÉKEK ORSZ

Utalva 3930/2-1936

t. Bizottságot, hogy a celldömöl
lomrom oldaldalait ducokkal megt
sel körülvétette a annak rongálá
hirrétett rendelettel eltiltotta

Fekete Oszkár és Szege Sándor hadiemlék-frize.

Fries eines Kriegerdenkmals. O. Fekete und A. Szege.

KŐSZEGI LÁSZLÓ: AZ IPARMŰVÉSZET MÉLYEBB MEGÉRTÉSE ÉS A HÁBORÚ

Amióta őszintébb iparművészetet művelünk, egész hitvallásunk alakult ki e művészetről. Élvezésébe sokféle anyagi és szellemi szükségletünk kielégítésének vágyával merülünk. Hogy az ember egy eszköz használatának is örüljön, de egyúttal találjon örömet ez eszköz anyagában, megformálásában és díszében is, sőt az egész eszközben mint dísztárgyban is: ez legyen az iparművész kettős gondja. Hiszen a használat nem is oly prózai dolog. Vannak nemes örömei s van eszményi használat is: egy szép vázáé, egy szentségtartóé, — akárcsak egy szép templomé ... A használhatóság szépségében sok minden rejlik benn: a fejlődés, az eszmény felé való közeledés, a lét java ... S mindez nem a szépnek legbensőbb területe-e már? S a szépség nem légüres térben lebeg. Még a pusztán díszítményi műalkotás is összefügg az élettel: azonkívül, hogy szemünknek élvezetét és lelkünknek valami homályos elragadtatását szolgálja, mindig a maga megfelelő helyén kell hogy legyen s egy oly tárgy szolgálatában, mely bennünket szolgál. Az élettől nem lehet szabadulni.

De minden efféle hitvallásunk mellett is nem oly megállapodott még a modern iparművészet; alakulásában még nincs meg az egyensúly.

Sokszor szeretnénk odakiáltani a modern iparművésznek, hogy az anyag — hozzá még a mai technika mellett — nagyon hajlítható ám, tehát nem diktálhat reánk akármilyen formátlan formát. S ha mégis nagyon extrává kellett hogy váljék a forma, akkor a művész valahogy jobban láttassa is ennek okát.

Az is igaz ugyan, hogy a régi iparművészetben sok fölösleges forma támadt az építészet túltengő hatása folytán, például támlásszéken görögtemplom-homlokzat; s ha azt a munkát, melyet a régi iparművészet haszontalan, sőt sokszor nem is díszítő díszre fordított, praktikus dolgokra fordította volna, akkor tökéletesen be volnánk már mindenre rendezkedve, még talán a legszegényebbek is. Ámde ha ma nem uralkodik már úgy a cifrítás, mégsem mondhatjuk, hogy a díszítő ízlés mindig biztosan működik. Csak Oscar Bie „Der Tanz“ című könyvének címlapját rántom ide példának: két sötétes piramisfolt között egy krinolingombóc. A táncot, az anyagnak a szellemiségig finomult e mozgását a vaskos formátlanság merevségével jelezni! Mintha a krinolinos táncban fejeződött volna ki a legjobban a tánc géniusza! ... A „modern“ könyvdísz pedig, ha nem is általában, de sokszor úgy kiabál, hogy eltemeti a szöveg hangját; éles foltjai, kemény ákombákomai szinte el akarják kergetni a könyv géniuszát ... Hát még a stilizált betük! Addig stilizálgatják őket, míg hatszorta éktelenebbek lesznek a tulajdonképpeni betüknél; kín-keserves vonalmókák, bántó-nehezen olvashatók. Akárcsak az ember szemét akarnák tetoválni ... Pedig mily szépek az egyszerű latin betük; az olvashatóság nemes átlátszósága díszíti finom fénnyel az ő biztos, elegáns

Szege Sándor

formáikat . . . S a könyvről, a szellem ruhájáról, eszünkbe juthat testi ruhánk is. Mikor lesz már ez utóbbiból igazán második bőrünk, mely méltó lenne az elsőhöz s azt okosan s finoman védné s egyáltalán a test életét, mozgását, kényelmét és szépségét ügyesen s ízlésesen szolgálná? Mikor lesznek az orvosok meg a szobrászok és festők a vezetők a szabászatban a sok hígvelejű és perverz „divatcsináló“ mesterember s üzletember helyett? . . . És harmadik bőrünkből, a lakásból, mit csinálnak sokszor hipermodern felszabadítói! Elernyedt „összhangulat“ vagy ellenszenvesen vonagló bútorszörnyek, melyek épp oly gyűlöletesek, mint a régi szegletes bútor, mely állandó ellensége volt oldalunknak és kis gyermekeink halántékának.

Rakoncátlan erő és beteges bágyadtság közt hullámozva találta az iparművészetet a háború. Vajjon a harcok szörnyű, vad erőkifejtése és a vérvesztő kimerülés bágyadtsága között nem kell-e még inkább féltenünk e két véglet megszokásától minden cselekvésünket s így velük az iparművészet művelését is? De hátha a nagy rázkódás éppen az egyensúly felé lendít bennünket?

Mert nem csupán vadabbak és fáradtabbak lehetünk a háborútól. Csodálatosan megtelt lélekkel lendült a magyar és német katona harcba; nemes érdekeiért szörnyű az erőkifejtése, de erőforrása oly nemes erkölcsi helyekről ered, hogy e forrásban minden kimerültségét is lefürdi és csak mint nagyobb ember kerül ki a próbából s majd pihenése is egészségesebb lesz. Megvédett otthonának, egész élet-berendezésének szeretete épp úgy fog nőni, mint annak az ipari erőkifejtésnek megbecsülése, mellyel hősi erejét oly sikeresen támogathatta. Az erő ily további hathatósabb kultuszával az iparművészet is még őszintébb lesz; a békének, a jól megszolgált és majd olyan jóleső békének hathatósabb szeretetével pedig a fényűzési kedv is föléled és üdébbé s összhangosabbá válik. Még a fényűzés legfelületesebb eleme, a divat is, melyet szinte az ízlés időjárásának mondhatnánk, — még ez is értékes éltető eret fog nyerni. Mert ez a véna a nemzeti stílus erőforrásából fog táplálkozni. Ugyanis az a kiábrándulás és keserű méltatlankodás, melyet azon érzünk, hogy az entente „kultúrabb“ nemzetei közönségünket és műveltségi jogos önérzetünket a háború kitörése óta annyiszor és oly embertelenül bántalmazták, magunkba lök bennünket, vissza saját erőnkhöz, és csodálatosan megerősíti önállósági kedvünket. Sőt mikor azt látjuk, hogy a bántalmak még a papiroson való megsemmisítésünkig, lángelméink megtagadásáig rugaszkodnak el, akkor annyira nevetségesekké válnak előttünk ellenségeink — kiket még ráadásul fegyvereink is alaposan levertek —, hogy elszégyeljük magunkat, hogy kiket is majmoltunk eddig oly sokszor . . . Így még a divat is meg fog nemesülni; mert az önállóan kifejtett iparművészeti cselekvéssel könnyebben jár együtt az önálló önkritika, mintsem a majmolással. S felütődik még a versengés gondolata s az a kedv is, hogy mutassuk meg, mennyivel szebbet tudunk alkotni, mint lekicsinylőink. S a szépség ily gondja mellett meg fogja kapni duzzadó erőnk a dísznek tökéletesebb köntösét; sőt nemcsak köntöse lesz az erőnek a dísz, hanem bennrejlő lendülete és bája, összhangja is . . . Közelebb visz tehát nagy küzdelmünk bennünket a művészet és élet szorosabb egyesüléséhez, s a győzők legszebb jutalma — az élet megszépítése lesz.

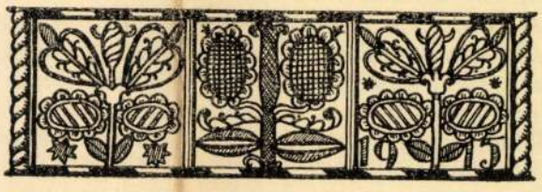

Csempetervek.
Dankó Ödön rajza.

Fliessenmuster
von E. Dankó.

SZAK-IRODALOM

REKLÁMTUDOMÁNY ÉS PLAKÁTMŰVÉSZET. (Paul Ruben: „Die Reklame, ihre Kunst und Wissenschaft". 2. Band. 1914. H. Paetels Verlag Berlin.) Alig két évvel az első kötet nagy sikere után Ruben egy újabb vastag kötetben igyekszik bemutatni szóval és képben mindazt, amit a reklámról szakemberek, grafikusok és esztétikusok elmondhatnak. Ennek a könyvnek is az a mottója, ami az elsőé volt: „A reklám akkor válik művészetté és tudománnyá, hogyha etikai eszközökkel az igazságot hirdeti". Mintha csak a német gazdasági élet szolid eszközeinek és biztos formáinak tükre volna ez a mondás, mint különben maga az egész könyv is. Egy társulat életéről s munkásságáról ad számot, mely csak nemrégiben alakult s a címe: „Freie Vereinigung für Reklamekunst und Wissenschaft" s e valóban nagy tipográfiai szépségekkel kiállított könyv minden lapja bepillantást enged a német üzleti grafika szinte szédítő gazdagságába. Az egyes tanulmányok (különböző szerzőktől) szólnak a reklám kinövéseiről, a régi illusztrált lapok kezdetleges reklámképeiről, a hamis cégtáblák tisztességtelenségeiről, az árúházépítkezésekről, az amerikai tanulságok értékesítéséről, a reklámbélyegekről, a papiros szerepéről a hirdetéseknél és a dohánykereskedelmi grafikáról. Egy tanulmányban (mely különben a legfelületesebben megírt része a könyvnek) egy Oskar Wallfried nevű bécsi író az osztrák-magyar reklámról beszél egy füst alatt a németekről, csehekről, lengyelekről és magyarokról anélkül, hogy bármelyiknek jellegzetességéről vagy törekvéseiről számot tudna adni. A mi reklámművészetünkről például így emlékezik meg: „A magyarok valamivel elevenebbek és forróbbvérűek, mint az osztrákok, innét magyarázható a magyar reklámban az az amerikaias íz is, mely itt célszerűnek bizonyult. Hiszen Magyarország mostani gyors fejlődésében egészben véve van valami, ami az Unio államaira emlékeztet". Ennél kevesebbet igazán nem mondhat rólunk egy olyan bécsi író, aki a monarchia plakátművészeit—éghajlati övek szerint osztályozza. (Mily sürgős lesz a háború után végre önállóan is bemutatkoznunk a németeknek!) A kötet legérdekesebb része mindenesetre illusztratív anyagának színes gazdagsága, a német üzleti grafikának, utcai, kirakathirdetéseknek, levélpapirosoknak, etiketteknek, bélyegeknek stb.-nek az a panorámája, melyben Társulatunk kiállításában már egyszer eredetiben is volt alkalmunk gyönyörködni. Így magunk előtt forgatva e lapokat, egész jogosan beszélhetünk a német üzleti grafika leszűrődött stílusáról. Talán helyesebben egy berlini grafikusstílusról, mely a nagy cégek szolgálatába állítja a tusnak, a kőnyomatnak, a nádnak biztos lendülete vonalait és nagy színsíkjait. Ma már erősen eltávolodott ez a német művészet az angol s amerikai példáktól, inkább a francia divatillusztrátorok könnyű gráciájára emlékeztet s mindenképpen van benne valami

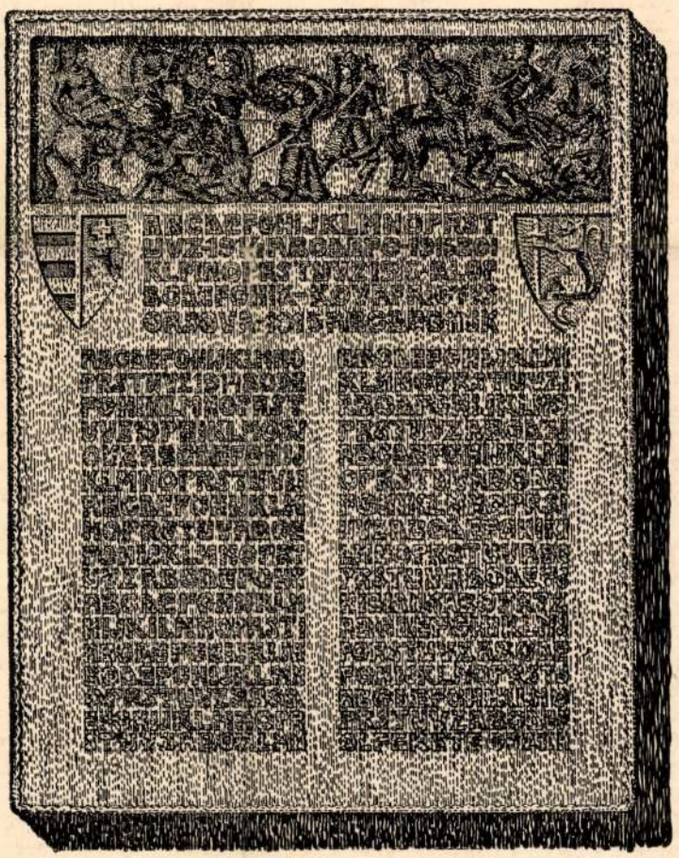

II. Hadiemléktáblaterv-pályázat. Fekete Oszkár és Szege Sándor pályaműve.

II. Konkurrenz für Kriegergedenktafeln. Entwurf des O. Fekete und A. Szege.

Magyar Iparművészet
1915.

nagyvárosi bonhomia, mely lapidáris egyszerűséggel, de feltétlenül biztos fellépéssel tudja rádiktálni mondanivalóját a szemlélőre. Dokumentáló erejük van ezeknek a lapoknak s ha ma egy pompeji lávaeső mindent eltemetne a nagy német indusztriális és kultúréletből, ebből az egyetlen megmaradó könyvből ezer év mulva is meg lehetne állapítani, mennyi szorgalommal, leleménnyel és választékos ízlésű formával teremtettek ipari termékeiknek fogyasztóközönséget a németek anno 1914.

NÉMETNYELVŰ MŰVÉSZISKOLÁK. (Deutsches Fachschulwesen III. Herausgegeben von C. Malcomes.) Igen praktikus és áttekinthető kis füzetben van itt összefoglalva Németország, Ausztria és Svájc képzőművészeti, iparművészeti és művészi jellegű szakiskoláinak jegyzéke. Megtudjuk belőle, hogy a Németbirodalomban kerekszámban 80, Ausztriában 25, a német Svájcban 7 ilyen iskola van, mindezek túlnyomó részben iparművészeti jellegű iskolák. A német iskolák közt államiak, községiek és magániskolák váltakoznak, de társulatiak is szép számmal akadnak. Minden egyes iskoláról feltünteti a legszükségesebb tudnivalókat is. Így az utcát s házszámot, az iskola vezetőjének nevét, az iskola céljait, szervezetét, általános és szakosztályait, tanfolyamait, mindezek időtartamát, a beiratkozáshoz megkívánt feltételeket, a tandíjakat, a bizonyítványokról, az iskolaév kezdetéről s befejezéséről szóló tudnivalókat. Mindezeknél fogva kitünő szolgálatokat tehet a könyvecske nemcsak az ilyen intézményeket külföldön tanulmányozó szakember számára, hanem azoknak is, akik pályaválasztási tanácsadónak tekintik művészi vagy iparművészi hajlamaik továbbképzésére.

KRÓNIKA

MINISZTERI ELISMERÉS. Jankovich Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter abból az alkalomból, hogy a Társulat a XXX. közgyülése elé terjesztett évi jelentését hozzá fölterjesztette, az elnökséghez meleghangú elismerő leiratot intézett, melyet a választmány legutóbbi ülésén élénk örömmel fogadott. — „Megelégedéssel és elismeréssel tekintek vissza azon harminc esztendőre — írja a miniszter —, melyet a Társulat a magyar iparművészet ügyének buzgó szolgálatában töltött. Lelkes eszmékkel eltelve fáradhatatlan munkásságot folytatva s szép eredményeket érve el, a Társulat a nemzeti közművelődés ügyének jelentős tényezőjévé vált. Midőn ezt igaz örömmel állapítom meg, a legszebb reményekkel vagyok eltelve a t. Társulat jövő működése iránt s ahhoz a negyedik évtized küszöbén a legőszintébb szerencsekívánataimat fűzöm."

JÓTÉKONYCÉLÚ HÍMZÉS- ÉS CSIPKEKIÁLLÍTÁS nyilt meg május hó 23-án az Iparművészeti Múzeum elsőemeleti nagytermében, melynek jövedelmét a kiállítás rendezője, Istvánffy Sándor dr.-né, felerészben a háborúban megvakult katonák sorsának enyhítésére, felerészben pedig katonai fehérneműk beszerzésére ajánlotta fel. Az érdekes kiállítás Istvánffy dr.-nénak igen gazdag gyüjteményét mutatja be, ki gyermekkora óta nagy buzgalommal hordta össze a most látható értékes kollekciót. Ennek túlnyomó része sopronmegyei népművészeti munka; a régi fejkendők, hímzett lepedők, törülközők, egyházi hímzések, párnahajak, fejkötők a hímzés és a csipkekészítés sokféle művészi technikáit mutatják. Ezek mellett nagyon tanulságos a remekművű flandriai, brüsszeli, francia és velencei csipkékből álló sorozat; minden egyes darab jellemző példánya a legfejlettebb csipkeművészetnek. Külön üvegszekrényekben láthatók a gyüjteményből válogatott nyereménytárgyak, melyeket június hó 12-én sorsolnak ki. A kiállítás június hó 10-ig naponként 10—1 óra közt tekinthető meg. Belépő díj 50 fillér.

IPARMŰVÉSZEK SEGÉLYEZÉSE. A legutóbbi számunk megjelenése óta az inségbe jutott iparművészek segélyezésére a Budapesti Központi Segélyzőbizottság elnöke, Bárczy István dr. két izben 500—500 koronát utalt ki a bizottság iparművészeti osztályának, Telcs Ede pedig 20 koronát adományozott a segélyzőalap gyarapítására. Ezzel az eddig befolyt adományok összege 6287 koronára emelkedett. A május hó végéig kiutalt segélyek összege 2131 koronát tesz ki. Emellett több iparművészt segélyző célú vásárlásokkal és megbízásokkal is támogattak, melyeket az Orsz. M. Iparművészeti Társulat igazgatósága közvetített.

SVÁJCI IPARMŰVÉSZET. Most, amikor a semleges államokat s ezek közt földrajzi és nemzetközi helyzeténél fogva éppen a kis Svájcot oly sokat emlegetik, talán nem érdektelen dolog tudomásul venni, hogy ennek az országnak milyen szépen fejlődő iparművészete van. Olyan színvonalú svájci iparművészetről persze, amely a svájci festészet értékével vetélkedik, beszélni sem lehet, mert hiszen a szervezés ott mindössze pár esztendős, de máris vannak igen figyelemreméltó tehetségek. Ezek leginkább az új építészetben jelentkeznek s például a Pfister testvérek vagy Sengers

Szegi Sándor

BARKÁSZ LAJOS: TÉL ÓBUDÁN.

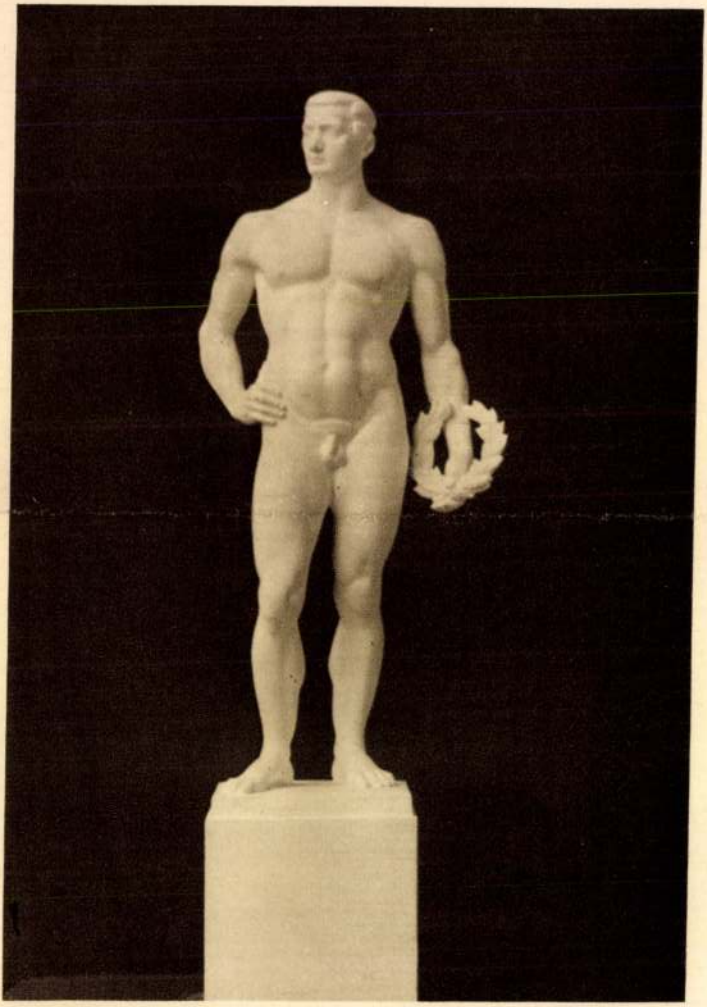

SZEGE SÁNDOR: A GYŐZTES.

Ecole Arts. 1929.

Szedleczky Rudolf,
iparművész

M.I.: Mindennapok
művészete.

Dél-Magyarország,
1980. szept. 14.

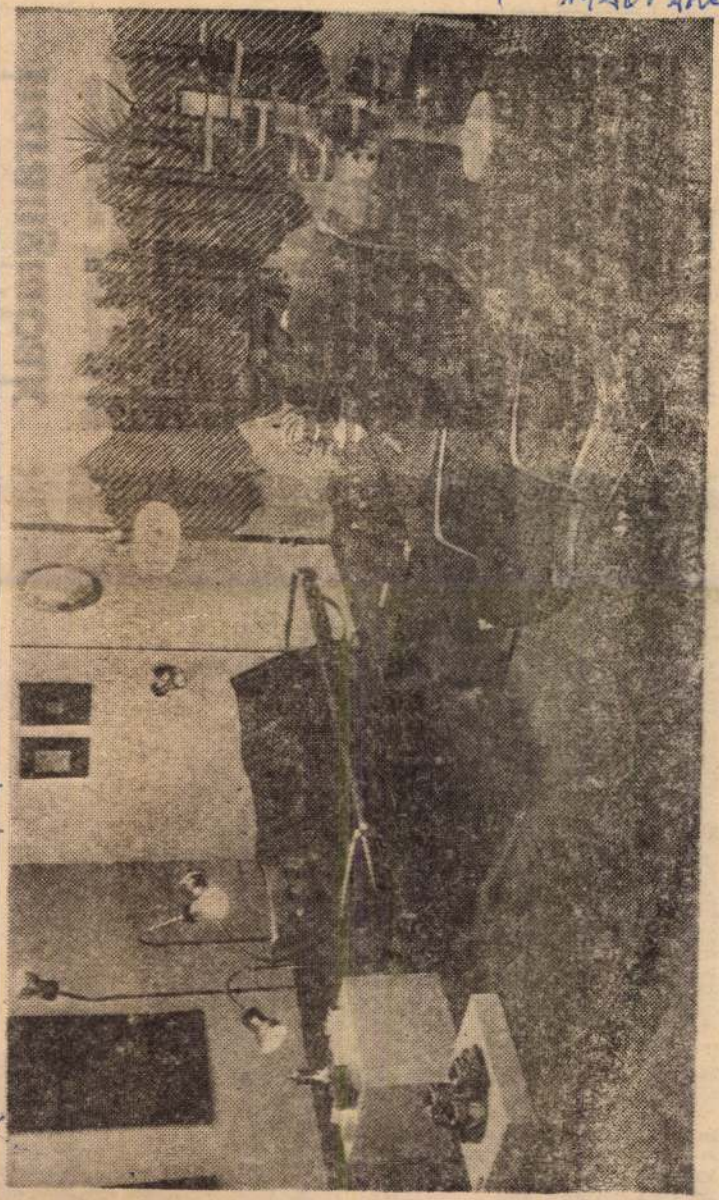

SZEDLECZKY RUDOLF BÚTORAI

haranglábak

Fa és szalma. Mindössze e két természetes anyag kellett az őrségi építőmestereknek, hogy maradandót alkossanak. A tájat járó ember ma is gyakran bukkanhat zsindellyel vagy szalmával fedett, favázas házakra, gazdasági épületekre. Az elmúlt századokban kőből csak a templomot építették, de azt is csak a gazdagabb községek engedhették meg maguknak. A szegényebbeknek csak harangtoronyra tellett. az is bizony csak fából. Az építményt négy vaskos oszlop tartja, arra szerelték a harangot tartó ácsolatot, az oszlopokat a sátor alakú dúcolással merevítették ki. Ebből az építkezési formából alakult ki a gödörházai és a nemesnépi harangláb (1., ill. 3. kép). A pankaszi, ún. „szoknyás" harangláb (középen) a Dunántúl egyik legszebb és legrégibb ily nemű népi műemléke. Képeinken a három legjelentősebb őrségi haranglábat mutatjuk be.

TAKÁCS GÁBOR

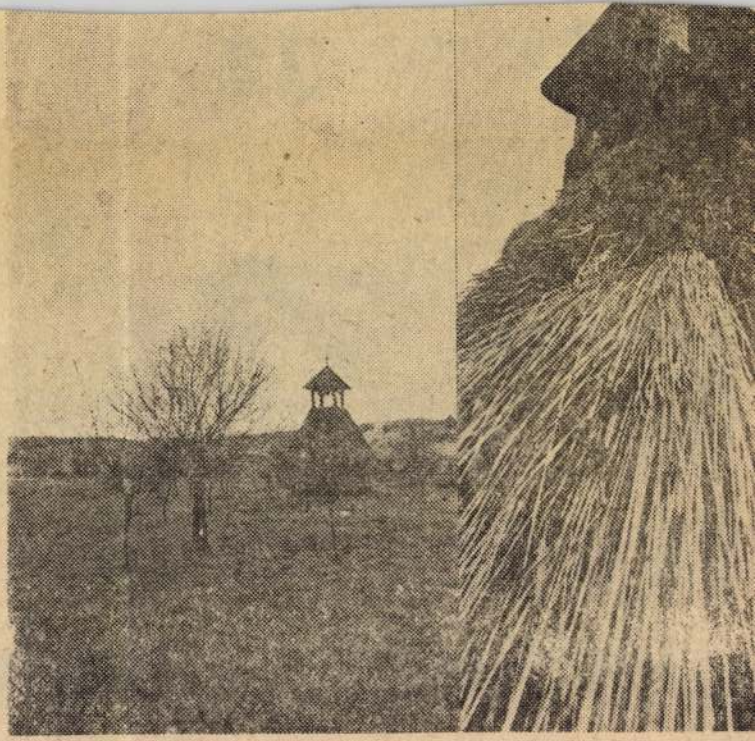

Fekete Oszkár és Szege Sándor munkái is megérdemlik egy egész csomó más munkával együtt a kivitelt. Egészen egyszerű, használható dolgok ezek, tányérok, csészék, serlegek, ékszeresdoboz, játékok, de mindfelett a történeti idők bélyege egy-egy figurában, ornamensben vagy jelmondatban. Megható miszticizmus fonja körül a nagy kataklizmának ezeket a játékos apróságait, a dübörgésből hangzó scherzokat és jóleső érzés tudni, hogy a tragikus emlékek közt átmenthetünk majd valamit unokáink számára e háborúból, amiben nem lesz könny, vér és búgó fájdalom, csak az iparművészetnek tetszetős, gyengéd ajándéka.

ÚJ PÁLYÁZATI FELHÍVÁST KÖZLÜNK e számunk hivatalos rovatában. Mázolt és festett bútorberendezések terveit kívánja az O. M. Iparművészeti Társulat beszerezni s ezért két pályázatot hirdet, melyeket melegen ajánlunk bútortervezőink figyelmébe.

❦ ❦ ❦

A dolgok valósága a dolgok műve; a dolgok látszata az ember műve; és a látszaton éldelgő kedély már nem a benyomásban gyönyörködik, hanem saját cselekvésében.

Schiller.

SZAK-
IRODALOM

SZAKIRODALOM

CSIZIK GYULA: A BIEDERMEIER ÉS AZ ÚJABB STÍLUSFEJLŐDÉS. (Megjelent az Iparosok Olvasótárában. Ára 1 kor. 20 fillér. Budapest, Lampel könyvkiadása.) A biedermeiernek napjainkbeli népszerűségével nem áll arányban irodalmi méltatása. A biedermeier stílusimádás snobjai, úgy látszik, a külföldi literatura emlőin táplálkoznak, mert igen kevés azon magyar írások száma, amelyek az újabban ártalmassá vált biedermeier-kérdéssel foglalkoznak. Csizik Gyula ragadta meg most ezt a témát, hogy az iparosoknak általában a nagyközönségnek mondja el a biedermeier-korról, közállapotokról, irodalomról, művészetről, iparművészetről s mindennapi életről mondanivalóit. Csizik egyáltalában nem tartozik az elragadtatott biedermeier-csodálók táborába, sőt helyenként nagyon is szigorú kritikában részesíti e kort, mely szerinte is egyáltalában nem egy stílusnak, csak hasonló érzületű művészetnek kispolgári, szigorú erkölcsű és szegényes kerete. A biedermeier az empire-nak s a Napoleonnal együtt letűnt császári időknek szerény és puritán ellenhatása, melynek inkább erkölcsrajzát illik adni, mintsem ornamentikáját. Ezt

Háborúra vonatkozó emléktárgyakra hirdetett pályázat. Fekete Oszkár és Szege Sándor: Emléktálterv. Pémdomborítás. Megvásárolt pályamű.

Konkurrenz für Kriegsgedenkartikel. Getriebene Metallschüssel. Angekaufter Entwurf des O. Fekete und A. Szege.

tóval), köztük a legnagyobb osztrák s német iparművészeti és szakiskolák szerepelnek e nagyarányú bemutatón, melynek egyik célja természetesen az is, hogy a német divatművészetnek Párisból való függetlenségét is dokumentálja. Igen érdekes a kiállításnak az a része, melyben a badeni anilingyár mutatja be az ásványi festékeknek fénynek s mosóvíznek ellenállóképességét szöveteken, függönyökön és tapétákon. Hamburgban a Museum für Kunst und Gewerbe a nyáron elhúnyt kiváló grafikusnak Eckmann Ottónak emlékezetére ennek mintegy 250 művéből kiállítást rendezett. A szecessziós mozgalomnak s a Jugend-stílusnak egyik vezéralakja volt ő, akinek művei ma már nagyrészt elavultak, formanyelve túlhaladott. Különösen iparművészeti tervezéseire, könyvdíszeire, plakátjaira s címlapjaira vonatkozik ez, de felülmúlhatatlan ma is betüvetésében, melyből az Eckmann-betük típusa alakult ki, gotizáló jelleggel, Morrisra emlékeztető egyszerű s tiszta antik szellemmel. A kiállítás gazdagon mutatja, hogy mekkora szeretettel mélyedt el a művész a hazai növény- s állatvilágba motívumokért, melyeket nem mindig szerencsésen stilizált. Breslauban mindezeknél nagyobb és jelentősebb kiállításra készülnek. Januárban megnyílik az ottani Iparművészeti Múzeumban annak az anyagnak a kiállítása, melyet a háború folyamán gyüitöttek a háborút megörökítő művészi tárgyakból. Breslau városa ugyanis egy Világháború-Múzeumot fog létesíteni a békekötés után, melynek tervei még nem alakultak ki teljesen, de már javában folynak rá az előkészületek. Leggazdagabbnak igérkezik a háborús grafika anyaga, ennek a legnagyobb részét már háborús művész-mappákból összeszedték. Németország tehát a legszebb hadi trofeákkal s a legtöbb munkakészséggel várja az időt, mely az iparművészetnek s az alkotókedvnek energiáit új életre serkenti.

❦ ❦ ❦

A lángelme egyike a természet legelevenebb erőinek: el nem nyomható, ki nem oltható, alkalmazható, átváltozékony, szétterjeszkedő, sőt szétrobbanó; mindenek közt a legalkalmasabb arra, hogy önmagáról gondoskodjék... Ezért nem létezhetnek hát „némán, dicsőség nélkül maradt Miltonok."

Vernon Lee.

PÁLYÁZATOK

KÉT PÁLYÁZAT EREDMÉNYEI. Az egyik: a hadiemléklapoké. Egy felfrissített pályázat, melynek első kiírása nem járt eredménnyel. A második kiírás azonban néhány elég jó megoldást hozott. Nem világrengető szenzációkat, hanem egyszerű, jó grafikus megoldásokat, olyanokat, amelyeket bármely műintézetnél szívesen lehet ajánlani, hogy a hőseink emlékét megörökítení kívánó családnak, testületnek vagy közintézetnek a falára kerüljenek. A három díjazott pályamunkában: Haranghy Jenő, Csapó-Heim József és Dankó Ödön műveiben lendület s grafikai egyszerűség van. Különösen Haranghynak vázlatában érezni meg, hogy a nagy vihar után felszárnyaló béke szimbolumát tömör vonalfogalmazással, páthosz nélkül is hatásosan tudta kifejezni. Mindegyik pályanyertes munkán van még egy s más szépséghiba, de mindegyiknek fiatal szerzőjében van annyi ízlés, hogy a nem kicsinyleni való feladat végleges megoldását bizalommal lehessen tőle várni. A kiírt pályázati feltételekből elég világos volt, hogy olcsó, de művészies grafikus-tömegcikkek előállításáról volt szó. A háború millióké s ennek nagy demokratikus átéléséből a művészi szépségeknek is milliókra kell visszahatniok. Annyi gyászjelből, hős-emlékből, könnyes szimbolumból naiv és üde szépségével mosolyog ki a háborús emléktárgyak pályaterveinek gazdagsága. Azoknak, akik e pályázat létrejöttét sürgették, első gondolatuk az volt, hogy háborús emlékpoharak, olcsó és kedves díszek tervezésével adjanak alkalmat az iparművészet ez ágának a nagy időkben való részvételére. Hisz csaknem minden elmult nagy időnek, hadvezérnek és történeti megrendülésnek emlékei ott vannak a múzeumok üvegszekrényeiben, miért hiányoznának éppen e legnagyobb világharcnak dokumentumai. De azután még inkább gyakorlativá vált a gondolat: tervezni kellett olyan apró tárgyakat, tetszés szerint való anyagból, tetszőleges rendeltetéssel, amelyet pár fillérért az ember boltban megvásárolhat, ajándéknak odaadhat, célszerűen felhasználhat. Iparművészeink egykettőre megértették, miről van szó s a pályázatnak nemcsak nyertesei: Pethely Gyula, Kovács Pál és Dankó Ödön meg Tóth Gyula, hanem a többi díjazásban részesültek is: Jakó Géza, Ada Dezső és Albacháry László, Csajka István,

Csajka István: Emlékserleg. 100 K díjjal jutalmazott pályamű.

St. Csajka: Silberner Erinnerungsbecher. Ein II. Preis, 100 K.

PÁLYÁZATOK

Sreemann, Harald

Badura-Triska, Eva: Attraction to the Gesamtkunstwerk. = Interpen Grafik, 1984. 1. 27-29. p. ill

MDK

S/zécsi Armand, festö.

Siesta. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs, Kat. 48.l.

MDK

Szege Sándor keramikus

Molnár E: Egyházművészeti kiáll. Magyar Iparművészet. 1941. 3.sz. 30.l.

Szege Sándor
Radócz J. ur arcképe, plakett

Tűzi tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 12 l.

EMI NYOMDA
OLTJA
AJOS-UTCA 18
AUTOMATA 895-40
ALAPÍTÁSI ÉV 1577

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA BUDAPEST

4677

Szemlékek Országos
Bizottsága
H.

ÉS CSAK JELEN YELEMBE	EGYSÉGÁR		ÖSSZES ÁR		ÖSSZES ÁR	
	P	f	P	f	P	f
cais						
I–II.						

alkalmi

MDK

Szege Sándor

Ősmagyar ijjász, gipsz

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

45 l.

MDK

Szege Sándor, 3oo koronás díj

Bélyegpályázat. M.Iparművészet, 1916, 2oo l.

SZEGE SÁNDOR, éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa elérhető összes magy. szobrász-éremművésztől megrendelte önarcképüket 100+100 mm. plaketten. -A gyüjt. a MNM. -ban van. 116. drb. A sorozathoz tartozó önarcképplakettek:
SZEGE SÁNDOR. -Felifat: SZEGE S. -MNM. -100+100 mm. Leirás HP. 5078. 32. old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24. old

AZ ÉREM, XXXII. évf. 1975. -1. Bp. 1975

Szege Sándor

"Magyar Művészek Hadiemlék Tervei" c. Györgyi Kálmán szerkesztésében készült katalógus mutatja be azokat a terveket, amelyek elkészitésére a "Hősök Emlékét Megörökitő Országos Bizottság kérte fel az itt felsorolt művészeket: Györgyi Dénes Almási Balogh Lóránt, Reichl Kálmán, Hikisch Rezső, Spiegel Imre, Horváth Béla, H. Pintér Gyula, Tóth Gyula, Vágó László, Spiegel Frigyes, Jónás Zsigmond, Sváb Gyula, Brassován Szilárd, Hoepfner Guido, Kertész K. Róbert, Tscheuke Herman, Janszky Béla, Vágó József, Bethlen Gyula, Kónya Zoltán, Thein János, Vass Viktor, Kallós Ede, Kovács Erzsébet, Braun Arnold, Moiret Ödön, Pongrácz Siegfried, Danko Ödön, Fekete Oszkár, Szege Sándor, Haranghy Jenő tervezte a hadiemlékeket, a katona-sirok emléktábláit és az emléklapokat.

A HÉT, Bp. 1917. I január 28. XXVIII. évf. 4.sz. 63. lap.

Szécsi Andor

Kuldtünk hiven a forrada-
lomért c. könyv kötésének
egyik terveröje
Dicséretet kapott

A szép magyar könyv, 1961, 33 old.

MDK.

Szécsi Ágnes (volt Korcsolyabajnokné)

tervei szerint készül a Sportcsarnok mellett épülő Jégszínház.

Ilyen lesz a legkidegebb pesti színház.

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 27. sz. [1. l.]

Szege Sándor

Hobrán Bpest

KMTÁRS müvcsoptok

1931. ~~fob~~ márc. kiáll.

IV. 29.

1931/32. téli kiáll. 170.

1932/33. téli kiáll. 530

1933. nemz. képzm. kiáll.

576.

KMTA FS MLV 03:PIOK

Szege Sándor szobrász

Baross u. 112. Mucsarnok

1930. tav. kiáll. IV. t. 66

1930/31. jub. kiáll. 163, 165

H1

560.

560. David Teniers I.

Sz. Antwerpenben 1582-ben. † ugyanott 1649-ben.

Szt. Antal kisértése.

A sziklabarlang egyik fülkéjében kezében könyvvel ül szt. Antal, kinek vén asszony képében a sátán suttog fülébe, mire az agg szerzetes balra néz, hová amaz mutat. Előtte s körülötte szörnyek vannak, a melyeknek egyike pipát tart; mögötte az asztalon könyveket, koponyát és kancsót, melyen kis csirke áll, látunk; fölötte denevérek és a jobbra csörgedező patak felett, madarak röpködnek. Az előtérben, a sziklához támasztott botnál kigyó csuszik és a földön lévő tányérnál kancsó áll. A háttér hegyes vidék felhős égbolttal. Alól, középütt a kövön, a mester jelzését olvassuk. D TENIERS FEC

I

262.

Vászon, méretei 44·5 : 70 cm. — Mündler: XI. 46.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: IV. 18. *D. Tenier der Jün.:* Die Versuchung des heiligen Antonius. — 1844: IV. 42. *D. Teniers d. Ä.:* Die Versuchung des heiligen Antonius. —

Szege Sándor

az alábbi pályázaton

III. díj.

Művészet. 1939. 35. l.

(A pestszentrisébeli hősi emlékmű.)

Európai film és
könyvterjesztő vállalat R.T.

Budapest

V. Visegrádi-u 36.

Szege Sándor

Résztvett a bpesti
Madách-szobor első
pályázatán 1938 febr.

Maszlaghy 11.58. szám

[illegible]

Szegi Sándor

Más, kiáll, tól

Pipics 60. l.

A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárábo

kölcsönvettem a következő munkát:

Szerző, vagy rendszó	czím, rész	darab-szám	alak	kötés	

Kelt 1.....

Határidő 1.....

Hivatalos jegyzet:.....

Sajátkezü aláirás: .....

Állás: .....

Lakás: .....

Szege Sándor

Művészet 1917

40

Silvanus Domesticus VI. 206.

Szege Sándor

Műcsarnok szobrány

1915-16. téli kiáll. 391, 392

1917-18. téli kiáll. 92

1919-20. téli kiáll. 196

1927. őszi kiáll. 188.

1928. tav. kiáll. 198

Baross utca 112

Tájói templom III. 81.

Szege Sándor

l.

Mag. Iparmintszet

1925, 20. l

Engiczkei vándorkvt. V. 302.

Szege Sándor

nolrais is graf.

l.

Művészet

1916. 82 l.

Sárospasak VI. 256.

Szege Sándor

postabélyegekre kiírt
pályázaton 300 koronás
díj
Művészet 1916. 82. l.

Peinzverötö, Kelta VI. 129.

Szege Sándor

nobrász

Műcs. kiáll, 1915 tól

Pipics 120 l.

Szege Sándor

irod
2

Szabados

Szeged I.

Magasság képe mell.

1925. máj. 14.

BUDAPEST
939 AUG -5. -8.
5
MAGYARORSZÁG
41
MAGYARORSZÁG

Szege Sándor

A PETŐFI-TÁRSASÁG JÓKAI-EMLÉKBÉLYEGEI.

A *Petőfi-Társaság* halhatatlan nagy írónknak, *Jókai Mórnak*, egykori elnökének százéves születési évfordulóján, a centennárium emlékére és irodalmi és kulturális célokra, belügyminiszteri engedéllyel Jókai-emlékbélyeget bocsájt ki, mely Jókait mint regős lantost ábrázolja. A lapos háromszögalakú bélyeg piros-, zöld- és lilaszínű nyomásban kerül forgalomba. Ára 1000 korona. Rajzát *Szege* Sándor tervezte.

Magyar Iparművészet

1925. 10. l.

Ecce Homo. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIII. 36. *Reni Guido:* Ecce Homo.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIII. 36. *Reni Guido:* Ecce Homo. — 1873: XIII. 36. *Nach Guido Reni:* Ecce Homo. — 1876, 1878, 1879: VIII. 255. *Guido Reni után:* Ecce Homo.

Szege Sándor

300 k. államsegély

Értimisk 1907/8.

19. l.

207-212

KERES

r. kath. t

Szege Sándor

100 K államsegély

Kőtimuk 1905/6.

17. l.

525-529
692-693

DER

unitárius t

Szegi Sándor

a debreceni ker. és ipar-
kamarától 120 K ~~segély~~
segély

Értiminek 1906/7.
17. l.

Szege Sándor

kisplasztikus

Végbiz. jeles eredm.

Értimisk 1908/9.

16. l.

~~Rutot X. 43.~~

Ex Libris

Szegl Sándor

100 k államsegély

Eötimisk 1906/7

16. l.

XLIX.

MER

emplom

Szege Sándor

A debreceni kereskés
iparkamarától 90 K

Kitiminik 1905/6. 17 l

Szege Sándor

120 K a debreceni
ker. és ipar kamarától

Kritimisk 1904/5

16 l.

Szege Sándor

400 kor államsegély

Értimisk 1908/9 13. l.

533. Endrey Sándor.
Sz. Nagyváradon 1867-ben

~~533.~~ Vajda János.

van abrázolva,

Térden alol, Kissé jobbra fordul
ben, melylyel a szék karfájára nehez
vő lemezt ~~meg~~ és az ezen fekvő papirost
bajusza, barkója és legye ősz, szeme
nek gallérja és kézelői látszának, fe
bársony-kabátja ~~barna~~ préselt, nadrágja szür
bevont széket sárgaréz szegekkel ve
π Endrey S. 891 4.

Vászon, méretei 115: 89 cm
Festette: Endrey Sándor 1891
Vétetett 1895: I. 3-án az

533

904: V. 3.

Szege Sándor

Geboren den 24. November 1883 zu Nagy Szöllös (Comitat Ugocsa). Nach Absolvierung der Elementar- und Bürgerschule kam Sz. mit Stipendium nach Budapest an die Kunstgewerbeschule, wo er in der Abteilung für Kleinplastik Schüler Loranfi's wurde. Nach Beendigung dieser Studien mit vorzüglichem Erfolge ging S. mit Stipendium nach München, wo er in kunstgewerblichen Ateliers arbeitete. Nach Budapest zurückgekehrt arbeitete er in Ateliers dekorativer Bildhauer und bei Gyula Bezeredy und Siegfried Pongrácz, an den Ausstellungen des Künstlerhauses, vorerst mit Plaketten Teil nehmend. Auf der Preisausschreibung des ungarischen Fussballverbandes für eine Championatsmedaille, gewann Sz. den ersten und zweiten Preis und wurde auch mit der ~~Ausf~~ ~~Ausfuh~~ Ausführung betraut (Nr. 5084.), auch erhielt er an der Plakettenkonkurrenz des Kunstgewerbevereins und an der Limanova-Plakettenkonkurrenz lobende Anerkennung. An der Frühjahrsausstellung des Künstlerhauses im Jahre 1928 gewann sein Akt, der Sieger, den Ikor Halmos-Preis für Kleinplastik. An Postmarken- und Propagandamarken-Preisausschreibungen gewann Sz. zwei erste Preise. Ohne durch irgend einen Meister fordits

beeinflusst zu sein, strebt k. bei fleissiger Arbeit nach Einfachheit im Vortrage.
Sok nuuve fels!

Viselet. -393

Hu Prmagyerem 392 l.

A teljes fegyverzetben ábr
kezében dárdát tart, bal vállán
háttérben, a hol erőd is van, tá

Vn Tolpatsch en Marche
ezután: Vn Tolpatsch paroit nè s
Sa mine et grosse barbe
Ah! cette Nation au moin
Est un je ne scai quoi
fölül jobbra: 10.
legalól balra: C.P. Maj.
jobbra: Mart. Engelbrech

Szines rm., mér. a

Szege Sándor

Debreceni Ker. és
iparkamarától
150 K

Értimisk 1908/9

" "

14. l.

~~Ismeretlen festő~~
~~A XVIII. századból~~

542. Férfi képe.

fordulat de

Mellig, kissé jobbra néz, bajusza fekete, szeme sötétbarna, sz alatt ingének csipke-mellfodra látsz gi, sötétzöld mentéjének gallérja és gombjai ezüstből valók.

Vászon, méretei 59.3: 44.3 Lanfranconi Enea gyüjtemén Átvétetett az 1895: V. 30- No. 685).

542

904: v. 5.

NÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

ÍRTA MARGITAY ERNŐ

Az Iparművészeti Múzeum üvegtetejű csarnokában a magyar nép művészetének kiállítása nyilt meg. Vitrinákban, állványokon és falakon a nemzet lelkének, játékos kedvének válogatott remekei, a művészi teremtőerő, fantázia és tudás finomvirágú alkotásai pompáznak, amelyekhez érdemes az elzarándoklás. Az Iparművészeti Társulat végtelenül gazdag gyüjteményének egyrésze kerül most a közönség szeme elé, hogy a szépség, a munka becsülete jogán felköltse lelkében az önmagunk iránt való köteles szeretetet, hogy megmutassa: mi minden kincs rejtőzik széles e hazában. Soha jobbkor nem jöhetett ez a kiállítás mint most, amikor vérözönön, megpróbáltatások tengerén keresztül óhajtjuk a magyarságunkat és féltő gonddal számláljuk eddig elhanyagolt, mégis meglévő értékeinket.

... Népművészet ... Ahogy előttünk van, tudjuk, hogy több, mint amit néprajzi kuriózumnak neveznek. Nemcsak múzeumokba való holtanyag, amelyek üvegkoporsóiból nincs feltámadás. Nem gyökerét vesztett, életeszakadt emlékek tömege, de a díszítőelemek kimeríthetetlen kincsesbányája, amely iparművészetünk nemzetivé tételénél, szakoktatásunk gazdagításánál eléggé meg sem becsülhető. A Társulat vezetősége ezt érezte, amikor a gyüjtést évekkel ezelőtt megindította, ezért vállalkozott a munkálkodásába szorosan nem illeszkedő feladatra. S az Iparművészeti Iskola népművészeti programjával karöltve, ezért bízta meg a növendékek egész seregét avval, hogy széjjelmenvén az országban, az ón, a toll, az ecset vonalával, színével megörökítsék a föld népének művészi munkásságát, elhozzák erdélyi és felvidéki fatemplomok, lábas, tornácos, üstökös házak, galambbúgos kapuk, hímes, színpompás kapuzábék, festett, faragott bútorok, használati eszközök képét, csillagos, buzogányos, virágos, selyemlobogós kopjafák pogány ősökre emlékeztető minden hangulatát. Azért vásárolt és vásároltatott velük tengersok szépséges holmit, mert tudta, hogy idők mulásán eltűnik egyszer nyomtalanul minden, s az egyetemes magyar kultúra szegényebb lesz egy hosszúhosszú, dicsőséges fejezettel. Hogy mennyire igaza volt a Társulatnak, elég, ha a vásárolni szándékozó amatőrök ajánlataira utalok, akik a beszerzési ár sokszorosát kínálják a gyüjtemény darabjaiért. Az pedig nem eladó. Egyrészük a Néprajzi, másrészük az Iparművészeti Múzeumba kerül, kisebb kollekciók mint eddig, ezután is iskolák tanítási anyagául osztódnak szét. Sok helyre elkerülnek, hogy a jövő nemzedék szívébe lopják a magyar szépségért való rajongást, hogy magyar munkára sarkalják őket... Ime, a csendes, zajtalan, hatásában fel sem mérhető, a magunk művelődéséért folytatott értékes munka.

A kiállítás rendezésénél — úgy látszik — az volt az elv, hogy a közönség figyelme ne fáradjon el a tárgyak özöne közepette, hanem a legtökéletesebb művészi termés választott példányain gyönyörködjék a vonal, a szín, a kompozíció mesteri voltában. Gyüjtemények bemutatásánál ez az egyedüli helyes eljárás. Az emberi agy felvevőképessége nem végtelen, s a túlzsúfoltság nyomán beálló szellemi kimerültség semmivé teszi az óhajtott célt: az okulást, tanulást, művészi élvezetet. Bebizonyítom, amit mondok. Ha egyetlen helyiségben raktárszerüen halmozódik össze — bár tudományos szempontból teljesen kifogástalan, szigorú rendszerrel — száz és száz textil, bőr, agyag, famüvészeti alkotás, amelyek egymástól a formának csupán rejtettebb részletében, a színnek egyetlen árnyalatában, az ornamensnek talán csak más elhelyezésében különböznek, elvész az egyedek kellő hangsúlya, szükséges jelentősége. Nincs annak semmi igaz oka, hogy tömegekkel imponáljunk akkor, amikor igazi művészetet nyujtunk, amikor mindenki csak a kvalitásra, az értékre kíváncsi. A rendezés erre is gondolt s megkönnyítette vele valamenynyiünk dolgát.

Ami ez úton a szemünk elé kerül, a hozzá-

Postabélyegpályázat: Fekete Oszkár és Szege Sándor 300 kor. díjjal jutalmazott pályaműve.

Konkurrenz zur Erlangung von Entwürfe zu Briefmarken. O. Fekete und A. Szege. Ein 300 Kronenpreis.

Rokkant jeligés pályamű. Motto: „Rokkant".

értőknek a díszítőművészet nyelvén elmondja a magyarság egész históriáját. Látjuk eleinket, akik lobogós kopjákkal a Sasszanidák szomszédságából, hosszú rajokban a Kaspi-tó környékének steppéin lovagolnak Etelköz felé. Látjuk a Bizánccal való érintkezést, a besenyőkkel való öldöklő tülekedést, a honfoglalás harcait, a rabszolgák végeszakadatlan seregét. Figyelhetjük német és velencés barátok munkásságát, sváb ritterek és asszonyaik házatáját, keleti kalmárok ponyvás kordéinak karaván ját, a betelepülő kunokat, Anjouk nyomán hozzánk származó talián kereskedőket. Megérezzük az idegen, városi lakosság, a céhek, a reneszánsz csodás virágzásának, a török hodoltságnak hatását, Erdély aranykorát, a nyugati kultúra beszivárgását. A magyar barokot és Himfy korát. Megismerjük a robotos jobbágy szerszámait összetörető földesúr kezenyomát, amelynek súlya elől egyetlen ablak megé, eresz alá menekül a misera plebs glebae adstricta, hogy minden idegen áramlás ellen lelkében, művészetében földimádónak és magyarnak maradva, a természet jelenségeit mondja el a tű, a rokka, az osztováta, a szekerce, faragókés, véső, a korong nyelvén. Egyetlen egy dologgal marad a kiállítás adósunk. Szerencsére nem mutatja a modern idők pusztításának hatását. Nincs rá szükség. A pusztulást ismerjük a háziiparrá idomított, úgynevezett „népművészet" házalóbatyuiból.

...Csipkék, hímzések, szőttesek, varrottasok, ólmos és faragott famunkák, cseréptálak, korsókkal tele szekrények előtt elnémul, mert el kell némuljon a kritika. Kiforrott művészet szól hozzánk, amelynek alig van esztétikusa. A kalotaszegi, torockói, egyéb erdélyi textilek: darázsolások, írott varrottasok, szálán varrottak — szedettesek —, vagdalásosak és szőttesek, régi keleti fajanszokhoz hasonló csillogású, színhatású bokályok, tányérok, köcsögök, a somogy-buzsáki ingvállak, párnahéjak, dunántúli pásztorfaragások, Veszprém, Tolna, Baranya, az ormánság szövő-, varróművészete, a sárközi gabócák, bíborvégek, jegykendők, parittya-főkötők feketén fehér hímei, a Felvidék ingvállai, vállkendői, Nyitra, Pozsony, a bányavárosok selymes, bársonyos, aranyos, ezüstös főkötői, minden részről való magyarok ködmönei, szűrei, subái, fazekasmunkái, a Szepességnek talán kerek e világon legszebb csipkefátylai, templomi kendői, oltárterítő-szegélyei, hímzései s Mezőkövesd immár lehanyatlott, koldussá vált, régi pazar pompájú minden dicsősége... Elgondolnunk is ijesztő, hogy ami csak környékez bennünket, elpusztulhatott, eltűnhetett volna — valahány.

Hogy pedig a még található valódi értéket fel ne szívja a homok, a Társulat nem hagyhatja abban a gyüjtést. Nem térhet le arról az útról, amelyre a magyar művészet szeretete nevében lépett. Rengeteg feltáratlan terület van még az országban, ahol néprajzi tudósok mind jártak ugyan, de nem kutattak szépségek után művészek. S nekünk elsősorban a népnek művészetében megnyilvánuló lélek a fontos. Az etnografia szempontjaival szemben a népművészeti gyüjtésnek a különböző anyagokkal, az anyagok feldolgozásának határaival, a megmunkálás mikéntjével, a díszítőmotivumok, az ornamens kutatásával, a díszítés elhelyezésének kérdésével kell foglalkoznia. És foglalkoznia úgy kell, hogy amikor mentőmunkát végez és a magyar művészi oktatás céljaira gyüjteményeket állít össze, lehetővé tegye a nemzeti művészettel foglalkozó jövő generációnak a helyszínen való tanulást. Minden elméletnél, minden könyvnél többet ér ezen a téren a tapasztalás, a közvetlen szemlélet. A művésznövendékek egész serege foglalkozhatik szünidőben evvel a gyönyörű feladattal, legyen akár építész, akár festő, akár ötvös, szobrász vagy grafikus, hogy a textilekkel foglalkozókról és a keramikusokról ne is beszéljek. S itt utalnom kell az Iparművészeti Iskola ama növendékeinek munkáira, akik a Társulat és az Iskola megbízásából népművészeti gyüjtést végeztek. A sajtó osztatlan elismeréssel fogadta a szünidei munkák kiállítását s hangsúlyozottan kiemelte a gyüjtők tevékenységének fontosságát. Ebben a bevált irányban haladva gazdag tőkével ajándékozzuk meg a jövő magyar művészeit, amely sokkal többet ér, mintha nagy összegű ösztöndíjakkal külföldre küldjük őket. Határaink között magyarabbá, komolyabbá válik mindenki, mintha gyenge kritikával, ingadozó esztétikai érzékkel, fegyelmezetlen fogékonysággal idegen, meg nem értett kultúrának lesz a korán letört proletárja, legjobb esetben is lelketlen másolója.

ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 252 49 37

Szecsödy Eva
Solothurner AZ
Olten (CH)
Aufl.t.8010

1. Dez. 1981

1021

9210 Szecsödi Éva

Galerie Cheibengraben, Lostorf

Künstler mit ähnlicher Sprache

It. Bis 20. Dezember 1981 haben sich in der Lostorfer Galerie Cheibengraben zwei Solothurner Künstler zu einer gemeinsamen Ausstellung zusammengefunden, die auch aus eigener Sicht manches gemeinsam haben: die in Ungarn geborene Eva Szecsödy und der 1945 geborene Oltner Marcel Peltier zeigen Objekte und Bilder.

Die Betrachtung dieser Exponate bestätigt die erwähnte Verwandtschaft. Sie äussert sich einmal in der Verwendung von aus ihrem ursprünglichen Kontext entfremdeten Gegenständen, aber auch in der Verwertung der aus ihrer Herkunft und Form gewonnenen Symbole, schliesslich auch in den erdigen Farbtönen der Objekte.

Doch auch Unterschiede

Aus den Arbeiten der beiden Kunstschaffenden ist eine ähnliche Sprache der Betroffenheit herauszulesen, ein sich gegenseitig nahestehendes ästhetisches Selbstbewusstsein.

An der Vernissage in Lostorf wies Galerieleiter Jörg Mollet auf diese Gemeinsamkeiten hin, jedoch gleichzeitig auch auf die aufschlussreichen Unterschiede der beiden. Zwar stellten beide Objekte in einen neuen Kontext und brächten sie so zum Sprechen, doch entstehe beim Betrachter die Wirkung in den Arbeiten von Eva Szecsödy durch den Kontrast ihrer Bezugsetzung, während bei Marcel Peltier die Spannung erst zwischen der Komposition und dem Betrachter ausgelöst werde und ihren Ausdruck finde. Aus diesem Umstand heraus erkläre sich denn auch die eher fragmentarische, andeutungshafte Wirkung der Arbeiten von Eva Szecsödy, wogegen die Werke Peltiers einen abgerundeten, geschlossenen Eindruck hinterlassen würden.

Anwendung des Symbolhaften

Der Rundgang durch die Ausstellung zeigt, dass Eva Szecsödy gewissermassen die Auseinandersetzung eines innern Geschehens darstellt, den Prozess der Reaktion auf Zustände unserer Welt.

Bei Marcel Peltier kommt dieser Prozess als abgeschlossenes Ganzes zur Wiedergabe, sozusagen als Erinnerung, die in jeder Arbeit von neuem ihren Ausdruck findet, einen Ausdruck, der dann gerade auch in seiner Vielfältigkeit besticht.

Eva Szecsödys Arbeiten deuten an, jene von Peltier versuchen zu deuten. Dies zeigt sich auch in der unterschiedlichen Handhabung der symbolhaften Elemente: Eva Szecsödy bringt sie in ihre Arbeiten ein, Marcel Peltier scheint sie aus seinen herauszulesen. Diesen Unterschieden zum Trotz hinterlässt die Ausstellung einen Eindruck von Geschlossenheit, und die gemeinsame Werkschau der beiden Künstler aus der Region wird — dies erwies sich schon an der Vernissage — von den Kunstfreunden sehr begrüsst.

Oeffnungszeiten der Galerie Cheibengraben, Lostorf: Mittwoch und Donnerstag 15 bis 17.30 Uhr, Freitag 17 bis 20 Uhr, Samstag und Sonntag 15 bis 17.30 Uhr.

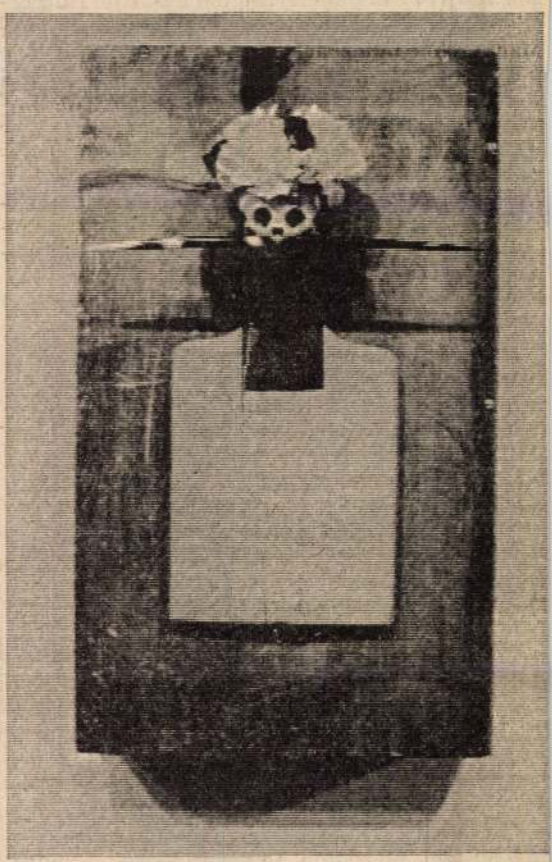

Eine Arbeit Marcel Peltiers.
(Fotos Ledergerber)

Die beiden Künstler Eva Szecsödy (links) und Marcel Peltier während der Vernissage zur Ausstellung in der Galerie Cheibengraben in Lostorf.

Fulenbachstrasse feiert heute Dienstag, 1. Dezember, Lydia Wyss-Schmidli den 80. Geburtstag. Mit beneidenswerter Rüstigkeit und ihrem goldenen Humor legt sie noch überall Hand an. In ihrem Garten gedeiht prächtiges Gemüse vom Frühling bis zum Herbst. Nebst ihrem grossen Haushalt den Lydia Wyss in jungen Jahren zu besorgen hatte, fand sie noch Zeit im Wald zu arbeiten. Vor genau 10 Jahren wurde sie von der Bürgergemeinde für 55 Jahre treue Dienste geehrt.

Behörden und vor allem die Forstkommission, sowie alle Freunde und Bekannte gratulieren recht herzlich zum Eintritt in's neunte Jahrzehnt, wünschen einen frohen Festtag und viel Glück und Gesundheit für die kommende Zeit.

sr.

Ordentliche Bürgergemeindeversammlung in Schönenwerd

23 neue Bürger

Die von 110 Stimmberechtigten besuchte Bürgergemeindeversammlung vom vergangenen Freitag im Waldhaus genehmigte die Voranschläge im Forstfonds mit einem Defizit von 44 256 Franken und im Fürsorgefonds mit einem Einnahmenüberschuss von 76 780 Franken. Vier schweizerischen und fünf ausländischen Bewerbern wurde das Ortsbürgerrecht zugesichert. Der Frondienst im Wald erfreut sich zunehmender Beliebtheit: 1981 wurden 1366 Fronarbeitsstunden im Dienste der Allgemeinheit geleistet.

Wenn von 271 Stimmberechtigten deren 110 an einer Gemeindeversammlung teilnehmen, darf mit Recht von einem erfreulich grossen Interesse gesprochen werden, umsomehr als die regengepeitschte Spätherbstnacht wenig einladend zu einem Gang ins Waldhaus war. Ihnen stellte Bürgerammann Ernst Gruber vor der Behandlung der Geschäfte die ausländischen Bürgerrechts-Bewerber persönlich vor. In der geheimen Abstimmung wurde allen Gesuchen mit deutlichem Mehr entsprochen und das Bürgerrecht von Schönenwerd zugesichert, nämlich Max Kiefer, Malermeister, mit Ehefrau und zwei Kindern, von Starrkirch-Wil; Frau Myrta Kobelt-Bösch, von Marbach SG; Edgar Meier, Disponent, mit Ehefrau und zwei Kindern, von Rümlingen BL; Margaritha Stöckli-Rothenbühler, von Hermetswil-Staffeln AG; Johannes Michael Hiller, Elektromonteur, deutscher Staatsangehöriger, mit Ehefrau und zwei Kindern von Schmiedrued AG; Luigina Rosa Mamedow, kaufm. Lehrtochter, italienische Staatsangehörige; Marianne Dagmar Slezak, kaufm. Lehrtochter, österreichische Staatsangehörige; Siegfried Hans Manfred Unger, Ingenieur HTL, mit Ehefrau und einer Tochter, deutsche Staatsangehörige; Giuseppe Verardi, Feinmechaniker, italienischer Staatsangehöriger, mit Ehefrau und zwei Kindern, von Horgen ZH.

Bei einer unterdurchschnittlichen Holznutzung — entsprechend einem Rückgang der Nachfrage — wird im Forstfonds mit einem Ausgabenüberschuss von 44 256 Franken gerechnet. Für die Instandstellung des Waldwegnetzes wurde ein 10 Jahres-Plan aufgestellt. Schliesslich verursacht die periodische Bestandesaufnahme für den Waldwirtschaftsplan weitere Kosten von 5000 Franken. Das Budget des Fürsorgefonds sieht einen Einnahmenüberschuss von 76 780 Franken vor.

Angesichts der Finanzlage im Forstfonds und der gestiegenen Nutzungskosten mussten die Brennholzpreise und die Rüstkosten erhöht werden, wobei sich die Nachfrage innert weniger Jahren vervierfacht hat, so dass nicht mehr allen Sortimentswünschen entsprochen werden kann.

Fronarbeit im Wald ist beliebt

Nachdem schon 1980 mit mehr als 800 Fronarbeitsstunden ein neuer Rekord erreicht worden war, wurden für 1981 als Ziel tausend Stunden gesetzt. Mit grosser Freude konnte Forstpräsident Walter Frey melden, dass dieses Ziel mit 1366 Stunden bei weitem übertroffen wurde. Diesmal konnten Josef Baldenweg, Ulrich Dickob, Ernst Gruber, Otto Haas, Urs Huber, Paul Hunn, Günter Krause, Ernst Landolt, Albert Moser, Eduard Rakoczy, Ulrich Reist, Jean Rensonnet, Fritz Widmer und Vreni Widmer für mehr als 50 Stunden Fronarbeit mit einem Zinnbecher beschenkt werden.

Wangen: Wir gratulieren

Diesen Monat können folgende Mitbürgerinnen und Mitbürger Geburtstag feiern:

Den 65. Geburtstag

19. Dezember: Paul Otto Frey-Fischer Brütschenmatt 32

Den 70. Geburtstag

6.: Melanie Kaufmann-Frey, Belchenstrasse 17
6.: Julius Wyniger, Männerheim Sonvilier
19.: Martha Gebert-Meyer, Oberfeldstrasse 65
20.: Hedwig Janser-Bornhauser, Fridaustrasse 7
24.: Johann Röthlin-Geiser, Schmiedgasse 25

Den 75. Geburtstag

4.: Marie Häfeli-Frey, Dorfstrasse 163
21.: Marie Rosa Müller-Stalder, Holengrabenweg 11

Den 80. Geburtstag

12.: Martha Scheidegger-Fankhauser, Mittelgäustrasse 72

Allen Jubilaren gratulieren wir herzlich zu ihrem Festtag und wünschen ihnen alles Gute, gute Gesundheit, Glück und Segen für die Zukunft.

HH.

Trimbach: Wir gratulieren

Heute Dienstag, 1. Dezember, kann Rosa Frey-Friedli, in ihrem gepflegten Heim an der Längmattstrasse 4 bei guter Gesundheit den 65. Geburtstag feiern. Ihr heimeliges Berndeutsch erwarb sie sich in Wynigen, wo sie ihre Jugend- und Schuljahre verbrachte. Später lernte sie den Beruf einer Damenschneiderin der damals noch sehr hoch geschätzt wurde. 1940 verheiratete sie sich mit William Frey, gewesener Gemeindeammann. Als Gemahlin unseres Gemeindeoberhauptes hatte sie bestimmt auch einiges mitzutragen. Als fleissiges Mitglied der soz. demokratischen Frauengruppe erlebte sie durch ihr stets fröhliches Wesen wertvolle Stunden in der Gesellschaft mit Gleichgesinnten. Viel Freude bereiten ihr auch der Garten und die Singvögel, welche sie mit viel Umsicht und Liebe betreut.

Zu ihrem Geburtstag entbieten wir ihr die besten Wünsche für die weitere Zukunft.

Frauengruppe und SP Trimbach

Hinweise

Lostorf: Rosen- und Sträucherschnittkurs

va. Der Obst- und Gartenbauverein Lostorf hat für Samstag, 5. Dezember, einen Schnittkurs für Rosen und Sträucher organisiert. Treffpunkt 14 Uhr bei A. Annaheim, Franz-Buchserstrasse 357 in Lostorf. Dieser Kurs ist für alle Teilnehmer gratis und steht unter Leitung von Herr Vögeli aus Kappel.

Szefcsik Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

grafikai művész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1981 FEB 22

1021

Szefcsik Zoltán munkáiból a közelmúltban kiállítást nyitottunk szerkesztőségünkben, a Dunántúli Napló kisgalériájában. A fiatal grafikus a pécsi Művészeti Szakközépiskolában végzett, jelenleg a Baranya megyei Élelmiszerkereskedelmi Vállalat kirakatrendezője. Képek a Kalevala-sorozatból.

Újság olvasó találkozók

Újságíró—olvasó találkozó lesz február 24-én, kedden délután 6 órakor Szabadszentkirályon a tanács tanácstermében. Részt vesz: Lázár Lajos, Bodó László újságíró és Benked Tibor előadó.

Március 2-án, hétfőn délután 6 órakor Újpetrén, a Művelődési Házban. Részt vesz: Lombosi Jenő, Rab Ferenc újságíró és Benked Tibor előadó.

◆

— Futópálya a tanulóknak. A Meszesi Általános Iskola sport tagozatos tanulói számára 400 méteres futópályát építenek. Az új létesítmény építésében a tanulókon kívül sokat segítenek a szülők és a patronálók is, így a Mecseki Szénbányák Építési és Szénelőkészítő Üzeme, a Hőerőmű és a Petőfi laktanya. A futópálya még idén elkészül, s a gyerekek a jövő tanév elején már használhatják is.

— Az ÁFOR-tól kapott információ szerint az egységes közúleti tüzelőolajutalványok bevezetését — a meghirdetett március 1. helyett — technikai okokból későbbi időpontra halasztják.

◆

Lengyel dzsesszmuzsikusok Pécsett

Már órákkal az előadás előtt sokan jöttek jegyet váltani a pécsi Ifjúsági Házba a szombat estére meghirdetett dzsesszhangversenyre. Az IH népszerű dzsesszműsorai sorában ezúttal egy lengyel duó, Krysztof Zgraja és Jacek Bednarek mutatkozott be a pécsi közönségnek. Az ismert fuvolista és bőgős magyarországi hangversenykörúton van, felléptek többek között az ország egyik legnépszerűbb dzsesszotthonában, a székesfehérvári dzsesszklubban is. Zgraja és Bednarek virtuóz játéka nagy sikert aratott Pécsen is.

◆

— Bővül a Kaposvári Tanítóképző Főiskola. Szükség van a bővítésre, mert amióta Kaposvárott megindult a tanítóképzés, megtízszereződött a hallgatók száma. Az eddig

24 ÓRA A NAGYVILÁGBAN

✦ *ATHÉN: Konsztantin Micotakisz görög külügyminiszter szombaton magához kérette az Egyesült Államok athéni nagykövetét és kormánya nevében tiltakozását fejezte ki a diplomatának a héten egy észak-görögországi városban történt „incidens" miatt. Dráma városába ugyanis csütörtökön vegyi fegyverek elleni védőruházatban és gázmaszkokban bevonult egy hússzlőnyi amerikai katonai csoport. Noha az amerikai nagykövetség pénteki nyilatkozatában sajnálatának adott hangot az ügy miatt és elismerte, hogy a katonai gyakorlat jogtalan volt, Micotakisz kemény hangú tiltakozással élt.*

✦ BEJRÚT: Stefan Andrei román külügyminiszter, aki háromnapos látogatáson tartózkodott Libanonban, szombaton hazautazott Bejrútból. Libanoni látogatása során tárgyalt Eliasz Szárkisz libanoni államfővel és más hivatalos személyekkel, és találkozott Jasszer Arafattal, a Palesztinai Felszabadítási Szervezet vezetőjével.

✦ *FIRENZE: 114 napos fogság után az emberrablók szabadon engedték Dario Ciaschit, egy gazdag olasz építési vállalkozó október végén elrabolt 19 éves fiát. A rendőrségi jelentés szerint a fiú családja mintegy 1 millió dollár váltságdíjat fizetett az emberrablóknak.*

✦ VIENTIANE: Február 20-án a Laoszi Népi Demokratikus Köztársaságba érkezett a Borbándi János miniszterelnök-helyettes által vezetett kormányküldöttség. A vientianei repülőtéren a küldöttséget Saly Vongkhamsao miniszterelnökségi miniszter az állami tervbizottság elnöke fogadta. Jelen volt Zegnál János, hazánk vientianei nagykövete is. Február 21-én Saly Vongkhamsao és Borbándi János, a bizottság társelnökeinek vezetésével megtartotta IV. ülésszakát a Magyar—Laoszi Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Bizottság.

✦ *LIMA: A perui hatóságok szombaton Lima nemzetközi repülőterén*

1021
ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 252 49 37

Aargauer Tagblatt
(Ausg.Aarau)
Aarau (CH)
Aufl.t.29 460

7. Dez. 1981

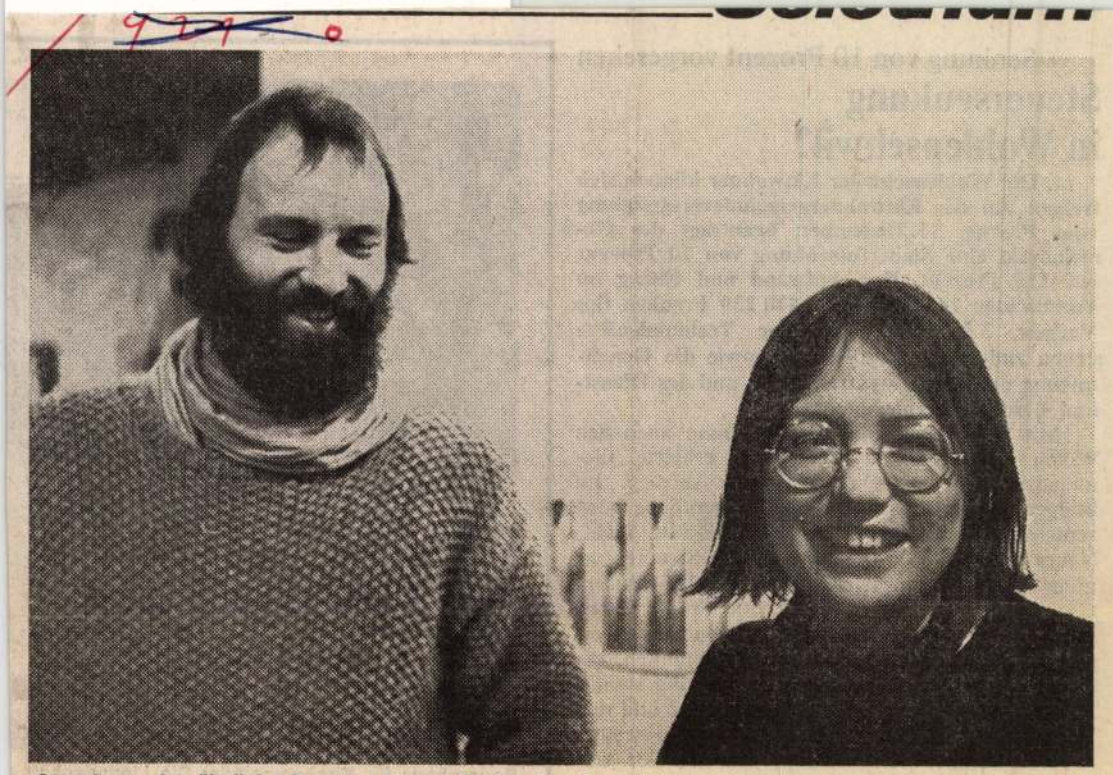

«Sprechen» eine ähnliche Sprache: Marcel Peltier, Eva Szecsödy. (tlo)

Galerie Cheibengraben, Lostorf

Zwei Künstler mit ähnlicher «Sprache»

Ausstellung Marcel Peltier/Eva Szecsöldy

z. H. Bis 20. Dezeember haben sich in der Lostorfer Galerie Cheibengraben zwei Solothurner Künstler zu einer gemeinsamen Ausstellung zusammengefunden, die auch aus eigener Sicht manches gemeinsam haben: die in Ungarn geborene Eva Szecsödy und der 1945 geborene Oltner Marcel Peltier zeigen Objekte und Bilder. Die Betrachtung der Exponate bestätigt die Verwandtschaft: Sie äussert sich einmal in der Verwendung von aus ihrem ursprünglichen Kontext entfremdeten Gegenständen, aber auch in der Verwertung der aus ihrer Herkunft und Form gewonnenen Symbole, schliesslich auch in den erdigen Farbtönen der Objekte. Aus den Arbeiten der beiden Kunstschaffenden ist eine ähnliche Sprache der Betroffenheit herauszulesen, ein sich gegenseitig nahestehendes ästhetisches Selbstbewusstsein.

An der Vernissage wies Galerieleiter Jörg Mollet auf diese Gemeinsamkeiten hin, jedoch gleichzeitig auch auf die aufschlussreichen Unterschiede der beiden. Zwar stellten beide Objekte in einen neuen Kontext und brächten sie so zum Sprechen, doch entstehe beim Betrachter die Wirkung in den Arbeiten von Eva Szecsödy durch den Kontrast ihrer Bezugsetzung, während bei Marcel Peltier die Spannung erst zwischen der Komposition und dem Betrachter ausgelöst werde und ihren Ausdruck finde. Aus diesem Umstand heraus erkläre sich denn auch die eher fragmentarische, andeutungshafte Wirkung der Arbeiten von Eva Szecsödy, wogegen die Werke Peltiers einen abgerundeten, geschlossenen Eindruck hinterlassen würden.

Eva Szecsödy stellt gewissermassen die Auseinandersetzung eines innern Geschehens dar, den Prozess der Reaktion auf Zustände unserer Welt. Bei Marcel Peltier kommt dieser Prozess als abgeschlossenes Ganzes zur Wiedergabe, sozusagen als Erinnerung, die in jeder Arbeit von neuem ihren Ausdruck findet, einen Ausdruck, der dann gerade auch in seiner Vielfältigkeit besticht. Eva Szecsödys Arbeiten deuten an, jene von Peltier versuchen zu deuten. Dies zeigt sich auch in der unterschiedlichen Handhabung der symbolhaften Elemente: Eva Szecsödy bringt sie in ihre Arbeiten ein, Marcel Peltier scheint sie aus seinen herauszulesen. Diesen Unterschieden zum Trotz hinterlässt die Ausstellung einen Eindruck von Geschlossenheit.

Oeffnungszeiten der Galerie Cheibengraben, Lostorf: Mittwoch und Donnerstag 15 bis 17.30 Uhr, Freitag 17 bis 20 Uhr, Samstag und Sonntag 15 bis 17.30 Uhr.

Senkung von 10 Prozent vorgesehen

Steuersenkung in Wohlenschwil?

ra. **Die Wohlenschwiler Einwohner können sich freuen: An der Einwohnergemeindeversammlung vom Freitag, 11. Dezember, beantragt der Gemeinderat eine Steuerfussenkung von 10 Prozent auf 115 Prozent. Der Aufwand und Ertrag im Voranschlag 1982 beträgt 2 440 230 Franken (im Vorjahr 3 557 090). Auf der Traktandenliste stehen zudem ein Zusatzkredit sowie die Genehmigung des neuen Elektra-Tarifes und des Dienst- und Besoldungsreglementes.**

«Mit der Steuersenkung wollte man auch den Willen zum Sparen bekunden», erklärte Gemeindeschreiber Markus Jost auf Anfrage. Im Budget habe man sich auf das Wesentliche konzentriert und ausser dem Zusatzkredit nichts Neues vorgelegt. Da die Senkung des Steuerfusses unter die Finanzausgleichsgrenze von 125 Prozent fällt, entfällt der Betrag von 87 000 Franken. Zusammen mit den geringeren Steuereinnahmen ergibt dies eine Summe von 150 000 Franken, die der Gemeinde nicht mehr zur Verfügung stehen. Trotz den 2 Millionen Schulden für 1982 und den laufenden Geschäften könne diese Senkung von 10 Prozent verantwortet werden, schreibt der Gemeinderat in seinen Ausführungen.

An der Einwohnergemeindeversammlung ist auch ein Zusatzkredit von 29 000 Franken für die Anschaffung eines Pikettfahrzeuges für die Feuerwehr zu genehmigen. Der Preis für dieses Fahrzeug beträgt 59 000 Franken, wobei noch vom Versicherungsamt eine Subvention von 33 000 Franken zugesichert ist. Der neue Elektra-Tarif, der für alle Kilowattstunden 32 Rappen beträgt, ist ebenfalls zu genehmigen. Vorgelegt wird der Versammlung auch das Dienst- und Besoldungsreglement der Gemeinde für die Beamten der Verwaltung.

Naturschutzinventar für Bergdietikon

Die Bevölkerung zur Mitarbeit aufgerufen

b. Werner Hauenstein vom Natur- und Vogelschutzverein Spreitenbach orientierte anhand zahlreicher ausgestopfter Wasservögel und eines informativen Films das Publikum der Naturschutzgruppe Bergdietikon über den Jahresablauf im Leben der Tierwelt der Region und wies immer wieder auf die engen Zusammenhänge zwischen menschlichen, tierischen und pflanzlichen Gemeinschaften hin. Da die Naturschutzgruppe Bergdietikon zurzeit an der Erstellung eines Inventars arbeitet, das das Vorhandensein von Amphibien, Wild, Insekten, Vögeln sowie selten gewordenen Pflanzen und Sträuchern aufzuzeichnen sucht, wurde die ganze Einwohnerschaft zur Mitarbeit eingeladen, durch Mitteilung von Beobachtungen zum Naturschutzinventar beizutragen. Die Naturschutzgruppe wird in den nächsten Monaten durch Exkursionen sowie Film- und Diavorträgen ihre Pläne dem Publikum nahebringen. Mitte Januar beginnt auch ein bis gegen die Som-

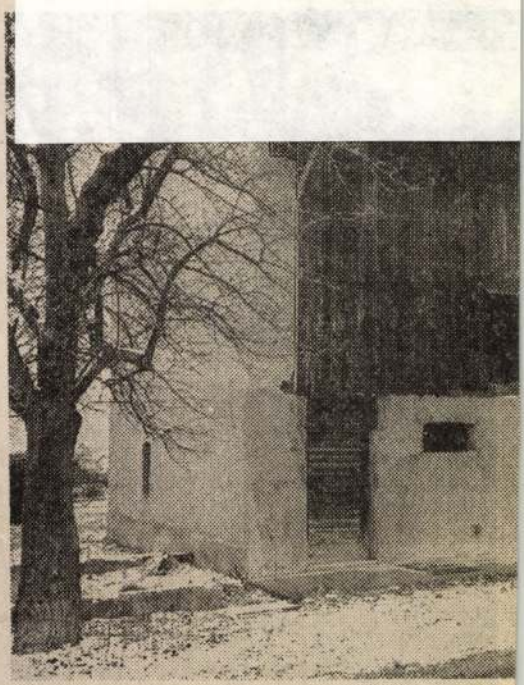

Bauernhaus für Kirchgemeinde: Die Liegenschaft umgebaut. In der Scheune werden ein Saal und ei

Kirchgemeindeha

Kirchgemeindeversammlung genehmigte Projekt

rw. Mit grosser Mehrheit hat gestern die Kirchgemeindeversammlung Veltheim-Oberflachs dem Projekt zum Umbau der Liegenschaft Straub-Weber in ein Kirchgemeindehaus mit einem Kredit von 600 000 Franken zugestimmt (siehe auch Bericht im Tagblatt vom Samstag). Die Diskussion wurde nicht sehr rege benützt, einzig ein Votant stellte das Projekt in Frage mit der Begründung, die Sonntagsschule könne auch woanders untergebracht werden. Das Raumprogramm umfasst somit ein Zimmer für Sonntagsschule, Konfirmandenunterricht und Sitzungen, eine kleine Küche, WC-Anlagen für Friedhofbesucher und Kirdchgänger, einen gedeckten Aufbahrungsraum, einen Saal in der ehemaligen Scheune und darüber einen Raum für die Jugend. Die Zimmer im ersten Stock des Wohnhauses bleiben vorerst im Rohbau als Reserve für spätere Bedürfnisse. Erstellt wird auch ein öffentlicher Schutzraum mit rund 50 Plätzen, um das Manko in der Gemeinde abzubauen. Auf dem Vorplatz soll eine Bushaltestelle errichtet werden, zudem werden Verhandlungen mit dem Eigentümer der gegenüberliegenden Liegenschaft aufgenommen, um eine Doppelhaltestelle realisieren zu können.

Steuererhöhung passierte diskussionslos

Praktisch einstimmig wurde auch der Finanzierung durch Darlehensaufnahme zugestimmt. Ver-

1974 JUN
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A VÖRÖSKERESZT
CSALÁDI LAPJA
Budapest

Szederkényi Attila

1021

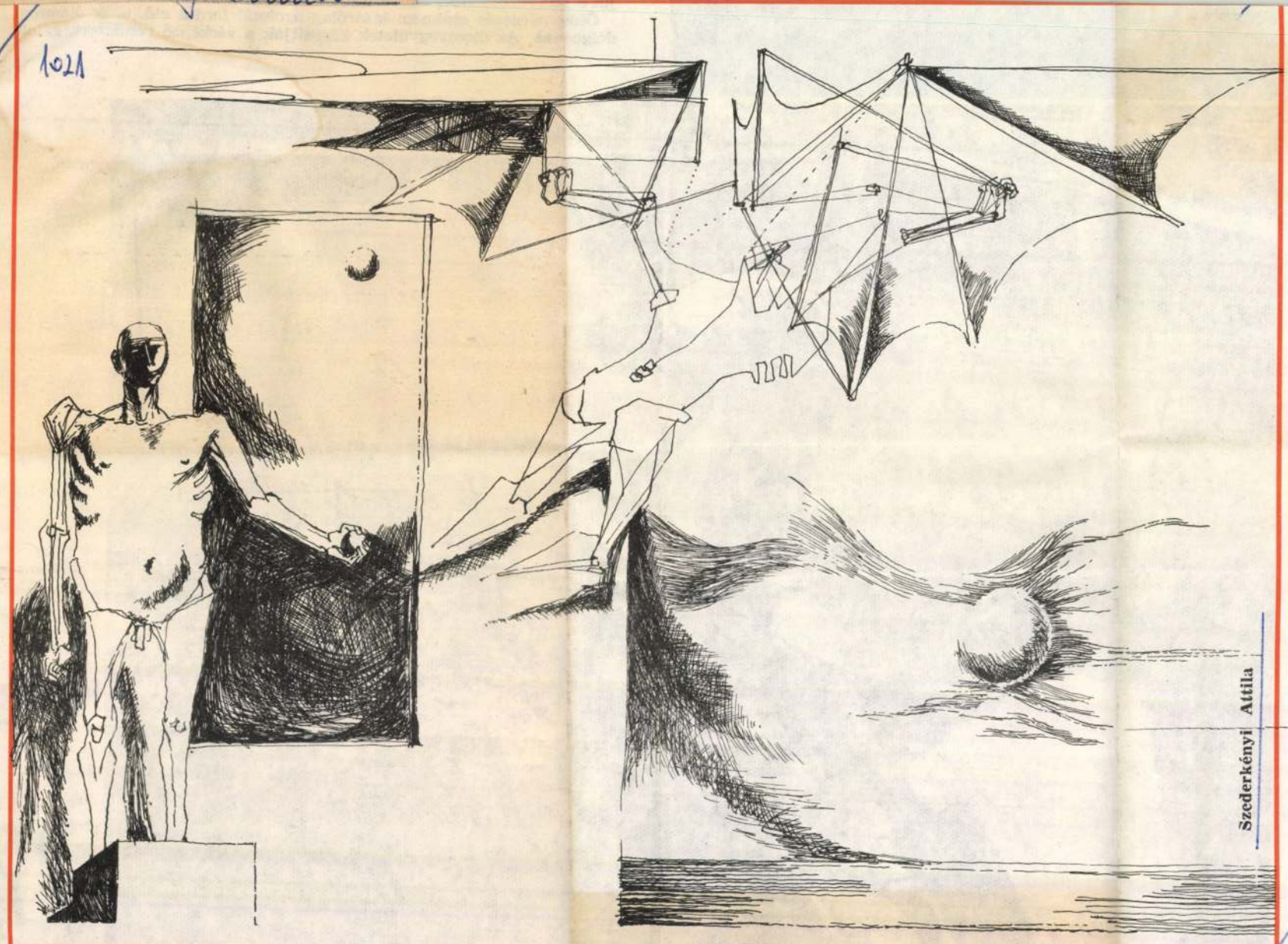

Szederkényi Attila

vizsgálata

nyomdai kéziszedő

jut a szervezetünkbe, a
Ólommérgezés csakne
dolgoznak. Az ólomvegy

Szederkényi Attila műtermében:

A világ Újkóvárról

Szederkényi Attila

Balassagyarmat mellett, *Újkóvár* volt általános iskolájának épületét szeszélyesen suhogó dús kert veszi körül, vén fákkal hangos madarakkal, sűrű fűvel. Itt él családjával és szobraival, plasztikáival *Szederkényi Attila* szobrászművész 1975 óta. Időnként megszámolja, hány fecskefészek van az eresz alatt, megnézi, az őszapónak kikeltek-e a fiókái? Akár idillikusnak is hihetnénk mindezt, ha nem tudnánk, a művész keményen dolgozik, gondolatai, gondjai a világéival, a koréval azonosak.

— Igyekszem, jól csinálni azt, ami a szakmám — fogalmazza meg tömören. S mindjárt hozzá is teszi: — A mindenségből kiszakítva nem lehet csinálni semmit.

A mindenségnek parányi, ám szerves része ez az újkóvári ház és kert is, „védettsége" pontosan annyi, mint a világé. A madarak nem tudják ezt, csak az ember. Ez a tudás azonban nem teszi föltétlenül boldogabbá, legföljebb emberibbé, gondjaival, aggodalmaival egyetemben.

Szederkényi Attila, sokat foglalkozik a mitológiával. Nem a mese érdekli elsősorban, nem az ősi történetek csodálatos ragyogása, hanem a benne foglalt mondandó érvényessége, sőt egyre inkább erősödő időszerűsége. Itt van például *Prométheusz* című vázlata, két kis szikla közt feszül a bronztest, utalva a Kaukázus szikláira, az embert segítő titán szenvedéseire. Prométheusz, aki ellopta az égből a tüzet s odaadta az embereknek, hatalmas lökést adott ezzel a tettével az egész emberiségnek. Egyúttal **iszonytató felelősséget is, hiszen a tudomány hovatovább fenyegető rémmé magasodik, ha nem találjuk meg alkalmazásának helyes célját. A technikai fejlődés ilyenkor önveszélyessé válik, amint megannyi borzasztó példa bizonyítja.**

Elkészült egy hat részből álló domborműsorozat is *Homérosz Iliászához*. Látomásos szépségű darabok ezek, sajátos bolyongás *„az arcrengetegben, jellemerdőben, embertárban"*, amint azt az eposz magyar fordítója, *Devecseri Gábor* írta. Külön is kiemelkedik az arcok közül költői erejével Hektóré és Andromakhéé, pontosabban az általuk ugyancsak máig érvényesen megtestesített emberi sors.

Még a művész főiskolai idejéből való *Történelem* című sajátos plasztikai megoldású domborműve. Egy család áll a felvevőgép előtt, s körülöttük a lüktető mindenség, amit ők teremtettek meg, a háború, a művészet, a munka, a tudomány. Ettől a világ örökké mozgóvá válik, az ember tevékenységével folyamatosan teremti az eredményeket és eredményei megsemmisítését is.

Ugyancsak a felelősséget veti föl a *Katonatemetőben* című mű két jelképes alakja, utalva e sírkertek egyforma síremlékeire. Ezek az emberek a háborúba indulva már hátukon vitték, mint borjút a sírkövüket, holott azelőtt mindegyikük egyéniség, dobogó szív, érző elme volt.

Az érmék, plakettek, portrék szintén komoly gondolatiságukkal tűnnek ki, jóllehet előbbiekben több a műfajból **is következő intimitás. *Mézes*** című plakettjén a törvénytáblák között ál a nagy vezér, akit ezek a táblák megkötnek de ugyanakkor rendet is teremtenek körülötte.

Szederkényi Attila, úgy látszik, termékeny csöndre talált Újkóváron. Eddigi eredményei is figyelmet érdemlőek. A művész 1946-ban született Kiskunhalason, a képzőművészeti főiskolát 1966—1977 között végezte el, Szabó Iván volt a mestere. Utána tanított Budapesten, két évig közművelődőként tevékenykedett Balassagyarmaton, s közben kiállításokat rendezett. Többi között Balassagyarmaton, Rétságon, Szécsényben, Magyarnándorban volt egyéni tárlata. Az Ifjúság a szocializmusban című pályázat fődíját nyerte el 1977-ben Budapesten. Jelenleg (1981-től 1984-ig) a Honvédelmi Minisztérium ösztöndíjasa. Köztéri művei állnak Szegeden, Hódmezővásárhelyen, a nagyatádi művésztelepen. Nógrádban a cserhátsurányi iskola parkjában látható *Tessedik Sámuel* portréja, a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnázium belső terét díszíti *Kapu a repüléshez* című bronz domborműve és körplasztikája.

Most készíti a szolnoki Kilián György Katonai Műszaki Főiskola számára a névadó portréját, a balassagyarmati új rendeőintézet elé pedig egy díszkutat.

— Nincs olyan feladat, amit ne végeznék jókedvvel — mondja. — De ha választhatok, a mintázás áll hozzám legközelebb.

Közben megnézi, hogy az őszapónak kikeltek-e a fiókái? A madarak is a mindenség részét jelentik, akárcsak az emberek.

Tóth Elemér

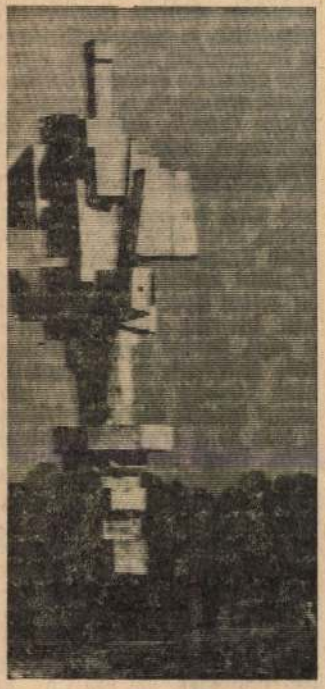

Kyklopsz (Nagyatád, művésztelep, 1979), faplasztika

1983 JUN 18

NÓGRÁD

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MTI SAJTÓFIGYELŐ

még sok népi építészeti együttes volt az országban. Hollókő ezek egyike, nem is a legfontosabb, hiszen a falu 1909-ben leégett, s akkor épült újjá. Hogy most mégis büszkén beszélünk róla, abban elévülhetetlen érdeme van a Nógrád megyei

leteket húzunk fel. hozzá a falu két turistaszállóhoz, illet ajándékbolthoz, a hoz és a gyorsbüféh

— Mind az eredn mind a jövőbeni elk sek elismerést érdei Hozzátartozik azonb

z ördög legyet eszik

megépül újra? Ha álmodtam az egészet, akkor is szép.

XXXXXXXX

Néha jót tesz a szükség. A szerényebb anyagi lehetőség néha kedvez az értékmentésnek, gátat emel a szabadjára eresztett túlzott nagyvonalúságoknak, a gigantomániának, a lerombolási kedvnek. Ilyenkor országos érvényű felismerések születnek a meglevő értékek (házak, épületek, objektumok, régi utcák és még sok minden más) megőrzésére, felújítására. Így menekedik meg jó néhány szép utcasor, ahol még —, mint például Balassagyarmaton — a korábbi fejlődés szerény volta miatt ilyenek megmaradtak. *Divatba jöttek amúgy is a régi, kertes városi lakóházak*, felújítják a gyarmati főutca bíróság környéki alacsony házait, megmenekülnek a fák is a régi polgárházak előtt. Hogy mennyi mindebben a szükség, mennyi a tervszerű felismerés — az most talán nem is fontos. Fő, hogy nem bontócsákány, hanem vakolókanál járja a táncot. Az ördög még egy ideig eszi a legyet a szomszédos régi megyeháza leromlott falai között, de már nem sokáig. Helyreállítják azt is. De az egyik legszebb példája a régi, szecessziós polgárházak újraélesztésének a Palóc liget mögötti utcában (talán az Ady utca sarkán) látható. Régi fényében ragyog a város egyetlen épületének menyasszonyruhaszínében, valamennyi újracizellált cirádájában. Mindez távolról sem nosztalgia a régmúlt iránt. De ha igaz, hogy minden új családi ház, hétvégi kacsalábon forgó villácska és minden más is, a nemzeti vagyon része — akkor a régi, megmenekítésre érdemes házakra elsősorban érvényes ez, már csak a koruk miatt is.

XXXXXXXX

Mint hírlik — a debercsényi híres-neves (vagy mégsem volt elég híres, nem volt eléggé hírré „vert"?!) haranglábat bizony elvitték. Lába kelt, régen alkudtak rá az illetékesek, hogy adják oda a debercsényiek valamelyik skanzennak, talán a szentendreinek, mert helyreállításra nincs pénz, mert ott, ahol évszázadokig állt, Debercsény egyetlen utcácskájának közepetáján, a felújítás sehogy sem lehetséges. Hát vitatták is biztosan, hogy mi legyen, hogy legyen, tény, hogy a legöregebb helybeli sem tudta megmondani —, mennyi ideje áll már ott... Mindenesetre Debercsény egyetlen műemléke elkerült a faluból.

Kihúzható a *Szombathy Viktor*-féle *Nógrádi útikalauz* mondata: *„Ha erre járunk vessünk egy pillantást a kőlapokra épített régi haranglábra is, amelyet ma is használnak"*. Talán a szükség eteti az ördöggel a legyet. Bárhogy is van, maradt ezért még ott valami, a helybeliek legendája a régi barlangról, ahova nagy vészben a falu elbújhatott, ahol egy időben még állatokat is tartottak és marad a tény, a történelmi, hogy a falu máshol volt, feljebb valahol, meg a legenda, hogy ott *hétévenként még megmutatkozik a régi templom* (a török rombolta le) *egy-egy maradványa* és az az igazság is marad, miszerint Debercsény a török időkben a budai basa kedvelt solymászának, Namidnak birtokában volt.

XXXXXXXX

Eszi a legyet az ördög marékszám a gyarmati új kollégium környékén, eszi a szép társasházak verandáján, szemérmesen fogalmazva, majdnem finomkodva, mert inkább bűzről kellene szólni, ami úgy terpeszkedik a városszéli fejlődő tájon, mint egy túlvilági fátyol. A helybenélők felvilágosítanak mindenkit, aki mégis megkérdezi *„mi ez a förtelmes szag?"* — ez bizony a régi Ipoly illata. A kollégisták megfigyelései között első helyen szerepel, hogy időnként nagyobb erővel tör elő a zöldellő mező felől a bűz, ilyenkor mindenki sürgősen bezárja az ablakot, függetlenül attól, milyen méretű a kinti kánikula. De van, aki a közeli húsgyárat emlegeti. *A szúnyogok itt akkorára nőnek, mint a légy, amit az ördög szükségben eszik.* Úgyhogy valójában már meg sem tudja különböztetni — melyik a légy, melyik a szúnyog, és mert az illatfelhő amúgy is zavarja, válogatás nélkül eszi mindkettőt. Itt bizony elkelne valamilyen fejlődés a felismerésen túl is.

XXXXXXXX

Mert a fejlődésben az is lényeges, ami megtörténik.

T. Pataki László